

Anal.

**CORPUS
SCRIPTORUM HISTORIAE
BYZANTINAE.**

EDITIO EMENDATIOR ET COPIOSIOR,

CONSILIO

B. G. NIEBUHRI C. F.

INSTITUTA,

AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE
BORUSSICAE

CONTINUATA.

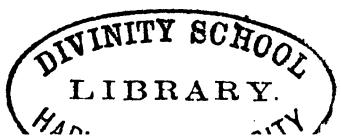
476
1851

MICHAEL ATTALIOTA.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCLIII.

MICHAELIS ATTALIOAE
HISTORIA.

Ed. a Vladimiro Bruneto de Presle *1311*

OPUS

A WLADIMIRO BRUNETO DE PRESLE,
INSTITUTI GALLICI SOCIO,

INVENTUM DESCRIPTUM CORRECTUM.

RECOGNOVIT

IMMANUEL BEKKERUS.

BONNAE

IMPENSIS ED. WEBERI

MDCCCLIII.

WLADIMIRI BRUNETI DE PRESLE

PRAEFATIO.

Duodeviginti iam elapsi sunt anni ex quo, ad novam Cedreni editionem adornandam hortatu dilectissimi magistri C. B. Hasii V. Cl. codicem graecum bibliothecae Imperatoriae Parisiensis inspicienti mihi, ecce ineditus nec contemnendus sese obtulit scriptor, cuius opè res gestae undecimi seculi et litterarum historia novam lucem accipere mihi videbantur. Is codex optimae notae, membranaceus, seculi duodecimi, olim bibliothecae Coislinianae, nunc Imperatoriae, No. 136 inter Sangermanenses, prima fronte exhibet historiam Ioannis Scylitzae curopalatae, cuius lectionum varietatem tunc misi ad clarissimum virum Imm. Bekkerum editorem historiae Cedreni ac Scylitzae, quae duobus voluminibus prodiit Bonnae a. 1838. Sequitur fol. 167 verso eadem manu exaratum aliud opus inscriptum sic:

Ἱστορία ἐκτεθεῖσα παρὰ Μιχαὴλ αἰδεσιμωτάτου κριτοῦ ἐπὶ τοῦ ἵπποδρόμου καὶ τοῦ βήλου τοῦ Ἀτταλειάτου. Praefixa est epistola dedicatoria ad imperatorem Nicephorum Botaniatem. Res quarum ipse testis extitit, brevis quodam orationis genere ac simplici narrare se profitetur ¹⁾ περὶ ὧν οὐκ ἀκοῆ καὶ μύθοις ἐτέρων παρέλαβον ἀλλ' ὧν αὐτόπτης καὶ θεατῆς ἐχρημάτισα. Exorditur a Michaele Paphlagonē, qui anno Christi 1034 imperator factus est. Inde quinque sequentium Augustorum vitas breviter persequitur; cum autem ad Romani Diogenis et Michaëlis Ducae tempora pervenit, quorum sub imperio variis functus est magistratibus, iam aulae mutabiles status, bellicasque expeditiones quibus interfuit, fusius narrare coepit. Nicephoro denique Botaniate omnia quae per biennium gesta sunt summis cumulat laudibus, caetera deinceps se relaturum promittens ²⁾. Botaniates vero post aliquot menses ab Alexio Comneno palatio expulsus in monasterium secessit: unde conicere possis in tam subita rerum mutatione nostrum, si modo patroni ruinae superfuit cliens, ne prioris domini laudes crimini sibi verterentur, nihil magis optasse quam ut in oblivionem veniret. Quod ei diu et forsitan ultra spem contigisse videtur. Nullam enim eius apud scriptores qui eadem aetate floruerunt, mentionem invenio. Constant tamen illa de nostri libris ac vita, partim ex eius de se ipso testimoniis. Fuit Michael Attaliates

1) fol. 168 recto.

2) fol. 239 verso.

(seu Attaliota) iudex et Anthypatus (vix enim proconsulem audeo dicere) ¹⁾ inter iurisconsultos sequioris aevi non ignobilis. Idem anno 1072 Michaelis Ducae imperatoris iussu scripsit Synopsin legum in Monumentis iuris graecoromani a Lennclayio editam ²⁾. Nec latuit omnino doctos homines eiusdem historia, de qua nunc agimus. Possevinus enim in appendice ad apparatus sacrum p. 133 eam indicat sub falso nomine Michaelis Kaliotae. accuratius Philippus Labbe in delineatione apparatus historiae byzantinae ³⁾ haec habet: „Michaelis Attaliotae chronicon sive historiam a Michaele Balbo usque ad Michaelem Ducam Parapinacium audio delitescere in Scoriacensi Laurentina bibliotheca.“

Eadem repetunt Vossius ⁴⁾, Morerius ⁵⁾, Saxius ⁶⁾, Fabricius in bibliotheca graeca ⁷⁾, Harlessius ⁸⁾, testem

1) Cursus honorum Michaelis Attaliatae ex ipsius scriptis sic potest constitui:

Κριτής τοῦ στρατοπέδου anno 1068. — (Histor.)

πατριάρχης anno 1069 (ibid.)

κριτής καὶ ἀνθύπατος anno tertio Michaelis Ducae. (Synopsis) *μάγιστρος, βέσιης, κριτής ἐπὶ τοῦ ἐμποδίου καὶ τοῦ βήλου* a. 1080. (tit. historiae.)

2) Francofurti 1596 — Conf. Fabric. bibl. graec. t. XI p. 193 ed. Harless — Zachariae, historiae iuris graecoromani delineatio p. 71 — Mortreuil histoire du droit byzantin t. 3 p. 218.

3) De Byzantinae historiae scriptoribus publicam in lucem emitendis *Προσρητικόν*. Parisiis 1648. p. 46.

4) De histor. graec. l. IV p. 499 ed. Lugd. Bat. 1650.

5) Le grand dictionnaire historique. Paris 1732 sub v. Attalies.

6) Onomasticon t. 2 p. 190.

7) t. VI p. 667 — (t. VIII p. 79 ed. Harless.)

8) t. XI p. 194.

adducens Pluerum ¹⁾, denique Haenelus V. Cl. ²⁾. Nemo tamen, quod sciam, mentionem fecit codicis bibliothecae Parisiensis, ad quam tamen doctis hominibus et indigenis et peregrinis facillimus semper fuit aditus. Neque Montefalconii catalogus bibliothecae Coislinianae, quo continetur Codicis 136 accurata descriptio, ³⁾ ullius ut videtur salivam movit. Nusquam enim ullum locum huius historiae laudatum reperi, neque in glossario mediae et infimae graecitatis Cangiano, neque in ipsius Montefalconii palaeographia graeca. Quapropter simulatque inveni opus adhuc paene incognitum, nihil antiquius duxi quam ut accuratam codicis Escoriacensis acquirerem notitiam. Etenim is codex a Michaelē Balbo, si fides Labbeo ac Fabricio adhibenda, hoc est ab anno 820 initium sumpsisse dicebatur, noster contra a Michaelē Paphlagonē, anno tantum 1034 incipit. Sed frustra flagitavi ut haec mea de re illa dubitatio significatione aliqua tolleretur. anno tandem 1842 Eduardus Laboulaye academiae inscriptionum socius, Hispaniam peragrans, qua fuit semper in me benevolentia, rogatu meo Scoriacensem bibliothecam adiit, codicem invenit, inspexit, misitque mihi descriptionem, quam omni parte comprobavit accuratus eius-

1) in Itinerario per Hispaniam, Lipsiae 1777. p. 182.

2) Catalogi librorum MSS. Lipsiae 1830. qui tamen fallitur indicans codicem 18 Plut. I. arm. Σ. quo continentur Michaelis Apostolii varia scripta.

3) Bibliotheca Coisliniana olim Seguierana. Parisiis 1715 p. 106.

dem bibliothecae catalogus, a viro docto Millero nuper editus ¹⁾).

Is igitur codex, decimi quarti, ut videtur, seculi, olim bibliothecae Matthaei Danduli, initio ac fine mutilus, fert in fronte sed manu recentiori lemma illud: *Μιχαήλ Ἀτταλειάτου χρονικὸν ἀκέφαλον καὶ ἀτέλεστον, ἀπὸ τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Τραυλοῦ μέχρι τῆς βασιλείας Μιχαήλ τοῦ Δουκός.*

Unde omnes fere in errorem inducti sunt. Doctus tamen quidam anonymus margini adscripsit annotationem illam: „Non te decipiant inscriptiones appositae, sed confer codicem hunc cum Georgii Cedreni annalibus graecolatinae impressis Basileae a pag. 414 linea ultima illius editionis, et videbis imprimis hic haberi ultimam partem historiae illius, scilicet a medio imperio Michaelis Balbi usque ad finem, quem finem videre est fol. 267 pagina secunda huius codicis. Sed ea pag. secunda huius fol. 267 sequitur Michaelis Attalioetae ad imperatorem Botaniatem pro historia perfecta quam scripsit epistola dedicatoria, et fol. 269 historia imperfecta utrinque est, ²⁾ scilicet ab ultimo imperio Michaelis Paphlagonis usque ad Michaelem Ducam, cui successit Nicephorus Botaniates, quo tempore floruisse probatur hic scriptor qui sic lacerus ad nos pervenit.“ Initium historiae Attalioetae et cuiusque paragraphi prima

1) Catalogue des MSS. grecs de la bibliothèque de l'Escuria. par E. Miller. Paris 1848 p. 136.

2) Initio unicum folium deesse videtur a verbis τὸ τῆς ἱστορίας . . . ad verba *Μιχαήλ Δουκός τοῦ Δουκεῖανου* fol. -168 codicis Coisliniani.

verba, quae in usum meum contulit vir cl. et ornatusissimus eruditione Laboulaye, conspirant cum codice Parisino, nisi quod in Escoriacensi deest folium unum initio et abrumpitur sermo post verba *οἱ πολέμοι τῆς στρατοπεδείας ἀπόσχονται*, quae leguntur in cod. Coisliniano fol. 211 verso, tertia parte libri et amplius amissa.

Solus igitur, quod sciam, Coislinianus codex integram nobis servavit Michaelis Attaliatae historiam. Neque illa quidem diutius in bibliothecarum latebris delitescere debuit, quum multa alia scripta minoris momenti typis expressa sint. Fatendum tamen non apparere omnia in ea nova et inaudita. Multae enim verborum comprehensiones, interdum etiam integrae paginae, paucis mutatis leguntur inter additamenta quae sub nomine Ioannis Scylitzae ad calcem Cedreni edita sunt. Unde fit ut quaestio satis implicata, quisnam sit huius historiae legitimus auctor, novam disceptationem requirat. Cedrenum enim alii, alii Scylitzem furti accusaverunt: nunc tertius in iudicium supervenit Attaliates. Iam vir doctissimus Hasius, inspectis variis Scylitzae codicibus, statuit ¹⁾ Scylitzem primum composuisse Synopsis historiarum a Nicephoro ἀπὸ Γενικῶν Augusto ad Isaaci Comneni imperium anno 1057, quam fere integram Cedrenus transtulit in compendium suum historicum. Postea vero idem Scylitzes, ab Alexio Comneno cæropalatae munere auctus, historiam suam

1) In Comment. de Ioanne Lydo p. 33 in libro Ioan. Laur. Lydi de Magistratibus, Parisiis 1812.

deduxit ad annum 1081. Inque hac altera editione multos locos historiae Michaelis Attaliatae transcripsit ad verbum, tacito auctoris nomine, resectisque omnibus iis quae ad laudem Nicephori Botaniatae dicta fuerant.

Eiusmodi fraudem apud auctores mediæ aevi, immo in omni memoria, non ita raram, mire adiuvit continuata deinceps domus regnatricis Comnenorum. Quis enim tunc inquirebat de Nicephoro Botaniata vel de bucinatore laudum eius? praesertim quum Scylitzes, Bryennius, Anna Comnena eadem narraverint ad maximam Comnenorum gloriam. Nobis tamen, qui testes in utramque partem audire cupimus, satius videtur fontes ipsos quantum licet adire, ferventes interdum vel nonnumquam turbidos, quibus tamen plus saporis inest quam stagnantibus aquis aut varia corrivatione permixtis: qualia fere nobis praebent Cedreni Zonarae aliorumque id genus chronographorum Synopses vel Synagogae.

Talia monente Hasio, rerum ad historiam et litteras pertinentium summo arbitro, magistro ac fautore meo, facile inducta est illustris Academia regia Berolinensis ut Michaelis Attaliatae historiam in Byzantinorum Scriptorum corpus reciperet, in quo iam ante ducentos annos locum ei assignaverat Philippus Labbeus.

Codice igitur quam accuratissime descripto, apographum meum, denuo cum membranis collatum, anno 1844 Bonnae in manus bibliopolae tradidi, quod nunc demum publici iuris fit cum latina

translatione v. cl. Nathanis Rosenstein Gedani. Typographorum plagulas absenti mihi inspicere non licuit: sed recognitionem suscepit vir summus qui iam diu in emendandis priscorum voluminibus felicissimam operam posuit, Immanuel Bekkerus. Cuius illustre nomen titulo affixum opellam meam lectoribus abunde commendabit.

Scrib. Parisiis, XV Cal. Iun. a. 1853.

MIXAHΛ TOY ATTAΔEIATOY
I CTOPYA.

**ΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣΦΩΝΗΤΙΚΟΣ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣ
ΠΑΡΑ ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΒΕΣΤΟΥ ΚΑΙ
ΚΡΙΤΟΥ ΤΟΥ ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΟΝ ΒΟΤΑΝΕΙΑΤΗΝ.**

5 **Σὺ μὲν, ὃ θεϊότατε βασιλεῦ, πᾶσαν παιδείαν ἔν τε στρα-
τιωτικοῖς ὄπλοις καὶ μάχαις καὶ στρατηγίαις παντοδαπαῖς
καὶ ἀνδραγαθίαις καὶ πρὸ τῆς βασιλείας ἐξησκηκῶς, καὶ φιλ-
ἀνθρωπος πᾶσι καὶ γαληνὸς καὶ παντὸς τύφου φαινόμενος
ὑψηλότερος, ποθεινότατος ἐλογίζου καὶ τῆς πρώτης καὶ βα-
10 σιλικῆς ἀξίας ἐπάξιος· βασιλεύσας δὲ ψήφῳ Θεοῦ καὶ ἰκε-
σίᾳ πάντων ὁμοῦ καὶ συνθήκῃ τῶν τὰ σά γινωσκόντων ὑπερ-
φυῆ πρότεράματα, τὸν πλουῖτον τῆς σῆς ἀγαθότητος ἔτι μᾶλ-
λὸν τοῖς πᾶσιν ἐξέχεας ἀφθονώτατα, ὅσῳ καὶ τὴν τιμὴν ὑπερ-**

**SERMO ALLOCUTIONIS CAUSA DICTUS A MICHAELE
MAGISTRO VESTIARIO ET IUDICE ATTALIOTA
AD IMPERATOREM BOTANIATEM.**

**Tu quidem, imperator divinissime, qui omnem disciplinam et in mi-
litaribus armis et proeliis et imperiis multis et virtutibus etiam an-
tequam rex factus es exercuisti, atque humanus omnibus et placidus
et omni arrogantia maior visus es, desideratissimus iudicaberis et prima
atque regia dignitate dignus; cum autem regnares auctoritate dei et
precibus omnium simul et assensu eorum, qui tuas noverant immensas
virtutes, divitias tue clementiae etiam magis omnibus effudisti plenis-
sime, quo etiam honore superiore et omnibus celsiore accinctus es**

τέραν περιεζώσω και πάντων ἐξοχωτέραν τῇ τοῦ κράτους ὑπεροχῇ. ποικίλαις γὰρ και παντοίαις τιμαῖς και δώροις και ἀφθόνοις χαρίσμασι, και ὅσοις οὐδὲ πάντες οἱ πρὸ σοῦ βασιλεύσαντες τοὺς ἐν τοῖς χρόνοις αὐτῶν ἀνθρώπους ἡμείψαντο, καταλάμπρυνας τὸ ὑπήκοον, και γέγονας τῷ ὄντι τῶν πρὸ σοῦ βασιλέων βασιλικώτερος, ὡς και τοσοῦτους πολεμίους και τυράννους καθυποτάξας και βίον ἐκ παιδῶν ἔχων τῶν ἀνδραγαθημάτων τὸ μέγεθος. ὅθεν και ἀγώνων ἐπόθεσις μεγάλη γέγονας τοῖς περὶ λόγους ἐσπουδακόσιν εἰς τὸ συγγράφειν τῶν σῶν κατορθωμάτων τὸ περιούσιον. ἐπεὶ δὲ ὡσπερ τις ὀλυμπιονίκης σεαυτῷ τὰ πάντα καθυπέταξας ἀκριβῶς, και οὐδὲν ἀφῆκας τῶν ἐπαικουμένων ἐν κόσμῳ ἀκατόρθωτόν τε και ἀνυπότακτον, εἶτα και πρὸς τὴν ἐν τοῖς λόγοις και πόνοις ὑψηλοτάτοις σπουδῇ ὄλον ἐτροσπας σεαυτόν, ἡμέρας μὲν τοῖς ἄθλοις και τοῖς τῶν πραγμάτων ὄχλοις πονῶν και κάλλος ἀμήχανον ἑαυτῷ ἔξυφαίνων εἰς ἐνὸς κόσμου, ἢ τὸ γε ἀληθέστερον εἶπεῖν ὑπερκοσμίου θόξης συμπλήρωσιν, ἀλουργίδα τε και στέφανον οὐκ ἀποχρῶντα τῆς βασιλείας ἠγήσω παράσημα, στέφανον δὲ χαρίτων και ἀλουργίδα ξενοπρεπῆ δι' εὐσεβείας και φιλανθρωπίας και ἀρετῆς διὰ παντός ἐπιδείκνυσαι, και τῷ στέφαντί σε θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπῳ γενέσθαι ὅμοιος περισπούδαστον ἔργον πεπείησαι, ὡς και τῇ ἀναγνώσει και ἀσκήσει τῶν λόγων δικάζειν ἀρρεπῶς και νομίμως και πράτ-

3. δους C.

23. δικάζει C.

potentiae praestantia. variis enim et multis honoribus et muneribus et plenis donis, et quanta ne omnes quidem qui ante te regnarunt aequalibus reddiderunt, heasti subiectos, et factus es revera iis qui ante te regnarant regaliior, ut etiam tantos hostes et tyrannos subieceris et vitam ex liberis capias, nimirum fortium factorum magnitudinem. quare etiam certaminum argumentum maximum factus es orationum studiosis in conscribenda tuorum factorum copia. postquam autem tanquam victor olympicus tibi omnia subegisti aperte, neque quidquam eorum, quae in mundo celebrantur, infectum neque non subiectum; deinde etiam orationum et meditationum altissimarum studio totum te efformasti, tempus certaminibus et factorum copia exercens, et pulchritudinem immensam tibi ipsi contexens in unius mundi sive, ut verius dicam, supramundanae gloriae perfectionem; purpuram et coronam non sufficere imperii putasti signum, sed coronam gratiae et purpuram inusitatam pietate et humanitate et virtute omnino ostendis; atque deo, qui te coronavit, quantum homini licet, similem fieri, opus tibi proposuisti optatissimum, ut etiam lectione et exercitatione orationum iudicas stabili et iusto modo, et facere quae oportet et

τείν ἄ χρῆ καὶ πᾶσιν ὑποδεικνύειν ἀψευδὲς σύμβολον τὰ τῶν
 νυκτερινῶν σου λόγων σπουδάσματα, καὶ ὡς τὰς βίβλους ἀλη-
 θῶς περιέπεις καὶ τούτων ἐπιμελῶς ἀκροῶ, μείζονα λοιπὸν
 ἡμῖν τὸν ἀγῶνα καὶ ἀκμαιότερον τέθεικας, ὥστε προσφέρειν
 5 τι τῶν σῶν τουτιωνῶν λογικῶν σπουδασμάτων ἐπάξιον. διὰ δὲ
 ταῦτα καὶ τινα δέλτον συντάξας ἐκ τῶν προσεχῶς τοῖς ἡμετέ-
 ροις χρόνοις γεγενημένων πράξεων ἔν τε πολέμοις καὶ μάχαις
 καὶ νίκαις καὶ ἤτταις καὶ πολεμικοῖς κατορθώμασιν ἢ ἀτυχή-
 μασι, προσθεῖς δὲ καὶ τὰς αἰτίας κατὰ τὸ δυνατόν τῶν οὕτω
 10 τετελεσμένων, εἶτα παρατείνας τὸν λόγον ἢ καὶ ἐξαργύρας ὡς
 ἐνηδύμασί τισι τοῖς παρεμπύπτουσι ἀπροόπτοις σημείοις,
 ἀρετὰς τε καὶ κακίας τῶν ἀρχάντων καὶ ἡγεμονικῶς ὑπαρ-
 ξάντων ἀναταξάμενος, συνεπιλέξας δὲ καὶ φυσικὰς τινὰς τε-
 χνολογίας καὶ ζῶων ιδέας ἀναφανείσας τοῖς τότε καιροῖς, καὶ
 15 ἀπλῶς ποικίλην τινὰ βίβλον ὡσπερ λειμῶνα τοῖς ἀνθεσι βρύ- f. 168 r.
 ουσαν ὑποτερματίσας ἐπὶ ἐξηγήσει τούτων ἀπάντων (καὶ γὰρ
 εἰ καὶ περὶ τῶν ἡμῖν ἐγνωσμένων φθέγγεται, ἀλλ' ἢ τῶν
 καινοπρέπων χύσις οὐ βούλεται ταῦτα σιγῇ παρελθεῖν καὶ εἰς
 λήθην τούτων τοὺς ἀνθρώπους ἐλθεῖν), ταύτην ὡσπερ τι καλ-
 20 λίσθημα καὶ δεξιῶμα δουλικὸν τῇ σῇ φιλανθρωπία καὶ φιλο-
 χρίστῳ σπουδῇ ἀναφέρω καὶ ἀνατίθημι, ὡς ἂν τῇ ταύ-
 της κρίσει καὶ μεγαλοφρεῖ διαγνώσει διατεθῇ τὰ καλῶς

1. σύμβολον C.

20. margo ἀνάθημα.

omnibus significare sincere ut signum nocturnarum tuarum orationum
 lucubrationes, atque quomodo literas vere colas hasque diligenter le-
 gas, maius iam nobis certamen et vividius reddidisti, ut proferamus
 quod tuis hisce oratoriis lucubrationibus dignum sit. propterea igitur
 etiam cum librum quendam conscripserim rerum proxime nostris
 temporibus gestarum in bellis et proeliis et victoriis et cladibus et
 belli felicibus et infelicibus factis, et addiderim etiam causas, quoad
 potui, eorum, quae ita gesta sunt, deinde extenderim librum sive po-
 tius condierim tanquam condimentis quibusdam fortuitis neque antea
 animadversis signis, atque virtutes et vitia eorum, qui regnarunt et
 qui imperatoris modo praesides fuerunt, repetierim, sed adiecerim
 etiam naturales quasdam quaestiones et animalium formas, quales ap-
 paruerint illis temporibus, atque uno verbo varium quendam librum,
 tanquam pratum floribus abundans finiverim ad enarranda haec omnia,
 (etenim etsi de iis, quae a nobis spectata sunt, dicetur, tamen novis-
 simarum rerum copia non sinit haec silentio praeteriri et in oblivio-
 nem harum homines incidere), hunc igitur librum tanquam sacrum
 faustum et donum acceptum servi tui humanitati tuae et studio Chri-
 stianis amicissimo offero et depono ut huius iudicio et distinctione

ἔχοντα, καὶ εἰ μὴ τι ἄλλο, τότε πρόθυμον τῆς ἐμῆς δουλώ-
σεώς τε καὶ πίστεως εὐπρόσδεκτον λογισθῆναι θυμίαμα τῇ σῇ
βασιλικωτάτῃ καὶ φιλανθρωπῷ μεγαλειότητι, μετρεῖν εἰδύια
μὴ τῇ ἀξίᾳ τοῦ δεδομένου ἀλλὰ τῇ διαθέσει καὶ πίστει τοῦ
διδόντος τὸ ἀνταπόδομα.

magnanima discernantur quae bene se habeant, atque si nihil aliud,
certe voluntas meae obedientiae et fidei acceptum habeatur thuris sa-
crum a tua regalissima et humana magnanimitate, quae metiri scit non
ex pretio rei traditae sed ex animo et fide tradentis gratiam.

**ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΚΤΕΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΜΙΧΑΗΛ,
ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΟΥ ΚΡΙΤΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ
ΙΠΠΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΗΛΟΥ, ΤΟΥ
ΑΤΤΑΛΕΙΑΤΟΥ.**

5 **Τ**ὸ τῆς ἱστορίας χρῆμα πολλοῖς τῶν πάλαι σοφῶν σπου-
δασθὲν οὐ παρέργως, χρῆσιμον ἐς τὰ μάλιστα κατεφάνη τῷ
βίῳ, τοὺς τῶν ἀρίστων καὶ μὴ τοιούτων βίους ἀνακαλύπτον,
καὶ πράξεις ἐπιφανεῖς ἐξ ἀνεπιλήπτου βουλῆς καὶ σπουδῆς
διαγράφον, καὶ ἀδοξίας αὐτῶν πάλιν ἐκ δυσβουλίας ἢ ὀλιγορίας
10 τῶν προσετώτων τοῖς πράγμασιν, ἐξαιρέτως δὲ τῶν ἀρχικὴν
μετιόντων ἀξίαν, ὅπως ἄλλοι μὲν ἐξ ἐπιμελοῦς στρατηγίας
προφανεῖς κινδύνους κατηγωνίσαντο, καὶ ὅπως ἕτεροι, τῆς νί-
κης ἤδη προσμειδιᾶν ἐπειγομένης αὐτοῖς, διέφθειραν τὰς ἐπὶ
τὸ κρεῖττον ἐλπίδας, μὴ συνετῶς χρησάμενοι τοῖς ἐμπύπτουσι.
15 ταῦτα τοίνυν διὰ τῆς ἱστορίας ἀπογυμνούμενα, πολλήν, ὡς

13. προμειδιᾶν C.

**HISTORIA EXPOSITA A MICHAELE ATTALIO TA
IUDICE PRAEPOSITO HIPPODROMO ET CURIAE.**

Historia a multis doctorum hominum, qui antea fuerunt, tractata non sine studio, utilis in plurimis apparuit vitae, cum optimorum eorumque qui non essent optimi, vitas detegeret et res illustres animo et studio praeiudicatarum opinionum expertibus describeret; et res inglorias rursus ex stultitia et negligentia eorum, qui rebus praesunt, maxime eorum, qui imperatoriam assequuntur dignitatem, quomodo alii diligenti imperio provisa pericula superarint, et quomodo alii, cum

ἔφαμεν, εἰσηγηνοχότα τὴν χρησιμότητα, διδασκαλία σαφῆς
 χρηματίζοντα καὶ ὀνυθμός τῶν μετέπειτα, πρὸς μίμησιν ἀτε-
 χνωῶς ἔλκοντα τῶν ἐδ' διακεκριμένων καὶ ἀποτροπῆν τῶν ἀσυμ-
 βούλως καὶ δυσκλεῶς πεπραγμένων ἐν πολέμοις καὶ μάχαις
 καὶ λοιποῖς ἀναγκαιοτάτοις ἐπιχειρήμασι καὶ προβλήμασι. διὸ δ'
 δὴ ἔδοξε καί μοι, καί τοι μυρίαῖς ἀσχολίαις ἀλύοντι περὶ τὸ
 στρατόπεδον καὶ δικαστικοῖς διαλόγοις ἀεὶ περιδουνομένῳ καὶ
 ὄσαι ὥραι τοῖς ἐξ αὐτῶν συγγράμμασι κάμνοντι, προσθήκη
 ἐμποῖησαι τοῖς πόνοις καὶ μικρὰ ἄττα διαλαβεῖν βραχεῖ τι
 ῥήματι καὶ ἄπλοικῶ, καθὰ προσήκει τοῖς ἱστορίας συγγρά-
 φουσιν, ὅτι μὴ ἄγωνιστικὸς ὁ λόγος καὶ διὰ τοῦτο μεθόδου
 προσδεόμενος τεχνικῆς, ἀλλ' ἱστορικὸς καὶ διπλῆς ἀπάσης
 καὶ ἀκαιρολογίας ἀνώτερος, περὶ ὧν οὐκ ἀκοῆ καὶ μύθοις
 ἐτέρων παρέλαβον, ἀλλ' ὧν αὐτὸς αὐτόπτης καὶ θεατῆς ἐχρη-
 μάτισα, ἵνα μὴ λήθῃς βυθοῖς διὰ τῆς τοῦ χρόνου παραρροῆς
 τὰ λόγου καὶ ἄξια συγχωσθεῖεν, ἀλλὰ τὴν μνήμην ἀθάνατον
 ἔχωσιν.

a. 1034 Ἄρτι τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος τοῦ τῆς εὐσεβοῦς
 11. April λήξεως βασιλείως Μιχαήλ, ᾧ πατρίς ἦ τῶν Παφλαγόνων ἐγ-
 νωρίζετο ἐπαρχία, κατεπολεμήθη τὸ τῶν Ἀγαρηῶν φῦλον 20
 πρὸς ἐσπέραν ἐν Σικελίᾳ ναυτικαῖς τε καὶ πεζικαῖς Ῥωμαίων

3. ἔκρον C.
 Brunetus.

8. κάμνοντα C.

14 ἐταίρων C: correxit

victoria iam aridire coacta esset iis, deleverint meliores spes, non
 prudenter usi casibus. haec igitur per historiam detecta, cum mul-
 tam, ut diximus, attulerint utilitatem, institutio sapientiae est ei qui
 rebus summis praeest, et moderatio posteris imitationem necessario
 excitans bene diiudicatorum et aversionem eorum, quae imprudenter
 et sine gloria gesta sunt in bellis et proeliis et ceteris maxime neces-
 sariis inceptis et difficultatibus. propterea igitur visum est mihi quoque,
 licet innumerabilibus negotiis turbato rei militaris et iudicialiis contro-
 versiis excitato et multum tempus scripta talium rerum laboranti, acces-
 sionem facere laboribus et pauca quaedam comprehendere brevi quo-
 dam orationis genere et simplici (uti decet historiarum scriptores nisi
 oratio sit e genere disputationum et propterea methodi appetens arti-
 ficiosae, sed historica et abundantia omni et loquacitate superior),
 de iis, quae non fando aut sermonibus aliorum acceperim, sed quibus
 ipse testis et spectator interfuerim, ne oblivionis voraginis flucti-
 bus temporis quae narratione etiam digna sint, confundantur, sed me-
 moriam immortalē nanciscantur.

Nuper imperium Graecorum gerente rege pia morte defuncto Mi-
 chaele, cui patria Paphlagonum provincia nobilitabatur, bellum intalit

δυναμίεσι· καὶ εἰ μὴ διαβληθεὶς περὶ τυραννίδος δὲ τὴν στρα-
 τηγίαν τῶν ὄλων ἐμπιστευθεὶς Γεώργιος ἐκεῖνος ὁ Μανιάκης
 ἐκ μέσου γέγονε, καὶ ἄλλοις ἀνετέθη τὰ τοῦ πολέμου, καὶ
 ὑπὸ Ῥωμαίοις ἐτέλει νυκτὶ νῆσος οὕτω μεγάλη καὶ περιβόητος f. 168 v.
 5 καὶ πόλεσι περιεζωσμένη μεγίσταις καὶ τῶν ἄλλων χρηστῶν
 οὐδενὸς ἀποδέουσα. νῦν δὲ ὁ φθόνος καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὰς
 πράξεις καὶ τοσοῦτον κατειργάσατο ἔργον· αἰσχυρῶς γὰρ καὶ
 ἀγεννῶς βουλευσαμένων τῶν ὕστερον στρατηγῶν σὺν αὐτῇ
 καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος ἀπολώλει Ῥωμαίοις. οὗ
 10 μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ οἳ ποτε σύμμαχοι καὶ τῆς ἰσοπολιτείας ἡμῖν
 συμμετέχοντες, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς Θρησκείας, Ἀλβανοὶ καὶ
 Λατῖνοι ὅσοι μετὰ τὴν ἐσπερίαν Ῥώμην τοῖς Ἰταλικοῖς πλη-
 σιάζουσι μέρεσι, πολέμιοι παραλογώτατοι ἐχρημάτισαν ἐμπε-
 παρφηκίως εἰς τὸν ἄρχοντα τούτων τοῦ τότε τὴν στρατη-
 15 γίαν ἰθύνοντος Μιχαὴλ δουκὸς τοῦ Δοκειανοῦ.

Ἄλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄλλως· Μυσοὶ δὲ, οἷς εἰδικὴ προ-
 σηγορία τὸ τῶν Βουλγάρων καθέστηκεν ὄνομα, τῆνικαῦτα
 τοὺς τῆς δουλωσέως ἀποπτύσαντες χαλινούς εἰς ἀποστασίαν
 προκεχωρήκεσαν, καὶ τὸν βασιλέα περὶ τὰ ἐν Θεσσαλονίκη
 20 διατρίβοντα ὄρια, καὶ μόνους τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ σωματοφύλα-
 κας ἔχοντα ὡς διὰ φιλίας παροδεύοντα γῆς, ἰταμῶς συνεδίω-
 ξαν· ἐξαρτύσας δ' οὗτος ἅμα τῷ εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἰσιέ-

Agarenorum natio occidentem versus in Sicilia navalibus et terrestri-
 bus Graecorum viribus, atque nisi accusatus dominationis capessen-
 dae, cuius fidei imperium universum datum erat. Georgius ille Mania-
 ces e medio sublatus esset, et aliis impositae essent res bellicae, for-
 tasse Graecis nunc esset subiecta insula tam magna atque celebris et
 urbibus cincta maximis neque ceterorum bonorum ullo carens. nunc
 autem invidia et virum et facta et tantum delevit opus. cum enim
 turpiter humiliterque consilia caperent posterii imperatores, cum ipsa
 insula etiam maxima pars exercitus evanuit Graecis. verumenimvero
 etiam priores socii aequales nobis civitatis participes ut etiam eiusdem
 deorum cultus, Albani et Latini, quicumque post occidentalem Romam Ita-
 licis regionibus adherent, hostes maxime inexpectati exstiterunt, post-
 quam per ebrietatem elusit ducem eorum, qui tum imperium gessit
 Michael ducas Doceianus.

Sed de his quidem satis dictum. Mysi autem, quibus propria
 appellatione Bulgarorum nomen impositum est, tunc abiectis servitutis
 frenis in defectionem processerant et regem in montibus Thessalonicis
 versantem solosque aulicos corporis stipatores habentem, quippe qui
 per amicam iter faceret terram, audacter aggressi sunt; hic autem in-
 struens simulatque regiam intravit quae ad bellum essent opus fortiter

και τὰ περὶ τὸν πόλεμον εὐθαρσῶς, καὶ τῆς ἐνοχλοῦσης ἀσθενείας ἐπιλαθόμενος (καὶ γὰρ ἦν τοῖς ἐπιληπτικοῖς, ὡς δὲ τινες μελαγχολικοῖς ἀτοχος), θᾶπτον ἐξ ἅπασων τῶν ἐπαρχιῶν συναστήσατο στρατιάν, καὶ μετὰ τῶν δυνάμεων τῆ Σαρδικῆ τῆ νῦν λεγομένη Τριαδίτζη καὶ δι' αὐτῆς Ἰλλυρικῆ⁵ προσβαλὼν κατὰ κράτος τοὺς ἀποστατήσαντας ἐτροπώσατο, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν πολλὴν καὶ μεγάλην καὶ στενόπορον οὖσαν, καὶ χρόνοις πολλοῖς ἀνταγωνιζομένην τοῖς πρὸ τοῦ βασιλεῦσι διὰ τὸ δυσσεξίτητον τῶν ἐν αὐτῇ ἀυλῶνων, ἰσχυρῶς παρεστήσατο, καὶ ἀδιγῆς ἐκείθεν ἀνέξενε, τὰ ἐν ταύτῃ κατα-¹⁰στησάμενος πράγματα, καὶ τὸν ἐπιφανῆ λαμπρῶς κατηγάγετο Θρίαμβον, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ πεζικὸν ἐορτάσας οὕτω δι' ὀλίγου τὸν ἐνταῦθα βίον κατέστρεψε, πολλὰ τῆς ἀρετῆς καταλιπὼν εἰκονίσματα, ζήσας ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνους ζ' καὶ μῆνας ζ'.¹⁵

a. 1041 Τῆς δὲ συζύγου τούτου καὶ βασιλίδος Ζωῆς ἐν τοῖς κατὰ νότον ἀνακτόροις ἐπανελθούσης ἀπὸ τῶν βορειότερων μερῶν τῆς πόλεως (ἐκείσε γὰρ ὁ βασιλεὺς περὶ τὴν τῶν ἀγίων ἀναργύρων μονὴν τὸν χοῦν ἐναπέθετο) σύλλογος εἶχε τὴν μεγαλόπολιν, καθὰ φιλεῖ ταῖς μεταβολαῖς τῶν πραγμάτων ἐγγί-²⁰νεσθαι. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ βασιλεὺς ἀνηγορεύθη Μιχαήλ ὁ τοῦ προαπελθόντος βασιλέως ἀδελφιδοῦς, τὴν Καίσα-

5. τραλιτζη C: correxit Brunetus.
μετ'?

6. προλαβὼν C.

13.

14. καταλειπὼν C.

et aegrae infirmitatis oblitus (etenim erat epilepticis, sive ut quidam tradunt melancholicis casibus obnoxius) celeriter ex omnibus provinciis constituit exercitum. et cum copiis Sardicum agrum, quem nunc vocant Triaditizicum, et huius ope Illyricum occupans, fortiter eos, qui defecerant, vicit, et terram eorum multam et magnam et angustam, et temporibus multis resistentem prioribus regibus propter invidia loca vallium suarum, fortiter sibi subiecit et tutus hac re castra movit, postquam eius terrae composuit res, et illustrem clare reportavit victoriam: et cum certamen equestre atque pedestre celebrasset, brevi vitam hanc terrenam finivit, multis virtutis relictis signis; postquam vixit in imperio annos septem et menses septem.

Cum autem uxor eius et regina Zoe in regiam ad meridiem sitam rediisset ex partibus magis ad septentriones versis urbis (ibi enim rex ad SS. Anargyrorum monasterium sepultus est) conventus implevit urbem, sicut solet in mutationibus rerum fieri. non multo tempore interiecto rex creatus est Michael regis defuncti nepos Caesaris sortem ex multis habens annis, deinde regia adoptione factus filius et iuribus iurandis terribilissimis non atramento, sed sanguine incorrupto

ρος τύχην ἐκ πολλῶν ἔλκων χρόνων, εἴτα τῇ ἀνακτορίσῃ θέσει χρηματίσας υἱός, καὶ ὄρκοις φρικωδεστάτοις, οὐ μέλανι ἀλλ' αἵματι ἀχράντῳ τοῦ Θεανθρώπου λόγου καὶ χειρὶ τοῦ μείζονος ἐν γεννητοῖς γυναικῶν βαπτιστοῦ ἐρροσημασμένοις, 5 ἀνόθευτον τὴν πρὸς αὐτὴν τάχῃ βεβαιωσάμενος πίστιν. καὶ ἦν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ μὲν τῆς προτέρας διαγωγῆς κακιζόμενος καὶ τοῖς ἐπαινετῶς πολιτενομένοις μὴ συναπτόμενος, ἐπὶ δὲ τῆς βασιλικῆς ἀναβάσεως καὶ λίαν ἐγκωμιαζόμενός τε καὶ σεμνυόμενος, οἷα φιλοτίμως ἄρτι πρῶτον ὑπὲρ τοὺς πρὸ αὐτοῦ βε-
 10 βασιλευκότας τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις προσφερόμενος ὑπηκόοις, καὶ τιμαῖς περιβλέπτοις καὶ ἀξιώμασι πλείστους ὄσους καταγεραίρων, καὶ τὴν εὐνομίαν, εἴπερ τις ἄλλος, σπουδάζων ἀνεγερθεῖναι, καὶ τῶν ἀδικουμένων ἐκδικητῆς ἀναφαινόμενος ἀπαραίτητος, καὶ δικαιοσύνην τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπεραίρων
 15 καὶ προτιμώμενος. ἐξήγαγε γάρ καὶ τῆς χρονίας φρουρᾶς τὸν τε Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον τὸν Δυλαασσηνόν, ὡς ὑποπτον περὶ τῆς βασιλείας ἐν πύργῳ ἀποκλεισθέντα παρὰ τοῦ Θείου f. 169 r. αὐτοῦ, καὶ τὸν πατρικίον ἐκεῖνον Γεώργιον τὸν Μανιάκην, ὃν καὶ τῷ τῶν μαγίστρων τετιμηκῶς ἀξιώματι καὶ κατεπάνω
 20 Ἰταλίας προεχειρίσατο. τοὺς δὲ συγγενεῖς αὐτοῦ, πολλοὺς μὲν καὶ πλουσίους φορτικὸς δὲ δοκοῦντας τῷ βάρει τῶν πράξεων, ἄρδην ἐκ μέσῳ πεποίηκε, τὸν μὲν ἐξάρχοντα τούτων Ἰωάννην μοναχὸν καὶ ὄρφανοτρόφον, ὃς τὴν τῶν πραγμάτων εἶχεν

12. τ. ἄλλο C.

rationis hominis divini, et manu maioris inter genitos a mulieribus baptistae signatis sinceram huius adoptionis statim confirmandam fidem. atque erat homo propter priorem conditionem infamis, neque laudabiliter administratarum rerum particeps erat. in imperii autem initio etiam valde laudabatur et celebrabatur, ut generose nuper primum prae prioribus regibus senatui et ceteris se offerens subiectis, et honoribus illustribus et dignitatibus quam plurimos ornans, et legitimum statum si quis alius studens suscitare: et rerum iniustarum ultor visus inexorabilis, et iustitiam prae omnibus aliis efferens et colens. eduxit enim etiam ex longinquo carcere Constantinum illum Dallassenum, qui suspectus regni affectandi in turri inclusus erat ab avunculo eius, et patricium illum Georgium Maniacen, quem etiam magistrorum honoravit dignitate et superioris Italiae praefectum constituit. propinquos autem suos, qui multi quidem et divites erant, violenti tamen videbantur atrocitate factorum prorsus e medio sustulit, cum ducem horum Ioannem monachum et orbis praesidem, qui rerum per rex obtinebat administrationem, in aeternum eieceret exilium, ceteros vi-

ὡς βασιλεὺς διοίκησιν, αἰδίῳ ἐλάσας φυγῇ, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀκμηῆτας καὶ τὸν ἰουγον ἐπανθούοντας, οὓς δὲ καὶ προσήβους, ἐκτομίας ἀπεργασάμενος. καὶ τὸ γένος αὐτοῦ τοῦτον τὸν τρόπον καταστρέψας, ἄφρονα ζῆλον προσφέρειν τοῖς συνετοῖς ἔδοξεν, ἐπιλωμένον ἑαυτὸν τσαυῆτης βοηθείας καὶ συγγενικῆς 5 βοηθείας ἀπεργασάμενος.

Ἀμέλει τοι καὶ κατὰ τὴν θείαν καὶ πάνδημον ἑορτὴν τῆς ὑπερφουῶς ἀναστάσεως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἣτις πάσχα σωτήριον τοῖς ὀρθοδόξως δοξάζουσι διωνόμασται, τῆς βασιλικῆς εὐτρεπιζομένης προόδου οἱ τῆς ἀγορᾶς προεξάρχοντες, 10 πέπλα σηρικὰ πολυτελεῶς ἐξοφασμένα τῇ γῆ καταστρώσαντες ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀνακτόρων μέχρι τῶν τοῦ σεβασμίου καὶ μεγίστου ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγον ἀγίας σοφίας πυλῶν, ἐπὶ τούτοις τὸν βασιλέα μετὰ τῆς δορυφορούσης αὐτὸν εὐταξίας διελθεῖν φιλοτίμως παρεσκευάκασι. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ κατὰ 15 τὴν ρεάν κυριακὴν ἐφίππου τῆς προόδου γεγεννημένης ἐπεριπετάννυντο ὧδε κάκεισε τὰ πολυτελῆ τῶν ὑφασμάτων καὶ τίμια, καὶ κόσμος ἄλλος χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταστράπτων συνεχῶς ὑπερήρητο, καὶ πᾶν τὸ τῆς ἀγορᾶς στεφανηφοροῦν καὶ οἶον ἑορτάζον χαρμῶσυνά τινα καὶ σωτηριώδη κατελαμ- 20 πρύνετο· ἡ δὲ προπομπὴ θανμαστῆ τῷ ὄντι καὶ βασιλικῇ, πανταχόθεν εὐφημίαις συγκροτουμένη καὶ χάρισι καὶ παιανισμοῖς ἐξαιρομένη τῆς πόλεως, πλὴν ὅσον τὸ τοῦ συνήθους

6. βοηθείας] σπουδῆς? an ἀρωγῆς?
ἐφ' ἵππου C. 23. τὸ suspectum.

11. συρικὰ C. 16.

gentes et circum primam barbam florentes, nonnullos etiam maturos faciendos curaret eunuchos, et genus suum hoc modo deleret, insanum studium adhibere prudentibus visus est, qui tanto auxilio et propinquorum opibus se nudaret.

Attamen etiam divino et communi festo admirandae resurrectionis Christi dei nostri, quod pascha salutiferum ab iis qui verae fidei addicti sunt nominatum est, cum regia pararetur pompa, antistites fori stragula Serica pretiose texta humi sternentes inde a regia ipsa usque ad portas venerabilis et maximi templi sapientiae sanctae divinae rationis in his ut rex cum ordine satellitum cum comitante ingrederetur certatim effecerunt. deinde autem, etiam nova die festa cum equis pompa fieret circum sternebant hic et illic pretiosa textilia et aestimata, et ornatus alius auro et argento fulgens eminebat: et omnes qui in foro sarta gerebant et festum celebrabant laeti et salutare ostentabantur: prosecutio autem admirabilis erat revera et regia, undique acclamationibus applausa et gratiis et paeanibus elata urbis;

πρωιαιότερον γενομένης τῆς προελεύσεως ἐκπληξίς κατείχε τοὺς συντεωτέρους τῶν θεατῶν, συμβάλλοντας ὅπως πρὸ τοῦ κατασκευασθῆναι τὸ θέατρον καὶ πλησθῆναι τὰς ἀγνιάς κατεσπουδασμένην ἡ βασιλεὺς τὴν πρόοδον ἐναπέδειξε· καὶ οἰωνὸς οὐκ ἀγαθὸς ἐδόκει τὸ ἔξωρον. τέως δὲ τὸν μὲν βασιλέα αὐθις ὑποστρέψαντα ἐκ τοῦ μεγίστου ναοῦ τῶν κορυφαίων ἀποστόλων εἶχε τὸ παλάτιον, μέγα φρονοῦντα τῷ τυχεῖν τοιαύτης ἀποδοχῆς τε καὶ προπομπῆς, τὴν δὲ δέσποιναν πρὸς τὴν ἐσπέραν ἡ Πρίγκιπος (νῆσος δὲ αὕτη τῆς βασιλευούσης οὐ 10 πόρρω) μελαμφοροῦσαν καὶ κεκαρμένην τὰς τρίχας.

Τῇ δ' ἐπαύριον ἔτι τοῖς πολλοῖς ἀγνώστον καθεσιῶτος τοῦ πράγματος, φιλοτιμία περὶ τῶν διηγημάτων τῆς παρελθούσης ἡμέρας ἐγένετο, τοῦ μὲν τὰδε τοῦ δὲ τὰδε θυμαστικῶς ἐπιλέγοντος, καὶ ἄλλου προφθάνειν θπειγομένου τὸ παρε 15 θέν, καὶ πάντων ἀποσεμνύνειν βουλομένων τὰ κράτιστα. ὡς δὲ κατέπη τὰ τοῦ πάθους τῷ δήμῳ καὶ περιέδραμεν ἡ φήμη τοὺς περικύκλω, εὐθὺς ἦν ἰδεῖν ἀθρόον τὴν ἐναντίαν μεταβολὴν κατασχοῦσαν τοὺς σύμπαντας, καὶ ἀντεσηκώθη τοῖς χαρμοσύνοις τὰ σκυθρωπά, καὶ ἀντὶ τιμῆς καὶ φιλοτιμίας, ἦν 20 πρὸς τὸν κρατοῦντα ἐδείκνυον, μῆσος ἄσπονδον ἐξηγείρετο, καὶ ἄλλος ἄλλον θερμότερος ἔσπευδε γενέσθαι καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ προκατάρξασθαι δυσμενείας καὶ ἀναιδείας. ταῦτα μεμα-

2. συμβαλόντας C.

nisi quod propter solito prius factam processionem consternatio capiebat prudentiores inter spectantes, reputantes, antequam paratum esset theatrum et impletæ viae, regem pompam institutam ostendisse; neque omen bonum videbatur intempestivitas: interea regem quidem rursus reversum e maximo templo celsorum apostolorum continebat palatium alte elatum quod contigerat ei tanta salutatio et prosecutio; dominam autem Principus (insula haec reginae non longe abest) nigris indutam vestibus et tonsam capillos.

Postero autem mane cum etiamtum multitudini ignota esset res instans, certamen narrationum de superiore die fiebat, cum alius haec, alius illa mirifica nominaret et alius prius narrare studeret relictum et omnes celebrare vellent maxima; cum autem concideret populo animi motus et pervagaretur fama omnes circum, statim poterat spectari contraria mutatio, quae omnes occupasset, et aequata sunt laetis tristia; et pro honore et certamine, quae imperatori praestabant, odium implacabile excitabatur, et alius alio calidior studebat fieri, et contra eum inimicitiam prius exercere et impudentiam. quae cum animadvertisset rex et vellet deprimere ardentem perturbationem Byzantium inscriptionem quandam curari iussit his in celebriore loco fori

Θηκῶς ὁ βασιλεύς, καὶ βουλόμενος καταστεῖλαι τὸ φλεγμαῖνον τοῦ πάθους τῶν Βυζαντίων, ἔγγραφόν τι ποιεῖται τούτοις κατὰ τὸν ἐπισημότερον τόπον τοῦ φόρου ἐπαναγνωσθησόμενον, μεταφέρων τὰς αἰτίας ἐπὶ τὴν πεπονθυῖαν, ὡς αὐτῆς τῆς βουλῆς προκαταρξαμένης ἀνδρικότερον οὗτος τὸ προβούλευμα⁵ κατειργάσατο, σκῆψιν πάντας ἐπὶ κακῷ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς προμηθούμενος ψευδεπίπλαστον, ἵνα περιτρέψῃ τὰς τῶν πεπονθότων ψυχὰς καὶ ὃν ὑπώπτευε διαδράσειε κίνδυνον. ἔλαθε δὲ τὸν καπνὸν ὑπεκκλίνων εἰσβαλὼν εἰς τὸ πῦρ. τοῦ γὰρ πιττακίου ἀναπτυχθέντος πλεῖστος ὄχλος ἐπέρρευσεν εἰς τὴν¹⁰

1. 169 v. ἀκρόασιν, καὶ οὐδὲ δευτέραν φωνὴν τοῦ ἀναγινώσκοντος προεμένου ἤρξατο τὸ πλῆθος δίκην ἀγριαινομένης θαλάσσης ἐξοιδουσθαί τε καὶ οἶον κυμαίνεσθαι, καὶ τις πρῶτος τῶν ἄλλων ὑβριστικὴν φωνὴν ἀφιεῖς καὶ λίθου βολὴν ἐπαφῆκε σὺν τῇ φωνῇ. αὐτίκα οὖν τὸ περιεχυμένον πλῆθος ἐκέλευε, ὥσπερ ὑφ'¹⁵ ἡγεμόνι τῷδε τῷ δημοτικῷ στρατηγούμενον, τὴν ὁμοίαν γνώμην καὶ γλωττίαν ἐξέρορξε· καὶ κατὰ τοῦ ἐπάροχου μετὰ βοῆς καὶ ἀλαλαγμῶν ἐξορμήσαντες οἱ πάροντες, ὡς εἶχον θυμοῦ καὶ ὀργῆς, καὶ τὰς τῶν ἐμπόρων καιαστρέψαντες κραββατίνας ὄπλοις ἀγχεμάχοις τούτοις κατὰ τῶν τῆς βασιλικῆς²⁰ μοίρας καὶ τῶν ἐπαρχικῶν κατεχρήσαντο. καὶ τούτους ἄρδην καταβαλόντες καὶ φυγεῖν αἰσχυρῶς ἀναγκάσαντες οὐ διασκεδάσθησαν, οἷα τὰ τοῦ συμμιγοῦς πλῆθους καὶ χηρέοντα ἀρ-

22. καταβάλλοντες C.

recitandam, quae causas conferret in casum; senatu ipso antea incipiente, virilius hic consilium confecit, excusationem omnino malo capitis sui excogitans fictam, ut flecteret eorum, qui aliquid passi erant, animos et quod suspicabatur effugeret periculum. sed inscius cum fumum vitaret incidit in ignem: tabula enim evoluta plurima plebs confluit ad eam audiendam: et cum nedom alteram quidem vocem legens pronuntiasset, incepit multitudo instar saevientis maris tumescere et quasi fluctuare. atque aliquis primus aliorum superbam quandam vocem emittens etiam lapidis iactum addidit voci; statim igitur circumfusa multitudo ibi tanquam a duce hoc populari directa eandem sententiam et linguam prorupit, et contra praefectum magno cum clamore et acclamationibus bellicis incedentes qui aderant, ita ut erant animi et irae, et mercatorum delentes deversoria armis his cominus adhibendis contra regios et praefectos abusi sunt: atque hos omnino deicientes et ad fugiendum turpiter cogentes non dissipati sunt, velut mixta multitudo, duce orbata, sed quasi superne ducti nobilioribus consiliis ad maiora se collegerunt, et accessionem quaque hora ex iis, qui quasi confluebant, capiebant: summa autem pars consilii erat,

χηγῶν, ἀλλ' ὡσπερ ἄνωθεν στρατηγούμενοι γενναιοτέρους βου-
 λεύμασι πρὸς τὸ καρτερώτερον ἀνελάμβανον ἑαυτούς, καὶ
 προσθήκην ἑκάστης ὥρας ἐκ τῶν συρρεόντων ἐλάμβανον. τὸ
 δὲ κεφάλαιον τῆς βουλῆς, μὴ ἐνδοῦναι μηδὲ μαλακισθῆναι τι
 5 καὶ ἀνυβεβλημένον παθεῖν, ἀλλὰ τὸν ἀχάριστον καὶ ἀγνώμονα
 περὶ τὴν εὐεργέτιν, καὶ ἀδικίαν κατὰ τῶν φρικτωδεστάτων
 ὄρκων πεποιηκότα, τῆς ἀρχῆς καθελεῖν ὡς ἀλιτήριον καὶ ταύ-
 της ἀνάξιον. βοή δὲ τούτοις οὐκ ἄσημος τὸ ποιητέον ἐπέ-
 τρεπε. καὶ οἱ μὲν τὰς φρονυρὰς καθελόντες τοὺς φυλακίτας
 0 τῶν δεσμῶν ἠλευθέρουν καὶ κοινωνοὺς ἐποιοῦντο τῆς διεγέρ-
 σεως καὶ τῆς ἐπιτετραμμένης αὐτοῖς ἐνδιαθέτοις ὄρματι ἐκ-
 δικήσεως, οἱ δὲ τὰ ἀνάκτορα κατελάμβανον καὶ πόλεμον πο-
 λιτικὸν ἀπερρίπιζον. ἄλλοι τὰς οἰκίας τῶν κατὰ γένος προ-
 σηκόντων τῷ βασιλεῖ καὶ μεγάλα δυναμένων τῷ κατ' ἐκεῖνο
 5 καιροῦ περιστοιχίσαντες ἐξ ἐφόδου κατήρειπον, καὶ τὸν πλοῦ-
 τον πολλοὺς ἀδικήμασι καὶ στεναγμοῖς πενήτων ἀποτεθησαν-
 ρισμένον ἐξήντλουν. οὐδὲ ναοὶ καὶ σεμνεῖα παρ' αὐτῶν πο-
 λυτελεῶς καὶ πλουσιῶς ἀνεγερθέντα φειδοῦς ἤξιωντο; ἐλαφυ-
 ραγωγοῦντο δὲ καὶ αὐτὰ καὶ ὡς ἐναγῆ ἐβεβήλωντό τε καὶ
 10 διηρπάζοντο. ἕτεροι κατὰ τὸ τέμενος τῆς τοῦ θεοῦ λόγου
 ἀγίας σοφίας εἰσρεύσαντες τὸν πατριάρχην αὐτὸν τὴν ἱεραρ-
 χικὴν στολὴν ἀμπεχόμενον κατεβίβασαν, ἐκβιάζόμενοι τὴν
 κληρονόμον καὶ δέσποιναν μὴ περιδεῖν τὰ ἔσχατα πύσχυσσαν
 ἀδίκως παρὰ τοῦ ἐπεισάντου καὶ ἀντὶ τῆς μεγίστης εὐεργε-

non cedere neque flecti in ulla re et detentum postea pati, sed in-
 gratum et durum contra eam, quae beneficia ei obtulerat, et qui ini-
 iuste contra terribilissima iuramentum fecisset, imperio deiicere ut
 peccantem eoque indignum; clamor autem his non obscurus faciendū
 advertit, atque alii carceres occupantes captos vinculis liberabant, et
 participes reddebant seditionis et animadversionis iis insitis incitamen-
 tis impositae: alii regiam occupabant et bellum civile resuscitabant,
 alii domus eorum, qui genere regi propinqui erant et multum valē-
 bant illo tempore circumsedentes primo impetu diruebant, et divitiis
 multis iniuriis et suspiriis egenorum conditas exhauriebant; neque
 templis et fanis ab iis pretiose et opulente aedificatis parsum est.
 spoliabantur autem et ipsa et quasi impura contaminabantur diripie-
 banturque, alii fanum sapientiae sanctae dei rationis ingressi patriar-
 cham ipsum stolum induentem deduxerunt, argentes eum; ne
 praetervideret participem regni et dominam extrema patientem iniuste
 a peregrino, et pro maximo beneficio superbiam passam intolerabilem.
 habebant igitur iusti huius socium studii etiam sanctissimum hanc et

σίας ὕβριν παθοῦσαν ἀνήκεστον. ἔσχον οὖν τοῦ δικαίου τοῦ-
 του συλλήπτορα ζήλου καὶ τὸν ἀγιώτατον τοῦτον ἄνδρα. Ἀλέ-
 ξιος ἦν, ὁ πρὸ τοῦ τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἀκριβωσάμενος.
 καὶ ἀνάγουσι, γνώμη καὶ τινῶν τῶν ἐντέλει, τὴν ὁμαίμονα
 τῆς παθοῦσης δεσποίνης (Θεοδώρα ταύτη τὸ ὄνομα) ἐξ ἑνὸς⁵
 τῶν Πετριῶν, ἐν ᾧ χρόνοις πολλοῖς ἰδιωτικῶς μονονουχί ἐβίω-
 τευσε. πείθουσι γὰρ αὐτὴν γυναικειᾶς αἰδοῦς καὶ ἀσθενείας
 ἐπιλυθέσθαι, καὶ τούτοις ἀκολουθῆσαι παρασκευῆς οὕτω καὶ
 γνώμης ἔχουσι, πάντα ῥαδίως οἴσειν καὶ ταύτης προκινδυνεύ-
 σαι καὶ τῆς αὐταδέλφης αὐτῆς, καὶ φόβου παντὸς ἀπαλλά-
 ξαι καὶ κινδύνου τοῦ πολεμήτορος. ἐποχηθεῖσα τοῖνυν ἐφ'
 ἵππων πρόεισι, δορυφορομένη λαμπρῶς μυριανδρῶν ὀπλοῖς,
 καὶ φυλακαῖς ἀκαθαιρέτοις περιειλημμένη καὶ προκατειλημ-
 μένη τὰς διεξόδους, ὁμοίως διὰ μέσης τῆς πόλεως, παρὰ πάν-
 των εὐφημουμένη, καὶ προτρεπομένη μὴ ἐνδοῦναι πρὸς τὸ¹⁵
 ἀγώνισμα καὶ τὴν τοῦ ἀναιρέτου καθαιρέσιν. διασωθεῖσα οὖν
 πρὸς τὸν περιβόητον καὶ θεῖον ναὸν ἐσπέρας οὔσης βαθείας
 ἄνεισιν εἰς τὰς τοῦ πατριάρχου διαγωγάς, καὶ τῷ πλήθει τὰς
 ὄψεις αὐτῆς εἰς τὸν ναὸν ἐπαφίησι· καὶ παρ' ἐκείνων ἔτι
 παρεγγυηθεῖσα θαρρεῖν οὕτω διανυκτερεῖε, συγκαλεσαμένη²⁰
 f. 170 r. πάντας τοὺς ἐν τέλει ταχέως, καὶ παντὸς ψιλώσασα τὸν ἀν-
 τικείμενον βασιλέα δυνάμεως, ἀρχάς τε εὐθὺς λαμπρὰς καὶ
 ἀγορανομικὰς ἀποδείξασα, καὶ τὸ κράτος τῆς βασιλείας δεξιῶς
 περιεζωσμένη.

12. ὄχλοις?

18. post πλήθει deest nescio quid.

rum. (Alexius erat, qui antea monachicam administrationem corre-
 xerat). et referunt in memoriam etiam quorundam imperio praeditorum
 cognatam vexatae dominae (Theodora huic erat nomen) ex uno Pe-
 triorum, in quo multos annos aolitaria paene vixerat: persuadent enim
 ei, ut muliebris pudicitiae et infirmitatis obliviscatur et hos sequatur
 qui praeparatione ita et consilio instructi sint, ut omnia facile repor-
 taturi sint et pro hac eiusque sorore pugnaturi, eamque ab omni metu
 liberaturi sint et periculo belli. vecta igitur equo progreditur stipata
 splendide innumerabilibus armis et praesidiis invictis oppugnans et
 occupans exitus pariter per mediam urbem, ab omnibus celebrata et
 admonita, ne cederet in certamine et parricidae nece. perveniens igitur
 ad clarum et divinum templum cum vesper esset profundus, ascen-
 dit in patriarchae cellas et in multitudinem oculos suos in templum
 defigit, et ab illis magis admonita, ut tranquillo esset animo, ita noc-
 tem ibi degit: postquam convocavit omnes, qui cum imperio erant,
 celeriter et omni nudavit oppositum regem potentia, potestates statim
 splendidas et aedilitias constituit et potentiam regni apte sibi conciliavit.

Ὀρθηρώτερον δὲ προσβαλόντων τοῖς ἀνακτόροις στρα-
 τιωτικῶν ἀνδρῶν καὶ γενναίων μετὰ ζοίζου πολλοῦ καὶ βοῆς
 καὶ ἤχης σαλπύγγων τε καὶ βυκίνων, ὥσπερ τυφῶνι βληθεὶς ὁ
 βασιλεὺς τῷ ἔξαισίῳ τῆς ταραχῆς, τῶν ἀνακτόρων ἐκδύς φν-
 5 γὰς ᾤχετο διαπόντιος εἰς τὴν τοῦ Στουδίου μονήν, καὶ περιε-
 χόμενος τῶν ἀδύτων ἀπαθῆς ἐφιλονεῖκει συντηρηθῆναι καὶ
 μὴ δίκας δοῦναι τοῦ ἀνοσιουργήματος. ἀλλ' ἡ δίκη τὴν κα-
 ταδίκην αὐτῷ οὐκ εἰς μακρὰν ἀνεβάλετο. ἅπαντες γὰρ βρύ-
 χοντες κατ' αὐτοῦ εἰσῆλασαν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ βία τοῦτον
 10 ἐκτὸς ἐλύσαντες ἡμίονω τῶν εὐτελεστέρων καὶ ταπεινῶν φέρ-
 τον τοῦτον τιθέασι καταγέλαστον. καὶ ἄχρι τοῦ Σίγματος
 φθάσαντος δόγμα κατεφοίτησε τῆς Ἀγούστης, τὴν πῆρῳσιν τῶν
 ὀφθαλμῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ πατραδέλφου αὐτοῦ τοῦ νωβελλισίμου
 αὐτίκα ἐγκελευόμενον· συνῆν γὰρ καὶ οὗτος αὐτῷ, σύμβουλος
 15 ἅμα καὶ συλλήπτωρ καὶ τῆς οἰκτρᾶς ταύτης τύχης κοινῶς κα-
 θιστάμενος. κατενεχθέντες οὖν τῶν ἡμίονων ἀτίμως, πάντων
 ὁρώντων, τὰς κόρας τῶν ὀφθαλμῶν ἐκεντήθησαν. καὶ συνα-
 ποβάλλουσι τὰς ὄψεις τῇ βασιλείᾳ, καὶ μοναχικῇ παραδίδον-
 ται βιοτῇ, διήγημα γενόμενοι σκυθρῶπὸν τοῖς μετέπειτα, καὶ
 20 πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπανόρθωσις τῶν ἀγνωμονεῖν ἐθέλοντων
 πρὸς τοὺς εὐεργετήσαντας. ἐβασίλευσε δὲ ὁ Μιχαὴλ οὗτος
 μῆνας μόνους πέντε.

Τῆς δὲ δεσποίνης ἐκ τῆς ὑπερορίας ἐπανελθούσης καὶ
 τὴν βασιλείαν αὐθις ἀναλαβούσης, συνέρχεται ταύτῃ καὶ ἡ

15. τύχης om. C, supplevit etiam interpres. 18. τῆς βασιλείας C.

Cum autem mane aggredierentur regiam militares homines et
 fortes multo cum tumultu et clamore et sonitu tubarum buccinarum-
 que, quasi turbine ictus rex immensa turbatione, regia egressus fugi-
 tivus se corripuit trans mare ad Studii domicilium et amplectens tem-
 plum incolumis studebat servari neque poenas solvere nefarii facti;
 sed iustitia poenam ei non diu distulit; omnes enim frementes con-
 tra eum invaserunt templum, et vi hunc extra trahentes mulo ex vi-
 lioribus et humilium onus hunc imponunt ridiculum atque donec Sigma
 antea inustum esset, decretum praecepit Augustae ademptionem oculo-
 rum eius et avunculi eius nobilissimi statim imperatum; aderat enim et
 hic ei conscius simul et socius, et huius miserae fortunae particeps exi-
 stens; delati igitur a mulis turpiter omnibus spectantibus pupillas oculo-
 rum expuncti sunt, et simul perdunt lumina cum regno, et monachi-
 cae traduntur vitae, fabula facti tristis posteris, et causa fastigii eorum,
 qui ingrati esse volebant erga bene de se meritos. regnavit autem
 Michael hic menses solos quinque.

Cum autem domina ex peregrina terra rediret et regnum rur-

δμαίμων ἐκτὸς ναοῦ, καὶ γίνεται συμφυία καὶ ἀλληλουχία ὡσπερ τοῦ αἵματος οὕτω δὴ καὶ τῆς κατὰ τὴν βασιλείαν κοινωνικῆς διαθέσεως, καὶ αὐτοκράτορες ἄμφω θαυμασιῶς ἀναγορεύονται. καὶ χρόνον τινὰ δι' ἑαυτῶν ἰθύνασαι τὴν ἀρχήν, a. 1042, τῆς ὑπεροχίας ἀνακαλοῦνται Κωνσταντῖνον τὸν Μονομάχον, 5
12. Ian. ἀριστοκρατικὸν ἄνδρα καὶ Θρέμμα τῆς πόλεως, ὑποπτον δὲ ὄντα διὰ τὴν ἀρχήν, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῶν πρώην κρατούντων φυγαδευόμενον. καὶ παραχωρεῖ πάλιν τῆς συζυγίας ἡ Θεοδώρα τῇ αὐταδελφῇ Ζωῇ, καὶ τὸν ἄζυγα βίον αἰρεῖται, ὃν ἐκ παίδων καὶ μέχρι γήρωσ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας ἐξήσκησεν. 10

Εὐεργετικώτερος δὲ τοῦ προβεβασιλευκότος ὁ Μονομάχος ἀποδειχθεὶς, καὶ πάντας σχεδὸν βασιλικῶς ἀξιώμασι καὶ δωρήμασι φιλοτιμίαις ἀποσεμνύνας, ἠγάθυνε τὸ ὑπήκοον· ἐξαίφνης δὲ νέφος ἐκ τῆς ἐσπέρας ἐγείρεται τετριγὸς καὶ ὀλέθριον καὶ πανωλεθρίαν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀπέλασιν 15
ἀπειλοῦν, ἀνὴρ αἰμοχαρῆς καὶ γενναῖος, ὁ προμνημονευθεὶς Γεώργιος, ᾧ Μανιάκης ἐπώνυμον, ἐκ τῆς Ἰταλικῆς ἀρχῆς ἐπαναστὰς μετὰ τῶν ἐκεῖσε συνόντων στρατιωτῶν Ῥωμαίων καὶ Ἀλβανῶν, διὰ παρόρασιν τοῦ βασιλέως ἀνιαθεὶς καὶ προηγησαμένας ἔχθρας μετ' αὐτοῦ δεδιώς. καὶ τὰ μὲν λοιπὰ 20
τῶν συναντησάντων στρατεύματα συνετάραξε καὶ κατέβαλε, πρὸ δύο δὲ τῆς Θεσσαλονίκης ἡμερῶν στρατοπεδευσάμενος περὶ δειλὴν ὄψιαν προσβάλλει τῷ μεγίστῳ βασιλικῷ στρατο-

11. εὐεργετικώτατος C.

sus reciperet, eodem convenit etiam soror extra templum: et oritur coniunctio et concretio sicut sanguinis ita etiam consociatae in imperio rationis: et dominae ambae mire declarantur, et per tempus aliquod per se regentes imperium ex exilio revocant Constantinum Monomachum, virum ex optimatum genere et indigenam urbis, suspectum autem imperii capessendi et propterea ab iis qui antea regnabant, expulsus: atque cedit rursus ex coniunctione Theodora sorori Zoeae et solitariam vitam eligit, quam a primis annis et usque ad senectutem dici supremi exercuit.

Beneficentissime autem prae superiore rege Monomachus se gerens et omnes fere regiis dignitatibus et donis liberalibus ornans beavit subiectos. protinus autem nubes ex occidente excitatur stridens et exitiosa et miserrimam ei atque regni expulsionem minitans. vir sanguine gaudens et nobilis, antea commemoratus Georgius cui Maniakes cognomen ex Italico regno exorsus, cum iis qui ibi ei aderant militibus Romanis et Albanis negligentia regis offensus et priores inimicitias eius metuens, et reliquos occurrentium exercitus turbavit et devicit; ante Thessalonicam autem duos dies cum castra posuisset, circa ve-

πέδῳ· καὶ γὰρ ἦν ἐξεστρατευμένος ὁ παρὰ βασιλέως ἀπο-
 σταλαίς μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων εἰς ἀντιπαράταξιν.
 καὶ πολλὰ δράσας τοῖς βασιλικαῖς στρατιώταις, καὶ καταπλή-
 ξας τῇ ἀνυποσίτῳ τούτου φορᾷ καὶ τοῖς οἰκειοχείροις πλη-
 5 γαῖς (καὶ γὰρ οὗτος τοῦ πλήθους πρόεπολέμει τε καὶ προε-
 κινδύνευε, καὶ οὐκ ἦν ὃς τῷ φασγάνῳ τούτου τραυματισθεὶς
 οὐ τῷ ἡμίσει καὶ πλείονι περιεργήγνυτο σώματι· τοιοῦτος
 ἀκαταγώνιστος καὶ σταθρὸς ἐγινώσκετο, μέγας ὄμοῦ καὶ εὐ-
 ρύνωτος καὶ τὴν ὄψιν φοβερὸς καθιστάμενος, ἀν ταῖς βου-
 10 λαῖς διαφέρων), καὶ κατορθῶσαι τὴν νίκην ἤδη τότε κα-
 ταλειφθεὶς, καὶ παρὰ τῶν πλείστων ἐναντίων ἐπευφημούμε-
 νος, ἐπὶ τέλει τῶν ἀγῶνων τοῦ ἵππου αὐτομάτως κατέρρευ-
 σεν, οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, καὶ ἀθιγῆς ἔκειτο, σκαιωρίαν
 εἶναι τὸ πρᾶγμα τῶν ἀντιθέτων οἰομένων καὶ σόφισμα. ὡς
 15 δὲ παρεγμνοῦτο τὸ ἀληθές, ἐκδραμόντες πολλοὶ κείμενον αὐ-
 τὸν ἐπ' ἐδάφους κατέλαβον, αἵματι διάβροχον καὶ καιρίαν
 ἔχοντα κατὰ τῆς πλευρᾶς. τῇ πτώσει τοίνυν αὐτοῦ τῶν ἀμφ'
 αὐτὸν διασκεδασθέντων, καὶ παλινοτρόπου γενομένης τῆς νίκης,
 ἐπανῆλθον οἱ τοῦ βασιλέως χαρᾷ καὶ φόβῳ διηγηματικῶς
 20 συνεχόμενοι· τῷ προτερήματι γὰρ μὴ ἐπαιρόμενοι τὸ πᾶν
 τῇ θεῖα δεξιᾷ ἐπεγράφοντο.

Θριαμβεύσας δὲ ὁ τὴν ἡγεμονίαν ἔσχηκὸς τοῦ πολέμου

9. εὐρύνωτος C.

10. ὑποληφθεὶς?

18. διασκεδασθέντα

C. correxit Brunetus.

spertinum tempus aggredditur maxima regia castra; etenim erat egres-
 sus regius legatus cum Romanorum viribus ad oppositionem et mul-
 tum facessens regis militibus et terrens intolerabili vi et propriis
 ictibus, etenim hic pro multitudine pugnabat et pericula sustinebat
 neque quisquam erat, qui gladio huius vulneratus non medio et plus
 frangeretur corpore, talis indomitus et immotus habebatur, magnus si-
 mul et latorum humerorum, et in conspectu terribilis existens, et vo-
 luntate differens, et ad reportandam victoriam iam tum relictus, et a
 plurimis hostibus laudatus: in fine certaminum ex equo ipse per se
 decidit, qualia sunt dei iudicia, et immotus iacebat, cum dolum esse
 rem adversarii putarent et artificium. cum autem detegeretur verum,
 accurrentes multi iacentem eum humi invenerunt sanguine madidum et
 vulnus letiferum habentem in latere: casu igitur eius cum qui a parte
 eius stabant dissiparentur, et retorqueretur victoria, redierunt regii gau-
 dio et metu in narratione capti: victoria enim non elati rem universam
 divinae dextrae attribuebant.

Triumphans autem qui imperium habuerat belli sebastophorus
 Stephanus per forum primos honores apud regem multo cum splendore

σεβαστοφόρος Σίερανος διὰ τῆς ἀγαθῆς, τὰ πρῶτα παρὰ τοῦ βασιλέως μετὰ πολλῆς τῆς λαμπρότητος ἔσχκε, καὶ ζῆλωτός πᾶσι καὶ περισπούδαστος ἐγνωρίζετο. ἐκεῖ δὲ τὰ τῆς δεσποτικῆς εὐδαιμονίας ἀξέβαια, διαβλήθεις καὶ οὕτως ὡς εἴη μελετῶν ἐπιβουλῆν, ὑπεροφίαν ἀτίτα καὶ δήμευσιν καὶ ἀπόκαρ-
5 σιν κατεκρίθη· καὶ ὁ τῶν οἰκισιότατων ἀντὶ εἰς, ὃ καὶ τὸ κράτος μέλλειν περιθιῖναι κατηγορεῖτο, τῶν ὀφθαλμῶν μετ' ὀλίγον ἐστέρηται.

Ἀπαλλαγείς οὖν ὁ βασιλεὺς τῆς τσακίτης φροντίδος, εἰς ἑτέραν αὐθις ἀνάγκην ἐπέπεσε. πόλεμος γὰρ ἀλλόφυλος
10 ναυτικὸς ἄχρι τῆς Προποντιδος τὴν βασιλίδα κατέλαβε, πλοίων Ῥωσικῶν τῶν τετρακοσίων οὐκ ἀποδεόντων ἐπιροαζάντων αὐτῇ, καταφρακτικῶν ὄπλοις τε καὶ πολεμικῇ ἐμπειρίᾳ καὶ κλήθει τῶν ἐν αὐτοῖς εἰσπλέοντων. καὶ κατεῖχε φόβος τὴν Βύζαντος οὐκ ἐλάχιστος διὰ τὸ ἀπαρῶσκειν ἐκ τῆς ἀπροόπτου
15 τοῦ ἔθνους ἐπιδημίας. ὅμως τὰ παρατυχόντα μακρὰ πλοῖα καὶ λοιπὰς ἑτέρας ναῦς πολεμικὰς ὁ βασιλεὺς συστησάμενος, καὶ πεζικῇ δυνάμει τοὺς παρακειμένους αἰγιαλοὺς συμπεριλαβῶν, καὶ προσθήκην ἐκάσιστε τῆς πεζικῆς καὶ ναυτικῆς
20 ἰσχύος λαμβανούσης διὰ γραμμάτων φοιτῶντων εἰς τὰς κατὰ χῶραν ἡγεμονίας, ἐν ἡμέρᾳ πρώτῃ τῆς ἑβδομάδος ἦν κυριακὴν ὁ χριστιανικώτατος οἶδε λαὸς ἐκ τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀναστάσεως, ἐκτάξας ἄμφω τὰς δυνάμεις (ἀνῆλθε γὰρ καὶ

habuit: et aemulatione omnibus et aestimatione dignus videbatur. cum autem imperandi fortuna incerta sit, accusatus et hic quasi meditaretur insidias, exsillii statim et publicationis honorum et tonsurae damnatus est: et ex propinquissimis ei unus, quem etiam potentia induturus esse accusabatur, oculis cum paucis privatus est. liberatus igitur rex tanta cura in alteram rursus necessitudinem incidit.

Bellum enim peregrinum navale usque ad Propontidem regnum occupavit, cum naves Rosicae fere quadringentae id aggrederebantur instructae armis et belli peritia et multitudine eorum, qui in iis navigarent: et obtinuit timor Byzantis urbem non minimus cum non essent parati propter inexpectatum populi adventum. tamen quae forte fortuna aderant, naves longas et reliqua alia navigia bellica rex cum composuisset et pedestri exercitu vicina litora firmasset cumque accessionem undique vis pedestris et navalis accepisset, literis quae divulgarentur in regni hebdomadis, die primo hebdomadis, quam dominicam christianissimus novit populus ex domini nostri resurrectione, postquam instruxit ambos exercitus: profectus est enim et ipse cum regia nave: et eos clamorem bellicum edere iussit, supervenit hostes, proras or-

αὐτὸς μετὰ τῆς βασιλικῆς νεῶς) καὶ τὸ ἐννάλιον ἀλαλάξαι
 προσαΐξας ἐπῆλθε τοῖς ἐναντίοις, τὰς πρῶρας λελαμπρυσμέ-
 νας ἔχων τῶν οἰκείων νεῶν τῷ Μηδικῷ πυρὶ, καὶ συρραγεῖς
 τούτοις φυγεῖν κατηνάγκασε, πολλὰς μὲν τῶν νεῶν κατακαύσας
 5 πυρὶ, ἄλλας αὐτάνδρους καταβαλὼν τῷ βυθῷ, τινὰς δ' αὐτοῖς
 πλωτῆροι κεκρατηκῶς ἤρριστευσε δὲ τῶν λοιπῶν ἀπάντων στρα-
 τιωτῶν μεῖζον ὁ μάλιστα ἐκεῖνος Βασίλειος ὁ Θεοδοροκά-
 νος, ἀνὴρ ἐπίδοξος τὰ πολεμικὰ καὶ τὰς πράξεις ἐπιφανῆς
 κατὰ γε τὴν ἡπειρον. τότε δὲ θυμῷ ζέσας, εἰς μίαν τῶν
 10 Ῥωμαικῶν νεῶν ἀναβάς καὶ προσραγεῖς Ῥωσικῇ, ἔνοπλος εἰς
 αὐτὴν ἐπεπλήθησε, καὶ μόνος πρὸς ἅπαντας τοὺς πλωτῆρας
 συστησόμενος πόλεμον, καταπληξάμενος τῇ δυνάμει, ὄσους
 μαχαίρας ἔργον οὐκ ἐναπέδειξε, τῇ θαλάσῃ βαλεῖν ἑαυτοὺς
 ἐβιάσατο.

15 Οὕτω καὶ ταύτην τὴν μάχην κατορθώσας ὁ βασιλεὺς
 ἡσυχίαν ἤγε, καὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἡδέως ἀντείχετο,
 μουσεῖον τῆς νομοθετικῆς ἀναγείρας καὶ νομοφύλακα προστη-
 σόμενος. ἀλλὰ καὶ τοῦ τῆς φιλοσοφίας οὐρανοβάμονος ἐπεμε-
 λήθη μαθήματος, πρόεδρον τῶν φιλοσόφων προχειρισάμενος
 20 ἄνδρα τῶν καθ' ἡμᾶς διαφέροντα γνώσει, καὶ τοὺς νέους
 πρὸς ἄσκησιν τῶν σοφῶν λόγων καὶ μαθημάτων προντρέψατο
 σὺν τῷ εὐμαρεῖ τῶν διδασκάλων, καὶ γερῶν τούτους ἐν τῷ
 δημηγορεῖν βασιλικῶν ἀξιῶν. ἐκαίνισε δὲ καὶ δέκρετον δικῶν f. 171 r.
 ἰδιωτικῶν, "ἐπὶ τῶν κρίσεων" καλέσας τὸν τούτου προέχοντα.

8. ἐπιφανεῖς C.

10. προσραγεῖς C.

23. an σέκρετον ?

natas habens suarum navium medico igne, et congressus cum his fu-
 gere coegit, cum multas navium combureret igne, alias ipsis cum ho-
 minibus deiceret in profundum, nonnullas autem ipsis cum nautis oc-
 cuparet. excelluit autem prae reliquis omnibus militibus magis
 ille Basilius Theodorocanus vir clarus in rebus bellicis et rebus
 gestis spectatus in terra continenti: tum autem animo flagrans in unam
 graecarum navium ascendens et admotus Rosicae, cum armis in eam
 insiliit, et solus contra omnes nautas pugnando, attonitos eos, quotquot
 non mucrone confecit, in mare proicere se coegit.

Sic cum etiam hanc pugnam feliciter perfecisset rex tranquille
 egit et civilibus rebus libenter se dedit, scholam leges dandi excitans,
 et legum custodem praeficiens: sed etiam philosophiae caelestis curavit
 doctrinam, praesidem philosophorum designans virum nostris maiorem
 cognitione, et juvenes ad exercitationem sapientium dictorum et doctri-
 narum hortatus est cum habili praeceptore, et honoribus hos in ora-
 tionum publicarum studio regiis ornans. novavit etiam decretum iuris

σεβαστοφόρος Στέ-

βασιλεῦ μρ

πᾶσι κο

τικῆς

τῶν

σιν

κρ

δ

MICHAELIS ΑΣΤΑΛΙΟΥΤΑΣ

ἐν τούτῳ αἰτῶν ἀναρχίαν διακοταί και συντάττουσι τὰ ποιη-
 τὰ ὑπάρχοντα και τὰ τῶν ἐχθροῦν ἀναποτιθέασιν ἴσα δι-
 ούσων· ἀπαλλαγῆναι.
 Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς αὐτῶν αἰεὶ τοῖς καλοῖς ἕτερον αὐθις ἀνεγεί-
 σθαι πόλεμον ἐπιχρῶσαν ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως Λέοντα κατονο-
 κρῆσθαι ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς λαμπρᾶν ὥσπερ εἰκὸς ἀνατιθῆσθαι τύχην,
 και τῶν πατριῶν, τούτων εἰς ἀποδείκνυσθαι, στρατηγίας συχνὰς και δημαγωγίας
 ἔλαττον ἀποδείκνυσθαι, ἐν μιᾷ δὲ ἔαρος ὥρα τῇ Μελιτηνῇ στρα-
 τειᾷ αὐτοῦ τὰ Μακεδονικὰ συνεταιρίχθη στρατεύματα,
 μακρὰν ἀποστασίαν ὠδύοντα. και ὁ βασιλεὺς ἠπίως κατα-
 στείλας τούτων τὸ φρόνημα διέλυσε τὴν ἐπιβουλήν, πρὸς και-
 ρὸν μὲν, ὡς ὕστερον τὸ ἀποτέλεσμα παραδέδωκεν, ὁμοῦ δ' οὖν
 κατεστειλάτο. κατηγορηθεὶς οὖν ὁ προεκφωνηθεὶς αὐτοῦ συγ-
 γενῆς ὡς τῆς στάσεως και τῆς βουλῆς ἀρχηγός, και ὡς εἰς
 αὐτὸν ἀναφερομένης τῆς τυραννίδος, παραλύεται τῆς ἀρχῆς
 και μοναδικῶ παραδίδεται σχήματι, και τῇ μεγαλοπόλει ἀνε-
 τος και χωρὶς τινος παραφυλακῆς ἀπολύεται. τετάρτην δὲ
 1047 πρὸς τῇ δεκάτῃ ἄγοντος τοῦ σεπτεμβρίου μηνός, καθ' ἣν τὸ 20
 ζωοποιὸν σημεῖον ὑψούμενον αἶρεται σὺν ἐξιλεώσει πολλῇ
 (πρώτη δὲ ἰνδικτος ἦν, ὅποτε και ὁ Κρόνος συνώδενυσε τῷ
 Δι), λάθρα τῆς βασιλευούσης ἀποφοιτᾷ, και δι' ἵππων κατα

16. ἐπιβουλῆς interpres.

22. χρόνος C. correxit interpres.

privati, cum „a iudiciis“ nominaret huius praesidem. in hoc provin-
 ciarum iudices et componunt facienda inscriptione et quae in tabellis
 erant deponunt aequalia propter suspicionis liberationem.

Sed ille qui invidet semper pulchris aliud rursus movet bel-
 lum internum haec ex causa. propinquum habuit rex ex Adrianopoli
 Leontem nominatum: hunc ad illustrem ut decebat effert fortunam, et
 patriciorum, deinde etiam vestiariorum dignitate amplum reddit: im-
 peria multa et magisteria ei credens: uno tamen veris tempore cum
 ille Melitenae imperium haberet, Macedonum turbati sunt exercitus,
 longam defectionem meditantes. atque rex clementer deprimens horum
 animos solvit insidias, in tempore quidem, ut postea exitus tradidit,
 sed tamen depressit. accusatus igitur eius antea commemoratus cog-
 natus ut seditionis et consilii dux et quasi ad eum deferretur domina-
 tio, solvitur imperio et monasticae traditur vitae, et in urbem liber
 et sine ullo praesidio dimittitur: quartum autem ad decimum agente
 septembre mense, quo vivificum signum clatum tollitur multo cum
 piaculo, primus autem erat indictionis, cum etiam Saturnus conveniret

διαδοχὴν ἰσταμένων ὑπόπτερος ὡσανεὶ τῇ Ἀδριανοῦ παραδί-
 δοται πόλει. καὶ συνήθροιστο πᾶν αὐτίκα μάλα τὸ τὴν στρα-
 τεύσιμον ἡλικίαν ἔχον ἐσπέριον· καὶ διὰ δύο καὶ τριῶν ἡμε-
 ρῶν εἰς πληθὺς μέγα καὶ στρατιὰν ἀξιόλογον παραδόξως ἐπαί-
 5 ρεται ἢ συνάθροισις. καὶ τοῖς παρασήμοις κοσμηθεὶς μετὰ
 τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος ὁ φυγαδίας στρατηγὸς αὐτοκράτωρ
 παρὰ τῶν συνόντων ἀνηγορεύθη, καὶ διττὴν ἑτέραν ἡμέραν
 διαλιπὼν ὤρμησε σὺν πολλῇ πεποιθήσει πρὸς τὴν εὐδαίμονα
 μεγαλόπολιν. οἱ δὲ προαχθέντες παρὰ τοῦ βασιλεύοντος εἰς
 10 αὐτῆς στρατιῶται, καὶ τινες τῶν ἐπισήμων τοῦ παλατίου
 προσμένοντες εἰς ἄστυ τῆς Σηλυμβρίας, ὡς ἔμαθον τὴν τού-
 του ἔφοδον πολλὴν καὶ ἀνύποιστον ὡς βαρεῖ στρατῶ καὶ μα-
 χιμωτάτῳ συγκροτουμένην, ἣ ποδῶν εἶχον γεγόνασιν ὀπισθόρ-
 μητοί. καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ὑπαίθρων, ἐφοδιάσαντες ἑαυτοὺς ὡς
 15 ἐκάστῳ παρεῖχε τὸ ἐπικείμενον τοῦ καιροῦ, ἐπὶ τὰς πύλας
 ὠθοῦντο τῆς πόλεως, ἄλλος ἄλλον προφθάνειν κατεπειγόμενοι.
 μικρὸν δ' ὕστερον ἢ τοῦ ἀποστάτου ἐπιδημία φοβερὰ τις καὶ
 καταπληκτικὴ κατηγγέλλετο, ἑπὶ στρατιωτικῷ καὶ πεζικῷ δυ-
 νάμει μὴ ἀποδέουσα πρὸς μάχην βασιλικήν. ἐθροῦντο δὲ
 20 καὶ τὰ προστυχόντα καὶ διηρπάζοντο· καὶ οὐδενὸς ἠττάται
 τῶν ἐθνικῶν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. τειχῆρεις οὖν γεγονότες οἱ
 περὶ τὴν βασιλεύουσαν σχεδὸν ἅπαντες τῶν ἐντὸς εἶχον τὴν
 φυλακὴν ἰσχυρῶς. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς ἐν Βλαχέρναις

18. an στρατοῦ ἑπικικοῦ καὶ πεζικοῦ?

cum Iove, clam regia excedit et equis in successionem constitutis
 quasi volucris Adrianopolin defertur: et convolarunt omnes statim qui
 aetatem militarem haberent vespere, et per duos et tres dies in mul-
 titudinem magnam et exercitum memorandum mire adaugetur conventus,
 et insignibus ornatus cum regia veste exsul ille a praesentibus impe-
 rator dominus renuntiatus est et alterum diem interiiciens profectus
 est multa cum confidentia contra beatam urbem. coacti a rege ex
 illa milites et nonnulli illustres palatii expectantes in urbe Selymbria
 ut acceperunt huius adventum magnum et intolerabilem quippe gravi
 exercitu et pugnacissimo conciliatum, pedibus quam potuerunt fuerunt
 reduces: atque qui in aperto campo se instruxerunt ut cuique se prae-
 buit tempus praesens ad portas reprimebantur urbis cum alius alium
 anteire studeret. paullo post autem apostatae adventus horrendus et
 terribilis nuntiabatur, non carens equitatu militari et peditum vi ad
 pugnam regiam: vastabantur autem etiam quae occurrerent et diripie-
 bantur, neque ullo gentilium inferius est internum bellum: obsessi
 igitur regii fero omnes rerum quae intus erant, praesidium fortiter
 exercebant: et rex in arce Blachernarum sedens dolebat familiarem

ἐν τούτῳ οἱ τῶν ἐπαρχιῶν δικασταὶ καὶ συντάττουσι τὰ ποιη-
τέα ἐγγράφως καὶ τὰ τῶν σχεδωρίων ἀναποτιθέασιν ἴσα δι'
ὑποψίας ἀπαλλαγῆν.

Ἄλλ' ὁ βασκαίων ἀεὶ τοῖς καλοῖς ἕτερον αὐθις ἀνεγεί-
ρει πόλεμον ἐπιχώριον ἐκ τοιαύσδε προφάσεως· συγγενία κε-
5 τημένος ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως Λέοντα κατονο-
μαζόμενον, τοῦτον εἰς λαμπρὰν ὥσπερ εἰκὸς ἀνατίθησι τύχην,
καὶ τῷ τῶν πατρικίων, εἶτα καὶ τῶν βεστῶν ἀξιωματι περι-
βλεπτον ἀποδεικνυσι, στρατηγίας συχνὰς καὶ δημαγωγίας
ἐμπιστεῦων αὐτῷ. ἐν μᾶ δὲ ἕρος ὄρα τῇ Μελιτηνῇ στρα-
10 τηγοῦντος αὐτοῦ τὰ Μακεδονικὰ συνεταρούχθῃ στρατεύματα,
μακρὰν ἀποστασίαν ὠδύοντα. καὶ ὁ βασιλεὺς ἠπίως κατα-
στείλας τούτων τὸ φρόνημα διέλυσε τὴν ἐπιβουλήν, πρὸς και-
ρὸν μὲν, ὡς ἕστερον τὸ ἀποτέλεσμα παραδέδωκεν, ὅμως δ' οὐν
κατεστείλατο. κατηγορηθεὶς οὐν ὁ προεκφωνηθεὶς αὐτοῦ συγ-
15 γενῆς ὡς τῆς στάσεως καὶ τῆς βουλῆς ἀρχηγός, καὶ ὡς εἰς
αὐτὸν ἀναφερομένης τῆς τυραννίδος, παραλύεται τῆς ἀρχῆς
καὶ μοναδικῶ παραδίδοται σχήματι, καὶ τῇ μεγαλοπόλει ἀνε-
τος καὶ χωρὶς τινος παραφυλακῆς ἀπολύεται. τετάρτην δὲ
a. 1047 πρὸς τῇ δεκάτῃ ἄγοντος τοῦ σεπτεμβρίου μηνός, καθ' ἣν τὸ 20
ζωοποιὸν σημεῖον ὑψούμενον αἴρεται σὺν ἐξιλεώσει πολλῇ
(πρώτῃ δὲ ἰνδικτος ἦν, ὅποτε καὶ ὁ Κρόνος συνώδενυς τῷ
Δι), λάθρα τῆς βασιλευσύσης ἀποφοιτᾷ, καὶ δι' ἑπῶν κατὰ

16. ἐπιβουλῆς interpres.

22. χρόνος C. correxit interpres.

privati, cum „a iudiciis“ nominaret huius praesidem. in hoc provin-
ciarum iudices et componunt facienda inscriptione et quae in tabellis
erant deponunt aequalia propter suspicionis liberationem.

Sed ille qui invidet semper pulchris aliud rursus movet bel-
lum internum hac ex causa. propinquum habuit rex ex Adrianopoli
Leontem nominatum: hunc ad illustrem ut decebat effert fortunam, et
patriciorum, deinde etiam vestiariorum dignitate amplum reddit: im-
peria multa et magisteria ei credens: uno tamen veris tempore cum
ille Melitenae imperium haberet, Macedonum turbati sunt exercitus,
longam defectionem meditantes. atque rex clementer deprimens horum
animos solvit insidias, in tempore quidem, ut postea exitus tradidit,
sed tamen depressit. accusatus igitur eius antea commemoratus cog-
natus ut seditionis et consilii dux et quasi ad eum deferretur domina-
tio, solvitur imperio et monasticae traditur vitae, et in urbem liber
et sine ullo praesidio dimittitur: quartum autem ad decimum agente
septembre mense, quo vivificum signum clatum tollitur multo cum
piaculo, primus autem erat indictionis, cum etiam Saturnus conveniret

διαδοχὴν ἰσταμένων ὑπόπτερος ὄσανεὶ τῇ Ἀδριανοῦ παραδί-
 δοται πόλει. καὶ συνήθροιστο πᾶν αὐτίκα μάλα τὸ τὴν στρα-
 τεύσιμον ἡλικίαν ἔχον ἐσπέριον· καὶ διὰ δύο καὶ τριῶν ἡμε-
 ρῶν εἰς πληθὸς μέγα καὶ στρατιὰν ἀξιόλογον παραδόξως ἐπαί-
 5 ρεται ἢ συνάθροισις. καὶ τοῖς παρασήμοις κοσμηθεὶς μετὰ
 τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος ὁ φυγαδίας στρατηγὸς αὐτοκράτωρ
 παρὰ τῶν συνόντων ἀνηγορεύθη, καὶ διττὴν ἑτέραν ἡμέραν
 διαλιπὼν ὤρμησε σὺν πολλῇ πεποιθῆσει πρὸς τὴν εὐδαίμονα
 μεγαλόπολιν. οἱ δὲ προαχθέντες παρὰ τοῦ βασιλεύοντος εἰς
 10 αὐτῆς στρατιῶται, καὶ τινες τῶν ἐπισήμων τοῦ παλατίου
 προσμένοντες εἰς ἄστν τῆς Σηλυμβρίας, ὡς ἔμαθον τὴν τού-
 του ἔφοδον πολλὴν καὶ ἀνύποιστον ὡς βαρεῖ στρατῶ καὶ μα-
 χιμωτάτῳ συγκροτουμένῃ, ἣ ποδῶν εἶχον γεγόνασιν ὀπισθόρ-
 μητοι. καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ὑπαίθρων, ἐφοδιάσαντες ἑαυτοὺς ὡς
 15 ἑκάστῳ παρεῖχε τὸ ἐπικείμενον τοῦ καιροῦ, ἐπὶ τὰς πύλας
 ὠθοῦντο τῆς πόλεως, ἄλλος ἄλλον προφθάνειν κατεπειγόμενοι.
 μικρὸν δ' ὕστερον ἢ τοῦ ἀποστάτου ἐπιδημία φοβερά τις καὶ
 καταπληκτικὴ κατηγγέλλετο, ἵππῳ στρατιωτικῷ καὶ πεζικῷ δυ-
 νάμει μὴ ἀποδέουσα πρὸς μάχην βασιλικήν. ἐδηοῦντο δὲ
 20 καὶ τὰ προστυχόντα καὶ διηρπάζοντο· καὶ οὐδενὸς ἠττάται
 τῶν ἐθνικῶν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. τειχῆρεις οὖν γεγονότες οἱ
 περὶ τὴν βασιλεύουσαν σχεδὸν ἅπαντες τῶν ἐντὸς εἶχον τὴν
 φυλακὴν ἰσχυροῶς. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῆς ἐν Βλαχέρναις

18. an στρατοῦ ἱππικοῦ καὶ πεζικοῦ?

cum Iove, clam regia excedit et equis in successionem constitutis
 quasi volucris Adrianopolin defertur: et convolarunt omnes statim qui
 aetatem militarem haberent vespere, et per duos et tres dies in mul-
 titudinem magnam et exercitum memorandum mire adaugetur conventus,
 et insignibus ornatus cum regia veste exsul ille a praesentibus impe-
 rator dominus renuntiatu est et alterum diem interiiciens profectus
 est multa cum confidentia contra beatam urbem. coacti a rege ex
 illa milites et nonnulli illustres palatii exspectantes in urbe Selymbria
 ut acceperunt huius adventum magnam et intolerabilem quippe gravi
 exercitu et pugnacissimo conciliatum, pedibus quam potuerunt fuerunt
 reduces: atque qui in aperto campo se instruxerunt ut cuique se prae-
 buit tempus praesens ad portas reprimebantur urbis cum alius alium
 anteire studeret. paullo post autem apostatae adventus horrendus et
 terribilis nuntiabatur, non carens equitatu militari et peditum vi ad
 pugnam regiam: vastabantur autem etiam quae occurrerent et diripie-
 bantur, neque ullo gentilium inferius est internum bellum: obsessi
 igitur regii fere omnes rerum quae intus erant, praesidium fortiter
 exercebant: et rex in arce Blachernarum sedens dolebat familiarem

καθήμενος ἀκροπόλεως ἤλγει τὴν οἰκίαν ἐπικραΐειαν. οὕτω
 λυττώσαν καὶ μαινομένην, ἔστι δ' οἷς καὶ τὰ ἔσχατα πάσχου-
 σαν καθορῶν. ἐπεὶ δὲ τοῖς τείχεσι προσεγγίσας ὁ τύραννος
 τῷ πλήθει καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἐνηβρύνετο, βασιλικῶς καὶ ἀγέ-
 ρωχος ἐμπεριπατῶν καὶ πρὸ τῶν τειχῶν εὐφημούμενος, τινὲς 5
 προπετεῖς καὶ ἀτάσθαλοι τοῖς ἀνακτόροις ἐγγίσαντες ὕβρεις
 ἀπρεπεῖς τοῦ ἀληθοῦς βασιλέως κατέχεον, καὶ οὕτως ἀπηλ-
 λάγησαν ἀυχήματος ὁμοῦ καὶ φρονήματος γέμοντες. ἄλλος
 δέ τις τόξον ἀφείς διὰ τῶν κιγκλίδων μικροῦ ἐδέησε τὸν βα-
 σιλέα βαλεῖν. ἤρπασε δὲ τὴν πληγὴν τῶν θαλαμηπόλων αὐ- 10
 τοῦ ὁ ἐγγύτερος. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν (κυριακὴ δὲ ἦν) πε-
 ριαλγήσαντές τινες τῶν εὐνουσταίων τῷ βασιλεῖ γνώμην δι-
 δῶσιν ἵν' ἐν τῷ προεκκειμένῳ γηλόφῳ κόψωσι τάφρον, καὶ
 I. 171 v. ἀνδράσι αὐτὸν πολεμικοῖς, ὅσοι τηρικαῦτα τῇ βασιλικῇ δο-
 ρυφορίᾳ παρέτυχον, περιλάβωσι, καὶ τῷ μήκει τοῦ διαστή- 15
 ματος τὰς ὕβριστακὰς φωνὰς ἀποκρούσωται, καὶ μὴ τῷ βα-
 σιλεῖ κατήκοι γίνωνται. δόξαν οὖν οὕτως ὁ τε τόπος περι-
 τεταφρευμένος ἐδείκνυτο, καὶ τῇ ἐπαύριον στρατιῶται τῆς
 παρεμβολῆς περιεΐχοντο. Ἀγαρηῶν δέ τις ξυμμορία τῶν ἐπὶ
 τῆς φρουρᾶς ἐκβληθεῖσα καὶ δεξιῶσεων τυχοῦσα βασιλικῶν, 20
 ἐγκάρσιος ἔσθη τῇ τάφρῳ περὶ τὰς ὄχθας τῆς περιζωννοῦ-
 σης ἑτέρας τάφρου τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. ὥς δὲ ἠγγέλ-
 λετο παρὰ τῶν σκοπῶν μεγάλη παρατάξει καταλαμβάνειν τὸν

8. ἀυχήματα C.

φρονήματα C.

9. μικροῦδδείης C.

potentiam ita furentem et insanientem: in nonnullis etiam extrema
 patientem videns; cum autem moenibus appropinquans tyrannus mul-
 titudinem et vires iactaret, regie et superbe ingrediens et ante moe-
 nia celebratus, quidam prompti et pravi regiae appropinquantes su-
 perbiam indecoram in verum regem effundebant. atque sic abierunt
 iactatione simul et superbia pleni. alius autem arcum emittens per
 cancellos paene regem icit; excepit autem ictum aulicorum eius pro-
 prior, proximo autem die, dominica erat, irati quidam benevolentis-
 simorum regi consilium reddunt, ut in proiecto colle struant fossam et
 per viros eam militares quotquot tum in regio praesidio aderant, cir-
 cumdent, et longitudine spatii superbas voces arceant neve regi prodito-
 res fiant. quod cum iis visum esset, et locus circumfossus osten-
 debatur et postero die milites ad castra ponenda se dederunt. Aga-
 renorum autem quaedam classis eorum qui in praesidio erant, expulsa
 et beneficia adepta regia adstitit fossae obliqua circa ripas alterius
 fossae cingentis reginam urbium. quod cum nuntiaretur a custodibus
 magna cum instructa acie occupare velle tyrannum, densentes scuta

τύραννον, πυκνώσαντες τὰς ἀσπίδας οἱ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὰς αἰχμὰς ἀντιστήσαντες, οὕτω τὴν ἔφοδον ἐξεδέχοντο, βραχεῖς μὲν ὄντες καὶ μηδὲ πρὸς τὸ πολλοστὸν τῆς ἐκείνου στρατιᾶς ἀποσώζοντες, οἱ πλείους δ' αὐτῶν ἀπειροπόλεμοί τε καὶ 5 ξυγκλυδες, πίσυνοι δὲ τῇ ἀποτεριχίζούσῃ τάφρῳ καθεστῶτες τοὺς ἐναντίους· ἀρθέντων οὖν τῶν σημείων αἱ φάλαγγες ἀνεφάνησαν στοιχηδόν, αἱ μὲν προπορευόμεναι τῆς ἀποστατικῆς παρουσίας, αἱ δὲ τῶν κερμάτων ἐξηρημέναι καὶ ἄλλαι τῆς οὐραγίας ἐχόμεναι, ἕως ἀπέναντι τῆς τάφρου συντε- 10 ταγμένας τὰς δυνάμεις ἐστήσαντο. εἶτα σιγῆς γενομένης ἀκροβολισμοὶ τὸ πρῶτον ἐγίνοντο, καὶ πελτασταὶ σποράδες ἕξ ἑκατέρου μέρους ἀλλήλοις συνέπιπτον, καὶ οὕτω τῆς μάχης κατὰ μικρὸν ἀναπομύνης ἰππῶται τοῖς τοῦ βασιλέως πεζοῖς τοῖς ἐκτὸς τοῦ χάρακος προσηθήσασι τὰς σαρίσσας 15 ἐπέφερον. εἶτα μοῖρᾶ τις ὑποτμηθεῖσα καὶ τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἐπὶ μέτωπον προαχθεῖσα, καὶ δόξαν παρασχομένη φυγῆς, τῆς οἰκείας στάσεως ὡς διώκοντας αὐτοὺς μετεστήσατο· καὶ ταχέως μεταστρέψασα τοὺς ῥυτῆρας, εἰς μέσον τούτους συνέκλεισε, καὶ φόνον τούτων οὐκ εὐαρίθμητον κατειργάσατο. ἐπεὶ 20 δὲ καὶ εἰς τὴν τοιαύτην ἐπιφορὰν ἐποίησατο, σύνθημα γέγονε τοῖς ἐστῶσι συντεταγμένοις ἀλαλάξαι πολεμικῶς, καὶ σαλπισάντων τῶν σαλπιστῶν αὐτοβοεῖ τε τῷ χάρακι ἐπιφέρονται καὶ τοῦτον αἰρουῖσιν ἕξ ἐφόδου, περιστοιχίσαντες δίκην μελισσῶν

5. ὑφρεσιῶτες?

20. εἰς] an εἰσαῦθις?

regii et cuspides contra tenentes, ita impetum excipiebant, pauci quidem atque ne contra minimam quidem partem exercitus illius servari valentes, plures autem eorum belli imperiti et advenae, sed freti arcente fossa adstantes contra hostes; sublatis igitur signis phalanges apparuerunt instructae, aliae anteeuntes copiam ad defectionem paratam, aliae coniunctae cum cornibus, et aliae ultimis adhaerentes, donec ante fossam instructas vires constituerunt, tum silentio coorto pugnae eminus institutae primum fiebant, et peltastae sparsi ex utraque parte se invicem aggrediebantur, atque sic cum pugna paene incenderetur, equites peditibus regis extra vallum egressis sarissas inferebant, tum pars quaedam divisa et Agarenis in fronte adducta et speciem praebens fugae internae seditionis quasi urgentes eos constituit, et celeriter vertens frena medios hos inclusit, et caedem horum innumerabilem confecit. cum autem etiam ad hunc talem impetum se accingeret, signum datum est instructis qui adstant ut clamarent militari modo et cum cecinissent buccinatores primo clamore vallo adferuntur: atque hoc tollunt primo impetu cingentes apium instar summum murum, et ingressi intus multos necabant et calcabant eorum,

τὸ Θριγγίον. καὶ εἰσπεσόντες ἔνδον πολλοὺς ἀνήρουσιν καὶ σὺν-
νεπάτουσιν τῶν ἐκ τοῦ χάρακος, ἑτέροισι δὲ ζωογρία εἶλον πολ-
λοὺς. οἱ δὲ περισωθέντες ἐντὸς πυλῶν ὑπότρομοι εἰσεδέχθη-
σαν. οἱ δ' ἐπὶ τῶν τειχῶν τῷ φόβῳ κατασεισθέντες τῆς συν-
δρομῆς, καὶ τῶν πυλῶν κυριεῦσαι τοὺς πολεμίους νομίσαντες, 5
ταῦτα καταλιπόντες δρομαίως ἐπὶ τὰ πρόσω τῆς πόλεως ἔβηον.
καὶ ἦν ἐψιλωμένα πάντα φυλάκων, καὶ δρόμος ἀνά τὴν πό-
λιν καὶ διάυλος ἄτακτος, τῶν μὲν πρὸς τοὺς ναοὺς καὶ τὰ
ἱερὰ προσφευγόντων καὶ τὴν τῶν ἄνω συμμαχίαν ἐκκαλουμέ-
νων, τῶν δὲ σὺν ὀδυρμοῖς προσιόντων οἴκοις συγγενικοῖς, τῶν 10
δὲ πρὸς ἀλλήν παρεγγυωμένων τραπέσθαι, τὰ τῆς ἀλώσεως
ἐνθυμουμένων δεινά. - οὐδὲ γυναῖκες ταύτης τῆς συνδρομῆς
ὑπῆρχον ἀμέτοχοι. καὶ εἰ μὴ τις λογισμὸς ὑπερήφανος τοῦ
νενικηκότος περιεγένετο, ἢ φιλάνθρωπος ἔννοια, ὡς λόγος μᾶλ-
λον αἶρεῖ, ἵνα μὴ τῇ τῆς εἰσόδου συγχύσει κακῶς ἄγαν δια- 15
τεθῇ τὸ ὁμόφυλον, ἢ καὶ παλαιὸς λόγος, ὃν καὶ αὐτῷ ἐπει-
πεῖν τινὰ λέγεται, τὸ "νίκα καὶ μὴ ὑπερνίκα," τῆς τῶν πυ-
λῶν ἐπικρατείας αὐτὸν διεκώλυσεν, εὐμαρῶς ἂν ἐπέτυχε τῆς
ἐπιβολῆς καὶ μετῴζον ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀποστάτας ἤρατο
κλέος, πολέμῳ τὴν τῶν πόλεων μητρόπολιν ἐνὶ καὶ συντόμῳ 20
παραστησάμενος. νῦν δὲ καταφρονήσας τοῦ πρόσω, σὺν τῇ
νίκῃ καὶ τῆς οἰκείας δυναστείας καὶ σωτηρίας ἔξεπεσεν. οὐ-
f. 172 r. τως ἐν πολλοῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων πολλάκις ἢ ἀνοχὴ τὸ

12. an ἐνθυμουμένους?

16. ὃν καὶ αὐτὸν C.

qui in vallo erant: alios vivos capiebant multos, servati autem in-
tra portas trepidi recepti sunt. qui autem in muris erant, metu
concussi impetus et portis potitos esse hostes arbitrati, his-
relictis cursu ad ea, quae ante urbem sunt, currebant. atque erant
nudata omnia custodibus, et cursus erat per urbem et trepidatio
incerta cum alii ad templa et fana confugerent, et superiorum au-
xilium invocarent, alii lamentantes accederent ad domos propinquas,
alii qui ad fortitudinem se vertere iussi erant expugnationis, terri-
bilia facta cogitarent, neque mulieres huius concursus manebant igna-
rae, atque nisi quaedam ratio celsa victoris superfuisset sive hu-
mana cogitatio, ut ratio magis persuadet, ne aditus confusione ni-
mis male tractaretur gens cognata sive etiam vetus sermo, ut et ipsum
quendam elocutum esse tradunt: "vince neu nimis vince," a porta-
rum occupatione cum arcuisset, facile evenisset ei impetus et maiorem
quam in ceteris apostatis comparasset gloriam, si bello urbium metro-
polin uno et brevi subiecisset. nunc autem cum negligeret sequen-
tia, simul cum victoria etiam suam ipsius dominationem et salutem
perdidit. ita in multis fortium factorum saepe requies maiorem eri-

μείζον κατεστρέψατο κλέος, ἀδυνατούσης πάντως τῆς ἀνθρω-
πίνης φύσεως τὸ μέλλον ὡς δέον συμβαλεῖν καὶ στοχάσασθαι.

Καὶ ὁ μὲν τῷ τοιοῦτῳ προτερήματι κορεσθεὶς λαμπρῶς
εἰς τὴν οἰκίαν παρεμβολὴν ἐπανεξέυξε, φιλανθρωποῖς συναν-
5 τήσεσι καὶ προσηγορίαις εὐφημοτάταις καὶ παιανισμοῖς παρὰ
τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἀπαντώμενος· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπέπερ ἀδείας
ἐδράξατο, καὶ ὅπερ ἐδέδιε, τὴν ἐξεφόδον δηλονότι τῆς πό-
λεως ἄλωσιν, ἣ θεία ἀντίληψις διεσκέδασεν, οὐκ ἡμέλησε δι'
ὅλης ἐκείνης τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς τῆς ἐπὶ ταύτῃ ἐπι-
10 συναθροίζων τοὺς συμφυγόντας τῶν πολιτῶν καὶ τειχῆρεις
ἑσαυθὶς ποιοῦμενος, τὰς τε πύλας κατοχυρῶν, καὶ παντοίοις
ὄπλοις καὶ μηχαναῖς καὶ πετροβόλοις ὄργανοις τὰς ἐπάλξεις
περιζωννύων. τῇ δ' ἐπιούσῃ τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς ὁ τῶν
ἑσπερίων ὑπαίθρων κρατῶν ἐπιφαίνεται τοῖς τῆς πόλεως,
15 εὐέλπις ὢν ὡς τῇ προτεραιᾷ καταπλήξας τοὺς ἐναντίους
σὺν εὐλαβείᾳ καὶ φόβῳ παρὰ τούτων ὑποδεχθήσεται, τὰς
πύλας αὐτῷ ἀναπειαννύντων καὶ τῆς πρὸς τὰ βασιλεία
φερούσης βασιλικῆς προηγουμένων. ὡς δὲ τοῦναντίον ἣ
κατὰ λογισμὸν εἶχε συνηχθῆ τούτῳ τὰ πράγματα, καὶ τὸ
20 μὲν τέλχος μείζονι παρασκευῇ περιελημμένον εἰς τὴν ἐπι-
οῦσαν κατεῖδεν, τοὺς τε ἐπ' αὐτῷ καθημένους πολεμησεί-
οντας καὶ τὴν ἀνοιξιν τῶν πυλῶν προτρεπόμενον διαπαίζοντας
τοῦτον καὶ καθυβρίζοντας, πολλὰ τῆς δυσθυλίας ἑαυτῷ κυ-

21. κατεῖδον C.

puit gloriam, cum non possit omnino hominum natura futurum ut ne-
cessarium comprehendere et intelligere.

Atque hic quidem victoria tali satiatus splendide ad sua castra
rediit, humanis prosecutionibus et allocutionibus blandissimis et pae-
nibus a suis acceptus. rex autem quoniam periculi immunitatem te-
nuit et quod metuerat (aditus nimirum urbis expugnationem) divinum
auxilium dissipavit, non negligenter se gessit per totum illum diem
et noctem sequentem cum colligeret confugientes cives et muris cin-
ctos rursus faceret et portas muniret et variis armis et machinationi-
bus et ballistis murum summum cingeret, postero autem die viribus
receptis illi qui campis in occidenti apertis potitus erat apparet iis
qui in urbe erant, certo sperans, se quippe cum superiore die terru-
isset hostes, caute et timide ab his receptum iri, qui portas ei ape-
rissent et quae ad regiam duceret basilicam praeeuntes monstrarent.
cum autem contra ac ratiocinabatur ei contigissent res et murum
maiore apparatu cinctum proximo die viderent, eos autem qui in eo
constituti erant pugnatos et hunc, cum ut aperirent portas moneret
ridentes et illudentes, magnopere propter temeritatem se incusavit,

τεμέμψατο, ὅτι τοῦ καιροῦ διδόντος τὸ πρότερον μαλακώτερον αὐτὸς τὴν φιλοτιμίαν ἐδέξατο. καὶ τότε λοιπὸν εἰς ἔργον ὁ λόγος ἐκβέβηκεν, ὅτι τῷ Ἐπιμηθεῖ τὸ μὲν μέλειν οὐκ ἦν, τὸ δὲ μεταμέλειν ἐνῆν. πολλοὺς δ' ἐμπεριπατήσας διαύλους πρὸ τῶν τειχῶν, εἶτα τοὺς ἐαλωκότας προαγαγὼν καὶ διαχειρί-⁵σασθαι τούτους ἐπαπειλούμενος εἰ μὴ τὴν εἴσοδον αὐτῷ οἱ ἐντὸς ἐπιτρέψαιεν, ὡς ἔγνω μάτην τὸ τοῦ λόγου θυροκοπῶν καὶ πρὸς Κρητᾶς κρητιζῶν, ὀπισθόρμητος γέγονε.

Καί τινας ἡμέρας ἐν Θερμοπόλει ἐπιστρατευσάμενος ἐτέρας, ἀρξάμενον τοῦ πλήθους αὐτοῦ ὑπορρεῖν καὶ τῷ βα-¹⁰σιλεῖ προσιέναι, ἄρας ἐκεῖθεν νυκτὸς πρὸς ἑσπέραν ἐβάδιζε, καὶ κατὰ τῆς Ραιδεστοῦ (πόλις δὲ αὕτη παράλιος, τῆς Προικοννήσου ἀπέναντι) πανστρατιᾶ ἐξωρμήσατο (μόνη γὰρ αὕτη τῶν Μακεδονικῶν οὐ συναπήχθη τούτῳ καὶ συνεφρόνησε), σπεύδων κατὰ κράτος ἐλεῖν τὴν πόλιν καὶ δι' αὐτῆς κατα-¹⁵πλήξαι τοὺς ἀντιβαίνοντας. προσραγεῖς δὲ τοῖς τείχεσι καὶ μηχανὰς ἐπιστήσας αὐτοῖς, τῶν ἔνδον εὐρώστως ἀνταγωνιζομένων ἄπρακτος ἀπηλλάγη, μηδὲν κατωρθωκὸς ὥνπερ διεινήσατο. ἐξ ἐκείνου τοίνυν τὴν παρεμβολὴν ἐν τοῖς μεσογειοῖς προθέμενος, ἐκυραδόκει τὸ μέλλον. ἤρξαντο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν²⁰ τῆς ἐώας πολλοὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπιρρεῖν, πανταχῆ γραμμάτων ἐπιφοιτησάντων βασιλικῶν· καὶ προϊόντες τινὲς ἀποσπάδες ἐξήπτοντο τῶν πεμπομένων πρὸ τῆς παρεμβολῆς,

quod cum occasio ei praeuisset victoriam, mollius ipse certamen tractasset. atque tum eventu probatum est proverbium; quod Epimetheo curam non suppetere ait, suppetere poenitentiam. multas autem cum percurrisset vias ante muros, deinde captos produxisset et se trucidari hos iussurum minitatus esset, nisi aditum ei qui intus erant tradidissent, postquam cognovit frustra dicta esse verba, portas pulsans et ut ad Cretenses quasi Cretensis mentitus rediit.

Et nonnullos dies Thermopylae postquam castra posuit alios, cum coepisset multitudo ei defluere et ad regem ire, surrexit inde noctu et ad occidentem ibat et contra Raidestum (urbs est haec maritima Proconnesum versus) cum toto exercitu vectus est; sola enim haec urbs Macedonicarum non subducta erat ab hoc, et meditabatur studens vi occupare urbem et per eam terrorem iniicere aggredientibus. aggressus autem moenia et machinis oppositis iis, cum qui intus erant valide resisterent, infectis rebus abiit, postquam nihil reportavit eorum, quae meditatatus erat. ex eo igitur tempore castris, in mediterraneis positis exspectabat futurum. coeperant autem etiam ex oriente multi ad capitalem affluere ubique literis divulgatis regiis, et

καὶ τὰς ἀγορὰς περιέκοπτον, καὶ ὡς ἐν ἀκροβολισμῷ τὰ τῆς μάχης ἐγένετο. μικρὸν δὲ ὕστερον τῶν ἀπὸ τῆς ἐώας στρατευμάτων ἀπάντων ἐπανελθόντων, καὶ τῆς δυνάμεως ἀδρᾶς ἤδη γενομένης τῷ βασιλεῖ, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξηρτύοντο. καὶ οἱ 5 μὲν ἐκ τῆς βασιλίδος κατὰ τῶν ἀντιπάλων ἐσκευασμένοι ἐξήεσαν, Βουλγαρικῇ δὲ τις δύναμις ἀπὸ τῆς ἐσπέρας μεταπεμφθεῖσα κατὰ νότου τοῖς περὶ τὸν ἀποστάτην ἐγένετο. ὄθεν καὶ μοῖραν οὗτος οὐκ ἐλαχίστην ἀποτεμόμενος ἐπιτρέπει τὴν ἡγεμονίαν αὐτῆς τῷ συγγενεῖ αὐτοῦ στρατηγῷ τῷ Βατάτζη, f. 172 v.

10 ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ συνειῶ καὶ πρὸς πᾶσαν πολεμικὴν ἐμπειρίαν ἀκαθαιρέτῳ· καὶ συμβαλὼν οὗτος τοῖς ὑπερχομένοις Βουλγαροῖς περὶ τὴν τῶν Κυψέλων περὶχωρον ἀγῶνι μεγάλῳ τούτων κρατεῖ, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν ἐπανῆλθε τῷ προτερήματι σεμννόμενος. εὔρε δὲ τὸν ἀποστειλάντα τούτον πάσης 15 ἐπιλωμένον ἰσχύος· οἱ γὰρ στρατιῶται καταλιπόντες αὐτὸν ἄλλος ἄλλαχού διεσπάρησαν. ἰδόντες δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Βατάτζην τὸ γεγονός, ἀθρόον καὶ αὐτοὶ φυγαδεῖα ἐχρήσαντο. συνιέντες οὖν οὗτοι ὄπη τύχης εἰσὶ, καὶ πᾶσαν ἀπογνόντες σωτηρίας ὄδον, τῷ ἐν Βουλγαροφυγῷ σηκῷ καταφεύγουσιν.

20 ἐπικαταλαβόντος δὲ τοῦ βασιλικῷ στρατοπέδου, τῆς ἱερᾶς τραπέζης περιεχόμενοι ἀποσπῶνται βιαίως, καὶ δεσμῶται γινόμενοι τῷ βασιλεῖ παραπέμπονται περὶ τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γενεθλιακῆς

progredientes nonnulli dispersi aggrediebantur eos, qui ante castra missi erant, et fora delebant et quasi eminus pugna quaedam coorbatur. paullo autem post cum orientis exercitus omnes rediissent, et vis valida iam esset regi, quae ad bellum opus sunt parabant. atque alii ex regia contra hostes instructi egrediebantur; Bulgarica autem quaedam multitudo ex occidente postea missa a tergo partibus apostatae venit. quamobrem etiam partem hic non minimam separat et tradit imperium eius propinquo suo duci Batatae, viro nobili et prudenti et in omni belli peritia invicto. et congressus hic cum iis, qui subvenerant Bulgaris circa Kypselorum regionem, proelio magno hos vincit et multis interfectis rediit victoria elatus. invenit autem eum, qui hunc miserat, omni denudatum vi; milites enim relinquentes eum alius alio dispersi erant. cum autem viderent etiam Batatae milites factum, una et ipsi fugae se dederunt. intelligentes igitur hi, qua in fortuna essent constituti, et omnem desperantes salutis viam ad templum, quod est in Bulgarophygo, confugiunt. cum autem assequeretur eos regis exercitus sacram mensam tenentes abripiuntur vi, et captivi ad regem mittuntur circa diem festum nativitatis magni dei

ἐορτῆς, καὶ μηδὲ λόγου τυχόντες χερσὶ δημίων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποβάλλουσιν. ἑτέρους δὲ τῆς ἀποστασίας συμμύστας ὁ βασιλεὺς εἰς σῶμα κολύσαι οὐκ ᾤκονόμησε, φυγῇ δὲ αὐτοὺς καὶ δημεύσει προσεζημίωσε.

Καὶ τὰ μὲν τῆς ἐπιβουλῆς τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος. Σκυ-5
θαι δέ, οὗς Πατζινάκους οἶδεν ὁ δημῳδῆς λόγος καλεῖν, τὸν
Ἴστρον παγγενεὶ διαβάντες μετ' οὐ πολὺ τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐγκα-
τεσκῆνωσαν τύποις, γένος ἀντὶ πάσης ἄλλης ἐπιστήμης καὶ
τέχνης τὴν μεθ' ὀπλων ἐπιδρομὴν ἤσκηκός, καὶ βίον ἔχον τὸ
ἐν ῥομφαίᾳ καὶ τόξῳ καὶ βέλει συνεχῶς διαζῆν, μυσαρὸν δὲ 10
τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ τὴν ἄλλην διαγωγὴν, καὶ μιαιοφραγιῶν
οὐδαμῶς ἀπεχόμενον. τοῦτο πονηρᾷ τινὶ τύχῃ τοῖς Ῥωμαίοις
ἐπεισχωμάσαν ὄριόις πολλὰ δεινὰ καὶ λόγῳ ῥηθῆναι καθεξῆς
μὴ δυνάμενα ἐς ὕστερον διαπέπραχε. τέως δ' οὖν τῆς περὶ 15
τούτων φήμης ἐπιδραμούσης τὰς πρὸς ἥλιον λήγοντα δυνά-
μεις ὁ βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπεστήσατο. οἱ δὲ τῆς τε ἀλλοτρίας
ἔτι καθεστῶτες ἀπείρατοι, καὶ νόσῳ λοιμῳδῆι κατατρυχόμε-
νοι, ἀσυνήθως δὲ καὶ πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς φάλαγγας ἀντι-
στρατεύεσθαι ἔχοντες, χεῖρας μὲν ἀντάραι τούτοις οὐκ ἐδο-
κίμασαν, τοὺς δὲ ἀρχηγοὺς αὐτῶν καὶ συνταγματάρχας δόν- 20
τες ἐνέχυρον, καὶ δούλωσιν οὕτως ὑποκρινάμενοι, φιλανθρω-
πίας ἐντεῦθεν τυγχάνουσι. καὶ λύσις τότε τῆς στρατιᾶς δια-

2. ἀμμύστας C.
λήγοντας C.

11. μιαιοφραγῶν C: correxit Brunetus. 15.

et salvatoris nostri Iesu Christi atque ne sermonem quidem adepti manibus carnificum oculos amittunt, alios autem defectione simul initiatos rex corpore puniri non iussit; exilio autem eos et publicatione punivit.

Atque seditio talem habuit exitum. Scythae autem, quos Patzinacos solet communis sermo nominare, Istrum cum tota gente transgressi non ita multo post, in Graecis castra posuerunt locis: gens pro omni alia scientia et arte armorum incursionem exercuerat et vitae genus habebat id ut in gladio et arcu et iaculo constanter degeret, sordida autem in vita et cultu alio, et impurorum ciborum esu minime abstinens. haec misera quadam fortuna in Graecos ingressa fines multa horrenda et quae oratione dici deinceps non possint postea perpatravit. cum igitur fama de his percurreret, vires quae ad orientem a bello cessabant, rex iis opposuit. illi autem inimicitiae etiamtum imperiti et morbo pestifero confecti neque consueti etiam contra Graecas phalanges bellare, manus contra hos tollere non stauerunt, duces autem suos et agminum primores cum dedissent ut obsides, et subiectionem ita repraesentassent, humanitatem inde adipi-

γίνεται, τῶν Ῥωμαίων ἀρκεοθέντων τούτοις καὶ χειροῆθεις ολιθέντων ποιῆσαι τοὺς μηδέποτε γενομένους μηδ' ἔξιν ἔχοντας γίνεσθαι. καὶ οἱ μὲν ἀρχηγοὶ τούτων τῷ βασιλεῖ παραπέμπονται, οἱ δὲ λοιποὶ τοῖς ἰδίοις χάραξι συνετηρήθησαν ἢ ἀπαθεῖς.

Λωφησάσης δὲ τῆς νόσου, καὶ ὡσπερ ὄφρων ὑπὸ θέρμης εὐρώσιως συγκινουμέκων αὐτῶν καὶ δόξαν παρεσχηκότων ἰσχύος δυσκατεργάστου, σκοπὸν ἔσχεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀρχηγούς αὐτῶν ἀποστελεῖαι συνετίθοντας τυχὸν τὸ ὁμόφυλον.

10 ἔτυχε γὰρ αὐτοὺς τῆς τοῦ θείου λουτροῦ παλιγγενεσίας καταξιῶσαι καὶ φιλοτιμίας ἀξιῶσαι μεγίστης. καὶ δὴ ποιεῖται τούτους τῆς μάχης τάχα καταλλακτῆρας, καὶ ταῖς οἰκείαις πατρίαις αὐτοῖς ἀνασώζει καὶ παραδίδωσιν. ἔγνω δὲ τότε πρῶτον ὅτι μάτην Αἰθίοπα λευκᾶναί τις ἐπιβάλλεται, καὶ ὅτι

15 ὄφιν τρέφειν καὶ πονηρὸν εὐεργετεῖν ὅμοιον, καὶ οὐδ' ἐκάστου τούτων ἢ χάρις ἀποτίκτειν εἶωθεν εὐνοίαν. κατὰ γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔθνος γερόμενοι πάντα πράττειν ὅσα τὸ ἔθος αὐτοῖς παρῆνει καὶ διηρέθιζεν οὐκ ἀπείχοντο, συνεχεῖς ἐκδρομαῖς ἐργαζόμενοι καὶ λαφυραγωγοῦντες τὰ κύκλω καὶ πᾶν τὸ προσ-

20 τυχὸν ληϊζόμενοι, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν τοῖς αἵμασι τῶν f. 173 a. Ἀυσόνων πιαίνοντες. διὸ καὶ συνηραγκάσθη πάλιν ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν βαρβάρων ἐλάσαι στρατιάν ἀξιόμαχον. καὶ συνελθούσης αὐτῆς καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀντιπαραταξαμένης μάχαι

10. καταξίωσας?

11. ἀξίωσας?

16. ἑτέρου an ἑκατέρου?

scuntur. et dissipatio tum exercitus fit, cum Romani contenti essent his et se eos mansuetos putarent facturos, qui nunquam tales fierent neque facultatem haberent huius rei. atque duces quidem horum ad regem mittuntur, ceteri autem ipsorum munitis locis observabantur incolumes.

Cum autem cessasset morbus et sicut serpentes calore valide se moverent illi et opinionem obtinuissent roboris intractabilis, consilium habuit rex duces eorum mittendi ut erudirent genus cognatum quod aderat. accidit enim ut eos novando divino baptismo dignare vellent et honore dignos habere maximo. atque sic facit eos pugnae mox conciliatores et domesticis gentibus rursus restituit et tradit. intellexit autem tum primum, frustra Aethiopem albare aliquem niti, et serpentem alere et malo beneficerē idem esse, neque cuiusque horum gratiam parere solere benevolentiam; etenim cum proprius populus facti essent omnia facere, ad quae mos eos hortabatur et excitabat, non desistebant, cum continuos impetus facerent et spoliarent quae circa erant et quaecunque occurrerent, privarent et Graecam terram sanguine Ausonum satiarent propter quod etiam coactus est rursus rex contra

συνεχεῖς καθ' ἑκάστην ἐγίνοντο, ποτὲ μὲν τούτων ποτὲ δ' ἐκείνων προαρπαζόντων τὴν νίκην. ἐπεὶ δ' ἰσοπαλὴς ἐδόκει, μᾶλλον δ' ἢ τῶν Σκυθῶν ἐπιφορὰ προτεροῦσα, χωρὶς ἤττης θατέρου τῶν ἀντιτεταγμένων ἀπ' ἀλλήλων εὐθύς, ὥσπερ ἀπὸ συνθήματος, ἄνευ διωγμοῦ καὶ φυγῆς ἀηλλάγησαν. 5

Ἐγνώ τοίνυν ὁ βασιλεὺς προσθήκην ἐμποιῆσαι τῇ στρατιᾷ διὰ τῶν ἐώων ταγματίων καὶ οὕτω τὴν Σκυθικὴν κατεργάσασθαι παντευχίαν. διαβιβάζει τοίνυν εἰς Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίας τοὺς στρατευομένους πασσυδίᾳ, καὶ πολυπλάσιάσας τὸ πλῆθος τοῖς Σκυθαῖς ἐπαφῆκεν, ὁμοῦ ἀρχηγὸν αὐτοῖς ἐπιστήσας εὐνοῦχόν τινα τῶν ἰερωμένων, τῷ τοῦ ῥέκτωρος τιμῆσας αὐτὸν ἀξιώματι. ὃς τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν κατὰ τῶν ἐναντίων ὁμόσε χωρεῖ· καὶ πρὸ τοῦ χάρακα βαλεῖν καὶ στρατοπεδεύσασθαι καὶ βουλὰς στρατηγικὰς προλαβεῖν καὶ συμβαλεῖν τὰ προσήκοντα, κατὰ μέτωπον τοῖς ἐναντίοις, ὡς εἶχε 15 φόρτου καὶ συσκευῆς ἀγοραστικῆς, ἐπιφαίνεται, σπεύδων αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καταλαβεῖν τοὺς ἀντιτεταγμένους πρὸ τοῦ φυγεῖν, καὶ πανωλεθρίαν τούτων ἐργάσασθαι. ὡς δ' ἐκεῖνοι περιτετειχισμένοι ταῖς ἀμάξαις τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἐξεδέχοντο, δρόμῳ καὶ βοῇ πολλῇ τῇ παρεμβολῇ τούτων τῶν Ῥωμαϊκῶν φαλάγγων τινὲς προσέβαλον. οἱ δὲ βέλεσιν ἐκηβόλοις χρησάμενοι, καὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν πληγαῖς θορυβήσαντες, 20

11. ῥαίκτωρος C.

14. προβαλεῖν?

21. προσέλαβον C.

barbaros ducere exercitum pugnacem. et cum hic convenisset et hostibus se opposuisset pugnae continua quoque die fiebant, cum nunc hi, nunc illi praeoccuparent victoriam. cum autem par videretur, sive potius Scytharum impetus superior sine clade alterius oppositorum per alterum, statim quasi signo dato sine persecutione et fuga abierunt.

Statuit igitur rex accessionem facere exercitui per orientales ordines, et ita Scytharum debellare militarem incursionem: traiecit igitur in Europam ex Asia militantes omni cum vi et multiplicans multitudinem Scythis immisit simul ducem iis imponens eunuchum quendam clericorum rectoris honorans eum dignitate. qui quidem viribus receptis cum hostibus congredditur, et antequam munitiones iaceret et castra poneret et consilia militaria exigeret et colligeret necessaria, a fronte hostibus ut instructus erat onere et apparatu coemto, apparet studens et ipse et qui cum eo erant occupare oppositos, priusquam fugerent, et cladem summam horum conficere. cum autem illi cincti curribus impetum eorum exciperent, cursu et clamore multo castra harum Graecarum phalangum nonnullae simul aggressae sunt. illi autem iaculis eminus usi et equos verberibus incitantes, turpiter hos fugere coegerunt, cavente horum quoque, ne

αἰσχροῦς τούτους φυγεῖν συνηγάγκασαν, εὐλαβουμένους τούτων ἐκάστου ἵνα μὴ τὸν βίον ἀποβάλλῃ πληγῇ ἀπροόπτῳ καὶ συμπατηθῇ τοῖς συντρέχουσι. δευτέρας δὲ συμβολῆς γενομένης ὡς τὴν ὁμοίαν ἐκτροπὴν οἱ Ῥωμαῖοι πεπόνθασιν, εὐθὺς φευγόντων οἱ Σκύθαι τούτων ἐξήρτητο. καὶ τῇ ἀταξίᾳ τοῦ πλήθους τῶν στρατιωτῶν συμμιγέντων, τῶν τε τῆς ἐσπέρας στρατιωτῶν μὴδ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν καὶ τὴν ἦταν τῶν συμμάχων ἀνακαλέσασθαι διὰ τὸ παρευδοκιμηθῆναι περὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς προκατάρξεως, παντελῆς τροπῆ τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων γίνεται καὶ φόνος τούτων ὅσος ἀμύθητος. οἱ δὲ περισωθέντες τὰς πανοπλίας ἐκδύντες καὶ καταβάντες τῶν ἵππων, εἰς ὕλην τε βαθεῖαν καὶ κρημνοὺς ἑαυτοὺς συνωθῆσαντες, μόλις εἰς τὰ ἑαυτῶν ἀνεσώθησαν.

Τοιαύτης δὲ τετυχηκότες οἱ Σκύθαι τῆς εὐτυχίας, καὶ πολλῶν σωμάτων καὶ χρημάτων γενόμενοι κύριοι, καὶ ἀρχήματος μεγάλου πληρώσαντες ἑαυτοὺς, οὕτως ἐμβάλλουσι εἰς τὴν Μακεδονικὴν καὶ κατατρέχουσι πᾶσαν ὁμοῦ, καὶ πλειόνων κυριεύσαντες λαφύρων εἰς τὰς ἑαυτῶν σκητὰς περιφανῶς ἀνασώζονται. τοῦτο δὲ δις καὶ τρισσάκις πεποιηκότες ἄμαχον ἔχειν τὴν ἰσχὺν καὶ ἀκαταγώνιστον ἔδοξαν. αὐθις δὲ περὶ Ἀδριανούπολιν συντάγματα μεγάλα παραλαβὼν ὁ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμὼν Κωνσταντῖνος πραιπόσιτος ὁ εὐνοῦχος εἰς

2. βίον om C, adiecit Brunetus. 8. ἀνακαλέων ἀνακαλέσασθαι C. an ἀνασχομένων ἀνακαλέσασθαι? 12. βαθείας C.
22. εἰς om C.

vitam perderet ictu non expectato neve calcaretur per concurrentes. altera autem concursione facta cum similem repulsionem Graeci passi essent, statim fugientibus Scythae his adhaeserunt et cum confusione multitudinis milites miscerentur et occidentis milites ne manus quidem conserere et cladem sociorum auderent corrigere, quia erant superati circum ipsum diem initii, omnino fuga Graecarum virium fit et clades horum nefanda. servati autem armaturam gravem exuentes et desili- entes equis in silvam profundam et declivia loca se comprimentes vix ad castra suorum pervenerunt.

Talem autem adepti Scythae fortunam et multorum corporum et rerum facti domini et gloria magna cum implevissent se, sic ingrediuntur Macedonicam terram et percurrentes hostiliter omnem simul et pluribus potiti spoliis ad sua tentoria splendide perveniunt. hoc autem cum bis et ter fecissent impugnabilem habere se vim et invictam arbitrati sunt. rursus autem circa Adrianopolin agmina magna cum recepisset Graecorum dux Constantinus praepositus (sacri cubiculi) eunuchus et locum aptum et fossis eum munivisset monitu Michaelis

τόπον ἰκανόν, καὶ τάφροις αὐτὸν ὀχυρώσας ὑποδημοσύναις
 Μιχαὴλ βεσιάρχου τοῦ Δοκκιανοῦ, ἣν ἐπιτηρῶν τὴν τῶν
 Σκυθῶν ἔφοδον. δι' ὀλίγου δὲ ἐπελθόντες ἐκεῖνοι ἅπαν τὸ κατὰ
 πρόσωπον πεδίον ἐπλήρωσαν, καὶ εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων παρεμ-
 βολὴν ἐπορεύοντο, πλήθος ὄντες ὡς ἀληθῶς δυσαρτιθμητον. 5
 εἶπερ οὖν προσέσχον τότε τῇ τοῦ μαγίστρου τοῦ Ἀρριανίτου
 βουλῇ καὶ περιεφύλαξαν ἑνδὸν ἑαυτοῦς· οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἐκείνην
 f. 173 r. τὴν ὥραν, εἴτ' ἐπανιοῦσι τοῖς Σκυθαῖς ἐκ ποδὸς συνεδίδωκον
 ἤδη καμοῦσι καὶ κεκμηκόσι τῇ στάσει καὶ τοῖς περιδρόμοις
 τοῦ χάρακος, καὶ ἐργάσαντό τι ἀξιόλογον ἔργον. τῶν δὲ 10
 ἀπαυθαδιασθέντες, καὶ πρὸ τῆς πόλεως ἐμβalόντες αὐ-
 τοῖς ἐν τόποις ἠροτριασμένοις καὶ ἀμπελῶσι καὶ φραγμοῖς
 κατεσπιλωμένοις, ὀλίγον ἐδέησαν ἀποβαλεῖν καὶ τὸν χά-
 ρακα, ἠτηθέντες ἄρδην τῇ τῶν ἐναντίων ἐπιφορᾷ· ἔπεσον
 δὲ καὶ οἱ τῶν ἡγεμόνων ἐπιφανέστατοι, αὐτὸς τε ὁ Ἀρριανί- 15
 της καὶ ὁ Δοκκιανός, ὁ μὲν ὑσσοῦ βληθεὶς ὁ δὲ ζωργεῖα ληφ-
 θεὶς. ἀχθεὶς δὲ πρὸς τὸν τῶν Σκυθῶν ἀρχηγόν, μηδὲν ὑπο-
 πτήξας ἀρπάξει ξίφος ἀγχοῦ που κείμενον, καὶ παῖει τοῦ-
 τον κατὰ τοῦ τραχήλου, καὶ συναφαιρεῖται τὴν χεῖρα, λέξας
 "ἐνός καὶ αὐτὸς δυσμενοῦς φονεὺς γενέσθαι οὐ δέδοικα." οἱ δὲ 20
 Σκυθαὶ θυμῷ ζέσαντες διασπαράττουσι τοῦτον, καὶ τὴν γασ-
 ττέρα τεμόντες τὰ ἔγκατα τούτου ἐξαιροῦσι, καὶ κατατεμόν-
 τες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἀντεισάγουσιν ἐν αὐτῇ. καὶ θυή-
 σκει λοιπὸν τὸν εὐγενῆ θάνατον. τῇ δ' ἐπαύριον συμβαλόν-

5. ἐμπορεύοντο C.

21. ζήσαντες C.

protovestiarium Dokiani exspectabat Scytharum incursionem. brevi autem aggressi illi omnem in visu campum impleverunt, et contra Graecorum castra proficiscebantur, multitudo revera innumerabilis. si igitur animus advertissent tum consilio magistri Arrianiti et clausissent intus se Romani illo tempore deinde revertentes Scythas statim secuti essent iam fatigatos et defatigatos mansione et incursionibus valli, peregissent memorabile opus: nunc autem audaces et ante urbem aggredientes eos in locis aratis et vineis et sepibus obstructis, non multum aberat, quin amitterent etiam vallum victi prorsus hostium impetu: ceciderunt autem etiam ducum illustrissimi ipse Arrianites et Dokianus, alter pilo iactus, alter vivus captus, ductus autem ad Scytharum ducem nihil timidus rapit gladium prope alicubi situm, et caedit hunc in collo et abscindit simul manum, dicens: unius et ipse hostis interfectus quod factus sum non sum timidus: Scythae autem ira ardentibus discerpunt hunc et ventrem scindentes intestina huius eximunt, et abscindentes eius manus et pedes pro illis inferunt ei: et moritur iam nobili morte:

τες ἀλλήλοις, κατά τινα μέρη διδοῦσαι νότα οἱ Σκύθαι καὶ πεσόντων τινῶν οἱ λοιποὶ περὶ τὰ σφέτερα διασωζονται.

Ἡσχαλλε τοίνυν ὁ βασιλεὺς, καὶ μηχανὴν ἐζήτει δι' ἧς ἂν ἀποκρούσασθαι δυνήσαιο τὸ ἀντίπαλον· αὐτὸς 5 μὲν γὰρ δι' ἑαυτοῦ τὴν ἡγεμονίαν ἀναδέξασθαι τοῦ πολέμου καὶ βουλόμενος οὐκ ἠδύνατο, νόσῳ ποδαγρικῇ περὶ τὰ ἄκρα κακῶς διακείμενος καὶ παντελῶς ἀπρόϊτος ὢν καὶ ἀντι ποδὸς κεχρημένος τῷ δίφρῳ· τῶν δὲ στρατηγῶν ἀνανδρίαν καταγι-
 10 οῦν εὔρισκεν ἀναστολὴν τῆς συνεχοῦς τῶν βαρβάρων ἐπιδρο-
 μῆς τὴν ἐν τοῖς φρουρίοις διανομὴν τῶν στρατιωτῶν. καὶ οὕτω καστροφυλακοῦντας ἀποδείξας αὐτούς, καὶ τινα Λαίτ-
 νον, ἄνδρα γενναῖον ἐς τὰ μάλιστα κατὰ χεῖρα, καὶ νοῆσαι τὸ δέον οὐδενὸς ἦτονα, τούτοις ἀρχηγὸν ἐπιστήσας, ταῖς τῶν
 15 ἐναντίων ἐφόδοις ἐφεδρεύειν πεποίηκεν. ἐπιτηροῦντες τοίνυν αὐτούς ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς καὶ ταῖς διαρπαγαῖς τῶν ἐπιχωρίων, κατὰ μοῖραν ἐξίοντες ἀθρόον τῶν πόλεων, καὶ τούτους σπο-
 ράδας καταλαμβάνοντες, τὴν τε λείαν ἀφῆρουν καὶ πολλοὺς ἀνήρουν καὶ ζωοργεῖα ἐλάμβανον. τούτου δὲ γενομένου, καὶ
 20 φόβου κατασχόντος τοὺς ἐναντίους, ἀναστολὴν ἔλαβε τὸ δει-
 νὸν τῆς ἐπιδρομῆς, καὶ οἱ ἐντὸς τῆς Σιδηρᾶς λεγομένης ἄνε-
 σιν τῆς συνεχοῦς καταδρομῆς εἰσεδέχοντο.

Ἐν τοσοῦτῳ δὲ τοῦ θύραθεν λωφήσαντος μαχησμοῦ ἀνε-

postero autem die congressi inter se nonnullis partibus terga vertant Scythae: et cum cecidissent nonnulli, ceteri in suis castris servantur.

Dolebat igitur rex et machinationem quaesivit, qua repellere posset hostes: ipse enim per se imperium recipere belli licet vellet non poterat, morbo podagrico circa extremitates male vexatus, ut omnino in publicum prodire non posset et pro pede uteretur curru. ducum autem ignaviam cognoscens et in necessariorum administratione imprudentiam, unam reperiebat repulsionem continui barbarorum impetus, in praesidiis distributionem militum. atque sic in castris se tenentes reddens eos et aliquem Latinum virum nobilem maxime promptum et in cognoscendo necessarium nemine minorem his ducem imponens hostium incursiones exspectare iussit. observantes igitur eos in excursionibus et raptibus regionum ordine egressi simul urbibus et hos dispersos deprehendentes spolia abripiabant et multos interficiebant et vivos capiebant. quo facto cum metus obtineret hostes, repulsionem habebat periculum incursionis et qui intus erant in Ferrea illa dicta remissionem continui impetus accipiebant.

Interea cum externum cessasset proelium, animum receperunt

θάραρσος τὸ Ῥωμαϊκόν, καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν ἐπὶ τῆς αὐλῆς
 ἕνα στρατηγὸν ἀναδεδειχώς, τούτῳ τὰς ἐσπερίους δυνάμεις
 εὐθὺς ἐνεχείρισε. καὶ ὃς κατὰ τὸ φρούριον τῆς Χαριουπό-
 λεως γεγωνώς ἐκτὸς ταύτης τὸν χάρακα τίθεται. μαθὼν οὖν
 ὡς πλῆθος οὐκ εὐαρίθμητον Σκυθῶν ἄρτι προσβαλὼν τὰ περὶ⁵
 τὴν Χαλκίδα καὶ Ἀρκαδιούπολιν καὶ ὅσα δυσμικώτερα τούτων
 λήϊζεται, ἄρας ἐκείθεν πανστρατιᾷ τοῖς βαρβάροις καταπληκτι-
 κῶς ἐπιφαίνεται. καὶ τὰς φάλαγγας ἐκτάξας πολεμικῶς καὶ
 θαρρεῖν παρεγγυησάμενος ἀπὸ ἔντηρος ἤλαυνε κατ' αὐτῶν. οἱ
 δὲ πρὸς καιρὸν ἀντισχόντες καὶ τὴν μάχην ἐπισυνάψαντες, καὶ¹⁰
 εἰς ἀλκὴν διερεθίσαντες ἑαυτούς, τῶν Ῥωμαίων ἐπικειμένων
 καὶ πολλοὺς ἀναιρούντων εἰς φυγὴν καὶ ἄκοντες ἔνευσαν. καὶ
 τῆς διώξεως ἐπὶ πολὺ γενομένης συχνοὶ τῶν Σκυθῶν ἔπεσον.
 εἶτα καὶ λόχοι τούτων ἀθρόον τοῖς ἐπὶ τῆς οὐραγίας ἐπιχυ-
 θέντες καὶ αὐτοὶ τῇ φορᾷ τῶν ἐλαυνόντων ἠπτήθησαν. καὶ¹⁵
 πάντες ὁμοῦ συνεδιώχθησαν ἄχρι τοῦ Ῥεντακίου βουνοῦ.
 f. 174 r. καὶ εἰ μὴ τοῖς δρυμοῖς καὶ ταῖς νάπαις κατέφυγον, κἂν
 ἔκειντο πάντες τῆς Ῥωμαϊκῆς μαχαίρας γενόμενοι παρα-
 νάλωμα.

Τούτον δὲ τὸν τρόπον προτερησάντων τῶν Ῥωμαίων,²⁰
 μετὰ χρόνον τινὰ φήμη τις ἐπιτρέχει τοὺς Σκύθας λέγουσα
 μετὰ δυνάμεως ἰκανῆς παρεμβαλεῖν εἰς τὸν Τοπλιτζόν. τό-
 πος δὲ οὗτος οὐ μικρὸν ἄποθεν τῆς Ἀδριανουπόλεως κείμε-

Graeci et rex ex curialibus unum ducem creans huic occidentales vires statim tradidit. atque hic in castello Chariopolis constitutus extra hanc vallum iacit. cum igitur audivisset, multitudinem innumerablem Scytharum nuper aggressam regiones Chalcidis et Arcadiopolis et quae his magis ad occidentem sunt versa spoliare, profectus inde cum toto exercitu barbaris terrenis apparet: et postquam phalanges instruxit ad bellum et ut fortes essent monuit equis incitatis proficisceretur contra eos: illi autem in tempore resistentes et pugnam conserentes et ad fortitudinem excitantes se, cum Graeci iis instarent et multos interficerent, in fugam vel inviti inclinarunt. et cum persecutio valde fieret multi Scytharum ceciderunt: deinde etiam agmina horum simul contra ultimos effusa et ipsa vi agredientium victa sunt: et omnes simul pulsi sunt usque ad Rentakium collem: atque nisi ad silvas et valles confugissent, iacuissent omnes Graeci gladii facti opsonium.

Hoc autem modo cum superiores facti essent Graeci, tempore aliquo post fama quaedam percurrit Scythas dicens cum vi sufficiente incidere in Toplitzum (locus autem hic non exiguum abest ab Adriano-

νος. συναγαγὼν οὖν ἅπαν τὸ στρατιωτικὸν ὃ δηλωθεὶς στρα-
τηγός, τῶν σημείων ἀρθέντων χωρεῖ πρὸς τὴν ἄμυναν. καὶ
περιτυχὼν κατεστρατοπεδευμένοις αὐτοῖς μάχῃ καὶ τούτων
ἐκράτησε, καὶ τὸν ὁμοιον τρόπον αὐτοὺς διαθεῖς τοὺς τε πε-
5 σόντας ἐσκύλευσε καὶ μετ' ἐπινικίων εἰς τὴν σφετέραν ἐγκα-
τεσηκώσε. πολλοῖς δὲ τοιούτοις ἀγωνίσμασι ἐντὸς τῆς σιδη-
ρᾶς ὑπέρτερος τῶν ἐναντίων ἀποδειχθεὶς, πᾶσαν τὴν ἐκεῖσε
γῆν τῆς βαρβαρικῆς ἐφόδου βεβαίως ἐκάθηρεν.

Ἐπαρθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐντεῦθεν ἀγωνίσμασι τε
10 καὶ προτερήμασι, δόγμα ἔειπεν πανστρατιᾷ τοῦτον εἰς τὴν τῶν
ἐναντίων γενέσθαι παρεμβολήν, ἑτέρα δυνάμει ἕωα τὴν στρα-
τιὰν ἐξογκώσας. ἐπιτρέπει δὲ καὶ τὸν τῶν Βουλγάρων σα-
τραπῆν (ἣν δὲ οὗτος τοῖς μοναχοῖς μὲν κατειλεγμένος ἐκτο-
μίας, δόξῃ δὲ διεπτοημένος καὶ διὰ τοῦτο προσηλωμένος τοῖς
15 μὴ προσήκουσι) συνάρασθαι τούτῳ τοῦ πρὸς τοὺς ἐναντίους
πολέμου. συναγγοχῶς οὖν οὗτος τοὺς ὄλους, ἄδρα δυνάμει
διαβαίνει τὸν ὑπερανσθηκότα βουνὸν καὶ οἶον μεθύριον κεί-
μενον τῆς τε Μακεδονικῆς καὶ τῶν περὶ τὸν Ἴστρον χωρῶν,
ὃς καὶ Ζυγός διὰ τοῦτο τοῖς ἐπιχωρίοις κατονομάζεται καὶ
20 στενωπὸς ἔχει πολλοὺς, οὓς ὁ δημῳδὸς λόγος κλεισοῦρας
καλεῖν παρέλαβε. καὶ περὶ τὴν μεγάλην Πραισθλάβαν διη-
μερεύσας τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἠντρεπίζετο, βουλευτήριον κα-
θίσας καὶ περὶ τῶν εἰκότων δημηγορῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν

10. an δογματίζει?

poli). conducens igitur omnem exercitum declaratus dux signis sub-
latis proficiascitur ad defensionem et congressus cum iis in castris con-
stitutis pugna etiam hos vicit et simili modo eos tractans interfectos
spoliavit et cum victoriae signis in sua castra transtulit. multis autem
talibus certaminibus intra ferream superior hostibus declaratus omnem
illam terram a barbara incursione fortiter purgavit.

Elatius igitur rex illis certaminibus et victoriis decretum emisit,
ut hic toto cum exercitu in hostium iret castra, altera vi orientali
exercitum implens. iubet autem etiam Bulgarorum satrapam (erat au-
tem hic monachus creatus eunuchus, fama autem deterritus, et pro-
pterea aggressus quae non debebat) auxilium praestare huic in susci-
piendo contra hostes bello: cum igitur coegisset hic omnes, plena vi
transgreditur erectum collem et quasi finem Macedoniae et Istri regio-
num, qui etiam iugum propterea incolis nominatur et angustias habet
multas, quas popularis sermo clausuras vocare didicit: et circa mag-
nam Praesthlabam per diem totum degens, quae ad bellum sunt ne-
cessaria, praeparabat, curiam constituens et de iis, quae decerent, ora-
tiones habens. rex autem volentis cavens egressum, fortasse etiam

τοῦ μέλλοντος ἐνλαβούμενος ἔκβασιν, εἴτε καὶ συμβουλαῖς ἐτέρων πεισθεὶς, διὰ γραμμάτων παρήγει τῷ ἀνδρὶ μὴ συμβαλεῖν πόλεμον, εἰ οἷόν τε ἐστί, πρᾶγμα δυσμήχανον αὐτῷ ὑποθεῖς· ἀγχιθύρου γὰρ τῆς μάχης καθιστώσης ἀδύνατον ἦν ἀμογητὶ καὶ κινδύνου χωρὶς ἀπαλλαγῆναι ἐκείθεν. καὶ ὁ 5 μὲν τὸ ἤττον κακὸν αἰρούμενος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀμφίβολον, πρὸς μάχην ἐώρα, καὶ δῆλος ἦν πᾶσι τοῦτο σκοπῶν καὶ διακουόμενος· ὁ δὲ τῶν Βουλγάρων σατράπης, φθόνῳ κατεστρατηγημένος καὶ δόλῳ (καὶ γὰρ λέγεται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο τὸ πάθος τοὺς πλείονας τῶν ἔκτομιῶν ὡς ἐπίπαν πα- 10 ρενοχλεῖν), προφάσεως ἐκ τοῦ βασιλικῷ δραξάμενος ὀρισμῶ οὐκ ἀνίει τὴν φυγὴν ἀσύντακτον προτρεπόμενος καὶ τὸ συνολίσσον τοῖς πᾶσι τὸ ἑαυτοῦ προτιθέμενος βούλημα, ἵνα μὴ, φησὶν (ἐπεψιδύριζε γὰρ πρὸς τοὺς παρόντας λαθραῖως), τοῖς 15 ὄπλοις τῆς ἑαυτοῦ ἡγεμονίας μέγας ὁ παρὰ βασιλέως δόξη πεμφθεὶς, καὶ τοσοῦτον ἔργον κατορθωκῶς ἐπιφημισθῆ καὶ καταγάγοι τὸν θρίαμβον. ἔλαθε δὲ τὸ ξίφος ὠθῶν, ὡς ὁ λόγος, καθ' ἑαυτοῦ, καὶ τήνδε τὴν γνώμην ἀληθιζομένην δεικνύς, ὅτι φθόνος οὐκ οἶδε προτιμᾶν τὸ συμφέρον· σκοπῶν γὰρ ὅπως ἐτέρου τὴν νίκην ἀφαρπάσῃ, περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας 20 ἀπροόπτως οὐ διεσκόπησεν. ὡς γὰρ ἐκράτησεν ἡ γνώμη τοῦτον τὸν πόλεμον ἀπαναινομένον, περὶ λύχων ἀφὰς αἶ τε σκηναὶ περιηροῦντο καὶ συσκευασάμενος ἕκαστος τῆς οἴκοι

• 12. an τοῦ συνολίσσοντος?

consilijs aliorum commotus, per literas monuit virum, ne consereret bellum, si fieri posset, rem difficilem ei suadens: cum enim ante portas quasi staret pugna, non fieri potuit, ut sine contentione et periculo abiret inde: atque ille quidem minus malum eligens sive potius anceps ad pugnam spectabat, et perspicuus erat omnibus hoc studens et cogitans. Bulgarorum autem satrapa, invidia superatus et dolo (etenim dicunt inter cetera etiam hoc malum plures eunuchorum plerumque vexare) praetextum ex regia captans constitutione non proficiscebatur fugam confusam ostendens et ei quod omnibus prodesset suum antepponens consilium, ne, inquit, (susurrabat enim ad praesentes clam) armis sui imperii magnus gloria qui a rege missus erat et tantum opus feliciter gerens celebraretur et duceret triumphum. nesciebat autem, se gladium ut est in proverbio contra se premere et hanc sententiam veram reddere quod invidia nescit aestimare utile: studens enim, ut alii victoriam abriperet, de sua salute imprudenter non cogitavit. postquam enim superior fuit sententia huius, qui bellum dissuaderet, circa candelaborum accensionem tentoria tollebantur et paratus quisque viam quae domum ferebat, captabat. Scythae autem qui antea acceperant

φερούσης ἤπτετο. οἱ δὲ Σκύθαι προεγνωκότες τὴν τῶν Ῥω-
 μαίων προαίρεσιν παρὰ τῶν ἑαλωκότων αὐτοῖς, προκαταλαμ-
 βάνουσιν τὰς ἐξόδους, καὶ τούτους ἀσυντάκτους εὐρόντες πο-
 λὴν φόνον αὐτῶν εἰργάσαντο, καὶ κατὰ κράτος αὐτοὺς κατα-
 5 γωνισάμενοι καὶ μέχρι πολλοῦ συνδιώξαντες, καὶ τοὺς τούτων
 νεκροὺς σκυλεύσαντες, οὓς δὲ καὶ ζῶντας ἐλόντες, τὴν προτέ-
 ραν ἤτιαν ἀνεκαλέσαντο καὶ πρὸς εὐετηρίαν ἑαυτοὺς ἀνεκτη-
 σαντο. ὁ δὲ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγός, ὁ τὴν αἰτίαν τοῦ μῆ
 κροτηθῆναι τὸν πόλεμον συνεισηνεγκὼν καὶ φθόνῳ τὸ πᾶν
 10 σκαιωρήσας τῆς χαλεπότητος, ἀγερώχῳ τινὶ καὶ θρασεῖ κα-
 τεποχούμενος ἵππῳ, καὶ τοῖς τούτου ποσὶ ἀνάλωτος εἶναι θαρ- f. 174 v.
 ρῶν, περιτυγχάνει διώρονγι, καὶ τοῦ ἵππου ταύτῃ ἀεροβατῆ-
 σαι οἰοῖται βουλευθέντος ἐκτρέπεται τῆς ἑδρας αὐτός, καὶ πτώμα
 τῆ γῆ καταφέρεται δύστηνον. καὶ τινες τῶν Σκυθῶν ἐπικα-
 15 ταλαβόντες αὐτὸν λόγχῃ τοῦτον διαχειρίζονται, πύματον ἄρι-
 μαθόντα ὡς ὁ φθόνος ἐξ ἅπαντος ὑφίσταται περὶ τὴν γραφὴν,
 καὶ φθόρου γεννητικὸς εἶτε τοῦ γεννήτορος εἴθ' ἐτέρων συνε-
 νηγεγμένων αὐτῷ καθέστηκε.

Τότε δὲ, τότε, κατὰ τὴν νύκτα τῆς ἀσυντάκτου φυγῆς,
 20 ἐκ τῆς κατασκοπῆς ὁ Βοτανειάτης τὸ πραττόμενον ἀτύχημα
 καὶ τὰ παρ' ἐλπίδα τῆ Ῥωμαίων δυσβουλίᾳ συμβεβηκότα
 θεώμενος, ἀνίας τε πολλῆς ἐπλήσθη καὶ τῆς κακονοίας τοῦς
 οὕτω συμβουλευσάντας ἐταλάνισεν. εἶτα τοῖς ἄμφ' αὐτὸν

3. ἀσυντάκτως C.

16. an σεσόφισται?

17. φθόνου C.

Graecorum consilium a suis captivis occupant exitus et hos confusos
 inveniētes multam caedem eorum perpatraverunt; et fortiter eos bel-
 lantes et longe persequentes et horum mortuos spoliātes, nonnullos
 etiam vivos capientes priorem cladem correxerunt et ad copiam (bonum
 annum) se recollegerunt. Bulgarorum autem dux qui causam belli
 non conserti intulerat et invidia totam machinatus erat difficultatem,
 superbo et forti vectus equo et huius pedibus a captivitate se tutum
 esse confidens venit ad fossam et cum equus ibi per aera ingredi qua-
 si vellet, evertitur sede ipse et casu in terram deiecitur tristi. atque
 nonnulli Scytharum aggressi eum lancea hunc conficiunt, postremum
 demum cognoscentem, invidiam perniciem afferre et invidis et iis qui
 invidis utuntur.

Tum igitur nocte confusae fugae ex speculatione Botaniates fa-
 ctum malum et quae contra spem Graecorum ꝑ̄emeritate facta erant
 conspiciens aegritudine multa impletus est et propter eos qui ita stul-
 titiae auctores fuerant doluit: deinde suis imperavit, ne ovium instar
 inter se dissiparentur sicut ceteri milites facientes conspicerentur, neve

παρεκελεύσατο μὴ δίκην προβάτων ἀπ' ἀλλήλων διασκεδασθῆ-
 ναι, καθὼς οἱ λοιποὶ στρατιῶται ποιοῦντες ὀπτάνονται, καὶ
 νῶτα δοῦναι τοῖς πολεμίοις καὶ σκοποὺς ἑαυτοὺς θέσθαι τῶν
 Σκυθικῶν τοξευμάτων, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ μένειν καὶ σχολαίως
 ἔπεσθαι μετὰ καρτεροῦ τοῦ συντάγματος, ὡς δυναμένου τού-
 του τοῖς ἐναντίοις ἰσχυρῶς ἀνταμύνασθαι. οἱ δὲ καὶ συμ-
 φρονήσαντες ἅμα καὶ τῇ ἀνδρίᾳ τούτου θαρρήσαντες τὴν ἑαυ-
 τῶν σωτηρίαν τούτῳ καὶ τὴν εὐθυωρίαν ἀνέθεντο. ἐπορευέτο
 μὲν οὖν μετ' αὐτῶν ὁ Βοτανειάτης· οἱ δὲ Σκύθαι πληθύν-
 τινα ἰδόντες μικρὰν συντάξει καὶ κόσμῳ προβαίνουσαν, ἐπ' 15
 αὐτὴν ἀκρατῶς ἤλασαν. καὶ πολλὰ περιπνεύσαντες τούτους,
 καὶ νιφάδας τόξων αὐτοῖς ἐπιπέμπσαντες, ὡς ἀμήχανον ἔγνω
 τὴν τούτων παρύλσιν, ἑαυτοὺς ἀνέλαβον ὀπισθεν. ὁ δὲ Βο-
 τανειάτης τὸν παραρρέοντα ποταμὸν ἐπιτείχισμα ποιησάμενος,
 καὶ τινὰς ἴσχυρας ἀπὸ μέρους ὑπὲρ αὐτοῦ προβαλλόμενος, 15
 ὡς ἂν μὴ κυκλῶτο παρὰ τῶν ἐναντίων καὶ παντελῶς ἀπειρ-
 γοίτο τῆς ὁδοῦ καὶ μέσον χορείας ἀπειροπληθεῖ πολέμῳ ἀλίσ-
 κοιτο, προέβαινε μὲν περὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ
 Πατζινάκοι πάλιν ἐπεισπετόντες αὐτῷ δι' ὄλης ἐπολέμου
 ἡμέρας, ἐν νυκτὶ δὲ πάλιν κατὰ διαδοχὰς ἕτεροι· κατατρο-
 πώσασθαι δὲ τοῦτον καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, καὶ πείσαι κατα-
 θεῖναι τὰ ὄπλα, οὐδαμῶς ἠδυνήθησαν. σκοπὸν δὲ μελετή-
 σαντες τούτους ἀνίππους ποιῆσαι, διὰ πολλῶν βελῶν μακρό-

17. πολέμων C.

terga darent hostibus et quasi fines se constituerent Scythicorum iacu-
 lorum sed apud se manerent et tranquille sequerentur cum valido ag-
 mine, quippe quod posset hostibus fortiter resistere: illi igitur et con-
 cordes simul et fortitudine huius animosi suam salutem huic et dire-
 ctionem crediderunt. proficiscebatur igitur cum iis Botaniates: Scythae
 autem numerum cum viderent parvum ordine procedere, contra iam
 immodice contenderunt et cum multum circum hos equitassent et ni-
 ves iaculorum iis immisissent, postquam non fieri posse cognoverunt
 horum dissipationem se receperunt retro. Botaniates autem praeter-
 fluentem fluvium praesidium faciens, et nonnulla speculatoria ex parte
 super eo proponens, ne cingeretur ab hostibus et omnino excluderetur
 via et circumfusis immensa multitudine hostium caperetur, precede-
 bat circa ripas fluvii. Patzinaki autem rursus incidentes ei per totum
 pugnabant diem. noctu autem rursus vicissim alii; in fugam autem
 vertere hunc et eius milites et commovere, ut deponerent arma, nullo
 modo potuerunt, studentes autem hos equis privare multis iaculis
 eminus missis equos eorum icerunt, cum ad manus cum iis congedi
 non possent; experientes enim antea hoc saepe multos suorum perdi-

5 *Θεν ἐκπεμπομένων τούς ἵππους αὐτῶν κατηρόντισαν, εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἐλθεῖν μὴ δυνάμενοι· δοκιμάσαντες γὰρ πρότερον τοῦτο πολλάκις πολλοὺς τῶν ἰδίων ἀπέβαλον, παρ' αὐτοῦ τοῦ Βοτανειάτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ διαχειρισθέντας. ὡς δὲ τῶν*
 10 *ἵππων αὐτοὺς οἱ βάρβαροι ἀπεστέρησαν ταῖς ἐκ τῶν τόξων πληγαῖς, ἔμειναν [μὲν πεζοὶ] μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν κρηπίδων, καὶ αὐτὰς δ' ἀποιεμόντες ἐν ἐμβάδων τάξει τὰ κάτω μέρη κατέλιπον. οὐ μὴν τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ ξίφη ἀπέλιπον, ἀλλὰ τὴν στρατιωτικὴν ὄπλισιν ἔχοντες οὕτω τὴν ὁδὸν καὶ τὸν πόλεμον*
 15 *ἤνυσον· οὐ γὰρ κατέλιπον αὐτοῖς ἀνακωχὴν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ κατὰ διαδοχὰς πολεμοῦντες ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς διὰ πίσης φιλοτιμίας ἐχώρουν, ὥστε πᾶσι τρόποις ἔπερ ἅπαν τὸ στρατόπεδον αὐτοὺς παραστήσασθαι. ἀλλ' οἷγε πρὸς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν ἀφορῶντες, καὶ πρὸς τὸ θαρσαλέον αὐτοῦ καὶ*
 20 *ἡγεμονικὸν ἐκπληττόμενοι, μένους ἐπληροῦντο, καὶ τοῦ ἀπλέτου μόχθου καὶ τοῦ συνεχοῦς πολέμου παρηγορίαν οὐ μικρὰν ἐκομίζοντο. τρίτην οὖν ἡμέραν οὕτως διανύσαντες ἐν πεζοπορίᾳ, καὶ τῶν πολεμίων τούς εἰς χεῖρας ἐλθόντας πολλοὺς ἀναλώσαντες, ἵππων τριῶν ἐκυρίευσαν, καὶ τούτους αὐτῷ*
 25 *προσῆνεγκαν, δυσωποῦντες ἐποχηθῆναι μόνον μετὰ δύο ὑπασπιστῶν καὶ τοῖς ποσὶν αὐτῶν πιστεῦσαι τὴν σωτηρίαν ἑαυτοῦ. ὁ δὲ μηδὲν τοιοῦτον καταδεξάμενος, μηδὲ ῥίψασπιν ἑαυτὸν ἀποδεῖξαι μέχρις ἀκοῆς ἀνασχόμενος, πληροφορεῖ μὲν*

11. διοχὰς C. correxit Brunetus.

derunt per ipsum Botaniatem eiusque milites interfectos: cum autem equis eos barbari privassent iaculorum ictibus, manserunt pedites cum Graecis crepidis. his autem abscissis in embadam loco inferiores partes gestabant. neque tamen scuta et gladios reliquerunt, sed militarem armaturam induti ita viam et bellum perficiebant: neque enim concesserunt iis inducias hostes sed vicissim bellantes per dies et noctes omni cum certamine proficiscebantur ita ut omnibus modis prae omnibus castris ii adstarent: sed hi quidem ad ducem suum spectantes et eius animosum et imperiosum vultum stupentes animo implebantur et immensi laboris et continui belli solatium non parvum inde reportabant. tertium igitur diem cum ita peregissent pedites euntes et hostium qui in manus venerunt multos interfecissent, equis tribus partiti sunt et hos ei attulerunt rogantes, ut veheretur solus cum duobus armigeris et eorum pedibus crederet salutem suam. ille autem nihil tale accipiens neque scutum abiicientem se praebere usque ad famam volens certiores eos facit ipse, se optabilius habere ocus omnibus morti, quam fallere promissum firmam cum iis constantiae et contentio-

αὐτοὺς ὡς αἰρετώτερον ἔχει θῦτον ἀπάντων ἀποθανεῖν ἢ
 f. 175 r. ψεύσασθαι τὴν ὁμολογίαν τῆς μετ' αὐτῶν στεροῦς διαμονῆς
 καὶ ἀθλήσεως, οἰκείαις δὲ χερσὶ τοὺς πόδας ἀποτέμνει τῶν
 ἵππων, καὶ μέχρι τέλους ἀγωνίσασθαι τὸν περὶ ψυχῆς ἀγῶνα
 πᾶσι κατεπηγγεῖλατο, καὶ τοῖς πολεμιοτάτοις ἀμύνεσθαι καὶ⁵
 μὴ διαρραγῆναι τῆς συνοδίας αὐτοῦ. οἱ δὲ τὸ θάρσος αὐ-
 τοῦ καὶ τὸ τῆς εὐγενοῦς ἀνδρίας ὑπερφυῆς ἀγαθόντες, καὶ
 τὴν τῆς γνώμης εὐθύτητα καὶ τὴν ἄγαν εὐτολμίαν καὶ στερο-
 ροτάτην πίστιν ἐκπληκτικῶς ἐπαινέσαντες, εὐέλπιδες ὄντως
 γεγόνασιν τοῦ μηδὲν τι παθεῖν ἀνήκεστον, τοιοῦτον ἀρχηγόν¹⁰
 κεκτημένοι καὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ὁδοῦ προεξάρχοντα. ἔκ-
 τοτε οὖν ἐπὶ ἑννέα ἡμέρας καὶ τσαύτας νύκτας οὐ διέλιπον
 οἱ πολέμοι περιππεύοντες αὐτοὺς καὶ καθυλακτοῦντες καὶ
 τόξοις βάλλοντες. οἱ δὲ τὰς ἀσπίδας προτείνοντες ἐδέχοντο¹⁵
 μὲν τὰ βέλη τούτων καὶ ἀπεκρούοντο, ἐχόμενοι δὲ τῆς ὁδοῦ
 εἴ τινας εὖρον ἔγγιστα τούτοις παραπελάζοντας, στεροτέραις
 πάνυ κατεπόνουν πληγαῖς. καὶ περιέστη τῷ Βοτανειάτῃ μετὰ
 τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὁ τοῦ πολέμου καὶ τῆς ἀποῦ κάματος εἰς
 ὄλας ἡμέρας ἕνδεκα καὶ νύκτας ἴσας, πρᾶγμα μῆτε τοῖς πα-
 λαιοῖς ἐκείνοις καὶ ἀδομένοις εἰς ἀνδρίας ἐπίτασιν μῆτε νέοις²⁰
 ἔν τε Ῥωμαίοις καὶ Πέρσαις καὶ λοιποῖς ἔθνεσι κατορθωθέν
 τε καὶ τολμηθέν. ὁ γὰρ πόλεμος καὶ ἡμίτομον ἡμέραν τινὶ
 προσγεγόμενος παραλύειν οἶδεν αὐτὸν καὶ ἀνάγκηα τίθεσθαι,

6. an ἀπῶν?
 interpres.

18. an ὁδοῦ? margo τοῦ κόθου. ὁδοῦ etiam

nis. propriis autem manibus pedes abscindit equorum, et ut usque
 ad finem salutis certamen certarent omnibus pronuntiavit et inimicis-
 simis resisterent neve dissiparentur ab coniuncto itinere eius. hi au-
 tem animum eius et nobilis virtutis magnitudinem admirati et sen-
 tentiae simplicitatem et ingentem magnanimitatem et firmissimam fidem
 stupore laudantes spem bonam revera acceperunt, nihil patiendi into-
 lerabile, cum talem ducem haberent et belli et itineris principem. ex
 hoc tempore circiter novem dies et totidem noctes non cessabant
 hostes equitantes circum eos et latrantes et iaculis iacientes. hi au-
 tem scuta protendentes excipiebant iacula horum et repellebant. te-
 naces autem viae si quos invenerunt prope his appropinquantes den-
 sioribus omnino eos domabant ictibus: et instabat Botaniati cum eius
 militibus belli et itineris fatigatio per totos dies undecim et noctes
 totidem: res neque veteribus illis et celebratis propter virtutis con-
 tentionem neque novis inter Graecos et Persas et ceteros populos
 perpetrata et suscepta: bellum enim etiam per dimidium diem alicui
 instans solvere scit eum et infirmum facere, et quidem equitantem

καὶ ταῦτα ἰππότην ὄντα καὶ τοῖς ποσὶ μὴ ὀκλαίζοντα. τὸ δὲ διὰ τοσούτων ἡμερῶν πεζῇ βαδίσειν καὶ πολεμεῖν, καὶ μηδὲ νυκτὸς ἡρεμίαν ἄγειν, οὐδεὶς πω τῶν ἀπάντων ἀκοαῖς ἔλαβεν, εἰ μὴ ἐπὶ τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς ὑπερφνωῶς ἐθανυματουργήθη. ὡς
 5 δ' ἀπέκαμον οἱ πολέμιοι καὶ τῇ Ἀδριανοῦ πόλει πλησιάζειν ἐπέγνων, ὅπισω ἑαυτοὺς ἀνελάμβανον, θαῦμα καὶ οὗτοι τὴν καρτερίαν αὐτοῦ καὶ ἀνδρίαν ὡς ἀνεκδιήγητον λογιζόμενοι ὄθεν καὶ πολλοὺς συνέβη τῶν φευγόντων Ῥωμαίων ἐκ τῆς τοιαύτης τῶν βαρβάρων σχολῆς τὰς τούτων χεῖρας δια-
 10 φρυγεῖν.

Ἐκτοτε τοίνυν οὐδεμίαν ἀξιόλογον δύναμιν ὁ βασιλεὺς ἔγνω κατὰ τῶν ἐναντίων ἐκπέμπειν, ἅμα μὲν τοῖς παραδείγμασι βαλλόμενος τὴν ψυχὴν, ἅμα δὲ καὶ λόγον θρυλλούμενον προσιέμενος, ὡς τὸ θεῖον οὐκ ἐπινεύει τὸ ἔθνος ἡβηδὸν κα-
 15 τακτηθῆναι καὶ γλώσσαν μίαν τῶν ἀπρηθμημένων σχολάσαι. προελομένων δὲ τὴν εἰρήνην αὐτῶν προσιέται τούτους ὁ βασιλεὺς, καὶ σπόνδαῖς τὸν πόλεμον καταθέμενος συλαγωγεῖν ἤρξατο τὰς εὐνοίας αὐτῶν, καὶ τοῖς Ῥωμαϊκοῖς δώροις καὶ ἀξιώμασι καταμαλάττειν τὸ βαρβαρικὸν αὐτῶν καὶ ἀτάσ-
 20 θαλον ἦθος.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Οὐννοι Νεφθαλίται, Περσῶν ὄμοροι, οὗς τῆς Περσίδος ὁ Γάγγης ἀποτεριχίζει ποτα-

1. ἰπποντα ὄντα C.

18. ῥωμαϊκῆς C.

neque pedibus fatigatum. per tot autem dies pedibus ingredi et bellare neque noctis quietem agere, nemo unquam omnium fando audierat, nisi in hoc viro ingens miraculum factum erat (quin hunc virum valde miraretur). cum autem fatigarentur hostes et se Adrianopoli appropinquare cognoscerent, retro se recipiebant miraculum et ipsi constantiam eius et virtutem inenarrabile habentes, unde accidit, ut multi fugientium Graecorum propter talem barbarorum quietem eorum manus effugerent.

Ex eo igitur tempore ne unam quidem memorabilem vim rex statuit contra hostes emittere, et exemplis ictus animum et sermonem vulgarem probans, numen divinum nolle populum stirpitus interimi aut linguam unam earum quae numeratae sunt deficere: cum autem mallent pacem illi, arcessit hos rex et pactis cum bellum deposuisset comparare coepit benevolentiam eorum et Graecis muneribus et dignitatibus mollire barbaros eorum et impios mores.

Circa eadem autem tempora Hunni Neuthalitae Persarum vicini, quos a Perside Ganges secludit fluvius, quatuor et dimidium miliarium

μός, τέσσαρασι πρὸς τῷ ἡμίσει μιλίοις τὸ εὖρος ἀποτεινόμενος, ἐν τοῖς στενωτέροις αὐτοῦ διαβήμασι διαπεραιωθέντες τὸν ποταμόν, ἠγεμόνος αὐτοῖς ἀνεώξαντος τὴν ὁδὸν ὃς προειλημμένος καὶ ταπεινῇ τύχῃ συμπεπορισμένος καὶ δουλικῇ, μετὰ τελευτὴν τοῦ κρατοῦντος δεσπότου τῆς Περσικῆς γέγονεν ἔγ-
 5 κρατῆς, καὶ ἀκαταμάχητον σθένος ὅλον τοῖς ἐκείσε πᾶσιν ἐναποδείξαντες, πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον τοῖς Ἰβηρικοῖς ὄροις προσήγγισαν, καὶ καταδραμοντες πλείστην ὄσσην ἠδύναντο, ἀρχηγὸν τῶν Ῥωμαίων ζωγρεῖα εἶλον, τὴν ἀρχὴν περιεζωσμένον τῆς Συρίας, Λειχοῦδην ἐπικαλούμενον. καὶ συνεχεῖς ἐκδρομὰς ἐπετείους τὸ
 10 ἔθνος ποιούμενον οὐκ ὀλίγα τὴν Ῥωμαϊκὴν κατέβλαπτε γῆν. ἀντιπαραταττόμενοι δὲ τούτοις οἱ τῶν ἄκρων ἐπιστατοῦντες Ῥωμαῖοι τὴν ἤτιω πῶς ἀπεφέμοντο, τόξων εὖ εἰδόντων τῶν ἐναντίων καὶ κατὰ σκοπὸν βαλλόντων οὐχ ἥκιστα, καὶ τοὺς ἀν-
 f. 175 v. τιτεταγμένους ἐκδειματοῦντων ταῖς ἐκηβόλοις πληγαῖς. διὸ καὶ 15 ἀνενδύτως κατέτρεχον πᾶσαν τὴν Ἰβηρικὴν, πολίχνια καὶ κώμας ἀρπάζοντες καὶ μεγίστας ἀνατρέποντες πολιτείας, καὶ χώρας ἀναστάτους ποιούμενοι. συνηρέθη δὲ ταῦτα διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ὕστερον πλεονεξίαν. στρατεύματος γὰρ ἀξιόμαχου τὴν Ἰβηρικὴν περιέποντος, καὶ ὀψώνιον ἔχοντός τινος 20 τῶν παρακειμένων δημοσίων χωρῶν, ἀφείλετο ταύτας ὁ βασιλεύς, καὶ παρελὼν τσαυτὴν ἰσχὺν οὐ μόνον τοὺς ἰδίους ἀπέβαλε συμμάχους, ἀλλὰ καὶ πολεμίους αὐτοὺς ἰσχυρῶς ἐρ-

4. δουλικῇ interpres: C δουλικῆν. 9. τῆς] τῶν τῆς C. 23. ἰσχυροὺς interpres.

in latitudinem extensus, in angustioribus eius vadis transgressi fluvium duce eis aperiente viam, qui antea captus et tenui fortuna comparatus et servili post obitum regnantis domini Persidis fuit dominus, et invictum robur ut iis, qui ibi erant, omnibus probantes ad orientem solem Ibericis finibus appropinquarunt, et aggressi quam plurimam terram ducem Graecorum vivum ceperunt, imperio cinctum Syriae, Lichudem cognominatum; et continuos impetus annuos populus faciens non parvo modo Graecae nocuit terrae. cum autem se opponerent his Graeci, qui arcibus impositi essent, inferiores discesserunt, cum arcuum bene gnari essent hostes et ad finem iacerent non parum et oppositos terrent eminus ictibus. quamobrem etiam strenue percurrerent omnem Ibericam terram, oppida et pagos spoliantes et maximas pervertentes civitates et terras desertas facientes. accidit autem hoc propter regis postea avaritiam. cum enim exercitus pugnax Iberiam obtineret et stipendiarias haberet quasdam adiacentium regionum publicarum, sumsit hos rex et erepta tanta vi non solum suos perdidit

γασάμενος προσθήκην διὰ τούτων ἀκαταμάχητον προεξένησε
 τοῖς ἐναντίοις. ἐν μιᾷ γὰρ πλήθους κατὰ βασιλικὴν γνώμην
 στρατιωτικῷ συναθροισθέντος ἐπὶ τῶν κατ' Ἰβηρίαν ὄριων,
 συνταγματάρχην ἐπίσημον ἔχοντας ὃς Λιπαρίτης ἐπωνομά-
 5 ζετο, συμβολὴ μετὰ τούτων καὶ τῶν Οὐννων καρτερὰ γίνε-
 ται, καὶ μέχρι πολλοῦ τῆς μάχης καθισταμένης ἰσοπαλοῦς
 τέλος οἱ ἀντιτεταγμένοι τὸ κράτος ἠνέγκαντο, καὶ τοὺς Ῥω-
 μαίους νικήσαντες ζῶντα τὸν Λιπαρίτην κατέσχον καὶ πρὸς
 τὸν ἐθνάρχην αὐτῶν ὡς θήραμά τι τῶν μεγίστων ἀπήγαγον.
 10 καλεῖται δ' οὗτος σουλτάνος τῇ Περσικῇ διαλέκτῳ. ἀλλ' ὄγε
 τοῦτον ἰδὼν, καὶ τὸ γένος τούτου μεμαθηκῶς (προκατέλαβε
 γὰρ αὐτὸν ἡ φήμη τῆς τοῦ ἀνδρὸς γενναιότητος), ἤρετο τοῦ-
 τον ὅπως δὴ χρηστέον αὐτῷ. ὁ δὲ βασιλικῶς ἔφη. καὶ αὐ-
 τήκα τῆς δυστήνου τύχης τοῦτον ὁ σουλτάνος ἐλευθεροῖ, καὶ
 15 πάντων ὧν κατὰ τὸν πόλεμον ἀποβεβλήκει πολλαπλασίονα
 τὴν ἀντέκτισιν δούς, τὴν πρὸς Ῥωμαίους οὕτω συνεχώρει ἔξο-
 δον, θανμάσας τὴν τοῦ ἀνδρὸς εὐψυχίαν καὶ τὸ τοῦ φρονή-
 ματος εὐσταθές, καὶ θελήσας μὴ δεύτερος αὐτοῦ γενέσθαι
 περὶ τὸ τῆς πράξεως εὐγενές καὶ ἀφιλοχρήματον. τοῦτον
 20 τοίνυν ὁ τῶν Ῥωμαίων δεξάμενος βασιλεὺς τιμαῖς τε δημο-
 σίαις αὐτὸν κατελάμπρυνε, καὶ δώροις καὶ λόγοις πανταχόθεν
 ἔχουσι τὸ λαμπρὸν κατεκόσμησεν, ὡς ὑπὲρ τῆς Ῥωμαϊκῆς
 βασιλείας τὴν ψυχὴν ἀδιστάκτως προέμενον.

socios sed etiam hostes ipsos validos faciens accessionem per hos in-
 victam praebuit hostibus. per unum enim diem multitudine ex regia
 sententia militari coacta in Iberiae finibus centurionem illustrem ha-
 bente, qui Liparites cognominabatur, congressus inter hos et Hunnos
 fortis fit, et postquam diu pugna exitit par, postremo oppositi victo-
 riam reportarunt, et Graecis devictis vivum Liparitem tenuerunt et ad
 populi principem (ethnarchum) suum ut venationis praedam aliquam ex
 maximis abduxerunt. vocatur autem hic sultanus Persica dialecto, sed
 ille hunc videns et gentem eius cognoscens (praeobtinebat enim eum
 fama nobilitatis viri) quaerebat ex hoc, quomodo tandem uteretur eo,
 ille autem, regie, inquit; et statim misera fortuna hunc sultanus libe-
 rat et pro omnibus quae in bello perdiderat multiplicem restitutionem
 donans ad Graecos ita simul concessit abitum admiratus viri magna-
 nimitatem et animi firmitatem et volens non inferior eo esse in fa-
 cti nobilitate et integritate. hunc igitur Graecorum excipiens rex
 honoribus publicis eum honoravit et donis et verbis ubique illustrem
 rationem habentibus ornavit ut pro Graeco imperio vitam certo de-
 voventem.

Ἐξ ἐκείνου τοίνυν ἀρχὴν ὁ τοῦ σουλτάνου μετὰ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως παρέλαβε σύλλογος, καὶ παρ' ἑκατέρων πρέσβεις πρὸς ἀλλήλους ἐπέμποντο καὶ δεξιώσεις ὡσαύτως τὴν φιλίαν ἀνανεούμεναι. τὸ δὲ ληστρικὸν τῶν Οὐννων αὐκ ἔλγηε τῆς ἐπιδρομῆς· καὶ ἡ σκῆψις τοῦ σουλτάνου ὅτι τινὲς τῶν ἐπὶ τῆς ληστείας οὐδ' αὐτῷ γινωσκόμενοι τὴν ἔφοδον δίκην ἀγρίων λύκων πεποιήνται.

Πρὸ δὲ τῆς τοῦ βασιλέως τελευταίας αὐτὸς ὁ σουλτάνος μετὰ τῆς παρασκευῆς ἀπάσης τῆς πολεμικῆς ἐξιών, ἔγνω τὴν πόλιν τὴν Μανζικέρτ πολέμῳ καθελῆναι τε καὶ παραστήσασθαι. καὶ προσβολὰς ἐνεργεῖς κατὰ τῶν τειχῶν ποιησάμενος, οὐδὲν ὧν ἤλπισεν ἔδρασεν· ὁ γὰρ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμὼν Βασίλειος, οὗτος ὁ ἐπικεκλημένος Ἀποκάπης, ἐρωμένως ἀντιταξάμενος τὰς μηχανὰς ἀπεκρούσατο. μὴ δέ τι τιούτων, πολλοὺς ἀνδράσι δυνάμενη λίθον μεταρριπίζειν ὑπερμεγέθη καὶ πᾶσι τοῖς δεχομένοις αὐτὸν ἀπροσμάχητον, δυσχερῶς ἔσχεν ἀντιστῆναι καὶ τι δραστικώτερον πάλιν ἀντιτεχνάσασθαι· οὔτε γὰρ ἀσπίς οὔτε πέλιη οὔτ' ἑπαλξίς οὔτε στερεότης τειχῶν τῇ ὕμῃ τοῦ πεμπομένου λίθου παρὰ τὰ μηχανήματα ἀντιταχθῆναι ἠδύνατο. ἀλλ' ὁ πάντα δυνάμενος καὶ μετασκευάζων πρὸς τὸ συμφέρον θεός, ὁ τὸ Χριστιανικὸν φῦλον περιέπων αἰεί, τινὲ τῶν Λατίνων ἰσχὺν καὶ βουλὴν ὑπερτέραν ἐννοίας ἐνέπνευσε· καὶ λαβὼν οὗτος ἄγγος τι φέρον ἔνδον τοῦ Μηδικοῦ πυρὸς συσκευήν, τῆς τοῦ

Ex eo igitur tempore initium sultani cum Graecorum rege cepit colloquium, et ab utrisque legati invicem mittebantur et salutationes perinde amicitiam significantes. rapax autem natura Hunnorum non destitit incursu et excusatio sultani dicentis, quosdam eorum, qui raptum ierant, ne ipsi quidem notos, impetum ferorum instar luporum fecisse.

Ante regis autem obitum ipse sultanus cum apparatu omni bellico egressus statuit urbem Manzicert bello occupare et subiicere et impetus strenuos contra moenia cum fecisset, nihil eorum quae speravit, gessit; Graecorum enim dux Basilius hic cognominatus Apokapes fortiter se opponens machinas repulit, uni autem harum quae multis hominibus posset lapidem incitare ingentem et omnibus qui eum exciperent non repellendum, difficile erat resistere, et aliquid efficacius opponere; neque enim scutum neque parma neque praesidium neque firmitas murorum gravitati missi lapidis ex machinis opponi poterat. sed omnia volens et parans ad utilitatem deus, qui Christianam gentem tuetur semper, cuidam Latinorum robur et consilium maius

αστεως πύλης δρομαῖος ἐξήλασε, καὶ καθιεὶς ἑαυτὸν εἰς μέ-
 σους τοὺς ἐναντίους, πῦρ τε τῷ στόματι τοῦ ἄγγελου ἔναπε- f. 176 r.
 ρείσας, τοῦτο συντριβεῖ πρὸς τὸ μηχανήμα. καὶ αὐτίκα πῦρ
 ἀναφθὲν ἅπαν ἐξέληξε καὶ κατενεμήσατο· συνήρηητο γὰρ
 5 αὐτῷ καὶ τινα πέπλα, τὰς ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀποτεριχίζοντα
 προσβολὰς. καὶ παλίνροσος ὁ Λαίτνος πρὸς τὸ ἄστυ γενόμενος
 ἀθιγῆς ἐρρύσθη τῆς τῶν ἐναντίων χειρὸς καὶ καταδιώξεως.
 ἐκ τούτου δυσχεράνας ὁ πολεμήτωρ, καὶ πολλὴν εὐθέρειαν τῶν
 κατ' αὐτὸν κατεγγνωκὼς ὅτι τῶν Ῥωμαίων ἀνανδρίαν κατα-
 10 ψηφίζονται τοσοῦτων ὄντων τὴν ἀρετὴν, εὐθύς ἄρας ἐκείθεν
 ἐπὶ τὴν ἰδίαν μεσεστρατοπεδεύσατο γῆν.

Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Ῥωμαίων κατέστρεψε βασιλεὺς
 Κωνσταντῖνος οὗτος ὁ Μονομάχος, ἐν ἰδιοκτητοῖς οἴκοις καὶ
 μὴ τοῖς ἀνακτόροις διαξενχθεὶς τῆς ψυχῆς, καὶ τῷ παρ' αὐ-
 15 τοῦ ἀνεχερθέντι ναῶν τὸν νεκρὸν καταθέμενος, ἀνὴρ πολιτι-
 κὸς καὶ γένους ἐπισήμου γενόμενος, δωρηματικὸς τε καὶ βα-
 σιλικῶς εὐεργετεῖν ἐπιστάμενος, φροντίζων μὲν καὶ τῶν ἐν
 πολέμοις προτερημάτων καὶ τοῖς ἐναντίοις ὡς ἐνὸν ἀντικαθι-
 στάμενος, πλείονι δὲ ῥοπῇ τῆς τροφῆς ἀντεχόμενος, καὶ τῶν
 20 ἀφροδισίων μὴ ἀπεχόμενος. ἔμελε δ' αὐτῷ καὶ ἀστεῖσμων
 καὶ τῶν ἐν μίμοις γελοιασμῶν καὶ τῆς ἐπικαίρου ξαστώνης,
 καὶ οἷς ἡ ζωτικὴ ψυχὴ συνέζευκταὶ τε καὶ συνερρίζωται. οὐ

6. παλίνροσος C.

15. ἀναχερθέντι C. correxit interpres.

prudētia inflavit et capiēns hic vas aliquod quod intus ferret Me-
 dici ignis apparatus, ex urbis porta cursim egressus est et se immit-
 tens in medios hostes et ignem ori vasis iniiciens, hunc fricat in ma-
 chinam et statim ignis accensus omnis desiit et distributus est; alli-
 gata enim ei erant etiam nonnulla tegula, a muris arcentia impetus,
 et reversus Latinus ad urbem intactus ereptus est hostium manibus et
 persecutioni. hanc rem moleste ferens bellator et multam simplicita-
 tem suorum cognoscens, quod Graecorum ignaviam censerent cum tot
 essent virtutem, statim profectus inde ad suam castra transposuit terram.

Hoc anno Graecorum obiit rex Constantinus hic Monomachus,
 in propriis domibus neque vero in regia divisus ab anima et in tem-
 plo a se restituto cadaver deponens, vir civilium peritus et ex ge-
 nere nobili, ad donandum promptus et regie beneficia conferre sciens,
 curans etiam in bellis victorias et hostibus quam posset se opponens,
 maiore autem inclinatione mollitiei deditus, neque rebus venereis ab-
 stinens. curae autem ei erant etiam ioci et ridicula mimorum et tem-
 pestiva remissio et quibus virtuti anima coniuncta est et quasi
 insita; sed etiam nova aedificia in variis locis fecit, et restitutiones,
 continuas ponens in his curas, novavit multas: quod autem omnia

Ἐξ ἐκείνου τοίνυν ἀρχὴν ὁ τοῦ σουλτάνου μετὰ τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως παρέλαβε σύλλογος, καὶ παρ' ἑκατέρων πρέσβεις πρὸς ἀλλήλους ἐπέμποντο καὶ δεξιώσεις ὡσαύτως τὴν φιλίαν ἀνανεούμεναι. τὸ δὲ ληστρικὸν τῶν Οὐννων αὐκ ἔληγε τῆς ἐπιδρομῆς· καὶ ἡ σκῆψις τοῦ σουλτάνου ὅτι τινὲς 5 τῶν ἐπὶ τῆς ληστείας οὐδ' αὐτῷ γνωσκόμενοι τὴν ἔφοδον δίκην ἀγρίων λύκων πεποιήνται.

Πρὸ δὲ τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς αὐτὸς ὁ σουλτάνος μετὰ τῆς παρασκευῆς ἀπάσης τῆς πολεμικῆς ἐξιών, ἔγνω τὴν πόλιν τὴν Μανζικέρτ πολέμῳ καθελεῖν τε καὶ παραστήσα- 10 σθαι. καὶ προσβολὰς ἐνεργεῖς κατὰ τῶν τειχῶν ποιησάμενος, οὐδὲν ὧν ἤλπισεν ἔδρασεν· ὁ γὰρ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμῶν Βασίλειος, οὗτος ὁ ἐπικεκλημένος Ἀποκάπης, ἐρωμένως ἀντιταξάμενος τὰς μηχανὰς ἀπεκρούσατο. μὴ δέ τι τούτων, πολλοὺς ἀνδράσι δυνάμενη λίθον μεταρριπίζειν ὑπερμεγέθη 15 καὶ πᾶσι τοῖς δεχομένοις αὐτὸν ἀπροσμάχτην, δυαχερῶς ἔσχεν ἀντιστῆναι καὶ τι δραστικώτερον πάλιν ἀντιτεχνύασθαι· οὔτε γὰρ ἀσπίς οὔτε πέλτη οὔτ' ἑπαλξίς οὔτε στερεότης τειχῶν τῇ ὑψίμῃ τοῦ πεμπομένου λίθου παρὰ τὰ μηχανήματα ἀνταχθῆναι ἠδύνατο. ἀλλ' ὁ πάντα δυνάμε- 20 νος καὶ μετασκευάζων πρὸς τὸ συμφέρον θεός, ὁ τὸ Χριστιανικὸν φῦλον περιέπων αἰεὶ, τινὶ τῶν Λατίνων ἰσχὺν καὶ βουλὴν ὑπερτέραν ἐννοίας ἐνέπνευσε· καὶ λαβῶν οὗτος ἄγγος τι φέρον ἔνδον τοῦ Μηδικοῦ πυρὸς συσκευήν, τῆς τοῦ

Ex eo igitur tempore initium sultani cum Graecorum rege cepit colloquium, et ab utrisque legati invicem mittebantur et salutationes perinde amicitiam significantes. rapax autem natura Hunnorum non destitit incursu et excusatio sultani dicentis, quosdam eorum, qui raptum ierant, ne ipsi quidem notos, impetum ferorum instar luporum fecisse.

Ante regis autem obitum ipse sultanus cum apparatu omni bellico egressus statuit urbem Manzicert bello occupare et subiicere et impetus strenuos contra moenia cum fecisset, nihil eorum quae speravit, gessit; Graecorum enim dux Basilius hic cognominatus Apokapes fortiter se opponens machinas repulit, uni autem harum quae multis hominibus posset lapidem incitare ingentem et omnibus qui eum exciperent non repellendum, difficile erat resistere, et aliquid efficacius opponere; neque enim scutum neque parma neque praesidium neque firmitas murorum gravitati missi lapidis ex machinis opponi poterat. sed omnia volens et parans ad utilitatem deus, qui Christianam gentem tuetur semper, cuidam Latinorum robur et consilium meius

αστεως πύλης δρομαῖος ἐξήλασε, καὶ καθιεῖς ἑαυτὸν εἰς μέ-
 σους τοὺς ἐναντίους, πῦρ τε τῷ στόματι τοῦ ἄγγους ἐναπε- f. 176 r.
 ρείσας, τοῦτο συντρίβει πρὸς τὸ μηχανήμα. καὶ αὐτίκα πῦρ
 ἀναφθὲν ἅπαν ἐξέληξε καὶ κατενεμήσατο· συνήρηητο γὰρ
 5 αὐτῷ καὶ τινα πέπλα, τὰς ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀποτειχίζοντα
 προσβολάς. καὶ παλίνορσος ὁ Λατῖνος πρὸς τὸ ἄστν γενόμενος
 ἀθιγῆς ἐρρύσθη τῆς τῶν ἐναντίων χειρὸς καὶ καταδιώξεως.
 ἐκ τούτου δυσχεράνας ὁ πολεμήτωρ, καὶ πολλὴν εὐθδειαν τῶν
 κατ' αὐτὸν κατεγνωκῶς ὅτι τῶν Ῥωμαίων ἀνανδρίαν κατα-
 10 ψηφίζονται τοσοῦτων ὄντων τὴν ἀρετὴν, εὐθὺς ἄρας ἐκείθεν
 ἐπὶ τὴν ἰδίαν μεεστρατοπεδεύσατο γῆν.

Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Ῥωμαίων κατέστρεψε βασιλεὺς
 Κωνσταντῖνος οὗτος ὁ Μονομάχος, ἐν ἰδιοκτητοῖς οἴκοις καὶ
 μὴ τοῖς ἀνακτόροις διαζευχθεὶς τῆς ψυχῆς, καὶ τῷ παρ' αὐ-
 15 τοῦ ἀνεγερθέντι γαῶ τὸν νεκρὸν καταθέμενος, ἀνὴρ πολιτι-
 κὸς καὶ γένους ἐπισήμου γενόμενος, δωρηματικὸς τε καὶ βα-
 σιλικῶς εὐεργετὴν ἐπιστάμενος, φροντίζων μὲν καὶ τῶν ἐν
 πολέμοις προτερημάτων καὶ τοῖς ἐναντίοις ὡς ἐνὸν ἀντικαθι-
 στάμενος, πλείονι δὲ ῥοπῇ τῆς τροφῆς ἀντεχόμενος, καὶ τῶν
 20 ἀφροδισίων μὴ ἀπεχόμενος. ἔμελε δ' αὐτῷ καὶ ἀστεῖσμων
 καὶ τῶν ἐν μίμοις γελοιασμῶν καὶ τῆς ἐπικαίρου ῥαστώνης,
 καὶ οἷς ἡ ζωτικὴ ψυχὴ συνέζευκται τε καὶ συνερρίζωται. οὐ

6. παλίνορσος C.

15. ἀναγερθέντι C. correxit interpres.

prudētia inflavit et capiens hic vas aliquod quod intus ferret Me-
 dici ignis apparatus, ex urbis porta cursim egressus est et se immit-
 tens in medios hostes et ignem ori vasis iniiciens, hunc frieat in ma-
 chinam et statim ignis accensus omnis desiit et distributus est; alli-
 gata enim ei erant etiam nonnulla tegula, a muris arcentia impetus,
 et reversus Latinus ad urbem intactus ereptus est hostium manibus et
 persecutioni. hanc rem moleste ferens bellator et multam simplicita-
 tem suorum cognoscens, quod Graecorum ignaviam censerent cum tot
 essent virtutem, statim profectus inde ad suam castra transposuit terram.

Hoc anno Graecorum obiit rex Constantinus hic Monomachus, in
 propriis domibus neque vero in regia divisus ab anima et in tem-
 plo a se restituto cadaver deponens, vir civilium peritus et ex ge-
 nere nobili, ad donandum promptus et regie beneficia conferre sciens,
 curans etiam in bellis victorias et hostibus quam posset se opponens,
 maiore autem inclinatione mollitiei deditus, neque rebus veneris ab-
 stinens. curae autem ei erant etiam ioci et ridicula mimorum et tem-
 pestiva remissio et quibus virtuti anima coniuncta est et quasi
 inaita; sed etiam nova aedificia in variis locis fecit, et restitutiones,
 continuas ponens in his curas, novavit multas: quod autem omnia

μὴν ἀλλὰ καὶ καινῶν οἰκημάτων ἐν διαφόροις τόποις ἐπεποίητο, καὶ ἀνοικοδομὰς συνεχεῖς ἔχων ἐν ταύταις φροντίδας κατεκένου συχνάς· τὸ δὲ τῶν ὄλων ἀπάντων ὑπερέχον καὶ προτιμώμενον αὐτῇ τὸ φροντιστήριον ἦν, εἰς ὃ καὶ τὸ περικαλλῆς ἱερὸν ἀνηγέρθη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν μάρτυσι περιωνύμου ἁγίου Γεωργίου, οἰκοδομαῖς ἑτέραις βασιλικαῖς ἐκλελαμπροσμένον, καὶ πολλὴν ἔχον τὴν τερωπλὴν τοῖς περιέχουσι ταῦτα λειμῶσι καὶ ταῖς ἑαριναῖς πόαις, ὡς ἀντάμιλλᾶσθαι τὰς οἰκοδομὰς τοῖς ὑπαιθροῖς καὶ διὰ τῶν ἀμφοτέρων ἀρμονίαν ἡδονῆς τοῖς θεαταῖς περιγίνεσθαι. συνῆψε δὲ τούτοις 10 καὶ νοσοκομεῖον ἐπιμελείας ἀνάμεστον. φύσει δὲ μεγαλοφυγὸς ὢν καὶ βασιλικῶν χαρίτων ἀνάπλεως, καὶ ζώων ἀσυνήθεις ἰδέας τοῖς ὑπηκόοις ἐξ ἀλλοδαπῆς παρεστήσατο γῆς, μεθ' ὧν καὶ τὸν μέγιστον ἐν τετραπόδοις ἐλέφαντα, ὃς θαῦμα τοῖς Βυζαντιοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις Ῥωμαίοις, ὧν εἰς ὄψιν ἐλήλυθε 15 διερχόμενος, ἐχρημάτισεν. ἔστι γὰρ μεγέθει μὲν μέγιστος, τοὺς πόδας ἔχων ἐμφερεῖς Ἀτλαντικοῖς κίοισιν, ὧτα μηδὲν ἀσπίδος πελταστικῆς ἀποδέοντα, κίνησιν ἄστατον διὰ παντὸς προβαλλόμενα, οὐκ ἀναιτιῶς μέντοι ἀλλὰ φόβῳ τοῦ κώνωπος. πάντων γὰρ τῶν μεγίστων θηρίων κρατῶν ἐν ἰσχύι καὶ ἀλκι- 20 μότητι, παρὰ μόνου τοῦ κώνωπος ἠτιτᾶσθαι ὁμολογεῖ καὶ ὡς θῶρακα τὴν τῶν ὄτων κίνησιν ἀντεπάγει αὐτῷ, τὴν προσβολὴν τούτου μακρόθεν ἀποσοβῶν· εἰ γὰρ λαθῶν κώνωψ ἐντὸς

1. an ἐπεποίητο ἀνοικοδομὰς, καὶ σ. ? 3. an κατεκαίρου cum Bruneto ?

superaret et magis ab eo coleretur, erat monasterium, in quod etiam perpulchrum templum restitutum est cognomine celeberrimi martyrum sancti Georgii, aedificiis aliis regiis illustre, et multas habens delicias pratis haec cingentibus et vernis floribus ita ut certarent aedificia cum apertis locis et utrisque harmonia gaudii spectatoribus superasset. adiunxit autem his etiam nosocomium cura plenum; natura autem magnanimus et regiarum gratiarum plenus et animalium insueta genera subiecit ex peregrina transposuit terra, inter quae etiam maximum in quadrupedibus elephantum, qui miraculum Byzantiis et ceteris Graecis, quorum in conspectum venit transiens, emit. est enim magnitudine maximus, pedes habens similes Atlanticis columnis, aures nihil levi scuto inferiores, motu inconstanti perpetuo se proicientes non sine causa quidem sed metu muscae: omnium enim maximorum animalium potens robore et vi a sola musca se vinci patitur, et ut thoracem aurium motum opponit ei, impetum huius ex longo dissipans; etenim si clam musca intus intraverit aurem eius, poenam ei maximam et mortem imponit. utitur autem nare quantum etiam manu. est enim lon-

εἰσελθόντες τῆς ἀκοῆς αὐτοῦ, τιμωρίαν αὐτῷ μεγίστην καὶ θάνατον ἐπιτίθεισιν. κέχρηται δὲ τῇ ῥίνι ὅσα καὶ χειρὶ· ἔστι γὰρ τὸ μῆκος αὐτῆς κατὰ σάλπιγγα, καὶ δι' αὐτῆς ἅπαν ἐνεργεῖ· τὸ διδόμενον καὶ τοῖς κατὰ νῶτα καθημένοις ἠνιοχοῦσιν αὐτὸν ἀναδί-
 5 δωσι, καὶ τὴν τροφήν παραπέμπει τῷ στόματι, καὶ ὄπλον κατ' ἐχθρῶν ἔχει καὶ ἀμυντήριον δύσμαχον. λῶροις δὲ παντοίοις ἢ χαλινοῖς οὐχ ὑπέκει, ἀλλ' ἢ αἰσθησις αὐτῷ τοῦ ποιεῖν ὅσα τοῖς ἠνιοχοῦσι βεβούλευται, πέλεκυς ἔστι κατὰ κρανίου φερόμενος. χρόνοις δὲ πολλοῖς κνοφορούμενος (δέκα γὰρ ἔνιαυ- f. 176 v.
 10 τοῖς τῇ μητρῷα νηδυί καλύπτεται) τὴν τῶν ὀστέων ἁρμονίαν σκληρῶν καὶ ἄτεγκτον πρὸς σύμπτυξιν ἀποδείκνυσι. διὰ τοῦτο καὶ εἰς γῆν κατακλιθῆναι ἀδυνατεῖ, μὴ οἷός τε ὢν τὰ ἄρθρα τῶν ποδῶν ταῖς ἁρμονίαις συνάξαι καὶ περιαγαγεῖν. ἀντι δὲ κατακλίσεως τὴν εἰς δένδρον ἢ χειροποίητον ξύλον ἢ τοῦ-
 15 χον κατὰ μίαν πλευρᾶν ποιεῖται ἐπίκλισιν, ὄρθιος τούτοις ἐπερειδόμενος μόνον.

Ἐπὶ τούτῳ τῷ ζῳῷ καὶ τὴν λεγομένην καμηλοπάρδαλιν ἐξ Αἰγύπτου πεμφθεῖσαν αὐτῷ τοῖς πολίταις ὁ βασιλεὺς καθυπέδειξεν· ἔστι δὲ καὶ αὕτη κατὰ τὸ ὄνομα σύνθε-
 20 τος, φολίδας μὲν παρδάλεως ἔχουσα, καμήλου δὲ μέγεθος σὺν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ ἀποτεταμένῳ καὶ λεπτῷ τοῦ τραχήλου, πλὴν ὅσον ὅτι ὁ τράχηλος αὐτῆς ὄρθιος ὢν οὐχ ὡς τῆς καμήλου πεποιῆται καμπυλότατος. ἀλλ' οὔτε περὶ τὸ

gītudo ei buccinae instar, et ea omne tractat; datum et in tergo se-
 dentibus, qui eum regunt, porrigit, et cibum admittit ori, et telum contra hostes habet et praesidium invictum. loris autem omnibus aut frenis non cedit, sed sensus ei faciendi quae regentibus placuerunt, securis est contra verticem acta. annos autem multos in ventre latus (per decem enim annos matris utero velatur), ossium coniunctionem duram et firmam quod ad componendum attinet, ostendit. propterea etiam in terram succumbere non potest, cum non valeat articulos pedum iuncturis componere et circumducere. pro succumbendo inclinationem ad arborem aut manu factum lignum aut parietem uno latere facit, erectus in his se fulciens solum.

Praeter hoc animal etiam sic dictam camelopardalim ex Aegypto missam sibi civibus rex ostendit; est autem etiam haec secundum nomen composita, maculas pardalis habens, cameli autem magnitudinem et collum et abscissam et tenuem naturam colli nisi quod collum ei erectum non ut cameli factum est nimis curvatum sed ne in medio quidem dorso curvitate excedit, simili autem modo directionem inde a dorso usque ad caudam tenet, non autem aequae altitudine, nam dor-

μέσον τῆς φάξεως κύρωμά τι ἀνίστησιν, ἴσην δὲ τῆς, ἀπὸ τῶν νώτων ἄχρι τοῦ οὐραίου εὐθείαν ἐνίστησιν, οὐκ ἐν ἴσῳ δὲ τῷ ὑψάματι· τὰ μὲν γὰρ πρὸς νώτον τοῦδε εἰς ὕψος ἐπαίρεται, τὰ δὲ πρὸς ὄσφυν ταπεινότεραν ἔχει καὶ χθαμαλωτέραν τὴν σύνθεσιν, ὡς εἰκῆναι ταύτην ἀνωφερῆ τινὶ ἀκροαῖ, ἐκ χθαμαλοῦ ἀρχομένη. τὸ δὲ βᾶδισμα διάφορον τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ ξένον ἔχει παντάπασιν· οὐ γὰρ ὡσπερ ἐκεῖνα τοὺς ὀπισθίους πόδας ἐγείρει πρότερον, εἶτα τοὺς ἐμπροσθίους, ἀλλ' ἐναλλάξ τοὺς τῆς μιᾶς πλευρᾶς δύο πόδας αἴρει τε καὶ κινεῖ, καὶ αὐθις ὁμοῦ τοὺς τῆς ἐτέρας πλευρᾶς δύο πόδας ἐν ἰσοταλάντῳ καὶ κινήσει καὶ ἄρσει.

Τοιοῦτος δὲ κατὰ τοὺς πρότερον χρόνους τυγχάνων ὁ Μονομάχος ἐπὶ πολυειδέσειν ἀβρότησί τε καὶ θρύψεσι πρὸ δῆα τῆς τοῦ βίου καταστροφῆς ἐνιαυτῶν μεταβολὴν τῶν ἔργων ἀνυπονόητον ἐπεδείξατο. προστεθεὶς γὰρ τοῖς δεινότεροις τῶν φορολόγων ἀνδρῶν, οὓς σεκρετικὸς ὁ πολιτικὸς λόγος οἶδε καλεῖν, ἄρθῃν ἀπάντων ζημίας ἀπροόπτους καὶ λοιπάδας μεμηχανημένας κατεσοφίσατο, καὶ τοὺς βίους τῶν ὀπασσοῦν εὐποροῦντων ἐκμυελίζων ἦν, δίκας ἀδίκους ἐπαίγων καὶ καινοφανῆ ζητήματα καὶ προβλήματα. καὶ ὁ στεναγμὸς ὅσος τῶν οὕτω ζημιουμένων καὶ καθελκομένων εἰς τὴν ἀπόθεσιν αἶτε φρουραὶ πλήθουσai τῶν ἐναγομένων, καὶ καθημερινῆς ὀδυρμῶς. τῶν δὲ πειραθέντων τοῦ ἄλλουσι οἱ μήπω

1. ἴση C.

6. ἐκ θάμαλ' C. correxit interpres.

sum huius ad altitudinem extollitur, femora autem magis tenuem habent et humiliorem compositionem, ita ut similis esset haec celso cuidam speculatorio ex humili loco incipienti. gressus autem diversus a ceteris animalibus et prorsus alienus est; neque enim ut illa posteriores pedes attollit prius, deinde anteriores, sed vicissim alterius lateris duos pedes tollit et movet, et rursus simul alterius lateris duos pedes pari et motu et erectione.

Talis autem prioribus annis cum esset Monomachus, in varia magnificentia et mollitie duobus annis ante vitae finem mutationem factorum inexpectatam ostendit. coniunctus enim terribilioribus exactorum vectigalium, quos secretos popularis sermo solet nominare, omnino contra omnes poenas insperatas et debita inventa excogitavit, et vitam eorum, qui quovis modo divites essent, debilitabat, cum iis iniustum inferret et inauditas inquisitiones et praetexta, et querelae quam maximae eorum, qui ita erant puniti et coacti ad reddendum, et custodiae plenae adductis et quotidianus planctus. iis autem, qui dolore tentati erant, qui nondum erant, miserabiliores, cum omnibus fisci ex-

πειραθέντες ἄλεινότεροι, πᾶσι τοῖς φιακοσυνηγόροις ἔποκα-
 τακλιζόμενοι καὶ ψοφοδεεῖς ὄντες, καὶ τὸ ξίφος ἤρτημένον
 μονοουχί κατὰ τῆς ἑαυτῶν κεφαλῆς ὑποπτεῦντες. ἐπέστηψε
 δὲ τὸ δεινὸν καὶ ἄχρι τῶν ἀφωρισμένων τοῖς θείοις σηκεῖς
 5 καὶ φροντιστηρίοις σιτηρεσίων, πανταχοῦ τῶν ἐπαρχιῶν δια-
 ταγμάτων πεμφθέντων ἀνερευνᾶσθαι περὶ τούτων καὶ ἀνα-
 κρίνεσθαι τοὺς θεραπευτὰς τῶν ἱερῶν, καὶ τῶν μὴ εὐλόγως
 τάχα διδομένων τὴν δόσιν ἐκκόπτεσθαι. ἐπεὶ δὲ πρὸ τῆς
 τοιαύτης ἐρεύνης ἔφθη τῷ χρεῶν ὁ βασιλεὺς λειτουργήσας,
 10 ἐκράτησε λόγος ἐν ἅπασιν ὅτι οὐρανία πληγὴ τοῦτον ἐκ μέ-
 σου πεποιήκε, πειρώμενον ἀλλοιωσάαι τὰ καλῶς δεδογμένα
 πρὸς τὴν εὐσεβῆ διανέμειν.

Ἐν δὲ τῷ τελευτῶν ἠβουλήθη χειροτονησάαι βασιλέα δι'
 ἑαυτοῦ καὶ ταύτῃ τὴν Ῥωμαίων ἐγχειρίσαι ἀρχὴν, καὶ διὰ
 15 γραμμάτων τινὰ πρωτεύοντα κεκλημένον πολλῇ σπουδῇ με-
 τεπέμψατο. προέφθασε δὲ ἡ αὐτοῦ τελευτὴ τὴν ἐκείνου
 ἀπαυδίην. ἔζησε δ' ὁ Μονομάχος ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνους δώ-
 δεκα καὶ μῆνας ἑπτὰ.

Καὶ ἀντίκα τῶν πραγμάτων ἐπελάβετο καὶ τῆς μοναρ- a. 1054
 20 χίας αὐτῆς ἡ προμνημονευθεῖσα Θεοδώρα Ἀγούστα (προα-
 πεβίω γὰρ ἡ ταύτης ἀνταδέλφη), καὶ μηδενὶ τῶν ἀνδρῶν
 ἐπέλησασα συζευχθῆναι μήτ' ἄλλως συμβασιλεύειν, αὐτὴ γ. 177 γ.
 μόνη διὰ τῶν θαλαμηπόλων εὐνούχων τῶν ὄλων ἀντεποιήσατο

6. ἀνακρίνασθαι C.

actoribus subiecti et trepidi essent et gladium suspensum paene supra
 sua capita suspicarentur. iniecit autem periculum usque ad ea, quae
 destinata erant divinis templis et horreis commeatum, cum ubique
 provinciarum iussa mitterentur, ut in haec inquireretur, et interrogarent
 antistites templorum et iis qui non volentes statim darent, donum
 eriperent. cum autem ante hanc inquisitionem repente fato rex oc-
 cumberet, extitit sermo inter omnes, coelestem plagam hunc e medio
 sustulisse, cum conaretur mutare quae ad piam administrationem pul-
 chre essent statuta.

Sub finem vitae voluit creare regem per se ipse et huic Grae-
 corum tradere imperium, et literis virum quendam principem evoca-
 tum multo cum studio arcessivit; antevenit autem ipsius finis illius
 studium. vixit autem Monomachus in imperio annos duodecim et men-
 ses septem.

Atque statim rerum potita est et imperio ipsa antea commemorata
 Theodora Augusta (antea enim obierat huius soror), et nulli viro vo-
 lens nubere neque aliter cum quoquam regnare ipsa sola per cubi-
 culares eunuchos summis potita est paulum, deinde deferens nobilium

πρὸς μικρόν. εἴτ' ἀνενεγκοῦσα τῶν ἐλλογίμων ἀνδρὶ τινι ἱερω-
 μένῳ τε καὶ συνέσεως γέμοντι καὶ πολυπειρίας οὐκ ἀποδέοντι
 (Λέων προσηγορία τῷ ἀνδρὶ) τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων
 ἐπέτρεψεν. ἐπεικῶς οὖν οὗτος ἐν ἅπασιν ἐνεργῶν καὶ κατὰ
 λόγον τοῖς παρεμπύπτουσι χρώμενος, καὶ τὸν νόμον ποιούμε-⁵
 νος βούλημα, πᾶσαν εὐταξίαν καὶ εὐνομίαν πεποιήκε πολι-
 τεύεσθαι. καὶ ἀστασίαστον ἦν οὐ μόνον τὸ Ῥωμαίοις ὑπή-
 κοον ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἀλλόφυλον, τοῦ θεοῦ πάντως εὐαρε-
 στομένου τῇ ἀγαθοεργίᾳ τῶν πράξεων καὶ τὰ σχολιὰ εἰς εὐ-
 θεῖαν ἐξομαλιζοντας. 10

Τῆς δὲ τοιαύτης βασιλίσης πρὸς τὴν ἐκεῖθεν βασιλείαν
 μελλούσης μεταναστῆναι (ἐμονάρχησε γὰρ χρόνον ἕνα καὶ
 μῆνας ὀκτώ) περὶ βασιλέως φροντίς κατεῖχε τοὺς ἐν τοῖς
 βασιλείοις τὰ πρῶτα φέροντας. καὶ ὡς τὸ ἀποτέλεσμα πα-
 ρεστήσατο, οὐχὶ τὸν γενναίως ἀνθεξόμενον τῆς ἀρχῆς ἀναγο-¹⁵
 ρεῦσαι προείλοντο, ἀλλ' ὅς ἂν μᾶλλον ὑπίτιος ἔσοιτο καὶ αὐτοῖς
 ἔποκέιμενος, καὶ τῇ ἀφελείᾳ καὶ ἀμελείᾳ τὴν διοίκησιν μᾶλ-
 λον αὐτοῖς ἀναθεῖναι μὴ ἰσχυρίζαιτο.

a. 1056 *Ἀναγορεύουσι τοίνυν πρεσβύτην τινὰ ὀνομαζόμενον μὲν*
 m. Aug. *Μιχαήλ, πολιτικοῖς δὲ συντετραμμένον ἤθεσ' τε καὶ πράγμασι,*²⁰
καὶ τὸ τοῦ στρατιωτικοῦ τηρικαῦτα διαφέροντα σε ,
ἀπλοῦν μὲν καὶ ἀφελῆ κατὰ τὸ δόξαν αὐτοῖς, πλεῖον δὲ τῷ
γῆρι τρυχόμενον, καὶ διὰ τοῦτο κοινωνοῖς αὐτοῖς τῆς βασι-

viro cuidam sacro et prudentiae pleno neque experientia destituto
 (Leon nomen erat viro) administrationem rerum tradidit. apte igitur
 hic in omnibus agens et cum ratione casibus usus et legem reddens
 voluntatem, effecit, ut omnis ordinis et legum ratio in administranda
 civitate haberetur. et seditionis expertes erant non solum qui Graecis
 subiecti erant, sed etiam ipsae aliae gentes, cum deus omnino delect-
 taretur virtute rerum, et obliqua in rectitudinem aequaret.

Cum autem haec talis regina ad superum illud regnum trans-
 gressura esset (regnauerat enim annum unum et menses octo), de
 rege creando cura occupavit eos, qui in regia primos honores habe-
 bant; et cum finis adesset, non eum qui nobiliter recepturus esset
 imperium creare volebant, sed eum, qui magis inferior futurus esset
 iisque subiectus, et simplicitate et negligentia administrationem magis
 eis tradere non recusaret.

Creant igitur senem quendam, nomine dictum Michael, civilibus
 instructum moribus et rebus et in re militari tum excellentem ,
 integrum et simplicem ut illis quidem videbatur, magis autem senec-
 tute confectum, et propterea sociis iis imperii et concertatoribus

λείας καὶ συνασπισταῖς ἐξ ἅπαντος χρώμενον, καὶ τοὺς ἐκείνων βουλευμασι καὶ θελήμασι καταχρώμενον. τῆς οὖν ἐξουσίας εἰς πολλοὺς καὶ ποικίλους διαιρεθείσης, καὶ τῶν παραδυναστευόντων ἐκάστου βασιλεῖ γαυρουμένου, πολὺς γογγυσμός τούς τε ἀριστοκρατικούς καὶ τοὺς δημοτικούς διὰ τὴν δημοκρατίαν κατεῖχε καὶ σύγχυσις. ἐκείνων γὰρ ἦν τὸ εὐπραγεῖν τῶν τῆς μερίδος τυγχανόντων αὐτῶν καὶ τῶν ὀπωσοῦν προσηκόντων τῷ βασιλεῖ, κἄν τε σπουδαῖον τῇ πολιτείᾳ εἰσῆνεγκαν, κἄν τε δεινὸν ἢ καὶ ἄπρακτον· τῶν δ' ἄλλων λόγος οὐδεὶς, ὅτι μὴ καὶ μᾶλλον ἀλαζονείας ἀλόγου καὶ κενοῦ φουσηματος ἐγίνοντο πάρεργον. ἐξ οὗ καὶ τις τῶν εὖ γεγυνότων καὶ περὶ τὴν ἐώαν ὀνομαστῶν καὶ γενναίων, Ἰσαάκιος ὄνομα (Κομνηνὸς αὐτῷ τὸ ἐπώνυμον), ὑβρισθεὶς παροράσει καὶ προπηλακισθεὶς ὄψισμοις μεστὸς ἀνίας ἐφάνη, καὶ τὴν συμφορὰν κοινοποιεῖται· τισι τῶν στρατιωτῶν. προεξοιδόμενοι δὲ καὶ οὗτοι τῇ τῶν γενομένων ἀνωμαλίᾳ, καὶ λύπη συγκυκατεχόμενοι, παρορμῶσιν εἰς τὴν ἀποστασίαν αὐτόν. καὶ κατὰ μικρὸν συμβούλους ἱκανοὺς προσλαμβάνοντες, καὶ τὴν τοιαύτην μελέτην πρὸς καιρὸν ὠδινῆσαντες, μετὰ τὸ τῆς βασιλείδος ἀπαραι, μικρὸν ὄσον διαλιπόντες ἐκρήσσοσι τὴν ὠδῖνα καὶ τοῦ κρατοῦντος μυκτῆρα καταχεάμενοι ἐπαίρουσιν εἰς ὕψος καὶ προὔπτου τὸ μελετώμενον. πρὸ δὲ τούτων τῶν ἀρχισυμβούλων εἷς, Βρυέννος τοῦνομα, Ἀδριανουπολίτης,

1. ἐξάπαντα C.

4. an βασιλικῶς?

omnino utentem, et illorum voluntatem et placita adhibentem. cum igitur potestas inter multos et varios divisa esset et eorum, qui imperii participes erant, unus quisque regio more superbiret, multa indignatio et optimates et populares propter populi imperium obtinebat et confusio. illorum enim erat successus, qui a parte eorum starent et quovis modo regi affines essent, sive strenuum civitati inferrent, sive periculosum sive etiam vanum; ceterorum autem ratio nulla habebatur, nisi quod etiam magis iactantiae inanis et vanae arrogantiae additamentum fierent; ex quo etiam aliquis alto loco ortorum et in oriente illustrium et nobilium (Isaakius eius nomen, Comnenus ei erat cognomen) superbe tractatus negligentia et contemptus conviciis, plenus aegritudinis apparuit et casum communicat cum quibusdam militum; antea iam excitati etiam hi factorum iniquitate et tristitia impleti adhortantur ad defectionem eum: et brevi consciorum satis nacti et talem meditationem iusto tempore parientes post reginae iter, parvo interiecto tempore prorumpunt partum: et imperantis superbiam effundentes tollunt in altitudinem et claritatem excogitatum. ante hos autem primos conscios unus Bryennius dictus Adrianopolitanus dux

στρατηγός τῶν Καππαδοκῶν καθιστάμενος, καταδυναστεύσας ἢ μᾶλλον εἰσεῖν ἀπακίτας τὸν ἐκ βασιλείως ἀποσταλέντα πρὸς διανέμησιν τῶν στρατιωτικῶν ὀφωνίων, ἐχειρώσατο τοῦτον καὶ δεσμοῖς καθυπέβαλε. Διαναστάντων δὲ εἰς ἐκδίκησιν ἐτέρωσιν στρατιωτῶν τῶν τε δεσμῶν ἀνείδη οὗτος, καὶ τὸν δε-⁵ δεσμηκότα κατεργασάμενος τῶν ὀφθαλμῶν ἕπεστέρησε. φόβος οὖν κατασχὼν τοὺς τῆς αὐτῆς τῷ πηρωθέντι κεκοινωκέτας μελέτης ἠνάγκασεν ἀρπάσαι τὰ ὄπλα καὶ προκινδυνεῦσαι ταχέως, καὶ μὴ σποράδας ληφθῆναι καὶ παθεῖν τὰ ἀνήκεστα. γενομένης τοίνυν τῆς συγκινήσεως περὶ τὰς ἑαρινὰς τροπὰς¹⁰

1. 177 γ. προσέθεντο τούτοις πολλοί, καὶ καθημερινὴν λαμβανούσης τῆς ἀποστασίας ἐπαύξησιν εἰς μέγα πλῆθος ἢ συνάθροισις γέγονε. καὶ ἀναγορεύουσι στρατηγὸν αὐτοκράτορα τὸν ἀρχισύμβουλον Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνόν. μετατίθενται δὲ πρὸς τὸν ἐν τῇ Βύζαντος βασιλέα συχνοὶ τῶν ἐκ τῆς ἐώας στρατιωτῶν. καὶ¹⁵ ὁ μὲν, ὁ Κομνηνός, τοὺς ἐκ ταύτης εἶχε μόνους συντιθεμένους αὐτῷ, ὁ δὲ καὶ τοὺς προσρύντας ἐκέθεν καὶ πᾶσαν τὴν ἐσπερίαν δύναμιν. εὐτρεπίσας δὲ διὰ πάντων στρατιῶν ἱκανήν, ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς Ἀσίαν τοὺς στρατιώτας διαπροσποθήναι πεποίηκε. καὶ μέχρι τῆς Νικομηδείας γενόμενοι, καὶ²⁰ τὰς σκηνάς ἐκεῖσε πηξάμενοι, τὴν τῶν ἐναντίων ὑπέμενον ἔφεδον· ὡς δ' ἔμελλεν αὕτη, ἐκ προστάγματος βασιλικοῦ τοῦς τῆς Νικαίας ἐρίοις προσεμπελάζουσι. προκαταλαβὼν δὲ ὁ

7. τῶν πηρωθέντων C.

22. ἐκ om C.

Cappadocum factus vincens sive potius fallens eum, qui a rege missus erat ad administrationem militarium stipendiorum, cepit hunc et in vincula iecit. cum autem surrexissent ad ultionem ceteri milites, vinculis liberatus est hic et eum, qui se vinxerat, captum oculis privavit. metus igitur occupans eos, qui eiusdem cum expunctis oculos participes fuerant meditationis, coëgit rapere arma et antea pugnam experiri celeriter, et cavere, ne dispersi caperentur et intolerabilia paterentur. facta igitur conspiratione circa veris tempus solstitialis, coniuncti sunt cum his multi, et cum quotidie acciperet defectio accessionem, ad magnam multitudinem congregatio crevit: et creant ducem et dominum principem Isaakium Comnenum; transgrediuntur autem ad regem Byzantii versantem multi orientalium militum; atque Comnenus quidem ex hac terra solos coniunctos sibi habebat, hic autem etiam qui illinc adfluxerant et omnem occidentalem vim. comparans autem omnino exercitum aptum ex Europa in Asiam milites traduxit: atque cum usque ad Nicomediam venissent et castra ibi fixissent, hostium exspectabant impetum: qui cum instaret iussu regis,

- Ἰσαάκιος τὴν Νίκαιαν πόλιν ἐφ' ἑαυτὸν ἐπεισάγει, καὶ τῆς ἐκτετυθῆς μερίδος ἀποδειξας τὸν ὄχλον κατὰ νότου ταύτην ἀφίησι, καὶ κατὰ τῶν ἐναντίων προσωτέρω χωρεῖ. συμβαλόντες δὲ μάχην οἱ ἀντιτεταγμένοι πρὸ δέκα σταδίων τῆς πό-
- 5 λωος, ἐν τόπῳ διττὴν ἔκπαλαι προσηγορίαν φέροντι τὴν τοῦ Πολέμωνος καὶ τοῦ Αἰδου, ἀγῶνα καρτερόν συνεστήσαντο. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρασ ἔκαμνε τοῖς ἀμφὶ τὸν Κομνηνόν, ἐπὶ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ πυκνώσας τὴν φάλαγγα διὰ τῶν εὖ γεγενησάντων ἀνδρῶν ἠμόσε τοὺς ἐναντίους χωρεῖ. καὶ παλινοτρόπου
- 10 γενομένης τῆς νίκης φεύγουσιν οἱ ἐκ τῆς Βυζαντιδος πεμφθέντες. καὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος αἰσθομένου τὴν ἦταν τῶν ἐναντίων καὶ πάλιν ἀναθαρρήσαντος, παντελής φυγὴ τοῦ βασιλικῆς στρατεύματος γίνεται. καὶ πίπτουσιν ἕξ ἑκατέρου μέρους συχνοί, τὸ δὲ πλεῖστον οἱ τὴν φυγὴν ἐλόμενοι κατεκόπησαν.
- 15 τότε τοῖσιν πατὴρ μὲν καὶ υἱός, τῆς φύσεως ὡσπερ ἐπιλαθόμενοι, πρὸς σφαγὴν ὄργῃν ἀλλήλων οὐκ εὐλαβοῦντο, καὶ δεξιᾶν καὶς πατρικῆ χραίνει φόνῳ, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφῆ κείραν δλαύνει, καὶ συγγενείας ἢ συμφυίας εἴτε τῶν ὁμοφυλίων ἔλεος οὐδὲ διάκρισις ἦν, ἕως τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς βακχικῆς
- 20 μανίας ληξάντων τῆς συμφορᾶς ἤσθοντο καὶ κωκυτὸν αἰθέριον ἤγειραν. ἀλλὰ καὶ ὡς νικητῆς ἀναδειχθεὶς οὗτος ὁ Κομνηνὸς τὴν ἐπινίκιον εὐφημίαν κατήνεγκε, καὶ σεβαστὸς παρὰ πάντων ἀναγορευόμενος καὶ περίβλεπτος πάντας ἐλπίζειν ἐπέ-

3. ἐφήσι C: correxit interpres.

inibus Nicaeae appropinquant: praecochpans autem Isaakius Nicaeam urbem ad se transducit et a sua parte stantem reddens populam, a tergo hanc relinquit et contra hostes longius progreditur: conserentes autem pugnam oppositi urbi decem stadiis in loco qui duplex anti-quitus cognomen habebat Polemonis et Tartari, certamen vehemens instituerant. atque dextrum quidem cornu laborabat Commeno, in sinistro autem densens phalangem per nobiles viros, una contra hostes proficiscitur: et conversa victoria fugiunt qui Byzantio missi erant: et cum dextrum cornu sentiret cladem hostium et rursus se recolligeret, omnino fuga regii exercitus oritur, et cadunt ex utraque parte multi: plurimum autem ii, qui fugam elegerant, trucidati sunt. tum igitur pater et filius, naturae quasi obliti, ad caedem fervere inter se non desistebant, et dextram filius patris contaminat sanguine: et frater fratri vulnus letale immittit: et affinitatis aut consanguinitatis sive ex eodem genere ortorum misericordia neque discrimen erat, donec, cum ira et bacchicus furor desinerent, casum sentirent, et gemitum usque ad coelum excitarent. Sed sic quoque victor declaratus hic Comnenus victricem laudem reportavit, et augustus ab omnibus

ρου ως τῶν κατὰ σκοπὸν μὴ διαμαρτήσοντας. ἤρίστευσε δὲ πλεόν τῶν ἄλλων καὶ κραταίος ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ἐδείχθη καὶ περιβόητος Νικηφόρος μάγιστρος ὁ Βοτανειάτης, ἐκ γένους ἔχων ἐπιφανοῦς τὸ ἐν ταῖς στρατηγίαις καὶ τοῖς ἀνδραγαθήμασιν ἐκδηλότατον καὶ ἐπίδοξον. 5

Τῇ δ' ἐπιούσῃ τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς τῆς πρὸς τὴν βασιλιδα φερούσης ἤπτετο. καὶ πρὸ τοῦ τοῖς προποντίοις προσεγγίσει τῆς πόλεως, βουλή παρὰ τινῶν τῶν ἐν τέλει κατὰ τοῦ βασιλεύοντος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἤρτύετο. εἶτε δὲ καὶ ὁ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐξάρχος καὶ πατριάρχης, ὁ Κηρουλά-10 ριος κεκοινώηκε τούτοις τῆς σκέψεως, εἶτε καὶ μὴ, ἀθλον καὶ προφανὲς οὐδέν. ὁμως δ' ἐκ προλήψεων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα συννεχθέντων τὰ τῆς ὑπονοίας εἰς ἀληθείας ἀμυδρὰν προκεχωρήκασι ἔμφρασιν· καὶ γὰρ τῷ Κομνηνῷ τὰ πάντα συνδιαφέρων ἦν καὶ συμπράττων καὶ τῆς πρώτης βουλῆς 15 γινωσκόμενος, ὡς καὶ τῆς φιλίας καὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἀγχιστείας ἐγγύτατος, ὁ βεστάρχης Κωνσταντῖνος ὁ Λούκας, ἀδελφιδῆς τοῦ πατριάρχου σύνεννος καθιστάμεος, καὶ πολ-
 £.178 τ. λὴν εὐνοίαν διδοῦς καὶ λαμβάνων ἐκεῖθεν. εἶτα τῆς τυρευο-
 μένης βουλῆς ἐκραγείσης εἰσῆλθον ἅπαντες οἱ ταύτης ἐξάρ-20
 χοντες, ὡς δὲ καὶ οἱ συμμετέχοντες, . . . καὶ μέγιστον τέμε-
 νος τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης σοφίας, σκηπτόμενοι τὸν βασιλέα
 τὰς συνθήκας σφῶν προδιδόναι, διομοσαμένων τὸν Κομνηνὸν

20. margo κατασκευαζομένης.

21. . .] εἰς τὸ περιώνυμον?

vocatus et illustris omnes exspectationibus extollebat, quasi a fine non aberraturos. exsplendebat autem magis ceteris et fortis in hoc bello apparuit et clarus Nicephorus magister Botaniates e genere habens illustri splendorem et gloriam imperii et virtutis.

Postero autem die vires recipiens in via, quae ad regiam ferebat, ire coepit: et antequam finibus appropinquaret urbis, consilium a quibusdam magistratibus contra regem Constantinopoli iungebatur: utrum autem etiam pontifex maximus et patriarcha Kerularius cum his particeps fuerit consilii, necne, incertum nihilque clarum: tamen ex opinionibus et ex iis quae post haec acciderunt, suspicio ad veritatis quandam obscuram progressa est significationem: etenim cum Comneno omnia tolerabat et particeps etiam primi consilii cognoscebatur, ut etiam amicitiae et dignitati et affinitati proximus vestiarius Constantinus Ducas neptis patriarchae coniux factus, et multam benevolentiam reddens et accipiens inde: deinde cum institutum consilium dissolutum esset, ingressi sunt omnes eius auctores, ut etiam particeps eius in . . . et maximum fanum magnae dei sapientiae, causam afferentes, quod rex pacta sua proderet, cum polliciti es-

μὴ προήσασθαι, καὶ αὐτὸν σπονδὰς μετ' ἐκείνου συντίθεσθαι καὶ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας μεταδιδόναι. καὶ αὐτίκα εὐφημίας τὸν Κομνηνὸν κατεγέραιρον, κατήγοροι ἐν ταύτῳ καὶ συνήγοροι καὶ προασπισταὶ δεικνύμενοι τοῦ ἀνδρός· ὃν γὰρ
 5 ἐξομούσασθαι ἔλεγον καὶ οὗ τὴν φιλίαν μετὰ τοῦ βασιλέως καθάπαξ ἀπαγορεύειν, τούτῳ παρεμβεβλημένως βασιλικῆς ἀξίας περιετίθουν τιμῆν. συνεκρότησε δὲ τούτοις καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς κἀδόδος τῶν τοῦ πατριάρχου ἀνεψιῶν. ἐκεῖνοι γὰρ ὡς πεισόμενοι τὴν αἰτίαν τῆς στάσεως καταπτάντες ἐξ ἀπο-
 10 στολῆς τοῦ ἀρχιερέως συλληφθεῖσι παρὰ τῶν στασιαζόντων ἐψέκασαν, καὶ ἄρτι διαχειρισθῆναι, εἰ μὴ ὁ πατριάρχης κατελθὼν συμπνεύσει τούτοις πρὸς τὸ ζητούμενον. νυγείς οὖν τοῖς σπλάγχθοις τῆς φύσεως, ἐπεὶ καὶ πατράδελφος ἦν πατρὸς μικρὸν ἀποδέων, καὶ τι καὶ ἀναγκαῖον ὑπολογισάμενος, ἵνα
 15 μὴ διχονοοῦντος τοῦ πλήθους ἔτι τὰ τῆς ὀργῆς ἐκκαυθῆ καὶ πόλεμος ἐμφύλιος εἰς τὴν καταστέλλουσαν πόλιν τὰς στάσεις ἐγγένηται, πρόεισιν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ τοῖς ἀδύτοις προσκαθίσας οὕτω κριτῆς τῶν λεγομένων καὶ διαιτητῆς ἐχηματίσει, καὶ τὴν ῥοπὴν τοῖς καθαιρεθῆναι τὸν βασιλέα καὶ ἀντιστα-
 20 χθῆναι τὸν Κομνηνὸν ἐθέλουσι δοῦς διὰ τὴν τῶν πλειόνων ἀρέσκειαν, ἵνα μὴ τὰ τῆς ἐνστάσεως εἰς ἐμφύλιον, ὡς εἶπομεν, ἐναποσκῆψει πόλεμον, οὕτω τὴν εὐφημίαν τοῦ Κομνηνοῦ μείζον ἐξῆρε, τοῖς ἱερεῦσιν αὐτοῦ ταύτην καθολικὴν ἐπι-

1. προσήσασθαι C.
 8. τοῦ om C.

7. περιετίθει C: correxit interpres.

sent, Comnenum non concessisse et ipsum pacta cum illo pungere, et regiae potestatis participem facere: atque statim laudibus Comnenum honorabant, accusatores simul et defensores et propugnatores se reddentes viri: quem enim se abiurasse et cuius amicitiam cum rege omnino negare dicebant, huic mutato modo regiae dignitatis induebant honorem. convenit his etiam reditus affinium patriarchae. illi enim quasi cognituri causam turbae occurrentes missu summi pontificis captis a seditiosis comprehensi erant: et necati essent, nisi patriarcha degressus assensus esset iis de re quaesita. ictus igitur in testina naturae, cum et avunculus esset patre non multum inferior, et reputans aliquid necessarii, ne dissentiente multitudine iam ira augeretur, et bellum internum in urbe dissidias deprimente oriretur, progreditur ad templum in intimo eius loco assidens ita iudex sermonum et arbiter factus est, et principatum iis qui tolli regem et pro eo induci Comnenum vellent, tribuens propter plurimum assensionem, ne dissidia in internum, ut diximus, incideret bellum, ita laudem Comneni magis efferebat sacerdotibus suis hanc generalem sententiam concedens:

τῆρας. ταῦτα τοίνυν ἀμφίβολον τοῦ πατριάρχου παρεισάγει προβούλευμα πρὸς τὸ εἰ καὶ ἐκατέρωθεν μελετώμενον.

Ἦρξαντο οὖν πάντες μιᾷς μερίδος τῆς Κομνηνοῦ γίνεσθαι, καὶ κατήρειπωτο τὸ κράτος τοῦ γέροντος· οὕτω γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσεν ἢ τῶν συμπενευσάντων κατ' αὐτοῦ συμμορία, 5 καὶ ὁ λόγος οὗτος ἄχρι καὶ τήμερον ἐπεκράτησε· καὶ μικρὸν ἄποθεν τῆς ἀντιπέραν κόμης τῆς Χρυσοπόλεως φήμη τὸν Κομνηνὸν περὶ τούτων κατέλαβε, θαρραλῆν παρεγγωμένῃ ὅτι προηδρακται αὐτῷ τὰ ἀνάκτορα, καὶ ὁ δῆμος ἅπας τῆς πόλεως αὐτὸν εὐφημεῖ. ἐπέσχε δὲ τὴν ὁρμὴν, ἕως ἐντελὲς τι 10 καὶ περὶ τῆς τοῦ γέροντος καθαιρέσεως πύθοιτο· καὶ δῆτα τοῦ πατριάρχου πάντας τοὺς ἐν τέλει μετακαλεσαμένου πρὸς αὐτόν, οὓς μὲν ἐκουσίως, οὓς δὲ ἀκουσίως ἐκβιασθέντας, τυχόν οικονομικῶς, στρατιωτικὰ δὲ καὶ δημοτικὰ συντάγματα ἐκέλευε τὴν βασιλειὸν ἐξουσίαν ἀφυῶς μετεστήσατο, καὶ ἀρχὰς 15 τοῖς πράγμασιν, ὅποσαι τούτῳ ἐδόκουν τῷ καιρῷ πρόσφοροι, προσετήσατο. καὶ τῷ γέροντι τὴν τρίχα καταθεῖναι αὐτίκα μάλα, εἰ προαιροῖτο τὸ ζῆν, μήνυμα σφοδρὸν ἐξαποστέλλει, τοῦ κλήθους τούτου κελεύοντος. ὃ δέ, καίτοι τῶν τῆς ἀλλῆς ἐπλιτῶν, καὶ ὅσοι τούτῳ προσήκοντες ἦσαν, εἰς ἄμυναν ἐξελ- 20 θεῖν τῶν ἀντιπάλων διατεινομένων καὶ τούτους ἐτοιμῶς παραστήσασθαι καὶ τὸ κράτος αὐτῷ βεβαιῶσαι, οὐκ ἠνέσχετο, μισανθρωπίας καὶ φιλαυτίας ὁμοῦ πρᾶγμα λέγων εἶναι τὸ δι'

14. δὲ] an τε?

16. ἐδόκει C.

haec igitur ancipitem patriarchae inducant legem in re licet ab utrisque excogitata.

Coeperant igitur omnes ab una parte Comneni stare, et desuebatur potentia senis: sic enim eum nominavit coniuratorum contra eum classis. atque sermo hic etiam usque ad hodie valuit: neque multum a vico verso ad Chrysopolin fama Comnenum de his rebus assecuta est, ut tranquillo esset animo monens, cum iam aperta esset ei regia et populus omnis urbis eum celebraret. retinuit autem impetum donec totum quid etiam de fine senis audiret. atque postquam patriarcha omnes magistratus ad se accersivisset alios volentes, alios invitos coactos: prudenter fortasse, militum et populi collegia ibi regiam potestatem omnino mutarunt; et magistratus rebus, quotquot huic videbantur temporis apti, praeposuit. et seni, ut comam statim poneret si mallet vivere, indixit, multitudine hoc iubente. ille autem, quamquam milites aulici, et quotquot huic adhaerebant, egredi studebant, quo adversarios arcerent et subicerent potentiamque ei firmarent, non sustinuit, cum odii hominum et amoris sui simul esse diceret, pro-

αὐτὸν συγχωρῆσαι φόνοις καὶ σφαγαῖς ἀνθρωπίναις μιανθῆ-
 ναι τὴν μεγαλόπολιν. καὶ πρὸς τὰ ἐρυθρὰ πέδιλα κατιδὼν
 "διὰ ταῦτα" εἶπεν "ὁ Μιχαὴλ οὐ προδίδωσι τὴν εὐσέβειαν,"
 καὶ πόρρω τῶν ἑαυτοῦ ποδῶν ταῦτα σφενδονησάμενος τὴν
 5 κεφαλὴν ἔκλινε τοῖς ἀποσταλεῖσιν εἰς τὴν κουράν. καὶ τῆς
 βασιλικῆς λαμπρότητος τὴν μοναχικὴν πολιτείαν εὐχαρίστως f. 178 v.
 ἀνταλλαξάμενος, καὶ τρύχινον ῥάκος, τῆς εὐδαίμονος ἀμπεχό-
 νης καὶ πολυτίμου, παραπέμπεται αὐθιμερὸν μελαμφερῶν καὶ
 τοῖς μοναχοῖς συντατιόμενος. δέχεται τούτον ὁ ἀρχιερεὺς
 10 συναντήσῃ δῆθεν φιλανθρωπῶ καὶ μειδιώσῃ, καὶ "χαῖρε"
 πρὸς αὐτὸν ἐπεικῶν φιλήματι τοῦτον ἀσπάζεται. ὁ δὲ "Θεὸς
 σε ἀξίως, ἀρχιερεῦ, ἀντασπάσαιτο" φήσας, μῖα τῶν πατριαρ-
 χικῶν οἰκιῶν, τῇ ἀνωτάτῳ ἀναχωρητικῇ, παραδίδεται, βασι-
 λεύσας ἓνα μόνον ἔνιαυτόν.

15 Εἰσάγεται τοίνυν ὁ Κομνηνὸς διαπόντιος μετὰ τοῦ στέ- a. 1057,
 λου παντός, εὐφημίαις καὶ ἀλαλαγμοῖς καὶ σαλπύγγων καὶ 31. Aug.
 λοιπῶν ὄργάνων ἡχῇ σεμνυνόμενος. καὶ τοῦτον ὑποδέχονται
 τὰ βασίλεια περὶ δέιλην ὄψιαν, σепτεμβρίου μηνὸς τῆς 14'
 Ἰνδικτιῶνος ἐνισταμένον. τῇ δ' ἐπαύριον προσδὲν λαμπρῶ τῇ
 20 τοῦ Θεοῦ μεγάλη ἐκκλησία μετὰ πολλῆς προσελθῶν τῆς δο-
 ρυφορίας, τὸ στέφος ἐπ' ὀκρίβαντος διὰ χειρὸς τοῦ πατριαρ-
 χου κομίζεται. καὶ πρόεισι στεφανίτης ἐκεῖθεν, δόξαν πα-
 ρεσχηκῶς ἀνδρίας καὶ ἀδραγαθίας μεγίστης οὐ τοῖς ὑπηκόοις

pter se concedere, sanguine et caedibus hominum contaminari urbem
 regiam, et ad rubra sandala despiciens: propter haec, inquit, Michael
 non prodit pietatem, et longe a suis pedibus haec detorquens caput
 posuit missis tondendum, et regia magnificentia monachicam constitutio-
 nem leniter mutans et sordidam vestem beato et honorario amictu, dimit-
 titur statim nigra veste et in monachorum numerum relatus. recipit hunc
 pontifex maximus conditione humana et arrisu, et vale ad eum dicens
 osculo hunc prosequitur. ille autem, deus te digne, pontifex maxime,
 econtra prosequatur, cum dixisset, uni patriarchicarum domorum, al-
 tissimae solitudini traditur postquam regnavit unum tantum annum.

Introducitur igitur Comnenus trans mare cum exercitu toto lau-
 dibus et clamoribus et tubarum et reliquorum instrumentorum clangore
 celebratis. atque hunc excipit regia circa vespertinum, initio septembris
 indictionis XI. postero autem die pompa illustri ad dei magnam eccle-
 siasiam cum multa aggressus satellitum prosecutione, coronam in sug-
 gestu per manum patriarchae accipit, et progreditur coronatus inde,
 gloria comparata virtutis et fortitudinis maximae, non solum apud
 subiectos, sed iam etiam apud barbaros, quippe qui pugna devicisset

τρέφας. ταῦτα τοίνυν ἀμφίβολον τοῦ πατριάρχου καρτεριά-
γει προβούλευμα πρὸς τὸ εἰ καὶ ἐκατέρωθεν μελετώμενον.

Ἦρξαντο οὖν πάντες μιᾶς μερίδος τῆς Κομνηνοῦ γίνε-
σθαι, καὶ κατηρεῖπτο τὸ κράτος τοῦ γέροντος· οὕτω γὰρ
αὐτὸν ἐκάλεσεν ἢ τῶν συμπνευσάντων κατ' αὐτοῦ συμμορία, 5
καὶ ὁ λόγος οὗτος ἄχρι καὶ τήμερον ἐπεκράτησε· καὶ μικρὸν
ἄποθεν τῆς ἀντιπέραν κόμης τῆς Χρυσοπόλεως φήμη τὸν
Κομνηνὸν περὶ τούτων κατέλαβε, θαρρεῖν παρεγγνωμένη ὅτι
προηγήθηται αὐτῷ τὰ ἀνάκτορα, καὶ ὁ δῆμος ἅπας τῆς πό-
λεως αὐτὸν εὐφημεῖ. ἐπέσχε δὲ τὴν ὁρμὴν, ἕως ἐντελές τι 10
καὶ περὶ τῆς τοῦ γέροντος καθαιρέσεως κύνθοιτό· καὶ δῆτα
τοῦ πατριάρχου πάντας τοὺς ἐν τέλει μετακαλεσαμένου πρὸς
ἑαυτὸν, οὓς μὲν ἐκουσίως, οὓς δὲ ἀκουσίως ἐκβιασθέντας,
τυχὸν οἰκονομικῶς, στρατιωτικὰ δὲ καὶ δημοτικὰ συντάγματα
ἐκέλευε τὴν βασιλείον ἐξουσίαν ἀφνωῶς μετεστήσατο, καὶ ἀρχὰς 15
τοῦ πράγμασιν, ὅποσαι τούτῳ ἐδόκουν τῷ καιρῷ πρόσφοροι,
προεστήσατο. καὶ τῷ γέροντι τὴν τρίχα καταθεῖναι αὐτίκα
μάλα, εἰ προαιρεῖτο τὸ ζῆν, μήνυμα σφοδρὸν ἐξαποστέλλει,
τοῦ κλήθους τοῦτο κελεύοντος. ὃ δέ, καίτοι τῶν τῆς ἀλλῆς
δουλιῶν, καὶ ὅσοι τοῦτῳ προσήκοντες ἦσαν, εἰς ἄμυναν ἐξελ- 20
θεῖν τῶν ἀντιπάλων διατεινομένων καὶ τούτους ἐτοίμως πα-
ραστήσασθαι καὶ τὸ κράτος αὐτῷ βεβαιῶσαι, οὐκ ἠνέσχετο,
μισανθρωπίας καὶ φιλαντίας ὁμοῦ πρᾶγμα λέγων εἶναι τὸ δι'

14. δὲ] an τε?

16. ἐδόκει C.

haec igitur ancipitem patriarchae inducunt legem in re licet ab utris-
que excogitata.

Coeperant igitur omnes ab una parte Comneni stare, et des-
truebatur potentia senis: sic enim eum nominavit coniuratorum con-
tra eum classis. atque sermo hic etiam usque ad hodie valuit: neque
multum a vico verso ad Chrysopolin fama Comnenum de his rebus asse-
cuta est, ut tranquillo esset animo monens, cum iam aperta esset ei
regia et populus omnis urbis eum celebraret. retinuit autem impetum
donec totum quid etiam de fine senis audiret. atque postquam patri-
archa omnes magistratus ad se accersivisset alios volentes, alios in-
vitos coactos: prudenter fortasse, militum et populi collegia ibi regiam
potestatem omnino mutarunt; et magistratus rebus, quotquot huic vi-
debantur tempori apti, praeposuit. et seni, ut comam statim poneret
si mallet vivere, indixit, multitudine hoc iubente. ille autem, quam-
quam milites aulici, et quotquot huic adhaerebant, egredi studebant,
quo adversarios arcerent et subiicerent potentiamque et firmarent,
non sustinuit, cum odii hominum et amoris sui simul esse diceret, pro-

αὐτὸν συγχωρῆσαι φόνοις καὶ σφαγαῖς ἀνθρωπίναις μιανθῆ-
 ναι τὴν μεγαλόπολιν. καὶ πρὸς τὰ θρυθρὰ πέδιλα κατιδὼν
 “δεῖ ταῦτα” εἶπεν “ὁ Μιχαὴλ οὐ προδίδωσι τὴν εὐσέβειαν,”
 καὶ πόρρω τῶν ἑαυτοῦ ποδῶν ταῦτα σφενδονησάμενος τὴν
 5 κεφαλὴν ἔκλινε τοῖς ἀποσταλεῖσιν εἰς τὴν κουρῆν. καὶ τῆς
 βασιλικῆς λαμπρότητος τὴν μοναχικὴν πολιτείαν εὐχαρίστως f. 178 v.
 ἀνταλλάξάμενος, καὶ τρύχινον ῥάκος, τῆς εὐδαίμονος ἀμπεχό-
 νης καὶ πολυτίμου, παραπέμπεται αὐθιμερὸν μελαρροσφῶν καὶ
 τοῖς μοναχοῖς συντατιόμενος. δέχεται τοῦτον ὁ ἀρχιερεὺς
 10 συναντήσῃ δῆθεν φιλιήρῳ καὶ μειδιῶσῃ, καὶ “χαῖρε”
 πρὸς αὐτὸν ἐπειπὼν φιλήματι τοῦτον ἀσπάζεται. ὁ δὲ “θεὸς
 σε ἀξίως, ἀρχιερεῦ, ἀντασπάσαιτο” φήσας, μιᾷ τῶν πατριαρ-
 χικῶν οικιῶν, τῇ ἀνωτάτῳ ἀναχωρητικῇ, παραδίδοται, βασι-
 λεύσας ἓνα μόνον ἡνιαυτόν.

15 Εἰσάγεται τοίνυν ὁ Κομνηνὸς διαπόντιος μετὰ τοῦ στό- a. 1057,
 λου παντός, εὐφημίαις καὶ ἀλαλαγμοῖς καὶ σαλπύγγων καὶ 31. Aug.
 λοιπῶν ὀργάνων ἡχῇ σεμνυνόμενος. καὶ τοῦτον ὑποδέχονται
 τὰ βασίλεια περὶ δειλὴν ὄψιν, σепτεμβρίου μηνὸς τῆς 1ᾶ
 Ἰνδικτιῶνος ἐνισταμένου. τῇ δ' ἐπαύριον προσθῶ λαμπρᾷ τῇ
 20 τοῦ θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ μετὰ πολλῆς προσελθῶν τῆς δου-
 ρυφορίας, τὸ στέφος ἐπ' ὀκρίβαντος διὰ χειρὸς τοῦ πατριάρ-
 χου κομίζεται. καὶ πρόεισι στεφανίτης ἐκεῖθεν, δόξαν πα-
 ρεσχῆως ἀνδρίας καὶ ἀχδραγαθίας μεγίστης οὐ τοῖς ὑπηκόοις

pter se concedere, sanguine et caedibus hominum contaminari urbem
 regiam, et ad rubra sandala despiciens: propter haec, inquit, Michael
 non prodit pietatem; et longe a suis pedibus haec detorquens caput
 posuit missis tondendum, et regia magnificentia monachicam constitutio-
 nem leniter mutans et sordidam vestem beato et honorario amictu, dimit-
 titur statim nigra veste et in monachorum numerum relatus. recipit hunc
 pontifex maximus conditione humana et arrisu, et vale ad eum dicens
 osculo hunc prosequitur. ille autem, deus te digne, pontifex maxime,
 econtra prosequatur, cum dixisset, uni patriarchicarum domorum, al-
 tissimae solitudini traditur postquam regnavit unum tantum annum.

Introducitur igitur Comnenus trans mare cum exercitu toto lau-
 dibus et clamoribus et tubarum et reliquorum instrumentorum clangore
 celebratis. atque hunc excipit regia circa vesperum, initio septembris
 indictionis XI. postero autem die pompa illustri ad dei magnam ec-
 clesiam cum multa aggressus satellitum prosecutione, coronam in sug-
 gestu per manum patriarchae accipit, et progreditur coronatus inde,
 gloria comparata virtutis et fortitudinis maximae, non solum apud
 subiectos, sed iam etiam apud barbaros, quippe qui pugna devicisset

μόνον ἀλλ' ἤδη καὶ τοῖς βαρβάροις, ὡς μάχη κεκρατηκῶς τοῦ κρατοῦντος καὶ φασγάνῳ τοσαύτην ἀρχὴν δυνηθεὶς περιζώσασθαι. στηλογραφεῖται δὲ καὶ ἐσπασμένον ἔχων τὸν ἀκινάκην τῷ κήρῳ, καὶ οὕτω τῆς βασιλείας, καὶ τῶν ταύτης ἀπάρχεται πράξεων. φιλοτίμοις οὖν τοὺς συναραμένους καὶ συ-
5 ναγωνισαμένους πρὸς τὸ κατόρθωμα κοσμήσας τιμαῖς καὶ φροντιστὰς πολλοὺς τῶν δημοσίων ἀποδείξας συλλόγων, οὕτω καὶ τὸ δημοτικὸν τῆς προσηκούσης τιμῆς ἀξιοῖ. πρὸ δὲ τῶν ἄλλων πολὺ τι νέμων αἰδοῦς τῷ πατριάρχῃ, ἴσα καὶ πατέρα ἐτίμα, καὶ τοὺς τούτου ἀνεψιοὺς ταῖς πρώταις ἀξίαις καὶ πράξεισι 10 περιβλέπτους ἀποδεδειχώς. καὶ τὰ τοῖς βασιλικοῖς δικαίοις προσόντα παρὰ τῶν ἱερατικῶν δίκαια τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καθιεροῦ, καὶ τούτων ἀλλοτριοῦ παντάπασι τὸ παλάτιον, ὥστε μὴ' ἐπὶ τῆς οἰκονομίας μῆτε τῆς τῶν ἱερῶν κειμηλίων προνοίας καὶ προστασίας παρὰ βασιλέως τινὰ προχειρίζεσθαι, 15 ἀλλὰ τῆς τοῦ πατριάρχου ἐξουσίας ἡρτησθαι καὶ τὴν προχειρισίαν τῶν προσώπων καὶ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν.

Καὶ καταστησάμενος τὴν ἀρχὴν ἀποβλέπει καὶ πρὸς τὸ τῶν ἀναλωμάτων τῆς βασιλείας καὶ τοῦ ὄψωνισμοῦ τῶν στρατιωτῶν μέγεθος, καὶ ὡς πόλεμοι τούτῳ πρόκεινται πολ-
20 λὴν δαπάνην ἐφέλλοντες διὰ τὸ τοὺς ἐναντίους κατισχύσαι καὶ πανταχόθεν κατεπαίρεσθαι τῶν Ῥωμαίων. καὶ χρημάτων δεῖσθαι σκοπήσας, καὶ τὴν τούτων εὐπορίαν πλείστην ὄσση

16. προχείρησιν C.

imperatorem, et gladio tantum imperium potuisset sibi accingere: in columna inscribitur etiam nudatum habens gladium a censu, et ita imperium et eius res ineipit: amplius igitur eos, qui ei auxiliati erant et cum eo certaverant ad rem bene gerendam ornans honoribus, et procuratores multos publicorum instituens conventuum, ita etiam rem publicam apto honore dignatur: ante ceteros autem multum quid tribuens reverentiae patriarchae, aequae ac patrem honorabat eum, et eius affines summis dignitatibus et rebus illustres reddens, et quae regi iusta essent ex sacris iusta magnae ecclesiae dedicat, atque his alienat palatium ita ut neque in administratione neque providentia sacrorum thesaurorum et gubernatione ex regis quisquam hoc tractaret, sed ex patriarchae potestate penderet et creatio personarum et administratio rerum.

Et postquam constituit imperium spectat etiam sumtus regni et stipendiorum militum magnitudinem, et bella huic instare multum sumtum moventia, quod hostes validi essent et undique assurgerent contra Graecos, eosque facultatibus carere animadvertens et horum inopiam maximam inevitabilem reputans, gravis factus est vectigalium

ἀπαραίτητον λογισάμενος, βαρὺς ἐχρημάτισε φορολόγος τοῖς
χρεωσιτοῦσι δημόσια. εἶτα καὶ τὰς τῶν ὀφφικίων δόσεις αὐ-

τοῖς περιέτεμε πρῶτος, καὶ πανταχόθεν οἶα τις ἄπληστος θη-
ρευτῆς εἰσποιεῖτο τὰ χρήματα. ἐμέλησε δ' αὐτῷ μετὰ ταῦτα

5 καὶ φειδωλίας καὶ τοῦ προσθήκην ἀγρῶν τῇ βασιλείᾳ περι-
ποιήσασθαι. διὸ καὶ πολλὰ μὲν ἰδιωτικὰ πρόσωπα πολλῶν
ἀπεστέρησε κτήσεων, παριδῶν τὰς χρυσοβούλλους τούτων γρα-
φάς, δι' ὧν αὐτοῖς τὰ τῆς δεσποτείας ἠδραίωντο· ἐνέσκηψε

10 σεις ἐχόντων καὶ τῶν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς ἀνακειμένον
ἀποδεύσας οὐδ' ὅλως· καὶ πολλὰς αὐτῶν ἀφελόμενος, καὶ
διὰ λογοποιίας τὸ ἀρκοῦν ἐγκαταλιπὼν μοναῖς καὶ μονάζουσι,
τοῖς βασιλικοῖς τὸ περισσὸν προσαφώρισε, πρᾶγμα παρανομίας

15 λαβειστέροις ἐκ τοῦ προχείρου ἀναφερόμενον, ἀποτέλεσμα δὲ
μηδὲν ἄτοπον ἀποφῆρον πρὸς γε τοὺς ἐμβριθῶς τὰ πράγματα
διακρίνοντας. ἐκατέρωθεν γὰρ ὀνήσιμον εἶναι διεγινώσκετο, f. 179 r.

τοὺς τε μοναχοὺς φροντίδων ἀπαλλάττον ἀπροσφόρων τῇ κατ'
αὐτοὺς πολιτείᾳ, καὶ χρηματισμοῦ τοὺς ἀκτημοσύνην πεπαιδευ-
20 μένους ἀπανιστῶν, καὶ οὐδὲν τῶν πρὸς τὴν χρεῖαν ἐπιτηδείων
ἀποστρεφῶν, καὶ τοὺς ἀγρογεῖτονας ἐλευθεροῦν τῆς τούτων βα-
ρύτητος, ὅτι τῷ πολυτελεῖ καὶ πολυταλάντῳ τῶν κτήσεων τὰ σφέ-
τερα καταλιπεῖν αὐτοὺς οἱ μοναχοὶ κατηνάγκαζον, ἀπληστίαν
ἤδη νοσήσαντες καὶ εἰς ἕξιν τοῦ πάθους γινόμενοι, καὶ περι-

7. κτίσεων C.

21. ἀποστερεῖ C.

exactor debitoribus publicis, deinde etiam officiorum dotes ipse cir-
cumsecuit primus, et undique quasi insatiabilis venator adduxit facul-
tates, curae autem ei fuit post haec etiam parsimonia et ut accessio-
nem agrorum regno faceret: propterea etiam multos privatos homines
multis privavit possessionibus, negligens aureas bullas et harum scripta
quibus iis dominium firmaretur. incidit autem etiam in quaedam tri-
bunalium iuridicorum, magnas et divites possessiones habentium et iis
quae in regiis thesauris depositae essent, nullo modo inferiores, et
multas earum eripiens et fictione quod satis esset relinquens monaste-
riis et monachis, regiis thesauris superfluum definivit, quae res inius-
titiae speciem aut impietatis afferret, et ad sacrilegium a cautiore
in promptu referretur, sed eventum non ineptum redderet apud eos
qui prudenter res diiudicarent: ab utraque enim parte utilis esse cog-
noscebatur, cum et monachos curis liberaret et a quaestu eos, qui
ad inopiam instituti erant, abduceret, et nihil eorum, quae ad usum
necessaria sunt, eriperet, et agrorum vicinos liberaret horum impor-

γιγόμενοι τῶν ἀντιθέτων, εἴ ποτε πρὸς δίκην αὐτοῖς συνεπλάκησαν, διὰ τῆς τῶν κτημάτων καὶ χρημάτων ἐπιφοῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τούτοις ἀλεγοδοτήτους καλίστασθαι καὶ ἀποδοχῆς ἀξιοῦσθαι νικῶντας τοὺς ἀντιβαίοντας. καὶ ὁ δημόσιος πολλὰς χερσὶν ἐπαφιέναι τὰ ἑαυτοῦ πολυμερῶς ἀνωθράμα- 5 κος προσηθήκην ἐδέξατο καὶ παραψυχὴν ἐν μετρίᾳ, ἐν οἷς ἑτέροισι ποσῶς οὐδ' ἔλωβήσατο.

Ἐίχε μὲν οὕτω τὰ πρακτέα τῷ βασιλεῦ, καὶ συνέειχε τοῦτον τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων διὰ τὴν τῶν ἀγγιθύρων κατάρτασιν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐπαρθεῖς ὁ πατριάρχης 10 οἷς πεπρωτερηκέναι ὑπέλαβε, καὶ μείζον ἢ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀξίαν ἐπὶ τῶν ὄλων γενέσθαι οἰόμενος, καὶ θαρρήσας τῇ τοῦ κρατοῦντος εὐνοίᾳ, πολλάκις τοῦτον τινῶν ἐπιχειρημάτων μὴ δοκούντων αὐτῷ ἀνεχαίτιζε, ποτὲ μὲν πατρικὴν εὐσάγων διάδοσιν καὶ παραίνεσιν, ποτὲ δ' ἐπιτιμητικὴν πα- 15 ραγγελίαν καὶ ἀπειλητικὴν ἀκοαῖς ἐκδεδηγημέναις ἐπαίγροις καὶ προσημέσι λόγοις καὶ ὑποπτώσεσιν, ὡς καὶ τὸν βασιλέα κατὰ μικρὸν ἐκπεπολεμῶσθαι καὶ παροικίαν ἠγεῖσθαι τὴν τέως παραινέσασιν. οὐ πολὺν δὲ χρόνον τούτου τοὺς λόγους ὑπερεγκών, ἔγνω τοῦτον ὡς κατεπαιρόμενον τούτου κα- 20 ταβαλεῖν ὁ βασιλεὺς, καὶ τῶν ἰσραηλικῶν ὡς ὑπεροπτικὴν ἐκ μέσων κατὰπαξ περιελεῖν, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον διαδοῦναι

21. an ὑπερόπτην ?

tunitate, cum pretiosis et multorum talentorum possessionibus ut sua relinquerent illos monachi cogere, insatiabilitate iam aegrotantes et in habitum perturbationis facti et superiores contrariis, si quando lite iis impliciti essent, possessionum et divitiarum confluxu et quia in his a rationibus reddendis immunes erant et accepto dignabant vincentes contrarios. atque fiscus publicus multis manibus emittere sua in multis partibus coactus accessionem accepit et lenimen non modicum, in quibus aliis ne minimo quidem modo noeuit.

Habebat ita quae a rege acta erant, et continebat hunc in regina urbium propter finitimorum positionem: circa idem autem tempus elatus patriarcha quibus superior factus esse sibi videbatur, et magis quam pro sua dignitate summis se praeesse putans et animosus imperatoris benevolentia saepe hunc ab inceptis, quae sibi non placerent, retinebat, interdum paternam adhibens dispositionem et exhortationem, interdum reprehensionis nuntium et minarum auribus corruptis laudationibus et verbis blandis atque humilibus, ita ut etiam rex paene bellum pateretur et exhortationem sempiternam haberet turpitudinem: non multum autem tempus has orationes ferens, statuit rex hunc ut supra se erectum deicere, et sacerdotum quasi superbiam e medio omnino

- τὸν ἄλγχιον, διὸ καὶ τῆς ἀρχαγγελικῆς ἑορτῆς ἀμφὶ μῆνα
 νοέμβριον ἐγγιζούσης παρεγένετο πρὸς τὴν ἐκ βάρβαρων ἐγε-
 ϑείσαν παρ' αὐτοῦ μονὴν ὁ πατριάρχης οὗτος ὁ Μιχαήλ, καὶ
 τῶν περιβόλων τοῦ μεγάλου καὶ ἀπορρήτου καὶ θεοτεύκτου
 5 πολίσματος ἔξω γενόμενος τῶν τῆς ἑορτῆς φιλατίμως ἐφρόν-
 τιζε κατὰ τὰ ἐσπέρια μέρη τῆς πόλεως. ὁ δὲ βασιλεὺς ἤκονα
 τὴν σκαιωρίαν καὶ τὴν ῥομφαίαν ἐστίλβου καὶ τὸν ἐκδομν-
 χούντα θυμὸν τοῖς ἐγγιζουσι παρεγύμνου· καὶ προπέμπει
 τῶν τινὰ οἰκείων ὡς ἱερατικὸν συνομιλήσοντα τῷ ἀρχιερεῖ
 10 περὶ τινῶν τυχῶν ἀπορρήτων, καὶ τὸν καιρὸν τῆς κατ' αὐτὸν
 σκέψεως καὶ τῆς φήμης τούτῳ ἀποτείχισοντα. καὶ τῆς δια-
 λέξεως γινομένης ἐπικατέλαβε πλῆθος στρατιωτῶν ὕπλοις κα-
 τάφρακτον, καὶ περιχυθέντες πανταχόθεν αὐτῷ ἀνάρπαστον
 ἐκ τοῦ θρόνου τοῦτον ἀτίμως ἐπαίρουσι. καὶ ἡμίονῳ καθί-
 15 σαντες συνήλαυον ἄχρι τῆς ἐν Βλαχέρναις ἀκτῆς· καὶ προ-
 στάγματος καταπτάντος βασιλικῷ ἐνὶ τῶν λέμβων ἀπονδαίως
 ἐντίθεται, καὶ ὑπερόριος τῶν ἀδικούντων τάχα ὑπερλαλῶν ὁ
 ποιμενάρχης γίνεται. ὡσαύτως δὲ καὶ αὐτὰ τοῦ γένους τὰ
 φίλτατα τῆς ὁμοίας ἀπογεύονται τύχης.
- 20 *Φέρεται δὲ τοσοῦτον τὸ πάθος ὁ ἀνὴρ μικροψύχως ἢ ἀχε-
 νῶς, καὶ κατέσειε τὴν πίστιν αὐτοῦ τὸ τῆς ἀπιστίας πρὸς
 αὐτὸν τοῦ βασιλεύοντος τόλμημα; οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' εὐψύχως
 μάλα καὶ εὐγενῶς, καὶ τῇ καρτερίᾳ τὸν Ἰωβ πολλῷ τῷ πε-*

5. πύλισματος C.

tollere, et hoc modo effugere inquisitionem. quamobrem etiam archi-
 angeli die festo circa mensem novembrem instante, accessit ad mona-
 sterium a se e fundamentis erectum patriarcha hic Michael, et moe-
 nibus magnae et indelebilis et a deo factae urbis egressus, res festas
 studiose curabat in occidentalibus urbis partibus. rex autem acuebat
 dolum et gladium splendidum faciebat, et internum animum proximis
 denudabat, et emittit quendam familiarium qui ut sacerdos prosequer-
 retur pontificem maximum propter quaedam mysteria et occasionem
 cogitationis et famae huic occluderet; et colloquio facto sibi adiunxit
 multitudinem militum armis cinctam, et circumfusi undique ei corre-
 ptum e throno hunc turpiter tollunt, et multo imponentes ducebant
 eum usque ad litus Blachernarum, et ex iussu regio uni lintrum stu-
 diose imponitur et exsul pro iniuste facientibus loquens pastorum sum-
 mus fit: eodem autem modo etiam ipsa generis maxime amata aequa-
 lem degustant fortunam.

Fert autem tantum malum vir parvo animo et ignobili, et con-
 cussit eius fidem infidelitatis in eum regis inceptum? immo vero forti-
 ter valde et nobiliter et perseverantia eum Iobum multo maiore ra-

ριόντι νικῆσαι διαθρυλλόμενος, ὅτι καὶ τὸ ἄλγος οὐδὲν ἤττον αὐτῷ κατὰ τε τὴν ἔκπτωσιν τῆς ἀρχῆς καὶ τὴν τῆς πολιτείας καὶ τῆς παρρησίας καὶ αὐτῆς τῆς μεγίστης προεδρίας ἀφαιρέσει διεδεικνυτο, καὶ τὸ ἔλκος πρὸς ταῦτα συγκρινόμενον ἤτιτᾶτο, φέρον τῆς πατρίδος καὶ τῆς συζύγου τὴν ἀντιστήκωσιν. εὐλογῶν γὰρ εὐλόγει τὸν κύριον, καὶ εὐχαριστῶν οὐκ ἀνίει, καὶ πάθος οὐκ ἀπεκάλει τὸ πάθος ἀλλὰ πύρωσιν ἀκριβῆ καὶ παιδεύσιν πρὸς τελειότητα φέρουσαν καὶ ἀρετῆς ἐπίβασιν κρείττονος. μὴ ἀφιστάμενος δὲ καὶ τῆς ταπεινώσεως ἀντεγκαλῶν ἦν αὐτὸς ἑαυτῷ, καὶ ἄξια πεπονθέναι κατατιθέμενος¹⁰ καὶ πρὸς θεὸν ἅπαν αἰχμαλωτίζων νόημα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῦ

f. 179 v. εὐγενοῦς πνέων ἔτι τῷ ὄντι φρονήματος. οὐ γὰρ κατέπεσεν ὄλωσ, οὐδὲ τοῦ ζήλου ἐνέδωκεν, οἷα πάσχειν οἶδε ψυχὴ τοῖς ὕλικοῖς διεπτοημένη καὶ κάτω φέρουσιν.

Ὡν ἐν γνώσει γινόμενος ὁ κρατῶν ἤσχαλλε καὶ μετᾶμελον¹⁵ ἔτρεφε καὶ τὴν ἐπανόρθωσιν ἐδίψα μὲν, οὐκ εἶχε δ' ὅπως ἑαυτὸν στηλιτεύσοι κακῶς διανοησάμενον. βεβούλευται τοίνυν αἰτιάσεις προθεῖναι κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀναξιότητος γράψασθαι τὸν χρόνοις ἤδη πολλοῖς τὴν ἀξίαν διακοσμήσαντα καὶ τὸν σωτήριον λόγον ὀρθοτομήσαντα. καὶ γεγῶνασι μὲν τῆς τούτου βουλῆς²⁰ τῶν ἐν τέλει ζινές, μηδὲ τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀγνοοῦντες ἐπίδοξον ὁμῶς δὲ γεγῶνασι συμμεταβαλόμενοι τῷ καιρῷ, ὅποια τὰ τῶν

tione vicisse fama celebratus, cum etiam dolor nihil minqr ei quod attinet ad iacturam imperii et administrationis et loquelae liberae et maximi principatus ademtione diiudicata inferior erat, afferens patriae et uxoris restitutionem. celebrans enim celebrabat dominum et gratias agere non desistebat, et malum non nominabat malum, sed exustionem accuratam et institutionem ad perfectionem ducentem, et virtutis accessionem melioris; non autem desistebat et humilitatis se incusabat ipse, et ut digna passum se reddens et deo omne vinciens cogitatum, et in omnibus nobilem spirans tum revera animum: neque enim decidit prorsus, neque ardorem remisit, qualia pati scit animus a corporeis deterritus et iis quae deorsum ferunt.

Quibus cognitis rex aegre ferebat et poenitentiam habebat, et restitutionem valde cupiebat, non autem sciebat, quomodo se fateretur male meditatam. persuasum igitur est ei, ut causas proferret contra eum et indignitatis accusaret eum, qui per multos iam annos dignitatem ornaverat et salutis verbum rectum reddiderat; et fuerunt huius consilii quidam primores, licet non ignorantes viri gloriam, tamen fuerunt mutati tempore, ut adulatorum nugae sunt. experiens autem suum propositum rex nonnullos urbis antisites, quos etiam pru-

κολάκων νεανιεύματα. ἀπόπειραν δὲ τῆς αὐτοῦ προαιρέσεως ποιούμενος ὁ βασιλεὺς τινὰς μητροπόλεως προεστῶτας, οὓς καὶ λογιωτέρους τῶν ἄλλων ἐγίνωσκεν, ὡς αὐτὸν ἀποστέλλει διαλε-

5 συλλόγῳ περιφανεῖ δημοσιευθῆναι τὰ κατ' αὐτοῦ. ἀνάλωτος δὲ τούτοις ὀφθαίς καὶ ἀπερίτρεπτος ἐς τὰ μάλιστα, καί' πυρίπνουσ τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν ὄρμην, καταιδεσθῆναι τούτους πεποίηκε καὶ ἰκέτας πρὸς τὸ συγγνώμης τυχεῖν. ἐπανελθόντες οὖν εἶ-

10 πτεῖν ἐκεῖνο πρὸς τὸν πέμψαντα συνεστάλησαν οὐδαμῶς "ἤτ- τήμεθα, βασιλεῦ, ἤττήμεθα, κρείττων ἀπειλῶν ὁ ἀνὴρ, παν- τὸς λόγου καὶ πειθοῦς ἰσχυρότερος, ἀλλὰ καὶ λαβῆς ἀπάσης πολλῶ τῷ περιόντι ἀνώτερος. εἰ οὖν τῷ ἀνεπιλήπτῳ καὶ ἀκα- ταιγωνίστῳ προσβάλλειν ἐθέλεις, ἀναλογίζου τὴν ἤτταν καὶ τὸν ἐντεῦθεν μετὰμelson." τούτων ἀκηκῶς ὁ βασιλεὺς σύν-

15 νους ἦν καὶ πεφροντικῶς, πῶς καὶ τίνα τρόπον τοῖς πράγ- μασι χρῆσαιο. ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ θεοῦ κρείττον τι προ- βλεψαμένον, ἐν εἰρήνῃ μεταλλάττει τὸ ζῆν ὁ ἀρχιερεὺς, προ- θεωρήσας τὴν θείαν μετάκλησιν δι' ὁσίου καὶ μεγίστου τὴν ἀρετὴν ἀγίου ἀνδρός, καὶ ὅτι τοῖς ἐν ἀσκήσει καὶ ἀγνεῖα

20 εὐαρεστῆσασιν ἐναριθμῖος ὢν, ἐν μέσῳ τῆς μνήμης αὐτῶν πρὸ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ φιλανθρω- πίαν ἐνανθρωπήσεως, τῶν φθαρτῶν καὶ ἐπικήρων τὴν ἄφθαρ- τον ζωὴν καὶ ἀνώλεθρον ἀνταλλάττεται. καὶ προέβη τὰ τῆς προρρησεως τελειωθέντος κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας τοῦ ἀρχι-

6. περιπνοῦς C.

dentiores ceteris iudicabat, ad eum mittit, qui cum eo agerent de dig- nitate deponenda, neve conventu et concilio publico quae contra eum divulgarentur. invictus autem his apparens et immotus maxime et ef- flatus lingua et impetu ut puderet eos fecit, et orarent ut sibi igno- ceret. reversi igitur quominus illud dicerent ad mittentem retineban- tur nullo modo: victi sumus, rex, victi sumus, melior est minitans vir, omni oratione et suada validior, sed etiam infirmitate omni multo superior. quodsi probrī expertem et invictitate aggredi vis, reputa cladem et inde consecuturam poenitentiam. his auditis rex prudens fiebat et cogitavit, quomodo rebus uteretur. interea autem deo me- lius quid providente in pace relinquit vitam pontifex maximus antea sentiens divinam vocationem propter pii et maximi virtutem viri san- cti, et quod inter spectatos exercitio et sanctitate numeratus in memo- ria eorum pro salvatoris nostri Iesu Christi humana corporis assump- tione mortalibus et caducis immortalē vitam et indelebilem mutat. et evenit praedictum defuncto illis diebus pastore summo, et rex poe-

ποιόμενος. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς μετανοοῖα βληθεὶς καὶ τὴν ἀφειτὴν εὐλαβηθεὶς τοῦ ἀνδρός, μὴ ἔχων οἷς τρόποις τὴν ἀμαρτάνδα ἐπανορθώσαιοτο, ἐντίμως τὸν νεκρὸν αὐτοῦ εἰσαχθῆναι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν διετάξατο. καὶ παραδίδοται τῇ σορῶ ἐν ᾧπερ ἐκεῖνος τόπῳ καὶ ζῶν μετετάξατο, κατὰ τὸ ἀνεγερθέν⁵ παρ' αὐτοῦ φροντιστήριον, θαῦμα μέγιστον καὶ τοῦ ἀξίως τῆς ἀρχιερατικῆς τελειωθῆναι σημεῖον ἀπερίγραπτον δείξας τὴν ἐν χειρὶ τοῦ σταυρικοῦ σημείωσιν σχήματος. καὶ μεμνήηκεν ἢ τιμὰ τῷ ὄντι χεῖρ τοῦτον τὸν τύπον τηροῦσα τῆς διὰ τοῦ σταυροῦ εἰρήνης καὶ εὐλογίας ἄχρι καὶ τήμερον, μὴ¹⁰ ἀλλοιωθεῖσα συνόλως τῇ νεκρώσει τοῦ σώματος.

Προεχειρίσθη δὲ πατριάρχης Κωνσταντῖνος πρόεδρος καὶ πρωτοβεστιαρίος ὁ Λειχούδης, ἀνὴρ μέγιστον διαλάμπας τοῖς βασιλικῶς καὶ πολιτικῶς πράγμασιν ἀπὸ τε τῆς τοῦ Μονομάχου καὶ μέχρι τῆς τούτου ἀναρρήσεως, καὶ μεσάζων¹⁵ ἐν τοῖς βασιλείοις τὴν τῶν ἄλων διοίκησιν. καὶ γέγονε δωρηματικὸς τοσοῦτον καὶ προνοητικὸς τῶν τε ἱεροκηρύκων καὶ τῶν μιγάδων, ὡς καὶ πάντας τῆς τούτου ἀφθονίας σχεδὸν ἀπόνασθαι· καὶ θαυμάζειν τέλεον.

Τῶν δὲ πρὸς ἧλιον δύνοντα Σαυροματῶν ταραττομέ-²⁰ων, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τῶν περὶ τὸν Ἰστρον Σκυθῶν, οὗς
f. 180 r. Πατζινάκους τὸ πλῆθος κικλήσκουσιν, ἔγνω λοιπὸν ὁ βασι-
λεὺς τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἐπενεγκεῖν κατ' αὐτῶν. καὶ τὰ
πρὸς τὸν πόλεμον ἐξαρτύσας, καὶ τὸν στρατιωτικὸν κατάλο-

nitentia ictus et virtutem verens viri, nesciens, quomodo delictum cor-
rigeret, honorifice cadaver eius inferri regiae iussit, et traditur sepul-
cro, in quo loco ille etiam vivens imperaverat, in monasterio ab eo
erecto: miraculum maximum et digne perductae dignitatis pontificalis
signum sempiternum ostendens in manu cruciatae formae significatio-
nem, et mansit honorata revera hunc typum servans pacis crucis
et benedictionis etiam adhuc, non mutata omnino morte corporis.

Creatur autem patriarcha Constantinus praeses et protovestiarius
Lichudes, vir maxime illustris regis et civilibus rebus inde a Mono-
machi usque ad huius declarationem et hoc tempus particeps in regia
administratione totius. et fait ad donandum tum pronus et prospiciens
sacrorum diaconis et mixtis, ut etiam omnes eius liberalitate fere fruc-
rentur et prorsus eam admirarentur.

Cum autem qui versus occidentem habitant Sauromatae contur-
barentur, cumque iis etiam Scythae circa Istrum habitantes (quos
Patzinacos multitudo vocat), statuit iam rex Graecas vires ducere con-
tra eos, et postquam quae ad bellum sunt necessaria praeparavit et

γον ποιησάμενος, πάσιρρωμος ἔξεισι. καὶ μέχρι τῆς Σαρδικῆς γενόμενος καὶ καταπλήξας τοὺς Σαυρομάτας εἰς φιλίαν ἔλθειν συνηγάκασε, καὶ συνθήκαις ἐπιρρώσας τὸ εἰρηναῖον μεταστρατοπεδεύει πρὸς τοὺς ἄλλογενεῖς, τοὺς Σκύθας φημί.
 5 καὶ διηρημένων αὐτῶν ἐν ἀρχαῖς ὄντων, οἱ μὲν τῶν ἄλλων ἡγέμονες προσῆλθον αὐτῷ, καὶ τὰ πιστὰ φυλάττειν συνθέμενοι φόβου παντὸς ἀπηλλάγησαν· μόνος δὲ ὁ πρὸς τῷ τοῦ Ἰστρου χεῖλει περιουστῶν καὶ ἀπότομον πέτρων κεκτημένος
 10 χεῖρας δοῦναι τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' ὑπεροπτικῶς πρὸς τοῦτον διατεθεὶς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον, τοῖς Ῥωμαίοις ἀντιταξόμενος. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ τῆς ἰδίας κακονοίας ἀποίσατο τὰ ἐπίχειρα· κατὰ κράτος γὰρ ἠττηθεὶς βραχείας μερίδος ἀντιταχθείσης αὐτῷ φυγὰς ᾤχετο, βαθεῖα τινὶ ὕλῃ ὥσπερ τις
 15 πτώξ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν εἰσδύς. καὶ ὁ βασιλεὺς ἔλων τὸ κρησφύγετον, καὶ φρουρὰν καταλιπὼν καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας, τὴν ἐπάνοδον εὐθύμως ἐποιεῖτο.

Περὶ πρόποδας δὲ τινος Λοβιτζοῦ λεγομένου τὴν παρεμβολὴν θέμενος, πρᾶγμα τι τῆς τοῦ τόπου ἐπωνυμίας
 20 ἀπήυρα. ῥαγαδαὸς γὰρ ὄμβρος τῆς στρατιᾶς εὐθέως ἐπικαταρραγείς καὶ νιφετὸς ἔξωρος, σεπτεμβρίου μηνὸς ἔτι τὸν δρόμον ἐλαύνοντος, πολλῆς κακώσεως τὸ στρατιωτικὸν καὶ λύμης ἐνέπλησεν. ἧ τε γὰρ ἵππος σχεδὸν πᾶσα καὶ πολλοὶ

20. ἀπήυρα C.

militum delectum fecit, omnino firmus egreditur, et usque ad Sardorum fines profectus et terrens Sauromatas in amicitiam venire coegit, et pactionibus obfirmata pace castra movit ad alienos, Scythas dico. et cum divisi essent hi in provinciis, duces quidem ceterorum ad eum venerunt, et postquam fidem servare statuerunt, omni timore liberati sunt. solus autem ad Istri litus ingrediens et praecipitem rupem nactus latebras, Selte barbaro erat nomen, noluit manus dare regi, sed contentu in hunc affectus egressus est in campum ut Graecis se opponeret: non multo post sui consilii mali abstulit poenam, valde enim victus, parva parte ei apposita, fugiens contendit densam in silvam quasi lepus — — — —. atque rex postquam expugnavit latebras et praesidium reliquit et ducem imposuit ei, reditum fortiter instituit.

Circa pedes autem collis alicuius, qui Lobitzus vocatur castra ponens, loci cognomen expertus est: rapidus enim imber exercitui repente incidens et nivis impetus intempestivus, mense septembre etiam currente, multa calamitate exercitum et pernicie implevit. equitatus enim fere omnis et multi praesentium frigore et imbre assiduo

τῶν παρόντων, τῷ κρύει καὶ τῷ ὄμβρῳ συνεχεῖ καὶ ἀνυποί-
 στω μῆκιστον χρόνον ταλαιπωρούμενοι, τὸ ζῆν ἐναπέρορξαν,
 καὶ τὰ ἐπιτήδεια παρ' ἐλπίδα τοῖς στρατευομένοις ἐπέλιπε,
 ποταμίον ἑεύματος καὶ χειμῶνος γενόμενα πάρεργον ἀνη-
 στολῆς δὲ γενομένης ἐξῆει πρῶταις ὁ βασιλεύς, καὶ τὸν ποτα-
 μὸν ἀγχοῦ καταρρέοντα, τραφέντα τῇ ἐπομβρίᾳ, διαπεραιού-
 μενος πολλοὺς τῶν σφετέρων ἀπέβαλε. λήξας δὲ πρὸς μι-
 κρὸν τῆς ὀδοιπορίας ὑπὸ σκιὰν ἔστη δένδρον τινὸς ἅμα τισὶ
 τῶν ὑπερεχόντων, καὶ μετ' ὀλίγον ἠχῆς γενομένης ἐκ τῆς
 δρυὸς προῆει μικρὸν ὁ βασιλεύς, ὅσον μὴ τῷ μῆκει ταύτης¹⁰
 καταλαμβάνεσθαι· ῥιζόθεν δ' αὐτῆ τμηθεῖσα σὺν πολλῇ τῇ
 βοῇ ὑπτία τῇ γῆ προσήρρισε. γέγονεν ὁ βασιλεύς ἐνεὸς κα-
 ταμαθῶν οἴας μικροῦ δεῖν τελευτῆς ἔμελλε τυχεῖν, καὶ ἦν
 προοίμιον οὐκ ἀγαθὸν τὸ συγκύρημα.

Προβιβάζων δὲ τὴν στρατιὰν ἐπεπορευέτο ταύτη. ἐπε-
 τάχυνε δ' αὐτὸν καὶ τις φήμη ψευδῆς καὶ οὐκ ἔμπρακτος,
 τυραννίδος ἀπάρχεσθαι λέγουσα τὸν πρὸς ἑῴαν ἀποσταλέντα
 παρ' αὐτοῦ πολιτικὸν ἄνδρα διὰ τὴν τῶν δημοσίων κτημά-
 των ἐξίσωσιν. καὶ μέχρι τῆς βασιλίδος γενόμενος καὶ πρὸς
 τὸ οἰκτρὸν τοῦ συμβάντος εἰκότως ἀνιαθεῖς, καὶ τὴν κατηγο-
 ρίαν τοῦ ἄρχοντος ἐπίπλαστον ἐγνωκώς, ἀνελάμβανεν ὄμως
 τῆς ἀθυμίας ἑαυτὸν, καὶ περὶ τὸν κατὰ πρόσωπον τῆς βασι-
 λίδος προεκκείμενον πορθμὸν ἀνιῶν ἐνησχολεῖτο τῇ θήρᾳ,²⁰

et intolerabili per longissimum tempus confecti vitam deposuerunt: et necessaria contra expectationem milites defecerunt, fluctuum et tempestatis facta additamentum. respiratione facta egreditur mane rex et fluvium prope defluentem, auctum imbre transgrediens multos suorum amisit. desistens autem paulum ab itinere in umbra stetit arboris alicuius cum quibusdam primoribus, et paulo post clangore ex quercu facto, progreditur paulum rex, in quantum non longitudine eius capi posset: radicitus autem haec scissa cum multo clamore resupina in terram decidit. factus est rex mutus, cum cognosceret, quali paene mortis succubisset: et erat proverbium non bonum esse casum.

Promovens autem exercitum ibi proficiscebatur: accelerabat autem eum etiam fama falsa neque effecta, tyrannidem instituisse dicens virum ad orientem a se missum, civilium rerum peritum, propter publicas possessiones aequandas, et usque ad regnum veniens et misera ratione congressi vexatus et accusationem principis simulatam cognoscens se recollegit tamen ex animi defectione, et circa vadum in fronte regia situm ascendens vacavit venationi se delectans assidua exercita-

ψυχαγωγῶν ἑαυτὸν τῇ συνεχεῖ γυμνασίᾳ. περὶ δὲ ὄραν
 ἀρίστου φῶς ἀστραπήβολον τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐπέσκηψε·
 Νεάπολις τούτοις τὸ γνώρισμα. καὶ ὁ βασιλεὺς πληγεὶς, ὡς
 λόγος, ἐκεῖθεν ἀκατίοις ἐξαίφνης πρὸς τὰ βασίλεια ὤρμησε,
 5 καὶ νοσομαχῆσας ἡμέραις τισὶ τὸν μόρον ἔκαραδόκει. καὶ διὰ
 τοῦτο πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θείου ἀσπάζεται τὴν μετάνοιαν,
 καὶ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας τὸν μοναδικὸν καὶ ἀπέριττον ἀν-
 ταλλάττεται βίον, βασιλέα προχειρισάμενος οὐ τὸν ὀμαιμόνα f. 180 v.
 Ἰωάννην, οὐ τὸν ἀδελφιδουῖν, οὐκ ἄνδρα προσζευξας τῇ θυ-
 10 γατρί, ἀλλὰ τὸν πρόεδρον Κωνσταντῖνον τὸν Λούκαν, ὃς αὐτῷ
 συνίστωρ καὶ συναγωνιστῆς περὶ τὴν τῆς βασιλείας κατάκτη-
 σιν διὰ παντὸς ἐχρημάτισεν. αὐτὸς δ' ὁ Κομνηνὸς μοναχι-
 κοῖς ῥάκεσιν τὴν τοῦ Στουδίου καταλαμβάνει μονήν, ἔτι τῇ
 νόσφ τρυχόμενος, ζήσας μὲν . . . , βασιλεύσας δὲ ἔτη
 15 δύο καὶ μῆνας τρεῖς, ἐπιζήσας δὲ τούτων ἐλάττονα τῷ μό-
 ναχικῷ.

Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν ὑγρότητος μεστή θεαθεῖσα ἡ
 τούτου σορὸς πολὺν λόγον εἰς τὸν δῆμον ἐκίνησε, τῶν μὲν
 τιμωρίαν εἶναι λεγόντων καὶ κολάσεως ἔνδειγμα τὸ φανὲν διὰ
 20 τὸν πολὺν φόνον ἐκείνον τὸν ἐκ τοῦ κροτηθέντος ἐμφυλίου πο-
 λέμου γενόμενον περὶ Νίκαιαν. ἄλλοι διὰ τὴν τῶν πολλῶν κά-
 κωσιν καὶ ὑστέρησιν μερικὴν καὶ καθόλου τῶν διδομένων τοῖς
 πλείστοις ἐπετείως ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, ἄλλοι διὰ

20. τὸν] τὸ C.

tione: circa tempus autem prandii, lumen fulguratum in loca illa inci-
 dit, novum his signum: et rex ictus, ut sermo est, inde lintribus re-
 pente ad regiam contendit, et aegrotans nonnullos dies sortem suam
 exspectabat, et propterea ad placandum numen divinum amplectitur
 poenitentiam et regia potestate solitariam et simplicem mutat vitam,
 postquam regem creavit non cognatum Ioannem, neque nepotem, ne-
 que virum coniungens filiae, sed praesidem Constantinum Ducam, qui
 ei conscius et socius in regno obtinendo omnino fuerat. ipse autem
 Comnenus monachicis vestibus indutus Studii obtinet monasterium,
 etiam — tum morbo vexatus, postquam vixit — — —, et regnavit
 annos duos et menses tres, his pauciores praeterea vivens mo-
 nachus.

Post obitum autem humoris plenum visum huius sepulcrum mul-
 tum sermonem in populo movit, cum alii ultionem esse dicerent et
 poenae exemplum id quod visum fuerat, propter multam caedem illam
 ex infami interno bello ortam circa Nicaeam: alii propter multitu-
 dinis vexationem et deminutionem in parte et omnino eorum, quae ple-

τὴν τῶν ναϊκῶν καὶ ἰδιωτικῶν κτημάτων ἀφαίρεσιν, ἕτεροι διὰ πάντα. ἄλλοι διὰ σωφρονισμῶν τῶν μετέπειτα. μονο-
 νουχι τοῦ μεταλλάξαντος κόλασιν· συνέβαλον γὰρ τὴν μετά-
 νοίαν ὅτι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν ἐκκαλεῖται πρὸς ἔλεον. οἱ
 δὲ τούτων ἐναντίοι μετάμελον θρῆσαι τὸν ἄνδρα μετὰ τὴν 5
 ἀναχώρησιν ἔλεγον, καὶ κατὰ τοῦτο τῆς μεταβιώσεως μὴ
 ἀπόνασθαι. οἱ δὲ τὸ ρεῦσαν ἀγιοσύνης ἔργον ἐτίθεντο διὰ
 τὴν μετὰ ταῦτα μᾶλλον μετάνοίαν, καὶ τὸ δειχθῆναι πᾶσιν
 ὡς οὐκ ἔστιν ἀμάρτημα τὸ τὴν θείαν εὐμένειαν βιαζόμενον,
 εἰ τῶν κακῶν τις ἐκκλίνας τὸ ἀγαθὸν ἔλοιτο. ἐγὼ δὲ ἀμφο- 10
 τέρων τὴν γνώμην ἐπαποδέχομαι τῷ τὴν μὲν κωλυτικὴν εἶναι
 μελλόντων κακῶν, τὴν δὲ προτρεπτικὴν ἀπὸ τοῦ χείρονος
 πρὸς τὸ βέλτιον· καὶ οὐδενὸς τὴν ἤτιτω καταψηφίζομαι.

Cod. Esc.

f. 298.
an. 1059.

Ἄλλ' ὁ μοι λέγειν ὁ λόγος ὄρητο, ἐπιλαβόμενος τῶν
 βασιλικῶν σκήπτρων Κωνσταντίνος ὁ Δούκας συνήθροισε τὰ 15
 σωματεῖα τῆς πόλεως, καὶ λόγους ἐπιεικείας γέμοντας ἐδη-
 μηγόρησε πρὸς αὐτούς, "ἐμεῖ" φήσας, "ὦ ἄνδρες, βασιλεῦα τε-
 θεικῶς τῶν ἐπὶ γῆς ὁ βασιλεύων ἐν οὐρανοῖς τῆς ἀπασῶν
 μεγίστης τιμῆς πεποίηκε μέτοχον. ἐγὼ δὲ οὐκ ἂν ψεύσαιμι
 τὰς πρὸς ἐκεῖνον συνθήκας, ἀλλ' εὐμενῆς καὶ φιλάνθρωπος 20
 ἔσομαι, πατήρ τε τοῖς νέοις, καὶ τοῖς ἤλιξιν ἀδελφός, καὶ

1. τὴν om C.

ἐπαποδέχομενος C.

2. σωφρονισμὸν? mox hiat oratio.

11.

risque quotannis e regiis thesauris darentur, alii propter templorum
 et privatarum possessionum abreptionem, alii propter omnia, alii pro-
 pter castigationum futurarum paene defuncti poenam. intelligebant
 enim poenitentiam quod divinam benignitatem evocat ad misericordiam.
 horum autem contrarii poenitentiam habuisse virum post secessum di-
 cebant, et hac in re vita sequente non frui: alii autem id quod flue-
 bat, sanctitatis signum statuebant propter maiorem posthac poeniten-
 tiam et ad probandum omnibus, non esse peccatum, quod divinam cle-
 mentiam urgeat, si quis malis se deflectens bonum eligeret. ego au-
 tem utrorumque sententiam reddidi hanc ob rem quod altera arcere
 possit a futuris malis, altera advertere possit a peiore ad melius, et
 neutram ut inferiorem damno.

- Sed id quod mihi dicere oratio tendebat, receptis regiis sceptris
 Constantinus Ducas coegit collegia urbis et orationes clementia refer-
 tas habuit ad eos, cum diceret: *me*, viri, cum regem reddiderit ter-
 renum ille qui in coelis regnat omnium maximi honoris fecit partici-
 pem. ego autem non fallam datas illi promissiones, sed clemens et
 humanus ero, pater adulescentibus, et aequalibus frater, et scipio se-
 nibus et puer constitutione et aemulatione naturae. eveniet autem in

Βακτηρία τοῖς γέρονσι, καὶ παῖς τῇ διαθέσει καὶ μιμήσει
 τῆς φύσεως. εὐθνήσετε δὲ ἐν ἐμοί, καὶ τὸ προφητικὸν πλη-
 ρωθήσεται· ἀλήθεια γὰρ ἐκ τῆς γῆς ἀνατελεῖ, καὶ δικαιο-
 σύνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διακύψει, καὶ οὐδεὶς ἔσται καθάπαξ ἐπὶ
 5 τῶν ἡμῶν ἡμερῶν ὁ στεναγμῶ καὶ κλαυθμῶ καὶ στερήσει ἀδίκῃ
 συγχυθησόμενος.” ταῦτα εἰπὼν, καὶ συναποκρύψας ἑαυτὸν,
 ὡς ἔθος τοῖς βασιλεῦσι, παραπετάσμαι σὺν εὐφημίᾳ, μεγί-
 σταις ἐλπίσι καὶ φιλανθρώποις μετέωρον εἰργάσατο τὸ ὑπή-
 κοον. τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε τῆς τῶν πραγμάτων ἐχόμενος ἀντιλή-
 10 ψεως ἀνθαμιλλωμένῳ ἐψέκει τοῖς ἑαυτοῦ καὶ προχαράττειν
 ἄλλ' ἅττα, τοῦ ἐπιεικοῦς καὶ μετρίου μὴ ἀπιστάμενος. πε-
 ποίηκε δὲ καὶ τιμήσεις, καὶ ἦσαν οἱ τιμηθέντες πολλοὶ τῶν
 τε τῆς ἀγορᾶς καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς. ἀνώρθωσε δὲ καὶ
 τοὺς ἤδη παρὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότος τῶν οἰκείων
 15 ἐκνεπτωκότας τιμῶν· καὶ γὰρ ἐκεῖνος τοὺς τῷ καθαιρεθέντι
 παρ' αὐτοῦ βασιλεῖ προσφκειωμένους πολλοὺς ὄσους παγα-
 νοὺς ἕξ ἐντίμων ἀπέδειξε, καὶ εἰς τὰς σφῶν αὐτῶν ἀξίας
 πάλιν ὁ Δούκας ἀνεκαλέσατο.

Ἔτι δὲ τοῦ κράτους αὐτῷ συναυξανομένου ἐπέστη τὰ
 20 τῆς ἐπετείου ἑορτῆς τοῦ ἐν μάρτυσι περιωνύμου ἁγίου Γεωρ-
 γίου. μετὰ δὲ τὴν τοῦ θείου πάσχα σωτήριον ἐπιφοίτησιν
 καὶ ὁ βασιλεὺς, ὡς ἦν ἀπὸ τοῦ Μονομάχου τεθεοπισμένον. 181 γ.
 τοὺς κατὰ τὴν ἡμέραν βασιλεῖς εἰς τὸ τοῦ ἁγίου φοιτᾶν

1. παῖς] πᾶσι πάντα?

2. εὐθνήσετε C.

me et vaticinium confirmabitur: veritas enim e terra orietur et iusti-
 tia e coelo se deflectet, neque quisquam omnino erit nostris tempori-
 bus gemitu et fletu et raptu iniusto confusus. haec cum diceret et
 occultaret se ut mos est regibus tegmine cum benedictione, maximis
 expectationibus et humanis elatos reddidit subiectos. deinde autem
 imperio recepto videbatur certare secum, et adumbrare invicem clemen-
 tiam et modestiam non desistebat. fecit autem etiam honores: et erant
 honorati multi ex iis, qui in foro et senatu erant. restituit autem
 etiam eos qui iam a superiore rege patria eieci erant honorans. et
 enim ille quam plurimos, qui regi a se sublato familiares fuerant, in
 paganos mutavit ex honoratis, atque hos in ipsas eorum dignitates
 rursus Ducas revocavit.

Iam vero robore ei aucto instabat festus dies, qui quotannis ce-
 lebratur, illustris inter martyres sancti Georgii. post divini autem
 festi faustum adventum etiam rex ut erat inde a Monomacho impera-
 tum, ut qui tum essent reges ad sancti irent martyrium, ubi ipse æ-
 dificia splendida et pretiosa et regibus apta constituerat, ut igitur ex-

μαρτύριον, ὅπου περ αὐτὸς οἰκοδομὰς λαμπρὰς καὶ πολυτελεῖς καὶ βασιλεῦσι προσηκούσας ἐπήξατο, πληρῶν ἐντολὴν αἰδοῦ τῷ ἐντειλαμένον, μᾶλλον δὲ τῇ τοῦ μάρτυρος ἐπευφρανόμενος ἑορτῇ καὶ κομίσασθαι μέλλων τὸ προσωρισμένον τάλαντον ἐπὶ δεξιώσει τῆς παρουσίας, παρεγένετο θύσων αὐτῷ⁵ βασιλικῶς τὴν τιμὴν. καὶ μέντοι καὶ τὴν ἑορτάσιμον ἡμέραν διηνεκῶς ἐπέμενεν ἐκεῖσε, τὴν διαγωγὴν οὐκ ἀηδῆ καθορῶν· τινὲς δὲ τῶν τῆς βασιλευούσης κακοήθως διατεθέντες, ὡς τοῦ βασιλέως χαρακτῆρας παραγυμνοῦντος οὐκ εὐγενεῖς καὶ ἀστατοῦντος τοῖς λόγοις καὶ πρὸς τὸ βασιλικὸν ὀλισθαίνοντος χά-¹⁰ρισμα, τὸ δὲ καὶ μεταβολῆς ἔρῶντες ἐλπίδι λημμάτων καινῶν, βουλὴν πονηρὰν ἐξαρτύσαντες ἄρτι προβεβουλευμένην αὐτοῖς, μεταδίδουσι τῆς λύμης αὐτῆς οὐ μόνον στρατιωτῶν τισὶ τῶν περὶ τὴν ἡπειρον ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ στόλου καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν δορυφορίας τε καὶ δυνάμεως.¹⁵ καὶ ἦν αὐτοῖς διεγνωσμένον τε καὶ συγκείμενον ἵνα τοῦ βασιλέως ἔτι ταῖς μαρτυρικαῖς ἐμφιλοχωροῦντος σκηναῖς ὀρθριώτερον, πρὸ τοῦ διαγελαῖν ἀπάρξασθαι τὴν ἡμέραν, οἱ μὲν σὺν ἀλαλαγμῷ καὶ βοῇ καὶ θορύβῳ μεγίστῳ τὰς τῆς πόλεως πλατεῖάς διαταράξουσι, καὶ ταῖς φρουραῖς προσβαλόντες ἀνά-²⁰στατον ἅπαν τὸ ἔμφρουρον ἀπεργάσονται, καὶ πολλοὺς τῶν ὁμοίων πρὸς ἀνταρσίαν διερεθίσουσιν, οἱ δὲ τῆς βουλῆς αὐτοῖς συμμετέχοντες ναυτικοὶ τοῖς ἀκατίοις πρὸ τῶν ἄλλων προσοκείλωσι τῇ χέρσῳ τῶν μαρτυρικῶν ἐκείνων σκηναῶν, καὶ

2. πλ. τὴν ἐντολὴν?

pleret imperatum reverentia imperantis, magis etiam ut festo martyris delectaretur, et tradere volens definitum talentum ad salutationem praesentiae, adfuit, sacrificaturus ei regie honorem et festum diem assidue remansit ibi, victum non iniucundum spectans. quidam autem contra imperium male dispositi, quasi rex mores denudaret minime nobiles, et infirmus in orationibus, et regii favoris oblivisceretur, tum etiam mutationis cupidi spe commodorum novorum, consilium malum instruente nuper excogitatum a se, communicant ignominiam non solum cum militum in continente quibusdam, sed etiam cum militibus regiae classis et navalis armaturae et exercitus: atque erat ab iis agnitum et statutum, ut rege adhuc in martyrii versante tentoriis antequam illucescere coepisset, alii bellico cantu et clamore et tumultu maximo urbis vias perturbarent et praesidia aggressi desertum omne praesidium facerent et multos similibus ad seditionem excitarent, alii autem consilii iis participes navales milites lintribus ante ceteros appellerent martyrii illis tentoriis et regem appropinquantem belli tumultu exterritum et ad regiam aditurum seque confirmatum contra

τὸν βασιλέα κατιόντα τῷ κυδοιμῷ κατεπτοημένον, καὶ πρὸς τὰ βασίλεια μέλλοντα παραγενέσθαι καὶ κατασφαιλισθῆναι πρὸς τὴν ἐπιβουλήν, ὃ πάντως ἀναγκαίως ποιῆσαι τοῦτον προέκειτο, ὑποδέξωνται τοὺς ἑαυτῶν ἀκατίους καὶ πελάγιοι γένόμενοι τῷ βυθῷ παραδώσουσι. καὶ ἦν ἡ γνώμη δεινῆ τις καὶ ἄφυκτος, καὶ πανταχόθεν σοβοῦσα τὸ θῆραμα καὶ πλεκτάναις κατὰ γῆ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν τοῦτον συγκατασχεθῆναι καὶ θηραθῆναι συνάγουσα. τοῦ δὲ διασκεδάζοντος βουλὰς ἔθνῶν καὶ λογισμοὺς ἀθετοῦντος ἀρχόντων Κυρίου ἀπερίτρεπτος μένουσα ἡ βουλὴ τὰς τῶν γήινων σκαιωρίας παρέσφαλε, καὶ παρ' ἐλπίδα τὴν σωτηρίαν τῷ ἀπεγνωσμένῳ πανταρχικῶς ἔχαρίσατο. ὡς γὰρ ἡ στάσις ἀνῆψε καὶ θόρυβος ἀνερρηπίσθη πολὺς, αἱ τε ἀγγελίαι φθάνουσαι ἕτερα τὴν ἕτεραν τῷ βασιλεῖ προσεφοίτησε, καὶ ὁ δῆμος ἅπας

10 15 συνεκροτεῖτο καὶ συνηθροίζετο, καὶ ταραχῆς ὑπῆρχον τὰ κατὰ τὴν πόλιν ἀνάμυστα καὶ συγχύσεως συσκευασάμενος οὗτος ὁ βασιλεὺς ἅμα τῇ Αὐγούστη καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν γεννηθεῖσιν εἰς τὴν γείτονα κατῆλθον ἀκτὴν, καὶ μὴ εὐρόντες τῶν βασιλικῶν πλοίων τινὰ εἰς τὸ προσορμίσαν νέον ἔκ τινος ἀπροό-

20 πτου καὶ δεξιᾶς τύχης, μᾶλλον δὲ προνοίας ἀρρήτον θελήματτος, ἀρχοντικὸν πλοιάριον, ὡς εἶχον σπουδῆς, ἀνέβησαν. καὶ τῶν βασιλείων εὐθὺ τῆς εἰρεσίας ἀγούσης ἐπικατέλαβε τὸ τῆς ἀνοσίας βουλῆς μετεσχηκὸς ἀκάτιον, τὸν βασιλέα προκαλούμενον εἰσελθεῖν ἐν αὐτῷ ὡς σπουδαιότερον δῆθεν ἀχθῆ-

16. οὕτως?

22. ἐπικατέλαβον C.

insidias, id quod omnino necessario hunc facturum apparebat, exciperent suis lintribus et si in alto essent gurgiti traderent. atque erat sententia dira et inevitabilis et undique terrens feram, et plagis pro hominum infirmitate hunc ut contineretur et peteretur adducens. destruentis autem sententias gentium et rationes tollentis principum domini firma sententia mortalium impia consilia aberrantia reddidit et praeter spem salutem desperato omnipotenter donavit. cum enim seditio flagraret et tumultus magnus excitaretur, et nuntii alius alium anteveniens ad regem deferrentur, et populus omnis conveniret et cogeretur, et turbationis esset urbs plena et confusionis: se paravit hic rex simul cum Augusta et suis liberis et devenerunt ad vicinam ripam et cum non invenirent regiarum navium ullam navigium imperatorium quod nuper appulerat pro quadam improvisa et dextra fortuna, sive potius tacita providentiae voluntate, ut erant studio incitati, ascenderunt. atque cum regias remis peterent assecuti sunt participem impii consilii lintrem, provocantem regem, ut in eum ingrederetur, ut-

σόμενον δι' αὐτοῦ. ὡς δ' ἀπεπέμπετο καὶ κατὰ χώραν ὁ
 θηρευόμενος ἔμεινε, καὶ τι προύργου πράξιν ἀπηναισχύντουν
 οἱ ἐν αὐτῷ, προσαρᾶσσειν ταῖς κώπαις οὐκ ἔξ εὐπλοίας σχη-
 ματιζόμενοι. διασωθέντος τοίνυν τοῦ βασιλέως ἀθιγοῦς ἐν
 τοῖς ἀνακτόροις, ἐπεὶ καὶ ὁ τούτου ἀντάδελφος διὰ τῆς 5
 ἀγορᾶς προῆει προπορευομένων αὐτοῦ καὶ περικυκλούντων
 στρατιωτῶν ἐγχεσιμύχων, διάλυσιν ἐλάμβανε τὰ τῆς στάσεως·

f. 181 v. τοῦ γὰρ ἄλλον πλήθους τῆς πόλεως μὴ συναποσταῆσαι θε-
 λήσαντος καὶ συνδιαφθαρεῖναι τῇ τῶν ἐπιβούλων σκαιότητι,
 φόβος κατέσχευεν αὐτούς. καὶ οἱ μὲν ἐπισημότεροι καὶ τὰς 10
 ἀπλισμένας ἤδη παραγυμνώσαντες τῷ μεγάλῳ καὶ περιωνύμφ
 ναῷ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας προσέδραμον, τὴν περὶ ψυχῆς σω-
 τηρίαν τῶν ἄλλων ἀπάντων, χρημάτων τε φάμεν καὶ κτημά-
 των, ἀνταλλατιόμενοι· οἱ δὲ λαθεῖν οἰηθέντες ἐπὶ τὰς ἐαν-
 τῶν κατοικίας καὶ συναυλίας ἐτέρας διασκεδάσθησαν. ἐξῆλθε 15
 δὲ καὶ ὁ τῆς πόλεως ἑπαρχος μετὰ τὸ τὴν πολλήν, τὸ τοῦ
 λόγον, τυφθεῖσαν θάλασσαν, τὸ φλεγμαῖνον καὶ αὐτὸς κατα-
 στέλλων, καὶ συνεμίγη τῷ τοῦ βασιλέως ὁμαίμονι κατὰ τὴν
 ἀγορὰν προοδύνοντι. ἦσαν γὰρ ἀναλαβόμενοι πάντες ἑαυτούς,
 καὶ τούτων συγκροτοῦντες τὰ νικητήρια, καὶ τοῖς βασιλεῦσι 20
 τὸ κράτος ἐπικροτοῦντες, καὶ σὺν εὐφημαῖς καὶ θυμιάμασι
 πλείσταις τὴν προπομπὴν ἐργαζόμενοι.

Ὡς δὲ κατὰστασις ἔσχε καὶ νηνεμία τούτῳ τὸ κλυδῶ-
 νιον, καὶ παντελῆς πληροφορία τοῖς περὶ τὸν βασιλέα καὶ

pote qui studiosius eo ferretur. cum autem valere iuberet eos et in
 loco suo petitus maneret, etiam longius quid facere eos non puduit,
 remis infligere, quod non propter faustam navigationem signum facie-
 bant. servato igitur rege intacto in regia, cum etiam huius frater per
 forum progredereur anteeuntibus ei et stipantibus eum militibus ar-
 matis, dissolvebatur seditio. cum enim reliqua multitudo urbis nollet
 cum iis deficere et deleri insidiantium temeritate, metus eos tenuit.
 atque illustriores quidem vel ordines armatos derelinqentes iam ad
 magnum et clarum sapientiae dei templum accurrerunt vitae salutem
 ceteris omnibus rebus, pecuniis scilicet et bonis, mutantes, alii autem
 latere se putantes in suas domos et deversoria alia dispersi sunt.
 egressus autem est etiam urbi praefectus post multum ictum mare ut
 est in proverbio flagrans et ipse compositurus et accessit ad regis
 fratrem in foro procedentem: recollegerant enim se omnes, et horum
 comparabant victoriae praemia, et regibus victoriam applaudebant et
 laudibus et thure multo pompam faciebant.

Postquam autem compositio tenuit et ventorum tranquillitas

αὐτῷ βασιλεὺς γέγονεν ὡς μερικὴ τις δυσβουλία καὶ συνέ-
 λευσις συνετάραξε τὸ ὑπήκοον, οὐχὶ συνθήκη κοινὴ καὶ
 συγκίνησις ἐξεπολέμωσε τοῦτον, καὶ θάρσους ἐνεπλήσθησαν,
 εἰς ἔρευναν εὐθύς διανέστη καὶ τῶν τειολμημένων ἐκδίκησιν
 5 ὁ κρατῶν. καὶ ἐπεὶ λαθεῖν οὐκ ἔην τοὺς τοσοῦτου κακοῦ
 πρωτεργάτας καὶ στασιαστάς καὶ συνίστορας, ἤγοντο τούτων
 συγχοί, καὶ καθοσιάσεως εἰς βασιλέα φερομένης ἐκρίνοντο.
 καὶ οἱ μὲν εἰρκταῖς δημοσίαις, οἱ δὲ ἀμειδέσιν οἰκίσκοις ἐδί-
 δοντο. ἄλλοι δὲ τούτων τὸν θάνατον ἐκκλῖναι σπουδάζοντες,
 10 ὑποσχέσειν ἑλευθερίας σαινόμενοι, προεδίδουν ἑτέρους. καὶ
 καθ' ἑκάστην συνελαμβάνοντο συγχοί, καὶ φόβος εἶχε τοὺς
 πλείστους ἵνα μὴ συλληφθῶσι κατηγορούμενοι. τέως δὲ μα-
 στιγώσας τούτων τινὰς ὁ κρατῶν, καὶ εἰς φῶς τοὺς ἐπιβού-
 λους προαγαῶν οὐδὲ πρὶν ἀγνοουμένους διὰ τὸ ἐκραγῆναι τὸ
 15 μελετώμενον, φυγῇ τούτους καὶ δημεύσει προσεζημίωσε, μη-
 δένα δι' αἵματος τιμωρήσασθαι ἀνασχόμενος, ἀλλ' εὐψύχως
 τὴν παροινίαν καὶ μετριώτερον ἐνεγκῶν. πρὸ δὲ πάντων ὁ
 εἰρημένος ἔπαρχος, συνειδότης κατηγορηθεὶς καὶ κριθεὶς, ὑπε-
 ρορία καὶ δημεύσει κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ταραχῆς ὑπε-
 20 βλήθη, εἰσιῶν μὲν εἰς τὰ βασιλεια ὥς τι τῶν δεόντων κα-
 τορθωκῶς καὶ τὸ στασιάζον κατευνακῶς, ἀφαιρεθεὶς δὲ τὴν
 ζώνην καὶ τὰ παράσημα καὶ κατάκριτος ἀπροσδοκῆτως γε-
 νόμενος.

3. τοῦτο?

5. τοσοῦτους C.

hunc aestum et omnino persuasum est regis et regi ipsi, partis quan-
 dam malevolentiam et conspirationem turbasse subiectos, neque vero
 pactionem communem et coniurationem hunc bello induxisse, et ani-
 mo impleti sunt, ad inquisitionem statim surrexit et inceptorum ultio-
 nem imperator. atque cum non latere possent tanti mali auctores et
 seditiosi et conscii, deprehendebantur horum multi et dedicatione ad
 regem lata iudicabantur, atque alii quidem vinculis publicis, alii tristi-
 bus aedificiis tradebantur, alii autem horum mortem evitare studentes
 promissis libertatis molliti prodebant alios, et quotidie capiebantur
 multi, et metus tenebat plurimos, ne caperentur accusati. postquam
 autem per tempus aliquod castigavit horum quosdam imperator et in
 lucem insidiantes produxit, quos ne antea quidem ignoraverat cum
 consilium prorupisset, exsilio hos et publicatione punivit, neminem
 sanguine se puniturum pollicitus, sed generose iniuriam et moderatius
 ferens. Ante omnes autem, commemoratus praefectus conscientiae
 accusatus et damnatus exilii et publicationis eodem die turbae inductus
 est, ingressus in regiam, quasi aliquid necessariorum bene fecisset et
 seditionem composuisset, privatus autem cingulo et insignibus et
 damnatus praeter expectationem factus.

Ἐπόθησε δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὁ βασιλεὺς ἐπέκεινα τὴν τε τῶν δημοσίων χρημάτων ἐπαύξεισιν καὶ τῶν ἰδιωτικῶν δικῶν τὴν ἀκρόασιν καὶ τούτοις τὴν μείζονα φροντίδα κατεκένου τῆς βασιλείας, τῶν ἄλλων ἤττον βασιλικῶν ἀντεχόμενος, στρατιωτικῶν φημί καὶ στρατηγικῶν πλεονεκτημάτων καὶ τῆς ἐντεῦθεν εὐδοξίας, τοῖς εἰρημένοις πολιτικοῖς εὐδοκιμεῖν προαιρούμενος. διὰ δὴ ταῦτα καὶ συκοφαντικῆς ἐπηρείας καὶ σοφιστικῆς μεθόδου καὶ δικανικῶν προβλημάτων ἐσμῶ καὶ σεκρετικῶν ζητημάτων ἐπιπλοκαῖς τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐκλονεῖτο, καὶ κοινῇ μελέτῃ τοῖς ἅπασιν τὸ κατορθῶσαι τὰ τοιαῦτα ἐγένετο, ὡς καὶ αὐτοὺς στρατιώ-10 τας μεταβαλεῖν καὶ μεταμαθεῖν τὰ πρὸς τὴν τούτων γνῶσιν παράγοντα. καὶ τοῦ βασιλέως εὐπροσίτου καὶ μετριόφρονος ὄντος καὶ ἤττον περὶ τὸ σῶμα κολαστικοῦ καὶ τὰ περὶ τὸ

1. 182 γ. θεῖον εὐσεβεῖν δοκοῦντος ὡς μάλιστα φιλοπτώχου τε πέρα τοῦ δέοντος καὶ φιλομονάχου καθισταμένου, καὶ διεπτοημέ-15 νου περὶ τὰ ἱερά, ἢ πρὸς τὰ λεχθέντα ἕτερα κεφάλαια εὐνοια τὴν τῶν τοιούτων προτερημάτων ἤμβλυεν ἐπιμέλειαν, καὶ κατὰ σφᾶς αὐτὰς ἀρετὴ καὶ κακία περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον μονονουχί ἐστασίαζον. ἐνίκα δὲ παρὰ πολλὰς ψήφους τὸ δυσπαθές, ὅσῳ καὶ πλείονι μερίδι ἐφήλωτο. τὸ γὰρ εὐσεβές καὶ 20 τὸ φιλόπτωχον ἅμα καὶ φιλομόναχον καὶ τὸ μὴ πρὸς κόλασιν δι' αἵματος ἔτοιμον, καὶ αὐτὸ τὸ εὐπρόσιτον, ἐπαίων μὲν οὐδεὶς ἦν ὁ μὴ ἀξιώων, πλὴν ἀλλὰ τῶ ἔχοντι μόνῳ τὴν ὄνη-

4. ητιων C.

Cupivit autem praeter cetera omnia rex et publicarum rerum accessionem et privatarum actionum auditionem: et his maiorem curam exhauriebat imperii, aliis negotiis regiis minus deditus, militaria dico et imperatoria commoda, et proinde capienda gloria commemoratis civilibus rebus ut nobilis fieret magis optans. propterea igitur sycophanticis minis et sophistarum instar factis artificiis et litium multitudine et secretorum quaestionum implicationibus Graecus populus agitabatur et commune studium omnibus corrigendi talia oriebatur, ut etiam ipsos milites ut mutarent et aliter discerent horum cognitionem adducunt. Et cum rex facilis esset et modestus et minus corpus castigans et erga divina pius videretur quam maxime et pauperum amans supra necessitatem et monachorum esset et timidus circa sacra, benevolentia in commemoratis aliis gravissimis rebus visa talium virtutum curam debilitabat, et in iis ipsis virtus et vitium circa idem subiectum paene seditiosa erant. reportabat autem victoriam multis sententiis indignatio, quo etiam maiore parte divulgata erat. quod enim pius erat et pauperum simul et monachorum amans neque ad castigandum sanguine promptus et affabilis esset, haec nemo erat, quin laudibus dignaret; sed haec ei soli, qui ea haberet, utilitatem afferre iudicabant, et

- σιν ἐπιφέρειν ἐδοκιμάζοντο, καὶ τισιν ὀλίγοις τῶν προσιόντων ἢ ὁμαλῶς προδεχθέντων αὐτῶ· τὸ δὲ φειδωλὸν καὶ ἄγαν ποριστικὸν τῶν δημοσίων χρημάτων, ἔστιν οἷς καὶ οὐκ ἐν εὐπροσώποις αἰτίαις, καὶ τὸ κατ' ἐξουσίαν δικαστικόν, καὶ τὸ
- 5 καταφρονητικὸν τῆς στρατιωτικῆς εὐπραγίας καὶ στρατηγικῆς καὶ ἀκρητικῆς εὐπαθείας πολλῶν καὶ σχεδὸν ἀπάντων τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις τελούντων λυμαντικὸν ἐψηφίζοντο. ἡγείρετο γὰρ πολὺς γογγυσμὸς τῶν τε καταδικαζομένων οὐ νομικῶς καὶ τῶν κατηγορουμένων σοφιστικῶς, καὶ τῶν ἀπαιτουμένων
- 10 εἰς τὸ δημόσιον ἐνίοτε ἀχρεώσητα, καὶ τῶν δεχομένων φορολογικὰς ἐπαυξήσεις ἐπαρχιῶν, καὶ τῶν καταδρομὰς ὑφισταμένων βαρβαρικὰς διὰ τὸ μὴ κατὰ λόγον τὸν στρατιωτικὸν κατάλογον γίνεσθαι. ἐλέγετο δὲ μὴ τῆς τοῦ βασιλέως φύσεως ἔργα ταῦτα (εἶναι γὰρ τοῦτον πρὸ τῆς ἀρχῆς ἀφθονον τὰ πάντα καὶ ἀπειρόκακον καὶ τῆς ἐλεημοσύνης ὀλοσχερῶς ἐφαπτόμενον), ὑποφθορᾶς δὲ τινῶν καὶ παραινέσεως φιλοπράγμονος, ὅσοι τῆς πρὸς τὰ βασιλεία οἰκειώσεως μείζον οὐδὲν οὐδ' ὑπέρτερον ἤγηται, ἵνα τὸ εὐμενὲς τοῦ κρατοῦντος συλῆσωσιν.
- 20 Ἄλλ' οὔτε τὸ τῆς ἀρετῆς τοῦ βασιλέως μέρος ἀγέραςτον οὔτε τὸ ἄλλως ἔχον ἀνώλεθρον τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐπικρατείᾳ διαμεμένηκε. περὶ μὲν γὰρ τῶν ἐντός, ὅπως καλῶς ἔσχε τῷ βασιλεῖ, καὶ ὡς ἦν αὐτῷ βουλευτὸν, τῶν παίδων ὧν μὲν ἰδιωτῶν

16. παραινέσεων C.

nonnullis paucis eorum, qui ad eum accederent et benigne ab eo exciperentur. quod autem parcus erat et nimis comparans publicarum rerum nonnunquam etiam non speciosis causis, et quod ex potestate iudicem agebat, et contemnebat militarem fortunam et imperatoriam et rei iudiciariae bonum statum multorum et fere omnium in Graecorum censum adhibitorum, perniciosum censebant. excitabatur enim multa indignatio eorum, qui damnati erant non ex lege, et qui accusati modo sophistarum et a quibus exigebantur in aerarium non debita et provinciarum, quae accipiebant vectigalium accessiones, et eorum, qui incursiones sustinebant barbarorum cum sine electione delectus militum fieret. dicebantur autem non regis naturae esse haec facta: esse enim hunc ante imperium liberalem omnino et vitiorum expertem et miserationi prorsus deditum, exitio tamen quorundam et adhortationibus multum agentibus, quotquot regia benevolentia maius nihil neque altius putant, ut clementiam imperatoris auferant.

Sed neque pars virtutis regis inhonorata neque aliter comparata exitii expertis Graeco imperio mansit. nam de rebus domesticis, quomodo bene se haberent regi, et quomodo esset ab eo prospectum li-

συναελθόντων τούτω εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ συμβασιλεύειν γεγενημένων, ὧν δὲ μετὰ τὴν βασιλείαν γεννηθέντων καὶ αὐτόχρομα βασιλέων ἀναδειχθέντων καὶ τῇ πορφυρίδι κατὰ τὸν τῶν Ῥωμαίων ἐθισμόν συναναδοθέντων, καὶ τοῦ τῆς Ἀνυγούστης ἐν ἑαριζούσῃ τῇ ἡλικίᾳ ἄνθους, οὐ πολὺς λόγος οὐδὲ 5 παράθεσις πρὸς τὴν τῶν ἀντικειμένων τουτῶν ἀμίλλαν. τὸ δὲ εἰς κοινὸν ἦκον ὄφελος ἔξεταστέον ὡς προδιέλληται. τῆς μὲν γὰρ κακίας ταῦτα ἐπίχειρα. κατὰ μὲν τὴν ἐώαν ἐληίζοντο πάντα καὶ διεφθείροντο. τῇ δὲ τῶν Νεφθαλιτῶν Οὐννων ἦτοι τῶν Τοόρκων ἐπιδρομῇ καὶ κατισχύσει, καὶ τῇ βιαιῇ 10 ὑποχωρήσει καὶ δείματι τῶν ἡμελημένων στρατιωτῶν ἐκ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ καταλόγου, καὶ συνεχεῖς ὑπῆρχον αἱ ἐκδρομαί. καὶ ἡ εὐδαιμων χώρα τῆς Ἰβηρίας παντελῶς κατηρέϊπτο, ἥδη προκατειρασμένη ὡς εἶπομεν. μετελάμβανον δὲ τοῦ δεινοῦ καὶ ὄσαι ταύτῃ παρέκειντο, Μεσοποταμία τε καὶ Χαλδία, 15 Μελιτηνὴ καὶ Κολώνεια καὶ τὰ πῶ Εὐφράτῃ συγκείμενα ποταμῶ· καὶ εἰ μὴ στρατεύμασιν ἐνίοτε, μᾶλλον δὲ φῆμαις δυνάμεσιν διείργοντο τὰ τῶν βαρβάρων, καὶ τις ἀρχηγὸς τούτων Χωροσάλαρις οὕτω λεγόμενος, ἕτερος δὲ Ζαμουχῆς, τὴν ἥττω συμβαλόντες τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ ἐκλήρωσαντο, κὰν καὶ 20 μέχρι Γαλατίας καὶ Ὀνωριάδος καὶ αὐτῆς Φρυγίας τὸ ἀντίπαλον περιέδραμε. καὶ ὅτι μὲν ἀνάγκης κατεπειγούσης ἐστέλλετο στρατιωτικόν, οὐκ ἀπὸ τρόπου· ὅτι δὲ ψιλὸν καὶ

5. ἐνεβριζούσῃ C.

beris, quorum alii privati homines cum hoc in regiam ascenderant et principatus participes facti erant, alii imperio accepto nati et illico reges declarati et purpura ex Graecorum more donati erant, et flori Augustae iuventutis ver degentis, non multus erat sermo neque comparatio cum oppositorum horum certamine. in communem autem societatem quae redundaret utilitas investigandum ut antea diiudicatum sit. improbitatis enim haec est poena: in oriente quidem rapiebantur omnia et debebantur, Neuthalitarum autem Hunnorum sive Turcarum incursione et virtute et coacta fuga et timore neglectorum militum e graeco delectu etiam continui suppetebant impetus, et beata terra Iberiae omnino afflictata est, iam antea confecta ut diximus. participes autem periculi erant etiam quotquid huic adiacebant, Mesopotamia et Chaldaea, Melitene et Colonea, et quae Euphrati fluvio coniuncta erant. atque nisi exercitibus nonnunquam, magis autem fama virium arcerentur barbari et dux aliquis horum Chorosalaris sic dictus et alius Zamuches congressi bona fortuna inferiorem partem sortiti essent, profecto etiam usque ad Galatiam et Onariadem et ipsam Phrygiam hostes accurrissent. atque quod necessitate urgente instrueretur exer-

ἀπρόθυμον τῇ τοῦ ὄψωνιασμοῦ ὑστερήσει, εἰπεῖν δὲ καὶ τὸ
 κάκιστον μέρος, ὡς τῶν κρειττόνων ἀπελαυνομένων τῆς στρα-
 τεῖα· διὰ τὸ μείζονος τυγχάνειν βαθμοῦ τε καὶ ὄψωνιασμοῦ, f. 182 v.
 καταγνώσεως οὐκ ἄπῃν τὸ γενόμενον, μηδενὸς γενναίου κα-
 5 τορθουμένου, καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ποτὲ μεγαλοπρεπειᾶς καὶ
 ἰσχύος ἀνάλογον. ἐξ οὗ συνέβαινε τοὺς μὲν Ῥωμαίους δυ-
 σπαθεῖν καὶ καταπληκτικούς ἡγεῖσθαι τοὺς ἐναντίους καὶ μηδὲ
 φωνὴν ὑπομένειν αὐτῶν, ἐκείνους δὲ ἐναβρύνεσθαι καὶ ἀγε-
 ρωχεῖν καὶ μετὰ πολλῆς προσρήγνυσθαι πεποιθήσεως, ὡς
 10 πρὸς ἡσσηθέντας πολλάκις ποιουμένους τὸν πόλεμον. ἐξ οὗ
 καὶ τι συνηέχθη παραλογώτατον καὶ οὐκ ἀνίαν μόνον ἀφό-
 ρητον ἀλλὰ καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατεῖας ἐπιφέρων ἐλάττωσιν
 καὶ ἰσχύος μεγίστης ἀφαίρεσιν.

Τὸ Ἄννιον πόλις ἐστὶ μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, καὶ
 15 πανταχόθεν τάφοις οὐ χειροποιήτοις ἀλλὰ φυσικαῖς κοιλάσι
 καὶ ἀδιεξοδευτοῖς καὶ πέτραις ἀποτόμοις συμπεριειλημμένη, καὶ
 ποταμῷ βαθυδίνῃ καὶ ἀβάτῳ περιεζωσμένη τὸ μέρος καθ' ὅπερ
 ἀπορροῶγες καὶ φάραγγες ἐπιλείπουσι· καὶ βραχὺς ἐστὶ τόπος ὃ
 20 τὰς ἀμφόδους ἔχων τῆς πόλεως, καὶ οὗτος μετεώροις καὶ ἰσχυ-
 ροῖς κατοχυρῶται τείχεσι. ταύτην ὃ τῆς αἰοιδίμου λήξεως
 βασιλεὺς ὁ Μονομάχος ἀξιομάχῳ πρότερον στρατιᾷ παρωστή-
 σασθαι διαγωνισάμενος οὐκ ἠδυνήθη· συνδήκαις δὲ καὶ με-

6. ἀνεύλογον C.

citus non erat extra rationem, quod autem nudus et invitus propter
 commectas defectum, possis etiam dicere, quod pessima esset pars,
 cum fortiores discederent exercitu, quia maiorem adipiscebantur gra-
 dum et commectum, vituperatione non carebat factum, nulla nobili re
 peracta, et a Graeca pristina magnificentia et robore absonum erat,
 qua ex re accidit, ut Graeci angerentur et terribiles putarent hostes
 atque ne vocem quidem eorum sustinerent, illi autem se iactarent
 et superbi essent et multa cum fiducia aggredenterentur ut contra vic-
 ctos saepe gerentes bellum, qua ex re etiam aliquid contigit maxime
 inexpectatum, et quod non solum aegritudinem intolerabilem sed
 etiam Graeci principatus afferret deminutionem et roboris maximi pri-
 vationem.

Annium urbs est magna et hominum abundans et undique fos-
 sis non manu factis sed naturalibus vallibus et exitu carentibus et
 rupibus praeruptis circumdata et fluvio profundo et inaccesso circum-
 cincta in ea parte, ubi rupes et valles deficiunt, et brevis est locus
 circumsitam viam continens urbis, atque hic arduis et firmis firmatus
 est muris. hanc urbem celebratae mortis rex Monomachus pugnaci
 antea exercitū subicere contendens non potuit, pactionibus autem et

γίονται επαγγελίας τὸν ἀρχοντα ταύτης πιστωθῆμενος εὐ-
 ἔλπειν, συνέπεισε μεταδίδοθαι πρὸς τὰ ἡμέτερα καὶ τὴν πόλιν
 θῆσθαι Ἑνωμαίους. καὶ ὁ μὲν μὴ διαφνεσθεὶς τὰς ἐλπίδας
 ἢν ἐπαδείαις καὶ ἀβρότησι καὶ ἀπτιδόσεσι κήσεων καὶ ἀξιω-
 μάτων μεγίστων τὸν βίον εἴλεεν ἐπέραστον· ἡ δὲ πόλις,⁵
 χάρον τε πολλὴν ἔχουσα καὶ πολίγνια ὑπ' αὐτὴν, δουρικῆ
 κατεκοσμήθη ἀρχῆ, πρὸς τοῖς Συριακοῖς τοῦ Τιβίου διαχει-
 μὲνη ὄροις, καὶ ἦν ἡμῖν χαράκωμα μέγιστον καὶ ἀποτροπὴ
 τῶν ἐπιπθόντων ἐπιβάλλειν μελλόντων βαρβάρων εἰς τὴν Ἰβηρι-
 κήν. τὸ δὲ φειδωλὸν τοῦ κρατοῦντος καὶ ταύτης τοὺς Ῥω-¹⁰
 μαίους ἐστέρησεν· ἐπεὶ γὰρ σιτηρέσιον καὶ ὁ ἐν ταύτῃ σα-
 τράπης ἐλάμβανε, προσελθὼν τις Ἀρμένιος Παγκράτιος οὕτω
 καλούμενος τῷ βασιλεῖ, συντίθεται τούτῳ καὶ ὑπισχνεῖται
 χωρὶς τινος ἀπολήψεως τὴν τοιαύτην ἀρχὴν μετελθεῖν καὶ
 κρείττονως συντηρῆσαι τὸ ἄστυ, καὶ ὄση τούτῳ παραπέφυκε¹⁵
 σύγκησις. καὶ λαμβάνει τὸν βασιλέα τῇ ὑποσχέσει συνεπι-
 νεύοντα, καὶ δοῦξ ἀποδείκνυται, καὶ καταλαμβάνει τὴν ἐν
 τούτοις ἡγεμονίαν. ἀναξίως δὲ τὰ πράγματα διοικῶν, καὶ
 μήτε τῇ ἀκροπόλει σίτον ὡς τὸ εἶκός προμηθεύμενος μήτι
 ἄλλο τι ἢ πολεμικὸν ἢ πολιτικὸν ὄρθῳς καὶ βεβαίως ἐμπο-²⁰
 ρευόμενος, εἰς μεγάλους κινδύνους τὴν θάυμασίαν παρενέ-
 βαλε πόλιν. παροδεύων γὰρ ὁ σουλτάνος ἐκεῖθεν παν-
 στρατιᾷ (τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ τούτων ἐξάρχοντι) παρ'

maximis promissis ducem huius reddens spe elatum persuasit ei ut
 transiret ad nostros et urbem Graecis traderet, atque hic quidem non
 fallebatur exspectationibus et in luxuria et mollitie et donis possessio-
 num et dignitatum maximarum vitam tradebat amabilem. urbs au-
 tem terram multam habens et oppida sub ea ducali instructa sunt im-
 perio ad Syriacos Tibii constituta fines. atque erat nobis castellum
 maximum, et defensio contra ingredi inde volentes barbaros in Iberos.
 paratimonia autem imperatoris etiam hac Graecos privavit. cum enim
 commentum etiam huius satrapa acciperet, adiens quidem Armenius
 Pancratius sic vocatus regem paciscitur cum hoc et promittit sine ullo
 impedimento tale imperium aditurum se et melius servaturum urbem
 et quanta ei caset communis possessio et capit regem promisso
 adnudentem, et dux declaratur et occupat in his imperium, indigne au-
 tem res curans neque arci frumentum ut par erat comparans neque
 aliud quid bellicum aut civile recte et fortiter agens, in magna peri-
 cula admirabilem deiecit urbem. praeterveniens enim sultanus inde
 toto exercitu (hoc enim erat nomen horum principum) ab eo et prae-
 terea misso regio servo nulla necessitate contra talem urbem ad bel-

αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐπαποσταλέντος βασιλικοῦ ἀνδράποδος εἰς οὐδὲν
 δέον κατὰ τῆς τοιαύτης ἐκπεπολέμωται πόλεως. τούτου γὰρ
 αἰθιγῇ τὴν ὑπὸ Ῥωμαίους παρερχομένου, οὗτοι τῆς οὐραγίας
 καὶ τῶν ὑστερούντων τῷ κόπῳ φιλοκερδῶς ἐξαπτόμενοι πολ-
 5 λούς ἀνήρουν καὶ τούτους ἐσκύλευον, ἕως ἢ φῆμη ταχύτατα
 πρὸς τὸν σουλτάνον διέδραμεν. ὁ δὲ τὴν ὕβριν μὴ ἐνεγκῶν
 (ἀνῆπτε γὰρ τὴν ὄργην καὶ τὸ τῶν συνόντων αὐτῷ στρατιω-
 τῶν πλῆθος, μὴ ἀνεχομένων τὴν παροιμίαν καταλιπεῖν ἀτιμώ-
 ρητον) θυμοῦ πνέων καὶ ἰταμότητος εἰς τὸ Ἄννιον ἐπάνεισι,
 10 καὶ καταστρατοπαδεύει πρὸ τούτου, καὶ τῆς πολιορκίας μετὰ
 πολλῆς ἀπάρχεται τῆς παρασκευῆς. οἱ δ' ἔνδον φρουρὰν
 ἱκανὴν μὴ ἔχοντες (περιεῖλε γὰρ καὶ ταύτην χρηματισμὸς
 οὐκ ἀκίνδυνος ὑποσχομένου τοῦ ἀμίσθου τουτουῖ στρατηγοῦ
 καὶ ταύτης χωρὶς φυλάξαι καὶ κέρδος τῷ δημοσίῳ ποιῆσαι
 15 τὰ ἐν αὐτῇ δαπανώμενα) ἀντέσχον μὲν πρὸς καιρὸν, οἷα δ'
 ἔμποροι καὶ πολεμικῶν μηχανημάτων καὶ προβλημάτων ἀπεί- f. 183 r.
 ρατοὶ, καὶ ἄρχοντος χηρεύοντες εὐγενοῦς, μᾶλλον δὲ τὴν ἀρ-
 χὴν ὀρῶντες διχοστατουμένην καὶ τεμνομένην τῷ τὸ μὲν βα-
 σιλικὸν ἀνδράποδον τὸ πᾶν μεθέλκειν εἰς ἑαυτό, τὸν δὲ Πλαγ-
 20 κράτειον εἰς ἑαυτὸν τὸ κράτος ἀντισφαιρίζειν, καὶ στασιάζον
 ὀρῶντες τὸ κρατοῦν, ἄλλως τε καὶ πληγέντες ζημίᾳ τὸ πρό-
 τερον ἐφ' ᾧ δώροις ἐμμειλῆσθαι τὴν τοῦ πολεμήτορος ἀγ-
 ριότητα, ταῖς συχναῖς ἀπειρηκότες προσβολαῖς καὶ κατασει-

15. τὰ δ' ἐν C.

lum excitatus est. hic enim cum praeteriret Graecam terram in-
 tactam, hi ultimos et propter fatigationem relictos avare aggressi
 multos interficiebant et hos spoliabant, donec fama celerrime ad sul-
 tanum accurreret. hic autem superbiam non ferens — accendebat enim
 iram etiam congregientium ei militum multitudo, qui non sustinebant
 iniuriam relinquere non multatam — animi spirans et audaciae contra An-
 nium ingreditur et castra ponit ante hoc et oppugnationem cum multo
 instituit apparatu. illi autem intus praesidium idoneum non habentes
 — abstulit enim etiam hoc administratio non tuta polliciti huius
 gratuiti ducis se etiam sine hoc eam servaturum — et lucrum aera-
 rio facturum — sumtus autem in ea sustinebant per tempus, sed ut
 mercatores et bellicarum machinationum et difficultatum ignari et duce
 orbati nobili, magis autem imperium videntes dissidens et dissectum,
 cum regius servus omne ad se traheret, Pancratius autem ad se po-
 tentiam eludere studeret, et dissidentem videntes dominationem, prae-
 cipue etiam icti poena antea, quia donis mulcere volebant bellatoris
 saevitiam frequentibus defatigati incursionibus et concussi destructio-
 nibus murorum, in fugam se dederunt, et cognoscentes horum propo-

οὐδέντες τοῖς σπαραγμοῖς τῶν τειχῶν εἰς φυγὴν ἔωρμησαν. καὶ γνόντες τὴν τούτων προαίρεσιν οἱ πολέμοι ὁμοσε ταῖς πύλαις σὺν ἀλαλαγμῷ πολλῷ καὶ βοῇ διωθήσαντο, καὶ ταύτας καὶ μέρη τοῦ τείχους ἐπιθετικῶς καταστρέψαντες αἰρούσιν ἀνὰ κράτος τὴν πόλιν, καὶ γίνεται φόβος τῶν ἔνδον ἀμύθη-5 τος. οὔτε γὰρ ἡλικίας οὔτε φύσεως οὔθ' αἰρέσεως ἔλεος ἦν, ἀλλὰ πάντες ἡβηθὸν ἀηροῦντο, καὶ ποταμὸς αἵματος τὴν οἰκτρὰν ταύτην καὶ δύστηνον κατεδίωκε πόλιν. περιεσώθη δὲ τοῦ κρατίστου ταύτης πολλοσθημόριον, σὺν ταῖς κακίστοις ἡγεμόσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνιόν. τῶν δ' ἐν χειρὶ γενομέ-10 νων ὅσοι κατὰ τινα χρηστοτέρων συγκύρησιν τὸν ἐκ τοῦ σιδήρου διέφυγον ὄλεθρον, αἰχμαλωσίᾳ πικρῇ παρεδόθησαν. ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς ἀκροπόλεως -μητ' ἐπισιτισμὸν ἔχοντες, καὶ τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων τρυχόμενοι, ὁμολογίαις ὕστερον ὑποσπόνδοις καὶ μόνῃς τῆς ζωῆς ἐχούσαις τὴν ἔφεσιν καὶ ἀν-15 τοῖ παραδεδώκασι τὸ κρησφύγετον, καὶ γέγονεν ὑπὸ πολεμίοις τοιαύτη πόλις μετὰ τῶν πολεχνίων καὶ τῶν ὑπαίθρων αὐτῶν δι' ἀπληστίαν καὶ χρημάτων ἄκαιρον φυλακὴν, μὴ εἰδότες τοῦ βασιλευθέντος ὅτι πολλάκις μὲν ὤνησε καὶ διαφόρως ἄφθονος χεῖρ, ἐν δὲ τοῖς ἀναγκαίοις διὰ παντός, ὀλιγάκις δὲ 20 καὶ μὴ τοῖς ἀναγκαίοις κατέβλαψε, καὶ ὡς αὐτὸ τὸ ὄνομα τῶν χρημάτων χρῆσιν ἅμα παρυπεμφαίνει καὶ χρησιμότητα. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον

2. πόλις C.

20. ἀναγκαίως C.

situm hostes, recta per portas multo cum clamore et tumultu irruerunt et hanc et partes muri prompta incursione destruentes capiunt vi urbem et oritur caedes eorum, qui intus erant, ingens: neque enim aetatis neque naturae neque benevolentiae misericordia erat, sed omnes vigentes interficiebantur et flumen sanguinis miserandam hanc et infelicem irrigavit urbem. aufugit autem fortissimorum huius minima pars cum pessimis ducibus in arcem ascendens: captorum autem, qui feliciore casu ferri mortem effugerent, captivitati acerbae traditi sunt, sed etiam qui in arce erant, neque commeatum habentes et inopia necessariorum confecti pactionibus postea per inducias factis et solius vitae habentibus concessionem et ipsi tradiderunt confugium et fuit sub hostibus haec urbs cum oppidis et campis ipsis propter insatiabilitatem et divitiarum intempestivam custodiam, nesciente rege, saepe numero profuisse et tempestive benignam manum, in necessitate autem omnino, raro autem etiam si non opus esset necuisse, et nomen ipsum rerum utilium (divitiarum) usum simul significare et utilitatem.

Atque res Asiaticae hoc modo se habebant et ad tantam destru-

καὶ εἰς τοσοῦτον σκυλμὸν περιήγοντο, τῆς ἐπιδρομῆς καὶ τῆς ἐνέδρας μὴ ληγούσης τῶν ἐναντίων· τὰ δὲ τῆς Εὐρώπης ἐνόσουν μὲν καὶ αὐτὰ ταῖς τῶν Πατζινάκων ἐπιδρομαῖς, σχολαίως δὲ καὶ βραδέως καὶ μέρει τινὶ τῷ πρὸς αὐτοὺς πλησιάζοντι. προστέρουσι δὲ ἐν τισὶ προσβολαῖς οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἤτταν ἀνελαμβάνοντο. οὐ μὴν οὐδ' ἐκέλευε κατεπολεμήθῃ τὸ πολεμοῦν, σπονδαῖς δὲ μόνον εἰρηρικαῖς ἀναστολὴν ἐλάμβανεν ἡ τοῦ ἔθνους ἐπιδρομή. τὰ δὲ τῆς ἀρετῆς προτερήματα ταῦτα.

0 Τῆς γ' Ἰνδικτιῶτος ἐνοστάσης, ἐπάρχοντος τῶν κατὰ τὸν Ἰστρὸν πόλεων τοῦτε μαγίστρου βασιλέως τοῦ Ἀποκάπη καὶ τοῦ μαγίστρου Νικηφόρου τοῦ περιβοήτου Βοτανειάτου, παγγενεὶ τὸ τῶν Οὐζῶν ἔθνος μετὰ τῆς ἰδίας ἀποσκευῆς τὸν Ἰστρὸν διαπεραιωθὲν ξύλοις μακροῖς καὶ λέμβοις αὐτοπρέμ-
15 νοις καὶ βύρσαις, τοὺς διακωλύοντας τὴν τούτων περαιώσιν Βουλγάρους καὶ λοιποὺς στρατιώτας κατηγωνίσαντο, καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν καίτοι διαγωνισαμένους ἐκθύμως, καὶ μᾶλλον τοῦ Βοτανειάτου, αἰχμαλώτους παρέλαβον, καὶ τὴν ἐκεῖσε πᾶσαν ἐπλήρωσαν ὑπαιθρον· συνεψηφίζετο γὰρ τὸ ἔθνος εἰς
20 ἐξήκοντα μυριάδας ἀνδρῶν. μοῖρα δὲ τις οὐκ ἐλαχίστη τῶν ἐκεῖ σπονδαίως ἀπάρασα τὸ Ἰλλυρικὸν ἅπαν ἄχρι Θεσσαλονίκης καὶ αὐτῆς Ἑλλάδος κατέδραμε καὶ κατέληξαιτο, καὶ λείαν ἤλασεν οὐκ ἀριθμητῆν. χειμῶνι δὲ πολλῷ, πε-

10. τῶν] τοῦ C. correxit intérpres.

etionem (planctum) adducebantur, incursione et insidiis non desinentibus hostium. quod autem Europam attinet, aegrotabant etiam ipsae res Patzinacorum incursionibus, lente autem et pigre et parte quadam iis conjuncta superiores erant in quibusdam impetibus Graeci, et cladem resarciebant, verumenimvero non ibi debellatum est bellum, pactionibus tantum pacificis finem capiebat populi incursio: virtutis autem facta haec erant.

Tertia autem indictione ineunte principibus urbium ad Istrum sitarum magistro regis Apocape et magistro Nicephoro illustri Botaniate tota gente Uzorum populus proprio cum apparatu Istrum traiciens lignis longis et lembis radicitus factis et pellibus Bulgaros, qui horum transitum arcere vellent, et reliquos milites debellarunt et duces eorum licet pugnantes fortiter et magis Botaniate, captivos ceperunt, et ibi omnem impleverunt campum: numerabatur enim populus circa sexaginta myriades hominum. Pars autem quaedam non minima eorum, qui ibi erant, studiose profecta Illyriam totam usque ad Thessaloniam et ipsam Graeciam incurrit et spoliavit et raptum exigebat innumerabilem. tempestati autem multae obnoxii cum ad suos

ριπεπωκότες, ὅτε πρὸς τὰ σφέτερα ἤλαυνον, οἱ τὴν τοιαύ-
 λ. 183 τ. την μοῖραγ πληροῦντες οὐ μόνον τὰ ἀλλότρια ἀλλὰ καὶ
 τὰ ἑαυτῶν σχεδὸν ἀπέβαλον ἅπαντες, καὶ δυστυχῶς εἰς τὴν
 παρεμβολὴν ἐπανεξέυξαν. ὁ δὲ βασιλεὺς περὶ τοῦ πληθυ-
 σμοῦ πυνθανόμενος ἤσχαλλε μὲν καὶ ἡδημόνει, στρατιὰν δ' ὅ
 ἀξιόμαχον συναθροῖσαι καὶ δυνάμεις ἀφείναι τούτοις ὀκνη-
 ρότερος ἦν, ὡς μὲν τινες, φειδοῖ τῶν ἀναλωμάτων (ἦν γάρ,
 ὡς προέφραμεν, φιλοχρήματος ὁ ἀνὴρ), ὡς δ' ἔνιοι, μὴ ἀπο-
 θαρρῶν πρὸς τοιαύτην ἰσχὺν ἀντιπαρατάξασθαι· καὶ γὰρ
 ἅπαντες ἀπρόσμαχον εἶναι τὸ τῶν ἐναντιῶν πλῆθος καὶ ὅλως 10
 ἀκαταγώνιστον συνετίθεντο. μηδὲ γὰρ εἶναι τῶν ἐνδεχομένων
 ἢ δυνατῶν ὑπερῶν τσαύτας μυριάδας, πολέμῳ καὶ μάχαις
 συντετραμμένας καὶ προχείρους ἐχούσας τὰς δεξιὰς καὶ γε-
 γυμνασμένας πρὸς ἀντικατάστασιν καὶ ἀναίρεσιν, παρατάξει
 κατατροπώσασθαι, καὶ ἀμήχανος ἐδόκει πᾶσιν ἢ λύτρωσις, 15
 καὶ μετοικίαν ἤδη τὸ τὴν Εὐρώπην ἅπαν ὀλοῦν ἐβουλεύετο.
 ὁ δὲ βασιλεὺς πρῆσθειαν ἀπεσταλκῶς πρὸς τοὺς ἐθνάρχας
 αὐτῶν ἐπειρᾶτο, καθ' ὅσον οἶόν τε, τούτους παρενεγκεῖν καὶ
 πρὸς καιρὸν καταστεῖλαι καὶ πάλιν εἰς τὴν ὑστεραίαν βου-
 λεύεσθαι, πολλὰ τούτοις ἐπιστείλας ἐπαγωγὰ. καὶ μεταπεμ- 20
 ψάμενος ἐνίους χαρίσμασι τούτους ἐδεξιώσατο. τὸ δ' ἔθνος
 μέγιστον ὄν, καὶ πρὸς πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων ἐπιρρηγνύ-
 μενον, ἐν πολλοῖς μέρεσι τὴν Εὐρώπην συνέθλιβε. μὴ φέ-

3. an ἅπαντα?

6. ἐφείναι?

proficiscerentur qui hanc partem implebant, non solum aliena sed etiam
 sua fere amiserunt omnes, et misere ad castra redierunt. rex autem
 de multitudine audiens iratus quidem erat et stupebat, sed ad exer-
 citum pugnacem cogendum et vires contra hos emittendas lentior erat,
 ut quidam dicebant parsimonia sumtum, erat enim ut antea diximus
 divitiarum amans homo, ut autem nonnulli, non audens tali exercitui
 se opponere: etenim omnes impugnabilem esse hostium multitudinem
 et omnino invictam censebant: neque enim fieri posse opinabantur, ut
 tantas myriades bello et pugnis eductas et promptas habentes dextra
 et exercitatas ad oppositionem et trucidationem acie in fugam verte-
 rent, et inevitabilis videbatur omnibus redemptio et de colonia dedu-
 cenda iam omnes Europae incolae cogitabant. rex autem legatione
 missa ad ethnarchas eorum conabatur in quantum fieri posset hos ab-
 ducere et in tempore delenire et rursus in futurum prospicere, multas
 hic mittens illecebras, et arcessens nonnullos, muneribus hos extepit.
 populus autem qui maximus erat et ad comparanda necessaria irrum-
 pebat, multis in partibus Europam comprimebat. neque vero ferens
 rex indignationem multitudinis et famam dicentem, parsimonia res

ρων δ' ὁ βασιλεὺς τὸν γογγυσμὸν τῶν πολλῶν καὶ τὴν λέγουσαν φήμην ὅτι φειδωλίας τὰ Ῥωμαίων ἀπεμπολοῦντό τε καὶ καταπροΐεντο, ἔξεισι τῆς βασιλευούσης, καὶ κατανικρὺ τοῦ Ἀθύρου, περὶ τόπον οὕτω καλούμενον Χοιροβάχχους, ἐν
 5 ᾧ καὶ βασιλικὰς παραπεπήχασι κτήσεις, σκηνας ἰδίας ἐπήξατο καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. καὶ ἦσαν πλείους τῶν ῥν', οὐ ποσότητι μείζονι. ὄθεν καὶ πολλοὺς θαναμάζειν ἐπῆλθεν ὅπως τηλικαύτην ἰσχὺν μετὰ τοσούτων ὁ βασιλεὺς ἀνδραρίων τῆς βασιλευούσης ὑπανεχώρησε, δέον πρότερον τὰς ἐώας δυνάμεις
 10 συναγαγεῖν καὶ οὕτως ἐξορμῆσαι πρὸς τὰ ἐσπέρια. καὶ ἐψέκει τῇ μυθευομένῃ τοῦ Διονύσου στρατιᾷ, ὅτε μετὰ τῶν μαινάδων ἐκεῖνος καὶ τῶν Σειληνῶν ταύτην ἐπ' Ἰνδοὺς ἤλαυνεν. ἐν τοιαύτῃ δὲ τούτου παρασκευῇ καθεστῶτος, δρομαδοὶ τινες ἐκ τῶν ἀπεσταλμένων εἰς τὸν Ἰστρον ἐπανελθόντες παντελῆ
 15 τοῦ ἔθνους ἀπήγγειλαν ὄλεθρον. προέφθασαν γὰρ οἱ αἰχμαλωτισθέντες ἡγεμόνες ῥυσοθῆναι τῆς ἐκείνων χειρός, καὶ γνώμας εἰσενεγκόντες τῆς αὐτῶν καταλύσεως, φράζοντες ὡς οἱ μὲν λογάδες τῶν Οὐζῶν σκάφεισιν ἐμβάντες παραινεσεῖ [καὶ] τῶν Ῥωμαϊκῶν ἀρχῶν τῶν ἐν τοῖς Ἰστρικοῖς χεῖλεσι πόλεων
 20 τὸν Ἰστρον διαβεβήκεσαν καὶ εἰς τὴν σφῶν αὐτῶν ἐπανεδράμον, οἱ δὲ περιλειφθέντες, πλῆθος καὶ οὕτως ἀμύθητον, τὸ μὲν τι νόσῳ λοιμικῇ καὶ λιμῷ καταπονθηθέντες καὶ ἡμιθνήτες τυγχάνοντες, τὸ δὲ καὶ τοῖς παρακειμένοις Βουλγάροις καὶ τοῖς Πατζινάκοις καταπολεμηθέντες, ἄρδην ἀπώλοντο σιδήρῳ

Graecas prodi et proiectas esse, egreditur regia et adversus Athyrem circa locum, qui vocabatur Choerobacchus, in quo etiam regias firmarunt possessiones, tentoria propria fixit et suorum, et erant plures quam centum quinquaginta non maiore numero, quam-obrem etiam multis admiratio obvenit, quomodo talem vim cum tantis rex homunculis regiae subiret, cum necesse esset, antea orientales vires conducere et ita egredi in occidentem. et similis erat fabuloso Bacchi exercitui, quando cum Bacchis ille et Silenis hoc contra Indos proficisceretur iter. cum autem in tali esset hic apparatus, cursim nonnulli missorum ad Istrum revertentes absolutam populi nuntiarunt perniciem. antevenerant enim capti duces ut liberarentur illorum manu, qui quidem etiam sententias inferrent eorum dissipationis, narrantes quomodo delecti Uzorum lintres ascendentes hortatu etiam Graecorum imperiorum urbium in Istri ripis sitarum Istrum traiecerint et in suam ipsorum terram recurrerint, relictis autem, multitudo sic quoque ingens, partim morbo pestifero et fame confecti et semimortui, partim etiam per adjacentes Bulgaros et Patzinacos debellati funditus perierint ferro et unguibus brutorum animalium et ipsis

καὶ ὄπλαϊς ἀλόγων ζώων καὶ αὐταῖς ταῖς ἰδίαις ἀμάξαις
 συμπατηθέντες καὶ ἀναιρεθέντες παρὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐλ-
 πίδα, καὶ *εἰς οὐδὲν λογισθέντες οἱ πάντων κρατήσιν ποτὲ
 προσδοκώμενοι. καὶ ἦν ἡ φήμη τοῦ ἀληθοῦς μὴ ἀπάδουσα.
 ὁ δὲ βασιλεὺς παραδόξως διασωθεῖσαν τὴν ὑπ' αὐτὸν ἰδὼν,⁵
 καὶ περιχαρῆς εἰκότως γενόμενος, καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ παναχ-
 λ. 184 r. ράντῳ καὶ δεσποίνῃ θεοτόκῳ χαριστήρια θύσας, εὐθὺ τῆς
 βασιλίδος ἐπεπορεύετο. εὐρε δὲ ταύτην ἐκπλήξεως καὶ θαύ-
 ματος γέμουσαν καὶ σῶστρα τῇ ζωαρχικῇ τριάδι καὶ τῇ μη-
 τρὶ τοῦ θεανθρώπου λόγον λαμπρῶς ἐπιθύουσαν. οἱ δ' ἐπὶ¹⁰
 τῆς Εὐρώπης καὶ αὐτοὶ τὴν εὐχαριστίαν ὅσον εἰκὸς ἀπονέ-
 μοντες, ἀφήγημα μέγιστον καὶ θεῖον ἔργον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἐτίθεισαν.

Οὕτως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως καὶ πληγαὶ τῇ Ῥωμαίων
 προσετίβησαν γῆ, καὶ ἀπαλλαγὴ πάλιν κινδύνου μεγίστου καὶ 15
 καταστροφῆς πολεμίων ἀπροσδόκητος ἐπιέγρονε, καὶ ὅσην οὐδεὶς
 οὐδέπω κατορθώσειν ἐπήλπισε. διὸ καὶ κακία καὶ ἀρετῇ βασι-
 λικῇ τὰς δυσπραγίας καὶ αὐθις τὰς εὐπραγίας οἱ νουνεχῶς συμ-
 βάλλοντες τὰ πράγματα διεμέριζον. εἰ δὲ τὰ μὲν δύστηνα πάθη
 τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτημάτων τυγχάνειν ἀντέκτισιν, τὸ δ' 20
 εὐπαθὲς τῆς θείας μόνης ἀντιλήψεως θεῖη τις καὶ μὴ βασι-
 λικῆς ἔπαθλον ἀρετῆς, ὡς τῆς εὐπραγίας γενικῆς καὶ μὴ εἰ-
 δικῆς καθεστῶσης, οὐκ ἂν διαμάρτοι τῶν πρόποντος· πάντα

propriis curribus calcati et interfecti praeter omnem hominum exspe-
 ctationem, atque pro nihilo habiti qui omnibus superiores fore quon-
 dam putabantur: atque erat fama non absona: rex autem praeter spem
 servatam suam terram videns et laetissimus merito factus et deo et
 omnino incontaminatae et dominae dei parenti grata sacra faciens sta-
 tim ad capitalem urbem proficiscebatur. invenit autem hanc stuporis
 et admirationis plenam et sacra grata trinitati vitam [creanti et matri
 rationis hominis divini splendide sacrificantem: Europae autem incolae
 et ipsi gratiam quantum par erat reddentes gloriam maximam et factum
 divinum hoc factum statuebant.

Ita sub eodem rege et ictus Graecorum terrae iniecti sunt,
 et liberatio rursus periculi maximi et eiectio hostium inexpectata
 evenit et quantam nemo unquam se perfecturum speraverat.
 quare et vitio et virtuti regiae infelicia et rursus fausta facta qui
 prudenter componebant res, distinguebant, quodsi quis tristia mala
 hominum peccatorum esse poenam fortunam autem divini solius
 auxilii statuit neque regiae praemium virtutis; cum fortuna gene-
 ralis sit neque vero singulorum, non aberrabit is a recto: omnia
 enim meliora e coelo: sed etiam clementia rursus flectitur prece effecta

γὰρ ἀνοθεύειν τὰ βελτίονα. ἀλλὰ καὶ τὸ εὐμενὲς πάλιν ἐπι-
 κέμπτεται δι' εὐχῆς ἐνεργουμένης καὶ συγκροτουμένης εὐα-
 ρεστῆσεσιν. ἐπιγράφονται δὲ τοῖς βασιλεῦσι τὰ παρεμπί-
 πτοκῶς διὰ τὸ καὶ τὴν πλείονα μέμψιν καὶ ἀνίαν τῶν δρα-
 5 μέκων οὐ συνεταῶς, καὶ τὴν εὐφροσύνην ὡσαύτως τῶν κα-
 ταφθουμένων ἐπιεικῶς, εἰς αὐτοὺς παραγίνεσθαι, ὡσπερ εἰς
 ταύς τῶν ἀρμάτων ἰθυνητῆρας καὶ μὴ τοὺς ἔκπους τὰ ἐντεῦ-
 θεν ἀποτελέσματα.

Τούτου δὲ τοῦ ἔθνους τοῦ Σκυθικοῦ οἱ μὲν τὸν Ἴστρον
 10 ἀντιπεραιωθέντες λιμῶ ἄνοθευον διαφθειρόμενοι, διὰ τὸ
 καὶ σιτίων ἀπορεῖν καὶ μηδὲ καρπῶν προσδοκίαν ἔχειν ἀσ-
 πάρτου καὶ ἀνηρότου τῆς γῆς αὐτῶν ἐσθλείσης, εἰς ὀλίγους
 ἀπετελεύτησαν. καὶ τούτους φασὶ τῷ τῶν Μυρμιδόνων ἄρ-
 χοντι προσρῆναι καὶ παρ' αὐτοῦ διασπαρῆναι ταῖς ἀμψ'
 15 αὐτῶν πόλεσι, καὶ τὴν ἰδίαν γῆν ἔρημον ἀνθρώπων καταλει-
 φθῆναι παντάπασιν. ὅσοι δὲ προσῆλθον τῷ τῶν Ῥωμαίων
 βασιλεῖ (καὶ γὰρ προσῆλθον τινές), χώραν λαβόντες δημο-
 σίαν ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς τὰ Ῥωμαίων ἐφρόνησαν, καὶ σύμ-
 20 μαχοὶ τούτων ἐξ ἐκείνου μέχρι τῆς δευτέρας γεγόνασι, καθὰ δὴ
 καὶ τῶν Πατζινάκων τινές, ὅσοι τούτοις παρωμοιωμένως με-
 τέθεντο, καὶ ἀξιωματῶν συγκλητικῶν καὶ λαμπρῶν ἠξιώ-
 θησαν.

Πρὸ δὲ τούτου τοῦ ἔτους, κατὰ τὸν σεπτέμβριον μῆνα

ως

20. παρωμωμένοι C.

et applausa benevolentia. tribuuntur autem regibus quae accidunt, quoniam et maior vituperatio et aegritudo eorum, quae non prudenter aguntur, et hilaritas eodem modo eorum, quae bene fiunt, merito ad eos deferuntur: sicut ad curruum gubernatores neque vero ad equos qui inde eveniunt successus.

Huius autem populi Scythici alii Istrum transgressi fame insupportabili confecti, cum et frumento carerent nec fructuum quidem expectationem haberent, sine segete et inculta terra eorum relicta, paucis exceptis perierunt, atque hos dicunt Myrmidonum duci affluxisse et ab eo dispersos esse in urbibus circa eum sitis, et propriam terram orbantem hominibus relictam esse omnino, quotquot autem accesserunt ad Graecorum regem (etenim accesserunt nonnulli) terram accipientes publicam ex Macedonia, a Graecorum parte steterunt, et socii horum ex illo usque ad hoc tempus fuerunt, sicut etiam Patzinacorum nonnulli qui ad hos similiter transierunt: et honoribus senatoriis et splendidis dignati sunt.

Ante hunc autem annum septembre mense indictione vicesimam

δηλαδὴ τῆς δευτέρας ἐπινεμήσεως, εἰκοστὴν καὶ τρίτην ἄγον-
 τος τοῦ αὐτοῦ μηνός, περὶ δευτέραν νυκτὸς φυλακὴν γέγονεν
 ἀθρόον σεισμὸς τῶν πώποτε γενομένων ἐκπληκτικώτερος, ἐκ
 τῶν ἐσπερίων μερῶν ἀρξάμενος. τοσοῦτος δὲ ἦν τὸ μέγεθος
 ὡς καὶ οἰκίας ἀνατρέψαι πολλάς, ὀλίγας δὲ ἀνυβρίστους κα-
 5 ταλιπεῖν. οὐδὲ ναοὶ τῆς τούτου σφοδρότητος ἀθιγεῖς μεμε-
 νήκασιν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κατὰ τινα μέρη, ἔστι δ' οἷς καὶ τὰ
 πλεῖστα περιεσφύθησαν· καὶ κίονες ὥσπερ τισὶ λαξευτηρίοις
 περιεδρόφθησαν. οὐ γὰρ ἕπαξ προσβαλὼν, ὡς τὰ πολλὰ
 εἰώθει, ἐλώφησεν, ἀλλὰ μετὰ σφοδρότητος κινήσεις τρεῖς προ-
 10 σεχῶς ἐτελέσθησαν. ἀπ' ὧν κωκυτὸς μέγιστος καὶ φόβος ὅσος
 οὐδέπω τοῖς ἀνθρώποις ἐπέπεσε, καὶ τῶν οἰκιῶν ἐξίστοντες τὸ
 σύνθηδες ἐπιφώνημα πρὸς θεὸν ἀνεβόων, καὶ γυναικες θαλα-
 μενόμεναι, τῷ φόβῳ κατασεισθῆναι, τὴν αἰδῶ περιεῖλον καὶ
 τοὺς ὑπαίθροις ἐφίσταντο, τὴν αὐτὴν ἐπαφιέσθαι φωνήν. εἶτα 15
 τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἄχρι τῶν δέκα καὶ δώδεκα τρόμοι τῆς γῆς
 l. 184 γ. ἠκολούθησαν, τῶν προηγησαμένων πολλῶ τῷ περιόντι ἐλάτ-
 τονος· ἢ γὰρ ἄν, εἰ τοῖς πρώην ἐξίσωνται, οὐδὲν ἦν τὸ κω-
 λῦσον μὴ οὐχὶ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν κτισίαν δι' ἧς ἐπεπόλασε καὶ
 ἦν ἐπῆλθεν, ἐκ βᾶθρων αὐτῶν ἀνατραπῆναι καὶ εἰς οὐδὲν 20
 χρησιμεῦσαι, καὶ παγγενεὶ τοὺς οἰκῆτορας πάντας οἰκτίστου
 θανάτου γεύσασθαι. καθ' ὃν δὴ λόγον καὶ τοῖς φυσιολογοῦσι
 περὶ σεισμῶν ὡς εἰκῆ καὶ ἀναισθητῶς διὰ τῆς τοῦ ὕδατος ἐν

tertiam agente eodem mense circa alteram noctis vigiliam factus es
 derepente terrae motus iis, qui unquam fuerunt, terribilior, ab occi-
 dentalibus partibus incipiens: tantus autem erat magnitudine, ut etiam
 domos everteret multas, paucas tantum illaesas relinqueret, neque
 templa huius impetu intacta manserunt, sed et ipsa in nonnullis partibus,
 in aliis autem plurima fracta sunt, et columnae quasi stilis laceraban-
 tur: neque enim semel incidens ut plerumque fieri solebat desiit, sed
 magna vi motus tres continui absoluti sunt, ex quibus fletus maximus
 et timor quantus nunquam hominibus obvenit, et domibus egressi so-
 litam invocationem ad deum clamabant, et mulieres in thalamis vi-
 ventes, metu concussae, pudorem deposuerunt et in aperto stabant,
 eandem emittentes vocem: deinde illa nocte circiter decem et duo-
 decim tremitus terrae secuti sunt, prioribus multo minores: profecto
 enim si prioribus fuissent pares, nihil impediisset, quominus omnis
 simul possessio, per quam curreret et cui obveniret, e fundamentis
 ipsa everteretur et ad nullam rem utilis esset et omnino incolae
 omnes miserissimam mortem gustarent: secundum quam rationem etiam
 iis qui philosophantur de terrae motibus, dicentes, temere et sine

τοῖς κοίλοις τῆς γῆς κινήσεως καὶ τῆς τῶν ἀνέμων ἐν τούτοις
 δεινῆσεως ὁ κλόνος προσγίνεται, ἀνατέτραπται τὸ ἐννόημα. εἰ
 γὰρ ἐκ μόνης τῆς βίας αὐτῶν, ὅποταν ἐν τοῖς κοιλώμασι τῆς
 γῆς περιελιχθεῖεν καὶ διάπνοιαν συμπεπιλημένην λάβοιεν, κυ-
 5 θῶς οὗτοι φασίν, ἢ συγκίνησις ἐκτελεῖτο, κἄν ἀταξίαν εἶχεν
 ὁ κλόνος καὶ οὐχὶ μέχρι πτώσεως ἀκαταπτώτου τὴν ἄπλετον
 ἔλθην ὁρμὴν, ἵνα μὴ τὸ πᾶν αὐτίκα καταποθῆ. νῦν δὲ διὰ
 τῆς τσοαύτης καὶ συμμέτρου παρακινήσεως δαίκνυται θεοση-
 μείας ἔργον ὁ κλόνος, εἰς ἀναστολὴν καὶ παιδευσιν τῶν ἀν-
 10 θρωπίνων ὁρμῶν, καὶ τῆς θείας ἀνεξικακίας ἢ ἐπιτίμησις,
 ἕφ' ᾧ μὴ ἄρδην ἀπολέσθαι τὸ γένος, ἀλλ' ἐπιστρέψαι πρὸς
 τὰ βελτίονα. τὸ δ' ἐξ ἐπιπνοίας ἀνεμιαίας εἴτε μὴν ὑδάτων
 κινήσεως γίνεσθαι τὸν σεισμὸν οὐκ ἄκαιρον οὐδ' αὐτὸ πρὸς
 φυσικὴν συγκατασκευὴν. ἐνδέχεται γὰρ τοῦτο καὶ πάνν· ἀλλ'
 15 οὐκ αὐτομάτως ἢ ἐπισκίρτησις (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ ἀνατρε-
 πόμενον παρ' ἡμῶν), ἀλλ' ἐκ θείου βουλήματος, ὅτι μὴ ἀμέ-
 σως τὸ θεῖον τὰ περὶ τὴν γῆν φέσιν οἰκονομεῖ. οὕτω γὰρ
 καὶ ὑετοῦ ἢ νεφῶν συμπίλησις καὶ βροντῆς ἢ τούτων σύγ-
 κρουσις καὶ ἀστραπῆς ἐπὶ ταύτῃ παραίτιοι καταφαίνονται·
 20 ἀλλὰ τὸ πᾶν τῆς θείας γνώμης κατὰ τοὺς εὐσεβοῦντας ἐξήρ-
 τηται.

Ἐν δὲ τοῖς Μακεδονικοῖς μέρεσιν αἱ παράλιοι πόλεις
 κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα μᾶλλον τῶν ἄλλων πεπόνθασι, 'Ραι-

18. η] καὶ C.

sensu aquae in terrae specubus motu et ventorum in his turbine eru-
 ptionem fieri, eversum est cogitatum. nam si sola vi eorum, cum in
 specubus terrae torquerentur et spiritum compressum caperent, ut hi
 dicunt, motus efficeretur, certe confusionem haberet eruptio, neque
 ad casum infallibilem ingentem finiret impetum, quin universum sta-
 tim sorberetur. nunc autem tanto et aequali motu declaratur divinae
 significationis factum eruptio ad remissionem et educationem huma-
 norum propositum, et divinae indulgentiae poena, ne funditus pereat
 genus, sed ut id advertat melioribus. quod autem e spiritu ventorum,
 sive etiam aquarum motu oriatur terrae concussio, non est ineptum,
 neque ipsum quod attinet naturalem apparatus. fieri enim hoc po-
 test omnino, sed non temere fit eruptio: hoc enim illud est, quod a
 nobis refutatur: sed divina voluntate, nisi sine medio numen divinum
 terrenam naturam administrat: ita enim etiam imbris et nubium com-
 pressio et tonitrus horum compulsio, et fulguris in hac re auctores
 apparent: sed totum divinae sententiae secundum pios coniunctum est.

In Macedonicis autem partibus maritimae urbes illa nocte plus
 ceteris passae sunt, Raidestum dico et Panium et ipsum Myriophytum,

δεστός τε φημί και Πάνιον και αυτό Μυριόφντον, ὡς και μέρη τυχόν ἐξ αὐτῆς ὑποβάθρας ἀνατραπήναι και πλείστας οἰκίας, και φόνον ἐπιγενέσθαι πολλοῖς. ἐν δὲ τῷ Ἑλλησπόντῳ ἢ Κυζικός, ὁπότε και τὸ ἐν αὐτῇ Ἑλληνικὸν ἱερὸν κατεσείσθη και τῷ πλείστῳ μέρει κατέπεσε, μέγιστον δὲ χρῆμα πρὸς Θέαν⁵ δι' ὀχυρότητα και λίθου τοῦ καλλίστου τε και μεγίστου τεχνικωτάτην ἁρμονίαν τε και ἀνοικοδομῆν και ὕψους και μεγέθους διάρκειαν.

Ἀπὸ τότε δὲ και μέχρις ἐνιαυτῶν δύο σποράδες ἐπεφοίτων σεισμοὶ κατὰ διαφοροῦς καιροῦς. και τὸ θάμβος μέγιστον ὅσον περιεγίνετο τοῖς βροτοῖς. ἦσαν γάρ τινες ἔξωροι, οἱ παρεοικότας σεισμούς τῷ μεγίστῳ δύο ἀνέφερον, οἱ μὲν τοῦτον οἱ δ' ἐκείνους κατὰ σύγκρισιν ὑπεραίροντες. και παρηκολουθῶνται τότε δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα και μὴ πλείω βραχεῖς τινὰς προσεπέφερον· τὸ δὲ διὰ διετούς χρόνου κλο-¹⁵νεῖσθαι τὴν γῆν πᾶσιν ἀμνημόνευτον ἦν και μὴδ' ἱστορίᾳ περιληπτόν. Ἀγαθίας γὰρ περὶ τοῦ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Ἰουστινιανοῦ συμβεβηκότος σεισμοῦ γεγραφώς, και καταπληκτικὸν τοῦτον και μέγιστον συγγραψάμενος ὡς και κίονας ἀποσφενδονᾶσθαι τοῦδε τοῦ οἴκου πρὸς ἕτερον, τοὺς μετὰ²⁰ ταῦτα τρόμους ἐλάττονας ἄχρι τεσσαρακονθημέρου και μὴ περαιτέρω προβῆναι ἱστόρηκε. μετὰ δὲ τὴν διετίαν, σεισμοῦ γε-

3. πολὺς C, πολὺν interpres.
ἴσοι C.

6. ὀχυρότητος C.

12.

ut etiam partes ex ipsis fundamentis everterentur et plurimae domus, et caedes multa oriretur. in Hellesponto autem Cyzicus, quando etiam Graecum in ea templum concussum est et maximam artem decedit: maximum spectaculo propter firmitatem et lapidis pulcherrimi et maximi valde artificiosam constructionem et aedificationem et altitudinis magnitudinisque sufficientiam.

Inde autem et per annos duo passim incidebant terrae motus diversis temporibus: et stupor quam maximus obortus est mortalibus: erant enim quidam pergrandes natu qui similes maximo terrae motus duos referebant, alii hunc, alii illos comparatione efferentes, et secutos esse tum per dies quadraginta neque amplius breves quosdam adiciebant: quod autem per biennium turbaretur terra, omnibus immemorum erat, nec historia quidem comprehensum. Agathias enim qui de terrae motu temporibus Iustiniani facto scripsit et terribilem hunc et maximum fuisse tradidit, ut etiam columnae ab alia ad aliam domum disicerentur, tremitus postea factos breviores usque ad quadraginta dies neque amplius progressos esse narravit. post biennium autem terrae motu facto maiore posteris frequentibus, minore autem

νομένου μείζονος μὲν τῶν μετὰ ταῦτα συχνῶν, ἐλάττονος δὲ τοῦ πρώην μεγίστου, πέπονθε πτώσιν ἢ κατὰ Βιθυνίαν Νίκαια καὶ πανωλεθρίαν μικροῦ δεῖν καὶ καταστροφὴν παν- f. 185 r. τελῆ. οἱ γὰρ ἐπισημότετοι ταύτης ναοὶ καὶ μέγιστοι, ὃ τ' ἔπ' ὀνόματι τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου σοφίας καθιδρυμένοι καὶ καθιερωμένοι τῇ μητροπόλει καὶ ὁ τῶν ἁγίων πατέρων, Ἐνθαπερ ἢ κατὰ τοῦ Ἀρειῶν σίνουδος τοῖς ὀσιωτάτοις καὶ ὀρθοδόξοις ἐβεβαιώθη πατράσι, καὶ τὸ ὀρθότομον ἐπαρρησιάζθη καὶ τηλαυγέστερον ἡλίου διέλαμψε, συνταραχθέντες κα- 10 τηδαφίσθησαν· καὶ τὰ τεῖχη τῆς ὁμοίας τύχης σὺν τοῖς πολιτικοῖς οἰκήμασι μετεσχῆκασιν. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τὰ τοῦ τρόμου κατέληξεν. Ἦσαν δὲ ταῦτα καὶ εἰσπραξις ἁμαρτημάτων καὶ χόλος Θεοῦ ἐξ ἁπαντος, ἠνίττοντο δέ, ὡς εἶοικε, καὶ τὴν τοῦ εἰρημένου ἔθνους ἐπιφοίτησιν καὶ κατὰ- 15 λυσιν· ἐν γὰρ ταῖς Θεοσημίαις πρὸς τοῖς εἰρημένοισι καὶ τι μέλλον ἐπισκῆψαι προτεθεώρηται.

Μαῖου δὲ μηνὸς τῆς δ' Ἰνδικτιῶνος ἐνδιππεύοντος ἐφάνη κομήτης ἀστὴρ, κατόπιν τοῦ ἡλίου δύντος, τὸ μέγεθος σέληναϊον φέρων, ὅταν ἡ σελήνη πλησιφαῆς γένηται. καὶ ἐφίκει μὲν 20 τηνικαῦτα καπνὸν τινα καὶ ὀμίχλην ἐκπέμπειν, ἐν δὲ τῇ ἐπιούσῃ ἤρξατο παραδεικνύειν βοστρύχους τινάς· καὶ ὅσον οὔτοι προεπετάννυντο, τοσοῦτον τὸ μέγεθος τοῦ ἀστέρος ὑπέληγεν. ἀπέτεινε δὲ τὰς ἀκτῖνας ὡς πρὸς ἑῶαν, καὶ ὡς πρὸς

priore maximo, casum passa est Bithyniae urbs Nicaea et interitum paene et eversionem absolutam. illustrissima enim huius templa et maxima et id, quod sub nomine sapientiae divinae rationis conditum est et sacratum urbi capitali, et templum sanctorum patrum, ubi consilium contra Arium a piissimis et orthodoxis confirmatum est patribus et vera fides libere deliberata est et clarius sole splenduit, conturbata delecta sunt et moenia eiusdem fortunae cum civitatis aedificiis participia fuerunt et inde ab illo die tremitus desiit. erant autem haec et exactio peccatorum et ira divina omnino: et significabant, ut apparet, et populi commemorati adventum et dissipationem. in divinis enim signis praeter commemorata etiam futurum aliquid erumpere antea consideratum est.

Maio autem mense indictionem IV perequitate apparuit cometa post solem occidentem magnitudinem lunae habens, quando luna pleno lumine est, et videbatur tum fumum quendam et nebulam emittere, postero autem die coepit ostendere crinium caudas quasdam, et quantum hae extendebantur, tantum magnitudo stellae deficiebat: porrigebat

δεινὴν προήρχετο. καὶ ἦν ἐπικρατῶν ἄχρις ἡμερῶν τεσσαράκοντα.

Ἀπὸ δὲ μηνὸς ὀκτωβρίου νόσος ἐνσκήψασα τῷ βασιλεῖ ἄχρι τοῦ ἐπιόντος μαΐου μηνὸς κατέτρuxεν· ἐν αὐτῷ δὲ κατεργάσατο τοῦτον καὶ τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ἀπεστέρησεν. ἡ δὲ ὁσία τούτου οὐκ ἐνθαπερ προσεδόκησε γέγονεν, ἀλλὰ διαπόντιος ἀχθεὶς ἐπὶ τῶν ἀκατίων τῆς χρυσῆς πόρτης ἐκτός, περὶ τι φροντιστήριον ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου καθιδρυμένον, εἰς τινα σορὸν προκατεσκευασμένην ἐτέρῳ ἐνα-
 a. 1067. πετέθῃ, ζήσας ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνους ἑπτὰ καὶ μῆνας ἕξ. 10
 5. Ian.

Καὶ κατίσχον τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἡ τε σύμβιος αὐτοῦ Εὐδοκία καὶ οἱ παῖδες. προκατησφαλίσθῃ γὰρ ἡ Ἀυγούστα μὴ δευτέροις γάμοις προσομιλλῆσαι ἀρχιερατικῇ καὶ συγκλητικῇ συνελεύσει. ἦν γὰρ τῆς συνόδου προεξάρχων καὶ τὴν πατριαρχίαν κοσμῶν Ἰωάννης ὁ ἐπικεκλημένος Ξιφι-
 15 λλος, ἐκ Τραπεζοῦντος μὲν ὠρμημένος, ἀνὴρ δὲ σοφὸς καὶ παιδευσεως εἰς ἄκρον ἐλληλακῶς κὰν τοῖς πολιτικοῖς περιβλεπτος γεγωνῶς καὶ ἀρετῆς εὐφρόνως ἐπιμελούμενος, ὥστε τοῖς βασιλείοις ἔτι ἐμφιλοχωρῶν καὶ πρῶτα φέρων παρὰ τῷ βασιλεῖ τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἐν ἀκμῇ τῆς εὐημερίας καὶ
 20 τῆς ἡλικίας ἀσπάσασθαι. καὶ τὸν ἀναχωρητικὸν βίον περὶ τὸ Ὀλύμπιον ὄρος ἐλόμενος, χρόνον ἐπὶ συχνὸν ἦν διαλάμπων ἐπ' ἀρετῇ καὶ φόβῳ Θεοῦ. καὶ διὰ τοῦτο τοῦ πατριάρχου

autem radios ut ad orientem : et ut ad illum progrediebatur : et dominabatur per dies quadraginta.

Inde a mense octobri morbus incidens regi usque ad sequentem maium mensem eum cruciabat. hoc autem mense confecit hunc et terrena vita privavit. iusta autem eius non ubi exspectaverat facta sunt, sed trans mare latus lintribus extra auream portam, circa monasterium quoddam sub nomine sancti Nicolai conditum in sepulchro quod alii antea factum erat, depositus est, postquam vixit in imperio annos septem et menses sex.

Et obtinuerunt sceptrum regni uxor eius Eudocia et filii. confirmata enim erat augusta, ne altero matrimonio coniungeretur, pontificis maximi et consilarii necessitudine. erat enim conventus princeps et patriarchatus decus Ioannes cognomine dictus Xiphilinus, Trapezunte oriundus, homo sapiens et institutionem summam adeptus : et in rebus civilibus illustris et virtutem prudenter curans, ita ut in regia etiamtum versans et primos honores reportans apud regem, monachicam vitam in flore fortunae et aetatis amplecteretur : et solitariam vitam circa Olympicum montem eligens per multum tempus

θανόντος καὶ πολλῶν ἀνερευνηθέντων οὐδεὶς ἄξιος πλὴν αὐ-
τοῦ πρὸς τὸν τοιοῦτον ἐλογίσθη βαθμὸν. καὶ ἀπαναινόμενος
ἐδιώχθη πρὸς τῆς τιμῆς, καὶ λαμπτῆρ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας
καὶ - πατριάρχης οἰκουμηνικὸς ἐχημάτισε.

5 Μετὰ δὲ τὸ τὸν βασιλεῖα τεθνάναι πάλιν οἱ τὴν ἐώαν
κατατρέχοντες Οὐννοι περὶ Μεσοποταμίαν γενόμενοι ἐφῆδρευον
τοῖς περὶ Μελιτηνὴν ἐστρατοπεδευμένοις Ῥωμαῖκοῖς τάγμα-
σιν, οἵπερ τοῦ ὄψωνιασμοῦ ὑστερήσαντος ἐνδεῶς εἶχον καὶ
ταπεινῶς καὶ ὀργίλως διὰ τὴν ἐνδειαν, καὶ οὐδὲ τοῖς ἐν Με-
10 σοποταμίᾳ στρατιώταις Ῥωμαίοις ἴσχυσαν συνελθεῖν, μὴ βου-
ληθέντες τὸν Εὐφράτην διαπερᾶσαι. ἐπερχομένων οὖν τῶν f. 185 v.
βαρβάρων διὰ τοῦ ποταμοῦ ἀντέστησαν οὗτοι διασπαρέντες
περὶ τὰς διεξόδους αὐτοῦ. καὶ οἱ βάρβαροι ἐκηβόλων τυγ-
χάνοντες εὐμαρῶς αὐτοὺς ἀποθεν κατετίτρωσκον, ἀπαθεῖς αὐ-
15 τοὶ διαμένοντες, ἕως ἠνάγκασαν τούτους εἰς τὸν ποταμὸν ἐμ-
βαλεῖν καὶ τὴν μάχην συστήσασθαι. καὶ πάλιν οἱ τοῖς χεί-
λεσιν ἐπιστάμενοι τοὺς Ῥωμαίους ἐπετοξάζοντο καὶ κακῶς
ἄγαν διετίθουν καὶ νῶτα δοῦναι παρεβιάσαντο. καὶ τροπῆς
γενομένης ἔπεσον συχνοὶ τῶν Ῥωμαίων, ἕτεροι δὲ ζωγρεῖα
20 ἐλήφθησαν, οἱ δὲ περισωθέντες τῷ ἄστει τῆς Μελιτηνῆς ἀνε-
σώθησαν. περιφρονήσαντες δὲ τούτων οἱ βάρβαροι ὡς ἤδη
καταστραφέντων καὶ καταστρατηγηθέντων, ὄλοσχερῶς ἐκτρέ-

1. *ανερευνηθέντων* C.
interpres.

17. καὶ αὐτο κακῶς om c, addidit in-

splendebat propter virtutem et dei timorem. atque propterea patri-
archa mortuo et multis exploratis nemo dignus praeter eum hoc habi-
tus est gradu: et recusans petitus est ab honore et lumen magnae
ecclesiae et patriarcha oecumenicus factus est.

Rege mortuo rursus Hunni orientem percurstantes circa Mesopo-
tamiam instabant Graecis ordinibus qui circa Melitenen castra tenebant:
qui quidem commeatu deficiente egentes erant et tenues et irati prop-
ter inopiam, neque cum militibus in Mesopotamia constitutis Graecis
congrredi potuerunt, cum nollent Euphratē transire. advenientibus
igitur barbaris per fluvium se opposuerunt hi dispersi in vadis eius.
atque barbari quidem qui eminus iaculari poterant facile eos eminus
vulnerabant, impatientes ipsi manentes, donec cogerent hos, ut fluvium
ingrederentur et pugnam consererent. et rursus qui ripis instabant, Grae-
cos petebant iaculis et valde male tractabant et terga verterent coge-
bant. et fuga facta ceciderunt multi Graecorum, alii autem vivi capti
sunt, servati autem Melitenen urbem effugerunt. contemnentes autem hos
barbari ut iam versos et artificiiis belli devictos, prorsus excursionem
faciunt usque ad Caesaream, spoliantes omnia et destruentes, et ignem

χουσιν ἄχρι Καισαρείας, καταλιζόμενοι πάντα καὶ καταστρέφοντες καὶ πῦρ αὐτοῖς ἐπανάπτοντες. καὶ τῷ μεγάλῳ σηκῷ τοῦ ἐν ἱεράρχαις περιωνύμου ἁγίου Βασιλείου ἐπεισηδησαντες δηοῦσι μὲν ἅπαντα καὶ τὰ ἱερά διαρπαζουσι, προσραγέντες δὲ καὶ τῇ τοῦ ἁγίου σορῷ τῷ ἁγίῳ μὲν τούτῳ λει-⁵ψάνῳ δρῶσαι τι πονηρὸν οὐδαμῶς ἠδυνήθησαν (προκατησφάλιστο γὰρ καὶ περιεδεδόμητο κτίσμασιν, ὄχρουσ καὶ χρόνου πολλοῦ πρὸς καθάρεισιν δεομένοις), τὰ δὲ τὴν ὁπὴν περιστέλλοντα θύρια, πολυτελεῶς καὶ ἀφθόνωσ ἐξειργασμένα χρυσῷ καὶ μαργάροις καὶ λίθοις, ἐξαίρουσι. καὶ τὸν ὅλον κόσμον¹⁰ ὁμοῦ συμφορήσαντες αἴρουσιν ἐκείθεν, πολλοὺς ἐν τῇ Καισαρέων μητροπόλει σφαγῇ παραδόντες καὶ τὸν ναὸν καταχράναντες. καὶ μεταστραφέντες διήρχοντο τοὺς εἰς Κελικίαν ἄγοντας στενωποὺς, μηδενοῦς προγόντος τὴν τούτων ἔφοδον, καὶ τοὺς Κίλιξιν ἐπιφανέντες ἐκπλήκτως ἐμφόβους εἰργάσαντο,¹⁵ φόνον πολὺν ποιοῦντες τῶν παρεμπιπτόντων αὐτοῖς. χροníσαντες δὲ τῇ χώρῃ καὶ καταλυμηγμένοι ταύτην, καὶ λαφύρων τὰς οἰκείας ἐπιθυμίας ἐμπλήσαντες, προαυτομολήσαντος ἐκείσε τοῦ κατ' αὐτοῦ ἐπιφανοῦς Ἀμερικῆ λεγομένου, καὶ δυσμενοῦς ὄντος τοῖς Ῥωμαίοις καθόπερ τὰς ὁμολογίας τοῦ-²⁰ τοις ἐψεύσατο. καὶ γὰρ προσελθὼν πρότερον τῷ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖ τῷ γέροντι, καὶ μεγάλων τυχῶν δεξιῶσεων, παρῆν τῇ βασιλευούσῃ· κατηγορηθεῖς δὲ παρὰ τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ τῷ Δούκῃ ὡς μέλλοι τοῦτον μαχαίρῃ διαχει-

23. δὲ om C.

iis accedentes, et magno templo clari in pontificibus summis sancti Basilii insilientes devastant omnia et loca sacra diripiunt. incidentes autem etiam sancti sepulchro, sancto quidem huic cineris afferre malum quid nullo modo potuerunt: confirmatum enim erat et circumdatum aedificiis firmis et multo tempore ad destructionem egentibus. foramen autem velantes ianuae splendide et plene elaboratae auro et gemmis et lapidibus tollunt: et totum decus conferentes tollunt inde multos in Caesarensium urbe caedi tradentes et templum contaminantes et versi perveniebant angustias in Ciliciam ferentes, nemine antea cognoscente horum adventum, et Cilicibus apparentes stupide timidos fecerunt, caedem multam patrantes in manus suas incidentium: versati autem in terra et devastantes hanc, et praeda suas cupiditates explentes, transeunte illuc illustri inter eos Amertike vocato, qui inimicus erat Graecis, cum pactiones his fefellisset. etenim aecedens antea ad Graecorum regem senem et magnos honores adeptus aderat regiae, accusatus apud regem Constantinum Ducam, quasi vellet hunc gladio necare, damnatus est exsilii. deinde postquam contigit ei redi-

ρίσασθαι, κάτεκρίθη φυγήν. εἶτα γενομένης αὐτῷ τῆς καθό-
δου ἀπεστάλη κατὰ τῶν Οὐννων, τῶν Ῥωμαίων ὑπερμαχή-
σεων, καὶ τηλικαῦτα δι' αἰτίαν τῆς τῶν στρατιωτικῶν σιτηρε-
σίων ὑποκρατήσεως τῷ ἄρχοντι προσεργή του Ἰάλεπ. εἰ

5 δ' εὐφρόνως κατὰ τῆς οἰκείας ἀπεστάλη μερίδος καίτοι κα-
κωθεὶς ὁ βάρβαρος, καὶ μηδὲ μέλλων τῶν ὑπεσχημένων
τυγχάνειν σιτηρεσίων, τοῖς ἀναγκασκουσιν ἐξετάζειν παρήμι.
γενόμενοι τοίνυν κατὰ τὸ Ἰάλεπ οἱ Οὐννοι, καὶ προσανα-
μιχθέντες αὐτῷ τε τῷ συγκαλεσαμένῳ καὶ τοῖς παρακειμέ-

10 νοις Ἀραβι, τὴν ἐν Συρίᾳ Ἀντιόχειαν καὶ τὰς παρ' αὐτῇ
πόλεις καὶ κόμας ἀπανθρώπως ἐμάστιζον, καὶ ἡ μάστιξ
σφαγαὶ καὶ πυρπολήσεις καὶ ἀνδραποδισμοὶ καὶ λαφυ-
ραγωγίαι, καὶ ὅσα ταῖς βαρβαρικαῖς ἐπιδρομαῖς συμπαρέ-
πονται. ἐπεὶ δ' ἔδει στρατιὰν ἐς αὐτοὺς πεμφθῆναι, συνή-

15 θροιστο μὲν ἀξιόλογον στρατεύμα καὶ ἡγεμόνες τούτου προέ-
στησαν, ἡ δὲ φειδωλία πάλιν ἄπρακτα καὶ ἀκλεῆ κατειργά- f. 186 r.
σατο. οὐ γὰρ ὀλοκληρίαν ἠθέλησαν οἱ κρατοῦντες τοῦ ὄψω-
νιασμοῦ παρασχεῖν ἀνθρώποις πολεμίοις καὶ μάχαις κακοπα-
θήσειν ὀφείλουσιν, ἀλλὰ μῆρει τινὶ τούτους ἐλαχίστην πρὸς

20 τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγῶνα παρακινήσαι ἐσπούδασαν. ἀπέ-
τυχον δὲ ὄλων ὁμοῦ. τὸ μὲν γὰρ ὀψώνιον οἱ στρατιῶ-
ται ἐδέξαντο, κατὰ δὲ τῶν ἐναντίων πορευθῆναι οὐ κατε-
δέξαντο, μέρος τι τῶν προϋστερησάντων αὐτοῖς λογισάμε-
νοι τούτο. καὶ φωνὴν ἐγείραντες ἄσημον εἰς τὰ οἰκεῖα διε-

15. πάλιν ἀπρακτα πάλιν καὶ C.

21. δὲ ὁμοῦ ὄλων ὁμοῦ C.

tus, missus est contra Hunnos, Graecis propugnaturus: atque tum surreptorum militarium stipendiorum incusatus ducem convenit Chalepi. num autem consulto contra suam missus sit partem quamvis offensus barbarus, neque vero obiecta stipendia adepturus, peritis investigandum relinquo: congregati igitur contra Chalepum Hunni et commixti ipsi convocanti et adstantibus Arabibus Antiochiam Syriae urbem et vicinas urbes et pagos in solitudines flagellabantur; atque flagellum erat caedes et incendia et captivitates et praedationes et quaecumque barbaros incursiones sequuntur. cum autem necesse esset, ut acies ad eos mitteretur, coactus est memorabilis exercitus et duces ei praefuerunt, parsimonia autem rursus infectis rebus eum et ingloriose confecit: neque enim integrum voluerunt praefecti com meatum praebere hominibus bellantibus et pugnis laboraturis, sed parte quadam hos minima ad vitae certamen movere studuerunt: perdidierunt autem simul omnia, com meatum enim milites acceperunt, contra hostes autem proficisci non sustinuerunt; pars quaedam advenientium iis considerantes

συνεδόθησαν. καὶ πάλιν ἦσαν αἱ βάρβαροι τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν ἀδελῶς κατατρέχοντες. εἶτε νεολαίων ἢ μικροῖς ἀναλώμασιν ἀθροίσαντες, αἱ περὶ τοὺς βασιλεῖς τοίτους ἐγχευόμενοι τῇ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἡγεμονίᾳ· αἱ δὲ οὐκ αὖτις μὲν τι μὴ δουθηθέντες γενναίον, ἀπειραυτέλεμαί τινας καὶ δούτικτοι καὶ ἄνομοι σχεδὸν καθιστώμετες, πολλὰ δὲ παθόντες ἀνίκανοι εἰς τὴν σφῶν δυσκλειῶς ἐπιστρέψαν γῆν, τῷ παραλαβόντος αὐτοὺς δουκὸς (ἦν δὲ ὁ μάγιστρος Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης) μετὰ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν ἰδίων ὑπασιμιστῶν τὴν τῶν βαρβάρων δι' οἰκείας ἀρετῆς καὶ γενναϊότητος καὶ φρονήσεως, ἀνατρέποντος καὶ καταβάλλοντος ἔφερον. κἀκείνου δὲ τῆς ἀρχῆς παραλυθέντος, ἔπιπτε τὰ τῶν βαρβάρων ἐθροασύνειτο πλέον καὶ εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῶν πόλεων περιόστατο, σιτοδείας πιεζούσης αὐτὰς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἐνδείας.

Ἄλλ' ἐπεὶ περ ἔδει βασιλέως ἐπιστασίαν γενέσθαι δυναμένου ἢ τοιούτοις καιροῖς διεξάγειν τὰ πράγματα καὶ ἀπετεξάγειν ἑαυτὸν τοῖς ἐναντίοις μετὰ καρτεροῦ τοῦ συντάγματος, ἐψηφίζετο μὲν ἀξιολογώτατος ὁ ἦθεις Βοτανειάτης ὡς διαφέρων τῶν ἄλλων ὅσον ἀστέρων ἥλιος, ὁ δὲ φθόνος καὶ ἡ ἀδικος κρίσις ἀνεβάλετο μὲν τότε τὸ δέον, ἕτερον δὲ συγγενεῖα τούτου ἀπεψηφίσαιτο δὲ αἰτίας ἴσως ἀπορρήτους ἀνθρώποις, οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα. ἐδόκει μὲν γὰρ ἡ τοσαύτη τῶν ἐθνῶν ἔπαρσις καὶ κατακοπή τῶν ὑπὸ Ῥωμαίων τελούντων ὀργὴ κατὰ τῶν αἰρε-

23. Ῥωμαίους?

hoc et rumore excitantes incertum ad sua dispersi sunt, et rursus barbari Graecam terram intrepide percursabant. deinde iuventutem parvis sumtibus cogentes regii hos tradunt duci Antiochensi, qui agere cum nobile quiddam non possent, belli imperiti et mali equites, et paene inermes, multa autem passi intolerabilia, ad suam ingloriose reversi sunt terram, quo facto dux eos accipiens (erat autem magister Nicephorus Botaniates) cum incolis et suis armatis propria virtute et strenuitate et prudentia barbarorum impetum evertit et deiecit. sed cum ille quoque imperio solutus esset, inde barbari audaciores magis fiebant, et in angustum prorsus urbes redigebantur, frumenti defectu premente eas et ceterorum, quae necesse sunt, inopia.

Sed quoniam opus erat regis dominatione qui posset talibus temporibus prudere res et se opponere hostibus valida cum acie, crebatur quidem dignissimus dictus ille Botaniates, ut qui excelleret ceteris, quantum stellis sol: invidia autem et iniustum iudicium distulit quidem tum necessarium, alium autem propinquum huius contra creavit propter causas adeo occultas hominibus, ut dei iudicia. videbatur enim tanta populorum congregatio et trucidatio Graecis sub-

τακῶν, οἱ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Μεσοποταμίαν καὶ ἄχρι Λυκανδοῦ καὶ Μελιτηνῆς καὶ τῶν παρακειμένων οἰκοῦσιν Ἀρμένιοι, καὶ οἱ τὴν Ἰουδαϊκὴν τοῦ Νεστορίου καὶ τὴν τῶν ἀκεφάλων θρησκεύοντες αἴρουν· καὶ γὰρ πλῆθουσιν αἱ χῶραι τῆς τοιαύτης κακοδοξίας. ἐπὶ δὲ καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἦψατο τὸ δεινόν, εἰς ἀμυχανίαν ἦσαν πάντες οἱ τὰ Ῥωμαίων θρησκεύοντες.

Ὅμως δ' οὖν ἀνίσταται τις τῶν εἰπατριδῶν, Ῥωμανὸς βεστάρχης; ᾧ τὸ ἐπὶ κλην Διογένης. οὗτος γὰρ καὶ πρότερον μὲν ὄρων ἐκ τῆς τῶν κρατούντων αἰτίας καὶ τῶν ἐκείθεν ὑστερημάτων ἀναπληρούμενα τῶν ἐχθρῶν τὰ θελήματα καὶ μεγάλους γινομένους ταῖς μικρολογίαις τῶν Ῥωμαίων, ἐποτριᾶτο καὶ ἡσχαλλε, καὶ ἀποστασίαν μὲν ᾧδινεν, οὐκ ἔρωτι μὲν, ὡς διεβεβαίουτο ὑστερον, καὶ ἀπολαύσει τῶν ἐξαιρέτως αὐτῆς, ἀλλ' ὡς τὰς τύχας ἀνορθῶσαι τῶν ἤδη πεσόντων Ῥωμαίων, ὅτι μὴ κατὰ λόγον εἶχε τὰ πράγματα. ἐμπιστευθεὶς οὖν ἐπὶ τέλει τοῦ βασιλέως τοῦ Δούκου τὴν τῆς Σαρδικῆς ἀρχὴν, ἐβουλεύσατο τοὺς Σαυρομάτας προσλαβέσθαι συνεργοὺς εἰς τὸ μελετώμενον καὶ εἰς προὔπτον αὐτὸ ἀγαγεῖν. ἐπειθοντο γὰρ ἐκεῖνοι τῷ ἀνδρὶ τούτῳ διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀγχιθύρου στρατηγίας προεπιγινώσκεσθαι τοῦτον αὐτοῖς, ὅποτε τῶν περὶ τὸν Ἴστρον ἄρχων πόλεων τούτοις ἀντιπολέμησε καὶ πεσεῖν f. 186 v. ἐκινδύνυσεν, εἰ μὴ ἐξέλτετο τοῦτον ἀκαταγωνίστῳ ῥύμῃ καὶ ῥώμῃ Νικηφόρος μάγιστρος ὁ Βοτανειάτης· τοῦτο γὰρ ἐγὼ

13. μὲν] μὲν βασιλείας?

ἐξαιρέτων interpres.

ictorum ira contra haereticos, qui Iberiam et Mesopotamiam et usque ad Lycandum et Melitenem et adiacentia loca incolunt, Armenii et qui iudaicam Nestorii et capiti (patriarchae) inobedientium colentes haeresim. etenim plena sunt loca tali falsa fide. quando autem etiam orthodoxos tetigit periculum, in difficultate erant omnes Graecorum fidem colentes.

Tamen igitur surgit quidam nobilium Graecus protovestiarius, cui nomen Diogenis: hic enim etiam antea videns imperatorum culpa et inde effectis angustiis peracta hostium consilia et magnos eos factos parsimonia Graecorum, aegre ferebat et indignabatur et defectionem meditabatur non cupiditate quidem ut affirmabat postea, et fructu commodorum eius, sed ut fortunas restitueret cadentium iam Graecorum, cum non secundum rationem se haberent res. cum igitur credita esset ei imperio regis Ducae sardica satrapia, statuit Sauromatas accipere socios ad consilium et in manifestum id producere. parebant enim illi viro huic, quia vicino imperio hic iis antea spectatus erat, cum princeps urbium circa Istrum sitarum his bellum inferret, et cadere periclitaretur, nisi exemisset hunc impetu et robore Nice-

διὰ χειλέων τοῦ Διογένους ὁμολογούμενον ἐπυθόμην. γενομένων δὲ γραμμάτων πρὸς ἐκείνους ἐφ' ᾧ τελεσθῆναι καὶ τὰ συνθήκας δι' ὄρκου, τῶν συμβούλων αὐτοῦ τις, τὸ γένος Ἀρμένιος, ὃς καὶ πρὸς τὸ ἔργον αὐτὸν μειζόνως ἠρέθισεν, ἐπεβουλευσατο τούτῳ, καὶ συμπείσας ἀποστεῖλαι τοὺς ἄμφ' αὐτὸν μηνυτὰς τῶν βεβουλευμένων, πρὸς σύμπνοϊαν ἄξοντας τῶν τε στρατηγούντων καὶ τῶν ὑπηκόων τινάς, ὡς εἶδεν αὐτὸν ἐπιλωμένον χειρὸς, κατεῖπεν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐγχωρίοις ὡς εἰ μεμελετηκῶς ἀποστασίαν, μᾶλλον δὲ προδοσίαν αὐτῶν εἰς τοὺς Σαυρομάτας. καὶ πρὸς θυμὸν διερεθίσας αὐτοὺς ἐπιτίθεται τούτῳ ἄθρόον, καὶ μόνον εὐρηκῶς συλλαμβάνει καὶ εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἄγει δεσμώτην, δίκας τοῦ τολμήματος δώσοιτα. κριθεῖς τοίνυν παρὰ τῶν πρώτων τῆς συγκλήτου βουλῆς τῶν ἐπιβούλων νόμῳ ἑάλω καὶ κατεψηφίσθη θανεῖν, μὴ ἀντερίσας ἢ ἀντιθέσεις πλασάμενός ἢ τὴν κατηγορίαν ὑπαρρησάμενος, ἀλλ' ἀντέλεγκτος ἐκ τῆς ὁμολογίας γενόμενος. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς τῶν δικασάντων μέρος ὑπῆρχον, ἴσασιν οἱ πολλοί. διὸ καὶ ὑπερορίᾳ ἀπεστάλη πρὸς νῆσον, πᾶσιν ἀνίαν ἐνθήμενος ἕσα τῆς αὐτοῦ νεότητος ἢ καὶ γενναιότητος ἐν πείρᾳ καθίστατο. οἱ δ' ἀγνοοῦντες αὐτὸν ἐκ τῶν εἰδότεων παραλαμβάνοντες ὑπῆρχον ἐξ ἀκοῆς ἔρασταί· καὶ διὰ τοῦτο δι' εὐχῆς ἦν τοῖς ὅλοις ἀνώτερον γενέσθαι τὸν ἄνδρα κολαστηρίων καὶ χαρισθῆναι τῇ

6. ἄξοντες C.

13. κριθεῖς] καὶ θείς C.

phorus magister Botaniates : hoc enim ipsis labris (ipso ore) Diogenis confirmatum comperi. missis autem scriptis ad illos, ut compnerentur etiam pactiones iureiurando, consiliariorum eius quidam, genere Armenius, qui etiam ad factum eum magis exitaverat, insidiis huic struxit et persuadens ei, ut mitteret suos indices consiliorum ad societatem traducturos quosdam ducum et subiectorum, postquam vidit eum nudatum manu, accusavit eum apud incolas, quasi meditatus esset defectionem, sive potius proditionem eorum ad Sauromatas, et animo incitans eos insidiatur huic simul et solum inveniens comprehendit et ad regiam ducit captivum, poenas incepti daturum. iudicatus igitur a principibus convocati senatus lege insidiatorum deprehensus est et damnatus mortis, non contradicens aut oppositiones fingens aut accusationem negans, sed convictus ipse concessione. num autem et ipse iudicum pars fuerim, sciunt plerique, quamobrem etiam exilio missus est ad insulam, omnibus aegritudinem imponens, quicunque eius inventum aut etiam nobilitatem experti erant; qui autem ignorarent eum, a scientibus audientes fiebant audiendo eius amatores, et propterea omnibus voto erat, superiorem fieri virum poenis et donari Graecorum imperio. cum autem etiam consilium viri non amoris sui

Ῥωμαίων ἀρχῆ. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνδρὸς οὐ φιλα-
 τίας ἀλλὰ φιλαδελφίας καὶ φιλευσεβείας ὅλος ἦν, ὡς προέ-
 φραμεν, περιαλοῦντος τῆς τῶν ὀρθοδόξων κακοπαθείας, ἐνηρ-
 γήθη λοιπὸν τοῖς εὐχομένοις τὰ τῆς εὐχῆς, καὶ παρασιάντος
 5 αὐτοῦ τῷ βασιλικῷ βήματι περιέσχεν ἔλεος ἄσχετον τὴν Ἀύ-
 γουῤῃσταν, καὶ σταλαγμοὶ δακρῦων τῶν βλεφάρων ταύτης ἐξέ-
 πεσον· ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις πλεονεκτήμασι
 προτερῶν, ἀλλὰ καὶ θεαθῆναι παντάπασιν ἠδιστος, ἐπιμήκης
 τε καὶ στέργων καὶ νότων ἐν καλῷ καθορώμενος, καὶ εὐγενές
 10 τι πνέων ὡς ἀληθῶς καὶ διογενές, εὐόφθαλμὸς τε εἶπερ τις
 ἄλλος, καὶ κάλλος ἀποστίλβων τοῖς ὀφθαλμοῖς, μὴτ' ἀκριβές
 τὸ λευκὸν μῆτε τὸ μέλαν ἀποσώζων ὡσαύτως ἀλλ' ὡσπερ
 συγκεκρασμένον. . . τῇ δημιουργίᾳ τῇ φύσει καὶ συγκεκρα-
 μένον τῷ ἐρυθρήματι, καὶ τούτοις ἅπασι τὴν γλυκύτητα περι-
 15 θεύσαν ἔχων, καὶ ἄξιον εἶδος κατὰ τὸν κωμικὸν τυραννίδος
 ἐπιδεικνύμενος· ὡς οὖν καὶ ἡ ἐστῶσα γερουσία συνέπαθεν,
 εὐθὺς ἐπηκολούθησεν ἡ συμπάθεια, καὶ περισωθεὶς τοῦ κιν-
 δύνου καὶ βασιλικῶν ἀξιώσεων ἔτυχε, καὶ ἀπολυθεὶς παρὰ
 πάντων ἠσπάζετό τε καὶ εὐφημεῖτο καὶ ἔργον εὐχῆς γενέσθαι
 20 κατήκουσε, καὶ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἰδίαν ἐνόμιζεν ἕκαστος.
 ἔξιῶν οὖν εἰς Καππαδοκῶν, ἔξ ἧς τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως
 ἔσχηκε, πάλιν μεταπεμφθεὶς εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελήλυθε,
 καὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ Χριστοῦ μάγιστρος καὶ στρατηλάτης

1. μέλλον C: correxit Brunetus.

sed fratrum amoris et pietatis plenum esset ut antea diximus, dolente
 valde orthodoxorum aegritudine, effectum iam est precantibus votum
 et adstante eo regio suggestui, superavit misericordia irresistibilis
 augustam, et lacrimarum humores ex oculis cadebant: erat enim vir
 non solum ceteris virtutibus superior sed etiam ad spectandum omnino
 suavissimus, longus et pectore et tergo pulchre apparens, et nobile
 quid spirans revera et divinum: et pulcher oculis si quis alius, et
 pulchritudinem splendens oculis, neque accurate album neque nigrum
 servans eodem modo, sed quasi cuniunctum artificio a natura et mix-
 tum rubori et in his omnibus suavitatem circumdatam habens, et
 dignum corpus secundum comicam poetam tyrannide ostendens. cum
 igitur etiam adstantes senatus miserationem sentiret, statim secuta est
 misericordia et servatus e periculo et regia munera adeptus est et
 liberatus ab omnibus salutabatur et laudabatur et rem voti factam esse
 audivit et eius salutem suam quisque putabat. egressus igitur ad
 Cappadocum terram, ex qua initium generis habuit, rursus accessitus
 ad regiam advenit et natali die Christi magister et dux renuntiatus

ἀνεδείχθη παρὰ τῆς βασιλίδος, προελθούσης βασιλικῶς μετὰ τῶν ἰδίων παιδῶν, ὡς ἔθος τοῖς βασιλευσιν, εἰς τὸν μέγιστον σηκὸν τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας.

Ἄνάγκης δὲ πολλῆς καὶ συγχύσεως ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύ-
 λων ἔθνῶν ἀπηνεσιτάτης ἐπιδρομῆς τὴν Ῥωμαίων συμπιεζού-
 σης (καὶ γὰρ τὰ μὲν ἐν τοῖς νοτιοῖς μέρεσιν, ὅσα πρὸς Ἀν-
 τιόχειαν καὶ Κιλικίαν, ταῖς προειρημέναις ἐκδρομαῖς ἀπει-
 ρηκότα ἐν ἐσχάτοις ἦσαν κινδύνοις· ἐν δὲ τοῖς βορειοτέροις
 αὐτὸς ὁ σουλτάνος πανστρατιᾷ ἐξελήλυθε, δυνάμεις ἄγων ἀνυ-
 ποίστους, καὶ τοῖς ὀρίοις ἐν τῷ φθινοπώρῳ τῶν Ῥωμαίων¹⁰
 προσήνῳ, βουλόμενος παραχειμάσαι ἐκεῖσε καὶ ἀρχομένου
 τοῦ ἔαρος προσεχῶς προσβαλεῖν καὶ ἄρδην ἀνατρέψαι τὰ
 Ῥωμαίων καὶ καθελεῖν) ἐσκέπτετο ἢ Ἀύγουστα καὶ ὅσοι τῆς
 πρώτης ἦσαν βουλῆς, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὁ πατριάρχης, πῶς
 καὶ τίνα τρόπον τοσοῦτον δεινὸν ἀποτρέψαιεν. καὶ συνέδοξε¹⁵
 τὴν ὑπὲρ τῶν ὄλων κρατῆσαι πρόνοιαν, καὶ τῆς εἰδικῆς καὶ
 ἐπιθανατίου παραγγελίας τὸ κοινῇ συμφέρον ἐπιεικῶς προτι-
 μήσασθαι, ὅτι τὰ εἰδικὰ σύμφωνα τὰ πρὸς δημοσίαν συντέ-
 λειαν ἀφορῶντα περιτρέπειν δεδύνηται· τὸ γὰρ μὴ γίνε-
 σθαι βασιλέα διὰ τὸν τῆς μίξεως ζῆλον κοινῇ συμφορὰ καὶ²⁰
 καθαιρέσεις τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐγινώσκετο. δόξαν οὖν οὕτω
 κεκράτηκεν ἡ τοιαύτη γνώμη, καὶ βασιλέα μὲν ὁ καιρὸς ἐδεῖτο
 ἐξ ἀπαντος, εἰ μέλλοι τὰ Ῥωμαίων μὴ ἀπολέσθαι δι' ὄλου,

6. ἐν om. C. 8. τοῖς om. C.

est a regina accedente regie cum suis liberis ut mos est regibus ad maximum templum sapientiae dei.

Necessitate autem magna et confusione propter peregrinorum populorum durissimam incursionem Graecorum terram premente — etenim terrae in partibus australibus ad Antiochiam et Ciliciam commemoratis incursionibus defatigatae in extremis versabantur periculis: in septentrionalibus autem ipse sultanus cum toto exercitu exiit, vires ducens intolerabiles, et finibus auctumno Graecorum adhaerebat, volens hiemare ibi et incipiente vere assidue incidere et funditus evertere Graecorum terram et delere — considerabant augusta et quicunque in summo erant senatu, cumque iis patriarcha, quomodo tantum periculum averterent et visum est, ut providentia totius vinceret, et ut illa privatae et periculosae hortationi communem utilitatem merito anteferret, quia propriae inclinationes ea quae ad publicam communitatem spectant, pervertere potuerunt. quod enim non crearetur rex propter coniugii odium, commune malum et excidium imperii Graecorum iudicabatur. hoc igitur viso, superior fuit talis sententia, et regem tempus postulabat omnino, nisi res Graecae perire deberent

ὁ δὲ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ἀξίας ταύτης ἐπάξιος ἐζυγομαχεῖτο, τοῦ Βοτανειάτου ἀποδήμου τυγχάνοντος εἰς τὴν τῆς Ἀντιόχειας ἀρχὴν, ἕως εἰς νοῦν τινὸς τῶν τοῦ βουλευτηρίου προισταμένων ὁ Διογένης ἀφίκετο. μᾶλλον δὲ πρὸ αὐτοῦ ἢ Ἀβγοῦστα τοῦτο ὡς αὐτίκα παρόντα καὶ γυναικὸς ἀμοιροῦντα προέκρινεν. ἐπὶ δ' οἷτος ἐρρήθη, πάντες αὐτῷ τὴν ἀξίαν, φρόβῳ τοῦ μὴ φανῆναι ἀλλότρισι, ὅσοι τῇ δεσποίνῃ προσήγγιζον, ἐχειροτόνουν. διὸ καὶ πρῶτην ἄγοντος τοῦ Ἰαννουαρίου 1068 Ian. μηνὸς τῆς ε' Ἰνδικτιῶνος, ὅποτε τῶν χειμερινῶν τροπῶν ὁ ind. VI. ἥλιος μεδιστάμενος τὴν οἰκουμένην φρυκτωρεῖν καὶ θάλλειν ἀπέλγεται καὶ ἀρχὴν εὐκαιρὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χειμῶνος ἐπέξεργάζεται, καὶ ἤνικα ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως καὶ θύτου ἁγίου Βασιλείου, ὃν καὶ αὐτὸν ἢ Καππαδοκῶν ἤνεγκε φωστῆρα τῆς ἐκκλησίας διαφανέστατον, ἐορτάζεται, βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ὀρθριώτερον οὗτος ἀναγορεύεται, νυκτὸς ἀνιών εἰς τὸ Καπιτώλιον διὰ τῆς δεσποίνης ἐν ὄπλοις, καὶ λαθῶν τοὺς τῆς βασιλίδος υἱεῖς.

Καὶ ὡς τὰ πράγματα ἔδειξαν, οὐ πάνυ μάτην ἠλπικασιν οἱ πολλοί. τῶν γὰρ Ῥωμαϊκῶν σκῆπτρων ἐπιλαβόμενος 20 οὗτος, οὐκ ἔλαττον τῶν ἐν ποσὶ πολιτικῶν πραγμάτων, τῆς στρατιωτικῆς εὐταξίας ἐφρόντισε καὶ συστάσεως, κἂν ὅτι μάλιστα προγονοῦς εἶχε περὶ αὐτὸν καὶ συνέδρους, εἰπεῖν δὲ δεῖ καὶ ἐφένδρους, καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν τούτων πατράδελφον

ου

23. τούτων C.

prorsus. qui autem temporibus et dignitate hac dignus esset, de ea re certabatur, cum Botaniates peregre esset in Antiochiae imperio, donec in mentem alicuius praesidis senatorum Diogenes veniret: sive possit ante eum Augusta hunc, quippe qui statim adesset et uxoris expertus esset, elegit. postquam autem hic dictus est, omnes ei dignitatem metuentes, ne viderentur alienati, quicunque dominae appropinquabant, adiudicabant. quomobrem etiam primum agente ianuario mensé indit. VI, quando ex hiberno solstitio sol excedens mundum luce signate et fovere cogitur et initium opportunum anni maximam partem hiemis reddidit, et quando memoria magni pontificis et sacrificuli sancti Basilii (quem eundem Cappadocum terra tulit quasi stellam ecclesiae lucidissimam) celebratur, rex et dominus mane hic renuntiatur, postquam nocte ascendit Capitolium reginae ope cum armis et clam filiis reginae.

Atque ut res probarunt non omnino frustra speraverant plurimi. sceptrum enim Graecum accipiens hic non minus quae ante pedes erant res publicas quam militarem ordinem curavit et compo-

Ἰωάννην τὸν Καίσαρα. ἤρξατο γὰρ αὐτίκα ἐν αὐτοῖς τοῖς
 πολιτικοῖς διατάγμασι καὶ τῶν παρατιχόντων στρατιωτῶν τοῖς
 ἐπισημοτέροις συνομίλειν, καὶ περὶ πολεμικῶν ἀγώνων βου-
 λεύεσθαι, καὶ πρεσβευτὰς ἐτοιμάζειν, καὶ πανταχόθεν τοῖς
 ἐναντίοις διακωλύειν τὰς προσβολὰς. διὰ ταῦτά τοι καὶ χρό-⁵
 νος οὗτι συγχρὸς κατέσχε τούτων εἰς τὰ βασιλεια, ἀλλὰ μετὰ
 διττὴν σεληναίαν περίεθον ἢ τῆς ἐώας τούτων ἐδέξατο Προ-
 ποντίς, καὶ τὸ παράσημον τῆς βασιλικῆς σκηνῆς πᾶσιν ὁμοῦ
 παρεστήσατο τὴν βασιλίδα πρὸς τὴν ἐώαν ἐκστρατείαν καὶ
 ἀποφοίτησιν, καὶ ὁ ζῆλος τῆς ἐκδικίας νενίκηκε τὴν κατὰ τὴν¹⁰
 βασιλίδα τρυφήν τε καὶ θυμηδίαν, καὶ τὸ κατὰ τὰς προόδους
 μέχρις οὐρανοῦ φθάσον κλέος καὶ πόρους τούτων ἀντικαταλ-
 λάσασθαι τὸν κρατοῦντα παρέπεισεν. ὁ καὶ πάντας κατέπληξε,
 συμβαλόντας ὅτι εἰς τὸ διατάξασθαι μόνον τὴν τῆς ἐκστρατείας
 παρασκευὴν καὶ ἀποσκευὴν οὐδὲ τριῶν ὄλων διάστημα μηνῶν¹⁵
 ἔφαρκε. ὁ δὲ νεοπαγῆς γεγωνὸς τὰ τε ἄλλα καταστησάμενος
 ἦν, καὶ πρὸς τῇ ἀποσκευῇ καὶ στρατιωτικὸν ἐκ τῆς ἐσπέρας
 καὶ τῆς τῶν Καππαδοκῶν φθάσας προσυνελέξατο, καὶ Σκύθας
 1. 187 v. συνεκαλέσατο, καὶ πρὸ τῆς τούτων ἐπιδημίας μετὰ τῶν ἐν τῇ
 βασιλείᾳ μόνων αὐτῇ τῆς ὁδοῦ σπουδαίως ἐφήψατο. εἰ δὲ²⁰
 καὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα συγγράφων τῶν ἐκ προκρίσεως αὐτῷ συ-
 νεπομένων ἐτύγχανεν, καὶ τὰς τοῦ στρατοῦ διευθετῶν ὑπο-

sitionem, cum maxime privignos circum se haberet consiliorum par-
 ticipes vel, ut verius dicam, insidiarum auctores cumque iis avun-
 culum Ioannem Caesarem. coepit enim statim in ipsis constitutionibus
 publicis etiam eorum qui aderant militum illustrioribus uti et de bel-
 licis certaminibus deliberare et legatos instruere et undique hostibus
 impedire incursiones. propterea etiam tempus non diuturnum retinuit
 hunc in regia, sed post alterum lunae circuitum orientalis Propontis
 hunc exceptit: et splendor regii tentorii omnibus simul ostendit regiam
 ad orientalem expeditionem et iter: atque studium ultionis vicit lu-
 xuriam et voluptatem, quae essent in regia: atque gloria, quae in
 expeditionibus usque ad coelum veniret imperatori persuasit ut etiam
 labores harum mutaret ea: quod quidem omnibus stuporem iniecit
 cogitantibus, ad instruendum solum expeditionis apparatus et impedi-
 menta ne trium quidem totorum spatium mensium sufficere: ille autem
 modo firmatus et reliqua constituebat et ad impedimenta etiam exer-
 citum ex occidente et terra Cappadocum celeriter delegit et Scythas
 convocavit atque ante horum adventum cum iis solis qui in regia aula
 erant iter studiose inivit. cum autem et ipse qui haec scribit sequen-
 tes se ex electione haberet, et proposita exercitus administraret in

Θέσεις ἐν κρίσει, πάντως ἂν οὐκ ἐξ ἀκοῆς ἀλλ' ἐξ αὐτοπτίας τὰ καθέξης παραδώσει διὰ γραφῆς τοῖς μετέπειτα.

Εἶχε μὲν οὖν βασιλέα ἢ τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχία, καὶ μετ' αὐτὴν Φρυγία, τὸ θέμα λέγω τῶν ἀνατολικῶν. καὶ συνή-
 5 γοντο ἐκ διαταγμάτων προσφοιτησάντων οἱ τῶν ταγμάτων ἐξάρχοντες, καὶ ὅσοι τὴν τάξιν ἀνεπλήρουν ἐκάστου τάγμα-
 τος. καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς διαβοήτους λόχους ἐξ ὀλίγων συγκει-
 μένους ἀνδρῶν, καὶ τούτων συγκεκυφῶτων τῇ πενίᾳ καὶ πα-
 νοπλίας ἐστερημένων καὶ ἵππου πολεμικῆς· ἐκ πλείονος γὰρ
 10 παραμεληθέντες ἄτε μὴδὲ βασιλέως στρατευσαμένον διὰ πολ-
 λῶν ἐνιαυτῶν περὶ τὴν ἑώραν, καὶ τὸν ἀφωρισμένον ὄψωνια-
 σμὸν μὴ ἀπειληφότες, καὶ κατὰ μικρὸν τοῖς ἐναντίοις ἐκ τῆς
 ἀπαρασκευάστου προσβολῆς καὶ λυπρῆς καταβαλλόμενοι καὶ
 τρεπόμενοι, οὕτως εἰς ἐσχάτην ταλαιπωρίαν σύνελαθέντες δει-
 15 λοι καὶ ἀνάγκιδες καὶ πρὸς οὐδὲν γενναῖον χρησιμεύοντες κα-
 τεφαίνοντο. ὡς δὲ καὶ αὐτὰς τὰς σημαίας μονονουχί σιω-
 πηρῶς ἀποφθέγγεσθαι ταῦτα, πιναρῶς ὀρωμένας ὥσπερ ἀπὸ
 καπνοῦ καὶ ὀπαδοῦς ἐφεπομένους ἐχούσας εὐαριθμήτους καὶ
 πενιχρούς. πολλὴν ἀθυμίαν προσῆγον ἀναλογιζομένοις ὄθεν
 20 καὶ τίνα τρόπον εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπανελεύσονται καὶ τὴν προ-
 τέραν ἀξίαν τὸ στρατιωτικόν, καὶ διὰ πόσου τοῦ χρόνου ἀνα-
 καλέσοιτο, τῶν μὲν ὑπολελειμμένων τοῖς τάγμασιν ὀλίγων ὄν-
 των καὶ ἀπορομένων τοῖς ὅπλοις καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἵππων κι-

7. λόχους καὶ λοχαγούς ἐξ C.

16. an ὄστε?

iudiciis, omnino non e fando sed ex iis quae ipse vidit, deinceps facta tradet libro posteris.

Habebat igitur regem provincia Bithynorum et post eam Phrygia, provinciam (legionem) dico orientis, et cogebantur ex ordinibus advenientibus ordinum praefecti et quicumque aciem explebant cuiusque ordinis, et poterant spectari celebres centuriae et centuriones, ex paucis compositae viris iisque curvatis egestate et armis privatis et equitatu belli: maximam enim partem neglecti, cum ne rex quidem profectus esset per multos annos circa orientem, neque definitum comeatum adepti et paene ab hostibus propter imparatam incurSIONEM et miseram deiecti et versi, ita in extremam miseriam coacti ignavi et infirmi et ad nullam rem nobilem utiles apparebant, ita ut ipsa signa militaria paene tacite haec enarrarent, sordida apparentia quasi fumo, et comites habentia sequentes et paucos et pauperes, id quod multam ignaviam asferret reputantibus, unde et quomodo in antiquum redirent et priorem dignitatem exercitus et per quantum tempus revocaret, cum relictis ordinibus pauci essent et inexercitati armis

χοισιν ἄχοι Καισαρείας, καταλιζόμενοι πάντα καὶ καταστρέφοντες καὶ πῦρ αὐτοῖς ἐπαράπτοντες. καὶ τῷ μεγάλῳ σηκῷ τοῦ ἐν ἱεράρχαις περιωνύμου ἁγίου Βασιλείου ἐπεισηδησαντες δηοῦσι μὲν ἅπαντα καὶ τὰ ἱερά διαρπαζουσι, προσραγέντες δὲ καὶ τῇ τοῦ ἁγίου σορῷ τῷ ἁγίῳ μὲν τούτῳ λει- 5 ψάνῳ δοῦσαι τι πονηρὸν οὐδαμῶς ἠδυνήθησαν (προκατησφάλιστο γὰρ καὶ περιεδεδόμητο κτίσμασιν, ὄχνηροῖς καὶ χρόνου πολλοῦ πρὸς καθάρεισιν δεομένοις), τὰ δὲ τὴν ὄπην περιστεύλλοντα θύρια, πολυτελεῶς καὶ ἀφθόνωσ ἐξειργασμένα χρυσῷ καὶ μαργάραις καὶ λίθοις, ἐξάιρουσι. καὶ τὸν ἔθλον κόσμον 10 ὁμοῦ συμφορήσαντες αἴρουσιν ἐκείθεν, πολλοὺς ἐν τῇ Καισαρείῳν μητροπόλει σφαγῇ παραδόντες καὶ τὸν ναὸν καταχράναντες. καὶ μεταστραφέντες διήρχοντο τοὺς εἰς Κιλικίαν ἄγοντας στενωπούς, μηθενὸς προγόντος τὴν τούτων ἔφοδον, καὶ τοὺς Κίλιξιν ἐπιφανέντες ἐκπλήκτως ἐμφόβους εἰργάσαντο, 15 φόνον πολὺν ποιοῦντες τῶν παρεμπιπτόντων αὐτοῖς. χροῖσαντες δὲ τῇ χώρῃ καὶ καταλυμητάμενοι ταύτην, καὶ λαφύρων τὰς οἰκείας ἐπιθυμίας ἐμπλήσαντες, προαυτομολήσαντος ἐκείσε τοῦ κατ' αὐτοῖς ἐπιφανοῦς Ἀμερικῆ λεγομένου, καὶ δυσμενοῦς ὄντος τοῖς Ῥωμαίοις καθόπερ τὰς ὁμολογίας τοῦ- 20 τοῖς ἐψεύσατο. καὶ γὰρ προσελθὼν πρότερον τῷ τῶν Ῥωμαίων βασιλεῖ τῷ γέροντι, καὶ μεγάλων τυχῶν δεξιόσσεων, παρῆν τῇ βασιλενοῦσῃ· κατηγορηθεὶς δὲ παρὰ τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ τῷ Δούκῃ ὡς μέλλοι τοῦτον μαχαίρῃ διαχει-

23. δὲ om C.

iis accendentes, et magno templo clari in pontificibus summis sancti Basilii insilientes devastant omnia et loca sacra diripiunt. incidentes autem etiam sancti sepulchro, sancto quidem huic cineri afferre malum quid nullo modo potuerunt: confirmatum enim erat et circumdatum aedificiis firmis et multo tempore ad destructionem egentibus. foramen autem velantes ianuae splendide et plene elaboratae auro et gemmis et lapidibus tollunt: et totum decus conferentes tollunt inde multos in Caesarensium urbe caedi tradentes et templum contaminantes et versi perveniebant angustias in Ciliciam ferentes, nemine antea cognoscente horum adventum, et Cilicibus apparentes stupide timidos fecerunt, caedem multam patrantes in manus suas incidentium: versati autem in terra et devastantes hanc, et praeda suas cupiditates explentes, transeunte illuc illustri inter eos Amertike vocato, qui inimicus erat Graecis, cum pactiones his fefellisset. etenim aecedens antea ad Graecorum regem senem et magnos honores adeptus aderat regiae, accusatus apud regem Constantinum Ducam, quasi vellet hanc gladio necare, damnatus est exsilii. deinde postquam contigit ei redi-

ρίσασθαι, κατεκρίθη φυγήν. εἶτα γενομένης αὐτῷ τῆς καθό-
 δου ἀπεστάλη κατὰ τῶν Οὐννων, τῶν Ῥωμαίων ὑπερμαχή-
 σων, καὶ τηρικαῦτα δι' αἰτίαν τῆς τῶν στρατιωτικῶν σιτηρε-
 σίων ὑποκρατήσεως τῷ ἄρχοντι προσεβρῆν τοῦ Χάλεπ. εἰ
 5 δ' εὐφρόνως κατὰ τῆς οἰκείας ἀπεστάλη μερίδος καίτοι κα-
 κωθεὶς ὁ βάρβαρος, καὶ μηδὲ μέλλων τῶν ὑπεσχημένων
 τυγχάνειν σιτηρεσίων, τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐξετάζειν παρήμι.
 γενόμενοι τοίνυν κατὰ τὸ Χάλεπ οἱ Οὐννοι, καὶ προσανα-
 μιχθέντες αὐτῷ τε τῷ συγκαλεσαμένῳ καὶ τοῖς παρακειμέ-
 10 νοις Ἀραβι, τὴν ἐν Συρίᾳ Ἀντιόχειαν καὶ τὰς παρ' αὐτῇ
 πόλεις καὶ κώμας ἀπανθρώπως ἐμάστιζον, καὶ ἡ μάλιστα
 σφαγαὶ καὶ πυρπολήσεις καὶ ἀνδραποδισμοὶ καὶ λαφυ-
 ραγωγίαι, καὶ ὅσα ταῖς βαρβαρικαῖς ἐπιδρομαῖς συμπαρέ-
 πονται. ἐπεὶ δ' ἔδει στρατιὰν ἐς αὐτοὺς πεμφθῆναι, συνή-
 15 θροιστο μὲν ἀξιόλογον στρατεύμα καὶ ἡγεμόνες τούτου προέ-
 στησαν, ἡ δὲ φειδωλία πάλιν ἄπρακτα καὶ ἀκλεῆ κατειργά- f. 186 r.
 σατο. οὐ γὰρ ὀλοκληρίαν ἠθέλησαν οἱ κρατοῦντες τοῦ ὄψω-
 νιασμοῦ παρασχεῖν ἀνθρώποις πολεμίους καὶ μάχαις κακοπα-
 θήσιν ὀφείλουσιν, ἀλλὰ μῆρει τινὶ τούτους ἐλαχίστην πρὸς
 20 τὸν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγῶνα παρακινήσαι ἐσπούδασαν. ἀπέ-
 τυχον δὲ ὄλων ὁμοῦ. τὸ μὲν γὰρ ὄψώνιον οἱ στρατιῶ-
 ται ἐδέξαντο, κατὰ δὲ τῶν ἐναντίων πορευθῆναι οὐ κατε-
 δέξαντο, μέρος τι τῶν προϋστερησάντων αὐτοῖς λογισάμε-
 νοι τοῦτο. καὶ φωνὴν ἐγείραντες ἄσημον εἰς τὰ οἰκεῖα διε-

15. πάλιν ἄπρακτα πάλιν καὶ C.

21. δὲ ὁμοῦ ὄλων ὁμοῦ C.

tus, missus est contra Hunnos, Graecis propugnaturus: atque tum surreptorum militarium stipendiorum incusatus ducem convenit Chalepi. num autem consulto contra suam missus sit partem quamvis offensus barbarus, neque vero obiecta stipendia adepturus, peritis investigandum relinquo: congregati igitur contra Chalepum Hunni et commixti ipsi convocanti et adstantibus Arabibus Antiochiam Syriae urbem et vicinas urbes et pagos in solitudines flagellabantur; atque flagellum erat caedes et incendia et captivitates et praedationes et quaecumque barbaros incursiones sequuntur. cum autem necesse esset, ut acies ad eos mitteretur, coactus est memorabilis exercitus et duces ei praefuerunt, parsimonia autem rursus infectis rebus eum et ingloriose confecit: neque enim integrum voluerunt praefecti com meatum praebere hominibus bellantibus et pugnis laboraturis, sed parte quadam hos minima ad vitae certamen movere studuerunt: perdidit autem simul omnia, com meatum enim milites acceperunt, contra hostes autem proficisci non sustinuerunt; pars quaedam advenientium iis considerantes

σικιδάσθησαν. καὶ πάλιν ἦσαν οἱ βάρβαροι τὴν Ῥωμαϊκὴν χώραν ἀδεῶς κατατρέχοντες. εἶτα νεολαίαν τινὰ μικροῦς ἀναλώμασιν ἀθροίσαντες οἱ περὶ τοὺς βασιλεῖς τούτους ἐγχειρίζουσι τῷ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἡγεμονεύοντι· οἱ δρᾶσαι μὲν τι μὴ θυγηθέντες γενναῖον, ἀπειροπόλεμοί τινες καὶ δύσειπποι καὶ ἄνοπλοι σχεδὸν καθεστῶτες, πολλὰ δὲ παθόντες ἀνήκεστα εἰς τὴν σφῶν δυσκλεῶς ὑπέστρεψαν γῆν, τοῦ παραλαβόντος αὐτοὺς δουκὸς (ἦν δὲ ὁ μάγιστρος Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης) μετὰ τῶν ἐπιχωρίων καὶ τῶν ἰδίων ὑπασπιστῶν τὴν τῶν βαρβάρων δι' οἰκείας ἀρετῆς καὶ γενναϊότητος καὶ φρονήσεως ἀνατρέποντος καὶ καταβάλλοντος ἔφοδον. κάκεινου δὲ τῆς ἀρχῆς παραλυθέντος, ἔκτοτε τὰ τῶν βαρβάρων ἐθρασύνετο πλῆον καὶ εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῶν πόλεων περιόστατο, σιτοδείας πιεζούσης αὐτὰς καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἐνδείας.

Ἄλλ' ἐπεὶ περ ἔδει βασιλέως ἐπιστασίαν γενέσθαι δυναμένου ἐν τοιοῦτοις καιροῖς διεξάγειν τὰ πράγματα καὶ ἀντεπεξάγειν ἑαυτὸν τοῖς ἐναντίοις μετὰ καρτεροῦ τοῦ συντάγματος, ἐψηφίζετο μὲν ἀξιολογώτατος ὁ ῥῆθεις Βοτανειάτης ὡς διαφέρων τῶν ἄλλων ὅσον ἀστέρων ἥλιος, ὁ δὲ φθόνος καὶ ἡ ἄδικος κρίσις ἀνεβάλετο μὲν τότε τὸ δέον, ἕτερον δὲ συγγενέα τούτου ἀντεψηφίσατο δι' αἰτίας ἴσως ἀπορρήτους ἀνθρώποις, οἷα τὰ τοῦ θεοῦ κρίματα. ἐδόκει μὲν γὰρ ἡ τοσαύτη τῶν ἐθνῶν ἑπαρσις καὶ κατακοπή τῶν ὑπὸ Ῥωμαίων τελούντων ὄργη κατὰ τῶν αἰρε-

23. Ῥωμαίους?

hoc et rumore excitantes incertum ad sua dispersi sunt, et rursus barbari Graecam terram intrepide percursabant. deinde iuventutem parvis sumtibus cogentes regii hos tradunt duci Antiochensi, qui agere cum nobile quidquam non possent, belli imperiti et mali equites, et paeno inermes, multa autem passi intolerabilia, ad suam ingloriose reversi sunt terram, quo facto dux eos accipiens (erat autem magister Nicephorus Botaniates) cum incolis et suis armatis propria virtute et strenuitate et prudentia barbarorum impetum evertit et deiecit. sed cum ille quoque imperio solutus esset, inde barbari audaciores magis fiebant, et in angustum prorsus urbes redigebantur, frumenti defectu premente eas et ceterorum, quae necesse sunt, inopia.

Sed quoniam opus erat regis dominatione qui posset talibus temporibus perducere res et se opponere hostibus valida cum acie, creabatur quidem dignissimus dictus ille Botaniates, ut qui excelleret ceteris, quantum stellis sol: invidia autem et iniustum iudicium distulit quidem tum necessarium, alium autem propinquum huius contra creavit propter causas adeo occultas hominibus, ut dei iudicia. videbatur enim tanta populorum congregatio et trucidatio Graecis sub-

Γαλικῶν, οὐ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Μεσοποταμίαν καὶ ἄχρι Λυκανδοῦ καὶ Μελιτηνῆς καὶ τῶν παρακειμένων οἰκοῦσιν Ἀρμένιοι, καὶ οὐ τὴν Ἰουδαϊκὴν τοῦ Νεστορίου καὶ τὴν τῶν ἀκεφάλων θρησκευόντες αἴρουν· καὶ γὰρ πλήθουσιν αἱ χῶραι τῆς τοιαύτης κακοδοξίας. ἐπὶ δὲ καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἦψατο τὸ δεινόν, εἰς ἀμηχανίαν ἦσαν πάντες οἱ τὰ Ῥωμαίων θρησκευόντες.

Ὅμως δ' οὖν ἀνίσταται τις τῶν ἐπατριδῶν, Ῥωμανὸς βεστάρχης; ᾧ τὸ ἐπικλῆν Διογένης. οὗτος γὰρ καὶ πρότερον μὲν ὄρων ἐκ τῆς τῶν κρατούντων αἰτίας καὶ τῶν ἐκείθεν ὑστερημάτων ἀναπληρούμενα τῶν ἐχθρῶν τὰ θελήματα καὶ μεγάλους γινομένους ταῖς μικρολογίαις τῶν Ῥωμαίων, ἐποτνιατο καὶ ἥσχαλλε, καὶ ἀποστασίαν μὲν ᾧδινεν, οὐκ ἔρωτι μὲν, ὡς διεβεβαίουτο ὑστερον, καὶ ἀπολαύσει τῶν ἐξαιρέτως αὐτῆς, ἀλλ' ὡς τὰς τύχας ἀνορθῶσαι τῶν ἤδη πεσόντων Ῥωμαίων, ὅτι μὴ κατὰ λόγον εἶχε τὰ πράγματα. ἐμπιστευθεὶς οὖν ἐπὶ τέλει τοῦ βασιλέως τοῦ Λούκου τὴν τῆς Σαρδικῆς ἀρχὴν, ἐβουλεύσατο τοὺς Σαυρομάτας προσλαβέσθαι συνεργοὺς εἰς τὸ μελετώμενον καὶ εἰς προὔπιον αὐτὸ ἀγαγεῖν. ἐπειθοντο γὰρ ἐκεῖνοι τῷ ἀνδρὶ τούτῳ διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀγχιθύρου στρατηγίας προεπιγινώσκεσθαι τοῦτον αὐτοῖς, ὅποτε τῶν περὶ τὸν Ἰστρον ἄρχων πόλεων τούτοις ἀντεπολέμησε καὶ πεσεῖν f. 186 v. ἐκινδύνυσεν, εἰ μὴ ἐξείλετο τοῦτον ἀκαταγωνίστῳ ῥύμῃ καὶ ῥώμῃ Νικηφόρος μάγιστρος ὁ Βοτανειάτης· τοῦτο γὰρ ἐγὼ

13. μὲν] μὲν βασιλείας?

ἐξαιρέτων interpres.

ictorum ira contra haereticos, qui Iberiam et Mesopotamiam et usque ad Lycandum et Melitenem et adiacentia loca incolunt, Armenii et qui iudaicam Nestorii et capiti (patriarchae) inobedientium colentes haeresim. etenim plena sunt loca tali falsa fide. quando autem etiam orthodoxos tetigit periculum, in difficultate erant omnes Graecorum fidem colentes.

Tamen igitur surgit quidam nobilium Graecus protovestiarius, cui nomen Diogenis: hic enim etiam antea videns imperatorum culpa et inde effectis angustiis peracta hostium consilia et magnos eos factos parsimonia Graecorum, aegre ferebat et indignabatur et defectionem meditabatur non cupiditate quidem ut affirmabat postea, et fructu commodorum eius, sed ut fortunas restitueret cadentium iam Graecorum, cum non secundum rationem se haberent res. cum igitur credita esset ei imperio regis Ducae sardica satrapia, statuit Sauromatas accipere socios ad consilium et in manifestum id producere. parebant enim illi viro huic, quia vicino imperio hic iis antea spectatus erat, cum princeps urbium circa Istrum sitarum his bellum inferret, et cadere periclitaretur, nisi exemisset hunc impetu et robore Nice-

διὰ χειλέων τοῦ Διογένους ὁμολογούμενον ἐπυθόμην. γεν-
μένων δὲ γραμμάτων πρὸς ἐκείνους ἐφ' ᾧ τελεσθῆναι καὶ τὰς
συνθήκας δι' ὄρκου, τῶν συμβούλων αὐτοῦ τις, τὸ γένος Ἀρ-
μένιος, ὃς καὶ πρὸς τὸ ἔργον αὐτὸν μειζόνως ἠρέθισεν, ἐπι-
βουλεύσατο τούτῳ, καὶ συμπίσας ἀποστεῖλαι τοὺς ἀμφ' αὐ-
τὸν μηνυτὰς τῶν βεβουλευμένων, πρὸς σύμπνοιαν ἄξοντας τῶν
τε στρατηγούντων καὶ τῶν ὑπηκόων τινάς, ὡς εἶδεν αὐτὸν
ἐπιλωμένον χειρός, κατεῖπεν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐγχαωρίοις ὡς εἴη
μεμελετηκῶς ἀποστασίαν, μᾶλλον δὲ προδοσίαν αὐτῶν εἰς τοὺς
Σαυρομάτας. καὶ πρὸς θυμὸν διερεθίσας αὐτοὺς ἐπιτίθειται
τούτῳ ἀθρόον, καὶ μόνον εὐρηκῶς συλλαμβάνει καὶ εἰς τὴν
βασιλεύουσαν ἄγει δεσμώτην, δίκας τοῦ τολμήματος δώσονται.
κριθεῖς τοίνυν παρὰ τῶν πρώτων τῆς συγκλήτου βουλῆς τῶν τῶν
ἐπιβούλων νόμῳ ἐάλω καὶ κατεψηφίσθη θαναῖν, μὴ ἀντερίσας
ἢ ἀντιθέσεις πλασάμενός ἢ τὴν κατηγορίαν ὑπαρρησάμενος,
ἀλλ' αὐτέλεγκτος ἐκ τῆς ὁμολογίας γενόμενος. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς
τῶν δικασάντων μέρος ὑπῆρχον, ἴσασιν οἱ πολλοί. διὸ καὶ
ὑπερορίᾳ ἀπεστάλη πρὸς νῆσον, πᾶσιν ἀνίαν ἐνθήμενος ἔσοι
τῆς αὐτοῦ νεότητος ἢ καὶ γενναιότητος ἐν πείρᾳ καθίστατο. οἱ
δ' ἄγνοοῦντες αὐτὸν ἐκ τῶν εἰδότεων παραλαμβάνοντες ὑπῆρ-
χον ἐξ ἄκοῆς ἐρασταί· καὶ διὰ τοῦτο δι' εὐχῆς ἦν τοῖς ὄλοις
ἀνώτερον γενέσθαι τὸν ἄνδρα κολαστηρίων καὶ χαρισθῆναι τῆ

6. ἄξοντες C. 13. κριθεῖς] καὶ θεῖς C.

phorus magister Botaniates : hoc enim ipsis labris (ipso ore) Diogenis confirmatum comperi. missis autem scriptis ad illos, ut componerentur etiam pactiones iureiurando, consiliariorum eius quidam, genere Armenius, qui etiam ad factum eum magis exitaverat, insidias huic struxit et persuadens ei, ut mitteret suos indices consiliorum ad societatem traducturos quosdam ducum et subiectorum, postquam vidit eum nudatum manu, accusavit eum apud incolas, quasi meditatus esset defectionem, sive potius proditionem eorum ad Sauromatas, et animo incitans eos insidiatur huic simul et solum inveniens comprehendit et ad regiam ducit captivum, poenas incepti daturum. iudicatus igitur a principibus convocati senatus lege insidiatorum deprehensus est et damnatus mortis, non contradicens aut oppositiones fingens aut accusationem negans, sed convictus ipse concessionem. num autem et ipse iudicum pars fuerim, sciunt plerique, quamobrem etiam exilio missus est ad insulam, omnibus aegritudinem imponens, quicumque eius iuventutem aut etiam nobilitatem experti erant; qui autem ignorarent eum, a scientibus audientes fiebant audiendo eius amatores, et propterea omnibus voto erat, superiorem fieri virum poenis et donari Graecorum imperio. cum autem etiam consilium viri non amoris sui

Ῥωμαίων ἀρχῆ. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἀνδρὸς οὐ φιλαυ-
 τίας ἀλλὰ φιλαδελφίας καὶ φιλευσεβείας ὅλος ἦν, ὡς προέ-
 φραμεν, περιαλοῦντος τῆς τῶν ὀρθοδόξων κακοπαθείας, ἐνηρ-
 γήθη λοιπὸν τοῖς εὐχομένοις τὰ τῆς εὐχῆς, καὶ παραστάντος
 5 αὐτοῦ τῷ βασιλικῷ βήματι περιέσχεν ἕλεος ἄσχετον τὴν Αὐ-
 γουῖσταν, καὶ σταλαγμοὶ δακρύων τῶν βλεφάρων ταύτης ἐξέ-
 πησον· ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ οὐ μόνον τοῖς ἄλλοις πλεονεκτήμασι
 προτερῶν, ἀλλὰ καὶ θεαθῆναι παντάπασιν ἥδιστος, ἐπιμήκης
 τε καὶ στέργων καὶ νότων ἐν καλῷ καθορώμενος, καὶ εὐγενὲς
 10 τι πνέων ὡς ἀληθῶς καὶ διογενὲς, εὐόφθαλμός τε εἶπερ τις
 ἄλλος, καὶ κάλλος ἀποστίλβων τοῖς ὀφθαλμοῖς, μὴτ' ἀκριβὲς
 τὸ λευκὸν μῆτε τὸ μέλαν ἀπόσώζων ὡσαύτως ἀλλ' ὡσπερ
 συγκεκρασμένον. . . τῇ δημιουργίᾳ τῇ φύσει καὶ συγκεκρα-
 μένον τῷ ἐρυθρήματι, καὶ τούτοις ἅπασι τὴν γλυκύτητι περι-
 15 θεύσαν ἔχων, καὶ ἄξιον εἶδος κατὰ τὸν κομικὸν τυραννίδος
 ἐπιδεικνύμενος· ὡς οὖν καὶ ἡ ἐστῶσα γερουσία συνέπαθεν,
 εὐθὺς ἐπηκολούθησεν ἡ συμπάθεια, καὶ περισωθεὶς τοῦ κιν-
 δύνου καὶ βασιλικῶν ἀξιώσεων ἔτυχε, καὶ ἀπολυθεὶς παρὰ
 πάντων ἠσπάζετό τε καὶ εὐφημεῖτο καὶ ἔργον εὐχῆς γενέσθαι
 20 κατήκουσε, καὶ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν ἰδίαν ἐνόμιζεν ἕκαστος.
 ἔξιὼν οὖν εἰς Καππαδοκῶν, ἐξ ἧς τὴν ἀρχὴν τῆς γενέσεως
 ἔσχηκε, πάλιν μεταπεμφθεὶς εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελήλυθε,
 καὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ Χριστοῦ μάγιστρος καὶ στρατηλάτης

1. μέλλον C: correxit Brunetus.

sed fratrum amoris et pietatis plenum esset ut antea diximus, dolente
 valde orthodoxorum aegritudine, effectum iam est precantibus votum
 et adstante eo regio suggestui, superavit misericordia irresistibilis
 augustam, et lacrimarum humores ex oculis cadebant: erat enim vir
 non solum ceteris virtutibus superior sed etiam ad spectandum omnino
 suavissimus, longus et pectore et tergo pulchre apparens, et nobile
 quid spirans revera et divinum: et pulchre oculis si quis alius, et
 pulchritudinem splendens oculis, neque accurate album neque nigrum
 servans eodem modo, sed quasi cuniunctum artificio a natura et mix-
 tum rubori et in his omnibus suavitatem circumdatam habens, et
 dignum corpus secundum comicum poetam tyrannide ostendens. cum
 igitur etiam adstans senatus miserationem sentiret, statim secuta est
 misericordia et servatus e periculo et regia munera adeptus est et
 liberatus ab omnibus salutabatur et laudabatur et rem voti factam esse
 audivit et eius salutem suam quisque putabat. egressus igitur ad
 Cappadocum terram, ex qua initium generis habuit, rursus accessitus
 ad regiam advenit et natali die Christi magister et dux renuntiatus

ἀνεδείχθη παρὰ τῆς βασιλίδος, προελθούσης βασιλικῶς μετὰ τῶν ἰδίων παιδῶν, ὡς ἔθος τοῖς βασιλεῦσιν, εἰς τὸν μέγιστον σηκὸν τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας.

Ἄνάγκης δὲ πολλῆς καὶ συγχύσεως ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύ-
 f. 187 r. λων ἐθνῶν ἀπηνεστάτης ἐπιδρομῆς τὴν Ῥωμαίων συμπιεζού-
 σης (καὶ γὰρ τὰ μὲν ἐν τοῖς νοτιοῖς μέρεσιν, ὅσα πρὸς Ἀν-
 τιόχειαν καὶ Κιλικίαν, ταῖς προειρημέναις ἐκδρομαῖς ἀπει-
 ρηκότα ἐν ἐσχάτοις ἦσαν κινδύνοις· ἐν δὲ τοῖς βορειοτέροις
 αὐτὸς ὁ σουλτάνος πανστρατιᾷ ἐξελήλυθε, δυνάμεις ἄγων ἀν-
 ποίστους, καὶ τοῖς ὄριοις ἐν τῷ φθινοπώρῳ τῶν Ῥωμαίων¹⁰
 προσήνωτο, βουλόμενος παραχειμάσαι ἐκεῖσε καὶ ἀρχομένου
 τοῦ ἔαρος προσεχῶς προσβαλεῖν καὶ ἄρδην ἀνατρέψαι τὴν
 Ῥωμαίων καὶ καθελεῖν) ἐσκέπτετο ἢ Ἀγγοῦστα καὶ ὅσοι τῆς
 πρώτης ἦσαν βουλῆς, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ὁ πατριάρχης, πῶς
 καὶ τίνα τρόπον τοσοῦτον δεινὸν ἀποτρέψαιεν. καὶ συνέδραξε¹⁵
 τὴν ὑπὲρ τῶν ὄλων κρατῆσαι πρόνοιαν, καὶ τῆς εἰδικῆς καὶ
 ἐπιθανατίου παραγγελίας τὸ κοινῇ συμφέρον ἐπεικῶς προτι-
 μήσασθαι, ὅτι τὰ εἰδικὰ σύμφωνα τὰ πρὸς δημοσίαν συντέ-
 λειαν ἀφορῶντα περιτρέπειν δεδύνηται· τὸ γὰρ μὴ γίνε-
 σθαι βασιλέα διὰ τὸν τῆς μίξεως ζῆλον κοινῇ συμφορὰ καὶ²⁰
 καθαιρέσεις τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐγινώσκειτο. δόξαν οὖν οὕτω
 κεκράτηκεν ἡ τοιαύτη γνώμη, καὶ βασιλέα μὲν ὁ καιρὸς ἐδεῖτο
 ἐξ ἅπαντος, εἰ μέλλοι τὰ Ῥωμαίων μὴ ἀπολέσθαι δι' ὄλου,

6. ἐν om. C. 8. τοῖς om. C.

est a regina accedente regie cum suis liberis ut mos est regibus ad maximum templum sapientiae dei.

Necessitate autem magna et confusione propter peregrinorum populorum durissimam incursionem Graecorum terram premente — etenim terrae in partibus australibus ad Antiochiam et Ciliciam commemoratis incursionibus defatigatae in extremis versabantur periculis: in septentrionalibus autem ipse sultanus cum toto exercitu exiit, vires ducens intolerabiles, et finibus auctumno Graecorum adhaerebat, volens hiemare ibi et incipiente vere assidue incidere et funditus evertere Graecorum terram et delere — considerabant augusta et quicunque in summo erant senatu, cumque iis patriarcha, quomodo tantum periculum averterent et visum est, ut providentia totius vinceret, et ut illa privatae et periculosae hortationi communem utilitatem merito anteferret, quia propriae inclinationes ea quae ad publicam communitatem spectant, pervertere potuerunt. quod enim non crearetur rex propter coniugii odium, commune malum et excidium imperii Graecorum iudicabatur. hoc igitur viso, superior fuit talis sententia, et regem tempus postulabat omnino, nisi res Graecae perire deberent

ὁ δὲ τοῦ καιροῦ καὶ τῆς ἀξίας ταύτης ἐπάξιος ἐζυγομαχεῖτο, τοῦ Βοτανειάτου ἀποδήμου τυγχάνοντος εἰς τὴν τῆς Ἀντιοχείας ἀρχὴν, ἕως εἰς νοῦν τινὸς τῶν τοῦ βουλευτηρίου προΐσταμένων ὁ Διογένης ἀφίκετο. μᾶλλον δὲ πρὸ αὐτοῦ ἢ Ἀβγούστα τοῦτον ὡς αὐτίκα παρόντα καὶ γυναικὸς ἀμοιροῦντα προέκρινεν. ἐπὶ δ' οἷτος ἐρρήθη, πάντες αὐτῷ τὴν ἀξίαν, φόβῳ τοῦ μὴ φανῆναι ἀλλότρισι, ὅσοι τῇ δεσποίνῃ προσήγγιζον, ἐχειροτόνου. διὸ καὶ πρώτην ἄγοντος τοῦ Ἰαννουαρίου 1068 Ian. μηνὸς τῆς ε' Ἰνδικτιῶνος, ὁπότε τῶν χειμερινῶν τροπῶν ὁ ind. VI. ἥλιος μεθιστάμενος τὴν οἰκουμένην φρυκτωρεῖν καὶ θάλλειν ἐπείγεται καὶ ἀρχὴν εὐκαιρὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χειμῶνος ἐπεξεργάζεται, καὶ ἤνικα ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως καὶ θύτου ἀγίου Βασιλείου, ὃν καὶ αὐτὸν ἡ Καππαδοκῶν ἠνεγκε φωστῆρα τῆς ἐκκλησίας διαφανέστατον, ἐορτάζεται, βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ὀρθριώτερον οὗτος ἀναγορεύεται, νυκτὸς ἀνιών εἰς τὸ Καπιτώλιον διὰ τῆς δεσποίνης ἐν ὄπλοις, καὶ λαθῶν τοὺς τῆς βασιλίδος υἱεῖς.

Καὶ ὡς τὰ πράγματα ἔδειξαν, οὐ πάνυ μάτην ἠλπικασιν οἱ πολλοί. τῶν γὰρ Ῥωμαϊκῶν σκῆπτρων ἐπιλαβόμενος 20 οὗτος, οὐκ ἔλαττον τῶν ἐν ποσὶ πολιτικῶν πραγμάτων, τῆς στρατιωτικῆς εὐταξίας ἐφρόντισε καὶ συστάσεως, κἄν ὅτι μάλιστα προγονοὺς εἶχε περὶ αὐτὸν καὶ συνέδρους, εἰπεῖν δὲ δεῖ καὶ ἐφέδρους, καὶ σὺν αὐτοῖς τὸν τούτων πατρῶδελφον

ου

23. τούτων C.

prorsus. qui autem temporibus et dignitate hac dignus esset, de ea re certabatur, cum Botaniates peregre esset in Antiochiae imperio, donec in mentem alicuius praesidis senatorum Diogenes veniret: sive potius ante eum Augusta hunc, quippe qui statim adesset et uxoris expertus esset, elegit. postquam autem hic dictus est, omnes ei dignitatem metuentes, ne viderentur alienati, quicunque dominae appropinquabant, adiudicabant. quamobrem etiam primum agente ianuario mensē indet. VI, quando ex hiberno solstitio sol excedens mundum luce signate et fovere cogitur et initium opportunum anni maximam partem hiemis reddidit, et quando memoria magni pontificis et sacrificii sancti Basilii (quem eundem Cappadocum terra tulit quasi stellam ecclesiae lucidissimam) celebratur, rex et dominus mane hic renuntiatur, postquam nocte ascendit Capitolium reginae ope cum armis et clam filiis reginae.

Atque ut res probarunt non omnino frustra speraverant pluri. sceptrum enim Graecum accipiens hic non minus quae ante pedes erant res publicas quam militarem ordinem curavit et compo-

Ἰωάννην τὸν Καίσαρα. ἤρξατο γὰρ αὐτίκα ἐν αὐτοῖς τοῖς
 πολιτικοῖς διατάγμασι καὶ τῶν παρατυχόντων στρατιωτῶν τοῖς
 ἐπισημοτέροις συνομιλεῖν, καὶ περὶ πολεμικῶν ἀγώνων βου-
 λεύεσθαι, καὶ πρῶτον ἐτοιμάζειν, καὶ πανταχόθεν τοῖς
 ἐναντίοις διακωλύειν τὰς προσβολάς. διὰ ταῦτά τοι καὶ χρο-
 νος οὐτι συγχρὸς κατέσχε τοῦτον εἰς τὰ βασίλεια, ἀλλὰ μετὰ
 διττὴν σεληναίαν περίοδον ἢ τῆς ἐώας τοῦτον ἐδέξατο Προ-
 ποντίς, καὶ τὸ παράσημον τῆς βασιλικῆς σκηνῆς πᾶσιν ὁμοῦ
 παρεστήσατο τὴν βασιλίδαν πρὸς τὴν ἐώαν ἐκστρατείας καὶ
 ἀποφοίτησιν, καὶ ὁ ζῆλος τῆς ἐκδικίας νενίκηκε τὴν κατὰ τὴν¹⁰
 βασιλίδαν τρυφὴν τε καὶ θυμηδίαν, καὶ τὸ κατὰ τὰς προόδους
 μέχρις οὐρανοῦ φθάσον κλέος καὶ πόρους τούτων ἀντικατα-
 λάσσασθαι τὸν κρατοῦντα παρέπεισεν. ὁ καὶ πάντας κατέπληξε,
 συμβαλόντας ὅτι εἰς τὸ διατάξασθαι μόνον τὴν τῆς ἐκστρατείας
 παρασκευὴν καὶ ἀποσκευὴν οὐδὲ τριῶν ὄλων διάστημα μηνῶν¹⁵
 ἔξαρκεῖ. ὁ δὲ νεοπαγῆς γεγωνῶς τὰ τε ἄλλα καταστησάμενος
 ἦν, καὶ πρὸς τῇ ἀποσκευῇ καὶ στρατιωτικὸν ἐκ τῆς ἐσπέρας
 καὶ τῆς τῶν Καππαδοκῶν φθάσας προσυνελέξατο, καὶ Σκύθας
 ε. 187 γ. συνκαλέσατο, καὶ πρὸ τῆς τούτων ἐπιδημίας μετὰ τῶν ἐν τῇ
 βασιλείᾳ μόνων αὐτῇ τῆς ὁδοῦ σπουδαίως ἐφήψατο. εἰ δὲ²⁰
 καὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα συγγράφων τῶν ἐκ προκρίσεως αὐτῷ συ-
 νεπομένων ἐτύγχανεν, καὶ τὰς τοῦ στρατοῦ διευθετῶν ὑπο-

sitionem, cum maxime privignos circum se haberet consiliorum par-
 ticipes vel, ut verius dicam, insidiarum auctores cumque iis avun-
 culum Ioannem Caesarem. coepit enim statim in ipsis constitutionibus
 publicis etiam eorum qui aderant militum illustrioribus uti et de bel-
 licis certaminibus deliberare et legatos instruere et undique hostibus
 impedire incursiones. propterea etiam tempus non diuturnum retinuit
 hunc in regia, sed post alterum lunae circuitum orientalis Propontis
 hunc excepit: et splendor regii tentorii omnibus simul ostendit regiam
 ad orientalem expeditionem et iter: atque studium ultionis vicit lu-
 xuriam et voluptatem, quae essent in regia: atque gloria, quae in
 expeditionibus usque ad coelum veniret imperatori persuasit ut etiam
 labores harum mutaret ea: quod quidem omnibus stuporem iniecit
 cogitantibus, ad instruendum solum expeditionis apparatus et impedi-
 menta ne trium quidem totorum spatium mensium sufficere: ille autem
 modo firmatus et reliqua constituebat et ad impedimenta etiam exer-
 citum ex occidente et terra Cappadocum celeriter delegit et Scythas
 convocavit atque ante horum adventum cum iis solis qui in regia aula
 erant iter studiose iniit. cum autem et ipse qui haec scribit sequen-
 tes se ex electione haberet, et proposita exercitus administraret in

Θέσεις ἐν κρίσει, πάντως ἂν οὐκ ἐξ ἀκοῆς ἀλλ' ἐξ αὐτοπτίας τὰ καθεξῆς παραδώσει διὰ γραφῆς τοῖς μετέπειτα.

Εἶχε μὲν οὖν βασιλέα ἢ τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχία, καὶ μετ' αὐτὴν Φρυγία, τὸ θέμα λέγω τῶν ἀνατολικῶν. καὶ συνή-
 5 γοντο ἐκ διαταγμάτων προσφοιτησάντων οἱ τῶν ταγμάτων ἐξάρχοντες, καὶ ὅσοι τὴν τάξιν ἀνεπλήρουν ἐκάστου τάγμα-
 τος. καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς διαβοήτους λόχους ἐξ ὀλίγων συγκει-
 μένους ἀνδρῶν, καὶ τούτων συγκεχυότων τῇ πενίᾳ καὶ πα-
 νοπλίας ἐστερημένων καὶ ἵππου πολεμικῆς· ἐκ πλείονος γὰρ
 10 παραμεληθέντες ἄτε μὴδὲ βασιλέως στρατευσαμένον διὰ πολ-
 λῶν ἐνιαυτῶν περὶ τὴν ἑώραν, καὶ τὸν ἀφορισμένον ὄψωνια-
 σμὸν μὴ ἀπειληφότες, καὶ κατὰ μικρὸν τοῖς ἐναντίοις ἐκ τῆς
 ἀπαρασκευάστου προσβολῆς καὶ λυπρῆς καταβαλλόμενοι καὶ
 15 τρεπόμενοι, οὕτως εἰς ἐσχάτην ταλαιπωρίαν σύνελαθέντες δει-
 λοὶ καὶ ἀνάγκιδες καὶ πρὸς οὐδὲν γενναῖον χρησιμεύοντες κα-
 τεφαίνοντο. ὡς δὲ καὶ αὐτὰς τὰς σημαίας μονονουχί σιω-
 πηρῶς ἀποφθέγγεσθαι ταῦτα, πιναρῶς ὄρωμένας ὡσπερ ἀπὸ
 καπνοῦ καὶ ὄπαδους ἐφεπομένους ἐχούσας εὐαριθμήτους καὶ
 20 πενιχρούς. πολλὴν ἀθυμίαν προσῆγον ἀναλογιζομένοις ὅθεν
 καὶ τίνα τρόπον εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπανελεύσονται καὶ τὴν προ-
 τέραν ἀξίαν τὸ στρατιωτικόν, καὶ διὰ πόσου τοῦ χρόνου ἀνα-
 καλέσοιτο, τῶν μὲν ὑπολειμμένων τοῖς τάγμασιν ὀλίγων ὕν-
 των καὶ ἀπορουμένων τοῖς ὅπλοις καὶ τοῖς ἐκ τῶν ἵππων κι-

7. λόχους καὶ λοχαγούς ἐξ C.

16. an ὄστε?

iudiciis, omnino non e fando sed ex iis quae ipse vidit, deinceps facta tradet libro posteris.

Habebat igitur regem provincia Bithynorum et post eam Phrygia, provinciam (legionem) dico orientis, et cogebantur ex ordinibus advenientibus ordinum praefecti et quicumque aciem explebant cuiusque ordinis, et poterant spectari celebres centuriae et centuriones, ex paucis compositae viris iisque curuatis egestate et armis privatis et equitatu belli: maximam enim partem neglecti, cum ne rex quidem profectus esset per multos annos circa orientem, neque definitum commeatum adepti et paene ab hostibus propter imparatam incurSIONEM et miseram deiectionem et versi, ita in extremam miseriam coacti ignavi et infirmi et ad nullam rem nobilem utiles apparebant, ita ut ipsa signa militaria paene tacite haec enarrant, sordida apparentia quasi fumo, et comites habentia sequentes et paucos et pauperes, id quod multam ignaviam afferret reputantibus, unde et quomodo in antiquum redirent et priorem dignitatem exercitus et per quantum tempus revocaret, cum relictis ordinibus pauci essent et inexercitati armis

νήμασι, τῆς δὲ νεολαίας ἀπειροπολέμου καθεστηκυίας καὶ τοῦ πολέμου μαχιμώτατα καὶ τῶν πολεμικῶν κινδύνων ἐθάδας τοὺς ἀντιτεταγμένους καὶ ἀντιβαίοντας ἐχούσης.

Ἄλλὰ τὸν βασιλέα τὸ τοιοῦτον συγκύρημα οὐ κατέπληξε. τούναντίον δὲ μᾶλλον τοὺς ἐναντίους ἢ ἀθρόα τούτου ὀρμῆ τε⁵ καὶ ἔφοδος, οἰηθέντας, ὥσπερ ὕστερον μεμαθήκαμεν, ὅτι κινδύνων οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐδένα λόγον πεποιήται, ἀλλ' Ἄρεός ἐστι φοιτητής, καὶ καινοποιήσει τὰ Ῥωμαίων, καὶ ἀντισηκώσει τοῖς ἐχθροῖς τὰ ἐπίχειρα. διὰ ταῦτα καὶ ὁ μὲν σουλτάνος ὀπισθόρμητος γέγονε, μοῖραν δὲ τινα μεγάλην ἀποτεμύ-¹⁰ μενος, καὶ ταύτην διχῆ διελών, εἰς τὴν ἄνω Ἀσίαν στρατοπεδεύειν πεποιήται, τὴν μὲν βορειοτέραν τὴν δὲ περὶ τὰ νότια θέμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς κατάλογον στρατιωτικὸν ποιησάμενος, καὶ ἐκ πάσης χώρας καὶ πόλεως νεότητα συλλεξάμενος καὶ ἀξιόμασι καὶ δώροις ἀναταρῆσαι πεποικώς, καὶ δι' ὀλί-¹⁵ γου τὸν ἀριθμὸν τῶν ταγμάτων ἀναπληρώσας, καὶ λοχαγοὺς τοὺς ἀρίστους ἐκάστῳ τούτων ἐπιμελῶς προστησάμενος, συμμίξας δὲ καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ἔλθοῦσιν, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ στρατιὰν ἀξιόμαχον κατεπράξατο, καὶ μετὰ τσσαύτης δυνάμεως ἐπὶ Πέρσας ἐπιστατικώτερον ἤλαυνεν. ὡς δὲ τὸ βο-²⁰ ρειότερον στρατόπεδον τῶν Περσῶν, ἐκδρομὴν τινα πρότερον φαντάσαν, δόξαν ὑποχωρῆσαι ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως προόδου

2. an μαχιμωτάτους?

et artificiosis ex equis motibus, iuventus autem belli ignara esset et bello et bellicis periculis assuetos et pugnacissimos haberet oppositos hostes.

Sed regem talis casus non terruit, contra magis hostes terruit assiduus huius impetus et incursio, cum putarent, ut postea accepimus, periculorum hunc hominem nullam habere rationem, sed bellicosum esse advenam et novaturum res Graecas et aequaturum hostibus poenas. propterea etiam sultanus quidem retro contendit, partem autem quandam magnam abscindens et hanc bifariam dividens in superiorem Asiam proficisci iussit, alteram in septentrionalibus, alteram in australibus constituens regionibus. rex autem delectum militum instituens et ex omni terra et urbe iuventutem convocans et muneribus et donis fortem reddens et brevi numerum ordinum explens et centuriones optimos unicuique horum studiose praeficiens, sed etiam admiscens venientibus ex occidente ordinibus, brevi tempore exercitum pugnacem confecit et cum tanta vi contra Persas firmius proficisceretur. cum autem septentrionalis exercitus Persarum excursionem quandam antea monstrans expectationem recedendi regis expeditioni praeberet, statuit iam Diogenes in australes incidere, qui terram circa

- παρέσχετο, ἔγνω λοιπὸν ὁ Διογένης τοῖς νοτίοις ἐπεισεπεῖν, οἷ τὰ περὶ τὴν κοίλην Συρίαν καὶ Κιλικίαν καὶ αὐτὴν Ἀντιόχειαν καταλιζόντες ἦσαν. καὶ διὰ ταῦτα καταλιπὼν τὸ εὐθὺ Σεβαστείας καὶ Κολωνείας φέρεσθαι, τῷ τοῦ Λυκαν- f. 188 r.
- 5 δοῦ ἐπεχωρίασε θέματι, διατρεῖψαι τὸν θερινὸν καιρὸν ἐν αὐτῇ διανοηθεῖς, κὰν τῷ φθινοπώρῳ τοῖς Συριακοῖς μέρεσι προσβαλεῖν, ὅποτιαν τὸ πολὺ τῆς φλογὸς ἐκ τῆς ἀποστάσεως ὁ ἥλιος ἀποτιθεται, ἵνα μὴ τῷ ἀσυνῆθει τοῦ καύσωνος διαλωβηθῇ τὸ στρατόπεδον καὶ νόσοις ἀλώσιμον γένηται.
- 10 Ἐν τοσοῦτῳ δὲ χρονίζοντος τούτου λάθρα προσβαλόντες οἱ Πέρσαι (Τούρκους δὲ τούτους νυνὶ ὁ λόγος οἶδε καλεῖν) τὴν Νεοκαισάρειαν ἐξ ἀπροόπτου τῆς ἐπιδρομῆς καταστρέφουσιν, καὶ πολλῶν σωμάτων καὶ χρημάτων ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κυριεύσαντες παλινωδίαν ἦσαν, βάρος λαφυραγωγίας οὐκ
- 15 ἐλάχιστον ἐπαγόμενοι. ἐλθὼν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν βασιλέα πολλὴν αὐτῷ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ταραχὴν ἐνεποίησε, διασκοποῦσι τὴν τε τῶν ἐναντίων μηχανήν, καὶ ἦν ὑπέστησαν ἀπάτην, καὶ τὸν ἐκ πολλῶν μῶμον, ὅτι τοῦ βασιλέως ἐκστρατευομένου τυγχάνοντος οὐδὲν ἤτιον οἱ πολέμιοι τὰ ἑαυτῶν
- 20 διεπράξαντο, μὴ δυνηθέντος τοῦ κρατοῦντος ἀμύνασθαι. ἀμέλει τοι καὶ ταχὺ τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς δι' ἀτραπῶν ἀβάτων καὶ δυοβάτων ἀπὸ ἑντῆρος κατόπιν ἤλαυνε. καὶ πλησιάσας τῇ τῶν Σεβαστηνῶν μητροπόλει τὴν μὲν στρατιωτικὴν ἀποσκευὴν καὶ τὸ πεζὸν ἅπαν εὐθὺ τοῦ ἄστεος ἀπέναι διεκελεύσατο

Coelesyriam et Ciliciam et ipsam Antiochiam diripiebant, et propterea relinquens loca adversus Sebastiam et Coloniam sita in Lycandi provincia versatus est, manere per aestivum tempus in ea volens et auctumno Syriacas partes ingredi. quando plurimum ignis propter spatium sol deponit ne insueto calore inficeretur exercitus et morbis caperetur.

Interea hoc cunctante clam incidentes Persae (Turcas autem hos nunc sermo scit vocare) Neocaesaream improvisa incursione devastant et multis corporibus et rebus tuto potiti reditum paraverunt, pondus praedae non minimum adducentes. veniens igitur nuntius hic ad regem multam ei et iis qui circa eum erant turbationem iniecit, reputantibus hostium machinationem et quem sustinuerant dolum et multorum irrisionem, quod rege egresso nihilominus hostes res suas perficerent rege non valente arcere eos. certo tamen et celeriter vires recipiens per clivos inaccessibiles et invios remissis quasi frenis post eos proficisceretur. et appropinquans Sebastinorum urbi capitali militaria impedimenta et totum pedestrem exercitum urbem versus abire iussit

μετὰ τοῦ συνόντος αὐτοῦ προγονοῦ τοῦ Ἀνδρονίκου, ὃν αὐ-
 τος βασιλέα χειροτονήσας ὡς ἐνέχυρον ἢ συστράτηγον εἶχεν,
 ἢ τόπον ἀντισηκώσοντα τούτου, εἴ περ πολλάκις παρήκων καὶ
 ὀπλίτης ἐπιτιθέμενος τοῖς ἐχθροῖς καιρίαν ὡς ἄνθρωπος δέ-
 ζοιτο. αὐτὸς δὲ μετὰ πάσης τῆς ἵππου κατεδίωκεν ὀπίσω τῶν 5
 ἐναντίων. καὶ διὰ πολλῶν ὑψηλοτάτων βουνῶν τῶν τῆς Τε-
 φρικῆς διερχόμενος, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιτεθῆναι κατὰ τὸ
 ἀγκάρισον ἐπειγόμενος, οὕτω τὸν στρατὸν κατειργάσατο ὡς,
 καίτοι τῶν ἐχθρῶν ἕγγιστα τυγχανόντων καὶ θεαθέντων αὐ-
 τοῖς, μὴ δύνασθαι τοῖς περὶ αὐτὸν ταχυδρομῆσαι διὰ τῶν 10
 ἵππων καὶ μνήμης ἄξιον κατόρθωμα διαπραΰξασθαι. ὁμῶς
 μέντοι τῷ ἀδοκῆτῳ τοῦ πράγματος κατασεισθέντων τῶν ἐναν-
 τίων, καὶ τῇ φήμῃ τῆς τοῦ βασιλέως ἐπισιασίας ἰσχυρῶς
 ἐπιναρκησάντων, πολὺς μὲν φόνος τούτων ἐγένετο αὐτίκα ῥῶτα
 δεδωκότων καὶ πρὸς φυγὴν ὀρμησάντων. ὅσοι δὲ καὶ ζωγ- 15
 ρεῖα ἐάλωσαν, οὐδὲν ἀπώναντο τῆς ἰδίας ζωῆς, μαχαίρας
 ἔργον γενόμενοι. ἢ μέντοι λεία πᾶσα, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως
 κτήνους, ἐλευθερώθεισα τὸν βασιλέα καὶ γλώσση καὶ θαύματι
 ἐπευφήμησε. καὶ γὰρ θανμαστὸν τῷ ὄντι καὶ ἀξιόλογον
 γέγονεν, ἵνα βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀκρατῶς διώκη χωρὶς τῆς 20
 οἰκείας ἀποσκευῆς, μετὰ μόνου τοῦ ἰδίου ὀπλιτικοῦ, ἐπὶ ὅλας
 ἡμέρας ὀκτώ, διὰ τόπων ἀδήλων τε καὶ ἀβάτων, καὶ μὴ ἀπο-
 τύχη τῆς ἐπιβολῆς.

1. αὐτῷ?

cum eius privigno, qui aderat, Andronico, quem quidem ipse regem
 creans ut pignus aut imperii socium habebat aut aequaturum locum
 huius si qua saepe accedens et cum gravi armatura instans hostibus
 vulnus letiferum ut homo acciperet. ipse autem cum toto equitatu
 persequeretur hostes et per multos altissimos colles terrae Tephricae
 perveniens et hostibus instare ex obliquo contendens ita exercitum
 perfecit, ut quamquam hostes proximi essent et ab iis conspicerentur,
 tamen non possent eius militibus per equos celeriter currere et me-
 moria dignum factum agere: attamen cum inexpectata re concussi
 essent hostes et fama impetus regis valde horrerent, magna caedes
 horum facta est, cum statim terga dedissent et in fugam se vertissent,
 non usum habuerunt suae vitae, gladii opus facti: praeda autem omnis
 ab homine usque ad pecudem liberata regem et lingua et admiratione
 celebravit: etenim admirabile profecto et memorabile fuit, quod rex
 Graecorum incontinenter persecutionem exsequitur sine propriis im-
 pedimentis cum sola sua gravis armaturae manu totos dies octo per
 loca ignota et invia neque excidit proposito.

Ὑποστρέψας οὖν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Σεβαστηνῶν μητροπό-
 λιν πρώτην ἄγοντος τοῦ ὀκτωβρίου μηνός, καὶ διαναπαύσας τὸν
 στρατὸν ἐν μόναις ἡμέραις τρισίν, ἄρας ἐκεῖθεν τῆς πρὸς
 Συρίαν ἀγούσης εἶχετο, καὶ διὰ τῶν τῆς Κοκουσοῦ αὐλώνων
 5 καὶ δυσδιεξοδεύτων ἀτραπῶν εἰς Γερμανικεῖαν καταστάς εἰς
 τὸ θέμα τὸ καλούμενον Τελούχ παρὰ τοὺς Ἀρμενίους εἰσβάλλει,
 πρότερον οὐκ ὀλίγην ἀποτεμόμενος φάλαγγα στρατιωτικὴν
 μετὰ συνταγματάρχον, καὶ εἰς Μελιτηνὴν ἐπέμψας ἐπὶ φυ-
 λακῇ τῶν τῆς ἐώας θεμάτων καὶ ἀντιπτώσει τῶν ἐκεῖσε τότε
 10 προσεφειδρευόντων ἐχθρῶν, ὧν ἦρχεν ἀνὴρ πανούργος καὶ
 μάχιμος ὀνόματι Αὐσινάλιος, διὰ τοῦτο γὰρ ὁ βασιλεὺς f. 188 v.
 μετὰ τῶν λόχων καὶ λοχαγῶν καὶ τοὺς ἅπαντας Φράγγους,
 ἄνδρας αἰμοχαρεῖς καὶ πολεμικούς, τῷ στρατηγῷ τουτοῦ πα-
 ραδέδωκεν, ἐφ' ᾧ δι' ἀδραῆς δυνάμεως περιγίνεσθαι τοῦ πο-
 15 λέμον ἀλλόφυλος ἐπιγένοιτο. ἀλλ' οὗτος οὐκ εὐθαρσῶς εἰς
 ἅπαξ καὶ ἀφιλοτίμως χρησάμενος τῷ καιρῷ καὶ τοῖς πράγ-
 μασι, μικροῦ τῷ βασιλεῖ διπλοῦν πόλεμον, ὑστερουμένῳ τοι-
 αύτης στρατιᾶς μαχιμωτάτης, ἀνθ' ἁπλοῦ προεξένησε. πολ-
 λάκις γὰρ προκαλουμένων αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν, καὶ μὴ ἐπαίον-
 20 τος ἐξίέναι τοῦ ἄστεος τῆς Μελιτηνῆς καίτοι τῶν στρατιω-
 τῶν προθυμοποιουμένων αὐτοῖς ἀντεπεξελθεῖν, ὡς εἶδον ἐκεῖ-
 νοι τὸ γλισχροῦν αὐτοῦ καὶ περιδεῆς καὶ ἀπόλεμον, διὰ τόπων
 ἀδῆλων βαδίσαντες τῆς βασιλικῆς στρατιᾶς μοῖρα τινὶ δι'

14. παραγίνεσθαι C: correxit interpres.

Reversus igitur inde in Sebastenorum urbem capitalem primum
 agente mense octobri et quietem concedens exercitui solos tres dies,
 profectus inde viam inivit quae ad Syriam ducit, et per Cucusi valles
 et difficiles vias in Germanica se constituens in provinciam quae vo-
 catur Teluch apud Armenios, incidit, postquam antea non parvam ab-
 scidit phalangem militum cum praefecto ordinis et ad Melitenem
 emisit ad praesidium provinciarum orientis et ad resistendum hostibus
 ibi tum insidias parantibus: quibus quidem imperavit vir callidus et
 pugnax, nomine Ausinalius. propterea enim rex cum centuriis et cen-
 turionibus etiam omnes Francos, homines sanguine gaudentes et bel-
 licosos, huic duci tradidit, ut valida vi sustineret bellum in quibus
 locis illi quando bellum externum instaret: sed hic non fortiter uno
 ictu et sine honoris studio usus occasione et rebus, paene regi duplex
 bellum nudato tali pugnacissimo exercitu pro simplice excitavit. cum
 enim saepenumero provocarent eum hostes neque ille sequeretur ut
 excederet urbe Melitene, quanquam milites parati erant cum iis con-
 gredi, postquam illi viderunt tenuem constantiam (tenuitatem) eius et
 timiditatem et belli imperitiam, per loca ignota ingressi regii exercitus

ἀγορὰν σιτίων ἐξιούση προσέβαλον· καὶ εἰ μὴ ταχὺ διανα-
στὰς ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς φήμης ὄρμησε κατ' αὐτῶν, κἀκεῖνοι
μὴ ὑποστάντες διέφυγον, τάχα ἂν ἀπώλετο μέρος στρατιωτῶν
οὐκ εὐκαταφρόνητον. ἀφ' ὧν εἴ τις τοῖς στρατηγοῖς ἐπιγρά-
φειν ὡς ἐπίπαν ἔχοι τὰ τῶν ἐκβάσεων, εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον⁵
εἴτ' ἐπὶ τὸ κρεῖττον συνάγοιντο, οὐ διαμάρτοι πάντως τοῦ
ὄρθου καὶ τῆς ἀληθοῦς διαγνώσεως.

Ἄλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς, οὕτω διασωθεὶς καὶ διασωσας τὸ
στρατόπεδον, πρὸ τῆς τοῦ Χάλεπ. χώρας πανστρατιᾶ κατε-
σκήνωσε. πρὸ τοῦ καταβῆναι δὲ τοῦ ἵππου, τοὺς τε Σκύθας¹⁰
καὶ τῶν Ῥωμαίων οὐκ ὀλίγους εἰς προνομήν ἀποστείλας τὴν
πολεμίαν χώραν κατελήισατο, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ
βοσκημάτων δορυάλωτον πλῆθος οὐκ ἐλάχιστον ποιησάμενος.
ἐκεῖθεν δὲ προβιβάσας τὴν στρατιάν προῆει διὰ τῆς πολε-
μίας, καὶ διτταῖς ἡμέραις ὁμοῦ μεταβαίνων εἰς τοῦμπροσθεν¹⁵
τὰς προνομὰς οὐδὲν ἤτιον ποιούμενος ἦν. τριταῖος δὲ πρὸς
τὴν Ἱεράπολιν ἀφιγμένος ἑώρα τοὺς Ἀραβας περιρρέοντας
κυκλόσε καὶ παραδεικνύντας ἐκ φαντασίας τὸν πόλεμον. ἀλλ'
εἰς χεῖρας ἐλθεῖν καὶ συνάψαι Ῥωμαίοις εὐθαρσεῖς οὐ γεγό-
νασιν, εἰ μὴ πού τινες ἀκροβολισμοὶ προτρεχόντων τινῶν καὶ²⁰
τῆς τάξεως προπηδῶντων ἐπιγεγόνασι. καὶ προῆσαν οἱ μὲν
Ῥωμαῖοι συντεταγμένως κατὰ λόχους καὶ φάλαγγας, οἱ δ'
Ἀραβες μετὰ καὶ τῶν συνόντων αὐτοῖς Τούρκων οὐκ ὀλίγων,

5. θέλοι interpres. 16. προσνομὰς C.

partem aliquam propter frumenti mercatum exeuntem aggressi sunt, atque nisi celeriter egressus rex propter famam proficisceretur contra eos et illi non resistentes fugiebant, facile periisset pars militum non spernenda: quare si quis ducibus tribuere ut plerumque fit velit exitum, sive ad peius sive ad melius conducatur, non aberret omnino a recto et a vero iudicio.

Sed rex ita servatus et servans exercitum ante terram Chalep cum toto exercitu castra posuit. priusquam autem ex equo descenderet, Scythas et Graecorum non paucos ad comaeum parandum misit, hique hostium terram diripuerunt, virorum et mulierum et pecudis bello captam multitudinem non minimam facientes. inde autem producens exercitum progrediebatur per hostium terram et duobus diebus simul transgrediens in loca anteriora, comaeum nihilominus faciebat. tertio autem die postquam Hierapolin advenit videbat Arabes circum affluentes et monstrantes vultu bellum, sed ut ad manus venirent et congredierentur cum Graecis non fuerunt fortes, nisi quod nonnulla proelia quorundam excurrentium et acie exsipientium instabant: et procedebant Graeci quidem ordinibus secundum centurias et phalanges:

ὧν ἦρχεν ἀνὴρ δραστήριος καὶ γένος ἀρχῶν βασιλικὸν ἐκ
 Περσίδος, ὀνόματι Ἀμερτικῆς, μακρόθεν ἐπόμενοι καὶ οἶον
 δορυφοροῦντες ἢ πρὸς ἐπίδειξιν περιτρέχοντες. περὶ δὲ δέλιγν
 ὄψιαν στρατοπεδευσάμενος ὁ βασιλεὺς πρὸ τοῦ Ἰεραπόλεως
 5 ἄστεος τάφρον ἐκέισε καὶ χάρακα κατὰ τὸ εἰθισμένον ἐπήξατο.
 οὐπω δὲ τὴν ἀπορκευὴν οἱ Ῥωμαῖοι βεβαίως ταῖς σκηναῖς
 ἀποθέμενοι, μηδ' ἐγχρονίσαντες ταύταις, ὅσοι τῆς ὑπηρεσίας
 ὑπῆρχον καὶ τῆς τῶν Ἀρμενίων συντάξεως, εὐθὺ τῆς πόλεως
 ᾤρμησαν. καὶ ἐπειπερ εὗρον αὐτὴν οὐ πᾶν διὰ τῶν ἐντὸς
 10 ἀντιμαχομένην (ἔφθησαν γὰρ οἱ Σαρακηνοὶ τῷ φόβῳ τῆς
 βασιλικῆς ἐπιδημίας φυγαδεῖαν ἐλέσθαι πέραν τοῦ Εὐφράτου
 ποταμοῦ), ταχὺ βιασάμενοι τὰς πύλας ἐντὸς εἰσπηδήσαν.
 καὶ σιτίων μὲν καὶ τῆς ἄλλης διατροφῆς εἰς κόρον μετακο-
 μιδὴν ἐποίησαντο (ἀφθοκίαν γὰρ τούτων εὗρον ἐκεῖσε καὶ
 15 οἶνον τι μέρος καὶ τῶν εὐτελεστάτων εἰδῶν), τῶν δὲ τιμιω-
 τέρων λαφύρων ἀπέτυχον, προλαβόντων τῶν πολεμίων καὶ
 συσκευασαμένων ἀνὰ μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ ἀποδρᾶναι.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῆς μεγαλοπόλεως ἐκείνης, ἧτις
 ἀμαχητί κρατηθεῖσα πολλὴν εὐμίρειαν δέδωκε τοῖς στρα-
 20 τιώταις πρὸς τὴν ἐκεῖσε διαγωγὴν, πλὴν τινῶν πύργων
 ὑψηλοτάτων, τριῶν ἢ τεσσάρων, ἔνθα Σαρακηνοὶ ἀνιόντες,
 καὶ τὴν ἄνοδον ὡς στενόπορον κατασχόντες, ἐφιλονείκησαν

7. ὅσοι interpres: C. ὅσαι.

Arabes autem cum Turcis etiam, qui iis aderant, non paucis, quibus im-
 perabat vir strenuus et genus iactans regium e Perside nomine Amer-
 tikes, ex longinquo sequentes et quasi satellites se gerentes aut iactan-
 tia causa circum currentes. circa vesperum autem castra ponens rex
 ante Hierapolin urbem fossam ibi et vallum ex consuetudine fixit. ita
 autem impedimenta Graeci fortiter in tentoriis deponentes, necque vero
 versantes in his quicunque laboribus imperabant et ordini Armenio-
 rum, adversus urbem profecti sunt: et quandoquidem invenerunt eam
 non omnino per eos qui intus erant defensam (antea enim Saraceni
 metu adventus regis fugam ceperant trans Euphratem fluvium), cele-
 riter portas frangentes intus insilierunt: atque frumenti et reliqui vi-
 ctus ad satietatem commeatum inde fecerunt. copiam enim horum re-
 pererunt ibi et vini partem et vilissimorum generum, praeda autem
 magis aestimata exciderunt, cum hostes eam praeripuissent et secum
 portassent effugientes.

Atque haec quidem in illa urbe, quae sine pugna victa
 multam facilitatem praebuit militibus ad victum in ea terra, excep-
 ptis nonnullis turribus altissimis, tribus aut quattuor, ubi Saraceni
 ascendentes et iter ut angustum occupantes certarunt ex patrio suo more

κατὰ τὸ πάτριον αὐτῶν νόμιμον τῆς ἰδίας προκινδυνεύσαι
 L 189 γ. *Θρησκείας καὶ πόλεως.* ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθησαν μέχρι παντὸς
 ἀντισχεῖν· διὰ πολλῶν γὰρ μερῶν περισχόντες αὐτοὺς οἱ
 Ῥωμαῖοι, καὶ τόλμη πολλῇ καὶ ὄπλοις ἐκηβόλοις καὶ συνα-
 σπισμῷ καταπλήξαντες, δορυκλήτους αὐτοὺς πεποιήκασιν. ἐπὶ⁵
 δέ γε τῆς ἀκροπόλεως (ἔστι γὰρ ἐπίπεδος μὲν καὶ αὐτὴ καὶ
 τῇ πόλει ὁμόστοιχος, τείχεσι δὲ ὑψηλοτάτοις ἄγαν καὶ πύργοις
 ἀερίοις πεπυκνωμένη καὶ οἶον ἀνάλωτος) οὐ τοιαύτην εὖρον
 οἱ Ῥωμαῖοι τὴν εὐκολίαν· ἐκεῖσε γὰρ εἰσιὼν Σαρακηνῶν οὐκ
 εὐαρίθμητον πλῆθος ἐρρωμένως ἡμύνατο. οὐ μὲν¹⁰ μέχρι
 πολλοῦ τὴν φυλακὴν τῆς ἄκρας τηρεῖν ἠδυνήθησαν· κυκλόσε
 γὰρ ὁ βασιλεὺς ὄπλοις καὶ μηχαναῖς αὐτοὺς κατατείνας, καὶ
 πετροβόλοις ὄργανοις καὶ τόξοις ὡς νιφάσι κατακοντίσας, καὶ
 χόματι τὴν ἄλωσιν ἐκ πολιορκίας ἐπιδειξάμενος, ὑποσπόνδους
 πεποιήκε. πρεσβεύσαντες γὰρ καὶ συγγνώμης τυχεῖν αἰτησάμε-¹⁵
 νοι, καὶ λύτρον τὴν ἰκετηρίαν αὐτῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ παί-
 δων καὶ τῆς λοιπῆς οὐσίας προθέμενοι, τὸν βασιλέα κατεδύ-
 σῶψαν καὶ τῶν κατὰ σκοπὸν οὐ διήμαρτον. κυριεύσαντες
 δὲ καὶ τῆς ἀκροπόλεως οἱ Ῥωμαῖοι, μεσιτεύοντος τοῖς πρά-
 γμασιν ἀνδρὸς Ἀσσυρίου μὲν τὸ γένος γέννημα τῆς μεγάλης²⁰
 Ἀντιοχείας τυγχάνοντος, ἄκρως δ' ἐξησκημένον τὴν τε Ῥω-
 μαϊκὴν σοφίαν καὶ παιδευσιν καὶ τὴν ἰῶν Σαρακηνῶν διὰ τὸ
 τῆς φύσεως εὐσταλὲς καὶ μετεώρον, καὶ προσίοντος εὐμηχά-
 νως τῇ ἀκροπόλει, καὶ τὰς πύλας Ῥωσικοῖς ὄπλοις ἐν τῷ εἰ-

cultum proprium defendere et urbem: sed non potuerunt per omnia durare. per multas enim partes circumdantes eos Graeci et audacia multa et armis eminus missis et scutorum certamine terrentes bello captos eos fecerunt: cum autem arcis (est enim aequae et ipsa et urbi vicina et muris altissimis valde et turribus aëreis firmata et quodammodo invicta) non talem invenirent Graeci facilitatem, — illuc enim ingre- diens Saracenorum non parva multitudo fortiter arcebat — non diu praesidium arcis servare potuerunt. Gyro enim rex armis et machinis eos premens et catapultis et iaculis ut nivis multitudine iaculans, et vallo expugnationem ex oppugnatione minans, inducias petentes fecit. legatos enim mittentes et veniam petentes et piaculi causa preces auxilii suas et mulierum et liberorum et reliquae possessionis proponentes regem supplicati sunt et a proposito non aberrarunt: potiti autem etiam arce Graeci res conciliante homine Assyrio, originem e magna Antiochia ducente, et valde exercitato in Graecorum sapientia et institutione et Saracenorum propter naturam facilem et celsam, et accedente apte ad arcem et portas Rosicis armis ingrediendo obsti-

σιέναι κατεσχηκός τῆς ἀκροπόλεως (Πέτρος ἡ προσηγορία τουτωῖ τῷ ἀνδρί, τὸ ἐπὶ κλην Λιβελλίος, τῇ δὲ τῶν μαγίστρων ἀξία τῷ τότε τετιμημένος), οὕτως τῆς πολιορκίας ἀπέσχοντο, ἐπέπερ καὶ ἐκ παρόδου πολλάς πόλεις, ἃς μὲν βραχείας ἄς 5 δὲ καὶ μείζους, ἐκ πολέμου καὶ βίας ἀνήρπασαν.

Τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀγῶνες ὀπλιτικοὶ τὸ βασιλικὸν στρατό-
 πεδον ἐδέξαντο. ὁ γὰρ ἀμηνῶς τοῦ Χάλεπ συνάψας τοῖς λοι-
 ποῖς τῶν Ἀραβιτῶν σὺν τῷ Οὐννικῷ, καὶ δύναμιν ἀδρᾶν
 ποιησάμενος, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ μάχεσθαι διε-
 10 σκέπτετο. τοῦ δὲ βασιλέως ἔνδον ὄντος τῆς προαλωθείσης
 Ἰεραπόλεως καὶ πυργομαχοῦντος ἐν μέρει, καθὸ λείψανον
 ὑπολέλειπτο τῆς πυργοκρατείας, παρατάξεις ἀφωρίσθησαν δύο
 τὸν μεταξὺ τόπον τοῦ τε κάστρου καὶ τῆς παρεμβολῆς ἐκ τῶν
 ἐναντίων διατειχίζουσαι. διεφαίνοντο γὰρ τινες τῶν Σαρα-
 15 κηνῶν κατὰ τὸ πεδίον ἐκ διαστήματος ἰππαζόμενοι. εἰσὶ γὰρ
 περὶ τὴν Ἰεράπολιν ἰππήλατα πεδία πρὸς μῆκος ἐπεκτεινόμενα
 μέγιστον, καὶ πλὴν γηλόφων οὐδὲν ἐστὶ τὸ ὑπερανεστηκός εἰς
 ὄρος μέγα καὶ πρὸς ἀέρα διατεινόμενον. κανσῶδης δὲ ὁ τό-
 20 πος ἐστὶν ὡς ἂν τοῦ ἡλίου θερμότερον ἐκεῖσε προσβάλλοντος
 διὰ τὸ μεσημβρινόν. περὶ δὲ τὰ ἑσπέρια τοῦ κάστρου λει-
 μῶνες πεφύκασιν ὑδραγωγίους κατάρρητοι· χλιαρὸν δὲ τὸ
 ὕδωρ ἐστὶ, μεταλαμβάνον πάντως τῆς ἐκ τοῦ ἀέρος καὶ τῆς
 γεώδους φλεγμονῆς ἐπιτάσεως. τότε μὲν οὖν κατὰ μικρὸν

14. διατειχίζουσι. C. praestat διατειχιούσαι vel διατειχίζειν.

nente arcis (Petrus nomen huic viro, cognomen Libellius, erat autem magistrorum dignitate tum honoratus) sic oppugnatione abstinerunt, quandoquidem etiam praetereundo multas urbes et parvas et maiores bello et vi rapuerunt.

Exinde certamina gravis armaturae regum exercitum exceperunt. ameras enim Chalepi congressus reliquis Arabitis cum Hunnica manu et vim plenam comparans, ad manus venire regi et pugnare statuebat. rege autem versante in Hierapoli antea capta et turrim agrediente in parte ubi relictum erat aliquid turrim dominationis, ordines secernebantur duo, locum, qui inter castellum et castra erat, ab hostibus secernentes. apparebant enim nonnulli Saraceni in campo e spatio equitantes. sunt enim circa Hierapolin campi ad equitandum apti qui in longitudinem extenduntur maximam, et praeter colles nihil est quod assurgat ad montem magnum et in aera extendatur. ardens locus, cum sol calidus ibi incidat propter meridiem. circa occidentalem autem partem castelli prata sunt aquaeductibus irrigata, tepida autem est aqua, particeps omnino accessionis, quae ex aere et

οἱ πολέμιοι ταῖς κατὰ μέτωπον ἰσταμέναις δύο παρατάξεσι πλησιάσαντες (ἀπῆν δ' ἔτι ὁ τοῦ Χάλεπ ἀμνηρᾶς· ὄνομα τούτῳ Μαχμούτιος), καὶ ἀκροβολισμοὺς ποιησάμενοι, παρελάσαι μὲν τινὰς τῶν Ῥωμαίων πρὸς αὐτοὺς κατηνάγκασαν καὶ δις τοῦτο καὶ τρίς πεποιήκασι, καὶ πάλιν διεγειρόμενοι τοῖ-5
 189 τούς ἀντίστροφον ὀπισθεν. ἐν ἑτέρῳ δὲ συμβολῇ τροπὴν ποιησά-
 μενοι τῶν παρελασάντων οὐκέτι κατὰ τὰς προτέρας προσβολὰς γεγόνασιν ὀπισθόρμητοι, ἀλλ' ἀκρατῶς ἐλάσαντες μέχρι τῆς τῶν στρατηλατῶν φύλαγγοσ εἰς χεῖρας αὐτοῖς συνερράγησαν, καὶ τρεψάμενοι ταύτην, καὶ παρελθόντες τὸ τῶν σχολῶν σύν-10
 ταγμα, πολλοὺς μὲν ἀνείλον, τοὺς δὲ λοιποὺς φυγεῖν αἰσχυρῶς κατηνάγκασαν, ἐν δεξιᾷ καταλιπόντες τὸ τῶν σχολῶν σύνταγμα, ὅπερ τὴν τῶν ἐτέρων ὄρων ἤτταν οὔτε παραβοηθῆσαι οὔτε τι προῦξαι στρατιωτικὸν ἐμελέτησεν, ἀλλ' ἦν πεπαγωμένον, ὡς ἂν λάθῃ τοὺς ἐναντίους ἐκ τῆς ἐρημαίας διανοοῦμενοι 15
 στάσεωσ. ἐπεὶ δ' ὑποστρέψαντες οἱ πολέμιοι τὸ τάγμα τοῦτο μόνον εὖρον ἀγεννῶς προῖσταμένον, ταχὺ καὶ τούτου τὴν ἤτταν εἰργάσαντο, πολλοὺς μὲν ἀνηρηκότες, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὴν παρεμβολὴν κατακλείσαντες, καὶ τὰ σημεῖα τούτων στρατηγικῶς ἀφελόμενοι, ὥστε καὶ τινεσ τῶν Σαρακηνῶν κα-20
 ταβάντες τῶν ἵππων, καὶ πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν τραχηλο-
 κοπήσαντες, τὰς κεφαλὰς τούτων εἰς ἔνδειγμα τῆσ νίκησ πρὸς τὸ Χάλεπ ἀπέστειλαν. τότε τοίνυν καὶ γὰρ οὐ τοσοῦτον ἀπέ-

2. δνόματι C.

terreno aestu fit. tum igitur brevi hostes stantibus a fronte duobus ordinibus appropinquantēs (aberat autem etiamtum Chalepi ameras, nomen huic Machmutius) et proelia facientes procedere quosdam Graecorum ad se coegerunt, et bis hoc et ter fecerunt et rursus excitati hos verterunt retro. in altero autem impetu postquam verterunt procedentes non iam ut in prioribus accursionibus discesserunt, sed impotenter profecti usque ad magistrorum militum phalangem ad manus iis irruperunt, et vertentes eam et profecti contra scholarum Palatinarum ordinem multos interfecerunt, reliquos autem fugere turpiter coegerunt, a dextra relinquentes scholarum ordinem, qui aliorum videns cladem neque auxilio venire neque agere quid militare studuit, sed rigebat reputans propter solitariam constitutionem quomodo lateret hostes. cum autem reversi hostes ordinem hunc solum invenirent tarpiter prostantem, celeriter huius cladem perfecerunt, multis occisis, reliquis autem castris inclusis et signis horum militari modo ablati, ita ut etiam quidam Saracenorum equis descendentes et multos milites occidentes capita horum signo victoriae ad Chalepum mitterent. tum

γνωσθῆναι τὴν ἐμαυτοῦ σωτηρίαν, ὅσον τὴν τῶν Ῥωμαίων κατέγνωσθαι δειλίαν ἢ ἀπειροκαλίαν ἢ ταπεινότητα· τσαύτης γὰρ γενομένης καταφορᾶς καὶ ἥττης τῶν Ῥωμαίων πρὸ τῆς παρεμβολῆς, οὐδεὶς τῶν λοιπῶν λόχων καὶ λοχαγῶν εἰς ἄμυναν διεβήθη, ἀλλὰ πάντες ἔνδον καθήμενοι ἕκαστος τὸ οἰκεῖον ἔργον ὡς διὰ φιλίας γῆς ἐνσκηνοῦμενος διεπράττετο, καὶ κινήσεις ψυχῆς οὐδ' ἀγωνία τοὺτους τὸ παράπαν ἐξώρμησεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔνδον τοῦ κάστρου τούτου μεμαθηκῶς, μετὰ πολλῆς τῆς ἀνίας ἐκείθεν ἐπανελθὼν πρὸς τὸν χάρακα μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ Καππαδοκῶν, πολλὴν καὶ αὐτὸς τὴν ἀβελτηρίαν κατέγνω τούτων καὶ τῶν Ῥωμαίων ὁμοῦ. διὸ καὶ ἡ νύξ ἐκείνη πάντα εἶχεν ἐν ἐλπίσιν οὐκ ἀγαθαῖς, καθότι καὶ τὸ πεζὸν ἅπαν τῶν Ἀρμενίων, ἐπιταχθὲν διανυκτερεύειν περὶ τὴν τάφρον ἐν προτειχίσματι, ἀποστασίαν ἐσκόπησε, μὴ πειθαρχῆσαν τοῖς λέγουσι. καὶ ἡ μὲν νύξ ἐκείνη δριμελῆ τις καὶ βαρεῖα τοῖς Ῥωμαίοις διατετέλεστο· οὐπω δ' ἡμέρα προῆει, καὶ οἱ πολέμοι τὸν χάρακα πανστρατιᾷ περιέζωσαν. μεμαθηκῶς γὰρ ὁ τοῦ Χάλεπ ἄρχων τὸ προγεγονὸς προτέρημα παρὰ τῆς μοίρας αὐτοῦ, μεθ' ὅλης ἤκε τῆς ἐαυτοῦ δυνάμεως ὡς αὐτοβοεὶ αἰρήσων τὸν βασιλέα μετὰ τῆς συνούσης αὐτῷ στρατιᾶς. καὶ οἱ μὲν οὕτω περιπνεύοντες ἡμᾶς καὶ θηριωδῶς ἐκφοβοῦντες ταῖς βαρβαρικαῖς ὑλακαῖς οὐ διέλιπον· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐντὸς τῆς σκηνῆς διαγράφων

15. τοῖς λοχαγοῖς?

igitur ego quoque non tantum desperabam de mea salute quantum Graecorum cognoscebam ignaviam vel ineptias vel tenuitatem. tanta enim facta ruina et clade Graecorum ante castra, nemo reliquarum centuriarum et centurionum ad arcendum excitatus erat: sed omnes intus sedentes suum quisque opus quasi in sociorum essent terra perficiebat et motus animi neque vero periculum hos omnino excitavit.

Rex autem in castello hoc videns cum multa aegritudine inde reversus ad vallum cum Cappadocibus qui ei aderant, multam et ipse stultitiam cognovit horum et Graecorum simul. quamobrem etiam nox illa omnes tenebat in expectationibus non bonis, quia etiam pedestris exercitus omnis Armeniorum iussus noctem degere circa fossam, in munitionibus anterioribus defectionem meditatus est, non obediens imperantibus: atque nox quidem illa ut acerba aliqua et gravis Graecis peracta erat: nondum autem dies oriebatur, et hostes vallum toto cum exercitu cinxerunt. postquam enim audivit Chalepi princeps antea factam victoriam a parte sua, cum tota venit sua vi ut illico caperet regem cum exercitu qui ei aderat: atque illi quidem, ita equitare circa nos et ferarum instar nos terrere barbaris ululatibus non de-

τὸν πόλεμον, περὶ τρίτην ὥραν ἀθρόον ἐξελήλυθεν ἔρικκος (ἐνίστατο δὲ εἰκοστὴ τοῦ νοεμβρίου μηνὸς Ἰνδικτιῶνος ζ'), βῆς βυκίων ἢ σαλπύγων μὴ προενηχησάσης αὐτῶ τὴν πρόοδον. ἀρθέντων δὲ τῶν σημείων, καὶ τῆς στρατιᾶς κατὰ λόχους συντεταγμένως ἐξιούσης, ἤρξαντο οἱ πολέμισι περὶ μέ-⁵ρος ἓν, καθ' ὃ τοὺς Ῥωμαίους εἶδον ἐλαύνοντας κατὰ φάλαγγας, καὶ αὐτοὶ συναθροίζεσθαι. καὶ ὁ ἀγὼν ὅσος, καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος ἔκβασις οἶα, ταῖς ψυχαῖς ἐναπέστακτο. ὅμως δ' οὖν ἐνάλιον ἀλαλαξάντων τῶν κατὰ μέτωπον προασπιζόντων ἐν τῇ συμβολῇ, πολλοὺς τῶν πολεμίων οἱ Ῥωμαῖοι κατηγωνίσαντο (1) διαχειρισάμενοι. τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους τῶν Ῥωμαίων ἐξορμήσαντος κατ' αὐτῶν φυγὴ τούτων ἀνυπόστατος γίνεται. οἱ δὲ κατόπιν τῶν φευγόντων ἐλαύνοντες πολλοὺς μὲν ἀνεῖλον, οὐκ ὀλίγους δὲ ζωογρήσαντες ἔλαβον. τῆς δὲ διώξεως μέχρι πολλοῦ μὲν γενομένης, μεγάλης οἱ Ῥωμαῖοι νίκης καὶ αὐχῆ-¹⁵ματος ἐξηστόχησαν. τῶν γὰρ Ἀραβικῶν ἵππων ταχυδρομεῖν πιδότων ἄχρητιός, μηδ' εὐψυχοῦντων δ' ἐπὶ πολλοῦ διαστήματος, ὅταν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἀτονίαν ἐκείνων σκεῖαν εὐτό-
 L. 190 γ. νίαν ἢ εὐτυχίαν ποιήσασθαι ἔμελλον, τότε τοὺς ἑντῆρας ἐξ ἐπιτάγματος βασιλικῷ ἐπιστρέψαντες τὴν νίκην ἀμβλεῖαν ἐαι-²⁰τοῖς ἀπειργάσαντο, κορεσθέντες μόνῃ τῇ τῶν ἐναντιῶν ἀποτροπῇ.

Οὕτως εἶδεν ἐγὼ τοὺς νῦν Ῥωμαίους μῆτε καιρὸν αρ-

sinebant: rex autem in tentorio describens bellum circa tertiam horam simul egressus est cum equo. — aderat autem vicesimus novembris mensis indict. VII — clamore buccinarum vel tubarum non antea sonante eius processum. sublatis autem signis et exercitu secundum centurias ordine egrediente, coeperunt hostes in partem aliquam ubi Graecos viderunt proficiscentes secundum phalanges et ipsi convenire et certamen tantum et futuri exitus tantus animis infusa sunt. tamen igitur bellicum clamorem tollentibus iis qui a fronte in impetu defenderent, multos hostium Graeci devicerunt interficientes: reliqua autem multitudine Graecorum profecta contra eos, fuga horum irresistibilis fit. illi autem fugientes persecuti multos interfecerunt, non paucos vivos ceperunt: persecutione autem diu facta, magna Graeci victoria et gloria exciderunt. Arabicis enim equis celeriter currentibus usque ad certum finem, neque vero fortibus in longo spatio, cum Graeci defatigationem illorum in vim et fortunam mutare vellent, tum frena imperio regio vertentes victoriam infirmam sibi reddiderunt, satiati sola hostium fuga.

Sic vidi equidem Graecos nostri aevi neque occasionem capere

πάσαι δεδυνημένους μήτε λόχους καθίσαι, μήτε πολέμῳ δρι-
 μεῖ κρῖναι τὸ πᾶν εὐθυφρονοῦντας, μήτε δυνάμεις τῶν ἐναν-
 τιουμένων αὐτοῖς διακρίναντας, ἀλλ' ἐνὶ κανόνι χρωμένους
 πρὸς ἅπαντας, τοὺς τε δυνατωτάτους τῶν ἐναντίων καὶ τοὺς
 5 γλίσχρους καὶ ἡγεμονικῶς εἶτ' οὖν τοπαρχικῶς ἔχοντας. τί
 γὰρ ἦν τότε δέος πρὸς τὸν τοῦ Χάλεπ ἡγεμόνα εἰς τὸ μὴ
 διώκειν αὐτὸν ἀκρατῶς μετὰ τὴν τροπὴν, ὀπισθοφυλακοῦντος
 τοῦ βασιλέως μετὰ τῆς λοιπῆς τοῦ στρατοῦ μοίρας, καὶ κα-
 τόπιν ἐπιτρέπειν τὴν παρεμβολὴν ἐπεσθαι μέχρις οὗτου καὶ
 10 τῷ Χάλεπ ἐπέστησαν καὶ τοὺς ἔνδον τῷ φόβῳ κατέσεισαν καὶ
 τὴν πόλιν αὐτῶν παρεστήσαντο, τοὺς πλείους τῶν στρατιω-
 τῶν ἐν τῇ φυγῇ κατακόψαντες. καθὼς γὰρ καὶ ὕστερον μα-
 μαθήκαμεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ τοῦ Χάλεπ караδοκοῦντες ἦσαν
 ἐφ' ᾧ τὴν πόλιν αὐτῶν ὁμολογίᾳ καὶ συνθήκαις ἀφείμοις
 15 παραδοῦναι τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ περ καὶ ἡ νεότης τούτων παθεῖν
 ἔμελλε πᾶσα, εἰ προσέβη τὰ τῆς διώξεως. ἤλανον γὰρ καὶ
 αὐτοὶ περικτῆ παρατάξει διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ πρώην τῶν Σα-
 ρακηνῶν προτερήματος, ὥστε τὸν χάρακα τῶν Ῥωμαίων εἰς
 ἐπιθέσεως αἰρήσειν πολεμικῆς. νῦν δὲ τῷ ἀδιακρίτῳ τῆς τῶν
 20 ἀρχόντων ἡγεμονίας καὶ τῆς αὐτῶν ἰσχύος τῶν Ῥωμαίων οἱ
 βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες ἰσχυρῶς συνεχόμενοι, τὰς τε νίκας αὐ-
 τῶν εἰς ἀγενὲς περιστέλλουσι πέρας, καὶ τοὺς ἐχθροὺς εἰς
 αὐχμημα μείζον ἐπαίρουσιν, οἱ καὶ κυριαρχὴν ἐν ταῖς νίκαις

23. κυριαρχεῖν ?

valentes neque centurias constituere, neque bello acri decernere omnia
 animo contententes, neque vires oppositorum sibi diiudicantes, sed una
 ad omnes utentes regula, et ad potentissimos hostium et ad eos, qui
 tenues et sub duce sive loci principe sunt. qui enim erat tum metus
 ne Chalepi ducem persequerentur sine remissione post fugam rege ul-
 timos ducente cum reliqua exercitus parte, et adverterent e tergo castra
 ad sequendum donec vel Chalepo instarent et intus versantes metu
 percuterent et urbem eorum subiicerent maxima militum parte in fuga
 occisa. ut etiam postea audivimus, et ipsos Chalepi incolas insidiatos
 esse, ut urbem suam conventionem et promissis librationibus traderent
 regi, quoniam etiam iuventus horum pati debebat omnis si procederet
 persecutio. proficiscebantur enim et ipsi pedestri acie propter priorem
 Saracenorum victoriam sperantes, se vallum Graecorum impetu captu-
 ros esse bellico. nunc autem incertitudine imperii principum et for-
 titudinis ipsorum Graecorum reges et duces retenti et victorias suas in
 ignobilem vertunt finem et hostes ad maiorem tollunt iactantiam, qui
 etiam principatum in victoriis continua persecutione non spectantes

τῷ συνεχεῖ τῆς διώξεως μὴ διανοούμενοι, τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν ὑπόφορον αὐτῶν ἢ μολόβοτον πεποιθήκασιν, ὡς διὰ τῶν ἡμετέρων ὑστερημάτων ἀναπληροῦσθαι τὰ ἐκείνων θελήματα.

Ἄλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως· ἐπανελθὼν δ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν χάρακα μετὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀποσόβησιν, ἔγνω τὴν ἀκρό-⁵ πολιν τῆς Ἱεραπόλεως ἐνοικίσαι καὶ στρατηγὸν ἀποδεῖξαι ταύτης, ἐφ' ᾧ κατὰ μικρὸν καὶ τὴν ἄλλην πόλιν Ῥωμαίων γενέσθαι καὶ Ἀρμενίων κατοικητήριον. καὶ διὰ τοῦτο χρονί-
σας ἐκέλευε, καὶ φρουράν, ὅση τις ἐδόκει πρὸς φυλακὴν αὐ-
τάρκης, καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας Φαρασματίον ἐκείνον βέ-¹⁰
στην τὸν Ἀποκάπην, ἐξ Ἀρμενίων τὸ γένος ἔλκοντα, χώραν δέδωκε τοῖς ἐναντίοις ἀνακαλέσασθαι τε τὴν ἕρταν καὶ ἀντί-
παλα φέρεσθαι. καὶ ἕως μὲν ἐστρατοπεδευμένος ὁ τῶν Ῥω-
μαίων στρατὸς διεδείκνυτο, κατὰ χώραν ἐδόκουν μένειν οἱ
Ἀραβες· ὡς δ' ἀναστρέψας τὴν στρατιὰν εὐθύς τοῦ φρου-¹⁵
ρίου τοῦ Ἀζῶς ἤλανθεν, ἤρξαντο σοφοῦσθαι ἐκ διαστήματος
κατὰ τὸ εἰδισμένον αὐτοῖς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ περὶ τὴν οὐρα-
γίαν πολλάκις ἐπιτιθέμενοι, ἢ καὶ τοὺς τὰ οἰκία μετακομι-
ζοντας, ἐλύπουν τοὺς Ῥωμαίους, ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ λό-
χον τὰς ἐπιθέσεις ἐν τῷ λεληθῶτι ποιοῦμενοι. ὁμοῦς δ' οὖν²⁰
καταφραξάμενος ἐκηβόλοις καὶ πελτασταῖς ὁ βασιλεὺς τὸ
στρατόπεδον, οὕτω τεθωρακισμένον αὐτὸ διῆγε καὶ τὰς τῶν
ἐχθρῶν προσβολὰς ῥαδίως ἀποκρονόμενον, ἕως ἐν τῷ φανερωῖ
καὶ μάχῃ νικήσας αὐθις τοὺς ἐναντίους τῷ φρουρίῳ τοῦ

17. οὐραγίαν C.

Graecorum terram vectigalem sibi aut ovium pastum fecerunt, ita ut nostris peccatis compleatur illorum voluntas.

Sed hoc quidem tale. reversus autem rex ad vallum hostibus fugatis, statuit arci Hierapolis homines imponere et ducem declarare huius, ut brevi etiam altera fieret Graecorum urbs et Armeniorum sedes: et propterea versans ibi et praesidium, quantum videbatur ad custodiam sufficiens et ducem praeficiens Pharasmatium illum vestiarium Apocapen ab Armeniis genus ducentem, locum dedit hostibus ut corrigerent cladem et pares evenirent: atque donec in castris Graecorum exercitus appareret in loco remanere videbantur Arabes: cum autem retrahens exercitum ad castellum Azan proficisceretur coeperunt sparsim ex intervallo more suo apparere, et ultimos saepe aggredientes, aut etiam eos qui frumentum apportabant, vexabant Graecos, ut accursione et insidiis impetus ex occulto facientes. tamen igitur cingens per iaculatores et cetratos rex exercitum, ita firmatum eum perducebat et hostium impetus facile repellentem, donec in aperto et

Ἄζαῖς μεθ' ὅλης τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς ἀποσκευῆς προσηνέ-
 χθη, μνηθάνων παρὰ τινῶν ὅτι εὐδρός ἐστὶν ὁ τόπος ἐκεί-
 νος καὶ ἱκανὸς χορηγεῖν τοσοῦτω στρατοπέδῳ δαψίλειαν τοῦ
 ὑδρεύεσθαι. ὡς δὲ προσεγγίσας αὐτῷ οὐδὲ καθ' ἡμίσειαν
 5 τόξου βολὴν ἐρυμνότατόν τε εἶδεν, ἐπ' ἀκρωρείας τοῦ λόφου
 ἰστάμενον καὶ τείχεσι διπλοῖς περιεζωσμένον καὶ πέτραις f. 190 v.
 ὥσπερ χειροποιήτοις γεγομφωμένον καὶ λιθίνην τὴν ἄνοδον
 πρὸς τὴν πύλην ἀποφερόμενον, μικρόν τε ὕδωρ ἀπορρέον ἐκ-
 εἶδεν καὶ μὴ δυνάμενον ὅσον πρὸς χιλιοστὸν μέρος τοῦ στρα-
 0 τοῦ ἔξαρκεῖν, ἀπέγνω τὴν ἐκεῖσε στρατοπεδείαν, καὶ ἀναζεύ-
 ξας ἐκείθεν εἰς τόπον ἐπήξατο τὴν παρεμβολήν, ἔνθα τὸ ὕδωρ
 ἀφθονώτερον ἔρεε. διασκοπήσας οὖν ὡς οὐκ εὐθρετόν ἐστιν
 ἐκ διαστήματος τοσοῦτου προσιέναι τῇ πόλει καὶ μηχανὰς
 ἐφιστάναι (φθάνειν γὰρ τὴν νύκτα, καὶ δεῖσθαι μετακομιδῆς
 5 αὐτῶν εἰς τὸν χάρακα, ἵνα μὴ πυρίκανστα τοῖς πολεμίοις
 ἰστάμενα γίνοντο), τὸν τε χειμῶνα περὶ ἀκμὴν ἐρχόμενον
 καθορῶν καὶ τοὺς ἐναντίους περιεχυμένους αἰεὶ τῷ θάρρει
 τῆς τῶν ἵππων ἐν τῷ θεῖν ἀρετῆς, ἀναστάς ἐκείθεν ὠρμησε
 πρὸς τὰ τῆς Αἰσονίτιδος ὄρια. καὶ πυρπολήσας χωρίον τι
 10 μέγιστον Κάτμα λεγόμενον, τῷ ἀμυρᾷ τοῦ Χάλεπ ἀφωσιω-
 μένον ἐκ παλαιοῦ, εἰς ἕτερον χωρίον κατέλυσε. Τερχαλᾶ κα-
 τονομαζόμενον, ἔνθα κοπτομένου τοῦ χάρακος, καὶ τοῦ βασι-
 λέως ἐπ' ὄχθης ἰσταμένου κατὰ τὸ δεξιόν, καὶ προασπιζον-

pugna vincens rursus hostes, ad castellum Azan cum toto exercitu et
 impedimentis accessit, audiens a quibusdam, instructum aqua esse lo-
 cum illum et sufficere ad conciliandam tanto exercitui copiam aquae:
 cum autem appropinquans ei ne ad dimidium quidem arcus iactum et
 firmissimum videret eum in collis vertice situm et muris duplicibus
 cinctum et saxis quasi manu factis iunctum, et ducentem lapideam viam
 ad portam, et parum aquae inde effluere neque posse sufficere vel
 millesimae exercitus parti, omisit ibi commorationem: et profectus inde
 ad locum posuit castra, ubi aqua copiosius fluebat. cognoscens igitur,
 non esse opportunum ex intervallo tanto accedere ad urbem et
 machinas opponere — supervenire enim noctem et opus esse addu-
 cere eos ad vallum, ne incenderentur hostibus expositae, et hiemem
 acerrimam advenientem videns et hostes cinctos semper fiducia virtu-
 tis in currendo equorum, surgens inde profectus est, ad Ausonitidis fines:
 et igne devastans locum quendam maximum, Catma dictum, qui Ame-
 rae Chalepi dedicatus erat ex antiquo tempore, ad alium locum se-
 cessit Terchala nominatum, ubi dum conditur vallum et rex in colle
 stat in dextro cornu et ad defensionem adsunt militum ordines — con-

σὼν στρατιωτικῶν παρατάξεων (ἦν δὲ καὶ τόπος ρύακος τάξιν ἐπέχων, ἐξ ἑκατέρου μέρους βουνοῖς συνεχόμενος, ἀφ' ὧν ὁ ἀριστερὸς τοὺς πολεμίους εἶχεν ἐπ' ἀκρωρείας ἰσταμένους κατὰ τὸ ἀσφαλές), τοῦτε λοιποῦ πλήθους περὶ τὴν ἀπόθεσιν τῶν φορητῶν ζώων ἡσχολημένου, καὶ τῆς οὐραγίας ἐφετο-
 μένης καὶ ἀντιπολεμοῦσης τοῖς ἐπεμβαίνουσι τῶν Σαρακησῶν, Ἄραβες δύο λαθόντες κατόπιν τῆς ἀκρωρείας, καὶ τοὺς ἵπ-
 πους ἀπὸ ῥυτήρων ἐλάσαντες, ἐπ' ἄκρου τῆς παρεμβολῆς ἐφορμῶσι, καὶ δύο τῶν πεζῶν ταῖς λόγχαις ἀναιροῦσιν αὐ-
 τῶν. οὗς ὁ βασιλεὺς πρῶτος τῶν λοιπῶν θεασάμενος, καὶ
 φωνῇ καταμηνύσας τὴν ἐφοδον, διανέστησε μὲν τοὺς στρα-
 τιώτας εἰς διώξιν, οἱ δὲ φθάσαντες ἐξαισίῳ δρόμῳ τῶν ἵπ-
 πων εἰς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον ἀνεσώθησαν.

Τότε μὲν οὖν διανυκτερεύσαντες οὐκ ἀμαχητὶ (περι-
 βόμβον γὰρ ἔξωθεν ὑλακαῖς ἀσήμοις οἱ Ἄραβες), τῇ ἐπ' ἀν-
 ριον ἄραντες εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπεβάλομεν γῆν, οὕτω μὲν
 τυπουμένην ἐκ τῶν ὀρίων, προκατειργασμένην δὲ καὶ ἀνά-
 στατον οὖσαν, εἰ τάχα καὶ ἀγαθότης ἦν καὶ χρήματι καλλι-
 στήρ καὶ μεγίστη τῶν τε ἄλλων καὶ αὐτῶν τῶν ἐλαιῶν βρι-
 θουσα, πλὴν εἰ μῆπου προΐοντες κρησφύγετά τινα εὐρίσκο-
 μεν, βραχύτατά τινα συντηροῦντα τῆς χώρας ἐκείνης ἐπίμο-
 να λείψανα. διελθόντες οὖν τοιοῦτους τόπους πολλοὺς εὐθύ-
 τοῦ Ἀρτάχ ἐβαδίζομεν. τὸ δὲ τοιοῦτον κάστρον ἐστὶ στρα-

5. ἐφετομένης? interpres ἐφεπομένης.

20. εὐρίσκομενα C,

εὐρίσκομεν καὶ interpres.

21. τινος C.

tinebat autem etiam locus torrentis spatium, ab utraque parte collibus circumdatus, a quibus sinistrum cornu hostes habebat in vertice stantes in tuto — et dum reliqua multitudo circa expedienda iumenta occupata est et ultimi et bellant contra incidentes Saracenos, Arabes duo post verticem latentes et equos remissis frenis incitantes ad summa castra contendunt: et duos pedites lanceis interficiunt eorum, quosquidem rex primus reliquorum videns et voce indicans impetum, dividit milites ad persecutionem. illi autem effugientes ingenti cursu equorum ad sua castra servati sunt.

Tum igitur noctem degentes non sine pugna, — circumsonabant enim extrinsecus latratibus incertis Arabes — mane profecti in Graecam incidimus terram ita formatam secundum fines, confectam autem antea et desertam, etiam si forte boni quid erat et re pulcherrima et maxima et ceterarum et ipsarum olearum plena, nisi quod, nullo loco procedentes latebras invenimus vel minimas servantes terrae illius remanentes reliquias. pervenientes igitur talia loca multa econtra ad Artach proficiscebamur. hoc

τηγῶ μὲν ἀρχόμενον, φρουρᾷ δὲ καὶ κόμῃ πολλῶν καὶ ἀγα-
 θῶν ἀνδρῶν συντηρούμενον, καὶ στρατιωτῶν οὐκ ἀμοιραῶν
 ἐν ταῖς κατ' ἐπιδρομῇν ἐπιθέσει. τὸ δὲ τοιοῦτον προαλαφᾶν
 φρουρὰν εἶχε Σαρακηῶν, ἀποταμιεύουσαν αὐτοῖς τὴν εἰς τὸ
 5 ἐξῆς αὐτοῦ καταδούλωσιν· ὅπερ ἔγγιστα τῆς μεγάλης Ἀν-
 τιοχείας τυγχάνου μεγάλην αὐτῇ βλάβην καὶ παντοδαπὴν ἐκ
 τῶν ἐναντίων ἐπιτρέφειν ἔμελλε, καὶ οἶον ἀντίπολις εἶναι καὶ
 ἀντίθετον καταγώγιον. ἄρτι δὲ τοῦ βασιλέως εὐτρεπιζαμέ-
 νου πρὸς τὴν αὐτοῦ πολιορκίαν, φόβῳ κατασεισθέντες οἱ τὴν
 10 φρουρὰν ἐμπειστευμένοι τούτου Σαρακηνοὶ νυκτὸς ἐκείθεν
 ἀπέδρασαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀνακωχὴν τοῦτο τῆς ἐργολαβίας
 καλῶς ἠγησάμενος, τίθησι μὲν αὐτοῦ πον τὸν χάρακα, δια-
 τίθησι δὲ τὰ κατ' αὐτοῦς εὐπρεπῶς, στρατηγόντες καὶ φρου-
 ρὰν ἐπιστήσας καὶ σιτήσεις ἐναποθέμενος καὶ πάντα τὰ τῷ
 15 καιρῷ διαταξάμενος πρόσφορα. ἐπ' αὐτοῦ τοίνυν τοῦ βασι- f. 191 r.
 λέως ἤρξαντο Ῥωμαῖοι πολεμίοις ἀντοφθαλμίξειν καὶ πρὸς
 γενναιότερον ἀναφέρειν λόγον καὶ συνίστασθαι πρὸς ἀντίθε-
 σιν, ἐπεὶ τάγε κατὰ τοὺς προβεβασιλευκότας, ἐξ οὗπερ ὁ Μο-
 νομάχος καὶ οἱ καθ' ἑξῆς ἐπεκράτησαν, πλὴν ἐπιδείξεως μόνης
 20 καὶ πλήθους συναγωγῆς οὐδενὶ καρτερὰν πρὸς μάχην συνέρ-
 ραξαν· ὡς εἶναι δῆλον ὅτι τοῦ ἡγεμόνος ἄς ἐπίπαν ἑατὶ τὸ
 κατορθούμενον ἐν ὅλοις τοῖς πράγμασιν.

Ἐπεὶ δὲ ἡ Ἀντιόχεια προκατεῖργαστο ταῖς ἐπιδρομαῖς

autem castellum a duce administratur et praesidio et cura (ut de
 corona arborum sic hic de corona hominum intelligenda), multo-
 rum honorumque virorum servatur, neque militibus caret in impetu
 accursionis. hoc autem ante captum praesidium habebat Saracenorum
 quod servabat iis in futurum eius servitatem: quod quidem proxime
 ad magnam Antiochiam situm magnum ei damnum et varium ex hosti-
 bus excitaturum erat, et quasi contraria urbs esset necesse erat et op-
 positum deversorium. nuper autem rege eius oppugnationem parante,
 metu perculei quibus praesidium huius creditum fuit Saraceni, nocte
 inde fugerunt. rex autem indutias has incepti pulchre censens, ponit
 ibi aliquo loco vallum, et dividit omnia iis apte, ducem et praesidium
 praeficiens et alimenta imponens, et omnia occasione opportuna impe-
 rans. sub ipso igitur rege coeperunt Graeci hostibus praesentes resi-
 stere et ad mobilitatem efferre rationem et consistere ad oppositionem,
 cum quod ad priores pertinet reges, ex quo Monomachus et deinceps
 secuti regnarunt, praeter iactantiam solam et multitudinis coactionem
 nulli ad constantem pugnam congressi essent, ita ut perspici possit, ducis
 omnino esse eventum in omnibus rebus.

Cum autem Antiochia confecta esset accessionibus et frumenti

καὶ σίτου σπάνιν ἐκέκτητο, δείσας ὁ βασιλεὺς μὴ παραγενόμενος ἐκεῖσε καινοτομήσῃ τῇ πόλει τὰς ἰδίας τροφάς, καταφρονήσας, ἐπὶ συμφέροντι ταύτης τῆς ἰδίας τροφῆς, διὰ τόπων ἐλάσας ἐρήμων ὑπερέβη τοὺς αὐλῶνας ἐκείνους καὶ τὰς κλεισούρας δι' ὧν ἡ Κοίλη Συρία τῆς Κιλικίας χωρίζεται. καὶ κα-5
 τελθὼν ἐπιπόνως εἰς πόλιν τῆς Κιλικίας λεγομένην Ἀλέξανδρον (μεγίστη γὰρ ἔκθλιψις ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις τῷ στρατοπέδῳ γέγονε διὰ τὸ στενόπορον καὶ τὸ ἀπότομον τῶν πε-
 τρῶν καὶ τὸ συνεχὲς τῶν κρημνῶν), ἐκεῖσε τὴν παρεμβολὴν καὶ τὸν χάρακα πῆγνυσι. καὶ οὕτω διελθὼν τὴν χώραν ἐκεί-10
 νην, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος πανστρατιᾷ ὑπερβάς, εἰσβάλλει τῇ Ῥωμαίων. ἐντυχόντες δ' ἀθρόον οἱ στρατευόμενοι τῷ κρυμῶ καὶ τῇ συστροφῇ τῆς ἄγαν ψυχρότητος, ἐκ τόπων θερμῶν ἀναγόμενοι (περὶ τὸ τέλος ἦν ὁ δεκέμβριος μῆν), πολλῆς ἦσαν τῆς δριμύτητος, ὅποτε συνέβη καὶ ἵππους καὶ 15
 ἡμίονους καὶ ἀνθρώπους, ὅσοι μὴ εὐσαρκοῦντες ἦσαν ἢ μὴ εὐειματοῦντες, τῷ ἀθρόῳ τῆς ψύξεως ἀποψύξαι καὶ τῆς ὁδοῦ προβεβλήσθαι θέαμα οἰκιστον.

Τότε καὶ γὰρ περὶ στενωπὸν τοῦ Ταύρου ὄρους ἄφνικτον διέφυγον κίνδυνον. ὁ γὰρ ἵππος εἰς ὃν ἐπωχούμην, προεστε-20
 νοχωρημένος ὢν ἐκ πάθους λυκοεντερικοῦ λεγομένου, ὀκλάσας τι μικρὸν τοὺς ἐμπροσθίους, ἔσχε με καταβάντα τούτου αὐτίκα διὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους· ἐν ἀριστερῷ γὰρ οὐκ ἦν διὰ

13. κρυμῶ?

inopiam haberet metuens rex ne si adesset ibi novaret urbi proprium victum, contempta propter eius utilitatem sua mollitie, per loca profectus deserta transgressus est valles illas et clausuras, quibus Coelestria a Cilicia dividitur et degressus laboriose ad urbem Ciliciae quae vocatur Alexandrus (maxima enim compressio in locis illis exercitui contigit propter angustias et praeupta saxa et continuas rupes) ibi castra et vallum ponit, et ita postquam pervenit terram illam et Taurum montem cum toto exercitu transgressus incidit in Graecorum terram: expositi autem simul milites gelu et compressioni frigoris, ex calidis locis adducti (circa finem erat december mensis) multam senserunt acritatem quando contigit ut et equi et muli et homines, quicumque non multo corpore erant aut non bene vestiti, continuo frigore rigerent et in via relinquerentur, spectaculum miserrimum.

Tum ego quoque circa viam angustam Tauri montis inevitabile vitavi periculum. equus enim, quo vehebar, vexatus morbo qui lycoentericus vocatur, curvans paululum anteriores pedes, habuit me degressum eo statim a dextra parte: in sinistra enim non possibile erat

τὸ κρημνὸν ἀποτέμεσθαι μέγιστον. ὡς δὲ ἀνέστησα τοῦτον
 τῷ ῥυτῆρι νύξας, εὐθὺς διατιναζάμενος αὐτόματος δι' ἑαυτοῦ
 τῷ κρημνῷ ἑαυτὸν κατηκόντισεν. ἐγὼ δὲ μείνας ὀρθὸς δόξαν
 μὲν τῷ θεῷ τῆς τοῦ κινδύνου ἐλευθερίας ἀνέπεμψα, θαῦμα
 5 δὲ τοῖς πολλοῖς προσεέσταξα, ὅπως, οἶον ἐκ προγνώσεως
 θειοτέρας, οὐκ ἐπέμεινα τοῖς νότοις τοῦ ἔκπου (ἦν γὰρ τι
 μικρὸν ὀκλάσας, ὅσον ἀναστῆναι καὶ πάνυ ῥᾶδιον) ἀλλὰ κα-
 ταβὰς ἐν τάχει οὐ συναπῆλθον τῷ κρημνῷ καὶ συνετριβῆν ὡς
 τάχιστα. ἴσταντο γὰρ πάντες θεώμενοι τὸ καινόν, ἐπεὶ τοῖς
 10 κατόπιν οὐκ ἐξῆν περαιτέρω ἵεναι, τῆς ὁδοῦ ἐκείνης ἕνα καὶ
 μόνον συγχωρούσης διέρχεσθαι διὰ τὸ πάνυ στενωτάτον, ἕως
 ἑτέρου μοι προσαχθέντος ὑποζυγίου ἢ ἐπίβασις ἐπιγέγονεν.

Ἐξιοῦσι δ' ἡμῖν εἰς τι χωρίον τῆς τοῦ Ποδαντοῦ κλει-
 σούρας ἐκτός, Τυψάριον κατονομαζόμενον, φήμη τις ἐπεπό-
 15 λασε τὸν καταλελειμμένον ἐν Μελιτηνῇ στρατηγὸν ἐπὶ τῇ φυ-
 λακῇ τῆς Ῥωμαίων γῆς αἰοχρῶς καὶ βουλευσασθαι καὶ τὰ
 κατὰ τὸν στρατὸν οἰκονομῆσαι, καὶ τοσοῦτον ὅτι περ οἱ πολέ-
 μιοι διελθόντες τὴν τοῦ Ἀμορίου πολιτείαν ἀνῆρπασαν καὶ
 φόνον ἀνδρῶν ἀμύθητον πεποιήκασι καὶ πυνοικεσία ταύτην
 20 ἠνδραποδίσαντο. τῆς δὲ παρεμβολῆς αὐτῶν ἀφεθείσης ἐν τῇ
 τοῦ Χαλκέως τοποθεσία, αὐτὸς ἀπὸ διαστήματος ὀλίγου συ-
 νηθροισμένην ἔχων τὴν στρατιάν ἐν τῷ τοῦ Τζαμαντοῦ ὄχυ-

3. ὀρθός] θσ C.

quia rupes abscondebatur maxima. postquam autem erexi hunc freno
 pungens, statim se concutens ipse per se e rupe se occidit: ego au-
 tem salvus relictus gloriam deo pro periculi liberatione emisi: mira-
 tionem autem multitudini infudi, quomodo quasi ex providentia divini-
 ore non remansissem in tergo equi. demittebat enim se paululum ut
 ad assurgendum et valde facile, sed descendens celeriter non deiectus
 sum rupe et concussus quam celerrime: adstabant enim omnes spec-
 tantes rem novam, cum qui a tergo erant non possent longius proce-
 dere, via illa unum et solum transire patiente propter summam pror-
 sus angustiam: donec alio mihi adducto iumento ascensio fiebat.

Egredientibus autem nobis ad locum quendam extra Podanti clau-
 suram Typsarium vocatum fama quaedam extitit narrans, relictum in
 Melitene ducem praesidii terrae Graecorum, turpiter et deliberasse et
 quae ad exercitum spectant administrasse et tantopere ut hostes prae-
 tereuntes Amorii civitatem diriperent et caedem virorum ingentem fa-
 cerent et cum tota possessione eam in servitutem redigerent. castris
 autem ipsorum relictis in Chalcei loco, ipse ex intervallo parvo coac-
 tum habens exercitum in Tzamanti castello, neque haec capere aut

ρώματι οὔτε ταύτην ἔλεῖν ἢ προσβαλεῖν παρετόλμησεν οὔτε τῷ Ἀμορίῳ προσβηθῆσαι, ὅτι μὴ μᾶλλον οἱ Τούρκοι τῷ Τζαμαντιῷ προσεγγίσαντες ἐν τῷ ἐπανιέναι πολλοὺς μὲν τῶν ἐπέξιοτων Ῥωμαίων ἀνείλον, τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὰ ἐρυμνότατα τοῦ κάστρου κατέκλεισαν. ἀνιαθεῖς δὲ ὁ βασιλεύς, καὶ πλέον⁵ τι ποιῆσαι μὴ δυνηθεῖς διὰ τὸ τοῦ χειμῶνος ἐπαχθὲς καὶ ἀσύμφορον, τὸ μὲν μισθοφορικόν, καὶ ὅσοι τῆς ἐσπερίας με-
 l. 191 v. ρίδος ἐτύγγανον, εἰς παραχειμασίαν διέδωκεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν σωματοφυλάκων καὶ Βυζαντιῶν καὶ τῶν οἰκοφυλακούντων ἐν βασιλείοις εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελήλυθε περὶ ἀκ-
 μὴν τοῦ χειμῶνος ὄντος· πρὸς τῷ τέλει γὰρ ἦν ὁ ἰαννουάριος μῆν.

Διαγαγὼν τοίνυν ἐν τῇ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων διοικήσει χρόνον τινά, καὶ τιμὰς εἰς τινας τῶν συγκλητικῶν ποιησάμενος, καὶ τὰς ἐτησίους δωρεὰς αἱ τοῖς συγκλητικοῖς¹⁵ ἀξιώμασι προσήρητητο ποιησάμενος, καὶ οὐδὲ τὰς πασχάλους ἡμέρας περιμείνας εἰς τὸ Βυζάντιον, εἰς τὸν ἀντιπέρας κείμενον βασιλικὸν οἶκον καὶ λεγόμενον τῶν Ἡρίων, ἀπέπλευσεν, ὄρμην ἔχων εἰς τὴν ἐώαν αὐθις στρατοπεδεύσασθαι. καὶ τοῖς Τούρκοις ἐπέξελθεῖν. ἐπισυνέβη γὰρ καὶ τι τῶν ἀτόπων,²⁰ πρὸς ἐκστρατείαν καλοῦν τὸν ἄνακτα σπουδαιότερον. ἀνὴρ γὰρ Λατίνος ἐξ Ἰταλίας τῷ βασιλεῖ προσελθὼν, Κρισπῖνος ὀνόματι, πρὸς τὴν ἐώαν προαπεστάλη, παραχειμάσων ἐκεῖσε μετὰ τῶν συνδιαπλευσάντων αὐτῷ καὶ συναφικομένων ὁμο-

20. ὑπεξελθεῖν C.

aggredi ausus est neque Amorio auxilio venire: immo magis Turcae Tkamanto appropinquantes in ascendendo multos contra egredientium Graecorum interfecerunt ceteros autem in firmissimis locis castelli incluserunt. cruciatus autem rex et plura facere non valens propter hiemis molestiam et calamitatem, milites mercenarios et quicumque ex occidentali parte aderant, in hibernis distribuit. ipse autem cum satellitibus et Byzantiis et iis, qui in regia custodiam domus habebant, urbem intravit hieme acerrima: in fine enim erat ianuaris mensis.

Degens igitur in rerum civilium administratione tempus aliquod et honores ad quosdam senatorum deferens, et annua dona, quae cum senatorum honoribus coniuncta sunt tradens, nec paschales quidem dies remanens Byzantii, navigavit ad sitam econtra regiam domum, quae vocatur Erion, contendens in orientalem partem rursus proficisci et Turcas vitare. simul enim accidit etiam singulare quid, quod ad expeditionem dominum evocaret studiosius. homo enim Latinus ex Italia ad regem veniens, nomine Crispini dictus, ad orientem missus est hie-

γενῶν. δόξας δὲ μὴ κατ' ἔφρουσιν τιμηθῆναι παρὰ τοῦ βασι-
λέως καὶ δωρεὰς ἀποχρώσας λαβεῖν ἀποστασίαν ἐσκόπησε, καὶ
αὐτίκα τοὺς συναντῶντας φορολόγων τε καὶ λοιποὺς σκυλεύειν
καὶ διαρπάζειν ἤρξατο, καὶ πάντα δρᾶν ὅσα δεσπότης ἀποπύ-
5 οῦσι χαλινοῦς. φόνον δὲ Ῥωμαίων οὐδένα εἰργάσατο. διὸ καὶ
κατὰ βασιλικὴν ἐντολὴν (ἐμμεμαθήκει γὰρ πάντα ὁ βασιλεύς)
πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν πρὸς μάχην τούτῃ συνήντησαν. πάντες
δὲ τῆς τούτου ἑομφαίας ἤττηθησαν. τελευταῖον δὲ στρατῶν μεγάλῃ
τῶν ἐσπερίων πέντε ταγμάτων ἐπιστρατεύσας κατ' αὐτοῦ ἐκ τῶν
10 Ἀρμενιῶν θεμάτων, ἐν ᾧ παρεχίμαζον, ὁ τὴν ἡγεμονίαν
τούτων ἐπιτραπέις Σαμουήλ βεστάρχης ὁ Ἀλουσιᾶνος λεγόμενος,
καὶ περὶ ὄρθρον ἐπιτεθείς τούτῃ ἡρεμοῦντι καὶ ἀναπαυομένῳ
κατὰ τὸ εἰωθὸς τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας καὶ μεγάλης κυρια-
κῆς ἐφίσταμένης, ἔπραξε μὲν γενναῖον οὐδέν, ἔπαθε δὲ μᾶλ-
15 λον πάνυ κακῶς. ἐμπεσόντες γὰρ οἱ στρατιῶται τοῖς τῶν
σκυλευτῶν καλωδίοις, καὶ συμπλακέντες αὐτοῖς, γυνῶσιν τοῖς
Φράγγοις τῆς ἐπιβουλῆς πεποιήκασιν. οἱ δὲ σταθρῶς ἐαν-
τοῦς ἀνακαλεσάμενοι, καὶ πρὸς ἄμυναν τραπέντες εὐθύς, οὐ
μοχθηρῶς τοὺς Ῥωμαίους τῆς παρεμβολῆς ἀπέώσαντο. ταχὺ
20 δὲ τῶν ἵππων ἐπιβάντες, ὡς εἶχεν ἕκαστος σπουδῆς καὶ πα-
ρασκευῆς, καὶ κατόπιν ἐλάσαντες πολλοὺς μὲν ἀνεῖλον, ἄλ-
λους δὲ ζωορῆσαντες ἔλαβον. τότε δὴ προκαθίσας ὁ τῶν
Λατίνων ἐξάρχων οὐκ ἄκαιρον οὐδ' ἀνεύλογον δημογορίαν

maturus ibi cum iis, qui cum eo navigabant et propinquis, qui adve-
nerant. cum autem putaret se non secundum studium honoratum esse
a rege et dona sufficientia accepisse, defectionem meditatus est et sta-
tim vectigalium exactores, qui ei occurrerent et reliquos spoliare et
diripere coepit et omnia agere quae domini excutiunt frenā, caedem
autem Graecorum nullam instituit. quare etiam ex regio iussu (audi-
verat enim omnia rex) multi milites ad pugnam ei occurrerunt.
omnes autem huius gladio maximo devicti sunt. postremo autem exer-
cita magno occidentalium quinque ordinum profectus contra eum ex
Armeniis provinciis, ubi hiemabant, cui imperium harum creditum
erat Samuel vestiarius Alusianus vocatus, et mane oppositus huic quieto
et se resicienti e more die resurrectionis domini et magna dominica
instante, egit quidem nobile nihil, immo passus est valde mala. inci-
dentes enim milites in tenteriorum vestes et impliciti iis notitiam
Francis insidiarum reddiderunt. hi autem constanter se revocantes et
ad arcendum statim versi, non laboriose Graecos castris expulerunt.
celeriter autem equos ascendentes ut habebat quisque studium et ap-
paratum, et e tergo profecti multos interfecerunt, alios vivos ceperunt.

συνήγαγε· κατέγνω γὰρ τῶν Ῥωμαίων ἀσέβειαν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ φοβερᾷ καὶ θανμασίᾳ ἡμέρᾳ, ἣτις ἑορτῶν ἐστὶν ἑορτή, τὰς χεῖρας κατὰ Χριστιανικῶν αἱμάτων ἐξώπλισαν, μὴ ἐφειμένον ὃν ἐν ταύτῃ τοῖς ὀρθοδόξοις μηδὲ κατὰ ἄλλοφύλων ἐπεξίεσθαι καὶ τὴν χάριν ὑβρίζειν τῆς ἀναστάσεως. ὁμοως 5 πρῶως τούτοις προσενεχθεῖς καὶ συμπαθείας ἀξιώσας ἀπέλυσε. τοὺς δὲ τραυματίας ἐν ταῖς κώμαις ἀπέθετο, τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐπιτρέψας ἀπαραλόγιστον.

Ταῦτα τοῦ βασιλέως μεμαθηκότος, κατήπειξαν αὐτὸν πρὸς τὴν ἔξοδον. γενόμενός οὖν ἐν τῇ ἐπισκέψει τῶν Με- 10 λαγγείων, καὶ κατὰ μικρὸν ἀθροίζων τὴν στρατιάν, ὁπότε καμὲ πρὸς τὴν αὐτὴν λειτουργίαν μὴ θέλοντα ἔλθειν κατηνάγκασε τῷ τῶν πατρικίων τειμηκῶς ἀξιώματι, μέχρι τοῦ Δορυλαίου τὴν φορὰν ἐποίησατο. ἐκεῖσε δὲ τρεῖς ἡμέρας προσκαρτερήσαντος, πρέσβεις ἦγον ἐκ τοῦ Κρισπίνου, τὴν 15 ὁμολογίαν τῆς δοσλώσεως ἐκείνου σαφῶς ἀπαγγέλλοντες καὶ τὴν ἀπολογίαν τῆς ἀντιστάσεως. καὶ ἁπλῶς ἀμνηστίαν ἐπιζητήσας τῶν πρὶν γενομένων, ὡς αὐτοῦ μὴ θέλοντος πολεμεῖν οἱ Ῥωμαῖοι προσυπαντήσαντες κατηνάγκασαν, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως, τοῦ βασιλέως περιχαρῶς δεξαμένου τὴν τοιαύτην 20 ὁμολογίαν διὰ τὸ τοῦ ἀνδρὸς γενναῖον καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς πράξεις καὶ διατάξεις ἐπίδοξον· καὶ γὰρ καὶ Τούρκων

tum igitur praesidens Latinorum princeps non intempestivum neque ineptum conventum convocavit. damnavit enim Graecorum impietatem quod tali ingenti et admirabili die, quod est festorum festum, manus contra Christianorum sanguinem paravissent, cum non esset hoc die permissum orthodoxis ne contra paganos quidem egredi, et clementiam eludere resurrectionis domini. tamen clementer eos tractans et misericordia dignans dimisit, vulneratos autem in pagis deposuit, curam iis advertens infallibilem. haec postquam rex audivit, excitaverunt eum ad iter.

Versans igitur in provincia (delectu) Melangeorum et brevi coegens exercitum, quo tempore etiam me ad idem officium invitum accedere coegit, patriciorum honorans dignitate: usque ad Dorylaeum impetum fecit. ibi autem tres dies eo durante legati venerunt a Crispino confessionem servitutis illius aperte nuntiantes: (hic colon ponendum et sequentia ad alterum enuntiatum trahenda) et excusationem seditionis et uno verbo veniam quaerens antea factorum, cum se invitum ad bellum coegissent occurrentes Graeci, (hic comma ponendum) adeptus est quod petierat, rege laetissime accipiente talem professionem, propter viri nobilitatem eiusque contra hostium facta et acies gloriam. etenim etiam Turcis antea occurrens multitudine magna

προεντυχων πληθύει πολλῇ μεγάλῃ τὰς ἀνδραγαθίας ἐκ χει-
 ρὸς ἀπειργάσατο. προΐόντι δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκεῖθεν μεθ' ἡμέ- l. 192 r.
 ρας τινὰς ἄπαντῶν καὶ δούλοπρεπῶς ἅπαντα ποιησόμενος συ-
 νείπετο τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς ὀλίγους τινὰς τῶν οἰκείων
 5 στρατιωτῶν ἐπαγόμενος· τοὺς γὰρ ἄλλους κατέλιπεν εἰς ὅπερ
 ἐπεκράτει τοῦ Μαυροκάστρου φρουρίον, εἰς ἓνα τῶν Ἀρμε-
 νιακῶν τόπων ἐπὶ λόφου κείμενον ὑψηλοῦ καὶ δυσκατεργά-
 στου. διαβληθεὶς δὲ πρὸς τὸν βασιλέα ὡς μελετῶν καὶ αὐ-
 θις ὡμὸν τι καὶ ἄπιστον κατὰ τὴν οἰκείαν φυλὴν (φύσει γὰρ
 10 ἄπιστον τὸ γένος τῶν Φράγγων), καὶ ὅτι οὐχ ἡ προαίρεσις
 ἀλλ' ἡ τῶν ἐταίρων αὐτοῦ ἀπουσία τὴν ἀναβολὴν ποιεῖ τοῦ
 μὴ ἐπιθέσθαι τῷ βασιλεῖ, πολλὰ καταγνωσθεὶς ὡς ἀχάριστος
 καὶ θεομισῆς, ἐκεῖθεν ἀπεπέμφθη τοῦ στρατοπέδου, μὴ κα-
 θαρῶς ἀπελεγχθεὶς, ὑπονοηθεὶς δὲ διὰ τὴν προτέραν ἀπό-
 15 νοίαν καὶ τὸ παρὰ Νεμίτζου τινὸς τῶν ἐπισήμων κατηγορη-
 θῆναι σφοδρῶς. οἱ δ' ἑταῖροι τούτου μαθόντες τὸ γεγονός,
 ἄραντες ἐκ τοῦ φρουρίου τὴν Μεσοποταμίαν κατήλασαν, πολλὰ
 δεινὰ τοῖς ἐκεῖσε δι' ἐπιδρομῆς ἐργαζόμενοι.

Ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς μετὰ πληθους ἦκεν εἰς τὴν Καισά-
 20 ρειαν, εἶτα καὶ τῇ Λαρίσση προσέμειξε, καὶ ἡ φήμη τὴν φή-
 μην φθάνουσα ἦν ὡς Τούρκων πληθος ὅσον οὐπω ποτὲ πρὸ
 διαστήματος οὐκ ὀλίγου λεηλατεῖ καὶ κατατρέχει τὴν χώραν,
 εἰςέπεμψε μὲν μέρος τι τῆς στρατιᾶς κατ' αὐτῶν, μηδὲν δὲ

magna facta cominus perfecit. progredienti autem regi inde post dies aliquot adveniens et servi instar omnia faciens sequutus est regem et ipse paucos quosdam suorum militum adducens. ceteros enim reliquit in Maurocastri cui imperabat castello in uno Armeniacorum locorum sito in colle alto et inaccessibili. incusatus autem apud regem quasi meditaretur etiam rursus crudele quid et infidum in ipsius centuria (natura enim infidum genus Francorum) et quod non voluntas sed amicorum eius absentia remissionem efficeret, quominus insidiaretur regi, valde diiudicatus ut ingratus et deo invisus, inde dimissus est exercitu: non pure convictus, sed suspectus propter priorem pravitatem et quia a Nemitzo quodam illustrium accusatus erat magnopere. amici autem huius postquam audiverunt rem, profecti e castello Mesopotamiam aggressi sunt, multa mala incolis incursionem facessentes.

Sed cum rex cum multitudine veniret ad Caesaream, deinde etiam Larissae se coniungeret et fama famam praeverteret Turcarum multitudinem, quanta nunquam antea, intervallo non parvo diripere et percursare terram, misit partem aliquam exercitus contra eos: nihil autem perficientem sed fugientem excipiens missum exercitum ordine

άνους, ἀλλὰ φεῦγον ὑποδεξάμενος τὸ πεμφθέν, συντεταγμένως τῆς πρόσω φερούσης εἶχετο. ἄμα δὲ τῆ καταλαβεῖν τὸν τῆς παρεμβολῆς τόπον καὶ τὸν βασιλέα τὴν βασιλικὴν σκηνὴν ὑπελθεῖν, μὴ τάφρου, μὴ χάρακος περιστάτων, ἀλλ' ἐν ὄχλῳ τῆς τῶν σκευῶν ἀποθέσεως τοῦ στρατοῦ καθεστῶτος, 5 ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι τὰ ἐρμυνότατα τῶν τόπων κατέχοντες καὶ τὰς ἀκρολοφίας αὐτάς. οὕτω γὰρ ἔλαχεν ὁ τόπος ἐκεῖνος θέσεως, ὡς τὴν μὲν πεδιάδα τοὺς Ῥωμαίους κατέχειν, εἰς δὲ τοὺς περικυκλοῦντας βουνοὺς περικεχύσθαι τοὺς ἐναντίους, λανθάνοντας πρῶην ἐκ τοῦ κατόπιν αὐτῶν ἀποκρύπτεσθαι. 10 βαῆς δὲ γενομένης, καὶ τοῦ βασιλέως μὴ ἐκδεδωκότος ἑαυτὸν εἰς ἀνάπυσιν, ἀλλὰ τὸ ἐνυάλιον σαλπίσαι προστάξαντος, προήεσαν κατὰ τάξιν οἱ στρατιῶται, μηδὲ τῆς οὐραγίας εἶτι καταλαβούσης διὰ τὸ σχολαίως βαδίζειν εἰς φυλακὴν καὶ διάσωσιν τῶν ἐπαγομένων τὴν ἀγορᾶν. ἀρθέντων οὖν τῶν ση- 15 μείων καὶ κατὰ φάλαγγας τῆς στρατιᾶς συνταχθείσης, τοῦ βασιλέως προάγοντος προσέκνυαν μὲν τῶν ἐναντίων πολλοί, προλαβόντων δὲ τῶν ταγμάτων ἐν μὲν τῶν Λυκαόνων λεγόμενον, ἐν δὲ τῶν ἑσπεριῶν ἀριθμῶν, καὶ τοῦ συνήθους θρασύτερον κατὰ τῶν ἐναντίων ἐλάσαντα πρὸς φυγὴν εὐθύς ἀπι- 20 δεῖν κατηνάγκασαν. προβιβάζοντας δὲ τοῦ βασιλέως τὴν λοιπὴν στρατιὰν καὶ τὸ λοιπὸν τῶν πολεμίων πλῆθος τοῖς φεύγουσι συνδιέφυγεν. ἐπεὶ δὲ κατὰ νώτων τῶν ἐναντίων ἐλεύοντες

20. ἐλάσαντος C.

viam adversus ferentem tenebat: simul atque autem occuparunt castrorum locum et rex regium tentorium subiit, non fossa, non vallo circumstante, sed in turba depositorum impedimentorum exercitu versante, apparuerunt hostes, firmissima loca obtinentes et vertices montium ipsos. ita enim constitutus erat locus ille, ut planum Graeci obtinerent, per colles autem circumiectos fusi essent hostes, latentes antea quia post eos occultabantur. clamorē autem facto et rege non tradente se remissioni, sed ut bellicum canerent imperante, progrediebantur ordine milites, cum ne ultimi quidem caperent, quia lente ibant ad custodiendos et arcendos eos, qui accederent, mercatum. sublatis igitur signis et secundum phalanges exercitu composito, rege praeunte se flexerunt hostes multi: accipientibus autem ordinibus unum Lycaonum dictum, alium occidentalis multitudinis, et solito vehementius illo contra hostes profecto, fugam statim spectare eos coegerunt. traiciente autem rege reliquum exercitum, etiam reliqua hostium multitudo cum fugientibus fugit. cum autem in tergo hostium proficiscentes Graeci, praetereunte etiam agmine mercenario Scythia-

οἱ Ῥωμαῖοι, προσηγουμένου καὶ μισθοφορικοῦ τῶν Σκυθῶν, παρήλθον τοὺς μνηοειδεῖς ἐκείνους ἀγκῶνας καὶ κατόπιν ἐγένοντο, λόχας Τουρκικὸς καθήμενος ἐν ἀδήλῳ τῇ Ῥωμαϊκῇ παρεμβολῇ προσεπέλασεν, ἐν οὐκ ὀλίγοις ἀνδράσι παραμε-
 5 τρούμενος· οὓς οἱ παραλειφθέντες εἰς φυλακὴν στρατιῶται δεξάμενοι, πρὸ πάντων δ' οἱ Φράγγοι, καὶ ἀγχεμάχως συμπλακέντες καὶ ἱκανῶς ἀνθαμιλληθέντες ἐτρέψαντο, μηδενὸς τῶν ἰσταμένων ταγμάτων Ῥωμαϊκῶν τοῖς Φράγγοις μέχρι καὶ ἀπλῆς ὀρμῆς παραβοηθήσαντος. ἐν τούτῳ δὲ ὑπέστρε-
 10 ψεν ὁ βασιλεὺς τῆς διώξεως· πρὸς ἐσπέραν γὰρ ἦν, ἐπεὶ καὶ ὁ πόλεμος περὶ δειλὴν ὄψιαν συνίστατο, ἡρέμα τοῦ στρατοπέδου βαδίζοντος πρότερον καὶ περιέποντος τοὺς ἀσθενεστέρους καὶ πεζοὺς διὰ τὴν τοῦ πολέμου προσδοκίαν, ὡς παρὰ τῶν σκοπῶν ἀπηγγέλλετο. τῇ δ' ἐπαύριον δημοσίᾳ καθίσας l. 192 v.
 15 τοὺς ἐάλωκότας τῶν πολεμίων κατεῖδε καὶ τῇ τελευταίᾳ ψήφῳ τούτους παραδοθῆναι προσέταξε, μηδενὸς τὸ παραπάν φεισάμενος, μήτ' αὐτοῦ τοῦ τὴν ἡγεμονικὴν αὐχοῦντος λαμπρότητα. ὅς καὶ ἀπὸ τῆς ἐσθῆτος (λαμπρειμονῶν γὰρ ἦν ἐν τοῖς ὄπλοις καὶ τῇ ἄλλῃ σκευῇ) ἐμαρτυρεῖτο τοιοῦτος, εἰ καὶ πολλῶν
 20 λύτρων ἑαυτὸν ὄνιον ποιήσασθαι ἐπηγγέλλετο, καὶ Ῥωμαίους αἰχμαλώτους ἑαυτοῦ ἀντιδοῦναι τῷ πλήθει πολλούς.

Τριμερέυσας δ' ἐν τῇ παρεμβολῇ ὁ βασιλεὺς, τῷ πρωτερήματι τούτῳ κόρον δῆθεν λαβῶν ἢ μεγαλαυχῶν, πολλὴν

rum, praeteriissent lunares illas valles et post eos venissent, insidiae Turcarum constitutae in obscuro Graecis castris appropinquarunt, non paucorum hominum numero, quos relictis in praesidio milites excipientes, ante omnes autem Franci et cominus iis conserti et satis certantes verterunt in fugam, nullo adstantium ordinum Graecorum Francis ne ad simplicem quidem impetum auxilio veniente. interea autem reversus est rex a persecutione; sub vesperum enim erat. cum etiam bellum circa vesperum consisteret: quiete exercitu ingrediente antea et curante infirmiores et pedites propter belli expectationem, ut a speculatoribus nuntiabatur. Postero autem die publice constituens captos hostes consideravit et ultimae sententiae iudicium tradi iussit, nemini omnino parcens neque ipsi imperatorium splendorem iactanti, qui quidem etiam vestitu (splendide enim erat vestitus in armis et reliquo apparatu) indicabatur talis, — licet se multis pecuniis se redempturum promitteret et Graecos captivos sui redditurum numero multos.

Tres autem dies versatus in castris rex victoria hac superbus sive iactans se multam securitatem praebuit hostibus ad fugam, ita ut

ἄδειαν δέδωκε τοῖς ἐναντίοις εἰς τὴν ἀποφυγὴν, ὥστε μὴδὲ τῆς λείας ἀποσχέσθαι, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἐλαύνειν καὶ ἀλύπως τὸν δρόμον καὶ περίεσκεμμένως ποιεῖν. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς ἀπαναστῆς ἐκεῖθεν πανστρατιᾷ κατόπιν ἐβάδιζε, διεπεραιώθησαν τὸν Εὐφράτην ποταμὸν οἱ πολέμιοι. ὁ δέ, ὡς ἀπὸ 5 διαστήματος μιᾶς ἡμέρας ἢ καὶ πλείονος τῆς Μελιτηνῆς στρατοπεδευσάμενος, βουλὴν βουλεύεται λίαν ἀγεννῆ καὶ ἐπὶ κρημνον· καὶ συνέσθησεν ἤδη ταύτην, πάντων συνεπινευσάντων τὸ τοιοῦτον προβούλευμα διὰ τὸ λύειν τὴν στρατιάν καὶ τὴν ἐπ' οἶκον ἀπαναχώρησιν ἐπαγγέλλεσθαι. καὶ ἡ σκῆψις, ὅτι περ 10 οἱ πολέμιοι προτρέχοντες εἰς τὰ πρόσφ, καὶ μηκέτι συνελθεῖν εἰς χεῖρας τοῖς Ῥωμαίοις ἰσχύοντες, ἀκατάληπτοι πάντως εἰσὶ, καὶ εἰς κενὸν ὁ δρόμος τοῖς διώκουσιν ἡμῖν παραγίνεται. καὶ διὰ τοῦτο δέον ἐστὶν ἀπόμοιραν περιλειφθῆναι Ῥωμαίων πρὸς ἀντιπαράταξιν ἀξιόχρεων, τὸν δὲ βασιλέα μετὰ τῆς λοιπῆς 15 ὑποστρέψαι δυνάμει καὶ πρὸς τὰς οἰκίας ἕκαστον ἀποπέμψαι, κακεῖνον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ὡς ἂν διαναπαυθεὶς ὁ στρατὸς ἰσχυρότερος ἢ πρὸς τὸ ἐπιὸν ἔτος, πολέμου τυχὸν γενομένου ῥαγδαϊοτέρου δι' ἐπιδημίας τοῦ τῶν ἀλλοφύλων ἐξάρχοντος.

20

Ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἡ ψήφισμα ἐκυρώθη, ἀνάμνησις γέγονε τῷ βασιλεὶ τῶν τοῦ στρατοπέδου κριτῶν. καὶ μετακαλεσάμενος ἡμᾶς μόνους ἐν τῷ δειλιῶ, τὴν τε βουλὴν ὡς εἶχεν ἀνεκοινώσατο, καὶ γνώμην ἡμετέραν περὶ ταύτης ἐζήτησε. καὶ

10. περ C.

ne praeda quidem abstinere, sed et hanc agerent et sine vexatione cursum et caute perficerent. cum autem rex assurgens inde cum toto exercitu a tergo incederet, traicerunt Euphratem fluvium hostes. ille autem, fere intervallo unius diei sive etiam amplius a Melitene castra ponens, consilium meditatur valde ignobile et praeceps et composuit iam hoc, omnibus probantibus simul tale propositum, quia dimittebat exercitum et domum reditio nuntiabatur: et causa erat, quod hostes procedentes longius neque iam congredi ad manus Graecis valentes, non capi possent omnino, et inanis esset cursus nobis persequentibus: quamobrem opus esse, ut pars comprehenderetur Graecorum ad appositionem idoneam, rex autem cum reliqua recederet vi et domum quemque dimitteret, et ille intraret urbem, ut remissus exercitus validior esset proximo anno, bello orto acriore adventu principis paganorum.

Cum autem haec sententia confirmata esset, memoria oborta est regi iudicium exercitus et arcessens nos solos circa vesperum, consilium quale erat nobiscum communicavit, et sententiam nostram

οἱ μὲν ἄλλοι τῶν δικαστῶν, μαρτυροῦσης μοι τῆς ἀληθείας αὐτῆς (οὐ γὰρ θρυπτόμενός τι λέξω ἢ ἐξαίρων ἐμαυτὸν, ἢ σεμνόν τι καὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων θηρεῖων ἔπαινον· οὐδὲ γὰρ ἐμαυτῷ σύννοιά τι ζηλωτόν τι καὶ περιδέξιον οὐδ' ὑπε-
 5 ροχῆς τι μέτριον λείψανον· ἀγαπητὸν γὰρ εἰ καὶ τοῖς ἐσχά-
 τοις τῶν λόγου ἰσοῦς μετεχόντων συνταττοίμην) — οὗτοι οὖν οἱ τῆς ἐμῆς τάξεως καὶ κοινωνίας ἢ ἐταιρίας συνεπαιέ-
 ται καὶ αὐτοὶ τοῖς προβεβουλευμένοις γεγόνασι, μόνος δ' αὐ-
 τὸς ἐσιώπων ἰστάμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς συμμετροησάμενος τὸ
 10 ἡρέμαθον τῆς κατ' ἐμὲ παραστάσεως, λόγον ἐξηρημένως ἀπή-
 τησέ με, καὶ τί μοι τὸ παριστάμενον περὶ τούτων ἐστίν. αὐ-
 τὸς δὲ τερατευσάμενος πρότερον ὡς οὐδέν τι τοῦ πλήθους
 ἐκτὸς δυναίμην εἰπεῖν οὐδὲ καρτερώτερος ὄφθῆναι, κἄν τι
 δοκιμάσω, πάντως ἀποδοκιμασθήσομαι τῆς τῶν πλειόνων ψή-
 15 φου ἐπικρατούσης, αἰεὶ μετὰ πολλῆς ὁ βασιλεὺς τῆς ἐπιμονῆς
 καὶ τῆς ἀμεταθέτου ἐνστάσεως προετρέψατό με τὸ κατὰ λο- f. 193 r.
 γισμὸν ἀδεῶς ἀνειπεῖν, τὸν θεὸν ἐπιστήσας μοι μάρτυρα. με-
 ταβαλῶν οὖν μὴ ἀρέσκειν μοι τὴν βουλήν ταύτην εὐθὺς ἐκ
 προουμιῶν ἀπήγγειλον, προσθεῖς ὡς οἱ πόλεμοι οὐ παντελῆ
 20 δυσκληρίαν καὶ καταστροφὴν ἐν τῷ πολέμῳ ἐδέξαντο. ἡ γὰρ
 ἐσπέρα ταχὺ καταλαβοῦσα διέσωσεν αὐτούς, καὶ τὸ ἐπὶ τρεῖς
 ἡμέρας ἀνεθῆναι τὴν δίωξιν τὸ δέος τούτοις ἀνεκαλέσατο.
 καὶ τοῦτο δῆλον ἔκ τε τοῦ μὴ καταλειφθῆναι τι τῶν λαφύρων

1. συντάττοιμι C.

de eo petiit. atqui alii quidem iudices, id quod confirmat mihi veritas ipsa, neque enim simulans aliquid dicam aut efferens me, aut ampli quid et ab hominibus captans laudem: neque enim conscius mihi sum rei admiratione dignae et aptae neque modicarum praestantiae reliquiarum. acceptum enim esset, si quis vel ultimis eorum, qui orationis quoquo modo participes erant, me componeret. hi igitur qui ex meo ordine et communionem vel societate erant, laudatores et ipsi antea statutis fuerunt: solus ipse silebam adstans. rex autem considerans quietum meae praesentiae responsum (certis verbis) extra morem ex me quaesivit et quid de his mihi constaret. ipse autem cum simularem antea, me nihil procul a multitudine posse dicere, neque validiorem adspici, et si quid probaturus essem omnino improbatum iri, plurium sententia semper principatum tenente, rex multa cum assiduitate et immutata constantia exhortatus est me, ut quid sentirem sine timore dicerem, deum mihi testem constituens. respondens igitur non placere mihi consilium hoc statim ab initio nuntiabam, adiiciens, hostes non absolutum malum et ruinam in bello accepisse. vesper enim celeriter occupans servavit eos: et cum per tres dies remitteretur per-

αὐτοῦ καὶ προεμπλακῆναι ἡμῖν παροδεύουσι, καὶ τοῦ τῶν
 ἐαλωκότων πλήθους, ὡς οὐκ ἦν ἐν τοῖς μάλιστα μηδὲ πρὸς
 τοὺς ἑκατὸν ἀποσῶζον ἄνδρας· ὡς εἶναι δῆλον ὅτι τὸ στρα-
 τευμα τούτοις σχεδὸν ἀνεπαισθήτως ἠρωτηθήασται, ἐπεὶ τῷ
 ἔθνει τούτῳ οὐδὲν ἢ τοιαύτη ἦτα, καὶ ὄσαι ταύτη παραπλή-5
 σιαι, δουλαῶσαι δεδύνηται· θάττον γὰρ ἑαυτοὺς ἀνακαλούν-
 ται οἱ στρατευόμενοι, καὶ πάλιν εἰς μάχην ἀποκαθίστανται.
 καὶ διὰ τοῦτο εἴ τις καταλειφθεῖ μῆρα Ῥωμαίων, ἀγεννεῖς
 ἐμφάσεις καὶ διαθέσεις αὐτίκα προσλήψεται, τῆς τοῦ βασι-
 λέως καὶ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν ἀπορραγεῖσα συνόδου, ἐξό-10
 χως δ' ἀναθαρρήσουσιν οἱ πολέμιοι. καὶ ὅσπερ ἡ δειλία
 τῶν Ῥωμαίων καθίκοιτο, τοσοῦτον ἐκείνοις ἡ τόλμα προαπαν-
 τήσει· καὶ ῥαδίως τῶν ἡμετέρων περιγενήσονται, ἐπεὶ καὶ
 προσεκπεφοβημένοι τυγχάνουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ μόνον αὐτοὺς
 ὄραν τοὺς πολεμίους ποιεῖ ὅτε τὴν τοῦ κρατοῦντος ὄρωσι¹⁵
 μετ' αὐτῶν γενναιότητα. καὶ εἴπερ ἐκείνους τρέφονται, ἄφν-
 κτος ἡμᾶς καταλήψεται κίνδυνος· οὐ γὰρ οὐ μελήσουσιν οἱ
 Τοῦρκοι μὴ οὐχὶ καταδραμεῖν καὶ ἡμῶν καὶ νίκην διαβόητον
 ἀπεργάσασθαι, διακεκομμένους εὐρηκότες καὶ διεσκορπισμέ-
 νους τῇ πρὸς τὰ οἰκεία σπουδῇ. “καὶ ἅμα τίς ἢ ἀνάγκη”²⁰
 ἔφην, “ὦ βασιλεῦ, ἔτι τοῦ ἔτους περὶ ἀκμάς τοῦ θέρους ὄν-
 τος καταλιπεῖν τοὺς ἐναντίους εἰς τὴν Ῥωμαίων, καὶ πρὸς
 ἀνέσεις καὶ ἀπολαύσεις ἑαυτοὺς ἐκδούναί, καὶ μὴ νῦν πακο-

8. τ. C.
 posueris.

11. ὁ om C. quo non opus, si supra καταλειφθεῖσα
 17. an γὰρ ἀμελήσουσιν?

- secutio, id timorem iis correxit. atque hoc perspicui potest ex eo, quod non relictum est quidquam praedae ibi, et quod implicarunt se nobis praetereuntibus: et ex captorum multitudine eos non potuisse maxime ne circa centum quidem servare viros, ita ut perspicui posset, exercitum his fere sine sensu laesum esse, cum huic genti nihil talis clades et quotquot huic similes sunt subiicere potuisset: celerius enim se revocant milites et rursus ad pugnam constituuntur. et propterea si relinqueretur pars Graecorum ignobiles significationes et dispositiones statim accipiet, a regis et reliquorum militum coniunctione avulsa, valde animum recipient hostes: et quo magis ignavia Graecos assequeretur, eo magis illis fiducia obveniet et facile nostros superabunt, cum etiam antea timore perculsi sint Graeci et si tantum id eos videntes facit hostes, cum imperatoris cum ipsis nobilitatem videant. atque si illos in fugam vertent, inevitabile nos occupabit periculum: neque enim non curabunt Turcae, quin impetum faciant etiam contra nos et victoriam claram reportent, postquam nos afflictos invenerunt et disiectos studio domesticarum rerum. atque simul, quae est neces-

παθῆσαι, ἔν' εἰς τὸ μέλλον εὐπαθῆσαι δυναίμεθα; διὰ τί δὲ καὶ μὴ ἐκ πολιορκίας αἰρήσομεν τὸ τε ἄστυ τὸ Χλίαι καὶ τὰ ὑπὸ τούτων πολίχνια, ἵνα καὶ οἱ στρατιῶται τῆς ἐκ τῶν λαφύρων ὠφελείας πλησθῶσι καὶ προθυμότεροι γένωνται, καὶ 5 τοῖς ἐναντίοις ἐπέλθῃ δέος, καὶ ἀντὶ πολεμίων αἰ τοιαῦται πόλεις Ῥωμαϊκὴν ἡγεμονίαν πλουτήσωσι, καὶ δυνάμεις ἐφίστάμεναι τὸ ἀντίπαλον ἰσχυρῶς ἀποκρούσωνται, καὶ ἡ τῶν Τούρκων πάροδος ἐκ διαστημάτων κατὰ μοίρας ἐρχομένων βραχείας ἀνασταλῆ, καὶ μὴ ὀρμητήριον μᾶλλον καὶ ὀφωνια-
10 σμὸν ἐν τούτοις εὐρίσκη ἀλλὰ πολεμητήριον ἀτεχνῶς, καὶ ἡ διὰ τῆς Μεσοποταμίας ὁδὸς τούτοις ἀνεπίβατος γένηται."

Ταῦτ' εἰπόντος μου πρὸς τὸν βασιλέα, εἰσήει τούτῳ μέ-
χρι βάθους ὁ λόγος ὥσπερ τις σπόρος εἰς εὐγεω καὶ ἐρίβω-
λον γῆν, καὶ μεταθέμενος εὐθύς τῆς προσωτέρω φερούσης
15 ἤψατο, ἕως τὸν Εὐφράτην διαπεραιωθείς τοὺς πολεμίους εἰς τὰ σφέτερα βαδίζειν παρέπεισε· περὶ τὰς ὄχθας γὰρ τοῦ ποταμοῦ στρατοπεδενόμενοι ἦσαν, καρδοκοῦντες τὴν τοῦ βασιλέως ἀπαναχώρησιν. εἶχον μὲν οὖν ἐλπίδες ἅπαντας στρατηγίας μεγίστης καὶ λαφυραγωγίας ἐκ τῆς τῶν εἰρημένων f. 193. v.
20 κάστρων ἰλώσεώς τε καὶ παραστάσεως· ἡ δ' ἐλαύνουσα τὰ Ῥωμαίων εἰς τὴν κατοπιν ἀκληρία οὐκ εἶα πέρας ἐπιτεθῆναι συνετοῦ διατάγματος. ὥς γὰρ ὁ βασιλεὺς εὐθύς τῆς Ῥωμα-

1. ἀκληρίαν C.

situdo, inquietabam, rex, adhuc anno circa aciem aestatis versante, relinquendi hostes in Graecorum terra et remissioni se et voluptatibus tradendi neque nunc laborandi, ut futuro tempore felices esse possimus. cum autem neque oppugnatione capiemus urbem Chliat et oppida eius, ut etiam milites praedae utilitate expleantur et promptiores fiant, et hostibus obvenerit timor, et pro hostibus haec urbes Graeco imperio fruuntur et vires instantes contrarios fortiter repellant: atque Turcarum iter ex intervallis partibus proficiscentium parvis detineatur, neque locum firmum et commeatum in his reperiat, sed defensum locum prorsus, atque via per Mesopotamiam ferens his inaccessibleis fiat.⁴

Postquam haec dixi ad regem, incessit huic usque ad profundum oratio, quasi seges in bonum et feracem terram. et sententiam mutans statim viam quae in directum ferebat iniiit: donec Euphratem transgressus hostes ad sua abire coegit. circa ripas enim fluminis in castris erant, exspectantes regis reditum. alebant igitur spem omnes expeditionis maximae et praedae agendaee expugnatione et impetu dicatorum castellorum. sors autem quae res Graecorum in posterum malum pellit, non passa est finem constitui prudentis imperii, cum enim

νοπόλεως ἐλαύνων ἐφαίνεται, ἐξ ἧς ἡ πρὸς τὸ Χλίαι καίθοδος διὰ στενωπῶν ἐπιγίνεται, μεταστρέψας τὴν γνώμην καὶ τὰς σημαίας ἐν ἀριστερᾷ ποιησάμενος, περιπλανώμενον ἀφῆκε τὸ στρατόπεδον, τὴν ὀμισμένην ἀταρπὸν ἐν δεξιᾷ προερχόμενον, ἕως φήμη καταλαβοῦσα μετήγαγεν αὐτὸ πρὸς τὴν καινοτο-⁵μηθεῖσαν τῷ βασιλεῖ. κατελθόντες οὖν ἀποτόμους τινὰς καὶ κρημνώδεις ὁδούς, ἐν βαθεῖ τόπῳ τὸν βασιλέα κατασκηνώσαντα εὗρομεν ἐκεῖσε, τὴν πρώτην βουλήν ἐπὶ κακῷ τῶν Ῥωμαίων ἀκλεῶς ἀνανεωσάμενον. διελὼν γὰρ διχῆ τὸν στρατόν, παρέδωκε τὸ ἰσχυρότερον μέρος τῷ Φιλαρέτῳ, ἀνδρὶ¹⁰ στρατιωτικὴν μὲν ἀνχοῦντι περιοπήν, αἰσχροῦ δὲ βίου καὶ διαβεβλημένου τυγχάνοντι, καὶ τῷ ἔθνει μαχессαμένῳ μὲν διαφόρως, ἐν δὲ τοῖς μεγίστοις καταπολεμηθέντι καὶ καταφρονηθέντι ὡς τὸ εἰκός, οὐ μὴν ἀπεχομένῳ τούτων, ἀλλ' ἐπιτρέχοντι τὴν ἡγεμονίαν διὰ φιλοκερδείας καὶ φιλοδοξίας¹⁵ ὑπόθεσιν.

Καὶ ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν τρόπον ἐπράχθησαν, τῶν δὲ βορειοτέρων μερῶν ὁ βασιλεὺς ἐπελάβετο δι' εὗρεσιν χιόνος καὶ ὑδάτων ψυχρῶν· ἀκρατῶς γὰρ εἶχετο τούτων, τὸ σῶμα κατὰ πολὺ διαθερμαινόμενος. διὰ ταῦτά τοι καὶ ἠναγκάσθη²⁰ τὴν ὁρμὴν ἀλλαχόθεν ποιῆσαι καὶ φυλακὴν ἐπιστήσαι, ὥσπερ ᾤετο, καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀντίπρῳρον δύναμιν. καὶ τῷ μὲν Φιλαρέτῳ πόλεμον ἔνοπλον ἐγκατέλιπεν, ἑαυτῷ δὲ καὶ τοῖς

rex contra Romanopolin proficiscens appareret, ex qua descensio ad Chliat angustiis fit, mutans sententiam et signa in sinistro cornu constituens oberrantem dimisit exercitum et definitam viam a dextra procedentem, donec fama eos occupans reduxit eum ad viam a rege novatam: degredientes igitur praeruptas quasdam et praecipites vias in profundo loco regem castra habentem invenimus ibique primam sententiam malo Graecorum ingloriose reficientem. dividens enim bifariam exercitum tradidit validiorem partem Philareto, viro militarem iactanti circumspicientiam, vitae autem turpis et accusatae, et qui eximie cum populo pugnaverat, in maximis autem reiecto et despecto ut par erat, tamen non abstinente his, sed affectante imperium propter avaritiae et vanitatis propositum.

Atque haec quidem hoc modo facta sunt. septentrionales autem partes rex occupavit propter repertam nivem et aquas frigidas: impotenter enim tenebatur his corpus diu calore perfusum. propterea quidem etiam coactus est impetum aliunde facere et praesidium constituere ut quidem censebat, et hostibus contrariam vim, et Philareto bellum armorum reliquit, sibi autem et qui cum eo erant bellum quod ex loco

συνοῦσι τὸν ἐκ τῆς δυσχωρίας οὐχ ἦττονα. διελθὼν γὰρ διὰ
 πολλῶν τραχιῶν καὶ δυσβάτων λόφων εἰς τοὺς λεγομένους
 Ἀνθίας μετὰ τῆς ὑπολειφθείσης αὐτῷ στρατιᾶς κατεκομίσθη.
 ἔστι δ' ὁ τόπος ἐξ ὑψηλοῦν μεγάλων ὄρων πεδινός τε καὶ
 5 εὐδρος, καὶ ταῖς δυσχωρίαις ἐνελημμένους ψυχαγωγίαν οὐχ
 ἥκιστα τοῖς καταίρουσιν ἐν τοῦτῳ ἐνίησι, ποηφόρος ἄμα καὶ
 σιτοφόρος τυγχάνων καὶ οἶον ὀμφαλὸς ἢ ταμίειον τῆς γῆς
 ἐκείνης καὶ πεδίον τρυφῆς. ἡμέρας οὖν ἐκεῖσε στρατοπεδεύ-
 σάμενος ὁ βασιλεύς, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος, τὸν παρὰ τοῖς
 10 ἐγχωρίοις καλούμενον Μουζουρον, ὑπερβάς ἐπιπόνως εἰς τὴν
 Κελευσίνην χώραν κατήτησε, διαβὰς τὸ δεύτερον τὸν Εὐφρά-
 την ποταμόν, κατὰ τοὺς ἀρκτώους πρόποδας τοῦ Ταύρου
 παρὰ τὸ μέρος ἐκεῖνο παραρρέοντα, καὶ διαιροῦντα τότε ὄρος
 καὶ τὴν Κελευσίνην. ὥσπερ μεθόριον. ἐν ταύτῃ οὖν ἡμέρας
 15 τινὰς ἀλλισθέντος τοῦ στρατοπέδου, φήμη τις εἰσερρῦη τὸν
 ὑπολειφθέντα στρατὸν εἰς τὴν τῶν Τούρκων ἀντίστασιν μάχῃ
 καὶ πολέμῳ κραταιῶς ἤττηθῆναι καὶ πολλοὺς ἀπολέσθαι, τοὺς
 δ' ὑπολοίπους περὶ τὸν Ταῦρον διασωθῆναι τὸ ὄρος, ἔγγι-
 στά που τοῦ πολέμου γεγενημένου, καὶ πού τινας σποράδας
 20 εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰσιέναι, καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους ἐλπίζε-
 σθαι. ἦν δὲ οὐ ψευδής, ὡς ἀληθί' ἔσθαι κἀνταῦθα τὸ Ἡσιό-
 δειον, ὅτι φήμη δ' οὐπω πάμπαν ἀπόλλυται, ἦντινα πολλοὶ

1. διελθὼν C.

2. τραχιῶν C.

11. κελευσίνην C.

importuno fit, non minus: transgressus enim per multos asperos et
 invios colles ad vocatos Anthias cum relicto sibi exercitu delatus est. est
 autem locus ex iis quae sub magnis montibus sita sunt aequus et aqua
 refertus et viis importunis circumcinctus, oblectamenta non minime
 iis qui in hoc degrediantur affert, herbis abundans simul et frumento et
 quasi umbo sive thesaurus illius terrae, et campus luxuriae. dies (numerus
 deest) igitur ibi manebat rex et Taurum montem, qui apud indolas vo-
 catur Muzurus, transgressus laboriose, in terram Keleusinam venit,
 postquam transiit iterum Euphratem fluvium sub pedibus septentrionalibus
 Tauri partem illam praeterfluentem, et dividentem et montem et Ke-
 lesinam quasi finem: in hac igitur dies nonnullos cum mansisset ex-
 ercitus, fama quaedam influxit, nimirum relictum exercitum in Turcarum
 oppositione pugna et bello violenter devictum esse et multos cecidisse:
 reliquos autem circa Taurum servatos esse montem, cum proxime bel-
 lum factum esset, et quosdam dispersos in castra ingredi, et alios non
 paucos exspectari. erat autem non falsa, ita ut verum sit etiam hic
 Hesiodum illud. „fama omnino non inanis est, quam multi homines
 dictitant: dea certe quaedam est et ipsa.“ — confecti enim animis
 Graeci metu Turcarum cum a regis et reliqua discerpti essent multi-

λαοὶ φημιζουσι· θεὸς νῦτις ἐστὶ καὶ αὐτῇ. προκατειργασμέ-
νοι γὰρ ὄντες τὰς ψυχὰς οἱ Ῥωμαῖοι τῷ φόβῳ τῶν Τούρ-
κων, ὡς τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λοιποῦ διερράγησαν πλήθους
καὶ εἰς ὄρμας τῶν ἐναντίων καὶ φενακισμοὺς ἐξ ἐπιδείξεως
πολεμικῶν περιέστησαν, πτοίας πλησθέντες καὶ τὰς ψυχὰς κα-
5 τασισθέντες κατόπιν τοῦ βασιλέως ἐβάδιζον, ἀφέντες τοὺς
τόπους ἐκείνους ὧν τὴν φυλακὴν ἐπετράπησαν, ἕως κατὰ μι-
ζ. 194r. κρον εἰς τοὺς εἰρημένους Ἀνθίας κατήντησαν· ἔνθα τῶν πο-
λεμίων φανέντων ἐξ οὐραγίας, μηδὲν εὐγενὲς καὶ ἄξιον λόγου
φρονήσαντες αἰσχρὰν τὴν φυγὴν καὶ πρὸ τοῦ ἀγωνίσματος 10
εἴλοντο, καὶ περιχυθέντες τὸν Ταῦρον, οἱ μὲν ἐκ ποδὸς οἱ
δὲ διὰ τῶν ἵππων, ἀποσκεδασθέντες εἰς τὴν Κελεσίνην κα-
τήντησαν, τῶν πολεμίων πάσης τῆς τούτων κυριευσάντων
ἀποσκευῆς καὶ τιῶν ὀλίγων, ὅσοι τῆς φυγῆς τὴν ἐπιτομωτέ-
ραν ἑαυτοῖς οὐκ ἐπραγματεύσαντο. 15

Ταῦθ' οὕτω συμβεβηκότα πόλυν ἐνῆκαν τῷ βασιλικῷ
στρατοπέδῳ καὶ αὐτῷ τῷ βασιλεῖ τὸν ἐναγώνιον θόρυβον, τὸ
μὲν τῇ τῶν οἰκείων ἤτιτῃ σκυθροπάσασιν οὐ μικρῶς, τὸ δὲ
καὶ τὴν τῶν ἐναντίων ἐπιφορὰν προσδοκῆσασιν ὡς ἂν φυση-
θέντων ἐκ τῆς παλιντρόπου ταυτησι νίκης, καὶ δυναμένων τῷ 20
ὑπολελειμμένῳ πληθεῖ δι' ἐρήμωσιν τοῦ κρατίστου μέρους
ἐπιθέσθαι πρὸς πόλεμον, καὶ ἦν οὐκ ἀπὸ τρόπου τὸ προσ-
δοκώμενον. καὶ γέγονεν ἂν τοῦτο, εἰ μὴ ὁ Ταῦρος τὸ ὄρος
ἀπήνησε τούτοις ὑψηλὸς ὧν κατὰ πολὺ καὶ τραχὺς καὶ δυσ-

1. φημιζουσι C.

7. ἐπετράπη C.

tudine et ad impetum hostium et dolos ostentationis causa militari modo adstarent, trepidatione impleti et animis concussi, post regem procedebant, relinquentes loca illa, quorum custodia iis credita erat, donec brevi ad dictos Anthias venerunt: ibi cum hostes apparerent a tergo, nihil nobile et memorabile meditati turpem fugam et quidem ante certamen ceperunt et circumfusi Taurum alii pedibus alii equis dispersi ad Kelesinam venerunt, cum hostes omnibus horum potirentur impedimentis et nonnullis paucis, qui fugae brevioram viam sibi non comparassent.

Haec ita facta multam iniecerunt regio exercitui et ipsi regi militarem turbam, cum et suorum cladem aegre ferrent non parum; et hostium etiam impetum exspectarent, quippe qui se iactarent propter reversam hanc victoriam et possent relictæ multitudini propter orbationem optimaæ partis instare ad bellum: neque inane erat exspectatum: et factum esset hoc, nisi Taurus mons obstitisset his, altus plerumque et asper et invius et declivis et qui possit exercitum

διεξόδευτος καὶ κρημνώδης καὶ δυνάμενος στρατὸν διασκεδάσαι καὶ παρασιτῆσαι ἀσύντακτον καὶ τὰς ὄπλὰς ἐπιτροῦναι τῶν ἵππων· ὅπερ καὶ ἐφ' ἡμῶν προσυμβέβηκε. καὶ ἡ τοῦ βασιλέως φήμη περιδεεῖς αὐτοὺς ἀπειργάζετο. διὰ ταῦτα 5 καὶ τὴν μὲν ὁρμὴν τοῖς ἐναντίοις ταυτὶ διεκώλυσεν· ὀπισθόρμητοι δὲ γενόμενοι μεθ' ἧς ἐκράτησαν λείας ἐπὶ τὸ δυτικὸν μέρος, ἄνωθεν τῆς Μελιτηνῆς διαπεραιωθέντες τὸν Εὐφράτην, εὐθὺ τοῦ θέματος Καππαδοκῶν κατὰ τὸ εἰθισμένον αὐτοῖς ἀκρατῶς ἤλαυνον, καταληιζόμενοι μὲν τὸ προστυχόν 10 ἐξ ἐφόδου, ἐφορμῶντες δὲ πανστρατιᾷ κατὰ τῆς τοῦ Ἴκονίου πολιτείας· ἦν γὰρ τότε πλήθει τε καὶ μεγέθει ἀνδρῶν τε καὶ οἰκιῶν καὶ ἰῶν ἄλλων χρηστώων καὶ ζηλωτῶν διαφέρονσα, καὶ ζώων παντοδαπῶν γένη τρέφουσα.

Προσκαρτερήσας ὁ βασιλεὺς εἰς Κελεσίην ἐφ' ἧς τοὺς 15 διασωθέντας εἰς τὴν παρεμβολὴν ὑποδέξασθαι, ἵνα μὴ καταλαμβανόμενοι σκοράδες ἐξ ἐρήμης ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων ἀπόλωνται, κατόπιν τῶν ἐναντιῶν ἐν τῷ ὑποστρέφειν ἐγένετο. ἐπεὶ καὶ κρίσιν ἐπέστησε μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατηγού, εἰ καὶ οὐδὲν κατ' οὐδενὸς ἀπεφάνθη, ψηφισαμένων μὲν 20 διάφορα τινῶν καὶ γνωματευσάντων, ἐμοῦ δὲ καταγρόντος διὰ προπέτειαν καὶ ἀμφοτέρων ἐν ἀμφοτέροις ἀσθένειαν, ὅτι πλὴν τοῦ βασιλέως οὐδὲν ἐστὶ τὸ συνιστῶν τοῖς Ῥωμαίοις τὸν πόλεμον, εἰ μὴ πον δεήσει πρὸς ἀλλήλων ἐριστικῶς διαμάχεσθαι.

21. δὲ ἀπροπέτειαν C.

dissipare et reddere dissolutum et ungulas conficere equorum; id quod etiam nobis antea contigerat. atque regis fama valde timidos eos reddidit: propterea etiam impetum quidem hostibus haec impediverunt. reversi autem cum praeda quam obtinuerant ad occidentalem partem supra Melitenen traicientes Euphratem contra provinciam Cappadocum ex more suo incontineriter proficiscebantur, praedantes quod iis obviam iret, primo impetu, et aggredientes toto cum exercitu Iconii civitatem: erat enim tum multitudine et magnitudine virorum domorumque et ceterorum quae necessaria sunt et optata, praestans, et animalium omnium genera alebat.

Durans rex Kelesinae, ut servatos in castra reciperet, ne comprehensi sparsim propter solitudinem per Armenios perirent, a tergo hostium recedens venit, cum etiam iudicium constitueret inter populum et imperatorem, licet nihil de ulla re censeretur, cum sentirent diversa quidam et putarent, ego autem censerem propter temeritatem et utrorumque in utrisque infirmitatem, praeter regem nihil esse, quod Graecis bellum firmaret, nisi forte inter se certare deberent.

Μέλλοντος οὖν τοῦ βασιλέως διὰ τοῦ καλουμένου πολι-
 χρίου Κεράμου πρὸς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐφράτου μέχρι Μελι-
 τηνῆς τὸν οἰκεῖον διαβιβάζειν στρατὸν, ἀσύμφορον καίτιν τοῦτο
 αὐτὸς προπετευσάμενος ἐξεφώνησα, ὡς μὴ ἀναγκαῖον ὄν τῶν
 τοιούτων ἰμερῶν φροντίζειν ἡμᾶς προηρημαμένων ὄντων καὶ⁵
 περιηρημένων πᾶσαν τὴν εὐκοσμίαν αὐτῶν ἐκ διαφορῶν ἐπι-
 δρομῶν, ἀφ' ὧν καὶ σπάνις ὀλεθρία συναντήσῃ καὶ κατατή-
 ξει τὸ στράτευμα. καὶ ἅμα χρονίσει διὰ στενωπῶν τοσοῦτων
 βαδίσαι μέλλον, καθ' ἓν τῶν ὑποζυγίων ἠναγκασμένων καὶ
 τῶν ἀνθρώπων διέρχεσθαι. καὶ τούτου μελήσειν ἐξεῖπον εἰ-¹⁰
 κός, ὅπως ὡς τάχιστα τοῖς ἀπαθέσι καὶ εἶτι τὴν σύστασιν
 ἔχουσι θέμασιν ἐπιστῶμεν, κακέινα τῆς τῶν ἐναντίων διατη-
 ρήσωμεν λῶβης. ταύτης οὖν τῆς γνώμης κεκρατηκυίας, διὰ
 τῆς Κολωνείας καὶ τῶν Ἀρμενιακῶν θεμάτων μέχρι Σεβα-
 στείας ὁ βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι διετλήθη. ἐκεῖσε¹⁵
 δὲ μεμαθηκῶς ὡς οἱ Τούρκοι προήεσαν ἐπὶ Πισιδίαν καὶ
 Λυκαονίαν ἐλαύνοντες καὶ ὡς εἰς σκοπὸν ἀποτεινόμενοι τὸ
 Ἰκόνιον, ὥρμησε καὶ αὐτὸς κατ' οὐρὰν ἐλαύνειν αὐτῶν μέχρι
 τῆς λεγομένης τοῦ Ἡρακλέος κωμοπόλεως. ἐνταῦθα δὲ μεμα-
 θηκῶς ὡς οἱ Τούρκοι τὴν τοῦ Ἰκονίου πολιτείαν καταστρε-²⁰
 ψάμενοι χρονίσει ταύτη οὐκ ἀπεθάρρῃσαν, δεδιότες τὴν τοῦ
 βασιλέως κατ' αὐτῶν ἐπιδιώξιν, ἀπόμοιραν μὲν τινα τῶν τα-
 ρ. 104 v. γμάτων εἰς Κιλικίαν ἐξέπεμψεν, ἐνωθησομένην τῷ τῆς Ἀντιο-

7. κατήξει C, καθέξει interpres.

Cum igitur vellet rex per oppidum, quod vocatur Keramum, ad
 ripas Euphratis usque ad Melitenen suum traducere exercitum, non
 utile rursus hoc ego audax significavi: non esse necesse nos curae
 tales partes, quae desertae essent et spoliatae omni ornatu variis in-
 cursionibus: ex quibus etiam inopia perniciose occurrura et obten-
 tura esset exercitum, simulque cunctari oporteret exercitum per tan-
 tas angustias processurum, cum singula iumenta coacta essent et ho-
 mines transire: atque hoc curare dixi decere, ut quam celerrime inta-
 ctis et etiamtum compositis provinciis instarem illasque tueremur
 ab hostium dedecore. hac igitur sententia principatum obtinente per
 Coloneam et Armeniacos provincias usque ad Sebastiam rex cum ex-
 ercitu pervenit. ibi autem cum audivisset Turcas processisse contra
 Pisidiam et Lycaoniam profectos et quasi ad metam contententes Ico-
 nium, profectus est et ipse a tergo veniens eorum usque ad vocatum
 Herculis oppidum. ibi autem cum audivisset, Turcas Iconii civitate
 eversa versari ibi non ausos esse, cum metuerent regis contra se per-
 secutionem, partem quandam ordinum in Ciliciam emisit, ut coniunge-

χείας δουκὶ τῷ Χατατουρίῳ, ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ πολλὰ ἐπιδει-
 ξαμένῳ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ τὰ γνωρίσματα πρότερον, προδε-
 ξαμένῳ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς Μοψουεστίαν ἀπαντῆσαι
 5 ὡς τάχος καὶ τοῖς Τούρκοις ἐκεῖθεν παροδεύουσι συμμίξαι
 πολεμικῶς, ἅτε καὶ τῶν ἐν τοῖς ὄρειοις τῆς Σελευκείας κα-
 τοικούντων Ἀρμενίων προδιορισθέντων ἐν τοῖς ατενωποῖς τοὺς
 Τούρκους καταδραμεῖν καὶ κακῶσαι κατὰ τὸ ἐγγχωροῦν. καὶ
 γὰρ τὴν ἐπάνοδον δεισάντες οἱ πολέμιοι διὰ τὸ πυθέσθαι
 περὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἐπιδημίας; διὰ τῶν τῆς Σελευκείας
 10 ὄρων ἐπορεύθησαν, καὶ εἰς τὴν τῆς Ταρσοῦ πεδιάδα κατή-
 κοντίσθησαν. ἔνθα παρὰ τῶν Ἀρμενίων συγκυρηθέντες τὴν
 λαφυραγωγίαν πᾶσαν σχεδὸν ἀπέβαλον. αὐτοὶ δὲ διασωθέν-
 τες μοχθηρῶς ἐπέτεινον τὸν δρόμον, ἐφ' ᾧ διελθεῖν δι' ὅλης
 τῆς Κιλικίας καὶ εἰς τὰ τοῦ Χάλεπ προσμίξαι ὄρια. προεν-
 15 τυχόντες δ' ἀλλήλοις οἱ τε παρὰ τοῦ βασιλέως πεμφθέντες
 καὶ ὁ τῆς Ἀντιοχείας στρατὸς μετὰ τοῦ δηλωθέντος ἡγεμόνος
 αὐτῶν, ἐώρων τοὺς ἐναντίους κατὰ τινὰς μετρίους ἀριθμοὺς
 προϊόντας, αὐτοὶ κατὰ τὴν πόλιν Μοψουεστίας αὐτοῖς ἐφε-
 δρεύοντες. προέμενοι δὲ τὸν καιρὸν τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπιθέ-
 20 σεως προφάσει τοῦ μὴ σποράδας ὄντας αὐτοὺς διασκεδασθῆ-
 ναι ποιήσωσι, καὶ περιμείναντες ἕως ἂν ἐπὶ παρεμβολῆς
 ἀθροισθῶσι; μεγάλης νίκης καὶ στρατηγίας ἀπέτυχον. μα-
 θόντες γὰρ οἱ πολέμιοι ἐξ ἐαλωκότων τινῶν τὴν εἰς Μοψουε-
 στίαν τῶν Ῥωμαίων συνάθροισιν, μηδὲ μικρὸν ἐγχερόντιαντες

9. σελευκείων C.

retur duci Antiochiae Chataturio, viro nobili et qui multa ostenderat
 virtutis suae signa antea et iussus erat antea a rege Mopsuestiam ad-
 venire quam celerrime et cum Turcis inde procedentibus manus conse-
 rere bello, cum etiam Armeniis in montibus Seleucia habitantibus an-
 tea imperatum esset, ut in angustiis Turcas aggrederentur et vexarent
 quam possent maxime. etenim iter veriti hostes cum audivissent de
 regis profectioe per Seleuciae montes profecti sunt, et in Tarsi
 campo conficiebantur, ubi ab Armeniis deprehensi praedam omnem fere
 amiserunt: ipsi autem servati aegre persequerentur cursum, donec per-
 venirent per totam Ciliciam et appropinquarent Chalepi finibus. con-
 venientes autem invicem et qui a rege missi erant et Antiochensis ex-
 ercitus cum renunciato duce videbant hostes numeris quibusdam mo-
 dicis progredi, ipsi apud urbem Mopsuestiam iis insidiantes: emitten-
 tes autem occasionem eos aggrediendi praetextu ne sparsos se dissi-
 pari paterentur, et exspectantes, donec in castra coacti essent, ma-
 gnam victoriam et expeditionem perdiderunt. cum enim cognovissent

καὶ διαναπαύσαντες ἑαυτοὺς εἰς ἣν τεθείκασιν ἐν τῇ Βλατι-
 λιβάδι παρεμβολὴν ᾤχοντο, διὰ τῆς νυκτὸς ὑπερβάντες τὸ
 Σαρβανδικὸν ὄρος καὶ εἰς τὰ τοῦ Χάλεπ ἐπελάσαντες ὄρια.
 ἀπρακτιשאίντων οὖν τῶν ἐν Μοψουεστία, καὶ μὴ εὐρηκότων
 τοὺς ἐναντίους εἰς ὅπερ ἤλπισαν καταγώγιον, ἀνία μὲν κατέ-⁵
 σχε τὸν βασιλέα πυθόμενον· ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς μικρὸν ἀπο-
 θεν τῆς ἐν Σελευκείᾳ Κλαυδιουπόλεως καταστάς περὶ τῆς τῶν
 πολεμίων ἐμεμαθήκει φυγῆς, ὀπισθόρμητος γέγονεν, εὐθὺς
 μὲν τῆς βασιλευούσης ὡς καὶ τοῦ μετοπώρου προϊόντος κα-
 τεπειγόμενος, ἕτερον δὲ λαὸν εἰς τὰ κατόπιν καταλιπὼν διὰ ¹⁰
 τὸ καὶ ἑτέρους Τούρκους καταλιζέσθαι τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν,
 κατὰ πατριᾶς καὶ μοίρας διαιρουμένους, καὶ κατατρέχοντας
 καὶ τὸ προστυχὸν ἀφανίζοντας. εἰσιόντος οὖν τοῦ βασιλέως
 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπ' οἶκον καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ στρατεῦ-
 ματος γέγονε· καὶ τὸ ἔτος ἐτελεύτα ἐκεῖνο, Ἰνδικτιῶνος ἐνι-¹⁵
 α. 1070 σταμένης ἡ τοῦ σφοῆ ἔτους, ὅτε καὶ τὸ μέγιστον ἱερὸν τῶν
 Βλαχερνῶν ἕως ἐδάφους ἐπυρπολήθη.

Ἐπεὶ δὲ τὸ ἕαρ ὑποφαίνεσθαι ἤρξατο, ἐσκέπματο τῇ βα-
 σιλίδι παρεῖναι ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατοῦ
 πρὸς τὴν ἐώαν ἐνὶ τῶν προεχόντων ἐμπιστεῦσαι Ῥωμαίων.²⁰
 προκρίνας οὖν Μανουὴλ πρωτοπρόεδρον τὸν Κομνηνόν, καὶ
 τῷ τοῦ κουροπαλάτου τιμήσας ἀξιώματι, στρατηγὸν τοῦ πο-
 λέμου καὶ ἀρχηγὸν τοῦ στρατεύματος ἀποδείκνυσι. τὸ δ'

ex captis quibusdam Graecorum Mopsuestiae conventum, non parum
 morati et se reficientes in castris quas posuerant Blatilibade, abierunt
 per noctem, transgressi montem Sarbandicum et ad Chalepi profecti
 fines. cum igitur qui Mopsuestiae essent nihil agerent neque hostes
 deprehendissent in quibus latebris speraverant, aegritudo obtinuit re-
 gem postquam haec audivit. cum autem et ipse paulum a Claudiopoli
 urbe Selenciae se constituens hostium audivisset fugam, reverti coepit
 regiam versus, cum etiam auctumnus procederet iter accelerans, et
 aliam reliquens a tergo manum quia etiam alii Turcae praedabantur
 Graecam terram secundum gentes et partes divisi et incurrentes et
 quae obviam essent dejentes. cum igitur rex Constantinopolin intra-
 ret, domi etiam reliquus erat exercitus: et annus desiit ille, indictione
 VIII. instante anni 6578: quando etiam maximum templum Blacherna-
 rum usque ad solum igni concrematum est.

Cum autem ver apparere coepisset, statuit regiae adesse rex et
 imperium exercitus contra orientem alicui nobilium credere Graecorum:
 eligens igitur Manuelem maximum praesidem Comnenum, et Europa-

ἐντεῦθεν τὰ προσάντη καὶ δυσχερῆ τῇ Ῥωμαίων βασιλείᾳ συνήνησεν.

Ἐξίων οὖν ὁ προβεβλημένος εἰς τοῦτο, εἰ καὶ νέος τὴν ἡλικίαν ἐτύχανεν, ἀλλὰ γε πεπλανημένον οὐδὲν οὐδ' ἀπαγὰς καὶ μειρακιώδεις ἐνεργῶν κατεφαίνετο. πολὺν δὲ λόγον ποιούμενος τῶν εἰκότων τὰς τε δυνάμεις συνηθροίκει καὶ τῇ Καισαρέων πασίρρωμος ἐπεφοίτησεν, οὐ μόνον τὰ τοῦ στρατοῦ καθιστῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐνομίας προσηκόντως φροντίζων, καὶ τοὺς ἀδικοῦντας τῶν στρατιωτῶν ἐκτίσει καὶ προ-
 0 στίμοις τῆς ἀτασθαλίας καθυποβάλλων. πολέμοις δὲ τισιν ἐντυχῶν νικητὴς ἀναπέφηγε, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ εὐδοξίαν ἤδη πλατύνειν καὶ μεγαλύνειν διηγωνίζετο. ἀλλ' ὁ κρατῶν ταυτὶ τὰ προτερήματα πυνθανόμενος εὐθυμεῖν μὲν ἐψέκει, ἐνθυμεῖσθαι δὲ τι παρὰ τὴν ὀρωμένην ὄψιν οὐκ εἶχε τις
 5 ἀντειπεῖν. ὅμως δ' οὖν, ἵνα τὴν τῆς Ἱεραπόλεως πολιορκίαν ἀποσοβήσῃ καὶ τὴν πιέζουσαν τοὺς ἔνδον σιτοδείαν παραμυθῆσθαι, μοῖραν οὐκ ἐλαχίστην τοῦ στρατοπέδου ἀποτεμόμενος ἐκέλευε κατὰ Συρίαν ἀπελθεῖν διωρίσατο, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς ἐκ τούτων ἰσχύος τὸν στρατηγὸν ἀπεστέρησεν.
 10 εἰς δὲ Σεβάστειαν παραγενομένου τούτου μετὰ τῶν ὑπολελειμμένων δυνάμεων, καὶ περὶ τὸ ἄστυ στρατοπεδεύσαντος, ἐπῆλθέ τις πληθὺς Οὐννικὴ πόλεμον τούτῳ καὶ μάχην ἀναρριπίζουσα. ἐξίοντος δ' αὐτοῦ συνέστη μὲν καρτερὰ διαμάχη,

lati honorans dignitate, imperatorem belli et ducem exercitus reddit. inde autem res adversae et difficiles Graecorum regno acciderunt.

Egrediens igitur creatus ad hoc, licet iuvenilis esset aetate, at certe incerti nihil neque infirmi et iuvenile agens conspiciebatur: multam autem rationem habens necessariorum et exercitus coegerat et Caesareae validissimus appropinquavit, non solum quae ad exercitum pertinent constituens sed etiam legum ordinem apte curans et peccantes milites castigationi et poenis peccati subiciens: in bella autem quaedam incidens victor apparuit, et famam suam iam divulgare et augere contendebat. sed imperator has victorias audiens, bono animo esse videbatur, excogitari autem quidquam praeter vultum apparentem, non poterat quisquam econtra dicere: tamen igitur ut Hierapolis oppugnationem opprimeret et frumenti inopiam quae intus versantes premeret, placaret, partem non minimam exercitus abscindens ibi in Syria abire decrevit: et hoc modo horum robore imperatorem privavit. cum autem Sebastiam hic advenisset cum relictis viribus et circa urbem castra haberet, obvenit multitudo quaedam Hunnorum, bellum huic et pugnam excitans. cum ille egrederetur, constitit vehemens

φαντασίαν δὲ φυγῆς δεδωκότων τῶν ἐναντίων, οἷα τὰ του-
των μηχανήματα καὶ συνθήματα, ἐπεὶ διασκεδασθέντες οἱ
Ῥωμαῖοι ἐδίωκον, ὑποτροφῆς αἰφνιδίου εὐθύς γενομένης
ἐκείνων παλίντροπος ἢ συμπλοκὴ γέγονε, καὶ πολλοὶ μὲν ἐά-
λωσαν, πλείους δὲ μαχαίρας ἔργον γεγόνασι, συνεάλω δὲ τοῖς 5
ἄλλοις καὶ αὐτὸς ὁ τοῦ πολέμου τὴν στρατηγίαν ἐπέχων. σὺν
τοῖς ἄλλοις δὲ καὶ αὐτῆς τῆς παρεμβολῆς παράστασις καὶ
διασκύλευσις γέγονεν. καὶ εἰ μὴ τὸ ἄστρῳ πλησίον ὄν τοὺς
πλείστους διέσωσε, πανστρατιᾷ ἐκινδύνευσεν ἂν ἡ τῶν Ῥω-
μαίων ἡλικία πᾶσι, ὅση πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐκστρατείαν συ- 10
νέδραμε.

Τῆς φήμης δὲ ταύτης καταλαβούσης τὸν βασιλέα, πολ-
λὴ τις ἀνία κατέσχε καὶ αὐτὸν καὶ ὅσοι τὰ Ῥωμαίων φρο-
νοῦντες ἐτύγχανον. οὐπω δὲ τὰ τῆς φήμης παρήκμασε, καὶ
αὐθις ἑτέρα ἐπῆλθε, τοὺς Τούρκους ἀπαγγέλλουσα τὴν ἐν 15
Χώναις πολιτείαν καὶ αὐτὸν τὸν περιβόητον ἐν θαύμασι καὶ
ἀναθήμασι τοῦ ἀρχιστρατήγου ναὸν καταλαβεῖν ἐν μαχαίρᾳ,
καὶ φόνου μὲν ἅπαντα τὰ ἐκεῖσε πληρῶσαι καὶ λόθρου, πολ-
λὰς δὲ ὕβρεις τῷ ἱερῷ ἐμπαροινηθῆναι, καὶ τὸ δὴ σχετικώ-
τερον, μὴ τὰς τοῦ χασματος σήραγγας, ἐν ᾧ περ οἱ παραρ- 20
ρέοντες ποταμοὶ ἐκεῖσε χωνεύομενοι διὰ τῆς τοῦ ἀρχηστρα-
τήγου παλαιᾶς ἐπιδημίας καὶ θεοσημίας ὡς διὰ πρᾶνοῦς
ἀστατοῦν τὸ ῥεῦμα καὶ λίαν εὐδρομοῦν ἔχουσι, τοὺς κατα-

pugna: speciem autem fugae cum simulassent hostes, qualia sunt ho-
rum artificia et pacta, postquam sparsi Graeci insecuti sunt, declina-
tione repentina statim facta illorum, rursus congressus exercituum fa-
ctus est, et multi quidem capti sunt, plures autem gladii opus facti:
cum ceteris autem captus est et ipse qui belli imperio praeerat: et
praeter cetera etiam ipsorum castrorum expugnatio et direptio facta
est: atque nisi urbs prope sita pluffimos servasset, ad unum omnis
periculum subibat Graecorum iuventus quaecunque ad hanc expedi-
tionem convenerat.

Quae quidem fama cum obtineret regem, multa aegritudo occu-
pavit et eum et quicumque a Graecorum parte stabant. nondum au-
tem fama effluerat, et rursus alia obvenit Turcas nuntians Chonarum
civitatem et ipsam perclarum ob miracula et dona summi imperatoris
templum gladio cepisse, et caede omnia ibi implevisse et contamina-
tione, multam autem superbiam templo intulisse et id quod magis im-
pium est non vallis rimas, in qua praeterfluentes fluvii ibi effusi per
summi imperatoris antiquum deversorium et praesentiam ut per prae-
ceps turbidam aquam et valde currentem habent, fugitivos observasse

φυγοντας διατηρῆσαι καὶ ὑπαλύξαι τὸν κίνδυνον μελετῆσαι, ἀλλ' ὅπερ οὐ γέγονέ ποτε, πλημυρῆσαι τὸ ὕδωρ καὶ οἶον ἀναρροιβῆσαι καὶ ἀνερεύξασθαι, καὶ πάντας ἄρδην τοὺς κατασφενυγίας κατακλύσαι καὶ διὰ ξηρὰς ὑποβρυχίους ὑπο-
 5 ποιήσασθαι. ταῦτα τοιγαροῦν ἐπιδιηγηθέντα πολλὴν ἐνῆκαν τὴν ἀθυμίαν ἡμῖν ὡς ἐκ Θεομηνίας τῶν δεικῶν ἐπισυμβαι-
 νόντων, καὶ μὴ μόνον τῶν πολεμίων ἀλλὰ καὶ τῶν στοιχείων ἀντιμαχομένων τοῖς καθ' ἡμᾶς. ἀλλὰ καὶ ὡς ἐδοκίμαζε μὲν
 10 καὶ οἶον ἐσφάδαζεν ὁ κρατῶν διαπεραιωθῆναι μετὰ τῶν πε-
 ριόντων αὐτῷ στρατιωτῶν, καὶ τοῖς κατὰ τὴν ἐῶαν παραβοη-
 θῆσαι κατὰ τὸ δυνατόν· ἀπείργετο δὲ τοῖς τε συμβούλοις *l.* 195 v.
 καὶ τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων καὶ τῇ παρακοπῇ
 τῶν μετὰ τοῦ κουροπαλάτου δυνάμεων. ὅθεν καὶ ἄκων τοῖς
 βασιλείοις ἐπέμεινεν.

15 Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν ἕτερα τις φήμη τὸν βα-
 σιλέα καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀνεκτήσατο. ἦν γὰρ ὅτε ὁ τῶν Τούρ-
 κων ἡγούμενος καὶ καταπολεμήσας τὸ ἡμέτερον στρατεύμα
 καὶ τὸν στρατὸν ὑποχείριον ποιησάμενος, ὃν πολλῶν ταλάντων
 20 πριάσθαι οἱ τοῦ γένους αὐτοῦ παρεσκεύασαν, προσέρχεται τῷ
 βασιλεῖ μόνος μετὰ τοῦ στρατηγοῦ, φιλῶν οἰκέτης μᾶλλον
 εἶναι τοῦ βασιλέως ἢ στρατάρχης τῶν Οὐννων γνωρίζεσθαι.
 καὶ ὁ λόγος εἰς ἔργον ἐκβέβηκεν· ἐλήλυθε γὰρ ἔχων μεθ'
 ἑαυτοῦ τὸν εἰρημένον τοῦ στρατοῦ προσῆζάρχοντα, ὃς καὶ τῇ

3. ἀναρρεύξασθαι C.

et vitare periculum studuisse: sed quod nunquam factum erat evaga-
 tam esse aquam, et quasi efferbuisse et eructasse et omnes prorsus
 fugitivos obruisse, et in arido submersisse: haec igitur nuntiata multam
 attulerunt ignaviam nobis quasi ex ira divina terribilia obvenirent ne-
 que solum hostes sed etiam naturae vires pugnarent contra nostros: sed sic quoque censebat et quasi superbiebat imperator transire cum
 relictis ei militibus et orientalibus succurrere quam posset maxime:
 impediabatur autem per consiliarios et ignorantia multitudinis hostium
 et insaniam virium curopalati, quamobrem vel invitus in regiam mansit.

Diebus autem interiectis nonnullis alia quaedam fama regem et
 Graecos obtinuit: erat enim quando Turcarum imperator, qui debella-
 ret nostrum exercitum et copias subiecisset, quem quidem multis ta-
 lentis emere homines eius generis studuerant, adiret regem solus cum
 duce, cum mallet servus regis esse quam imperator Hunnorum spe-
 ctari: atque sermo in opus processit: venit enim secum habens com-
 memoratum exercitus principem, qui quidem ad regiam transiit, suam
 multitudinem relinquens et transitum eligens inconsideratum: atque

βασιλίδι ἐπιδεδήμηκε, τὸ οἰκεῖον κληῖδος καταλιπὼν καὶ τὴν αὐτοκρατίαν αἰρετισάμενος ἀπροαίρετον. καὶ ἡ αἰτία, ὅτι περὶ ὁ σουλτάνος ὁ τῆς Περσίας· κρατῶν, δυσμετῶς ἔχων πρὸς τοῦτον ὡς ἀποστάτην, στρατιὰν κατ' αὐτοῦ καὶ ἀγγελάρχην ἀπέστειλεν· ὣν τῷ φόβῳ κατασεισθεὶς οὐκ ἄλλως διαδραῦναι τὸν κίνδυνον διεσκόπησεν ἢ τῷ προσφυγεῖν τῷ βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων. ὁ δὲ καὶ κατὰ τοῦν αὐτῷ παραχώρησεν· ὑπεδέχθη μὲν γὰρ, καὶ ἀσινῆς τῷ οἴκῳ τοῦ διασωθέντος κατ' αὐτοῦ κουροπαλαίου προσεδέχθη. ὁ δὲ βασιλεὺς οὐκ εὐθετος αὐτῷ κατεφάνη, μὴ κατ' ὄψιν αὐτὸν ἀγαθῶν δι' ἡμερῶν 10 οὐκ ὀλίγων. εἶτα τῆς συγκλήτου συνάθροισιν μετὰ τῆς συνήθους λαμπροφορίας ποιησάμενος ὄρα τούτον ἐν τῷ χρυσοτρικλίνῳ περὶ τὴν τοῦ ἡλίου ἐπιτολήν. τότε δὲ πάντες οἱ συνιόντες καὶ τὸ διανοητικὸν εἶτ' οὖν αἰσθητικὸν ἰσχυρότερον ἔχοντες ἐπὶ μεῖζον τὴν φωνὴν ἤραν καὶ τὸ πάθος ἐξῆραν ὡς 15 τὸ εἶκόσ· νέος μὲν γὰρ ἦν ὁ φανείς, πυγμαῖος δὲ τὴν ἡλικίαν σχεδόν, τὴν ὄψιν Σκύθης καὶ ἄχαρις, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο τὸ γένος ἐκ Σκυθῶν καὶ τῆς ἐκείνων κακοθηρίας καὶ δυσμορφίας κατάγεται. τιμήσας δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς πρόεδρον, καὶ συμβαλέσθαι τοῦτον πρὸς τὴν κατὰ τῶν Τούρκων ἐποστρατείαν 20 οὐ μικρῶς οἰηθείς, ἐξ ἐκείνου διεῖπεν αὐτόν.

Καὶ τὴν ἐν τῷ βασιλευούσῃ παραχειμασίᾳ τελέσας κατάλογον στρατιωτῶν ἐπεποίητο. καὶ διαπεραιωθεὶς ἄρι

17. ἐπὶ δὲ C.

causa erat, quod sultanus, Persidis imperator, inimicus huic tanquam proditori exercitum contra eum et agminis ducem miserat: quorum metu percussus non aliter se effugere periculum perspexit nisi confugeret ad regem Graecorum: id quod etiam ex animo ei processit. exceptus enim est, et incolumis domo servati ab eo curopalati acceptus est. rex autem non favere ei visus est, cum non in conspectum suum eum adduceret per dies non paucos; deinde senatus conventum cum solita magnificentia instituens videt hunc in aureo triclinio circa solem orientem. tum autem omnes qui adessent et animum sive sensum validiorem haberent, magis vocem tollebant, et quod passus erat efferebant ut aequum erat. iuvenis enim erat ille, pygmaeus autem fere quod aetatem attingit; quod aspectum, Scytha et minime suavis: quoniam etiam hoc genus a Scythis et illorum pravitate et deformitudine deducitur. hunc autem rex praesidis dignitate ornavit, et quia multa eum ad expeditionem contra Turcas collaturum putabat, familiariter eo exinde usus est.

Et hibernis in regia peractis delectum militum instituit: et transgressus modo vere incipiente circa ipsum diem illustris dictae fidei

ἕαρος ὑπανοίγοντος, περὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισή-
 λεγομένης ὀρθοδοξίας, ἐν ἣ φυλοκρινεῖν τοὺς αἵρετικούς
 τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἀναθέματι καθυποβάλλειν τοὺς ἑτε-
 ξοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ νενόμισται, εἰς τὰ τῶν Ἡρώων παλάτια
 τὸ ἔθος προσώρμησε, τῇ πρὸ αὐτῆς ἡμέρᾳ τὴν ἐτησίαν
 τιμίαν τὴν λεγομένην ῥόγαν τοῖς μεγιστᾶσι ζῆτης βουλῆς
 θέμενος.

Διαπεραιουμένου δ' αὐτοῦ τὸν Χαλκηδόσιον πορθμὸν
 στεγὰ τίς ποθεν ἵπταμένη οὐ πάνυ τι λευκή, πρὸς τὸ
 ἐν δὲ τὸ πλείστον αὐτῆς ὑποφαίνουσα, τὴν φέρουσαν τὸν
 λέα νῆα ἐπήρχετο, ἕως εἰς αὐτὸν ἐκείνον καθεσθεῖσα
 ἐν ταῖς αὐτοῦ προσερχύῃ· κακεῖνος ταύτην τῇ βασιλίδι
 ἔπεμψε, περὶ αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα τῆς πόλεως παρὰ τὸ εἰω-
 ἐπιμεινάσῃ. τοῦτο δὲ σύμβολον ἐδόκει μελλούσης τινὸς
 βάσεως, οὐκ ἰσότητος δὲ καὶ ὁμοφωνίας τοῖς τοῦτο συμ- f. 195 r.
 λουσιν ἐδίδου παράθεσιν, ἀλλ' οἱ μὲν πρὸς τὸ κρεῖττον
 ἐπρὸς τὸ χεῖρον τὴν ἔκβασιν προεσήμαινον. ἡ δὲ βασι-
 εῖ καὶ ἀμφίβολος τῷ βασιλεῖ καὶ ἀσύμβατος ἦν ἐν τῇ
 πομπῇ καὶ οἷον ἀμφήριστος ἐκ τινῶν τοῖς συνοικοῦσιν
 συμβαινουσῶν θρύψεων, ἀλλὰ γε τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα στοργῇ
 ἀπονηθεῖσα πρὸς τοῦτον εἰς τὴν ἐπιούσαν διεπεπεραιώτο,
 πρὸς ἡμέρας τινὰς καρτερήσασα καὶ τὸν συντακτήριον
 ὄν καὶ τρόπον ἀποσεμνύνασα νόστου τε ἐμνήσθη, κακεῖνον
 τὴν ἑῶαν μετὰ τῶν εἰωθότων προπεμπτηρίων ἀπέλυσεν.

ae, quo secernere haereticos ab orthodoxis et deprecationi subii-
 e aliud credentes ecclesiae mos est, ad veris palatia ex more ac-
 sit, postquam superiore die annum honestatis certamen, quae di-
 ir roga (stipendium s. donationem) principibus senatus instituit.

Traiciente autem eo Chalcedoniae fretum, columba forte advo-
 s, non omnino alba, sed nigrescens plurimo corpore, navem quae
 rem ferebat adiit, donec in illum ipsum assidens in manus eius se
 inuabat: atque ille hanc reginae misit, quae in regia urbis praeter
 itum remanserat. hoc autem signum videbatur futuri cuiusdam exi-
 : neque vero similitudinis et harmoniae iis qui hoc componerent
 dit comparisonem. sed alii ad melius, alii ad peius exitum antea
 ferebant. regina autem licet incerta regi et inconciliabilis in pompa
 quasi anceps ob quasdam consuetas coniugibus delicias, sed tamen
 iore viri devicta ad hunc postero die transgressa est et postquam
 r dies nonnullos ibi versata est et secessionis sermonem et morem
 lebravit, reditus meminerat et illum ad orientalem terram cum so-
 is prosecutionis festis dimisit.

Ἔσχεν οὖν κἀνταῦθα καινόν τινα καὶ παρὰ τὸ εἶδενον ἢ τοῦ βασιλέως διαπεραιώσις ὄρμον· οὐ γὰρ ἐν πυλαῖς καὶ τοῖς βασιλείοις δόμοις ὁ βασιλεὺς προσωρμίσσῃ ἐν νέων κώμῃ χωρὶς τινὶ χωρητικῇ βασιλικῆς δορυφείας ἢ ὑπατείας, ἀλλ' εἰς Ἐλενόπολιν αὐτῷ τὸ σύνθημα τῆς ἀποβάσεως γέγονεν, ὅπου καὶ ἡ βασιλείος σκηπὴ προδιαιρέσθαι καὶ προεπήγγυτο, Ἐλενόπολιν τὴν προδιατεθεῖσαν τοῖς εὐφροσίν ἐκ τῆς προσηγορίας ἔλεεινόπολιν. οὐδὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀπὸ τῶν Ἡρίων εἰς Ἐλενόπολιν τὸν βασιλέα μεταρμίσσασθαι τὴν ἐοίαν ἀπόβασιν, ὁ οἰωνὸς ἀγαθὸς τοῖς ἀκριβοῦσι ἐδόκει τὰ πράγματα· καὶ τί γὰρ ἔτι τῆς βασιλείου σκηπισταμένης κατασχθὲν τὸ ὑποστηρίξον αὐτὴν ξύλον πεσεῖν τὴν αἰφνιδὸν παρεσκεύασεν, ὡς μὴ ἀπάδειν τῷ τοῦτο ὀνόματι τὴν τοῦ βασιλέως ἐν αὐτῷ ἐπισκῆνωσεν; ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων συνήθη ἀβελτηρία καὶ καχεξία, καὶ τὸ ἐν δοκούσῃ πίστει ἄπιστον καὶ ἀσύμβλητον, ἀνάλλητον καὶ τῶν καὶ ἀπολυπραγμόνητον εἶσαε.

Προῆι τοίνυν ὁ βασιλεὺς καὶ τῆς ἐοίας ἀποτέρω προήχθετο, ἕως εἰς τὴν τῶν ἀνατολικῶν λεγομένην ἐπαρχίαν εἰσβαλε, νῦν μᾶλλον ἤπερ τὸ πρότερον φειδωλῆ περιπάτησεν τοὺς ἀμφ' αὐτὸν συνεχόμενος. εἶσας οὖν τὸ ἐπὶ πεδίον περὶ ῥεφόρων κατασκηνώσαι, τῷ περιρρέοντι ταῦτα ποταμῷ προ

2. ἢ om C.

7. προδιατεθεῖσαν C.

Habuit igitur tum quoque novum quendam et insolitum rei transgressio portum: neque enim ad aulam et regias domos rex accessit neque in novum pagum vel locum qui exciperet regios satellitum aut famulos: sed ad Helenopolin ei erat (versa) pactio itineris, ut etiam regium tentorium antea definitum et constitutum erat, Helenopolin dico, praedictam prudentibus ex cognomine Eleecinopolin (missam urbem). neque enim id ipsum, quod a vernis ad Helenopolin reflexisset orientale iter, omen bonum videbatur iis, qui accuratius res perquirerent: atque cur etiam regio tentorio stante fracto lignum quod id sublevaret, fecit, ut hoc repente corrueret? ita ut non abhorreret a loci nomine regis in eo versatio: sed hominum, qui nunc existunt, simplex stultitia et pravitas eorumque in specie fidei morum infidi et incerti sine dolore hoc quoque et studio passa sunt.

Procedebat igitur rex et ab oriente longius progrediebatur, donec in provinciam quae Anatolica dicitur, incidit, tum magis quam ante parsimonia in omnibus qui apud eum erant constrictus. passus igitur illos tentoria facere in campis frumenti plenis qui circumfluenti de fluvio adiacebant, in praecipiti et aspero loco suam mansionem fecit

τειθεμένων, πρὸς τι ἄναντες καὶ τραχὺ χωρίον τὴν ἰδίαν κα-
 τασκήνωσιν ἐποιήσατο, δωματίοις ἐπιστέγοις ἐπιγαννύμενος,
 καὶ φεύγων τὴν ἐκ τῆς σκηνοπηγίας ἐνσκήνωσιν. ἔνθα δὴ τι
 καὶ συνέβη τῶν προτέρων οὐκ ἔλαττον εἰς κακοδαιμονίας οἰώ-
 5 νεσμα. πῦρ γὰρ ποθεν ἐναχθὲν τοὺς δόμους ἐκείνους, ἐν
 οἷς ὁ βασιλεὺς ἐγκατώκιστο, μετὰ πολλῆς τῆς ἠχῆς ἐξαφθὲν
 κατενέμετο. καὶ πολλοὶ μὲν συνέδραμον εἰς τὴν αὐτοῦ κατά-
 σβεισιν καὶ ἀπόπασιν, ὀλίγον δέ τι τοῖς βασιλικοῖς παρεβο-
 ῖθησαν πράγμασιν· οἱ γὰρ τοῦ βασιλέως ἵπποι, ὅσοι τὰ
 10 πρῶτα τῶν ἄλλων ἐκέκτηντο, καὶ τὰ τῶν ὀπλων τιμιώτερα
 καὶ χαλινοὶ καὶ ὄχηματα βρώσις ὁμοῦ τοῦ πυρὸς γεγόνασι
 καὶ κατάποσις. μόλις δ' οὖν ἠδυνήθησάν τινα τῶν ἄλλων
 ἀποφνεῖν τὴν τοῦ πυρὸς ἐρωήν. ἕτεροι δὲ τῶν ἵππων καὶ
 ἡμιόνων ἡμίφλεκτοι γεγονότες ἐβάδιζον ἐν τῇ στρατιᾷ, οὐδὲν
 15 λυσιτελεῖς παρεχόμενοι, μαρτυρίαν δὲ διεμφυίνοντες τῆς ἐν
 τοῖς βασιλείοις προσγενομένης κακότητος καὶ τῆς συμβολικῆς
 ἐν ἅπασι διαθέσεως.

Ἄλλα ταῦτα μὲν ὕστερον τὸ ἀποτέλεσμα συνεπέβαινον· *l.* 196 v.
 ὁ δὲ βασιλεὺς διαπεραιωθείς τὸν Σαγγάρον ποταμὸν διὰ τῆς
 20 τοῦ Ζόμπου καλουμένης γεφύρας, ἤρξατο τὰς ὑπολειπομένας
 συναθροίζειν δυνάμεις· ἦσαν γὰρ οἱ τῆς στρατιᾶς διεσκε-
 δασμένοι κατὰ λόφους καὶ σήραγγας καὶ κρησφύγετά τινα
 καὶ ἄντρα διὰ τὴν προοδηλωμένην τῶν βαρβάρων ἐπίτασιν.
 καταλέξας δ' οὖν ὅσους αὐτῷ βουλομένῳ ἐνῆν, πλείστους δ'

domibus tectis gaudens et fugiens castra quae tentoriis figendis sunt:
 ubi etiam aliquid accidit, quod prioribus non minus ad infaustae for-
 tunc omen pertineret. ignis enim alicunde illatus domos illas, in
 quibus rex habitabat, multo cum clangore accensus devastavit: atque
 multi quidem ad restigendum eum et delendum concurrerunt, pauci
 autem regiis succurrerunt rebus. equi enim regis, quotquot summa
 aliorum praemia obtinuerant, et armorum quae erant maxime aesti-
 mata, et frena et carri cibus simul ignis facta sunt et potus. vix igitur
 potuerunt quaedam ceterorum effugere ignis impetum. alii autem
 equorum mulorumque semiusti ibant in exercitu nihil utile praeben-
 tes, testimonium autem ostendentes mali quod regiis rebus acciderat,
 et significatae in omnibus dispositionis. sed haec quidem postea even-
 tum habuerunt.

Rex autem transgressus Sagarem fluvium per pontem, qui Zom-
 pus dicitur, coepit relictas colligere vires. erant enim milites dispersi
 in collibus et vallibus et latebris quibusdam et specubus propter
 commemoratum antea barbarorum impetum. collectis igitur, quotquot

Ἔσχεν οὖν κἀνταῦθα καινόν τινα καὶ παρὰ τὸ εἶδενον ἢ τοῦ βασιλέως διαπεραιώσις ὄρμον· οὐ γὰρ ἐν πύλαις καὶ τοῖς βασιλείοις δόμοις ὁ βασιλεὺς προσωρμίσσθ' ἐν νέων κώμῃ χωρὶφ τινὶ χωρητικῷ βασιλικῆς δομῆς ἢ ὑπατείας, ἀλλ' εἰς Ἐλενόπολιν αὐτῷ τὸ συνδήμι ἀποβάσεως γέγονεν, ὅπου καὶ ἡ βασιλῆος σκηνὴ προδιωρμίσθη καὶ προεπήγνυτο, Ἐλενόπολιν τὴν προδιατεθεῖσαν τοῖς εἰρησιν ἐκ τῆς προσηγορίας ἔλεεινόπολιν. οὐδὲ γὰρ αὐτὸ τὸ ἀπὸ τῶν Ἡρίων εἰς Ἐλενόπολιν τὸν βασιλέα μεταρμίσσθαι τὴν ἐοῶν ἀπόβασιν, ὁ οἰωνὸς ἀγαθὸς τοῖς ἀκριβοῦς ἐδόκει τὰ πράγματα· καὶ τί γὰρ ἔτι τῆς βασιλείου σκηνίσταμένης κατασχθὲν τὸ ὑποστηρίζον αὐτὴν ξύλον πεσὶν τὴν αἰφνῆδὸν παρεσκεύασεν, ὡς μὴ ἀπάδειν τῷ τοῦ τῆς ὀνόματι τὴν τοῦ βασιλέως ἐν αὐτῷ ἐπισκῆνωσεν; ἀλλ' ἡ νῦν ἀνθρώπων συνήθης ἀβελτηρία καὶ καχεξία, καὶ τὸ ἐδοκούσῃ πίστει ἄπιστον καὶ ἀσύμβλητον, ἀνάληπτον καὶ τὸ καὶ ἀπολυπραγμότητον εἶασε.

Προῆει τοίνυν ὁ βασιλεὺς καὶ τῆς ἐοῶς ἀποτέρω προῆκετο, ἕως εἰς τὴν τῶν ἀνατολικῶν λεγομένην ἐπαρχίαν ἐβαλε, νῦν μᾶλλον ἤπερ τὸ πρότερον φειδωλῆς περὶ πᾶσι τοῖς ἀμφ' αὐτὸν συνεχόμενος. εἶσας οὖν τὸ ἐπὶ πεδίον ἰσοροφῶρων κατασκηνώσαι, τῷ περιρρέοντι ταῦτα ποταμῷ περὶ

2. ἢ om C.

7. προδιατεθεῖσαν C.

Habuit igitur tum quoque novum quendam et insolitum transgressio portum: neque enim ad aulam et regias domos rex accersit neque in novum pagum vel locum qui exciperet regiones satellitum aut famulos: sed ad Helenopolin ei erat (versa) pactio itineris, etiam regium tentorium antea definitum et constitutum erat, Helenopolin dico, praedictam prudentibus ex cognomine Eleecinopolin (mirram urbem). neque enim id ipsum, quod a vernis ad Helenopolin deflexisset orientale iter, omen bonum videbatur iis, qui accuratius perquirent: atque cur etiam regio tentorio stante fracto ligamentum quod id sublevaret, fecit, ut hoc repente corrueret? ita ut non abderet a loci nomine regis in eo versatio: sed hominum, qui nunc est stultus, simplex stultitia et pravitas eorumque in specie fidei infideli et incerti sine dolore hoc quoque et studio passa sunt.

Procedebat igitur rex et ab oriente longius progrediebatur, donec in provinciam quae Anatolica dicitur, incidit, tum magis quam antea parsimonia in omnibus qui apud eum erant constrictus. passus igitur illos tentoria facere in campis frumenti plenis qui circumfluenti fluvio adiacebant, in praecipiti et aspero loco suam mansionem fecit

τιθεμένων, πρὸς τι ἄναντες καὶ τραχὺ χωρίον τὴν ἰδίαν κατασκήνωσιν ἐποίησατο, δωματίοις ἐπιστέγοις ἐπιγαννύμενος, καὶ φεύγων τὴν ἐκ τῆς σκηνοπηγίας ἐσκήνωσιν. ἔνθα δὴ τι καὶ συνέβη τῶν προτέρων οὐκ ἔλαττον εἰς κακοδαιμονίας οἰώνισμα. πῦρ γὰρ ποθεν ἐναχθὲν τοὺς δόμους ἐκείνους, ἐν οἷς ὁ βασιλεὺς ἐγκατέκιστο, μετὰ πολλῆς τῆς ἡχῆς ἐξαφθὲν κατενέμετο. καὶ πολλοὶ μὲν συνέδραμον εἰς τὴν αὐτοῦ κατασβεισιν καὶ ἀπόπασιν, ὀλίγον δὲ τι τοῖς βασιλικοῖς παρεβήθησαν πράγμασιν· οἱ γὰρ τοῦ βασιλέως ἵπποι, ὅσοι τὰ πρῶτα τῶν ἄλλων ἐκέκτηντο, καὶ τὰ τῶν ὀπλων τιμιώτερα καὶ χαλινῶι καὶ ὀχήματα βρωῶσις ὁμοῦ τοῦ πυρὸς γεγόνασι καὶ κατάποσις. μόλις δ' οὖν ἠδυνήθησάν τινα τῶν ἄλλων ἀποφυγεῖν τὴν τοῦ πυρὸς ἐρωήν. ἕτεροι δὲ τῶν ἵππων καὶ ἡμιόνων ἡμίφλεκτοι γεγονότες ἐβάδιζον ἐν τῇ στρατιᾷ, οὐδὲν λυσιτελεῖς παρεχόμενοι, μαρτυρίαν δὲ διεμφαίνοντες τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις προσγενομένης κακότητος καὶ τῆς συμβολικῆς ἐν ἅπασι διαθέσεως.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον τὸ ἀποτέλεσμα συνεπέραιεν· f. 196 v. ὁ δὲ βασιλεὺς διαπεραιωθείς τὸν Σαγγάρην ποταμὸν διὰ τῆς τοῦ Ζόμπου καλονμένης γεφύρας, ἤρξατο τὰς ὑπολειπομένας συναθροίζειν δυνάμεις· ἦσαν γὰρ οἱ τῆς στρατιᾶς δεισθεδασμένοι κατὰ λόφους καὶ σήραγγας καὶ κρησφύγετά τινα καὶ ἄντρα διὰ τὴν προοδηλωμένην τῶν βαρβάρων ἐπίτασιν. καταλέξας δ' οὖν ὅσους αὐτῷ βουλομένῳ ἐνῆν, πλείστους δ'

domibus tectis gaudens et fugiens castra quae tentoriis figendis sunt: ubi etiam aliquid accidit, quod prioribus non minus ad infaustae fortunae omen pertineret. ignis enim alicunde illatus domos illas, in quibus rex habitabat, multo cum clangore accensus devastavit: atque multi quidem ad restigendum eum et delendum concurrerunt, pauci autem regis succurrerunt rebus. equi enim regis, quotquot summa aliorum praemia obtinuerant, et armorum quae erant maxime aestimata, et frena et carri cibus simul ignis facta sunt et potus. vix igitur potuerunt quaedam ceterorum effugere ignis impetum. alii autem equorum mulorumque semusti ibant in exercitu nihil utile praebentes, testimonium autem ostendentes mali quod regis rebus acciderat, et significatae in omnibus dispositionis. sed haec quidem postea eventum habuerunt.

Rex autem transgressus Sagarem fluvium per pontem, qui Zompus dicitur, coepit relictas colligere vires. erant enim milites dispersi in collibus et vallibus et latebris quibusdam et specubus propter commemoratum antea barbarorum impetum. collectis igitur, quotquot

ἀποπεμψάμενος, τῆς εἰς τὰ πρόσω πορείας εὐθιμότερον εἶ-
 χετο, διαφόρως ἀποξενῶν ἑαυτὸν τοῦ στρατοῦ εἰς τὰς οἰκειάς
 ἐπαύλεις καὶ κτημάτων ἐπιδείξεις οἰκειῶν καὶ πολυτελεστέρων
 οἰκοδομῶν διατάξεις. διαπεραιωθέντος οὖν τοῦ στρατοῦ τὸν
 Ἄλυν λεγόμενον ποταμὸν αὐτὸς οὐ συνδιεπεραιώθη τηνικαῦτα 5
 αὐτῷ, ἀλλ' εἰς νεοπαγῆς φρουρίον, ἐκ προστάξεως αὐτοῦ συ-
 νοικοδομηθέν, ἐπιμείνας ἐκεῖθ' ἕνας ἡμέρας διέτριψεν. εἶτα
 διαπαραιωθεὶς καὶ αὐτός, κἂν τῇ τοῦ Χαρσιανοῦ ἐπαρχίᾳ,
 τὴν διαίρεσιν ἐκ τοῦ στρατοῦ εἰς κτήσεις οἰκειάς συνδιεγρά-
 ψατο· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀδιαίρετος ἦν, τῇ Καισαρέων μὴ 10
 προσμίζας τὸ σύνολον, ἕως εἰς τὴν λεγομένην Κρύαν πηγὴν
 ἐνηυλίσσατο. ἐστὶ γὰρ ὁ τόπος οὐδενὸς τῶν χρηστικῶν τὸ πα-
 ράπαν ἀπολειπόμενος, τό τε [τὸ] ὕδωρ διείδεξ ἄμα καὶ πό-
 τιμον καὶ ψυχρότατον, δένδρα τε συνηρεφῆ μετὰ δαυλιούς
 τῆς πόης ἐκτρέφον καὶ ξυλίσασθαι εὐπορος, παντοίοις τε ῥό-15
 δοῖς κατάκομος καὶ κρινωνιαῖς, λόφοις τε ἡρέμα πρὸς ἑαυ-
 τοὺς ἀνάγουσιν εὐθετος, καὶ οἶον εἰπεῖν ἀστυκώμη καὶ ἀγρό-
 πολις διὰ τῆς συμμιγοῦς ποριμότητος γνωριζόμενος. ἐκεῖσε
 δ' ὁ βασιλεὺς ἡμέρας τινὰς στρατοπεδευσάμενος, ὡς εἶδε τὴν
 χώραν ἀφειδῶς καταχειρομένην ἐκ τῶν στρατιωτικῶν καὶ μᾶλ-20
 λον ἐκ τοῦ μισθοφορικοῦ καὶ ἀλλογενοῦς, καὶ ἅπαν λήιον
 ἐξώρως ἀποτεμνόμενον καὶ τοῖς βοσκήμασι λαφυραγωγούμε-
 νον, δηχθεὶς τὴν ψυχὴν ἀπηνέστερον προσηνέχθη τισὶ τῶν

18. ποριμότητα C. rectum quid esset, vidit et interpres.

ex voluntate potuit, plurimis autem emissis profectionem longius for-
 tius instituit, abalienans se vario modo ab exercitu in privatis castris
 et possessionum ostentatione suarum, et pretiosorum constitutione aedi-
 ficiorum. cum igitur exercitus transiret Halyn qui dicitur fluvium, ipse non
 transibat tum cum eo: sed in recens facto castello quod ex eius con-
 stitutione aedificatum erat remanens inde nonnullos dies degit. deinde
 transgressus et ipse etiam in Charsiani provincia divisionem ex castris
 ad suas possessiones descripsit, et ex illo tempore indivisus erat Cae-
 sareae omnino non accedens: donec in loco, qui fons gelidus dicitur,
 castra posuit. est enim locus nulla omnino rerum utilium destitutus:
 atque aquam lucidam simul et ut bibi possit et frigidissimam, et ar-
 bores densa fronde tectas proferens et facultatem ligni praebens, et
 variis rosis obsitus et liliis, et collibus, qui lente ad se efferunt, com-
 positus, et, ut ita dicam, urbanus pagus et rustica urbs propter com-
 mixtam facultatem apparens. ibi autem rex dies nonnullos versatus
 cum videret terram crudeliter direptam per milites et magis per mer-
 cenarios et alienos et omnes segetes intempestive abscissas et peco-

Νεμίτζων λεγομένων, οὓς ὁ παλαιὸς λόγος Σαυρομάτας καὶ αὐτοὺς ἐγίνωσκεν, Ἄλλ' οἷγε θράσει καὶ θυμῷ ζέοντες καὶ ἀπονοία βαρβαρικῇ πρὸς ἐκδίκησιν τῶν ἰδίων ἰταμῶς διανέστησαν, καὶ τῶν ἵππων περὶ τὴν τῶν ἀριστῶν ἐπιβάντες ὥραν
 5 τῆς τοῦ βασιλέως σκηπῆς καὶ αὐτοῦ βασιλέως κατεξαναστῆναι συνέθεντο. γνωσθείσης δὲ τῆς αὐτῶν ἐπιθέσεως βοή τε περὶ τὸ στρατόπεδον γέγονε, καὶ ταχὺ διαβοηθέντος τοῦ πράγμα-
 τος συνέστη μὲν ὁ βασιλεὺς καὶ διηντρεπιάθη τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐπιβάς δὲ τοῦ ἵππου καὶ τὴν στρατιὰν ὡς εἰς μί-
 10 χην συναρμოსάμενος κατέπληξε τοὺς ἰδιοξένους, εἰς τὸ πεδῖον εὐσυντάκτως γενόμενος· καὶ ὑποσπῆδους αὐτοὺς ποιησάμενος, τὴν ἐσχάτην τούτοις χώραν ἐκ τῆς σωματοφυ-
 λακίας καὶ τῆς πρώην ἐγγύτητος ἀπενείματο, ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ τὸ πρόστιμον αὐτοῖς τοῦ τοιοῦτου ἐγκλήματος ἐγκατα-
 15 θέμενος.

Ἐκεῖθεν δ' εἰς Σεβάστειαν καὶ τὰ πρόσω κευρωτικῶς ἀπήει τὴν τῶν Ἰβήρων καταλαβεῖν ἐπειγόμενος, ὅτε καὶ δύο αἰτραπῶν ἐκ Σεβαστείας διαιρουμένων καὶ εἰς τὸ θέμα Κο-
 λωνείας συναγουσῶν τὴν ἐν ἀριστερᾷ πορευθῆναι θελήσας ὁ
 20 βασιλεὺς πολλῶν πτωμάτων θέαν ἀνθρωπίνων προσέλαβεν. ἐν ἐκείνῳ γὰρ τῷ τόπῳ συνέστη τῷ παρελθόντι ἔτι ὁ πόλεμος τοῖς τε Ῥωμαίοις καὶ τοῖς Τούρκοις στρατηγούντος Μανουὴλ κουρπαλάτου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἠττήθη f. 197 r.

4. an τοῦ ἀριστῶν?

ribus abreptas, ictus in animo durius tractavit quosdam Nemitorum qui dicuntur, quos quidem antiquus sermo Sauromates et ipsos noverrat. sed hi audacia et animo ferventes et insania barbara ad ultionem sui audacter surrexerunt, et equos circa prandiorum ascendentes tempus tentorio regis regique ipsi se opponere statuerunt. cognito autem eorum impetu clamor circa castra factus est et celeriter divulgata re aderat rex et instituit quae ad bellum opus erant: ascendens autem equum et exercitum ut ad pugnam instruens admirationem movit suis hospitibus cum in campo esset bene compositus, et postquam pactione eos coniunxit, extremam his terram propter satellitum officium et nuper existentem coniunctionem attribuit, in hac etiam sola re poenam iustam iis talis-accusationis imponens.

Inde ad Sebastiam et longius progressus abiit Iberorum terram occupare contendens: quando etiam duabus e Sebastia divisis viis et in Coloneam provinciam simul ferentibus cum sinistra proficisci vellet rex multorum casuum spectaculum mortalium accepit. In illo enim loco exstitit praeterito anno bellum Graecis et Turcis, duce Manuele

στρατόπεδον. ἐφάνη δὲ καὶ τοῦτο τοῖς στρατοπεδευομένοις οὐκ εὐθρον θάμα.

Διελθὼν οὖν ἡμέραν ἕξ ἡμέρας τὴν προκειμένην ὁδόν, κατέλαβε τὴν Θεοδοσίου πόλιν, ἐπὶ μὲν τῷ πρὸ τοῦ χρόνου παραμεληθεῖσαν καὶ ἀοίκητον γενομένην διὰ τὸ ἐν τῇ πολι-⁵τειᾷ τοῦ Ἀρζη πλησίον οὔσῃ καὶ ἐν καλῷ τῆς θέσεως ὁρῶ-μένην μεταθέσθαι τοὺς ἀνθρώπους τὴν οἴκησιν, καὶ μεγάλην ἐγκαταστήσαι χωρόπολιν καὶ παντοίων ὠνίων, ὅσα Περσικῆ τε καὶ Ἰνδικῆ καὶ ἡ λοιπῇ Ἀσίᾳ φέρει, πληθὸς οὐκ εὐαριθ-μητον φέρουσαν, πρὸ ὀλίγων δὲ χρόνων ἀνοικοδομηθεῖσαν καὶ ¹⁰κατοχυρωθεῖσαν, τὴν Θεοδοσίου πόλιν λέγω, τάφρω καὶ τεί-χεσι διὰ τὴν τῶν Τούρκων ἐκ τοῦ ἀνεπίστου γεινῆσιν, δι' ὧν ἕξ ἐπιδρομῆς ἡ πολιτεία τοῦ Ἀρζη παμπληθεὶ τὴν σφα-γὴν προὔπεμψε καὶ τὴν ἄλωσιν. ἐκεῖσε τοίνυν ἐπιμείνας ὁ βασιλεὺς οὐκ ὀλίγας ἡμέρας διεκρηκεύσατο πᾶσι διμήνου ¹⁵τροφαῖς ἐφοδιασθῆναι, ὡς διὰ χώρας ἀοικήτου καὶ καταπεπατημένης τοῖς ἔθνεσι διαπορεύεσθαι μέλλουσι. πάντων δὲ τὸ προσαχθὲν δι' ἐπιμελείας ποιησαμένων, προαπέστειλε μὲν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ μισθοφορικοῦ Σκύθας εἰς τοῦ Χλίατ προ-²⁰νομήν τε καὶ διασκύλευσιν, τοῦτο καὶ πρότερον ποιησάμενος, ἐπαπέστειλε δὲ καὶ Γερμανοὺς τοὺς λεγομένους Φράγγους μετὰ τινος ἡγουμένου τούτων, ἀνδρὸς εὐσθενοῦς κατὰ χεῖρα· Ρου-σῆλιος τούτῳ τὸ ὄνομα. ἐκεῖνος δὲ μετὰ τῆς λοιπῆς στρατιᾶς

curopalato Comneño. et Graecus quidem exercitus victus erat. ap-
paruit autem etiam hic militibus non bene compositum spectaculum.™

Progrediens igitur diem ex die proposita via occupavit Theo-
dosii urbem, quae superioribus annis neglecta et deserta fuerat, cum
in civitatem Arzae prope sitam et bono situ apparentem transposuis-
sent domicilium et magnum constituissent oppidum et variarum mer-
cium, quotquot Persis et India et reliqua Asia profert, multitu-
dinem innumerabilem ferens; quae tamen ante paucos annos resti-
tuta et firmata erat, Theodosii urbem dico, fossa et muris propter
Turcarum inexpectatam vicinitatem, quorum incursione civitas Art-
zae prorsus caedem exspectabat et occupationem. ibi igitur ver-
satus rex non paucos dies edixit ut omnes alimentis duorum men-
sium spatio instruerentur ut per terram desertam et a paganis cal-
catam profecturi. postquam omnes imperatum diligenter perfecissent,
emisit rex ex mercenariis Scythas ad Chliat praedandum et diripien-
dum, cum hoc etiam antea fecisset: misit praeterea etiam Germanos,
Francos dictos, cum quodam hos ducente viro manu prompto (Rusel-
lius huic erat nomen). ille autem cum reliquo exercitu secutus non

κατόπιν ἐλαύνων οὐ προέθετο συμμῆσαι τοῖς προαποσταλεῖσι
καὶ τῷ Χλίαι προσβαλεῖν· ἀλλ' ἐπέπερ ἔφθη κατὰ τὸ πα-
ρελθὸν ἔτος χειρώσασθαι Ῥωμαϊκὴν πόλιν Μανζικίερτ λεγο-
μένην ὃ τῶν Περσῶν ἀρχηγὸς (σουλτάνον οἶδε τοῦτον ἢ
5 ἐκείνων καλεῖν φωνῇ), καὶ φύλακας ἐγκαταστήσαι Τούρκους
ἱκανοὺς μετὰ καὶ Διλιμιτῶν, διέγνω λοιπὸν ὁ βασιλεὺς πρό-
τερον εἰς τὸ ἄστυ τοῦτο παραβαλεῖν καὶ ἀναρρύσασθαι καὶ
τῇ Ῥωμαίων ἀποκαταστήσαι, καὶ οὕτω τοῖς ἀλλοτρίοις προ-
σεπιβαλεῖν, ἦτοι τῷ Χλίαι, μὴ ἐκ πολλοῦ συγκειμένῃ τῷ δια-
10 στήματι. καταφρονήσας οὖν τῶν καστροφυλακούντων ἐν τῷ
Μανζικίερτ πολεμίων ὡς οὐχ ἱκανῶν ὑποστήναι τὴν τούτου
ἔφοδον, καὶ ἑτέραν μοῖραν ἀποτεμόμενος πλείστην τοῦ στρα-
τοῦ, ἐνὶ τῶν ἐπισήμων ἐγχειρίζει τὴν στρατηγίαν αὐτοῦ,
Ἰωσήφ μαγίστρω τῷ Τραχανιώτῃ, προσεπιδούς αὐτῷ καὶ στ-
15 φος πεζῶν οὐκ εὐκαταφρόνητον. ἦν δὲ τὸ ἐγχειρισθὲν ἐκείνῳ
στρατιωτικὸν τὸ ἔκκριτόν τε καὶ δυσμαχώτατον, κὰν ταῖς
συμπλοκαῖς καὶ τοῖς ἄλλοις πολέμοις προκινδυνεύον καὶ προ-
μαχόμενον, καὶ εἰς πλῆθος πολὺ προέχον τῶν ὑποκρατηθέν-
των τῷ βασιλεῖ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς προηγησαμέναις μάχαις
20 οὐ τοσαύτη περιέστη τοῖς Ῥωμαίοις ἀνάγκη μετὰ τοῦ βασι-
λέως, ὥστε καὶ τὴν αὐτοῦ μοῖραν, τὸ λεγόμενον συνήθως ἀλ-
λάγιον, διακινδυνεύσαι καὶ πόλεμον ἀγωνίσασθαι· ἀλλὰ
προαρπαζόντων τὴν νίκην τῶν λοιπῶν ἔμενον οἱ τῷ βασιλεῖ

1. προσέθετο C.

23. λοιπῶν ἀλλαγῶν ἔμενον C.

commisit ut coniungeretur cum antea missis et Chliat aggredetur:
sed quoniam antevenerat eum praeterito anno subiiciendo Graecam
urbem Manzikert dictam Persarum dux (sultanum novit hunc illorum
vocare lingua) et custodes imponendo Turcas sufficientes cum Dilimi-
tis quoque, statuit iam rex antea hoc oppidum ingredi et revocare, et
Graecorum imperio restituere, et ita aliena aggredi, nimirum Chliat,
quod non longo abesset spatio. contemnens igitur hostes in urbe
Manzikert castellum servantes ut non sufficientes ad subeundum huius
impetum, et alteram partem abscindens maximam exercitus, uni no-
bilibi tradit imperium eius, Iosepho magistro Trachaniotae, addens
ei etiam agmen peditum non spernendum. erat autem traditus illi ex-
ercitus et electus et impugabilis in conserendis manibus et ceteris
bellis primum periculum et certamen suscipiens, et multitudine longe
superans regi subiectos. etenim in praeteritis pugnis non tanta erat
Graecis necessitas cum rege, ut etiam eius pars, vulgo dicti „mutan-
tes,“ periculum subiret et bellum decertaret, sed praeoccupantibus
victoriam ceteris „mutantibus“ manebant ordines regi coniuncti extra

περιαρτώμενοι λόχοι πολεμικῶν ἀγωνισμάτων ἐκτός, καὶ τρόπον τινὰ τῆς ἐναγωνίου μάχης ἐπιλελησμένοι καὶ συμπλοκῆς.

Καὶ ὁ μὲν Τραχανιώτης τοὺς ἐπιλέκτους, ὡς προδίδει-
 L. 197 v. ληπται, προσλαβόμενος, ἄρας ἐκείθεν τῆς ἐπὶ τὸ Χλίαι φε-
 ρούσης ἦπτετο, παραβηθήσων τοῖς προαποσταλεῖσι Σκίθαις⁵
 καὶ Φράγγοις (ἀπήγγελλο γὰρ μετὰ πλήθους μυριάνδρου τοὺς
 ἐναντίους αὐτοῖς ἐπιφέρεισθαι), καὶ ἅμα συντηρήσων ἐκτός
 τοῦ ἄστεος τοὺς καρπούς, ἵνα μὴ διαρπάγντες ὑπὸ τῶν ἔνδον
 χλιατηῶν καὶ συγκομισθέντες σπάνιν παράσχωσι τῷ στρατῷ
 μεταθεμένου τοῦ βασιλέως ἐκεῖσε καὶ χρονίζοντος ἐπὶ πολιορ-¹⁰
 κίᾳ τοῦ ἄστεος, καὶ διπλοῦς τούτοις ὁ πόλεμος περιρρεῖ, τὸ
 μὲν ἐκ τῶν ἐναντίων τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ. τοῦτο γὰρ ὁ βα-
 σιλεὺς διασκοπήσας τὸν στρατὸν διεχώρισεν, ἐλπίζων ταχέως
 τὸ Μαντζικιέρτ, ὅπερ καὶ γέγονε, παραστήσασθαι, δι' ὀλίγον
 δὲ καταστήσασθαι τὰ ἐπὶ αὐτῷ, καὶ οὕτως τοῖς οἰκείοις παλινο-¹⁵
 στήσασθαι, εἰ δέ τις καὶ πόλεμος αὐτοῖς ἐξ ἀπροόπτου συνεπι-
 στῆ, διὰ ταχυδρόμων μετακαλέσασθαι τοὺς οἰκείους, μεγάλην
 διαστήματι μὴ ἀπέχοντας. ἀπεκομίζετο γὰρ αὐτῷ παρὰ τῶν
 σκοπῶν πρὸς τὴν Περσίδα τὸν σουλιάνον ἐπέιγεσθαι. καὶ
 κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἢ διαίρεσις αὐτῷ τοῦ στρατοῦ καὶ οὐκ²⁰
 ἄλογος γέγονε, καὶ γε ἦν οὐκ ἀπὸ λογισμοῦ στρατηγικοῦ ἐν-
 νόημα, εἰ μὴ πεπωμένη τις, μᾶλλον δὲ θεῖος λόγος ἀπόρη-
 τος, τὴν ἔκβασιν εἰς τὸ ἐναντίον ἐπέστῃσε, καὶ πρὸς τῷ τέλει

11. περιρρεῖ?

22. λόχος ἢ λόγος C.

23. περιέστῃσε?

bellica certamina, et quodammodo pugnae certaminis obliti et complexus.

Atque Trachaniotes quidem delectos, ut antea dictum est, accipiens, et inde profectus viam ad Chliat ferentem tenuit, auxilio venturus antea missis Scythis et Francis: (nuntiatum enim erat cum multitudine innumerabili hostes iis obviam ire) et simul conservaturus extra urbem fruges, nec direptae ab intus versantibus Chliatenis et congestae inopiam excitarent exercitui. transgresso rege illuc et versato ad oppugnandam urbem vel duplex his bellum adfluxit, et ex hostibus et ex fame. hoc enim rex studens exercitum divisit, cum speraret fore ut celeriter Mantzikiertum subiiceret, id quod revera est factum, brevi autem componeret eius res et hoc modo domum rediret, sin vero etiam bellum ipsis ex improvise instaret, ut per celeres nuntios advocare posset suos qui haud magno abessent spatio. nuntiabatur enim ei a custodibus, ad Persidem sultanum contendere: atque ex hac ratione divisio exercitus ab eo, nec sine causa facta erat, neque erat profecto abhorrens ab arte imperatoria consilium nisi sors quaedam sive potius divinae insidiae vel ratio secreta eventum econtra

τῶν ἔργων καὶ τῇ ἐκείθεν ἀπαναχωρήσει καὶ αὐθιμερώσει προσμίξει τοῦ διαιρεθέντος στρατοῦ προκατέλαβεν ὁ σουλτάνος ἀκρουκτί, καὶ τὰ δοκηθέντα τελεσθῆναι διεκωλύθησαν. οἱ δὲ πολλοί, ἀγνοοῦντες τὸ τῆς διαιρέσεως αἴτιον, μῶμον
 5 ἐκείνῳ προσάπτουσιν ὡς οὐκ εἰς δέον ποιησαμένῳ τὸν τοῦ στρατοῦ διαμερισμόν, τῆς δὲ ὑπὲρ ἡμᾶς αἰτίας οὐδεμίαν ἐννοιαν κατὰ φρόνα καὶ κατὰ θυμὸν ἐντιθέασι.

Παραβαλὼν δ' ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ Μανζικέρτ τὴν μὲν παρεμβολὴν μετὰ τῆς ὅλης παρασκευῆς ἀγχοῦ που θεῖναι καὶ
 10 χάρακα θεῖναι κατὰ τὸ εἰθισμένον παρεκελεύσατο, αὐτὸς δὲ τὸ ἔκκριτον ἀναλαβὼν τοῦ στρατοῦ περιῆλθε τὸ ἄστυ, κατασκοπῶν ὅπῃ περ εὐχερὲς τὰς προσβολὰς κατὰ τοῦ τείχους ποιήσασθαι καὶ τὰς ἐλεπόλεις προσαγαγεῖν. εἶχε γὰρ ταύτας ἐκ
 15 παρασκευῆς ξύλοις παντοίοις καὶ μεγίστοις κατωργανωμένας, καὶ φερομένας δι' ἀμαξῶν τῶν χιλίων μὴ ἀποδουσῶν. ἤλαυνε δὲ καὶ τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς δαπάνην τοῦ στρατοῦ μυριομέτρους ἀγέλας. τῶν δὲ πολεμίων ἔνδον ἀλαλαζόντων τὸ ἐνυάλιον καὶ τὰ ξίφη παραγυμνούντων καὶ ὄπλοις ἐκηβόλοις
 20 χρωμένων, μετὰ τῆς ἀσπίδος ὁ βασιλεὺς περιππεύσας τὸ τεῖχος ἐπανῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολήν. οἱ δὲ πεζοὶ τῶν Ἀρμενίων προσβαλόντες τῷ ἔκτος τῆς ἀκροπόλεως τείχει, καὶ πολλὰς προσβολὰς ποιησάμενοι, αὐτοβοεὶ αἰρούσιν αὐτό, τοῦ

1. αὐθιμερὸν ὡσεὶ πρ.?
 γαὶ καὶ χαρακωθῆναι?

9. που τεθεῖναι C. an που τεθῆ-
 ναι καὶ χαρακωθῆναι?

constituisset, et finem operum et reditum et improvisam mixtionem divisi exercitus. accelerasset sultanus nullo misso praecone, et quae perficere statuta essent impedirentur. multitudo autem ignorans divisionis causam vituperationem ei imponit, quippe qui non necessitate commotus instituisset exercitus distributionem, causae autem nostrae nullam habent rationem in corde et animo.

Aggrediens autem rex Manzikertum, castra cum toto apparatu prope poni et vallum duci ex more iussit: ipse autem cum delectis militibus urbem circumivit, explorans, ubi facile machinae ad murum poni et arietes adduci possent. habebat enim hos consulto e vario coque maximo ligno constructos et vectos curribus haud minus mille: aliorum quoque iumentorum immensos greges ad exercitus usum secum agebat: hostibus autem intus bellicum tollentibus clamorem et gladios stringentibus et armis missilibus utentibus rex postquam scutum ferens circum moenia equitasset, in castra rediit: Armeniorum autem pedites murum extra arcem situm iterum iterumque aggressi toto cum impetu expugnaverunt, cum sol iam ad occasum vergeret. elato igitur hac re rege experti sunt ex hostibus legati misericordiam,

ἡλίου πρὸς δυσμὰς ἀποτρέχοντος. ἡσθέντος δὲ τοῦ βασιλέως τῷ γεγονότι, κατέλαβον ἀπὸ τῶν ἐναντίων καὶ πρέσβεις, συμπαθείας τυχεῖν ἐξαιτούμενοι καὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων συγχώρησιν, καὶ τοιαύταις ὁμολογίαις παραδοῦναι τὴν πόλιν τῷ βασιλεῖ. συνθέμενος δὲ πρὸς τοῦτο, καὶ τοὺς πρέσβεις δώ-
 5 ροις τιμήσας, ἀπέστειλε τὸν παραληψόμενον αὐτίκα τὸ κά-
 L 198 r. στρον. οἱ δ' ἔνδον φρουρὰν ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ εἰσδέξασθαι μὴ καταδεξάμενοι, ἵνα μὴ κακόν τι διὰ τῆς νυκτὸς τοῖς ἐναντίοις ἐπιτεχθῆ, ἔδοξαν ἡλογηκέναι καὶ καταπεύσασθαι τῶν σπονδῶν. διὰ τοῦτο καὶ ταχὺ σαλπίσιας ὁ βασιλεὺς τὸ πο-
 10 λεμικόν, ἐξῆλθε πανστρατιᾷ τῆς παρεμβολῆς, καὶ τοῖς τείχεσι προσεπέλασε. καταπλαγέντες δὲ οἱ Τούρκοι καὶ πρὸς ἀπολογίας τραπόμενοι, καὶ πλείονα πίστιν τῆς ἑαυτῶν ἀπολυ-
 τρώσεως αἰτησάμενοι καὶ λαβόντες, ἐξῆλθον μὲν ἐκ τῆς πόλεως μετὰ τῆς οἰκείας ἀποσκευῆς, καὶ τῷ βασιλεῖ γονυκλινοῦσιν, οὐ
 15 κενὰς δὲ χερσὶν ἀλλὰ πάντες ξιφῆρεις, καὶ τῷ βασιλεῖ γυμνῷ πανοπλίας οἱ πλείονες προσεγγίζοντες. ὅτε δὴ αὐτὸς συμπυρῶν οὐκ ἐπήνεσα τὴν τοῦ βασιλέως ἀπλότητα μέσον θανα-
 τῶντων ἀνδρῶν καὶ τόλμη καὶ ἀπογοιᾶ συζώντων ἑαυτὸν ἀθωράκιστον καταμιξάντος.

Ἔτερον δὲ τι συνηέχθη, ζῆλον μὲν τοῦ βασιλέως δικαιοσύνης φαντάζον, ἄμετρον δὲ τὴν τιμωρίαν καὶ οὐκ εὐσεβῆ συντιθέμενον. ἐγκληθεῖς γάρ τις τῶν στρατιωτῶν ὡς

17. δ,τι C.

19. θανατούντων C.

20. καταμιξάντα C.

precantes et suarum rerum veniam atque ut talibus pactionibus traderent urbem regi: pactus autem hoc et legatos donis honorans illico quendam misit cui castellum traderent: qui autem in oppido erant praesidium in tali tempore accipere non sustinentes, ne, quid mali ipsi per noctem ab hostibus experirentur, ratione carere sponsionemque fefellisse visi sunt. quamobrem statim bellicum canens rex omnibus cum copiis castris egressus moenibus appropinquavit. attoniti autem Turcae et ad excusationem versi melioremque ipsorum redemptionis fidem poscentes et accipientes urbe egrediuntur cum apparatu suo regemque genu flexo venerantur, non quidem vacuis manibus sed omnes gladios gestantes regique nudo omni armatura plures numero appropinquantes. equidem vero, qui tum adessem regis simplicitatem minime probavi, cum hominibus letiferis et audacia atque intemperantia ferventibus armorum expers se immisceret.

Sed aliud quid accidit, iustitiae quidem studium regis celebrans, immodicam vero poenam neque piam exhibens. accusatus enim miles quod asellum Turcicum furatus esset ad regem adducebatur vincitus,

ὄντισκον Τουρκικὸν ὑφελόμενος, παρήχθη μὲν κατ' ὄψιν τῷ βασιλεῖ δεδεμένος, τιμωρία δ' ἐψηφίσθη τοῦ ἁμαρτήματος ὑπερφέρουσα· οὐ γὰρ ἐν χρήμασιν ἢ ζημία διώριστο ἀλλ' ἐν ῥινόσ ἐκτομῇ. πολλὰ δὲ παρὰκαλέσαντος τοῦ ἀνθρώπου,

5 καὶ πάντα τὰ ἑαυτοῦ προεμένον, καὶ προβαλλομένον μεσίτην τὴν πάνσεπτον εἰκόνα τῆς παννυμνήτου δεσποίνης Θεοτόκου τῆς Βλαχερνιτίσσης, ἣτις εἰώθει τοῖς πιστοῖς βασιλεῦσιν ἐν ἐκστρατειαῖς ὡς ἀπροσμάχητον ὄπλον συνεκστρατεῦσθαι, οὐκ εἰσήει οἶκτος τῷ βασιλεῖ, ἀλλ' οὐδ' αἰδώς τῆς ἐκ τοῦ Θείου

10 εἰκονίσματος ἀσουλίας· ὄρωντός δ' αὐτοῦ καὶ πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς εἰκόνης βασταζομένης, ἀπετμήθη τὴν ὄβρα ὁ δειλαιοσ, κράξας μέγα καὶ στενάξας τὸ βῦθιον. τότε δὴ τότε μεγάλην ἡμῖν ἔσεσθαι τὴν ἐκ τοῦ Θείου νέμεισιν προωπιτευσάμην αὐτός.

15 Ἀντιεσαγαγὼν δὲ εἰς τὸ ἄστυ πλῆθος Ῥωμαϊκὸν καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολήν, παιάνοισ καὶ εὐφημίαις καὶ νικητικοῖς ἐπιφωνήμασι σεμννόμενος. τῇ δ' ἐπαύριον μέλλοντος αὐτοῦ συνθήμασιν ἐγγράφοισ καὶ δαπάνῃ τῶν ἔνδον κατοχυρῶσαι τὸ φρούριον καὶ αὐτίκα

20 πρὸς τὸ Χλίαι ἀναδραμεῖν, φήμη τις ἐπεφοίτησε πολεμίονσ ποθὲν ἐπιτεθῆναι τοῖς εἰς τὴν λείαν ἐξιοῦσι στρατιωτῶν ὑπηρέταις προσαπαγγέλλουσα, καὶ διαταράττειν καὶ κατατρύχειν αὐτούς. φθανούσης δὲ τὴν ἑτέραν ἑτέρας, φήθη ὁ βασιλεὺς

5. an μεσίτην?

13. προωπιτευσάμην?

poena autem statuta est peccato maior: neque enim multa puniebatur, sed naribus abscindendis: cum vero multum precatus esset homo et omnia sua proiiceret et protenderet imaginem reverendissimam dominae Blachernensis dei matris hymnisque celebratae, quae quidem solebat cum fidelibus regibus in expeditionibus quasi invictum telum proficisci, tamen non incessit misericordia regem, sed ne reverentia quidem sanctitatis divinae imaginis: in conspectu autem eius et omnium atque adeo ipsius imaginis tactae miser naribus privatus est, magnum tollens clamorem et ex alto pectore suspirans. tum vero equidem magnam nobis ultionem a deo evenfuram esse divinatus sum.

Quum vero Graecorum multitudinem in urbem induxisset et ducem iis praefecisset, in castra rediit, paeanibus et canticibus ac carminibus triumphalibus celebratus: postero autem die cum pactionibus scriptis ac largitione incolarum castellum sibi conciliare et statim Chliatum reverti vellet, fama percrebuit, hostes alicubi instare servis inter milites praedandi causa egressis eosque dispergere ac perdere, nuntio autem nuntio instante rex ducem sultani quendam cum exercitus parte

ἤγεμόνα τοῦ σουλτάνου τινὰ μετὰ τιος μερικῆς δυνάμεως ἐπιστῆναι καὶ διακλονεῖν τοὺς σποράδας τῆς Ῥωμαϊκῆς ὑπερσίας, καὶ ἀπέστειλεν ἐπὶ τῷ τούτους ἀποκρούσασθαι Νικηφόρον μάγιστρον τὸν Βρυέννιον μετὰ τῆς ἀρκούσης δυνάμεως· ὃς καὶ κατὰ μέτωπον στὰς ἀκροβολισμούς τινας καὶ ἵππομα-⁵χίας οὐκ ἀκριβεῖς (κατ' ὀλίγους γὰρ ἀλλήλοις συνέπιπτον) ἐποίητο. ἐν δὲ τῇ ἀστάτῳ ταύτῃ περιφορᾷ, τῶν Τούρκων ἐκηβόλων ὄντων, πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων ἐτραυματίσθησαν,
 l. 198 v. ἔπεσον δὲ καὶ ἕτεροι (ῥωμαλεώτεροι γὰρ τῶν ἄλλων, ὧν πεῖ-
 ραν ἐλάβομεν, Τούρκων καὶ θρασύτερον προσρηγνύμενοι καὶ 10
 ἀγχεμάχοις τοῖς ἐπερχομένοις ἀντικαθίστανται), ἕως ὃ δηλω-
 θεὶς στρατηγὸς φόβῳ κατασεισθεὶς δύναμιν ἑτέραν παρὰ τοῦ
 βασιλέως ἐζήτησεν. ὃ δὲ καταγνούς αὐτοῦ δειλίαν (ἡγνόει
 γὰρ τὸ ἀληθές) προσέθετο μὲν οὐδέν, ἐκκλησίαν δὲ συστησά-
 μενος ἐδημηγόρησε τὰ περὶ τοῦ πολέμου παρὰ τὸ εἰωθός,¹⁵
 ἦψατό δὲ καὶ τραχυτέρων ῥημάτων. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆν
 ἐπιφώνησιν ὁ ἱερεὺς τοῦ εὐαγγελίου ἐσήμανε. περὶ οὗ ἔθεντό
 τινες ἐν ταῖς καρδίαις ὡς ἔσται τὰ ἐπ' αὐτῷ λαληθησόμενα
 τῶν ἐπικαιμένων πραγμάτων ἐπίβασις. εἰ δὲ τούτων καὶ αὐ-
 τὸς μέρος ἐγγεγόνειν, οὐκ ἀναγκαῖον εἶπεῖν. εἶχε δὲ τὸ εὐαγ-²⁰
 γέλιον, ἵνα τάλλα παρῶ, τὸ "εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώ-
 ξουσιν. εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρή-
 σουσιν. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἶδασι

19. an ἀπόβασις?

impetum facere putavit et Graecorum servos vagantes lacessi: ad quos repellendos Nicephorum Bryennium magistrum cum sufficientibus copiis misit, qui quidem ex adverso constitutus proelia eminus facta et equestres pugnas neque tamen certi discriminis (pauci enim inter se pugnabant) inivit. in hac autem incomposita fluctuatione Turcis armorum missilium peritissimis multi Graecorum vulnerati sunt: perierunt autem etiam alii: validiores enim ceteris, quibuscum in manus veniebamus, Turcis et fortius aggressi vel cominus obvenientibus se opponunt, donec dux ille commemoratus, timore percussus, alias copias a rege peteret: qui timiditatis eum accusans (ignorabat enim verum) addidit quidem nihil, sed concione convocata de rebus bellicis praeter morem disseruit: vehementioribus quoque usus est verbis. interea vero sacerdos evangelii voces exposuit, quamobrem quidam in animis suspicati sunt, illum in eo dicturum esse, quod ad praesentem rerum statum pertineret: quorum in numero num ipse fuerim, dicere non est necesse: continebat vero evangelium, ut cetera omittam, haec verba: „si me persecuti sunt, vos quoque persequentur: si mea verba

- τὸν πέμψαντά με. ἀλλ' ἔρχεται ὄρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας
 ὑμᾶς δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ." εὐθύς οὖν ἀγω-
 νιᾶν οἱ τοῦτο προσημνύμενοι κατηρξάμεθα, καὶ ἀψευδές
 εἶναι τὸ λαληθὲν ἐπὶ τῆς σημειώσεως διεγνώκειμεν. ζήτωντος
 5 δὲ τοῦ πολέμου ἐπαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν μάγιστρον
 Βασιλάκην καὶ κατεπάνω Θεοδοσιουπόλεως μετὰ τινῶν ἐγγω-
 ρίων στρατιωτῶν, ὡς τῶν λοιπῶν ὄντων μετὰ τοῦ Τραχα-
 νειώτου εἰς τὸ Χλίατ. προστεθείς οὖν τῷ Βρυεννίῳ μέχρι
 τινός τοὺς ἀκροβολισμοὺς καὶ αὐτὸς ὑπέδεχτο. συνθεμένω
 10 δὲ τῶν στρατιωτῶν κατόπιν αὐτοῦ ἀκολουθεῖν, πρωταγωνιστεῖν
 αὐτὸς καθυπέσχετο, καὶ εὐθύς ἐξορμήσας νῶτα δεδωκότων
 τῶν ἐναντίων ἐδίωκε. συναχολογησας δ' αὐτῷ μετὰ τοῦ
 πλήθους ὁ Βρυέννιος, εἶτα τοὺς ῥυτῆρας ἐκ συνθήματος ἐν
 ἀγνοίᾳ τοῦ Βασιλακίου ἀνέχειν τοὺς ἀμφ' αὐτὸν προτρεψά-
 15 μενος, ἀφῆκεν αὐτὸν μετὰ τῶν πειθομένων τούτῳ καὶ μόνων
 ἀκρατιῶς διώκειν ἐπὶ πολὺ. ἐπεὶ δὲ τῷ χάρακι τῶν ἐναντίων
 προσέμιξε, διαπαρέντος τοῦ ἵππου προσέσχε τῇ γῆ, βάρος
 τῶν ὄπλων ἐπιφερόμενος· διὸ καὶ περιχυθέντες αὐτὸν οἱ
 πολέμιοι ζωγρίᾳ λαμβάνουσι.
- 20 Καταλαβούσης δὲ ταύτης τῆς ἀγγελίας τὸν βασιλέα καὶ
 τὸν στρατὸν, δειλία καὶ κινδύνων ἐλπίς τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέ-
 σκηψεν, ἐπεὶ καὶ οἱ τραυματῆαι φοράδην ἀγόμενοι καὶ ταῖς

contemperunt, vestra quoque contemnent: haec vero omnia vobis
 facient, quod quis me miserit ignorant. sed adest tempus, ubi omnes
 qui vos occident, deo servire videbuntur." statim vero trepidare coe-
 pimur, qui hac ex re significationem ceperamus: vera enim esse quae
 dicebat, in significatione cognoveramus. ardente autem bello rex et
 Basilacen magistrum et Theodosiopolis praefectum cum innatis quibus-
 dam militibus Chliatum misit, reliquis cum Trachaniote profectis. ad-
 ditus igitur Bryennio aliquamdiu proelia eminus facta et ipse excepit.
 militibus autem eum a tergo sequi aduentibus ipsum se prae omnibus
 pugnaturum esse pollicitus est, statimque profectus, cum hostes terga
 dedissent, eos persequabatur, simulque cum eo Bryennius cum multi-
 tudine: tum vero frena, ut convenerat, ignorante Basilacio tollere suos
 iussit et dimisit eum cum iis, qui huic soli parerent. ut vehementer
 longe persequerentur. cum autem vallo hostium appropinquasset, equo
 transosso in terram incidit armorum gravitate suppressus. itaque ho-
 stes circumfusi vivum eum capiunt.

Quo nuntio ad regem allato et ad exercitum, Graeci timiditate
 et periculorum metu oppressi sunt, cum etiam vulnerati apportarentur
 propter vulnorum dolorem suspirantes. coactus igitur rex egres-

ἐκ τῶν πληγῶν ὀδύναίς ἐπιστενάζοντες ἦσαν. ἀναγκασθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς ἐξῆλθε μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους εἰς τὴν τῶν πραττομένων θάαν, καὶ ὥστε εἴ τις αὐτῷ ἐπίοι πόλεμος, ἀγωνίσασθαι. μέχρι δ' ἑσπέρας ἐπὶ τινῶν λόφων ἐστῶς ὑψηλῶν, ἐπεὶ οὐκ εἶδε τινα τὸν ἀντικαταστησόμενον (οἱ γὰρ 5
 Τοῦρκοι πονηρία καὶ ἐπινοία βαθυτάτη συζῶντες διὰ μηχανῶν τὸ πᾶν κατορθοῦσι καὶ συστολῶν ἀπηγκωνισμένων), ὑπέστρεψεν εἰς τὴν παρεμβολήν, ἄρτι τοῦ ἡλίου τὸ ὑπὲρ γῆν ἡμισφαίριον ἀπολείποντος. οἱ δὲ Τοῦρκοι ὥσπερ ἀπὸ μηχανῆς κατόπιν περιχυθέντες τοῖς ἐκτὸς τῆς παρεμβολῆς Σκυ-10
 θαῖς καὶ τοῖς πωλοῦσι τὰ ὄνια ῥαγδαίως προσέβαλον, ἔλακαῖς ἀσημοῖς καὶ τόξον βολαῖς καὶ περιμπνεύσει φόνον οὐ μικρὸν καὶ κίνδυνον αὐτοῖς ἐπιφέροντες. ὄθεν καὶ ἤναγκα-
 σθησαν οἱ τὴν ἔφοδον ὑφιστάμενοι ἐντὸς γενέσθαι τοῦ χάρα-
 κος. ἀθρόοι τοίνυν ἄλλος κατ' ἄλλον ὡς ἀπὸ διωγμοῦ τὴν 15
 εἴσοδον βιαζόμενοι, μεγάλης ταραχῆς τοὺς ἔνδον ἐπλήρωσαν, οἰομένους καὶ τοὺς ἐναντίους συνεισπεσεῖν, καὶ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν παρεμβολήν μετὰ τῆς ὄλης ἀποσκευῆς γενέσθαι ἀλώσιμον. νῦν γὰρ ἀσέληνος ἦν, καὶ διάκρισις οὐκ ἦν τῶν φεγγόντων ἢ τῶν διωκόντων, καὶ τίνες τῆς ἐναντίας μοίρας εἰσὶ. τὸ 20
 γὰρ τῶν Σκυθῶν μισθοφορικόν, ἐμπερὲς κατὰ πάντα τοῖς Τούρκοις ὄν, ἀμφίβολον ἐποίει τὸ νῦν ἐπικείμενον. τότε δὲ τότε καὶ φόβος ἐξαίσιος καὶ λόγος ἀπαίσιος καὶ βοή συμμι-

sus est cum reliqua multitudine ad eorum quae fierent aspectum et tanquam bellum gerendum sibi instaret: cum vero ad vesperum usque collibus quibusdam insedisset altis, neminemque qui ipsum aggressurus esset conspexisset (Turcae enim improbitate et dolo quam maxime imbuti insidiis omnia agunt audacibusque artibus) in castra rediit, sole iam nostrum terrae dimidium relincente. Turcae autem tanquam per insidias a tergo circumfusi eos, qui extra castra erant, Scythas et qui merces vendebant, magno cum impetu aggressi sunt, incertis ululatibus et arcus iactibus et equis circumvecti caedem non parvam et periculum iis afferentes: quamobrem etiam coacti sunt, qui portis adstarent, intra aggerem redire. itaque alii alios sequentes cum sic ut in persecutione in portam irruerent, eos qui intus erant magna trepidatione implerunt, quippe qui hostes quoque simul ingredi putarent totaque castra una cum omni apparatu expugnari. nox enim luna carebat, neque ullum erat discrimen fugientium vel persequentium neque qui ab aliena starent parte. Scythae enim mercenarii et omnino Turcis simillimi ancipitem tum rerum statum reddiderunt, tum vero ingens timor et rumor infaustus et clamor turbulentus et tu-

γῆς καὶ ἄσχημος κρότος καὶ πάντα μετὰ θορύβων καὶ κινδύ-
νων ἐδείκνυτο· καὶ πᾶς τις θανεῖν ἐπεθύμει μᾶλλον ἢ τοι-
οῦτον ἰδεῖν καιρὸν. καὶ τὸ μὴ κατιδεῖν ὡς εὐτυχὲς ἐνομί-
ζετο, καὶ τοὺς μὴ τοιοῦτον ἰδόντας ὡς εὐτυχεῖς ἐμακάριζεν.

5 Ἄλλ' ἐν τούτῳ πάθους τῶν Ῥωμαίων ὄντων, οὐκ ἠδυνή-
θησαν οἱ πολέμιοι ἐντὸς τοῦ χάρακος εἰσπεσεῖν, εὐλαβούμενοι
καὶ οὗτοι τὸ ἀπρόσφορον τοῦ καιροῦ καὶ τὰς κοινὰς ἐννοίας
εἰς ἑαυτοὺς ἐμπλέκοντες. οὐ μὴν γεγόνασιν ὀπισθόρμητοι,
ἀλλὰ δι' ὅλης νυκτὸς περιηχοῦντες ἦσαν ἐκτὸς δρόμοις καὶ
10 περιδρόμοις τὴν Ῥωμαίων παρεμβολήν, τόξοις καὶ σκυλμοῖς
βάλλοντες καὶ πανταχόθεν περιβομβοῦντες καὶ περιφοβοῦν-
τες αὐτούς, ὡς ἅπαν διανυκτερεῦσαι ἠνευγμένοις καὶ ἀγρύπ-
νοις τοῖς ὄμμασι· τίς γὰρ ἂν καὶ εἶχεν εἰς ὕπνον τραπήναι,
τοῦ κινδύνου τὴν ῥομφαίαν ἐσπασμένην μονονουχὶ προδεικ-
15 νύοντος.

Οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν τῆς ἵππα-
σίας καὶ τῆς εἰς μάχην προκλήσεως ἔληξαν οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ
καὶ τὸν ἔξωθεν παραρρέοντα ποταμὸν ὑφ' ἑαυτοὺς ποιησάμε-
νοι δίψει παραστήσασθαι τοὺς Ῥωμαίους ἐφιλονείκουν. ἐν
20 ταύτῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ μοῦρά τις Σκυθικὴ, ἔξαρχον ἔχουσα Τα-
μῖν τινα κατονομαζόμενον, τοῖς ἐναντίοις προσερούη· ὅπερ
οὐκ εἰς μικρὰν ἀγωνίαν τοὺς Ῥωμαίους ἐνέβαλεν, ὑποπτέον-

4. ἐμακάριζον?

multus incertus, et ab omni parte pericula et turba apparebant, omnes-
que mori malebant quam talem videre tempestatem: atque haec non
videre ut fortuna habebatur, iisque qui tale non videbant, tanquam
beatis gratulabantur.

Sed in hac difficultate versantibus Graecis non potuerunt ho-
stes aggerem invadere caventes et ipsi temporis importunitatem et
communes difficultates secum volventes: neque vero ab impetu de-
stiterunt, sed per totam noctem extra magno cum clamore equitabant
et circumvehebantur, Graecorum castra arcus iactibus et machinis ia-
cientes et undique circumsonantes et terrentes eos, ita ut omnes aper-
tis et insomniis oculis noctem degerent. quis enim somno adverti
posset, periculo gladium tantum non strictum minitante.

Verumenimvero ne sequenti quidem die hostes a circumequitando
et ad praelium lacessendo destiterunt, sed postquam etiam flumen ex-
tra praeterfluens occuparunt, siti Graecos subiicere studebant. hoc
vero die agmen quoddam Scytharum, duce quodam Tami vocato, ad
hostes defecit, quod magno Graecos percellerat timore, quum reliquos
etiam Scythas iam ab hoc tempore tanquam hostes cum illis conven-

τας καὶ τοὺς λοιποὺς τοῦ ἔθνους, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦδε πολεμίοις
 δαικότας συνδιατρίβουσι τούτοις καὶ συνδιαγωνίζεσθαι μέλλου-
 σιν. ἐξιόντες δὲ τινες τῶν πεζῶν μετὰ τόξων πολλοὺς τῶν
 Τούρκων ἀνέβλον καὶ τῆς παρεμβολῆς ἐκοτῆσαι συνέπεισαν.
 ὁ δὲ βασιλεὺς ἤθελε μὲν ἀγχεμάχῳ πολέμῳ καὶ ἀντιθέτῳ⁵
 παρεμβολῇ κρίναι τὸ τέλος παραυτίκα τῆς μάχης, τοὺς δ'
 ἀπόντας εἰς τὸ Χλίαι περιμένων στρατιώτας, πλῆθος ὄντας
 οὐκ εὐαρίθμητον καὶ συνήθως ἀεὶ προπολεμοῦντας καὶ ἡσκη-
 μένους μᾶλλον τὴν πυρρῆξιον ὄρχησιν, τὸν ἀγῶνα τοῦτον
 ὑπερετίθετο. ὡς δ' ἀπεγνώκει τὴν ἐκ τούτων βοήθειαν, καί¹⁰
 τι διακωλύσαι τούτους πρὸς τὴν ἄφιξιν ἰσχυρὸν ὑπελάμβα-
 νεν, ἐσκέφατο λοιπὸν εἰς τὴν ὑστεραίαν μετὰ τῶν συνόντων
 αὐτῷ προθύμως κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπάγωνίσασθαι. εἶχε δ'
 ἄμφω τοῦτον καὶ αὐθις ἐλπίς, ὡς οὐδὲ κἂν εἰς τὴν αὐριον
 ὑστερήσωσιν· ἠγνόει γὰρ ὡς ὁ στρατηγὸς τούτων μαθὼν¹⁵
 τὴν τοῦ σουλτάνου κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐπέλευσιν, ἄρας
 τοὺς ἀμφ' αὐτὰν ἅπαντας, διὰ τῆς Μεσοποταμίας φυγὰς
 ἀγεννώς εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐνέβαλε, μηδένα λόγον τοῦ δεσπό-
 του μήτε μὴν τοῦ εἰκότος ὁ δεΐλαιος θέμενος.

l. 199 v. Ὁ γοῦν βασιλεὺς κατὰ τὸ συγκείμενον τὴν εἰς τὸν πό-²⁰
 λεμον παρασκευὴν αὐριον ἐξαρτύσας τὰ κατ' αὐτὸν διετίθετο,
 ὅτι τῆς βασιλέως σκηνῆς ἐντὸς καθιστάμενος, ὁπότε τὴν εἰς
 τοὺς Σκύθας ἔποψίαν περιαιρηῆσαι βουλόμενος αὐτὸς ἐγὼ ὄρχη

12. τῶν om C.

turos unaque cum iis pugnatos suspicarentur. peditum vero quidam
 castris egressi arcubus multos Turcarum interemerunt et a castris re-
 cedere coegerunt. rex autem cominus et instructa acie discrimen iam
 adducere voluit pugnae. quum autem milites, qui Chliati abessent,
 exspectaret, immensam multitudinem et qui inter primos pugnare
 consuevissent, ad bellicam saltationem magis exercitati, pugnam in
 posterum distulit: desperans autem eos subventuros esse et gravè
 aliquid quominus auxilium ferrent eos impedire suspicans, iam suis
 cum copiis postero die hostes strenue aggredi statuit. nihilominus
 iterum etiam speravit, eos, licet postero die venirent, haud defuturos
 esse: ignorabat enim, duces eorum, quum sultanum in ipsum regem
 profectum esse comperisset, omnibus qui ipsum sequerentur, convoca-
 tis, per Mesopotamiam in Graecorum terram turpiter aufugisse, nulla
 domini ac ne decori quidem habita ratione, miserrimum illum.

Atque rex quidem secundum rerum statum apparatu bellico in
 posterum diem instructo res suas ordinavit, adhuc in regio tentorio
 considerans, quando ego, cum vellem suspicionem in Scythas illam tol-

κατασφαλίσασθαι τούτους τῷ βασιλεῖ συμβούλευσα. καὶ
 δῆτα τὴν βουλὴν ἐπαποδεξάμενος τελεστήν τὴν τοῦ ἔργου
 καὶ διοριστὴν ἀντίκα με προεβύλετο. οὐκοῦν καὶ κατὰ τὸ
 πάτριον αὐτοὺς καθορκώσας, ἢ μὴν ἀνεπιβούλευτον τηρῆσαι
 5 τὴν εἰς τὸν βασιλέα πίστιν καὶ τοὺς Ῥωμαίους, οὕτως αὐ-
 τοὺς ἀκριβεῖς τῶν σπονδῶν διατέθεικα φύλακας, καὶ γὰρ τῶν
 κατὰ σκοπὸν οὐ διήμαρτον· οὐδεὶς γὰρ ἐκ τούτων οὐδ' ἐν
 αὐτῷ τῷ πολέμῳ τοῖς πολεμίοις προσετέθη.

Ἐν ὅσῳ δὲ τα τοιαῦτα ἐπράττετο, καὶ οἱ στρατιῶται
 10 κατὰ τάξεις καὶ λόχους ἐπὶ τῶν ἵππων ἐφίσταντο, πρέσβεις
 ἤκον ἐκ τοῦ σουλτάνου τὴν εἰρήνην ἀμφοτέροις ἐπικηρυκεύο-
 μενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδέξατο μὲν αὐτοὺς, καὶ λόγων αὐτοῖς
 κατὰ νόμον τῶν πρέσβεων μεταδέδωκεν, οὐ πάνυ δὲ τούτους
 φιλανθρώπως ἐδέξατο. ὅμως δ' οὐν συνεπινεύσας καὶ τὸ
 15 προσκυνοῦμενον σημεῖον αὐτοῖς ἐπιδέδωκεν, ἵνα τῇ ἐπιδείξει
 τούτου ἀβλαβεῖς πρὸς αὐτὸν ἐπανέλθοιεν, κομίζοντες ἀγγελίας
 ἅς ἂν ἐκ τοῦ σουλτάνου διενωτίσσοιντο. δεδήλωκε γὰρ, τῷ
 ἀνεληπίστῳ τοῦ μηνύματος ἐπαρθεῖς, ἔν' ὁ σουλτάνος καταλι-
 20 πῶν τὸν τόπον τῆς παρεμβολῆς πδροωτέρω στρατοπεδεύση-
 ται· αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ὃς τὰς Τουρ-
 κικὰς εἶχε δυνάμεις πρότερον, ἐπιθήσει τὸν χάρακα, καὶ τη-
 νικαῦτα πρὸς συμβάσεις αὐτῷ παραγένηται. ἔλαθε δὲ τὴν

2. τελευτὴν C.

3. προεβάλλετο C.

5. σποδορῶν C.

18. ἐπαρθείση C.

lere, iureiurando eos adstringendi regi consilium dedi: atque revera
 consilio accepto operi absolvendo perficiendoque statim me praefficie-
 bat: itaque etiam secundum patrios mores eos sacramentum fidei in
 regem incorruptae conservandae iubens Graecos quoque eodem modo
 accuratos pactionum reddidi custodes neque inceptis, quae studerem,
 excidi: nemo enim horum ne in ipso quidem praelio ad hostes de-
 fecit.

Dum autem haec fiunt, et milites secundum ordines et turmas
 armati equos ascendunt, legati a sultani parte advenerunt pacem utri-
 que nuntiantes. rex autem excepit quidem eos et colloquium iis se-
 cundum morem legatorum concessit: sed omnino non hos humano
 modo excepit: tamen igitur aduens iis signum adulandi etiam dedit,
 ut hoc signo ostento integri ad ipsum venirent nuntios afferentes,
 quos a sultano accepissent. aperte enim inexpectato nuntio elatus
 erat, nimirum sultanum castrorum loco relicto ulterius castra positu-
 rum esse, regem vero ipsum illo in loco, quo Turcarum copiae es-
 sent, prius aggere iacto tum cum eo conventurum esse. nescius au-

νίκην διὰ τοῦ νικητικοῦ σημείου τοῖς ἐναντίοις παραπεμφάμενος, καθὼς οἱ τὰ τοιαῦτα διακριβοῦντες συμβάλλουσι· οὐ γὰρ ἔδει μάχης προκειμένης τοιοῦτον σύμβολον ἐξ ἑαυτοῦ πρὸς ἐναντίους μεταθεῖναι.

Τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε δυσάντητος ἡμῖν ὁ λόγος διὰ τὸ ἐργῶ-5
δες τῶν ἀτυχημάτων καὶ λίαν ἀπόφημον, καὶ τὴν εἰς τοὺς
Ῥωμαίους ἐπισυμβᾶσαν χαλεπωτάτην δυσκληρίαν.

Οὕτω τέλος ἔσχε οὐδ' ἀναβολὴν ἢ τῶν πρέσβεων ἄφι-
ξις, καὶ τινες τῶν ἐγγυτάτων τῷ βασιλεῖ κείθουσιν αὐτὸν
ἀποβαλέσθαι τὴν εἰρήνην ὡς ψευδομένην τὸ ἔργον καὶ ἀπα-10
τῶσαν μᾶλλον ἢ τὸ συμφέρον ἐθέλουσαν. δεδιέναι γὰρ φασὶ
τὸν σουλτάνον διὰ τὸ μὴ ἀξιόλογον ἔχειν δύναμιν καὶ περι-
μένειν τοὺς κατόπιν αὐτοῦ βαδίζοντας, καὶ τῷ προσχῆμαι
τῆς εἰρήνης μετεωρίζειν τὸν χρόνον, ὡς ἂν ἐπικαταλάβοι τὸ
ὕστερον τῆς δυνάμεως. τοῦτο ῥηθὲν διανίστησι τὸν βασι-15
λέα πρὸς πόλεμον. καὶ οἱ μὲν Τούρκοι κατὰ σφᾶς αὐτοὺς τὰ
τῆς εἰρήνης ἐπραγματεύοντο, ὁ δὲ βασιλεὺς σαλπίσας τὸ ἐννά-
λιον τὸν μόθον παραλόγως ἐκράτησε. καταλαβοῦσα δ' ἢ
φήμη τοὺς ἐναντιοὺς ἐξέπληξε. τέως δ' οὖν καθοπλισάμενοι
καὶ αὐτοὶ τὸ μὲν ἄχρηστον πλῆθος εἰς τοῦπίσω προήλαννον, 20
αὐτοὶ δὲ κατόπιν φαντασίαν ἐδίδουν πολεμικῆς ἀντιπαρατά-
ξεως. τὸ δὲ πλεῖστον φυγὴ τις κατεῖχεν αὐτούς, συντεταγμένας

11. ἐθέλουσαν interpres: C. ἐθέλουσι.

φρσι C.

tem victoriam victrix imagine hostibus miserat, ut ii qui in talia in-
quirunt conficiunt: neque enim oportebat pugna instante tale signum
ab ipso ad adversos transferri.

Inde ab his autem iam difficilis narratio propter atrocem ac ni-
mis infaustam calamitatem et ob gravissimam infelicitatem Graecos in-
gruentem.

Nondum finem tenebat neque dilatus erat adventus legatorum,
cum quidam e proximis regi persuadent, ut pacem abiiceret tanquam
simulatam revera et decipientem magis quam utilitatem spectantem.
timuisse enim, dicunt, sultanum, quippe qui non haberet memoratu
dignam vim et exspectare qui ab ipsius tergo progredierentur et pace
simulata tempus ducere, ut sibi adderet relictos milites: quae quidem
verba regem ad bellum perducunt. atque Turcae quidem inter se de
pace deliberaverunt: rex vero cum bellicum cecinisset pugna praeter
opinionem vicit. quae fama cum ad adversos pervenisset, eos timore
perculsit. interea vero et ipsi armati turbam inutilem in tergum re-
pulerunt, ipsi autem bellicae aciei spectaculum iam inde ab hoc
praebuerunt: plurimum vero terroris iis iniecerunt Graecorum pha-

νας ἰδόντας τὰς τῶν Ῥωμαίων φάλαγγας ἐν τάξει καὶ κόσμῳ καὶ πολεμικῷ παραστήματι, καὶ οἱ μὲν προήεσαν εἰς τοῦπίσω, ὃ δὲ βασιλεὺς κατόπιν αὐτῶν πανστρατιᾷ ἐπέδωκεν, ἕως ἄρα δαίλη ὀψία κατέλαβεν. ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς τοὺς 5 ἀντιτεταγμένους καὶ ἀντιπολεμοῦντας οὐκ εἶχε, τὴν δὲ παρεμβολὴν ἐψιλωμένην στρατιωτῶν καὶ πεζοφυλάκων ἐγίνωσκε, διὰ τὸ μηδ' εὐπορεῖν ἱκανοῦ πλήθους ὥστε καὶ παρατάξεις ἐνταῦθα καταλιπεῖν, ἤδη προεξαντληθέντων τῶν πλείστων, ὡς προδιείληπται, ἔγνω μὴ πλεῖον ἐπιτεῖναι τὴν δίωξιν, ἵνα μὴ λόχον πεποιηκότες οἱ Τοῦρκοι ἀφυλάκτῳ ταύτῃ 10 ἐπίθωνται, καὶ ἅμα διασκοπῶν ὡς εἰ πλεῖον ἐκμακρυνθεῖη, καταλήψεται τοῦτον ἐν τῇ ἐπανόδῳ ἢ νύξ, καὶ τηνικαῦτα οἱ Τοῦρκοι παλίντροπον θήσουσι τὴν φυγὴν, ἐκηβόλοι τυγχάνοντες. διὰ ταῦτα καὶ τὴν βασιλικὴν σημαίαν 15 ἐπιστρέψας νόστου ἐπιμνησθῆναι διήγγελλεν. οἱ δὲ πόρρω τὰς φάλαγγας ἔχοντες στρατιῶται, τὴν ἐπιστροφὴν τῆς βασιλικῆς σημαίας ἰδόντες, ᾤθησαν ἥτη τὸν βασιλέα περιπεσεῖν. ὡς δ' οἱ πολλοὶ πληροφοροῦσιν, ὅτι τῶν ἐφεδρεόντων αὐτῷ τις, ἐξάδελφος ὢν τῷ τοῦ βασιλέως προγονῷ Μιχαήλ, προβεβουλευμένην ἔχων τὴν κατὰ τούτου ἐπιβουλήν, αὐτὸς τὸν τοιοῦτον λόγον τοῖς στρατιώταις διέσπειρε, καὶ ταχὺ τοὺς οἰκείους ἀναλαβῶν (ἐμπειστέντο γὰρ παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως καλοκαγαθίας οὐ μικρὸν τι μέρος λαοῦ) φυγὰς εἰς

langes, quas acie instructa et secundum ordines et disciplinam collocatas et bellico cum habitu videbant. atque hostes quidem porro regressi sunt, rex vero omnibus cum copiis eos secutus est, donec vespere adesset. cum autem rex sibi oppositos et resistentes non haberet, castra autem nudata militibus peditibusque vigilantibus cognosceret: quia non satis secum habuit copiarum, ita ut etiam ordines ibi relinqueret defatigatis iam ut supra dictum plerisque, statuit non ulterius eos persequi, ne Turcae insidiis factis castra a praesidiis relicta aggredierentur, simulque cogitans, noctem se redeuntem occupaturam esse, si ulterius viam extenderet et Turcas e fuga regressuros tum esse, quippe qui telis bene uterentur. quamobrem regium signum revertens reditus meminisse omnes iussit. qui vero ulterius acie aberant milites, regium signum retro versum videntes, in cladem regem incidisse putarunt: ut autem plerique persuasum habent, insidiantium ei aliquis, Michaelis regis parentis ex fratre filius, antea iam molitus huic insidias, ipse talem famam per milites divulgavit, et celeriter suis receptis (credita enim erat ei haud parva militum pars a regis maiestate) fugitivus in castra rediit: hunc autem imitati qui propius adstarent ordines ad unum omnes fugam sine pugna accipiebant

τὴν παρεμβολὴν ἐπανεδράμα. μιμησάμενοι δὲ τοῦτον οἱ πλησιέστεροι λόχοι εἷς καθ' ἓνα τὴν φυγὴν ἀμαχητὶ διεδέξαντο, κἀκείνους ἕτεροι. καὶ οὕτως ὁ βασιλεὺς ἰδὼν τὸ παράλογον τῆς ἐξαγωνίου φυγῆς, ἔσθη μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, τὴν τῶν οἰκείων φυγὴν, ὡς ἔθος, ἀνακαλούμενος. ἦν δὲ ὁ ἑπακούων 5 οὐδεὶς. τῶν δ' ἐναντίων οἱ ἐπὶ λόφῳν ἰστάμενοι, τὸ τῶν Ῥωμαίων ἰδόντες ἐξαίφνης ἀτύχημα, τῷ σουλτάνῳ καταγγέλλουσι τὸ γινόμενον, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῷ κατεπειγουσιν. εὐθύς οὖν ἐπανελθόντος αὐτοῦ μάχη τις ἀθρόον τῷ βασιλεῖ προσρήγνυται· καὶ κελεύσας τοὺς ἀμφ' αὐτόν μὴ ἐνδοῦναι 10 μὴδὲ μαλακόν τι παθεῖν, ἡμύνατο μὲν ἐρρωμένως μέχρι πολιοῦ. ἐν δὲ τῷ μέσῳ τῆς τῶν ἄλλων φυγῆς περιαντλησάσης ἔξω τὸν χάρακα, συμμιγῆς τις ἦν ἐκ πάντων βοή καὶ ἄτακτος δρόμος, καὶ λόγος οὐδεὶς ἀπηγγέλλετο καιρῖος, τῶν μὲν λεγόντων ἰσχυρῶς ἀντιπαρατάξασθαι τὸν βασιλεῖα μετὰ τῶν 15 ὑπολειμμένων αὐτῷ καὶ τοὺς βαρβάρους τρέψασθαι, τῶν δὲ σφαγὴν ἢ ἄλωσιν καταγγελλόντων αὐτοῦ, καὶ ἄλλων ἄλλα συνειρόντων καὶ παλίντροπον ἑκατέρου μέρους τὴν νίκην καταλεγόντων, ἕως ἤρξαντο καὶ τῶν σὺν αὐτῷ Καππαδοκῶν πολλοὶ κατὰ μοίρας τινὰς ἐκέϊσε ἀποφοιτῶν. εἰ δὲ τι καὶ 20 αὐτὸς τοῖς φεύγουσιν ἀντίξους γεγωνῶς πολλοὺς ἡμυνάμην, τὴν ἀνάκλησιν ἐπιτρέπων τῆς ἤττης, ἕτεροι λεγέτωσαν. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο καὶ τῶν βασιλικῶν ἵππων πολλοὶ μετὰ τῶν

18. συναιρόντων C.

23. ἵπποτων? an ὀπαδῶν?

atque illos alii secuti sunt. atque ita rex cum videret milites de improviso e pugna fugientes, restitit cum iis, qui ipsi adstabant, milites ex consuetudine a fuga revocans: sed erat, qui cum exaudiret nemo. hostium vero qui collibus insisterent, Graecorum videntes subitam fortunam (adversam) sultano factum nuntiant et eum ad revertendam impellunt. quo statim vehementem rex incidit in pugnam: et cum eos, qui cum ipso essent, recedere vel timide se gerere vetuisset, strenue pugnavit per magnum temporis spatium: interea vero cum aliorum fuga ulterius in castra se effunderet, commixtus omnium erat clamor cursusque inordinatus neque ullum dextrum pronuntiabatur verbum: alii enim regem cum iis qui reliqui essent strenue obsistere barbarosque in fugam vertere nuntiabant, alii eum perditam vel captum ferebant, alii alia dictabant et utriusque partis victoriam diversam pronuntiabant, donec inciperent etiam Cappadocum, qui cum eo essent, multi secundum turmas illuc reverti: num vero eundem quoque fugientibus obsistens multos arcuerim, cladem resarciens, alii dicunt. postea vero multi equitum regionum, cum equis revertentes, quid fieret, interrogati, se regem non vidisse re-

Ἐπιπῶν ἐπαναστρέφοντες μὴ ἰδεῖν τὸν βασιλέα, τί γέγονεν, ἐρω-
 τώμενοι ἀπεκρίναντο. καὶ ἦν σεισμός οἶος καὶ ὄδυρμός καὶ
 πόνος καὶ φόβος ἀκίχτος, καὶ ἡ κόνις αἰθέριος, καὶ τέλος οἱ
 Τοῦρκοι πανταχόθεν ἡμῖν περιρρέοντες. ὅθεν καὶ ὡς εἶχεν
 5 Ἐκαστος ὀρμῆς ἢ σπουδῆς ἢ ἰσχύος, φυγῇ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν
 ἐπίστευσεν. οἱ δ' ἐναντίοι κατόπιν διώκοντες οὓς μὲν ἀνεῖλον
 οὓς δὲ ζωγράφῃ εἶλον, ἑτέρους δὲ συνεπάτου. καὶ ἦν τὸ
 πρᾶγμα λίαν ἐπώδυνον καὶ πάντα θρῆνον ὑπερβάλλον καὶ κο-
 πετόν. τί γὰρ ἄλεινότερον τοῦ στρατόπεδον ἅπαν βασιλικὸν
 10 φυγῇ καὶ ἥττη παρὰ βαρβύρων ἀπανθρώπων καὶ ἀποϊόμων
 ἐλαυνέσθαι, καὶ τὸν βασιλέα βαρβαρικοῖς ὄπλοις ἀβοήθητον
 περιεστοιχίσθαι, καὶ τὰς βασιλείους σκηνὰς καὶ τὰς ἡγεμονι-
 κὰς ἄμυ καὶ στρατιωτικὰς ὑπὸ τοιοῦτων ἀνδρῶν κυριεύεσθαι,
 καὶ ἅπαν ἀνάστατον τὸ Ῥωμαϊκὸν καθοραῶσθαι, καὶ βασιλείαν
 15 ἐν ἀκαρεῖ κατανοεῖν συμπεσοῦσαν.

Καὶ τὰ μὲν τοῦ λοιποῦ πλήθους ἐν τούτοις· τὸν δὲ
 βασιλέα περιεστοιχίσαντες οἱ πολέμιοι οὐκ εὐχείρωτον ἔσχον
 εὐθύς, ἀλλ' ἄτε στρατιώτης καὶ πολεμικῆς ἐμπειρίας εἰδήμων
 καὶ κινδύνοις προσομιλήσας πολλοῖς, καρτερῶς ἡμύνατο τοῦς
 20 προσπίπτοντας, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τέλος ἐπλήγη φασγάνῳ
 τὴν χεῖρα, τοῦ τε ἵππου βέλεσι κατακοντισθέντος ἐκ ποδὸς
 μαχόμενος ἴστατο. καμῶν δ' ὅμως πρὸς ἑσπέραν ἀλώσιμος
 καὶ ὑπόσπονδος, φεῦ τοῦ πάθους, ἐγένετο. καὶ τῇ μὲν νυκτὶ

sponderunt: atque erat perturbatio tanquam et ululatus et labor et
 fuga rapida: pulvis ad coelum tollebatur, atque postremo Turcae
 undique nobis circumfluebant: quamobrem etiam quisque pro viribus
 vel celeritate vel opibus fugae salutem commendavit. hostes vero a
 tergo insequentes alios interfecerunt, alios vivos ceperunt, alios cal-
 carunt: atque erat res nimis tristis omnique luctu ac planctu maior.
 quid enim miserius quam exercitum omnem regium in fugam et cla-
 dem a barbaris inhumanis et crudelibus pelli et regem barbaris armis
 absque auxiliis circumdatum esse et regis ducumque tentoria simul et
 militum talibus ab hominibus expugnata esse, quam omnia Graeca per-
 turbata regnumque brevi lapsurum videre: atque reliquus quidem ex-
 ercitus ita se habebat.

Regem vero circumvenientes hostes non tractabilem invenerunt
 illico: sed ut miles et experientiae bellicae peritus periculisque usus
 multis aggredientes strenue arcuit: multisque interfectis postremo
 ictus est gladio in manu et equo telis deiecto pedes pugnavit. defa-
 tigatus tamen ad vesperum (miserabile dictu!) sub conditionibus de-
 diticius factus est. atque nocte quidem illa ut vulgi aliquis terrae

ἐκείνη ἔτι, ἴσως τοῖς πολλοῖς, ἐπὶ γῆς ἀτίμως καὶ περιωδύ-
 νως κατέδραθε, μυριάσις πανταχόθεν καὶ ἀφορήτοις περικλυζό-
 μενος τοῖς ἐκ τῶν λογισμῶν καὶ τῶν κατ' ὄψιν ἀνιαρῶν κύ-
 μασι· τῇ δ' ἐπαύριον ἀγγελθείσης τῷ σουλτάνῳ καὶ τῆς τοῦ
 βασιλέως ἀλώσεως, χαρὰ τις ἄπλετος ὁμοῦ καὶ ἀπιστία κα-
 5 τέσχεν αὐτόν, οἰόμενον ὡς ἀληθῶς μέγα τι καὶ ὑπερμέγεθες
 εἶναι τὸ μετὰ τῆς ἥτης τοῦ βασιλέως καὶ αὐτόν ἐκεῖνον δο-
 ρυάλωτον καὶ οἰκέτην λαβεῖν. οὕτως ἀνθρωπίνως καὶ νουνε-
 χῶς τὸ προτέρημα τῆς νίκης οἱ Τοῦρκοι ἐδέξαντο, μῆτε με-
 γαλαυχῆσαντες οἷα φιλεῖ περὶ τὰς εὐτυχίας ὡς ἐπίπαν πε-
 10 ριπολεῖν, μῆτε τῇ οἰκείᾳ δυνάμει τὸ γεγονός ἐπιτρέψαντες,
 ἀλλὰ τὸ πᾶν τῷ θεῷ ἀναφέροντες, ὡς μεῖζον ἢ κατὰ τὴν
 ἑαυτῶν ἰσχὺν ἀποτελέσαντες τρόπαιον. διὰ τοῦτο καὶ προ-
 σαχθέντος τῷ σουλτάνῳ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ εὐτελεῖ καὶ
 στρατιωτικῇ ἀμπεχόνῃ, καὶ αὐθις διαπορῶν ἦν καὶ μαρτυρίαν¹⁵
 περὶ τούτου ζητῶν. ὡς δ' ἐπληροφορήθη παρὰ τε ἄλλων
 καὶ τῶν εἰς αὐτόν ἀφικομένων ποτὲ πρέσβων, τὸν τῶν Ῥω-
 μαίων βασιλέα τυγχάνειν τὸν παριστάμενον, εὐθὺς ἐξανέστη
 καὶ αὐτός, καὶ περιπτυσάμενος τοῦτον "μὴ δέδιθι" ἔφη, "ὦ
 βασιλεῦ, ἀλλ' εὐελπὶς ἔσο πρὸ πάντων, ὡς οὐδενὶ προσομι-
 20 λήσεις κινδύνῳ σωματικῷ, τιμηθῆσῃ δ' ἀξίως τῆς τοῦ κρά-
 τος ὑπεροχῆς. ἄφρων γὰρ ἐκείνος ὃ μὴ τὰς ἀπροόπτους
 1.201 r. τύχας ἐξ ἀντεπιφορᾶς εὐλαβούμενος." ἐπιτάξας οὖν αὐτῷ

sine honore et miserrimus insedit, innumerabilibus undique et into-
 lerabilibus considerationis et aegritudinis quae ante oculos esset un-
 dis submersus. postero autem die cum etiam regem captum esse sul-
 tano nuntiatum esset, gaudium immensum simul et dubitatio eum te-
 nebat, cum putaret magnam revera rem et ingentem esse, quod prae-
 ter cladem regis etiam illum ipsum captum et servum haberet. ita
 modo humano et prudenter commodum victoriae Turcae acceperunt,
 neque gloriantes, ut in rebus secundis plerumque fieri solet, neque
 ipsorum copiis factum tribuentes, sed totum ad deum referentes quippe
 qui maiora quam pro ipsis vi trophaea confecissent. quamobrem
 etiam postquam adductus est ad sultanum rex vili et militari veste
 indutus, rursus ille haesitabat et testimonium de illo quaerebat: cum
 autem ei persuasum esset et ab aliis et a legatis qui olim ad illum
 ventitabant, illum qui adstaret esse Graecorum regem, tum surrexit et
 ipse et amplexus hunc. ne timeas, inquit, rex: sed tranquillo sis
 animo coram omnibus, cum in nullum corporis periculum incasurus
 sis: sed honoraberis digne potentiae principatu: imprudens enim ille,
 qui improvisos casus ex ultione non timeat. imperans igitur ut ei

σκηνην ἀποτευχθῆναι καὶ θεραπείαν ἀρμόζουσαν, σύνδειπνον αὐτὸν αὐτίκα καὶ ὁμοδίαιτον ἀπειργάσατο, μὴ παρὰ μέρος καθίσας αὐτόν, ἀλλὰ σύνθρονον ἐν εὐθύτητι τῆς ἐκκρίτου τάξεως καὶ ὁμόδοξον κατὰ τὴν τιμὴν ποιησάμενος. οὕτω δὲ 5 τῆς ἡμέρας συνερχόμενος τούτῳ καὶ συλλαῶν, καὶ πρὸς παρὰ κλησιν ἀνακτώμενος διὰ πολλῶν ἐπρασμάτων ἀναγόντων εἰς τὴν βιωτικὴν περιπέτειαν, μέχρις ἡμερῶν ὀκτώ τῶν ὁμοίων αὐτῷ ἐκοινώνει καὶ λόγων καὶ ἁλῶν, μηδὲ μέχρι καὶ βραχυτάτου λόγου πρὸς τοῦτον ἐμπεπαρηγηκώς, ἣ ὅσον δοκούντων 10 τινῶν σφαλμάτων ἐν τῇ ἐλάσει τῆς στρατιᾶς ὑπομνήσας, ὁπότε καὶ ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις μετὰ τῶν ἄλλων κἀνταῦθα δικαία καὶ ἀρρεπῆς κατεφάνη. οὐ γὰρ οἱ ἄλλοι μόνον ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἄλωθεις βασιλεὺς ἄξιον εἶναι νικᾶν αὐτὸν ἀπεφῆνατο, εἰ νόμον μὴ ἔχων ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθροὺς ἀνεπαισθη- 15 τως ποιεῖ τὸν θεῖον νόμον ἐκ φυσικῆς καὶ ἀγαθῆς διαθέσεως· οὐ γὰρ τοῖς ὑπερόπταις ὁ παντέφορος ὀφθαλμὸς ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς καὶ συμπαθέσι τὸ κράτος χειροτονεῖ, ἐπεὶ μὴ ἔστι προσωποληψία, κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον εἰπεῖν, παρὰ τῷ θεῷ. καὶ γὰρ ἐν τινι συλλόγῳ διερωτήσαντος τοῦ σουλτάνου τὸν 20 βασιλέα "τί ἂν ἔδρασας εἰ οὕτως ἔσχες αὐτὸς ἐμὲ ὑποχείριον;" ἀνυποκρίτως καὶ ἀθωπεύτως ἐκεῖνος ἀπήγγειλεν "ὅτι πολλαῖς ταῖς πληγαῖς κατεδαπάνησά σου τὸ σῶμα γίνωσκε." ὁ δὲ "ἀλλ' ἐγὼ" φησὶν "οὐ μιμήσομαί σου τὸ αὐστηρὸν καὶ ἀπό-

tentorium pararetur et cultus idoneus, coenae eum statim et victus socium reddidit, cum eum non praeter ordinem constitueret, sed assidentem ingenue electo concilio et aequae honore celebratum faceret. ita bis per diem ad hunc veniens et confabulans cum eo et ad solatium restituens multis sermonibus, qui vitae mutationem revocarent, per octo dies cum eo eadem communicabat verba et salem, cum ne in minimo quidem sermone hunc offenderet neque quosdam in persecutione exercitus errores commemoraret, quando etiam dei iudicium ut in ceteris ita hic quoque iustum et immotum apparuit. neque enim ceteri solum sed et ipse rex captus dignum eum esse victoria declaravit, quoniam legem non habens diligendi hostes sensim sibi statuit legem divinam e bona naturae suae dispositione: neque enim superbis omnia contemplans (dei) oculus sed tenuibus et misericordibus victoriam tribuit, cum non sit, ut secundum Paulum divum loquamur, coram deo nobilitatis respectus: cum enim per colloquium interrogasset sultanus regem, quid tu, inquit, fecisses, si ita me ipse subditum habuisses, ille sincere et sine ulla assentatione respondit: accipe, me tuum corpus multis verberibus confecturum fuisse. tum hic: sed

τομην." διακατεργήσαντες οὖν ἐν τούτοις ἀμφοτέρον μέχρι τῶν δηλωθεισῶν ἡμερῶν, καὶ σπονδὰς ποιησάμενοι καὶ συνθήκας εἰρηνικὰς, εἶτα καὶ κῆδος ἐπὶ τοῖς ἰδίοις παισὶ συστήσαντες, μόνην δεξιῶσιν ἀδρᾶν τοῦ βασιλέως αὐτῷ προσομολογήσαντος ἐκεῖθεν ἀπ' ἀλλήλων διεχωρίσθησαν, ἀπολύσαντος αὐτὸν τοῦ 5 σουλτάνου σὺν πολλῇ τῇ περιπλοκῇ καὶ τῇ συντακτικῇ τιμῇ πρὸς τὴν οἰκείαν βασιλείαν, προσειδόντος δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων ὁπόσους ἤτήσατο, καὶ πρέσβεις ἐκ τῶν οἰκείων.

Εἰς δὲ τὸ Μαντζικέρτ τὸ κάστρον φθάσαντες πολλοὶ τῶν Ῥωμαίων καταφυγεῖν κατεῖχον αὐτό. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς 10 ἐπανῆλθε, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀφέντες τοῦτο ἐκεῖνοι νυκτὸς ἐξέφυγον. ἀπ' ὧν καὶ τινες πολεμίους περιπεπωκότες διεκινδύνευσαν· οἱ δ' ἄλλοι πρὸς τὰ σφέτερα διεσώθησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς κατηντηκῶς εἰς Θεοδοσιούπολιν μετὰ Τουρκικῆς τῆς στολῆς, καὶ ὑποδεχθεὶς φιλοτίμως, ἡμέρας τινὰς ἐκεῖσε διε- 15 καρτέρησε, θεραπευόμενος μὲν τὴν χεῖρα, συνδιαναπαύων δὲ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ ἀνακτώμενος, Ῥωμαϊκὴν τε σκευὴν ἄρτι καινίζων, καὶ τὴν ἄλλην ἐκεῖσε κατασκευάζων ἐπίτευξιν διὰ τὸ μέλλειν εἰς τὰ πρόσω τῆς Ῥωμαίων χωρεῖν. ἄρας οὖν ἐκεῖθεν μετὰ βασιλικῆς τῆς σκευῆς τε καὶ προπομπῆς 20 διῆει τὰς Ἰβηρικὰς κόμας, ὀλίγους πάνυ καταλαβῶν τῶν φυγάδων τῆς μάχης στρατιωτῶν, οὓς καὶ αὐτοὺς μετὰ τῶν συ- νελευθερωθέντων εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος συνεί-

equidem, inquit, non imitabor austeros tuos et crudeles mores. postquam igitur in his ambo versati sunt usque ad declaratos dies et fidem et pacis pacta iunxerunt, deinde etiam affinitatem in liberis suis composuerunt, dextra tantum fidei teste data inde discesserunt a se invicem, cum sultanus eum dimitteret multo cum amplexu et honoribus prosecutionis ad ipsius regnum, atque adderet etiam Graecorum, quotquot requisivit, et legatos ex suis.

Ad Mantzikertum autem castellum celeriter multi Graecorum confugientes id tenuerunt. cum autem rex alia via rediret, relicto eo illi nocte fugerunt: ex quibus etiam alii in hostes incidentes periculum subierunt, ceteri in sua incolumes venerunt. rex autem, cum advenisset Theodosiopolin cum agmine Turcico et honorifice exceptus esset, dies nonnullos ibi moratus est, curans manum suam simulque reliquum reficiens corpus et restituens Graecumque apparatus novans atque cetera ibi parans impedimenta quia longius in Graecorum terram processurus erat. profectus igitur inde cum regio apparatu et comitatu Ibericos pagos peragravit, paucos omnino recipiens fugitivorum proelii militum, quos et ipsos cum liberatis secum habebat, re-

λεκτα παρὰ τῶν προσοίκων τῶν ἐκεῖσε κωμῶν τε καὶ πόλεων. συνῆσαν δὲ τούτῳ καὶ πρέσβεις παρὰ τοῦ σουλτάνου προσε- f. 201 v. φροδιασθέντες αὐτῷ.

Ταύτης οὖν τῆς φήμης αὐτήκοοὶ καὶ ἡμεῖς γεγονότες ἐν
 5 Τραπεζοῦντι (ἐκεῖσε γὰρ κατηνέχθημεν, διαπόντιον τὴν πορείαν ποιῆσαι σκεψάμενοι) ἀμήχανον ἄμα καὶ ἄπιστον τὸ πρᾶγμα ἠγοούμεθα, καὶ διὰ τοῦτο τὴν διὰ θαλάσσης ὁδὸν ἠνύομεν ἀμεταστρεπτί, πλοιάρια τῶν ἐγχωρίων ἱκανὰ μισθωσάμενοι. συνῆσαν γὰρ καὶ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ἄνδρες ἐκ τῶν πρώτων τῆς
 10 συγκλήτου βουλῆς, παραδόξως τὸν κίνδυνον συνδιαφυγόντες ἡμῶν. ἕτεροι δὲ κατεκόπησαν ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ καὶ τῷ θρασυμῷ, μεθ' ὧν καὶ Λέων ἐκεῖνος ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων, ἀνήρ λόγῳ καὶ γνώσει διαφανέστατος, καὶ ὁ μάγιστρος Εὐστράτιος, καὶ πρῶτος ἀσηκῆτις ὁ Χοιροσφάκτης. ἕλω δὲ καὶ ὁ πρω-
 15 τοςβέστης Βασίλειος ὁ Μαλέσης, τὰ πρῶτα φέρων τῷ βασιλεῖ, τὸ τοῦ λογοθέτου τῶν ὑδάτων ὀφφίκιον περιεζωσμένος, λόγῳ καὶ αὐτὸς καὶ πείρα πολλῶν ὑπερκείμενος.

Μέχρι μὲν οὖν τούτων ἀσύγχυτος ἡμῶν ὁ λόγος καὶ οἶον ἀπερικτύπητος καὶ ἑμαλώτερον βαίνων, κἄν εἰ καὶ προ-
 20 σάντεις εἶχε καὶ οἰκτρὰς τὰς ἐπεξηγήσεις. τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε τίς ἂν κατὰ μέρος τὸ πλῆθος τῶν ἐπισυμβάντων χαλεπῶν διηγήσαιο; οὐ πρόσαντες ἡμῶν τὸ προκείμενον μόνον, ἀλλὰ

16. περιεζωσμένοι C.

liqua autem multitudo collecta est a vicinis illorum pagorum et urbium: aderant huic etiam legati, a sultano ei additi.

Quam quidem famam cum etiam nos Trapezunte audivissemus, (illuc enim delati eramus, trans mare proficisci conati) fieri non posse simul et fide carere rem putabamus, atque propterea iter maritimum perficiebamus sine mutatione, cum naves incolarum idoneas conduxissemus. aderant enim etiam ex aula regia viri primarii consilii qui praeter spem nobiscum periculum effugerant. alii autem occisi sunt in ipso bello et fuga, inter quos etiam Leo ille, qui a supplicibus libellis erat, vir oratione et prudentia illustrissimus: et magister Eustratius, et primus a secretis, Choerosphactes: captus est etiam primus vestiarius Basilius Malesas, principatum habens apud regem et rationum aquarum descriptoris officio praeditus, oratione et ipse et experientia multis superior.

Hactenus igitur composita nobis erat oratio neque quasi circumfusa, et aequalius procedebat, etiamsi adversas exhiberet et miseris expositiones. inde autem quis ex ordine multitudinem difficultatum, quae accesserunt, enarrare possit? neque enim adversum solum

καὶ λίαν ἀπόροιστον διὰ τὴν τῶν γεγεμένων ἀληθῆ σκυθρω-
πότητα.

Ἦλανε μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἐξ ἑώας πρὸς τὴν ἑσπέραν
μέχρι Κολωνείας αὐτῆς· ἐπὶ δὲ γένοιτο ἐντὸς τοῦ Μελι-
σοπετρίου (κάστρον δὲ τοῦτο ἐπὶ τινος λόφου κείμενον), ἦρ-
5 ξαντο τούτῳ προσομιλεῖν τὰ δεινὰ. ὁ γὰρ σύμβουλος αὐτῷ
καὶ πρῶτα τῆ στρατηγία Παῦλος πρόεδρος, ὃν ἀπὸ τοῦ κα-
τεπανικίου τῆς Ἐδέσσης μεταπεμφόμενος ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ
πρὸς Πέρσας ἐλαίνειν εὖρεν ἐν Θεοδοσιουπόλει σχεδιάζοντα
τὴν ταύτης ἀρχὴν διὰ τὸ τὸν δοῦκα προαλωθῆναι μετὰ τοῦ¹⁰
βασιλέως, καὶ πάντα εἶδαι αὐτῷ συναϊρόμενον, νύκτωρ δια-
δράς τὴν βασιλίδαν κατέλαβε, μαθὼν τὰ γεγενημένα κατ' αὐ-
τὴν καὶ τὴν τῆς Ἀγούστου προαίρεσιν. αὕτη γὰρ ἀπογονούσα
τὴν τοῦ βασιλέως ἀπόλυσιν μετεπέμψατο μὲν καὶ τὸν τοῦ πρῶ-
του ἀνδρὸς καὶ βασιλέως ὁμαίμονα Ἰωάννην τὸν Καίσαρα μετὰ¹⁵
δύο αὐτοῦ υἱῶν, ὧν ὁ εἷς ὁ Ἀνδρόνικος νέηλος ἦν ἐκ τῆς
στρατιᾶς καταλαβὼν ἐν φυγῇ, διεπέμψατο δὲ καὶ δόγματα
πρὸς πάσας τὰς ἐπαρχίας, μὴ ὄλωσ ἀπαντῆσαι τῷ Διογῆνῃ
διαταττόμενα καὶ τὴν βασιλικὴν τούτῳ προσκύνῃσιν προσενεγκεῖν
καὶ τιμῆν. ἀλλὰ τοῦ Καίσαρος εἰσιόντος μετὰ τῶν δύο υἱέων²⁰
καὶ τῆ βασιλίδι προσμιζαντος ἐν τῷ παλατίῳ, μεταστρέφεται
κατ' αὐτῆς ἢ βουλή τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀποκηρύξεως καὶ διώ-
ξεως. διὸ καὶ τὸν μὲν πρῶτον υἱὸν αὐτῆς, ὃν ἐκ τῆς τοῦ
Δούκα συναφείας ἀπέτεκεν, αὐτοκράτορα καὶ δεσπότην φη-

1. ἀπόροιστον C.

(argumentum) propositum est, sed etiam valde inaccessum propter fa-
ctorum crudelem asperitatem.

Profectus igitur rex mane ad vesperum usque ad Coloneam.
cum autem intra Melissopetrium (castellum est hoc, in colle situm)
esset, coeperunt ei accidere mala. consilii enim eius particeps et
belli princeps, Paulus praeses (quem ex praefectura Edessae arcessi-
tum rex, cum ad Persas proficisceretur, Theodosiopoli invenit ex tem-
pore procuratorem, quia dux cum rege captus erat, et in omnibus se
adiuvare arbitrabatur) nocte fugiens regiam cepit, cum audivisset facta
de ea et augustae voluntate. haec enim desperans regis liberationem
arcessivit etiam primi viri et regis fratrem Ioannem Caesarem cum
duobus eius filiis, quorum alter Andronicus redux erat ex expeditione,
reversus per fugam. misit autem etiam decreta ad omnes provincias,
omnino non obviam ire Augusto iubentia et regiam huic salutationem
tribuere et honorem. sed postquam Caesar ingressus est cum duobus
filiis et reginae se coniunxit in palatio, mutatur contra eum volun-
tas virum deliciendi et persequendi: quomobrem etiam primum eius

μίζουσιν, ἐν τῷ τοῦ χρυσοτρικλίνου βασιλείῳ θρόνῳ καθιδρύν-
σαντες αὐτόν, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζουσι μόναρχον· τὴν τε
δέσποιναν καὶ μητέρα τούτου καθαιροῦσι μετὰ σφοδρᾶς τῆς
ἐπιφορᾶς, εἶτα καὶ πλοίῳ παραδόντες ὑπερόριον τίθενται κατὰ
5 τὸν ἑῶν πορθμόν, ὃν Στενὸν οἱ πολῖται κατονομάζουσιν ἐκ
τῆς θέσεως, ἐγκαταστήσαντες ταύτην τῷ παρ' αὐτῆς συστάντι
φροντιστηρίῳ καὶ λεγομένῳ Πιπεροῦδῃ, μελαμφοροῦσαν ἐπα-
ποδείξαντες καὶ κεκαρμένην τὰς τρίχας, καὶ τῷ τάγματι τῶν
μοναζουσῶν καταξεύξαντες.

10 'Ο δ' οὖν Διογένης μέχρι τοῦ θέματος τῶν Ἀρμενια- f. 202 r.
κῶν προΐων, ἐπεὶ τὰ κατ' αὐτόν ἐπληροφορήθη, καὶ ὡς τοῖς
πολίταις καὶ τοῖς ἀνακτόροις ἐπικεκήρυκται, φρούριόν τι κα-
τασχὼν Δόκειαν κατονομαζόμενον ἐκεῖσε κατεστρατοπεδεύσατο.
ὁ δὲ Καῖσαρ καὶ ὁ τὰ σκῆπτρα νέον ἐγχειρισθεὶς τούτου
15 ἀνεψιός, μετὰ τὸ πάντα τὰ κατὰ τὴν βασιλεύουσαν διαθεῖναι
κατὰ τὸ βεβουλευμένον αὐτοῖς, καὶ τοὺς μὲν τῆς συγκλήτου
βουλῆς οἰκειώσασθαι καὶ τιμᾶν αὐτοὺς προκατέρχασθαι, πρὸς
δὲ τοὺς τῆς ἀγορᾶς τὰ συνήθη δημηγορῆσαι καὶ ὡς τὴν πα-
τρῶν βασιλείαν ψήφῳ θεοῦ εἰς ἑαυτὸν ἀνεκτήσατο, καὶ ὑπο-
20 σχέσει φιλανθρωποῖς ἐνέλπιδας τούτους ποιήσασθαι, στρα-
τιὰν πέμψαι κατὰ τοῦ Διογένους ἐσκέψαντο. καὶ στρατηγὸν
αὐτοκράτορα προχειρισάμενοι τῶν τοῦ Καίσαρος υἱῶν ἕνα,
Κωνσταντῖνον ὀνόματι, τὸ ἀξίωμα πρωτοπρόεδρον, τοὺς πα-
ρατυχόντας τῶν στρατιωτῶν αὐτῷ ἐγχειρίζουσι, καὶ ταχέως

2. an τὴν δὲ?

filium, quem ex Ducis coniunctione genuerat, imperatorem et dominum renuntiant, in aurei triclinii regio solio collocantes eum et imperium ei tradunt unicum, et dominam matremque eius deiciunt ingenti cum impetu: deinde etiam navi traditam exsulem ferunt ad orientale fretum (quod angustum cives vocant ex situ), includendam monasterio ab ea condito et vocato Piperude, vestibus nigris indutam et crinibus tonsis ordini monacharum adscriptam.

Augustus igitur usque ad provinciam Armeniacam progressus, postquam quae ad eum pertinebant comperit, proscriptum se esse a civibus et palatio, castello capto, quod Dosceia vocatur, ibi castra posuit. Caesar autem et, cui sceptrum nuper traditum erat, huius affinis postquam, quae constituta erant in reginam disposuerunt, et senatores sibi conciliarunt et honorare eos coeperunt, in foro autem res consuetas locuti sunt, et quomodo regnum paternum ex sententia dei sibi reconciliasset, et postquam promissis humanis bona hos spe impleverunt, exercitum mittere contra Augustum statuerunt. atque cum ducem summum Caesaris filiorum unum creassent, Constantinum, dig-

τῆς βασιλευσούσης ἐκπέμπουσιν· ὅς καὶ ἄλλους τῶν ἐπαρ-
 χιωῶν συλλεξάμενος, οὓς δὲ καὶ διὰ γραμμῶτων βασιλικῶν
 ἑαυτῷ συστησάμενος, ἀδράν τινα δύναμιν ἔδοξε συναγαγε-
 ναι, καὶ πλησίον τοῦ κρησφυγέτου τῆς Δοκείας τὸν χάρακα
 ἔθετο. προσερεύησαν δὲ τῷ Διογένη τῶν Φράγγων οἱ πλείους,⁵
 καὶ τούτου ἔχειν τὸ ἰσχυρὸν προσεδύκα. ἔκτοτε οὖν παροδι-
 καὶ μάχαι τοῖς μέρεσι διερρήγνυντο· οὐδεμία δ' αὐτοτελῆς
 τὴν ἔκβασιν ἔκρινε, συναπτομένων ἀλλήλοις κατ' ἄνδρας καὶ
 αὐθις ἀπαλλαττομένων τῶν ἀντιθέτων στρατιωτῶν. ὡς δὲ
 πολλοὺς τῶν Καππαδοκῶν ὁ βασιλεὺς κηρύγμασί τε καὶ γράμ-
 10 μασι μετεπέμψατο, ὧν ἦρχε Θεόδωρος πρόεδρος ὁ Ἀλυνάτης,
 ἀνὴρ γένους ἐπιφανοῦς τὰ πολεμικὰ καὶ θαυμάσια θανμα-
 σιώτατος, μεγέθει καὶ ὄγκῳ τῶν πολλῶν διαφέρων καὶ ἰκα-
 νῶς ἐν πολλοῖς στρατευσάμενος, ἔδοξεν ὁ Διογένης πολὺ τῶν
 ἐναντίων προέχειν, καὶ ταχὺ τοῦ τῆς Δοκείας ἄρας φρουρίου¹⁵
 πρὸς τὴν τῶν Καππαδοκῶν ἡλαυνεν, ἐξ ἧς περ αὐτὸς τὴν
 γένεσιν ἔσχηκεν. ἀλλ' οἱ τῆς μοίρας τοῦ τὴν βασιλείαν ἐν
 Κωνσταντινουπόλει κατέχοντος, παρὰ δόξαν προσθήκην δεξά-
 20 μενοι κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην, οὐ πολὺ τὸ ἔλαττον ἀπενέγκα-
 σθαι διεγνώσκεσαν. κατέλαβεν γὰρ αὐτοὺς μεθ' ἑτέρων ἐκ τῆς²⁰
 βασιλίδος ἀποσταλεῖς σύμμαχος ὁ Φράγγος ἐκεῖνος Κρισπί-
 νος ὃν ὁ Διογένης μὲν ἐπ' αἰτίαις ἀποστασίας καθελὼν ἐκ
 τῆς στρατιᾶς ὑπερόριον εἰς Ἀβυδὸν ἐποίησατο, ὁ δ' ἀντιβα-

10. τῶν στρατιωτῶν Καππαδοκῶν C.

nitae praesidem summum, suppetentes milites ei tradunt, et celeriter ex
 urbe emittunt: qui quidem postquam et alios provinciarum collegit, alios
 etiam litteris regiis sibi composuit, plenam sibi manum visus est condu-
 xisse et prope latebras Dokeiae castra posuit. affluerunt autem Augusto
 Francorum plurimi atque ex his se habiturum praesidium exspectabat.
 inde igitur pugnae intermissae inter partes disrumpebantur, nulla autem
 per se finita eventum decernebat, cum viritim inter se congredierentur et
 rursus discederent oppositi milites. cum autem multos militum Cappa-
 docum rex nuntiis et litteris arcesseret, quibus imperabat Theodorus
 praeses Alyates, vir quod res bellicas attinet ex genere illustri et ad-
 spectu valde admirabilis, magnitudine et auctoritate multitudini praestans
 et satis in multis expeditionibus spectatus, Augustus sibi visus est
 multum hostibus praestare: atque celeriter ex castello Doceae pro-
 fectus ad Cappadocum provinciam iter fecit, ex qua ipse originem
 duxit. sed qui a parte regnum Constantinopoli obtinentis stabant
 praeter spem accessionem accipientes illa nocte non ita statuerant
 inferiores discedere. convenit enim eos cum aliis ex regia missus
 socius Francus ille Crispinus, quem Augustus nomine defectionis ex-
 ercitu exuens exsulem Abydum miserat; quem tamen qui postea ei

σιλεύσας ὑστερῶν Μιχαὴλ ἐκ τῆς ὑπερορίας μεταγαγὼν εὐεργεσίαις καὶ τιμαῖς κατελάμπρυνε καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἀνέρωσεν εὐνοίαν. οὗτος οὖν γενναιότατος κατὰ χεῖρα τελεῶν, καὶ ἀλκιμώτατος, εἴπερ τις ἀνθρώπων, δοκῶν διὰ τὸ πείραν
 5 δούναι τῆς ἑαυτοῦ δοκιμότητος ἐκ τῶν φθασάντων αὐτοῦ ἀνδραγαθημάτων, πολλὴν ἐνέσταξε προθυμίαν τοῖς στρατιώταις, ἐν ᾧ καταλαβὼν πολεμικῆς ἐπιδόσεως. διὰ ταῦτά τοι καὶ ἄραγτος ἐκ Δοκείας τοῦ Διογένους ἐπεφάνησαν καὶ οἱ τοῦ βασιλέως τὰς σημαίας ὑπερτεταμένας ἐκφέροντες. ἀλλ'
 10 ὁ Ἀλυάτης τούτων κατεπαρθεῖς, πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν συναγροχῶς, πόλεμον τούτοις προσέμιξεν. ἐρρωμένως δὲ f. 202 v. ἀντιταξαμένων αὐτῶν, καὶ μᾶλλον ἐπιφημισθέντος τοῦ Κρισπίνου παρεῖναι καὶ τοῖς Φράγγοις τῇ πατρίῳ διαλεχθέντος φωνῇ, πρὸς φυγὴν οἱ τοῦ Ἀλυάτου ἀτάκτως ᾤρησαν· ἀφ'
 15 ὧν τινὲς μὲν ἀκοντίοις ἀπέθανον, ἀλοὺς δ' αὐτὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξεκόπη, μετὰ σκηνικῶν σιδηρῶν περιωδύνως τὰς δράσεις ἀποβαλὼν. ὕπερ πολλὴν ἐνήκε τοῖς στρατιώταις ἀνίαν διὰ τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπίσημον κατὰ γένος καὶ γενναιότατον.

20 Περιώδυνος δ' ὁ Διογένης ἐκ τῆς φήμης γενόμενος, ὅμως τὸ λοιπὸν ἄγων πλῆθος εἰς τὴν Καππαδοκῶν ἐνέβαλε γῆν· καὶ εἰς τι φρούριον ἀνιῶν Τυροποίων οὕτως ὀνομαζόμενον, ἐπὶ λόφου κείμενον ὄχυροῦ, ἐκαρὰδόχει τὸ μέλλον, πανταχόθεν ἐπικαλούμενος στρατιώτας εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἀρω-

6. ἐνέταξε C.

contrarius fuit rex Michael ex exsilio reducens beneficiis et honoribus illustrabat et in suam restituebat benevolentiam. hic igitur nobilissimus in manus opere et validissimus si quis hominum visus quia spectata erat eius virtus in prioribus eius factis, multam excitavit voluntatem militibus, tempore eos accipiens bellici studii. propterea etiam profecto e Docea Augusto apparuerunt etiam regii signa expansa efferentes. sed Alyates his elatus postquam multos militum coegit bellum his admiscuit. fortiter autem his resistentibus et magis adhortante Crispino ut adessent et cum Francis patria lingua loquente, in fugam Alyatae milites sine ordine se praecipitarunt: inter quos nonnulli iaculis ceciderunt, ipse captus oculis privatus est instrumentis tentorii ferreis misere visum amittens: id quod multam iniecit militibus aegritudinem propter viri splendorem generis et nobilitatem.

Dolore autem Augustus ex fama impletus, tamen reliquam duccens multitudinem in Cappadocum incidit terram: et ad castellum quoddam ascendens Tyropoeum (i. e. caseum faciens) nominatum et

γὴν. ἐπεὶ δὲ παρὰ τοῦ τὴν Βύζαντος βασιλεύοντος μετεπέμφθη ὁ τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας κατεπάνω, Χατατούριος ἐπονομαζόμενος, ἐξ Ἀρμενίων δ' ἔλκων τὸ γένος, καὶ προσετάγῃ πόλεμον τῷ Διογένη ἐπενεγεῖν, ἀφίκετο μὲν εἰς Τυροποιὸν μετὰ πολλῆς τῆς δυνάμεως ἰππέων τε καὶ πεζῶν, κα-5 τοικτισόμενος δὲ τὸν Διογένη τῆς τύχης, καὶ ἅμα χάριτας τούτῳ προσομολογεῖν ἔχων ὡς παρ' ἐκείνου τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀντιοχείας λαβῶν, συνέθετο τούτῳ καὶ τῆς ἐκείνου μοίρας ἐγένετο, καὶ τινὰς τῶν στρατιωτῶν, οἷς ἐκ βασιλέως διώριστο . συνάρασθαι τούτῳ τῶν κατὰ Διογένη μύθων, τῶν ἰππέων¹⁰ ἀποστερήσας καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς γυμνοὺς ἐκεῖθεν ἀπήλασεν. εἶτα μικρὸν τι διαλιπὼν σὺν τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς ἄμφ' αὐτὸν στρατιώταις εἰς τὴν τῶν Κιλικίων χώραν διέεζυξεν, ὁμοῦ μὲν παραχειμασίαν ἐν αὐτῇ πρησόμενος (παρήμειπτο γὰρ τὸ φθινόπωρον), ὁμοῦ δὲ δύναμιν ἑτέραν ἐν τῷ¹⁵ ἀσφαλεῖ συλλεξόμενος καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ σουλτάνου πεμφθεσμένους μετὰ διορίαν τοιαύτην καταλαβεῖν.

Ἐλαθον δὲ τὸ ἥτιόν αἰρετισάμενοι καὶ τὰ χεῖρω καθ' ἑαυτῶν βουλευσάμενοι. τοῦ γὰρ τροπωσαμένου τὴν πρώτην τὸν Διογένη ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀλυάτην συμβολῇ τῇ βασιλίδι²⁰ ἐπαναστρέψαντος, διεσκορησίθη ἅπαν τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικὸν ὡς τοῦ χειμῶνος ἐγγίσαντος, καὶ ἦν εὐχερὲς τοῖς ἄμφι τὸν Διογένη μετὰ τοσοῦτου πλήθους εἰς τὴν Ῥωμαίων ἐμβα-

16. συλλεξάμενος C.

in colle situm munito, exspectabat futurum undique advocans milites auxilio. cum autem a rege Byzantio arcessitus esset magnae Antiochiae Capitaneus; Chataturius nominatus, et ex Armenia genus ducens, et iussus esset bellum Augusto inferre, advenit Tyropoecum multo cum exercitu equitum et peditum: miseratus autem Augustum propter fortunam simulque gratias huic referre volens utpote qui ab illo imperium Antiochiae accepisset, huic accessit et ab eius parte stabat, et nonnullos milites, quibus a rege imperatum erat, ut cum hoc contra Augustum bellum sustinerent, equis privans et cetero apparatu nudos inde expulit. deinde paululum intermittens cum rege et eius militibus ad Cilicum terram profectus est, tum in ea hiberna faciens (vergebat enim auctumnus), tum alium exercitum tuto colligens eosque qui a sultano mitterentur, post talem dilationem excepturus.

Ignorarunt autem, se inferiorem partem elegisse et peiora sibi consuluisse. cum enim qui primum in fugam verterat Augustum in proelio contra Alyaten inito, ad regiam rediret, totus eius exercitus dispersus est, cum hiems appropinquasset, atque facile fuit Augusto

λέειν, ὄση κατὰ Πισιδίαν καὶ Ἰσαυρίαν καὶ αὐτὴν Λυκαονίαν,
 εἰς αὐτὴν τε τῶν Παφλαγόνων καὶ Ὀνωριάδα, καὶ πάντας τῆ
 πληθῆσι βιάσασθαι γενέσθαι ὑφ' ἐαυτὸν, εἶτα καὶ εἰς Βιθυ-
 νίαν εἰσδύναι, καὶ πᾶσαν ἄδειαν ἐμφράξαι τοῖς ἐκ τοῦ Βύ-
 5 ζαντος στρατιώτας κατ' αὐτοῦ συναγεῖραι καὶ πόλεμον ἐπε-
 γεῖραι τούτῳ ἄξιον λόγου καὶ πράγματος· οἱ γὰρ τῆς ἐσπέ-
 ρας στρατιῶται τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξομόσαντες ἀπιστίαν διὰ τὸ
 προκατασφαλισθῆναι ὄρκους μὴ, ἂν ποτε συμφρονῆσαι τοῖς
 κατ' αὐτοῦ γενησομένοις . . . νῦν δὲ μὴ καλῶς βουλευσά-
 10 μενος κακοῖς ἀπλέτοις καὶ περιωδύνοις περι . . ἴρη πράγ-
 μασιν. ἐμβάλων γὰρ εἰς τὴν τῶν Κιλικίων χώραν, δυσδιοδεύ- f. 203 r.
 τους αὐλῶνας ἔχουσιν ἐκ τῶν Ταύρου ὄρων, ἔμενε κατὰ χώ-
 ραν ὡσπερ ἐαυτὸν ἐγκαθεύδων ἐπὶ τῷ μένειν ἀπρόιτον, ἄδειαν
 δὲ τοῖς ἀντιτεταγμένοις παρέσχεν ἄδειᾶς στρατιώτας ἀγεῖρειν
 15 καὶ τὸν πολεμικὸν ποιεῖσθαι κατάλογον· ἐκπεμφθεῖς γὰρ ὁ
 ἕτερος τῶν υἱέων τοῦ Καίσαρος Ἀνδρόνικος πρωτοπρόεδρος,
 καὶ προβληθεὶς δομέστικος τῆς ἀνατολῆς, ἐν παρασκευῇ πάν-
 τας τοὺς στρατιώτας πεποίηκε, σιτηρέσια διανείμας αὐτοῖς
 καὶ κατὰ μικρὸν ἅπαντας προοικειωσάμενος, συναιρομένον
 20 τοῦ Κρισπίνου. καὶ οὕτως μετὰ τὸ συστῆσαι τὴν ὄλην σύν-
 ταξιν τῶν δυνάμεων προῆει κατὰ τοῦ Διογένους ὡς τῆς Κι-
 λικίων ἐπιβησόμενος, καὶ τὴν συνήθη κλεισοῦραν τὴν τοῦ λε-
 γομένου καταλιπὼν Ποδαντοῦ διὰ τῆς τῶν Ἰσαυρῶν εἰς ταύ-

5. στρατιώταις C.

cum tanta multitudine in Graecorum terram incidere, quod attinet Pi-
 sidiam et Isauriam et Lycaoniam et Paphlagoniam et Onariadem omnes-
 que multitudine sibi subiicere, deinde etiam in Bithyniam ingredi et
 omnem occasionem obstruere militibus Byzantiis, quominus contra
 eum opes cogent et bellum moverent huic dignum verbo et facto.
 occidentales enim milites infidelitatem in eum eiuverant, cum essent
 antea iureiurando obstricti se nunquam conspiraturos cum eius hosti-
 bus; tum autem non bene sibi consulens, malis ingentibus et miseris
 circumfusus est rebus. ingressus enim in Cilicum terram in vias val-
 les montium Tauri habentem, mansit in loco quasi se cingens ut ibi
 remaneret: occasionem autem hostibus praebuit tuto milites co-
 gendi et bellicum instituere delectum. missus enim alter filiorum
 Caesaris, Andronicus praeses primus et designatus domesticus
 orientis, apparatu praeditos omnes milites reddidit, stipendia iis tri-
 buens et brevi omnes sibi concilians adiuvante eum Crispino. at-
 que ita postquam totum ordinem exercituum composuit, progressus
 est contra Augustum, Cilicum terram inuasurus: et consuetis Po-
 danti dicti angustiis relictis per Isauriam in hanc incidit, cum

την ἐνέβαλεν, οὐ πάνυ τι ἀπεχούσης τῆς τῶν Ταρσῶν πό-
λεως. δυσδιεξόδευτοι δ' ὄντες καὶ τραχεῖς καὶ ἀνάντις καὶ
λίαν στενόποροι οἱ διατειχιζόντες τῶν ὄρων αὐχένης τὴν Κι-
λικίαν οὐ μετρίαν ἐποίουν οὐδ' εὐδον τῷ στρατῷ τὴν εἰσέ-
λευσιν. ὅθεν καὶ εἴ τινες τῶν τοῦ Διογένοους τὰς ἀκρωρείας⁵
κατεῖχον, καὶ μᾶλλον ἐκηβόλοι καὶ τοῖς ποσὶν ἐπιβαίνοντες,
οὐκ ἂν ἠδυνήθη ποτὲ τὸ τοῦ Ἀνδρονίκου στρατοπέδον τὴν
πορείαν διὰ τούτων ποιήσασθαι, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον δέους
ἐπειγομένου τοῖς στρατιώταις πρὸς φυγὴν ὤρμησαν. τούτου
δὲ παραμεληθέντος εἰς κίνδυνον περιέστη τῷ Διογένη τὰ πρῶ-¹⁰
γματα. μετὰ γὰρ τὸ κατελθεῖν εἰς τὸ πεδίον τὸν σὺν τῷ Ἀν-
δρονίκῳ στρατὸν ὁ Χατατούριος ἐπελθὼν πόλεμον τούτοις
συνέροηξεν. οὐ διὰ πολλῆς δὲ γενομένου τῆς ὥρας αὐτοῦ
ὡς ἂν τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων τῷ τε πληῖθει καὶ τῇ ἀρειῇ
ὑπερχειουσῶν, πεσῶν ἐκ τοῦ ἵππου ὁ Χατατούριος πεζὸς ἐάλω,¹⁵
καὶ τῷ στρατηγούντι παρέστη γυμνὸς καὶ ἐλεεινὸς τῇ πα-
ρούσῃ τύχῃ καὶ τῇ ἐλπίδι τῶν μελλόντων κακῶν. τῶν δ'
ἄλλων συμφυγόντων εἰς τὸ τῆς Ἀδάνης κάστρον, ἐν ᾧ περ
ὁ Διογένης ἐκάθητο, πολιορκία τὴν τοιαύτην πόλιν ἀκρι-
βῶς διεδέξατο· περικαθίσαντες γὰρ αὐτὴν οἱ μετὰ τοῦ²⁰
Ἀνδρονίκου Ῥωμαῖοι σπάνει τῶν ἀναγκαίων τοὺς ἔνδον οὐκ
εἰς μικρὰν τὴν ἀγωνίαν ἐνέβαλον. τέως δ' οὖν περὶ σπον-
δῶν διαλεχθέντων ἀλλήλοις, συνέδοξεν ἀποθέσθαι μὲν τὴν
βασιλείαν τὸν Διογένην, συναποθέσθαι δὲ καὶ τὴν τρίχα, καὶ

1. Ταρσέων?

11. τὸν om C.

13. γενομένης C.

omnino non ita abesset Tarsus urbs. in viae autem et asperae et
praecipites et valde angustae montium valles, quae terram defende-
bant, Ciliciam non aptam reddebant neque expeditam exercitui inva-
sionem. quamobrem etiam si qui ex Augusti militibus cacumina ob-
tinuissent et magis in iaculando et pedibus in ascendendo expediti,
non potuissent unquam Andronici exercitus iter per haec facere, nisi
potius metu militibus instante in fugam se verterent. qua tamen re
neglecta periculum subierunt Augusto res. postquam enim degressus
est in campum cum Andronico exercitus, Chataturius aggressus bellum
his iniecit: sed cum non in longum extenderetur eius aevum, quasi
Graecorum vires et multitudo et virtute superiores essent, delapsus
equo Chataturius pedes captus est, et coram duce stetit nudus et
miser fortuna instante et exspectatione futurorum malorum. cum autem
ceteri in Adanam castellum fugissent, in quo Augustus residebat, op-
pugnatione hanc urbem certo accepit. obsessentes enim eam qui cum
Andronico erant Graeci inopia rerum necessariorum intus inclusos non
parvo labori iniecerunt. cum igitur de foedere inter se colloqueren-

οὕτω τὸν βίον ἔλκειν ἄχρι βιοτῆς ἀπάσης τοῖς μοναχοῖς συγκαταλεγόμενον.

Γέγονε τοῦτο, καὶ μετὰ μικρὸν ἐξῆλθε τοῦ κάστρου μελανειμονῶν καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν ὡς ἔσχεν ἀποκλαιόμενος, ὅτε
 5 καὶ πολλοῖς εἰσῆι δριμύς καὶ ἀκάθεκτος ἐπὶ τοῖς ὄρωμένοις φόβος καὶ ἔλεος, λογιζόμενοι τὸ ἄστατον τῶν πραγμάτων καὶ πρὸς ἐναντιότητα περιπετὲς καὶ θξύρροπον. ἦσαν γὰρ ἅπαντες οἱ τούτῳ πολλὰκις συστρατευσάμενοι καὶ δορυφόρων τάξιν πληρώσαντες, καὶ τὸ κράτος αὐτῷ περιφημίζοντες ὄλ-
 10 βιον, καὶ προσιτοὶ γενέσθαι τούτῳ δι' εὐχῆς ὅτι μεγίστης ποιούμενοι, εἶτα καὶ συνεξελθόντες αὐτῷ ἐκ Συρίας καὶ τῆ Ἀδάνη ἐμβαλόντες, βασιλικῶς δουλικῶς προσεδρεύσαντες. ἀναπεμπαζόμενοι τοῖνυν τὴν τε προτέραν εὐτυχίαν καὶ τὴν παροῦσαν ἀτυχίαν, ὅπως εἰς ἄκρον ἐναντιότητος ἦκασι, κατη-
 15 φριῶντες ἦσαν καὶ ἀμηχανοῦσιν ἐφέκων. νόστιον δ' ἐπιμηνησθέντος τοῦ στρατηγοῦ, ἐπαπήρχετο μὲν ἡ στρατιὰ τὴν ἐπ' οἶκον ἐλαύνουσα, παρπέμπετο δὲ καὶ ὁ Διογένης, εὐτελεῖ l. 203 γ.
 τῷ ὑποζυγίῳ καὶ μοναχικῷ κατευστήματι δι' ἐκείνων τῶν καμῶν καὶ τῶν χωρῶν πορευόμενος, δι' ὧν τὸ πρόσθεν μετὰ
 20 βασιλικῆς τῆς δορυφορίας ἰσότητος ἐγνωρίζετο. μέχρι δὲ τοῦ Κοτυαείου τὴν πορείαν ὀδυνηρῶς ποιησάμενος (καὶ γὰρ νοσηλευόμενος ἦν ἀπὸ κοιλιακῆς διαθέσεως, ἣτις ἐκ κωνείου τούτῳ κατασκευασθέντος παρὰ τῶν ἐναντίων ἐπιγενέσθαι ἐλέ-

5. πολὺς C.

12. an βασιλεύοντι?

tur, placuit, Augustum deponere imperium, deponere etiam crimem atque ita totam vitam ducere, monachis adscriptum.

Factum est hoc: atque brevi post egressus est castello, sordida indutus veste et conditionem suam deflens, quando etiam multus incessit et acer et irresistibilis spectantes metus et misericordia, cum secum reputarent incertitudinem rerum et in contrariam partem inclinationem. omnes enim cum hoc saepe profecti erant, et comitum ordinem explentes et victoriam ei celebrantes beatam et propius huic accedere maxime precantes, deinde etiam cum eo e Syria venerant, et Andanam ingressi regi humiliter affuerant. reputantes igitur priorem fortunam et instans malum, quomodo summam mutationem subiissent, attoniti erant incertisque animi similes. cum autem reditus meminisset dux rediit exercitus domum proficiscens, mittebatur autem etiam Augustus villi iumento et monachico habitu per illos pagos illaque loca, per quae proficiscens antea cum regio comitatu tanquam deus spectabatur. postquam usque ad Cotyaenum iter misere fecit, (etenim laborabat ex abdominis dispositione, quae cicuta huic parata a contrariis accidisse dicebatur), retentus est ab iis, qui cum agebant, donec a

γστο) κατεσχέθη παρὰ τῶν ἀγόντων αὐτόν, ἕως ἐκ βασιλέως πρόσταξις τις ἐπιφοιτήσει τὸ ποιητέον περὶ αὐτοῦ ἐπιτάτουσα. ἀλλ' ἦκεν ἡμέραις ὕστερον ἢ πάντων ἀθηνεστέρα καὶ ἀποφημοτέρα κατὰ τοῦ τὰ τοιαῦτα δεδυστυχηκότος ἀπόφασις, διοριζομένη τοὺς ὀφθαλμοὺς τούτου παραντίκα διο-⁵ ρυγῆναι.

Τί φης, ὃ βασιλεῦ καὶ οἱ σὺν σοὶ τὴν ἀνοσίαν βουλὴν κατασκευασάμενοι. ἀνδρὸς ὀφθαλμοὺς μηδὲν ἀδικήσαντος, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ πάσης τῆς Ῥωμαίων εὐετηρίας, καὶ τοῖς πολεμικωτάτοις ἔθνεσιν ἀντιταξαμένου μετὰ¹⁰ καρτεροῦ τοῦ συντάγματος, ἔξδὸν ὃν αὐτῷ ἀκινδύνως τοῖς βασιλείοις προσμένειν καὶ στρατιωτικὸς πόνους καὶ φόβους ἀποτινάσσεσθαι; ἐκείνου οὐ καὶ τὴν ἀρετὴν πολέμιος αἰδεσθεῖς ἠσπάσατό τε γνησίως καὶ λόγων καὶ ἄλλῶν ὡς ἀδελφῷ μεταδέδωκε, καὶ σύνθρονον τὸν αἰχμάλωτον ἐποίησατο, καὶ ὡς¹⁵ ἀγαθὸς ἰατρὸς φάρμακον ἀκεσώδυνον τὰς τοιαύτας παρηγορίας τῷ φλεγμαινόντι τῆς λύπης ἐπέθηκεν, ὥστε δικαίως τὴν νίκην ὑπ' ἀθλοθέτῃ θεῷ λαβεῖν ὃ σουλτάνος διαγινώσκειται, τοιοῦτος ἀποδειχθεὶς ἄνθρωπος, καὶ τοσοῦτον ὄγκον φρονήσεως καὶ ἀνεξικακίας ἐπιδειξάμενος. σὺ δὲ τί προστάττεις,²⁰ ὃ βασιλεῦ; ἀποστερηθῆναι καὶ αὐτοῦ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς δεδομένης αὐτῷ θεοῦθεν τῶν ὄρωμένων κατανοήσεως τίνα τούτον; τὸν πατρὸς ἐπὶ σοὶ προῦξιν εἰληφότα καὶ νόμῳ καὶ πράγ-

rege mandatum deferretur, quid in eum faciendum esset, iubens: sed delata est nonnullis diebus post omnium crudelissima et immanissima contra eum, qui talia perpressus erat, declaratio, imperans, ut oculi huius extemplo effoderentur.

Quid censes, o rex et qui tecum impium consilium pararunt: hominis oculi, qui nihil iniusti fecisset, sed suam vitam pro omni Graecorum fortuna idque inimicissimis populis opposuisset cum firmo exercitu; cum ei liceret, sine periculo in regia manere, et militares labores et horrores excutere, illius, cuius etiam virtutem hostis veritus eum amplexus est sincere, et sermones et mensam ut cum fratre communicavit, et regni consortem captivum reddidit, et tanquam medicus bonus medicinam dolorem lenientem talia solatia aestuanti moerore imposuit, ita ut iure victoriam deo praemia disponente reportasse sultanus cognoscatur, talis declaratus homo, et tantam gravitatem mentis et patientiae ostentans. tu vero, quid imperas, rex, ut privetur et ipso viro et data ei divinitus videntium cognitione, hic qualis! qui patris tuo aevo negotium susceperit et lege et facto, qui regnum amiserit et tibi hoc proiecerit, qui ex purpura sordidus factus

ματι, τὸν ἀποβεβληκότα τὴν βασιλείαν καὶ σοὶ ταύτην προέ-
 μενον, τὸν ἐκ πορφυρίδος ῥακοδυτήσαντα, τὸν εἰς βίον μο-
 νήρη μεταλλάζάμενον καὶ τοῖς γήινοις πᾶσιν ἀποταξάμενον,
 τὸν ἀσθενῆ καὶ παρειμένον καὶ ἀκεσωδύνου μᾶλλον θεραπείας
 5 καὶ ψυχαγωγίας ἐπιδεδόμενον, τὸν ἀπειρηκότα τοῖς ὄλοις, ἀσθε-
 νοῦντα καὶ κακονχοῦμενον, τὸν ὡς κάλαμον συντετριμμένον
 καὶ ὄμβροις δακρῶν ἐκτετηκότα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ
 πρόσωπον. ἀλλ' εἰ καὶ ταῦτα τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα πρὸς
 πειθῶ παρακλήσεως, μᾶλλον δὲ πλείω τούτων, ὅσῳ καὶ τὸ
 10 ἀγγελικὸν σχῆμα σιωπηρῶς σοι παρίσταται πρὸς παράκλησιν,
 ἀλλὰ σὺ πάντως τῷ θυμῷ καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ τοῦ βασιλεύειν
 ἐπιμανῶς καὶ ἀκορέστως τὸ πλεῖον τῆς ῥοπῆς ἐπιδώσειας,
 μήτε τὸ σχῆμα αἰδούμενος μήτε τὴν μητροῦσαν θηλήν, ἧς οἱ
 παῖδες ἐκείνου καὶ σοὶ ἀδελφοὶ κοινῶς μετεσχῆκατε. ὄψεται
 15 δὲ πάντως καὶ σέ ποτε ὄμμα τιτανῶδες καὶ κρόνιον, καὶ τὰς
 τύχας σοὶ πρὸς τὴν ὁμοίαν παραστήσει κακότητα.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐν τῷ τραγωδίας τρύφει διὰ τὸ f. 204 r.
 πάθος παρκεβατικώτερον εἴρηται. ἐπιφοιτήσαντος δὲ τοῦ παγ-
 κακίστου τούτου καὶ ἀνοσίου προστάγματος, δεύτερος πάλιν
 20 ἀγὼν ὃ περὶ ψυχῆς καὶ φόβος οἶος καὶ κλόνος ἀπαραμύθη-
 τος τὸν ἐν τοσοῦτοις κατέλαβε δυστυχήμασι. διὸ καὶ λιταῖς
 τοῖς ποσὶ τῶν ἐκεῖσε ἀρχιερέων ἐκυλινδεῖτο, καὶ τὴν ἐκ τού-
 των βοήθειαν, ὅση τις ἢ ἰσχύς, μετὰ κατωδύνου καὶ ἀφορή-

sit, qui in vitam solitariam transierit, et terrenis omnibus se abdicaverit, qui infirmus et relictus fuerit et magis dolores leniente cultu animique moderamine indiguerit, qui defatigatus omnibus aegrotaverit et vexatus sit, qui ut calamus confectus sit et imbris lacrimarum maceratus in oculis et ore. sed etiamsi haec talia et tanta ad suadendam admonitionis sive potius his maiora pertinent, praesertim cum habitus monasticus tacite tibi adstet ad admonitionem: sed tu omnino animo et cupiditati regnandi avide et impotenter plurimum momenti tribueres, neque habitum veritus neque maternam mammam, cuius filii illius tuique fratres aequae participes fuistis. videbit autem omnino etiam et aliquando oculus puniens et perficiens, et fortunam tibi pro simili constituet pravitatem.

Sed haec quasi in tragoediae frusto propter dolorem latius sunt dicta. allato autem permalo hoc et impio edicto alterum rursus certamen vitae et terror ingens et turba immutabilis hunc tantis malis circumdatum deiecit: quamobrem etiam precibus ante pedes summorum ibi versantium pontificum se prolecit, et horum auxilium, quanta est vis cum misero et intolerabili impetu, invocabat calide. aderant

του τῆς συντριβῆς ἔξεκαλεῖτο θερμοῶς. παρῆσαν γὰρ ἐκεῖσι
 ὃ τε Καλχηδόνας ὁ Ἡρακλείας καὶ ὁ Κολωνείας, τὰς σπον-
 δὰς αὐτῷ συντιλέσαντες. ὑπεμίμησκε δὲ αὐτοὺς καὶ ὄρκων
 καὶ τῶν ἐκ τοῦ θεοῦ νεμέσεων. οἱ δὲ, καὶ περ βοηθῆσαι
 τούτῳ βουλόμενοι, ὁμως ἀσθενῶς ἔσχον ἀνδρῶν ἀπηνῶν ἅμα καὶ ὁ
 ἀμηστῶν ἀναρπασάντων αὐτὸν καὶ ὡς ἱερεῖον ἀγόντων ἐπὶ τὸ
 σφάγιον. καὶ εἰς τὸ κάστρον ἐγκλείσαντες, θαμὰ πρὸς πάν-
 τας ἐπιστροφόμενον καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων κατόπιν παρρη-
 σίαν ἰδεῖν διηνεκῶς ἐπευχόμενον, οἰκίσκῳ τινὶ παραπέμπουσι,
 καὶ τινα Ἰουδαῖον ἀμαθῆ τὰ τοιαῦτα τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ἀν-
 10 τοῦ διαχείρισιν ἐπιτρέπουσι. δῆσαντες αὐτὸν ἐκ τεσσάρων,
 καὶ τῷ στήθει καὶ τῇ κοιλίᾳ πολλοὺς δι' ἀσπίδος ἐπιστηρί-
 ξαντες, φέρουσι τὸν Ἰουδαῖον περιωδύνως ἄγαν καὶ ἀπηνῶς
 σιδήρῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκταράττοντα, βρυχωμένου
 κάτωθεν καὶ ταύρειον μυκωμένου καὶ μηδένα τὸν οἰκτεί-
 15 ροντα ἔχοντος. οὐ μὴν ἅπαξ τοῦτο παθὼν ἀφείθη τῆς τι-
 μωρίας, ἀλλὰ τριχῆ τὸν σίδηρον τοῖς τούτου κατέβαψεν ὁμ-
 μασιν ὁ τῆς θεοκτόνου τυγχάνων σειρᾶς, ἕως καὶ πληροφο-
 ρίαν δι' ὄρκου κείμενος ἔθετο πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν ἐκχυθῆ-
 ναι καὶ ἀπορρεῦσαι τῶν ἑαυτοῦ ὀφθαλμῶν. ἐγερωθεὶς σὺν
 20 αἵματι διαβρόχους ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, θέαμα δ' οἰκτρὸν
 καὶ ἐλεινὸν καὶ θρηῆνον ἐπιφέρων τοῖς ὄρωσιν ἀκάθεκτον,
 ἡμιθνής ἔκειτο, προκατειργασμένος μὲν καὶ τῇ νόσῳ, τότε δὲ

10. τινὶ Ἰουδαίῳ ἀμαθεῖ?

14. ἐκταράττοντες C.

enim ibi pontifices Chalcedoniae, et Heracleae et Coloneae, qui foedus cum eo perfecerant: admonuit eos et iurisiurandi et ultionis divinae. illi autem quamvis auxilium ei praeberere volentes tamen infirmi erant, cum homines crudeles et feri eum raperent et quasi animal agerent ad sacrificium: et castello includentes hunc frequenter ad omnes respicientem et pontificum postea orationem liberam experiri perpetuo precantem conclavi immittunt: atque Iudaeo cuidam imperito talium rerum oculorum eius confectionem imponunt, vincientes eum ex quatuor partibus et pectori atque abdomini multos acuto imprimeptes, ferunt Iudaeum, cum misere nimis et crudeliter ferro oculos eius effoderent ululantem ex intimo pectore et tauri instar mugientis neque quenquam misericordem habentis: neque tamen semel hoc passus liberatus est ultione, sed ter ferrum huius oculis immersit iste assecla coniunctionis deum cruciantis, donec vel fidem iureiurando iacens dedit, totum nexum effusum esse et effluxisse oculorum. experrectus igitur sanguine madidos habens oculos, et spectaculum lamentabile et miserum quodque plantum afferret videntibus intolerera-

τοῖς ὄλοις ἀπαγορεύων καὶ τῆς βασιλικῆς ἐκείνης λαμπρότη-
 τος καὶ τῆς μέχρι οὐρανοῦ φθανούσης δόξης, μάλλον δὲ
 τῆς ὑπὲρ τῶν Ῥωμαίων ἀνδραγαθίας τοιαῦτα κομισάμενος
 τὰ ἐπίχειρα. προαχθεὶς οὖν ἐν εὐτελεῖ τῷ ὑποζυγίῳ μέχρι
 5 τῆς Προποντιδος αὐτῆς, ὥσπερ πτόμα σεσηπὸς εἴλκετο, τοὺς
 μὲν ὀφθαλμοὺς κατορωρυγμένους ἔχων, τὴν δὲ κεφαλὴν σὺν
 τοῖς προσώποις ἐξωδηκυῖαν, καὶ σκώληκας ἐκεῖθεν δεικνύς
 ἀποπίπτοντας. ἡμέρας δ' ὀλίγας διαλιπὼν ἐπωδύνως τὸν 1071 Oct.
 βιον, καὶ πρὸ τῆς τελευτῆς ὀδωδώς, ἀπολείπει, τῇ νήσῳ
 10 τῇ Πρώτῃ τὸν χοῦν ἀποθέμενος κατὰ τὴν ταύτης ἀκρό-
 ρειαν, ἔνθα νέον ἐκεῖνος ἐδείματο φρονιστήριον, κηδευθεὶς
 μὲν πολυτελῶς παρὰ τῆς πρὶν βασιλίδος καὶ ὀμμενέτιδος Εὐ-
 δοκίας, τῆς τοῦ κρατοῦντος μητρὸς (ἐκείνη γὰρ αἰτησαμένη
 τὸν υἱὸν τὴν νῆσον ταύτην καταλαβεῖν τούτῳ τὰ τῆς ὀσίας
 15 φιλοφρόνως ἐτέλεσε), μνήμην δὲ καταλιπὼν τοῖς μετέπειτα
 τῶν τοῦ Ἰωβ ἐκείνου δυστυχημάτων ὑπερβαίνουσιν τὴν ἀκρόα-
 σιν. τοῦτο δὲ θαυμασιώτατον ἅμα καὶ γενναιώτατον τοῖς f. 204 v.
 πᾶσι διήγημα καταλέλοιπεν, ὅτι ἐπὶ τοῖς τηλικούτοις πειρασμοῖς
 καὶ ἀπαραιμίλλοις κακοῖς οὐδὲν βλάβημον ἢ μικρόψυχον
 20 ἀπεφθέγγετο, ἀλλ' εὐχαριστῶν διετέλει καὶ χρόνων προσθή-
 κην ἐπιζητῶν ἐν κακοῖς, ἵνα εὐαρεστήσῃ, φησὶν, τῷ ποιή-
 σαντι, τὸν τῆς ἀσκήσεως δρόμον διανύων ἐπιπονώτερον.

Ἄλλ' ὁ μὲν ἐν τοσοῦτοις ἀνιαρῶς τὸ ζῆν καταστρέψας,

14. ὀσίας C.

bilem, semimortuus iacebat: antea iam confectus vel morbo, tum vero omnibus se abdicans postquam et regii illius splendoris et ad coelum usque erectae gloriae, atque adeo meritorum de Graecis suorum talia accepit praemia. Vectus igitur simplici iumento usque ad Propontidem, quasi cadaver putrescens trahebatur, oculos defossos habens, caput autem cum ore tumefactum, et vermes inde exhibens decedentes: paucis autem diebus intermissis misere vitam atque ante mortem olens relinquit, insulae Protiae (primae) sepulcrum tradens in eius iugo, ubi nuper ille monasterium exaedificaverat; curatus magnifice a priore regina et uxore Eudocia imperatoris matre: (illa enim a filio petens, ut insulam hanc occuparet, huic res religiosas benevole perfecit:) atque memoriam relinquens posteris, quae gloriam malorum Iobi illius excederet. hoc autem mirabilissimum simul et nobilissimum omnibus argumentum reliquit, quod in tantis periclitationibus et singularibus malis nihil impii aut tenue pronuntiavit, sed gratiam referre perseverabat et temporis accessionem quaerere in malis ut placeret, ait, ei qui proposuisset tentationis cursum, si perficeret eum laboriose.

Sed hic quidem postquam in tantis misere vitam finivit, multum

πολλὴν τοῖς πειραζομένοις παρηγορίαν ἐπέσταξεν (ὄσῳ γὰρ ἂν τις καὶ πειρασθεῖη, οὐκ ἂν τοῖς τούτου κακοῖς παρισωθεῖη ποτέ). ὁ δὲ τὴν βασιλείαν διαδεξάμενος, ὁ τούτου προγονὸς Μιχαὴλ, τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν περιεζωσμένους ἐπεικῆς τις ἐδόκει, καὶ γέρον ἐν νέοις διὰ τὸ παρειμένον⁵ καὶ ἄπαλόν ἐλογίζετο. προσελάβετο γὰρ τῶν κοινῶν πραγμάτων διοικητὴν ἄνδρα λόγῳ καὶ πράξει τῶν πολλῶν διαφέροντα, καὶ γνώμης περιχαροῦς καὶ ἀρετῆς ἱκανῶς ἀντεχόμενον, καὶ πῶσιν ἰλαρῶς προσφερόμενον, ἀρχιερέα μὲν τῆς ἐν Σίδῃ καθολικῆς ἐκκλησίας ὑπάρχοντα, τὴν πρώτην προεδρίαν τῶν πρωτοσυγκέλλων ἐπέχοντα, Ἰωάννην τούνομα, εὐνοῦχον δὲ τὴν κατάστασιν, ὑπὲρ εὐνοῦχον δὲ τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν πολιτείαν καὶ τὸ μελίχιον καὶ σωστικὸν καὶ τὸ εὐπρόσιτον ἐνδείκνυμενον. ὅθεν καὶ τῇ τοῦ βασιλεύοντος ἀπλότῃ καὶ ἀφελείᾳ τὰς οἰκείας προσθεὶς ἀρετὰς εὐχάριστον τοῦτον ἐποίησεν¹⁵ καὶ τοῖς ὑποτεταγμένοις εὐάρεστον, ὅσον γε ἦκει κατὰ τοὺς τότε καιροὺς. ἀλλ' ἔμελλε πάντως τῷ εὐγενεῖ τοῦ σίτου παραμυγῆναί τι καὶ ζιζάνιον, ἢ τῇ τῆς νυκτὸς ἐπιφοιτήσῃ τὴν ἡμέραν ἀναγκαίως ὑποχωρῆσαι. ἦν γὰρ τις εὐνοῦχος ὀνόματι Νικηφόρος, ἐκ Βουκελλαρίων ἔλκων τὸ γένος, δεινὸς²⁰ ἐπινοῆσαι καὶ ῥάψαι πράγματα καὶ πολλὴν τῇ καταστάσει τὴν τρικυμίαν ἐπενεγκεῖν, ὃς εἰς τὰξιν τῶν σεκρετικῶν ὑποθέσεων τῷ πατρὶ τοῦ Μιχαὴλ ὑπηρετησάμενος Κωνσταντίνῳ τῷ

iis qui tentantur solatium infudit: quantumvis enim quis tentetur, non tamen huius mala aequet unquam. qui autem regnum suscepit, huius avus Michael, Graecorum imperio cinctus, idoneus videbatur et senex inter iuvenes propter mores remissos et molles habebatur. adhibuit enim rerum communium administratorem, virum verbo et re multitudini excellentem, et iudicii grati et virtutis satis participem, et omnibus comiter utentem, pontificem maximum communi Sid . . . ecclesiae praepositum, principatum Protosyncellorum (i. e. Concellaneorum) obtinentem, Ioannem nomine dictum, eunuchum habitu, qui tamen praeterea bonum et rerum civilium peritum et suavem et servatorem et communem se praebebat, quare etiam regis simplicitati et communitati suae addens virtutes, gratum hunc reddebat et subiectis iucundum, quantum quidem tum temporis decebat. sed futurum erat, ut omnino nobili frumento admisceretur etiam herba prava, vel ut noctis adventui dies necessario cederet. erat enim eunuchus quidam, nomine dictus Nicephorus, a Bucellariis ducens genus, qui valebat cognoscere et instruere res, e multam firmis turbationem inferre: qui quidem in ordine consilii secreti patri Michaelis serviens Constantino

Δούκα, ἐπεὶ καὶ σκαιὸς ἐφάνη καὶ διαβολεὺς καὶ σοφιστῆς
 τῶν κακῶν ὡς καὶ κατὰ τῆς Αὐγούστης μοιχείας ἐγκλημα
 τῷ βασιλεῖ ὑποψιθυρίσαι φθόνῳ τοῦ συνεξυηρητουμένου καὶ
 συνδιενεργούντος αὐτῷ Μιχαὴλ τοῦ Νικομηδίου, τῆς μὲν βα-
 5 σιλικῆς παραστάσεως ἀπεπέμφθη, δούξ δὲ τῆς κατὰ κοίλην
 Συρίαν Ἀντιοχείας ἀποδειχθεὶς οὐδὲ τοῖς ἐκεῖσε μέρεσιν
 ἀπράγμονα καὶ ἀστασίαστον τὴν διαγωγὴν καταλέλοιπε, προφά-
 σεις πολέμων ἐκ κατασκευῆς φρουρίων ἐπισυνείρων, καὶ δια-
 νιστῶν τοὺς Σαρακηνοὺς ἀντιπολίσματα συνιστᾶν εἰς τὴν τῆς
 10 ἄκρας ἐπίθεσιν. καὶ πολεμεῖν μὲν τούτοις ἢ καταπολεμεῖν
 μὴ δυνάμενος, ἀντιπολεμεῖν τοῖς Ῥωμαίοις καὶ ἀνθιστᾶν
 προσοίκους πόλεις τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὁρίοις ἤρεθίζεν· οὐ μὴν
 ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐγγχωρίοις Ἀντιοχεῦσιν ἀνενόηχτον καὶ ἄλυ-
 πον τὴν διαγωγὴν συνετήρησε, ποτὲ μὲν τὰς κτήσεις αὐτῶν
 15 ἀφαιρούμενος, ποτὲ δὲ καταβαρύνων αὐτὰς ἀπαιτήσσει παρα-
 λόγοις καὶ ἀπηνέσιν ἐπιφοραῖς. ὃς τῆς ἀρχῆς ταύτης παρα-
 λυθεὶς, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν, οἷα τὰ τοῦ κρατούντος τότε
 περιπειτῆ καὶ ἀκυβέρνητα ἐφευρήματα, πεμφθεὶς εἰς δευτέ- f. 205 r.
 ραν ἡγεμονίαν, οὐκ ἐλάττω τῶν προτέρων τὴν μοχθηρίαν
 20 εἰσήνεγκε. τοῦ δὲ βασιλεύοντος τεθνηκότος, καὶ τῆς Αὐγού-
 στης τὴν αὐτοκράτορα περιελομένης ἀρχὴν, ἔσχε τις ἐναντία
 τύχη τὸν πονηρότατον τοῦτον καὶ ἀδικώτατον. βασιλικὸν γὰρ
 δόγμα καταλαβὼν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῇ τοῦ αἵματος
 φρουρᾷ παραδέδωκε, καὶ ἦν ἔμφρουρος ἐπὶ χρόνον τινὰ κατ'

4. Νικομηδέως? 8. πολεμίων C.

Ducae, cum tortuosus appareret et calumniator et machinator malo-
 rum, ita ut etiam de Augustae adulterio convicium regi insurraret
 invidia commotus Michaelis Nicomedi, qui cum eo serviebat et age-
 bat, a regia quidem aula dimissus est, dux autem Antiochiae Coele-
 syriensis declaratus, ne his quidem partibus intentatam et inturbatam
 administrationem reliquit: simulationes infestorum apparatu praesidio-
 rum conserens et excitans Saracenos, ut oppida adversa struerent ad
 arcis impetum, et cum bellare contra hos vel debellare non pos-
 set, ad bellandum contra Graecos et resistendum urbes Graecorum
 finibus vicinas excitabat. sed ne indigenas quidem Antiochenses quiete
 et sine molestiis agere sivit, modo bonis spoliatos, modo erogationi-
 bus temerariis gravatos tributisque crudelibus. qui hoc munere exu-
 tus mox iterum, ut erant eius qui tum regnabat praecipitia et turbida
 consilia, in secundam missus praefecturam non minorem attulit pravi-
 tatem. rege mortuo et Augusta regnum adepta, varia fuit pessimi et
 iniustissimi hominis fortuna. rescriptum enim imperatorium Antiochiae
 eum deprehensum in vincula tanquam percussorem coniecit, et iacuit

ἔκεινον τὸν χῶρον ἐν ᾧ τὸ πρόσθεν περιδοξος ἐγνωρίζετο, τῆς προτέρας εὐτελείας τοιαύτην δυσκλήριαν ἀνταλλαζάμενος. ἀναρρυσθεὶς δὲ τῇ τοῦ Διογένους ἀναγορεύσει καὶ εἰς νῆσον ἔξορισθεὶς, ὑποσχέσει δὲ χρημάτων δικαστῆς Πελοποννήσου καὶ Ἑλλάδος ἀποπεμφθεὶς, τὰ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην διοικούμενος ἦν. τοῦτον ἐπὶ κακῇ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς μεταπεμψάμενος ὁ τὴν βασιλείαν ἐσχηκὼς Μιχαήλ, καὶ μετὰ μικρὸν εἰς τὴν τῶν κοινῶν πραγμάτων διοίκησιν προστησάμενος, καὶ λογοθέτην ἀποδείξας τοῦ δρόμου, ταῖς ἐκείνου μαγαθείαις καὶ περινοίαις ἀλώσιμος γέγονεν, οἷα φρονήματος 10 ἀμοιρῶν σταθηροῦ καὶ μεираκιωδῶν ἀθυρμάτων μὴ ἀποδέων. προσωπεῖον γὰρ εὐνοίας ὁ Νικηφόρος ἐπιδειξάμενος ἔξωθεὶ μὲν τὸν ἐπιεικέστατον ἄνδρα καὶ λογιώτατον μητροπολίτην τῆς Σίδης τοῦ τὰ κοινὰ διοικεῖν, προφάσεις διὰ παρενθέντων προσώπων καὶ αὐτοῦ ἐσκαιωρηκῶς, παραγκωνίζεται δὲ καὶ τὸν τοῦ 15 βασιλεύοντος θεῖον τὸν Κεῖσαρα, καὶ τῷ βασιλεῖ περιφρονούμενον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὑποπτον ἀπεργάζεται. καὶ ἀπλῶς πάντας τοὺς οἰκειοτάτους πολεμιωτάτους εἶναι συκοφαντήσας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἀποστερήσας ἐγγύτητος, ὄλον εἰς ἑαυτὸν ὑποποιεῖται τὸν μεираκίσκον ἄνακτα. καὶ τοῦτο ἦν βασιλικὸν ἐπίταγμα καὶ συντήρημα, ὅπερ τῷ κακίῳ τούτῳ Νικηφόρῳ συνέδοξεν. ἐντεῦθεν κατηγορίαι καὶ ἀπαιτήσεις ἀθῶων ἀνδρῶν καὶ ἀποτίσεις ἀχρεωσθέντων, καὶ κρίσεις τῷ δημοσίῳ τὸ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ προσνέμουσαι, ἀφ' ὧν δημεύσεις κα-

1. τῆς] καὶ τῆς C.

aliquantisper in carcere, eo loco ubi antea clarus habebatur, antiqua felicitate in tale infortunium conversa. emissus autem cum Diogenes proclamaretur, et in insulam relegatus, pecuniis vero promissis iudex Peloponnesi et Graeciae constitutus illam provinciam administrabat. hunc postquam cum damno imperii Romani arcessit Michael ad regnum evectus, paulo post universa negotiorum cura ei commissa logothetae cursus creato, eius se machinationibus et astutiis captivum tradidit, quippe qui solidae mentis expertus delectaretur puerilibus. simulata enim benevolentia Nicephorus virum modestissimum et sapientissimum, Sidae archiepiscopum, a muneribus publicis depellit, insidiatus ei per homines immissos. excludit autem etiam avunculum imperatoris, et imperatori contemptum vel potius suspectum reddit. et omnino coniunctissimum quemque ei infensissimum esse calumniatus ab aditu regis prohibuit, ipsum autem adolescentulum totum sibi subiecit; et id edicebat et servabat rex quod pessimo huic erat visum. inde accusabantur et postulabantur insontes, et pendebant quae non debebant; inde iudicia fisco plus quam iustitiae tribuebant; inde publicabantur bona

Θολικαί τε καὶ μερικαί, κατηγορίαι συχναί, φισκοσυνηγορίαι
πολλαί, καὶ θρηῆνος τῶν πωσχόντων καὶ σκυθρωπότης οὔτι
μικρά.

Ἄλλὰ τούτων οὕτω γινομένων καὶ κακῶς διαγινομένων
5 θεήλατός τις ὄργη τὴν ἑῴαν κατέλαβεν· οἱ γὰρ ἐκ Περσί-
δος ἐπιφανέντες Τούρκοι τοῖς Ῥωμαίκοις ἐπιστρατεύσαντες
θέμασι, δεινῶς κατελυμαίνοντο καὶ κατήκιζον ταῦτα ταῖς
συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς. σκεψάμενος δ' ὁ βασιλεὺς στρατιὰν
ἐλάσαι κατ' αὐτῶν ἀξιόλογον, συναγείρει μὲν στρατόπεδον,
10 νεώτερον δὲ τοῖσις ἡγεμόνα προβάλλεται. συνίστησι δ' αὐτῷ
καὶ τινα Λατῖνον Ῥουσέλιον ἐπονομαζόμενον, Φράγγους αὐτῷ
παραδούς τῶν τετρακοσίων οὐχ ἥττονας. ἐν δὲ τῷ Ἰκονίῳ
γενομένου τοῦ στρατοπέδου, καὶ φιλονεικίας συνενεχθείσης
τινός, ἀποστατεῖ τῆρικαῦτα προφανῶς ὁ Ῥουσέλιος, καὶ τοὺς
15 Φράγγους παραλαβὼν ἑτέραν ἐτόρατο, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν
τῷ ἰδίῳ ἐπιτρέπει βουλήματι. ἀνελθὼν οὖν εἰς Μελιτηνὴν
καὶ Τούρκοις τισὶ συντυχῶν ἀριστεύει κατ' αὐτῶν, ἔξ ἐφό-
δου τούτοις ἐπεισεσών. τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν τῶν Ῥωμαίων
στρατόπεδον τῇ Καισαρέων μητροπόλει παραβαλὸν ἐν ταύτῃ
20 τὸν χάρακα τίθεισι. σκεψάμενος δὲ ὁ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πο- f. 205 v.
λέμον ἐπέχων (Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνός οὗτος ἦν) ἔξ ἐφόδου τοῖς
ἐναντίοις Τούρκοις συμμῖξαι, προηεὶ μὲν τῆς νυκτὸς μετὰ μοί-
ρας τινός τοῦ στρατοῦ, ἀποτυχῶν δὲ τῆς ἐπιβουλῆς τὸ ἐναν-

vel universa vel ex parte, rei frequentes, fisco addicta multa, luctus
spoliatorum et tristitia non mediocris.

Sed haec cum ita fierent et male perficerentur, divina quaedam
ira orientem cepit. Turcae enim ex Perside apparentes postquam pro-
vincias Graecas aggressi sunt, valde inquinabant vexabantque eas con-
tinuis incursionibus. rex autem cum statuisset manum ducere contra
eos memoratu dignam, cogit exercitum et iuniorem his ducem prac-
ficit: eique adiungit etiam Latinum quendam, Ruselium dictum, Fran-
cos ei tradens quadringentis non minus. cum autem Iconii versaretur
exercitus et dissidium aliquod exortum esset, deficit tum palam Ruse-
lius et Francos recipiens alio se vertit et res suas ex sua ipsius ad-
ministrat voluntate. ascendens igitur Melitenen et Turcis nonnullis
congressus superior iis evadit, cum iis primo impetu obvenisset. re-
liquus autem omnis exercitus Graecorum urbem Caesarum ingressus in
ea vallum iacit: cum autem statuisset qui imperium belli obtinebat
(Isaac Comnenus hic erat) primo impetu Turcis adversariis congregi,
proficiscebatur noctu cum parte quadam exercitus: aberrans autem a
consilio contrarium patitur voluntati suae: et adversariis paratis ob-

τιον πάσχει τῆς ἰδίας βουλῆς, καὶ τοῖς ἐναντίοις παρεσκευασμένοις περιπεσὼν ἀπαράσκευος συρρήγνυσι μὲν ἀκούσιον πίλεμον, ἤττάται δὲ περιγενομένων αὐτοῦ τῶν ἐναντίων τῷ πλήθει. αἰχμάλωτος δὲ γεγωνὸς διὰ τὸ ἐρρωμένως ταῖς οὐκείαις χερσὶν ἀντιτάξασθαι καὶ μὴ δοῦναι ῥῶτα τοῖς πολεμίοις, συναποβάλ-⁵ λει μετὰ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς καὶ τὸν χάρακα, πολλῶν μὲν πεσόντων Ῥωμαίων καὶ ζωοργίᾳ ληφθέντων, πλειόνων δὲ φυγῆ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν ἐνεγκαμένων.

Ἄλλὰ τῆς φήμης ταύτης καταλάβουσης καὶ προσπεσοῦσης τῷ βασιλεῖ, ἔδοξε μὲν σκυθρωπὸν τι παθεῖν, οὐ μὴν δὲ¹⁰ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων ἀπέσχετο, ταῖς τοῦ Νικηφόρου κακαῖς ὑποθημοσύναις πειθόμενος, μηδὲ αὐτός, ὡς ἐφάνη, τὴν φύσιν ἔχων τοῖς συμβουλευομένοις ἀντίθετον. οἱ δὲ Τούρκοι τὴν ἰδίαν ἔκτοτε κατέτρεχον ἀδεῶς. ἀδρου δὲ χρυσίου τὴν ἐλευθερίαν ἀνταλλαξαμένου τοῦ ἡγεμόνος, καὶ αἰ-¹⁵ θις κατὰ τῶν ἐναντίων στρατὸν εὐτρεπισθῆναι καὶ πεμφθῆναι διεγινώσκετο. καὶ προχειρίζεται στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ὁ Καῖσαρ Ἰωάννης, ὁ τοῦ βασιλεῖοντος Μιχαὴλ πατρῷου υἱός. ὃς διαπεραιωθεὶς καὶ μέχρι τοῦ Δορυλαίου πανστρατιᾷ διελθὼν, κάκεινος τὴν στρατοπεδείαν καταστησάμενος, ἄρας²⁰ ἐκεῖθεν προσωτέρω ἐπεπορεύετο· καὶ μέχρι τῆς γεφύρας τῆς τοῦ Ζόμπου καλουμένης, ἥτις τὸν Σαγγάρον ποταμὸν ἐπικαθημένη τὴν τῶν ἀνατολικῶν καὶ Καππαδοκῶν ἐπιξευγνίσει ἐπαρχίαν, γενόμενος, πρὸ τοῦ ταύτην περαιωθῆναι τὸν

veniens non praeparatus, accendit invitus bellum, et inferior evadit multitudine eum adversariis superantibus. captivus autem factus, quia fortiter manibus propriis resistebat neque tergum dabat hostibus, amittit praeter ceteros apparatus etiam vallum, postquam multi Graeci ceciderunt et vivi capti sunt, plures fuga salutem reportarunt.

Sed fama huius rei dominante et regi obveniente visus est triste quid passus esse, tamen iniuriis publicis non abstinuit, Nicephori malis consiliis parens neque ipse, ut apparebat naturam habens, consiliariis oppositus. Turcae autem terram inde percursabant intrepidi: quodcum multa pecunia libertatem ducis redemisset, rursus contra hostes exercitum parari et mitti visum est: atque creatur dux imperator Caesar Ioannes, regnantis Michaelis patruus: qui quidem transgressus et usque ad Dorylaeum cum toto exercitu profectus ibique castra ponens, postquam inde discessit, prorsus abiit: et postquam usque ad pontem Zompi nomine dictum venit, qui Sangari fluvio impositus orientis et Cappadocum provinciam coniungit, priusquam hunc transiit, audivit Ruselium castra habere ex adversa Armeniacae provinciae

Ῥουσέλιον ἐμμεαθήκει πρὸς τὴν ἀντιπέραν στρατοπεδεύσασ-
 θαι, τὴν ἐκ τῆς τῶν Ἀρμενιᾶκῶν ἄρατα μετὰ πολλῆς καὶ
 ἀγρύπνου τῆς ἵππασίας καὶ ἐπιτάσεως. πέμψας δὲ ὁ Καί-
 σαρ περὶ συνθηκῶν αὐτῷ καὶ εἰρήνης, ὡς εἶκός, διελέξατο.
 5 οὐκ ἐν ἴσῳ δὲ τῷ τῆς τύχης ἀποτελέσματι τε καὶ συγκυρή-
 ματι τὴν πρεσβείαν εἰσήνεγκεν, οὐδ' ἐπὶ φιλοτίμοις ἐπαγγελ-
 λιαῖς καὶ δωρεαῖς, ἀλλ' ἐπὶ ταπεινώσει καὶ συμβουλῇ τάχα
 τοῦ μὴ ἀπηνῶς καὶ χαλεπῶς διαχειρισθῆναι. ὁ δὲ Ῥουσέ-
 λιος ἅμα μὲν ταῖς ἰδίαις χερσὶ θαρρῶν, ἅμα δὲ καὶ πολε-
 10 μικοῦ φρονήματος καὶ γενναιότητος πνέων, οὐκ ἐδέξατο τὴν
 πρεσβείαν ὡς ἀτιμάζουσιν αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν καὶ ἀπειλοῦσαν
 καὶ οὐχὶ δεξιουμένην αὐτὸν ὑποσχέσει. καὶ διὰ τοῦτο πό-
 λεμος ἀμφοῖν ἐπεκηρυκῆθη τοῖς μέρεσιν. ἐπεχείρει μὲν οὖν
 ὁ Καῖσαρ διὰ τῆς γεφύρας περαιοθῆναι κατ' αὐτοῦ· συνε-
 15 βούλευε δ' ὁ συστράτηγος (ἦν δ' οὗτος Νικηφόρος κουροπα-
 λάτης ὁ Βοτανειάτης, ἀνὴρ ἐξ ἐνδόξων γενόμενος καὶ προγο-
 νικὴν ἔχων τὴν στρατιωτικὴν γενναιότητα, καὶ κατὰ χεῖρα
 καὶ φρένα πάντων ὑπερφέρων καὶ ὑπερκείμενος, καὶ γένους f. 206 r.
 λαμπρότητι καὶ περιουσίας ὀλβιότητι κατὰ πᾶσαν ἀνατολὴν
 20 τυγχάνων ἐπισημότατος) μὴ διαβῆναι τὸν ποταμὸν, ἀλλὰ
 περιμεῖναι καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ στρατοῦ, καὶ ἢ καταμαλάξαι
 τὸν βάρβαρον ὑποσχέσειν ἐκ τῆς ὑπερθέσεως, ἢ περαιούμε-
 νον ἐκ τῆς γεφύρας δέξασθαι ἀπαράσκευον, ἢ μετὰ τὴν ἐπι-
 δημίαν τοῦ ἐπιλοίπου στρατεύματος μετὰ πλείονος τούτῳ τῆς

2. ἄρατας C.

parte, profectum cum multa et indefatigata equitandi et impetus arte.
 legatos mittens Caesar de pactionibus cum eo et de pace, ut aequum
 erat, egit, neque tamen in pari fortunae eventu et casu legationem
 induxit, neque generosis promissis et donis, sed contemptu et consilio
 tantum non asperae et difficilis tractationis. sed Ruselius qui et suis
 manibus confideret et bellicam cogitationem nobilitatemque spiraret,
 non accepit legationem, quippe quae eius vim contemneret et minas
 ferret neque amplecteretur eum promissis: atque hanc ob rem bellum
 utrisque indictum est partibus. studebat igitur Caesar ponte transgredi
 contra eum: suadebat autem collega eius imperii (erat hic Nicephorus
 curopalates Botaniates, homo ab illustribus oriundus et quasi avi-
 tam habens militarem nobilitatem, et manu et ingenio omnibus prae-
 stans et superior, et generis splendore et rerum abundantia in omni
 oriente clarissimus), ne fluvium transiret, sed exspectaret etiam reli-
 quum exercitum, atque aut emolliret barbarum promissis dilatando, aut
 transgressum ex ponte exciperet imparatum, aut post adventum reliqui
 exercitus maiore cum apparatu huic obveniret. is autem neglecto hoc

παρῶσθευς ἐπελθὲν. ὁ δὲ παρακίνας τῆς ἀρίστης ταυτησὶ συμβουλής, καὶ τὸν ποταμὸν διαβὰς ἐπιπόνως διὰ τὸ τῆς γαφύρας εὐόλισθον, πολέμῳ παραντίκῳ τεθρουβημένος προσέπαισε, καὶ τὰς παρκαῖεις ἀντιταξας τοῖς ἐναντίοις καὶ δόξας αὐτοῦς κατακονῆσαι καὶ τρέψαι, μάχῃ καρτερωτέρα⁵ παρὰ δόξαν ἐπέκισεν· ὁ γὰρ Ῥουσέλιος μετὰ τῶν ἐπιλέκτων αὐτῷ ἐπελθὼν κατὰ κράτος τοῦτον νικᾷ καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶν αἰγμάλωτον τίθησι. τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ στρατοῦ διασπασθὲν πρὸς φυγὴν αἰσχυρῶς ὤρησε. καὶ οὕτω τῶν ἀγώνων ἐκράτησεν ὁ Ῥουσέλιος, τοῦ δηλωθέντος συστρατήγου¹⁰ ἀτρέστῳ καὶ ἀκαταπλήκτῳ φρονήματι μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐπανελθόντος εἰς τὴν ἰδίαν κατοικίαν καὶ ἔπαυλιν.

Τί δὲ τὸ ἀπὸ τοῦδε; γέγονε μὲν ὁ Ῥουσέλιος μέγας καὶ περιώνυμος λίαν τῷ μεγέθει τοῦ κατορθώματος, χωρῶν δὲ κατευθὺ τοῦ Βυζαντίου τὸν Καίσαρα σιδηροδέσμιον εἶχε¹⁵ καὶ πολλοὺς ἀνιανοῖς περιέβαλεν. ὡς δὲ προσηγγέλη τὸ τοιοῦτον ἀτύχημα τῷ τε κρατοῦντι καὶ τῷ δήμῳ παντί, πολλή τις ἐνέσκηψε μέριμνα πᾶσι, τὴν τοῦ Φράγγου ἐπιδημίαν ὑπόπιον ἔξ ἐπιβουλής ἔνδον οἰομένου τοῦ βασιλεῦντος. διὸ καὶ καθίσας εἰς τὸν βασιλειον δίφρον, τοιάδε πρὸς τοὺς παρόν-²⁰τας μετὰ πολλῆς τῆς κατηφείας ἐδημηγόρησεν. "ἄνδρες πολῆται καὶ ὅσοι τῆς συγκλήτου βουλῆς, σκυθροπὴν ἀγγελίαν, καὶ οἶαν οὐδεὶς ὑπέμεινεν ἕτερος, ἄρτι καταλαβοῦσαν ἐνωτι-

optimo consilio fluvium transgressus laboriose propter pontis fragilitatem, et bello statim turbatus decidit, et ordines opponens adversariis, cum sibi visus esset eos fatigaturus esse versurusque, in pugnam validiorem praeter opinionem incidit. Ruselius enim cum delecta manu ei obvieniens summa vi hunc vincit et suis manibus captivum roddit: reliquus autem exercitus dispersus fugae se turpiter dedit, atque ita certamine superior fuit Ruselius, cum collega imperii supra dictus intrepido et invicto animo cum suis reversus esset in suam domum et sedem. quid postea? factus est Ruselius valde magnus et clarus magnitudine eventus, et progrediens adversus Byzantium Caesarem vinculis ferreis tenebat multisque molestiis circumdedit.

Quod malum cum nuntiatum esset imperatori et populo universo, magna occupavit aegritudo omnes, cum rex Franci adventum imminere insidioso secum putaret. quamobrem se considens in regio solito, talia ad praesentes multa cum animi demissione palam locutus est: „cives et quicumque concilii senatus estis participes, durum nuntium qualemque nemo exspectavit alius nunc dominantem postquam a divi non multum a moriendo absum. equidem enim sum ille Ionas:

σάμενος μικροῦ δέω θανεῖν. ἐγὼ γάρ εἰμι ἐκεῖνος ὁ Ἰωνᾶς.
 λοιπὸν ἄρα τέ με καὶ βάλετε εἰς τὴν θάλασσαν· διὰ γὰρ
 τὰς ἐμὰς πράξεις τὰ τοιαῦτα σκυθρωπὰ καὶ χαλεπὰ συνα-
 τήματα τοῖς Ῥωμαίοις ἐπισυμβαίνουσιν.” καὶ ὁ μὲν λόγος
 5 μετάνοιαν τῶν κακῶς πραττομένων ἠνίττετο, τὸ δ' ἔργον οὐκ
 ἦν, καὶ ἡ διόρθωσις ἐδεικνυτο οὐδαμοῦ· ἦν γὰρ ἐκεῖνος ὁ
 ταῖς κακίσταις ὑποθημοσύναις ὡς ἀκυβέρνητος καταδουλοῦ-
 μενος ἑαυτὸν. τέως δ' οὖν πρῶτοντος τοῦ Ῥουσελίου πρεσ-
 βεταί τινες ἐκ βασιλέως πεμφθεῖσαι τούτῳ συνήντησαν, ἀξίωμα
 10 κουροπαλατικὸν ὑπισχνόμεναι καὶ δωρεὰς φιλοτίμους, εἰ τὴν
 ἀποστασίαν ἀφείς ὑπόσπονδος τῷ βασιλεῖ γένηται. ὁ δὲ μη-
 δενὸς τῶν λεγομένων ἀνήκοος γεγονώς, τῆς πρὸς τὴν βασι-
 λεύουσαν πορείας σπουδαιότερον εἶχετο. εἶχε γὰρ μεθ' ἑαυ- f. 206 v.
 τοῦ αἰχμάλωτον, ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος τροπῇ τοῦτον προσει-
 15 ληφώς, Βασιλείον σβέστην τὸν Μαλέσην, ἐκ τῆς τῶν Περσῶν
 αἰχμαλωσίας οὐκ ἐκ πολλοῦ ἐπανιόντα, τῷ Καίσαρι δὲ προσ-
 ληφθέντα καὶ οἰκειωθέντα διὰ τὸ περιφανὲς τῆς τούτου φρο-
 νήσεως καὶ γνώσεως. ἀλλ' εἰ καὶ δορυάλωτον τοῦτον ὁ Ῥου-
 σέλιος ἔλαβεν, ὅμως ἐν τιμῇ μεγίστῃ εἶχε, καὶ ὡς ἔμπρακτον
 20 ἄνδρα καὶ λογικώτατον, καὶ πείραν αὐτοῦ δεδωκότα διὰ τῶν
 προτέρων ἐπιστρατεύσεων, ἐν μοίρᾳ τῶν συμβούλων ἐτίθετο,
 μᾶλλον δὲ πρώτιστον εἶχε, καὶ ὡς γλώσση καὶ χειρὶ τῷ τοι-
 οῦτῳ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἐκέχρητο πράγμασιν. οὗτος τὰ πολλὰ
 μὲν ἔλθεσθαι τὴν εἰρήνην τῷ Ῥουσελίῳ ὑπέτιθει· εἰ δὲ καὶ

2. βάλλετε C. 20. δεδωκότος C.

iam tollite me et iacite in mare: propter mea enim facta tales duri
 et difficiles casus Graecis accidunt.” atque verba quidem poeniten-
 tiam male factorum significabant: res autem non ita se habebat: ne-
 que usquam emendatio apparebat. subiecerat enim se ille pessimis
 consiliis quasi non gubernatus. interea igitur cum progredere-
 tur Ruselius, legationes a rege missae huic obviam venerunt, dignitatem
 curpalaticam promittentes, et dona ampla, si seditionem mittens regi
 pacatus fieret. ille autem nihil dictorum respiciens iter ad urbem
 studiosius tenuit. habebat enim suum captivum, quem in Caesaris
 fuga praeterea ceperat, Basilium bestam Malesen, ex Persarum capti-
 vitate non diu reversum, a Caesare autem adhibitum et consuetum
 propter nobilem eius cogitationem et intelligentiam. sed licet bello
 captum hunc Ruselius accepisset, tamen honore maximo eum habebat
 et ut strenuum virum prudentissimumque, qui etiam specimen dedisset
 prioribus expeditionibus, loco consiliariorum eum ponebat, sive po-
 tius omnium primum habebat et oratione et manu tali viro in civilibus

μισῶν τὴν τυραννίδα τοῦ Μιχαήλ ὡς καὶ πολλὴν παρ' αὐτοῦ δεξάμενος τὴν καταφορὰν, καθότι αἰχμάλωτος ὢν ἀντὶ ἐλέους βασιλικῷ δήμευσιν ὑπέστη δωρεὰν καὶ τῶν ἰδίων τέκνων ἀπάνθρωπον γύμνωσιν, οἷα τὰ τῶν κρατούντων τότε παρανομώτατα κολαστήρια, ὑπεσκέλιζε τὴν τῆς εἰρήνης ἀπό-
5
βασιν, ἵνα τοὺς ἀλιτηρίους ἀμύνηται, αὐτὸς μὲν οὐκ οἶδα, λέγουσι δὲ οἱ πολλοί· ὁ δ' ἄνθρωπος φίλος ἐμοὶ γνησιώ-
τατος ὢν ἐξώμνυτο τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν. εἰ δὲ καὶ τυ-
ραννοκτόνος ἐπεθύμει γενέσθαι, γενναιότητος τοῦτο πάντως
τεκμήριον.

10

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τὴν ὁδοιπορίαν τοῦ Ρουσελίου διηνη-
κότος, καὶ τὰς σκηὰς ἐν Χρυσοπόλει θεμένον καταντικρὺ
τοῦ τῆς βασιλίδος πορθμοῦ, φόβος ἔσχε τὸν βασιλέα, καὶ ἡ
τοῦ Βύζαντος τῆδε κάκεισε διεκυμαίνετο· τῶν ἀπανταχῆ γὰρ
Φράγγων συναθροισθέντων καὶ συνελθόντων αὐτῷ, στρατὸς¹⁵
ἀξιόλογος τὸ τοῦτου στρατόπεδον ἐγνωρίζετο· ἐγγὺς γὰρ τῶν
τρισχιλίων ἦσαν οἱ συνδραμόντες Φράγγοι αὐτῷ. ἡμέρας
δὲ τινὰς ἐν Χρυσοπόλει διακαρτερήσας, ἐν οἰδηροπέδαις ἔχων
τὸν Καίσαρα, πῦρ ἐνήκε ταῖς ἐν Χρυσοπόλει τυγχανούσαις
οἰκίαις· καὶ ἡ φλόξ ἀρθεῖσα πολλὴν ἀνήγειρε τὴν βοὴν καὶ²⁰
τὸν κωκυτὸν τοῖς ἀνθρώποις, ὡς ἂν τοῦ ἀνέμου μεταρριπί-
ζοντος αὐτὴν καὶ καταπληκτικὴν ἀφιέναι φωνὴν μονονουχί

utebatur rebus: hic plerumque ut deligeret pacem Ruselio suadebat: etiamsi odisset tyrannidem Michaelis, cum multam ab eo accepisset cladem, quia captivus factus pro misericordia regia publicationem sustinuit donum, et liberorum crudelem spoliationem, quales dominantium erant maxime illegitimae castigationes, subornabat pacis eventum, ut deos ultores arceret. ipse hoc non novi, sed dicunt plerique. homo autem utpote valde sincerus, mihi amicus, eurabat tale consilium: licet tyrannicida vellet esse, nobilitatis hoc omnino est documentum.

Cum autem medium iter Ruselius perfecisset et tentoria Chrysopoli fixisset adversus fretum urbis, metus tenebat regem et Byzantium hic et illic fluctuabat. cum enim undique Franci convenirent et congregarentur, exercitus memoratu dignus huius castra aestimabantur. paene enim ter mille fuerunt Franci, qui ad eum confluerant. postquam autem dies nonnullos Chrysopoli versatus est, in vinculis ferreis tenens Caesarem, ignem iniecit domibus, quae essent Chrysopoli, et flamma erecta multum excitavit clamorem et gemitum hominibus (sensu caret, neque qui exscripsit verba intellexisse videtur). emollire cupiens rex barbari violentiam, mittit huic suam uxorem cum

τὴν τῶν πυρπολουμένων ὕλην παρασκευάζοντος. καταμαλά-
 ξαι δὲ βουληθεὶς ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ βαρβάρου θρασύτητα,
 πέμπει τούτῳ τὴν ἰδίαν γυναῖκα μετὰ τῶν παιδῶν αὐτοῦ.
 μεταπέμπεται δὲ καὶ τοὺς Τούρκους λαθραίως, ἤδη τῆ Ῥω-
 5 μαιῶν προσβαλόντας ἐπικρατεῖα, καὶ πολλὰς ὑποσχέσεις πεί-
 θει τῷ Ῥουσελίῳ ἀνταγωνίσασθαι. ὁ δὲ Ῥουσελίος ἄρας ἐκ
 Χρυσοπόλεως εἰς τὴν Νικομήδειαν σπουδαίως ὑπανεχώρησε.
 βουλευέται τοίνυν τοὺς στρατιώτας τῶν Ῥωμαίων ὑποποιή-
 σασθαι καὶ εἰς πλῆθος μέγα τὸν οἰκεῖον ἀγεῖραι στρατόν.
 10 καὶ διὰ τοῦτο τῶν δεσμῶν ἀπολύσας τὸν Καίσαρα, καὶ φι-
 λανθρώποις δεξιώσεισι τὰς [πρώην κακώσεις παρὰ πᾶσαν θε-
 ραπεύσας ἐλπίδα, βασιλέα Ῥωμαίων τοῦτον ἀνίστησιν, εὐφη-
 μίαις καὶ παρασήμοις βασιλικοῖς τὸ κράτος αὐτῷ μεγαλο-
 πρεπῶς συγκαταστησάμενος. ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν
 15 τούτου ἀγγελία τις τῶν Τούρκων αὐτοῖς ἐπῆλθε, πανστρατιᾷ
 τὸν λεγόμενον Σόφωνα τὸ ὄρος ὑπερβάντες ἀγχοῦ τοῦ φρου-
 ρίου τῆς Μεταβολῆς τὴν παρεμβολὴν ἐποίησαντο. τῶν δὲ
 σκοπῶν ἀπαγγειλάντων ὡς τινες πολέμιοι, οὐ πλείους τῶν
 πέντε ἢ ἑξ χιλιάδων, αὐτοῖς ἐπεφάνησαν, εὐθύς ὁ Ῥουσελίος
 20 τὸ ἐνυάλιον ἀλαλάξαι προσέτατε, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἅπαν
 ἐξώπλιζε πρὸς τὸν πόλεμον. ἦσαν δὲ πάντες οἱ τούτῳ συ-
 στρατευόμενοι Φράγγοι ἐπτακόσιοι καὶ δισχίλιοι· οὐδεὶς γὰρ
 ἔτι τῶν Ῥωμαίων αὐτοῖς προσεργύη διὰ τὸ τὴν φήμην τῆς

1. παρασκευάζοντα C.

liberis, arcessit etiam Turcas clam iam Graecorum provinciam aggres-
 sos et multis promissis persuadet ut Ruselio adversarentur. Ruselius
 autem castra movens Chrysopoli Nicomediam studiose recessit: studet
 igitur milites Graecorum sibi conciliare et ad multitudinem magnam
 suum cogere exercitum: atque ideo vinculis solvens Caesarem et be-
 nignis gratiis priores iniurias praeter omnem spem corrigens, regem
 Graecorum hunc restituit salutationibus et insignibus regis potentiam
 ei magnifice constituens. cum autem post declarationem huius nuntius
 Turcarum iis afferretur, toto cum exercitu Sophonem qui dicitur mon-
 tem transgressi prope castellum Metabolen castra posuerunt. quodcum
 speculatores nuntiassent, hostes nonnullos, non plures quinque aut sex
 milibus sibi apparuisse, statim Ruselius clamorem bellicum tolli iussit
 et exercitum universum ad bellum apparabat. erant autem omnes, qui
 cum hoc militarent, Franci septingenti et bis mille. nemo enim
 etiamtum Graecorum iis adfluxerat, quia fama declarationis Caesaris
 nondum divulgata et audita erat Graecis. cum autem detinerent cur-
 sum et Caesar et quidam nobiliorum, ut clare perspiccerent multitudi-
 nem adversariorum, non est, Ruselio ille ait, ferendum, coram sex

ἀναγορευέσως τοῦ Καίσαρος ἔτι μὴ πλατυνθῆναι καὶ ἀκου-
σθῆναι τοῖς Ῥωμαίοις· ὡς δὲ ἀνέστελλον αὐτοῦ τὴν ὄρμην
ὃ τε Καῖσαρ καὶ τινες τῶν ἐξοχωτέρων ἐφ' ᾧ καθαρῶς ἐπι-
γινῶναι τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, "οὐκ ἀνεκτόν" εἶπε "τῷ
Ῥουσελίῳ ἐστὶ τὸ πρὸς ἕξ χιλιάδας Τούρκων ἀμφιγυνομεῖν⁵
καὶ τὸν πόλεμον ἀναβάλλεσθαι." ὅθεν καὶ ταχὺ τὰς τάξεις
καταστησάμενος ὤρμησεν ἐπ' αὐτούς. σὺν πολλῇ δὲ ῥύμῃ
καὶ βοῇ τῶν Φράγγων κατὰ τῶν ἐναντίων καταπληκτικῶς
ἐπεληλυθότων, ἐδέξαντο μὲν οἱ Τούρκοι τούτους ἐπιόντας
ἀντικαταστῆναι βουλόμενοι, μὴ ἐνεγκόντες δὲ τὸ σφοδρὸν καὶ¹⁰
ἀνύποιστον τῆς ἐπιφορᾶς, οἱ μὲν ἔπεσον μαχαίρας ἔργον γε-
νόμενοι, μηδενὸς τῶν Φράγγων κενὴν ἐσχηκότος τὴν χεῖρα
σφαγῆς, οἱ δ' ἄλλοι πρὸς φυγὴν ὤρμησαν. κατόπιν δὲ διω-
κόντων τῶν Φράγγων ἕτεροι πάλιν φονεῖα χεῖρι παρεδίδοντο.
ἀλλὰ τῆς διώξεως ἐπὶ πολὺ γενομένης προῆλθον μὲν οἱ Τούρ-¹⁵
κοι τὴν φυγὴν ἐπιτείνοντες, ἀκρατεῖ δὲ ὄντηρι τοῦς Φράγγ-
γους παρασκευάζων ὁ Ῥουσέλιος φέρεσθαι τόπον οὐκ ὀλίγον
παρήμειψε. πολλὰς δὲ ἀκρωρείας ἀνίων τε καὶ κατιῶν, ἔλαθε
τοὺς πλείστους τῶν στρατιωτῶν ὀπίσω παραλιπῶν. καὶ μετ'
ὀλίγων ἀπολειφθεῖς σὺν τῷ Καίσαρι, ἐν ἵπποις κεκμηκόσι τῷ²⁰
συνεχεῖ τῆς διώξεως, εἶδε τὸ στίφος τῶν Τούρκων ἀπειρο-
πληθὲς καὶ θαλάσσης ἀπλέτου μιμούμενον κύματα· ἦσαν γὰρ
ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας οἱ βάρβαροι. ὡς δὲ καὶ αὐτὸς
ἐθεάθη, καὶ διέκρινε καθ' ἑαυτὸν μὴ ἀκίνδυνον εἶναι τὴν εἰς

milibus Turcarum cunctari et bellum differre: quamobrem etiam cele-
riter ordinibus instructis profectus est contra eos. cum autem multo
cum impetu et clamore Franci contra hostes horrendum in modum in-
gressi essent, exceperunt quidem Turcae hos advenientes, resistere
volentes: sed non ferentes vehementem et intolerabilem impetum, alii
ceciderunt gladii opus facti, cum nemo Francorum vacuum haberet
manum caede: ceteri autem in fugam se verterunt. a tergo autem
eos persequentibus Francis alii rursus internecinae manus tradeban-
tur: sed persecutione maxime aucta processerunt Turcae fugam ex-
pandentes. vehementi autem freno Francos incitans Ruselius locum non
paulum mutavit et multas arces ascendendo et descendendo nescius ple-
rosque milites a tergo reliquit, et praeter paucos derelictus cum Cae-
sare in equis defatigatis perpetua persecutione, vidit globum Turca-
rum innumeralibem et maris immensi aequantem undas: erant enim
supra centum milia barbarorum. postquam autem et ipse perspexit se-
cumque iudicavit, non sine periculo fieri posse retro fugam, cum equi
defatigati essent et hostes ex reditu confidentiam concipere possent,

τοῦπίσω φυγὴν ἄτε τῶν ἵππων αὐτοῦ κεκμηκότων καὶ τῶν
 ἐναντίων τῇ ἀπονοστήσει θάρσος λαβεῖν δυναμένων, μάχην
 καθ' ἑαυτὸν συρράξαι διέγνωκεν. ὡς δὲ προέγγων οἱ πολέμιοι
 τὴν τῶν ἰδίων κατακόπην, ἐν φόβῳ καὶ κυδοιμῷ γεγονότες
 5 μικροῦ ἐδέησαν αὐτοὶ τὴν φυγὴν προλαβεῖν, εἰ μὴ τινες τῶν
 Φράγγων τῶν ἵππων καταβάντες ἐψυχαγώγουν αὐτούς, τῆδε γ. 207 γ.
 κάκεῖσε σχολαίῳ ποδὶ παρασύροντες. κατανόησαντες δὲ τού-
 τους ἄπειρηκότας τῷ κόπῳ ἔστησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. τοῦ δὲ Ῥου-
 σελίου μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὰ δόρατα τούτοις μετὰ σφο-
 10 δρᾶς τῆς ῥύμης ἐπιστηρίζαντος, ἀντέσχον μὲν οἱ Τοῦρκοι,
 ἔπεσον δὲ καὶ τότε τούτων συχνοί. περικυκλώσαντες δὲ ὀλί-
 γους ὄντας τοὺς ἀμφὶ τὸν Ῥουσέλιον τοσοῦτοι καὶ τηλικού-
 τοι τὸ πλῆθος ὄντες οἱ Τοῦρκοι, βέλεσι συχνοτάτοις αὐτούς
 κατετίτρωσκον, τοῖς ἐκθρόλοις τόξοις αἰεὶ κεκρημένοι. καὶ
 15 τοὺς ἵππους ἐκ τούτων ἀσυμφανῶς κατασφάτταντες, καὶ διὰ
 πολλῶν χειρῶν καὶ βελῶν τούτους ἐν κύκλῳ περισχόντες ἀδι-
 ἐξοδεύτῳ καὶ παναλκεῖ, πεζοὺς τῇ τῶν ἵππων σφαγῇ κατε-
 στήσαντο. καὶ οὕτω πολλοὶ μὲν τῶν Φράγγων μετὰ Τοῦρ-
 κων πλειόνων τηρικαῦτα θανόντες κατέπεσον, ἤλω δὲ ζωγραφί-
 20 ὅ τε Καῖσαρ καὶ ὁ Ῥουσέλιος. οἱ δ' ὑπολειφθέντες τῶν Φράγ-
 γων εἰς τὸ τῆς Μεταβολῆς φρούριον συμψυγόντες, ἔνθα περ
 ἡ γυνὴ τοῦ Ῥουσελίου ἐτίγχανε, δι' ἀκριβείας ἐποιοῦντο τὴν
 τούτου φυλακὴν καὶ συντήρησιν. οἱ δὲ Τοῦρκοι τὸν Ῥουσέ-
 λιον ἐν ποδοκάκῃ βαλόντες ἰσχυροτάτῃ ἀσφαλῶς συνετήρουν,

pugnam ipse conserere statuit. sed hostes, cum sensissent suorum
 cladem, timore et trepidatione pleni, non multum abfuerunt, quin ipsi
 fugam eligerent, nisi nonnulli Franci equis descendentes animam age-
 rent, eos huc illuc pigro pede trahentes. animadvertentes igitur hos
 esse confectos torpore, restiterunt ad id. Ruselio autem cum suis
 hastas his vehementi cum impetu obtrudente, sustinuerunt quidem
 Turcae eum, sed ceciderunt etiam tunc horum multi. cingentes Ru-
 selii comites, qui pauci erant, tot talesque multitudine Turcae iaculis
 frequentibus eos vulnerabant, arcubus eminens semper usi, et equos
 deinde passim trucidantes et multis manibus et iaculis hos circulo
 circumdantes egressum non danté validoque pedites equorum caede
 reddiderunt: atque ita multi Franci cum Turcis pluribus tum morien-
 tes ceciderunt: captusque est vivus et Caesar et Ruselius, relictis au-
 tem Franci in castellum Metaboles confugientes, ubi uxor Ruselii ver-
 sabatur, accurate exercebant eius praesidium et custodiam. Turcae
 autem Ruselium in compedes conicientes firmissimas tuto custodie-
 bant, sed Caesarem honore afficientes vinculis solutum habebant et

τὸν δὲ Καίσαρα διὰ τιμῆς ἄγοντες ἄνετον εἶχον καὶ τοῖς οἰκείοις ἀμφίοις ἐπίτιμον. ὅμως δ' οὖν ἀμφοτέρους χρυσαίων ἱκανῶν ἀνταλλάττεσθαι διεμήνυον.

Ἀγγελθείσης δὲ τῆς τούτων τροπῆς καὶ ἀλώσεως τῷ κρατοῦντι, ἐκκλησιάσας οὗτος ἐπὶ παλατίου πάσῃ τῇ γερουσίᾳ⁵ ἔκπυστον καὶ φανερόν ἐποίησε τὸ συμβάν. τοῦ δὲ τιμῆματος τῶν ἐαλωκότων ἐπιζητουμένου παρὰ τῶν Τούρκων, ἔσπευδεν ὁ βασιλεὺς δι' ἐξωνήσεως τούτους χειρώσασθαι. ἐπικατέλαβε γὰρ καὶ ὁ τὰ πρῶτα φέρων παρὰ τῷ Καίσαρι ὡς παιδείας λόγων καὶ πολυπειρίας ἀντεχόμενος, Βασίλειος πρωτοσβέστης¹⁰ ὁ Μαλέσης, ἐλευθερωθεὶς μὲν ἐκ τῶν Τούρκων τιμῆς ἄδραῖς πρὸ καιροῦ, προσληφθεὶς δὲ τῷ Καίσαρι στρατηγῷ τοῦ πολέμου ἔναγχος ἀποδεδειγμένῳ, συμβουλευῶν τῷ βασιλεῖ ταχέως πρίασθαι τούτους, ἵνα μὴ οἱ Τούρκοι, ὡς ἔστι βεβουλευμένον αὐτοῖς, βασιλέα Ῥωμαίων τὸν Καίσαρα προχειρί-¹⁵ σονται, καὶ διὰ τοῦτο μεγάλης ὠφελείας παρὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν πόλεων καὶ κωμῶν καὶ δυναστῶν ἀμαχητὶ ἐπιτεύξονται τοῦτο γὰρ, φησὶν, ἐμεμαθήκει μελετῶντας αὐτούς. οὕτω δὲ συμβουλευσας καλῶς οὐδὲν τῆς τοιαύτης ἀπάνατο συμβουλῆς, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον ἀδίκως ὑπερορίαν κατεκρίθη καὶ δήμευσιν,²⁰ οἶα τὰ τοῦ δεινοῦ καὶ πονηροῦ πολεμηγόρου. ἄδραν οὖν καὶ βαρυτάλαντον χρυσαίου ποσότητα συστήσας ὁ βασιλεύων τοὺς ἐξωνησομένους αὐτοὺς ἀπέστειλεν. ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ Ῥουσελίου

12. προληφθεὶς C.

proprio pallio honoratum: tamen utrumque accommodatis pecuniis redimi posse significabant.

Cum horum fuga et captivitas imperatori nuntiata esset, concione convocata hic in palatio omni senatui manifestum et clarum reddidit factum: atque cum census captivorum quaereretur ex Turcis, studebat rex redemptione hos subigere: assecutus enim id erat qui primas agebat apud Caesarem utpote eruditione orationem et experientia praeditus, Basilius Maleses protovestiarius: qui quidem liberatus Turcarum honore pleno mature et praelatus Caesari duci belli nuper creato suadebat regi ut celeriter hos emeret, ne Turcae, ut erat ab iis statutum, regem Graecorum Caesarem facerent et hanc ob rem magnam utilitatem a Graecis urbibus et pagis et dominis sine pugna compararent: hoc enim, ut aiebat, audiverat eos studere. quamquam autem ita suaserat pulchre nihil profuit et tale consilium, nisi etiam magis iniuste exilii damnatus est et publicationis, qualia fieri solent a violento et difficili bellatore. plenam ergo et gravem pecuniam multitudinem postquam comparavit rex, eos qui redempturi illos essent, dimisit. cum autem uxor Ruselii, quae in castello Metabole libenter

γυνή τῷ κάστρῳ τῆς Μεταβολῆς ἐμφιλοχωροῦσα, καὶ πλούτου ἱκανῶς ἔχουσα, προεξωνήσατο τὸν ἴδιον ἄνδρα καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐχθρῶν ἐλυτρώσατο, τούτου μὲν οἱ πεμφθέντες ἐκ βασιλέως ἀπέτυχον, τὸν δὲ Καίσαρα μόνον ἐξωνησά-
 5 μνοι ἐπανήγον εἰς τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. ἐν δὲ τῇ Προποντίδι γενομένων αὐτῶν εὐλαβηθεῖς ὁ Καίσαρ ἴσως, ἵνα μὴ ὡς ἀποστάτης καταγνωσθῆ καὶ ὑποπτος τὸ ἀπὸ τοῦδε τυγ-
 0 ᾶν καὶ περισεκεμμένος ἢ καὶ ἀπόβλητος, οὐκ ἔκρινε μετὰ κοσμικῆς τῆς περιβολῆς ἐπιστῆναι τῷ ἀνεψιῷ καὶ βασιλεῖ,
 ὁ ἀλλὰ τὴν κοσμικὴν ἀποβαλόμενος τρίχα, μεταθέμενος εἰς τοὺς
 μοναχοὺς, οὕτως ἐν εὐτελεῖ τῷ σχήματι τοῖς βασιλείοις ἐνέ-
 μιξεν. ὁπότε καὶ τοῖς εὐσυνέτοις ἀνδράσι θάμβος ἐπῆει καὶ
 ἐκπληξίς· περὶ γὰρ τῶν ἀφρονούντων καὶ τὰ τοιαῦτα μὴ
 διακρινόντων λόγος οὐδεὶς.

15 Ἐπῆει οὖν θάμβος τοῖς ὅπως οἱ Ῥωμαίων ἀρχηγοὶ μετὰ
 τῷ αὐτῆς περιφανείας καὶ λαμπρότητος κατὰ τῶν ὁμοφύλων
 ἐπιστρατεύοντες, οὕτως ἀτίμως καὶ γοερῶς καὶ μετὰ τοιαύ-
 20 τῆς εὐτελείας καὶ δυσθυμίας πεποιήνται τὴν ἐπάνοδον, ἀντὶ
 τοῦ πρὶν τελομένου τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις λαμπροῦ καὶ στε-
 φανηφόρου θριαμβοῦ καταγέλαστον κατάγοντες καὶ πανευτε-
 λέστατον θέατρον, τὴν ἤτιαν οὐ τῶν συστρατιωτῶν μόνον
 ἀλλὰ καὶ τὴν ἐαυτῶν κακοπάθειαν καὶ σκληροτυχίαν ὀδυνη-
 ρῶς θριαμβεύοντες. τί τούτου γένοιτ' ἂν διαδηλότερον θεο-

10. ἀποβαλόμενος C.

15. αὐτοῖς? an τοῖς προειρημένοις?

versabatur, et divitiarum satis habebat, antea iam redemisset suum vi-
 rum et utrisque inimicis solvisset, hunc quidem, qui missi erant a
 rege, non sunt nacti, Caesarem autem solum redemerunt et reduce-
 runt in urbem capitalem. cumque in Propontide essent, veritus Cae-
 sar, ne forte tanquam apostata damnaretur et suspectus postea fieret
 et vitatus et deiectus, nolebat cum amictu insigni adstare cognato et
 regi, sed insigni deposito crine transgressus ad monachos ita in forma
 vili regiam subit: quando etiam prudentibus viris stupor obibat et per-
 turbatio: nam de imprudentibus et qui talia non diiudicant, nullus est
 sermo.

Obibat ergo stupor his, quod Graecorum duces cum tanto splen-
 dore et candore contra cognatos bellantes, tam turpiter et misere
 et tali cum vilitate et animi abiectioe retro ierunt pro antea peracto
 a priscis Graecis splendido et coronato triumpho ridiculum deducentes
 et vilissimum spectaculum, de clade non collegarum militarium solum
 sed etiam de sua fortuna et calamitate dura misere triumphantes.
 quid hac re potest esse clarius mentis alienatae documentum? quam-
 obrem etiam admiratio me incessit, quomodo Graecorum reges, cum

βλαβείας ὑπόδειγμα; ὅθεν καὶ θαυμάζειν μοι ἔπεισι πῶς οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς τοὺς εἰδότες ἔχοντες πολλῶν ἱστοριῶν καὶ πράξεων ἐπιγνώσεις καὶ τύχας λαμπρὰς καὶ ταπεινὰς γινόμενας ἔξ αἰτιῶν προφανεστάτων, ὧν μὲν ἐκ θείου χόλου τοῖς ἁμαρτανομένοις σφοδρῶς ἐπαναπτομένου, ὧν δὲ ἀπὸ βουλευμάτων γλίσχρων καὶ ἀγεννῶν καὶ ἀνοικείων τοῖς πράγμασιν, οὐδένα λόγον ἀντῶν πεποιήνται, οὐδ' ἀξιοῦσι τὰς αἰτίας μανθάνειν ἔξ ὧν τὰ τοιαῦτα δυστυχήματα τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ προσπίπτουσιν· ἀλλ' ἔξω πάσης βουλῆς θεοφιλοῦς καὶ θεραπείας τοῦ θείου καὶ τῆς τῶν πατρίων νόμων ἐπανορθώσεως¹⁰ καθιστάμενοι, ἀβούλως καὶ προπετῶς εἰς πολέμους μεγάλους καὶ κινδύνους, μὴ πρότερον τὸν θεὸν ἰλεωσάμενοι, τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις εἰσάγουσι, καὶ πάσχοντες κακῶς καὶ ἠττώμενοι ἀπηνῶς αἰσθησιν οὐ λαμβάνουσι τῆς ἐκ τοῦ θείου νεμέσεως. ἀλλ' οἱ πάλοι Ῥωμαῖοι οὐχ οὕτω ποιοῦντες, τὰς φοβερὰς ἐκείνας¹⁵ καὶ μάχας καὶ στρατηγίας κατώρθουν, ἀλλὰ καίπερ τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ λόγον καὶ τῆς ἐκ τῆς ἀρρήτου καὶ ὑπερφυοῦς σαρκώσεως αὐτοῦ καὶ κατὰ τόνδε τὸν κόσμον συναναστροφῆς νομοθεσίαν μηκέτι λαβόντες ἐπὶ τὸ σέβειν τὰ θεῖα καὶ ἀρετῆς ἀντιποιεῖσθαι καὶ τοὺς τῆς ἀγαθοεργίας νόμους καὶ εὐσεβείας²⁰ καὶ καθαρότητος ἐκθύμως τηρεῖν, ὅμως τῇ φυσικῇ μεγαλοφροσύνῃ πρὸς τὰς τούτων παρατηρήσεις νουνεχῶς ἐπαιδεύοντο, καὶ εἴπερ ποτὲ συνέβη τῇ Ῥώμῃ εἴτε ἤτις δυσκλήρημα

18. νομοθεσίας C.

habeant eos, qui calleant cognitionem multarum historiarum et rerum et fortunas splendidas et humiles, ortas causis manifestissimis partim ira divina peccatis vehementer addita partim consiliis minutis et ignobilibus et ad res non aptis, nullam rationem eorum habuerint neque studeant causas cognoscere, quibus talia mala Graecorum imperio accidant, sed extra omne consilium deo acceptum et cultum numinis divini et restitutionem legum patriarum versati, imprudenter et incautius in bella magna et pericula, non antea deo placato, Graecos exercitus ducant et male affecti et victi crudeliter, non animadvertant divinam ultionem. sed prisca Romani non sic agentes, terribiles illas et pugnas et expeditiones feliciter agebant: at quamquam verbi divini, mystico et supra naturam modo incarnati et in hoc mundo versati legem non acceperant ad colenda divina et virtutem petendam et leges beneficentiae et pietatis et integritatis studiose observandas, tamen naturali magnanimitate ad harum rerum observationem prudenter educabantur atque si quando accidit Romae sive cladis infortunium sive ut signum non faustum appareret, multam instituebant interroga-

εἴτε σημείον οὐκ ἀγαθὸν ἐπεφάνη, πολλὴν ἐποιοῦντο τὴν ἔρευ-
 ναν καὶ τὴν ζήτησιν, μὴ πού τι τῶν δεόντων καὶ ἀρμοζόντων
 παρελείφθη, ἢ παρθένος ἐκ τῶν φυλαττουσῶν τὸ ἀθάνατον
 πῦρ τὴν παρθενίαν ἐκλάπη, ἢ παρανομίας ἐπράχθη ὀνειδισμα,
 5 καὶ χόλος ἐντεῦθεν θεῖος τοῖς Ῥωμαίοις ἐπαπειλεῖ. καὶ διε-
 ρευνώμενοι πολλακίς εὗρισκον τὰς τῶν ἀτοπημάτων αἰτίας·
 καὶ διορθούμενοι ταύτας, καὶ τὸ θεῖον ἐξευμενίσασθαι πλη-
 ροφορηθέντες, μετὰ τοιαύτης παρασκευῆς καὶ θάρρους εἰς ε. 208 γ.
 τοὺς πολέμους ἐχώρουν, καὶ κατώρθουν αὐτούς, ἐπὶ μεγάλοις
 0 τροπαίοις τὰς νίκας ἐπαίροντες. ἐπεὶ καὶ τοῦτο τοῖς στρατηγοῖς
 διὰ σπύδης καὶ φροντίδος ἐγένετο, τὸ καθαρὸν ποιεῖσθαι
 τῇ στρατιᾷ παντὸς ἀδικήματος καὶ ὑπάσματος, καὶ μετὰ τὸ
 καθῆραι ταύτην τὸ προκινδυνεύειν τῆς πατρίδος ἄμεινον εἶ-
 ναι διελογίζοντο. τοῖς δὲ νῦν Ῥωμαίοις οὐδὲν τούτων διὰ
 15 φροντίδος ἐστίν, ἀλλ' οἱ μὲν ἀρχηγοὶ τούτων καὶ βασιλεῖς
 προφάσει δημοσιακῆς ὀφελείας τὰ χεῖριστα καὶ θεομισῆ καὶ
 παράνομα διαπράττονται, ὃ δὲ τοῦ στρατοῦ προηγούμενος
 μὴ προσανέχων τῷ πολέμῳ, μηδὲ τῇ πατρίδι νέμειν τὰ ὅσια
 προαιρούμενος, καὶ τὴν ἐκ τῆς νίκης δόξαν περιφρονῶν, πρὸς
 20 τὸ κερδαίνειν ὅλον ἑαυτὸν ἐπιτείνει, καὶ τὴν στρατηγίαν ἐμ-
 πορίαν κέρδους, οὐκ εὐπραγίαν τοῦ ἰδίου ἔθρους οὐδ' εὐδο-
 ξίαν πεποιήται. τὸ δὲ λοιπὸν κληθὸς, ἐκ τῶν ἡγεμόνων τὰς
 ἀφορμὰς λαμβάνον, τὰς ἀδικίας ἀκαθέκτους . . . καὶ ἀναι-

tionem inquisitionemque ne quid necessarii et apti negligeretur, sive
 virgo ex iis, quae custodiebant aeternum ignem, virginitate privata
 fuit, sive legum neglectarum facta erat ignominia et ira inde Romanis
 divina minabatur. et quaeerentes saepenumero inveniebant iniquita-
 tum causas et corrigentes eas atque se numen divinum placasse per-
 suasum habentes cum tali apparatu et animo in bella ibant et feliciter
 gerebant ea, magnis tropaeis victorias tollentes: quandoquidem etiam
 hoc ducibus studio et curae fuit, ut expiationem instituerent exerci-
 tui omnis iniuriae et contaminationis et expiato hoc propugnare pro
 patria melius esse ducebant. hodiernis autem Romanis nihil horum
 curae est: sed duces quidem horum regesque specie publicae utilitatis
 pessima et deo invisae et illegitima perficiunt: exercitus autem impe-
 rator non intendens animo bello neque patriae tribuere iusta satius
 ducens et gloriam victoriae negligens ad lucrum se totum advertit et
 imperium mercaturum lucris, non fortunam sui populi neque gloriam
 reddiderunt: reliqua autem multitudo, a ducibus copia facta, iniurias
 indomitas committit et impudenti impetu cognatos male et crudeliter
 persequitur, rapiens et evincens quae his sunt propria, et hostium

σχύντοισ ὄρμαϊς τοὺς ὁμοφύλους κακῶς καὶ ἀπανθρώπως με-
 τέρχονται, ἀρπάζοντες καὶ βιαζόμενοι τὰ τούτοις προσόντα,
 καὶ τὰ τῶν πολεμίων δρωῦντες ἐν τῇ ἰδίᾳ κατοικίᾳ καὶ χώρᾳ,
 καὶ μηδεμιᾶς κακοποιίας ἢ λαφυραγωγίας παραχωροῦντες
 τοῖς λεγομένοις πολεμίοις. ἀφ' ὧν αἱ παλαμναϊότατοι τού-
 τοις ἀραὶ παρὰ τῶν ὁμογενῶν ἐπιφέρονται, ὡς τῆς ἤτις ἀν-
 τῶν ἄνεσιν παρεχομένης πάσαις ταῖς τῶν Ῥωμαίων κώμαις
 καὶ χώραις καὶ πόλεσι τοιούτων πράξεων δρωμένων. καὶ
 πάλιν τεθανάμακα, τίνι θαρροῦντες οἱ τῶν Ῥωμαίων προεσιῶ-
 ντες πρὸς ἀντιπαρατάξεις καὶ πολέμους, ἐν οἷς ἀγωνοθέτης ἀρ-
 ρεπῆς καθέστηκεν ὁ θεός, τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐξοπλίζουσιν. ἢ
 πάντως οἰόμενοι λήσειν τὸν ἀνύστακτον ὀφθαλμὸν καὶ κλέψαι
 τὴν νίκην, ὡς τινος οἰκοδεσπότου μὴ ἐπαγρυπνοῦντος τοῖς
 ἰδίοις οὐσίδιον. λανθάνουσι δὲ οὐ μόνον τῶν ἐπὶ ταῖς μά-
 χαις ἐλπίδων ἀποτυγχάνοντες, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον δυσκλεῶς¹⁵
 καταστρέφοντες καὶ τοῖς ἐξ ἀδικίας συμποριζόμενοις προσαπο-
 βάλλοντες καὶ τὰ ἐκ δικαίων πόρων τῷ δημοσίῳ περιερχόμενα.
 ἔγωγε οὖν ἐν πολλοῖς συνεκατρατευσάμενος, καὶ τοῖς βασιλείοις
 συνεχῶς συναναστρεφόμενος, οὐδέπω ἔγνω ἐν πᾶσι βουλὴν θεῶ
 ἀρέσκουσαν, οὐδ' ἐπὶ στρατιωτικοῖς ἢ πολιτικοῖς πράγμασι σκέ-
 20
 ψεως προβαινούσης ἢ διαγνώσεως εὐλάβειαν προεπιμειχθεῖσαν
 τοῦ μὴ πῶς ποτε παράνομόν τι συναναφαίνεται τῇ βουλῇ καὶ
 θεῶ ἀποτρόπαιον· ἀλλὰ τὸ πᾶν εἰς τὸ κέρδος τοῦ βουλευ-
 ματος κατανατᾷ, καὶ ἱερὰ βεβηλῶνται, καὶ ἀνθρώποι βλάπτων-

more se gerens in sua sede et terra neque ullam vexationem vel di-
 reptionem relinquens hostibus qui dicuntur: unde maxime dirae his
 preces a cognatis imponuntur, quippe clade eorum remissionem prae-
 bente omnibus Graecorum pagis et terris et urbibus talium facinorum.
 atque rursus miratus sum, quo tandem freti Graecorum principes
 ad acies et bella, in quibus brabeuta incorruptus existit deus, suos
 instruant, profecto omnino opinantes, fore ut lateant oculum semper
 vigilem et surripiant victoriam tanquam patrifamilias non invigilanti
 rebus rem familiarem. nescii autem non solum spem pugnarum per-
 dunt sed etiam vitam ingloriose finiunt et praeter ea quae iniustitia
 traduntur, vel ea amittunt, quae iustis redivitibus rei publicae influunt.
 equidem igitur, qui multarum expeditionum particeps fuerim et in
 regia continuo sim versatus, nondum cognovi in omnibus voluntatem
 deo gratam neque in rebus militaribus vel civilibus cogitatione pro-
 cedente aut cognitione cautionem admixtam, ne quando iniusti quid in
 consilio appareret et quod deo esset invisum: sed omnia ad lucrum

ται· κάκεινο προέχουσιν ἐν τοῖς βασιλείοις εἰς τὰς προφάσεις τοῦ ἀδίκου καὶ θεομισοῦς κέρδους, ἐκ πονηρίας συλλέγοντες. ἀλλ' οὐδ' ἐν πολλοῖς τούτων ὁ θεὸς ἡγεῖται τοῦ προβουλεύματος, καὶ μνήμη τούτου συνανακέκρται. διὰ ταῦτα 5 τὴν τῶν γινομένων ἐν τοῖς Ῥωμαίοις καταστροφὴν εἰς αὐτὴν ἀναφέρω τὴν ἐκ τοῦ θεοῦ νέμειν καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀδεκάστου f. 209 r. γνώμης ἀπόφασιν, ὅτι τοῖς ἔθνεσι τιμᾶσθαι τὸ δίκαιον λέγεται, καὶ συντηρεῖσθαι τὰ πάτρια νόμιμα τούτοις ἀπαρειργείρητα, καὶ πᾶσαν τὴν εὐτυχίαν ἐκ τοῦ δημοιορχοῦ καταπιᾶσαν αὐτοῖς συνεχῶς ἐπιλέγουσιν, ἅπερ κοινὰ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις εἰσι προτερήματα καὶ παρὰ πάσης ἀπαιτοῦνται θρησκείας. ἡ γὰρ ἀληθὴς καὶ ἀμώμητος πίστις ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν, ἐπεὶ τῶν ἀρετῶν τυγχάνομεν ἔκπτωτοι, κατάγνωσις μᾶλλον ἔστι καὶ κατάκρισις, καθὼς καὶ τῷ θεῷ νόμῳ τῶν 15 ἐντολῶν δοκεῖ, φάσκοντι "ὁ εἰδὼς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ποιῶν δαρήσεται πολλάς."

Καὶ μὴ μοί τις ἐπιτιμῆσθαι τῆς τοιαύτης τῶν ἡμετέρων καταδρομῆς. οὐ γὰρ ἐπὶ λοιδορίᾳ τούτων ἀπλῶς καὶ ἀτιμίᾳ ψευδόμενος γέγραφα, ἀλλ' ἐπὶ ἐλέγχῳ τῶν κακῶς πραττομένων, μὴ πού ποτε ἄρα αἰδῶς καὶ φόβος ἐπέλθῃ τοῦ θεοῦ τοὺς ἡγεμόνας καὶ στρατηγούς καὶ αὐτοὺς τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν, καὶ μεταβαλόντες ἐπὶ τὰ κρείττονα τῆς ἄνωθεν εὐμενείας καὶ ἀντιλήψεως τύχωσι, καὶ τὰς οἰκτρὰς ἐπανορθώσον-

8. ἀπαρειργείρηται C.

consilii spectant sive sacra profanantur sive homines violantur: illudque obtinent in regia ad praetexta iniusti et deo invisi lucri, improbitate ea colligentes: sed neque in multis horum deus praestitit consilio memoriae huius admista est. propterea rerum gestarum apud Graecos exitum ipsi divinae tribuo ultioni et iudicio incorruptae sententiae: quia paganis coli iustitia dicitur, et observari patrios mores his fixum est et omnem felicitatem a mundi fabricatore iis evenire semper declarant, quales communes omnibus hominibus sunt virtutes et ab omni requiruntur cultu. vera namque et integra fides nostrum Christianorum, quando virtutibus excidimus, damnatio magis est et iudicium, sicut etiam divinae mandatorum legi videtur, quae ait: sciens voluntatem domini ipsius neque perficiens valde castigabitur.

Neve quis mihi exprobrat talem rerum nostrarum insectationem: neque enim probro horum omnino et dedecori mentitus ea scripsi, sed vituperationi male factorum, si quando forte pudor et metus numinis divini invadat imperatores et duces et ipsos subiectos, et versi ad meliora priorem clementiam auxiliumque nanciscantur et miseris corri-

και τύχας. περιέσχον γὰρ ἡμᾶς ὠδίνες θανάτου, κατὰ τι πᾶσαν ἑώαν και τὴν ἐσπέραν τῶν Γοτθικῶν και μιαιρωτάτων ἐπικρατησάντων ἐθνῶν, και κατατροφησάντων τῆς ἡμῶν εὐθδείας ἢ ἀμελείας, ἣ τὸ γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, θεοβλαβείας και ματίας, ὅτι κατ' ἀλλήλων λυτιῶντες και ἀκρατῶς τοῖς ὁμοφύλοις μαχόμενοι και θανάτου καταφρονοῦντες, ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις πολέμοις δειλοὶ και ἀνάλκιδες και πρὸ πολέμου νῶτα διδοῦντες φαινόμεθα.

Ἄλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανὰ πρὸς ἄνδρας πολλὰ και ἐξ ὀλίγων δυναμένους νοεῖν και προνοεῖν τοῦ συμφέροντος. εἰ-¹⁰σελθόντος δὲ τοῦ Καίσαρος και παραστάντος· τῷ βασιλεῖ ἔμεινε μὲν ἡσυχία τοῖς βασιλείοις, και ἔδοξεν ὁ κρατῶν ἤδη κατορθωκένοι τὸ πᾶν, πλην ὅσον ἀπέτυχε τὸ μὴ τὸν Ῥουσέλιον ἐν χερσὶ λαβεῖν και ἀμύνασθαι. τὴν γὰρ τῶν Τούρκων κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπιστρατείαν, και τὸ σφάττεσθαι¹⁵ τοσοῦτον γένος Χριστιανῶν, και δηοῦσθαι κώμας και χώρας, και ἄρδην ἀνάστατον τὴν ἑώαν ὁρᾶσθαι, πῆ μὲν σφαζομένων ἀναριθμῆτων ἀνθρώπων πῆ δὲ αἰχμαλωτιζομένων, ἐν δευτέρῳ ἐτίθετο. ὁ δὲ γε Ῥουσέλιος, εἰ και οἱ Τούρκοι διεσπασμένοι πρὸς πάντα τὰ Ῥωμαϊκὰ ἐτύγγανον θέματα, ἀλλ'²⁰αὐτὸς ἄρας ἐκ τοῦ τῆς Μεταβολῆς φρουρίου μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων Φράγγων στρατιωτῶν και τῆς συνεύνου και τῶν τέκνων και τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ διὰ μέσης τῆς χώρας ἀτρέ-

6. θανάτῳ C.

gant fortunas. tenerant enim nos dolores mortis, in omni oriente atque occidente Gothicis et scelestissimis dominantibus populis, et luxuriantibus nostra simplicitate sive negligentia sive, id quod verius est nomen, mentis abalienatione et insania, quia contra nos invicem furentes et impotenter cum cognatis pugnantes et mortem contemnentes, tamen in alienis bellis ignavi et infirmi et ante bellum terga dantes apparemus.

Sed haec sufficiunt viris multa et pauca valentibus, ut cogitent et prospiciant utilitati. cum autem Caesar ingressus esset et adstitisset regi, manebat tranquillitas regiae, et visus est dominus iam perpetrasse omnia, nisi quod ei non cessit ut Ruselium in manus reciperet et defenderet. Turcarum enim contra Graecos expeditionem et trucidari tantum genus Christianorum et vastari pagos et terras et funditus desertum orientem adspici, cum hic trucidarentur innumerabiles homines, illic captivi fierent, inferiore loco ponebat. sed Ruselium quidem, licet Turcae dispersi essent per omnes Graecorum provincias, ipse certe profectus a Metabole castello cum relictis Francis

στως ἐβάδιζε, καὶ τὸ θέμα τῶν Ἀρμενιακῶν καταλαβὼν τοὺς
 προτέροις αὐτοῦ κάστροις καὶ αὐθις ἀποκατέστη, καὶ οὕτως
 ἐκδρομὰς κατὰ τῶν Τούρκων ποιούμενος ἀπέρριξε αὐτοὺς τοῦ
 τῷ τοιοῦτῳ θέματι προσβάλλειν καὶ πολεμικοὺς περιβάλλειν
 5 κακοὺς. ὁ δὲ βασιλεὺς θυμομαχῶν κατ' αὐτοῦ ἐξ ὑποβολῆς τοῦ
 προρρηθέντος εὐνούχου τοῦ Νικηφόρου, προηρείτο μᾶλλον
 τοὺς Τούρκους τὰ Ῥωμαίων ἔχειν καὶ ἄγειν πράγματα ἢ
 τὸν Λατῖνον τοῦτον ἐν ἐνὶ τόπῳ χωρεῖσθαι καὶ ἀπείργειν
 τὰς ἐκείνων ἐπιδρομὰς. διὰ τοῦτο καὶ πολλὰς μηχανὰς καὶ
 10 συνθήματα καὶ ὑποσχέσεις τοῖς Τούρκοις δούς, εἰ τοῦτον
 ποιήσονται αὐτῷ ὑποχείριον, ἐξαπέστειλε τῶν ἐν ὑπεροχαῖς
 ἀξιωματίων ἓνα, στρατιώτην μὲν ὄντα, νέον δὲ τὴν ἡλικίαν
 καὶ φρονήσεως καὶ ἀνδρίας οὐδενὸς ἀποδέοντα, Ἀλέξιον πρόε-
 δρον τὸν Κομνηνόν. ὃς ἐν τῷ ἄστει τῆς Ἀμασειᾶς γενόμε-
 15 νος ἐκαρᾶδοκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ Ῥουσέλιος φιλίας καὶ συν-
 θήκας μετὰ τοῦ τῶν Τούρκων ἐξάρχοντος ποιησάμενος, συ-
 νῆλθε τούτοις πολλάκις ἐψιλωμένος στρατιωτῶν. ἐν μιᾷ δὲ
 σύνδειπνος τούτοις ὑπάρχων ἐπιβουλήν ὑπέστη δεινὴν. οἱ
 γὰρ Τούρκοι πᾶσαν φιλίαν προδιδόντες χρημάτων, κατέσχον
 20 αὐτὸν καὶ δεσμώτην ἀπέδειξαν, παράγγελμα νόμιμον ἔχοντες
 τὸ τοὺς Ῥωμαίους ἀπατᾶν καὶ σφάττειν καὶ προδιδόναι καὶ
 μὴ δεδιέναι ὄρκον, ὅσον τὸ κατ' αὐτούς. καὶ ὁ μὲν κατείχετο
 δεσμώτης αὐτοῖς, ὁ δὲ πρόεδρος Ἀλέξιος ἐπραγματεύετο διὰ

militibus et uxore et liberis et suis, mediam per terram intrepidus
 procedebat, et provincia Armeniaca recepta priora castra rursus reli-
 quit: atque sic incursiones contra Turcas faciens arcuit eos, ne talem
 provinciam aggredierentur et bellicis circumdarent malis: sed rex pug-
 nax contra eum consilio antea commemorati Nicephori malebat Turcas
 Graecorum terram tenere rerumque potiri quam Latinum hunc in uno
 loco recipi et arcere illorum impetus. propterea etiam multa artificia
 et pacta et promissa Turcis dedit, si hunc redderent sibi obnoxium,
 et misit dignitatum maximarum quendam, militem quidem, iuvenem au-
 tem aetate et intelligentia atque fortitudine nemine inferiorem, Alexium
 Comnenum praesidem: qui quidem, postquam Amasiam urbem advenit,
 futurum exspectabat. Rusellius autem postquam amicitiam et pacta cum
 Turcarum imperatore iunxit, saepe venit ad hos, nudatus militibus:
 aliquando autem cum apud eos epularetur insidias subiit diras: Tur-
 cae enim, qui omnem amicitiam prodidissent pecuniis, ceperunt eum
 et vinctum reddiderunt, mandatum usitatum habentes, ut Graecos de-
 ciperent et trucidarent et proderent neque vererentur iusiurandum,
 quantum ad eos pertinebat: atque hic quidem retinebatur captivus iis,

δώρων τὴν τούτου κατάσχεσιν καὶ ἀπόλησιν, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βασιλέως οἰομένου εἰρηνεύειν τὰ πράγματα· τὴν γὰρ τῶν Τούρκων ἀπηγῆ ἐπικράτειαν εἰς οὐδὲν ἐλογίζετο δι' ἀναλγησίαν καὶ μῖσος τὸ πρὸς Ῥωμαίους, ὡς εἶοικεν.

Ἐν ᾧ καὶ δικάζοντα πολλάκις, ὡς εἶωθεν, ἀσυμβάτους⁵ δίκας καὶ ἀπροσφυῆ βασιλεῖ, καὶ ἀνευλόγως καταδικάζοντα τοὺς ἀνθρώπους ὑποθήκαις τῶν συνηγορούντων τοῖς χείρεσι, φῆμαι καταλαμβάνουσαι, τοὺς Τούρκους λέγουσαι περὶ Χαλκηδόνα καὶ Χρυσόπολιν κατατρέχειν, ἄρτι πρῶτον τῇ τοιαύτῃ πλησιοχώρῳ ἐπιφοιτήσαντας γῆ, οὐδεμίαν ταραχὴν ἐνεποιούν¹⁰ καὶ σύγχυσιν, ἀλλ' ὡς ἀλλοτρίας χώρας πασχούσης αὐτὸς ἄφροντις ἔμενεν. οὕτως οὖν αὐτοῦ ἔχοντος, ὃ τα πρῶτα παρ' αὐτοῦ φέρων Νικηφόρος ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου, τὴν εἰς τὸν βασιλέα εὐνοίαν πολλαχόθεν ἐπισεμνύνειν ἑαυτῷ σοφιζόμενος, ἔπραττε μὲν ὅσα τούτῳ βουλομένη ἐνῆν, ἀπετεί-¹⁵ χιζε δὲ τῆς τοῦ βασιλέως ἀγάπης τὴν τε μητέρα καὶ τοὺς ὁμαίμονας καὶ τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς ὡς βασιλειῶντας δῆθεν καὶ τὸ συνοῖσον αὐτῷ μὴ θέλοντας, καὶ ὅτι αὐτὸς μόνος το συμφέρον αὐτῷ διασπονδάζων καθέστηκε. διὸ δὴ καὶ μεγάλη παρὰ τῷ βασιλεῖ δυνηθεὶς αὐτὸς ἦν ὃ τὸ πᾶν διεξάγων τῆς²⁰ βασιλείας, καὶ τῷ βασιλεῖ ἐπιτρέπων τὸ πραχθησόμενον, καὶ τὰς τιμὰς καὶ προνοίας οἷς ἐβούλετο χαριζόμενος διὰ λημ-

6. ἀπροσφυεῖς interpretes: C ἀπροσφυῆ.

8. καταλαμβάνουσι C.

praeses autem Alexius agitabat donis huius retentionem et captivitatem, dum rex putat res esse pacatas. Turcarum enim crudelem dominationem nihili faciebat impatientia et odio Graecorum, ut videtur.

Inter quae cum eum diiudicantem saepe, ut solebat, lifes non aptas neque accommodatas regi, et imprudenter damnantem homines consilio peioribus auxiliantium, fama assequeretur, dicens, Turcas circa Chalcedonem et Chrysopolin percursiones facere, tum primum tam vicinae inhiantes terrae, nullam turbam haec ei iniiciebant et confusionem: sed quasi aliena terra vexaretur, ipse impatiens manebat. qui quidem cum talem se praeberet, Nicephorus, qui primas ab eo referret, logotheta stadii, bonum erga regem animum plerumque iactare callens, agebat quidem, quaecumque ex illius animo erant: excludebat autem a regis amore matrem et consanguineos et ceteros cognatos ut regnare scilicet cupientes neque quod ei profuturum esset volentes, et quasi ipse solus utile ei pararet exstitit: quamobrem etiam multum apud regem valens ipse erat, qui omnia perficeret regni et regi traderet quae essent agenda et honores et administrationes, quibus vellet, donans redivitis non parvis: erat enim praeter cetera vitia etiam

μάτων οὐχὶ μικρῶν. ἦν γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων κακῶν καὶ περὶ φιλοχρηματίαν δαιμονίως σπουδάζων, καὶ κτήσεων ἀκινήτων χανθὸν ποιούμενος τὴν ἐπίκτησιν. ὧν ἀκορέστως ἐχόμενος κέντρον καὶ ταμείον τῆς τῶν λοιπῶν αὐτοῦ κτήσεων ἐπισυναθροίσσεως τὴν τοῦ Ἑβδόμου μονήν. ταύτην γὰρ λαβὰν κατὰ δωρεάν, παρεσκευάζε τὸν βασιλέα πολλὰ τῶν κτημάτων αὐτῷ προσκυροῦν ὁσημέραι καὶ προσόδους ἀφθόρους περιποιεῖν, ὡς αὐ- f. 210 v. τοῦ τάχα διαγωνιζομένου ποιῆσαι τοῦτο μετὰ παρέλευσιν τῷ βασιλεῖ πολὺ ὄλβον ἐνδιαίτημα, σκεπτόμενος ἐκ μοχθῆρας οὐκ

10 κειοῦσθαι καὶ παρακερδαίνειν τὰ νῦν προσφερόμενα καὶ τῷ ὀνόματι τῆς μονῆς πλοῦτον ἐπικταῖσθαι ὑπερφυῆ, τοῦ δὲ μέλλοντος εἶναι τὸν λόγον ἀπόρητον. ἐν τούτοις δὲ πᾶσιν οὐδένα κόρον λαμβάνων, καίτοι καὶ παρὰ πάντων τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τελωνῶν καὶ πρακτόρων δωροδοκού-

15 μενος καὶ κτήσεων εἰδικῶν καὶ οἴκων ἐν περιλήψει μεγάλων καὶ πολλῶν καθιστάμενος, οὐδὲ τοῦ κερδαίνειν καὶ ἐκ συκοφαντημάτων ἀπείχετο, οὐδὲ τοῦ ἐπιβουλεύειν τῇ εὐθηνίᾳ καὶ τὴν κοσμικὴν ἀθμονίαν καὶ ἔνδειαν οἰκείαν ποιεῖσθαι φιλοκερδείας ὑπόθεσιν· τῷ τοι καὶ μαθὼν ὡς ἐν

20 τῷ κάστρῳ τῇ Ραιδεσιῷ κατάγουσιν ἄμαξαι τὸν σῖτον πολλὰί, καὶ διαπιπράσκουσι διασκεδαννύμεναι εἰς τε τὰ τῶν μοναστηρίων ξενοδοχεῖα καὶ κατατόπια καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πολλῶν ἐγχωρίων, καὶ ἄνετον ποιοῦνται τὴν πρᾶ-

5. μονήν] an μονήν ἐποιεῖτο? 8. ἀφθόρους interpres. 13. λαμβάνειν C. 23. ποιοῦντα C.

avaritiae mire deditus, et possessionum immotarum cupide sibi comparabat accessionem, quarum insatiabili modo tenax stimulum et celiam accumulationis ceterarum possessionum habebat Hebdomi monasterium: hoc enim postquam dono accepit efficiebat, ut rex multas possessiones ei firmaret quotidie et redditum affatim tribueret, ita ut eo brevi hoc evincente hoc redderet prope regem maxime beatum domicilium, studens pravitate ei conciliari et lucrari quae nunc redeunt et nomine monasterii divitias sibi comparare immensas. cum hic talis esse vellet ratione vetita, in his autem omnibus nullam capere satietatem, licet et ab omnibus magistratibus et militibus et publicanis et portitoribus pecunia corruptus et possessionum privatarum et aedificiorum circuitu magnorum multorumque (dominus) factus, ne sic quidem a lucro vel calumniis destitit, neque studere abundantiae et terrenam calamitatem atque inopiam proprium reddere lucri argumentum. tum ergo audito, ad castellum Raidestem deducere currus frumentum multos et vendere, sparsos per monasteriorum deversoria et regiones et ipsius magnae ecclesiae et multorum patriae locorum, et

σιν πρὸς τὸν βουλόμενον καὶ ἀκόλυτον, καὶ οὕτως ὁδεύει διὰ πάντων τὸ ἀγαθὸν τῆς εὐθηνίας, φθονήσας τῆς εὐετηρίας τῆ κοσμοφ φούνδακα ἐκτὸς τοῦ ἄσπετος ὁ παγκράκιστος ἐποικοδομεῖ, καὶ τοῖτω συναθροίζεσθαι τὰς ἀμάξας ἐπισκήπτει, βασιλικῶ γραμματι τοῦτο διορισάμενος· καὶ μονοπώλιον τίθησιν εἰς τὸ ἀναγκαιότατον χρῆμα, τὸν σῖτον, μηδενὸς δυναμένου εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ φούνδακος ἐξωνήσασθαι, φούνδακος τοῦ δολίου καὶ δαιμονιώδους πράγματος καὶ ὀνόματος. ἐξ οὗ γὰρ ἐκεῖνος ἐπάγη, ἡ εὐθηνία τῶν πόλεων ὄχετο, καὶ ἡ τοῦ Θεῖου ὄργη τὰ ὑπὸ Ῥωμαίους μειζόνως κατέλαβεν. οὐ γὰρ, ὡσπερ τὸ 10 πρότερον ἦν, ὁ βουλόμενος ἐξωνεῖτο τὸν σῖτον καὶ μετὰ τοῦ πωλοῦντος συνήλλαττε, καὶ εἴ περ μὴ ἐν τῷδε τῷ κατατοπιῷ ἠρέσκετο, μετέβαινεν εἰς τὸ ἄλλο καὶ αὐθις εἰς ἕτερον, καὶ ἀπὸ τῶν ἀμαξῶν ἡ πρῶσις ἐγένετο· ἀλλ' εἰσερχόμενα τὰ γεωργία ἐν τῇ τοῦ φούνδακος εἰρκτῆ σιτώνας εἶχον ἐνοίκους 15 τοῦ φούνδακος καὶ σιτοκαπήλους πολλούς, καὶ οὗτοι προαρπάζοντες τὸν σῖτον ἐξωνοῦντο καὶ ἀπετίθουν, καὶ διηγωνίζοντο κερδαίνειν ἐπὶ τῷ νομίσματι νομίσματα τρία. ἡγόραζε δὲ ἀπὸ τῶν ἀμαξῶν οὐδεὶς, οὔτε ναυτικὸς εἰσάγων αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν οὔτε ἀστικὸς οὔτε ἄγροικος οὔτε ἄλλος οὐ-20 δεὶς· ἀλλ' ἀπὸ τῶν σιτοκαπήλων τοῦ φούνδακος ἡ πρῶσις προέβαινεν, ὡς ἐκεῖνοι ἐβούλοντο καὶ ὁ προκαθήμενος αὐτῶν λυμεῶν φουνδακάριος, ὃς καινοτομῶν τοὺς τὸν σῖτον καταβι-

3. *margo κομμέρκιον καὶ φόρον εἶπουν πανήγυριν.*

liberum facere commercium cum quovis et expeditum, atque ita procedere omnino salutem abundantiae, invidens copiam mundo, horreum extra urbem pessimus homo exaedificat, et in hoc cogi currus iubet, regis literis hoc perficiens, et monopolium imponit maxime necessariae rei, frumento, cum nemo posset nisi ex horreo emere, horreo, insidiosa et ingenti re atque significatione: ex quo enim illud inductum est, felicitas urbium evanescebat, et ira divina res Graecas magis obtinuit: neque enim, ut antea fuerat, qui vellet, emebat frumentum et cum vendente commutationem inibat, atque si in hoc loco ei non placeret, transibat ad alium rursusque ad alium, et ex curribus venditio fiebat: sed fruges quae importabantur in horrei septum, dardanarios habebant inhabitantes horreo et propolas multos: atque hi rapientes frumentum emebant et reponebant et certabant lucrari asse tres asses: emebat autem ex curribus nemo, neque nauta importabat illud in urbem, neque urbanus neque agricola neque ullus alius: sed a pro-polis horrei venditio procedebat, sicut illi volebant: atque praeses eorum, perditor, horrei administrator, qui novo modo vexabat frumentum deducentes et frumentum his turpiter adimebat et gravia vectiga-

βάζοντας, καὶ σῆτον ἐκ τούτων κακῶς ἀφαιρούμενος, καὶ βαρ-
 ρείας ἀπαιτήσεις ὑπὲρ τῶν τοπιατικῶν εἰσπραττόμενος, ἠνάγκασε
 τὴν πρᾶσιν διὰ τὸ καινοτομεῖσθαι πολυειδῶς ἐνδεστέραν ποιεῖν.
 καὶ οὕτως τρεφομένον τοῦ φούνδακος εἰς ἀδικίαν ἀπαραμύθητον ἐξέπιπτε τὰ τῆς προτέρας εὐθηνίας τῆ
 πολιτείας, καὶ περιέστη ἀπὸ δέκα καὶ ὀκτῶ μωδίων εἰς ἓνα μόδιον
 τοῦ νομίσματος ἢ τοῦ σίτου πρᾶσις. ἐκομμερκεύοντο γὰρ ἔκτοτε,
 φεῦ τῆς πλεονεξίας, οὐ μόνον αἱ πυροφόροι ἄμαξαι, ἀλλὰ καὶ τὰ
 λοιπὰ ὄνια, ὅσα πλησίον ἐκείνου παρῶ-
 10 δεινον. ἀπείργοντο δὲ καὶ οἱ τῆς περιχώρου ἐκείνης καὶ οἱ
 τῆς Ραιδεστοῦ ἔποικοι πωλεῖν τὰ ἴδια γεώργια ἐν ταῖς ἐστί-
 αῖς αὐτῶν. ἀφηροῦντο δὲ καὶ οἱ μέδιμνοι καὶ μόνος ὁ φούν-
 15 δαξ τῶν μεδίμων ὑπῆρχε κύριος. ὅπερ οὐδέποτε γέγονεν, οὐδ' ὁ
 ἥλιος εἶδε τοιοῦτον ἀδίκημα. εἰ γὰρ προσηγγέλη τις πωλήσας
 οἴκαδε σῆτον ἐξ ὧν ἐγεώργησεν, ὡς φονεὺς ἢ βιαστής ἢ
 ἄτοπὸν τι ἕτερον πεπραχῶς ἐδημεύετο καὶ ἠρπάζετο παρὰ
 τοῦ ἐπιστατοῦντος τῷ φούνδακι. παρῆσαν γὰρ τῷ φουνδακαρῶ
 ἐκ πάσης ἰδέας κακούργων ἄχρι τῶν ἑκατὸν ταξιῶται
 20 καὶ γεωργοὺς πολλοὺς ἀνιαροὺς περιέβαλλον. καὶ οὐδεὶς ἦν ὁ
 ἀντιστῆναι τούτοις δυνάμενος τῷ τε πληθῆι δυσκαταγωνί-
 στοῖς οὖσι καὶ τῇ δυναστείᾳ τοῦ λογοθέτου τὸ θράσος ἀκά-
 θεκτον ἔχουσι. καὶ ὁ μὲν ζ' λιτρῶν τὸν φούνδακα μισθωσά-

7. ἐκομμερκεύοντο C. 12. margo μῶδιοι.

lia rerum in ea terra provenientium exigebat, cogebat eos venditionem, novando res vario modo, inferiorem exercere: atque ita aucto horreo ad iniustitiam immitem exhibat prior felicitas civitati; et tanta facta est conversio ut antea duodeviginti frumenti modii asse venirent, iam unus modius eo pretio constaret. in commercium autem deducebantur ex eo tempore, heu avaritiam, non solum tritici currus sed etiam reliquae merces, quaecunque prope illud proveniebant. impediabantur autem et incolae vicinitatis illius et Raidesti vicini, quominus venderent fruges suas in suis domibus: et adimebantur etiam modii frumentarii, et solum horreum modiorum erat particeps: quod nunquam factum erat neque sol viderat talem iniuriam. etenim si quis denuntiabatur vendidisse domi frumentum ex iis quae agro colendo profecerat, tanquam interfector vel latro vel quasi immane quid peregisset, proscribatur et diripiebatur a praeside horrei, aderant enim administratori horrei ex omni genere scelestorum usque ad centum multipartitores, instituti ab eo, et miseros mercatores et agricolas multis molestiis circumdabant: neque quisquam erat, qui resistere his posset et multitudine impugnabilibus et principatu logothetae audaciam impo-

μενος ἐνηβρύνετο τῷ ἐξ αὐτοῦ πορισμῷ· ἡ δ' ἔνδεια τοῦς πάντας ἐπέβλεπεν, οὐ μόνον τοῦ σίτου ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν. ἐκείνου γὰρ στενοχωρουμένου ἀνάγκη καὶ τὰ λοιπὰ στενοχωρεῖσθαι, ὅτι δι' αὐτοῦ τῶν ἄλλων ὠνίων ἢ ἐπικτήσις ἢ περιποίησις γίνεται, καὶ οἱ μισθαροῦντες βαρυτέρους τοῦς μισθοὺς 5 διὰ τὸ ἐνδεὲς τῆς τροφῆς ἀπαιτοῦσι. καὶ οἱ μὲν ἀξιολογώτεροι τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ τῷ φούνδακι πλησιάζοντες ἐγίνωσκον τὴν αὐτοῦ χαλεπότητα, καὶ ὅθεν τῷ κόσμῳ τὸ δεινὸν τῆς ἐνδεΐας ἀηδῶς ἐπεπόλασε· τὸ δ' ἄδικον κέρδος, ὡς φάρμακον μέλιτι κατεσκευασμένον τε καὶ κλεπτόμενον, τοῦς κρατοῦντας 10 ἀπειροκάλως κατέθελε, μέχρις ἂν σὺν τῷ κέρδει τούτου καὶ τὴν οὐσίαν πᾶσαν καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπέβαλον.

Ἐν τούτοις οὖν τῶν βασιλικῶν φροντισμάτων ὑπόντων, μᾶλλον δὲ τῶν τοῦ Νικηφόρου δεινῶν βουλευμάτων συναγομένων, ἤρξατο μὲν ὑπορρεῖν ὁ σῆτος καὶ καταλήγειν τὰ τῆς 15 εὐθηνίας εἰς ἐνδειαν, ἠϋξανε δὲ ὁ τῶν πολλῶν γογγυσμός, καὶ μᾶλλον τῶν ἀκριβῶς ἐπισταμένων τὸ ἄτοπον, καὶ ὅσοι τῶν γινομένων κακῶν ἐγγυτέρω καθίσταντο. ἐθρυλλεῖτο δὲ καὶ τὸ παρὰ τὸν Ἰστρουν κατοικοῦν μισητὰρ βαρβαρον. παράκεινται γὰρ τῇ ὄχθῃ τούτου πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις, ἐκ πάσης 20 γλώσσης συνηγμένον ἔχουσαι πλῆθος, καὶ ὀπλιτικὸν οὐ μικρὸν ἀποτρέφουσαι. πρὸς αἷς οἱ περαιωθέντες Σκύθαι τὸ

9. ἀηδῶς?

tentem habentibus. atque iste quidem, qui sexaginta libris horreum conduxerat, iactabat quaestum eius: inopia autem omnes premebat, non solum frumenti sed etiam ceterorum generum. illo enim minuto necesse est etiam reliqua minuantur, quia eo ceterarum mercium accessio aut acquisitio fit et qui mercede serviunt graviores mercedem propter inopiam alimenti postulant; atque illustriores quidem homines et qui vicini erant horreo, cognoscebant eius molestiam, et unde mundo dira inopia iniucunde obveniret: iniustum autem lucrum tanquam potus melle apparatus et surreptus, dominantes turpiter demulciebat, donec cum lucro huius etiam facultates omnes et salutem amitterent.

His igitur in rebus cum regiae curae subessent, sive potius dira Nicephori consilia conferrentur, coepit defluere frumentum et deflecti felicitas ad inopiam: augebatur multitudinis indignatio atque magis eorum qui accurate sciebant rem ingentem, et quicumque malis propius adstabant. frequentabatur etiam sermonibus populus semibarbarus ad Istrum habitans: adiacent enim litori huius multae magnaeque urbes, ex omni lingua coactam habentes multitudinem et gravis armaturae exercitum non parvum alentes: ad quas transgressi Scythae antea, Scythicam adferunt vitae consuetudinem: a quibus diripientes

πρότερον τὸν Σκυθικὸν ἐπιφέρουσι βίον. παρ' ὧν καταλι-
 ζόμεναι, καὶ τὰς ἐκ τῶν βασιλικῶν ταμείων ἀποστελλομένας
 ἐτησίως φιλοτιμίας σπουδῇ τοῦ Νικηφόρου περιεκόπτοντο. καὶ
 κατὰ τοῦτο τινες τῶν τοιούτων πόλεων εἰς ἀποστασίαν ἀπέ-
 5 βλεψαν καὶ εἰς τὸ ἔθνος τῶν Πατζινάκων παρήγγελλον. σκε-
 ψάμενοι δ' οἱ περὶ τὸν βασιλέα σατραπήν στείλαι τῶν οἰκιο-
 τάτων αὐτῷ, ἔγνωσαν κατεπάνω τῆς Δρίστρας χειροτονῆσαι
 Νέστορά τινα τῷ τῶν βεσταρχῶν μὲν ἀξιώματι τετιμημένον,
 ἀπὸ Ἰλλυριῶν δὲ τὸ γένος ἔλκοντα καὶ δοῦλον πατρῶον γε-
 10 γονότα τοῦ βασιλεύοντος. ὃν καὶ τῇ τοσαύτῃ τιμῆσας ὁ τη-
 νικαῦτα κρατῶν ἀρχῇ, ἐξαπέστειλε μετὰ τινῶν Δριστρονῶν
 ὑπισχνουμένων τῷ βασιλεῖ τὴν εἰς τοῦτον τοῦ κάστρου μετά-
 θεσιν. ἀπελθὼν δὲ, καὶ τινα χρόνον διηνυκῶς, εὗρισκε μὲν
 τοὺς ἐγγωρίους μικρὸν τι ἢ οὐδὲν τὴν τοῦ βασιλέως τῶν Ῥω-
 15 μαίων κυριότητα ἐπιστρεφομένους, εἰς δὲ τὸν ἐξάρχοντα τού-
 των (Τατρὺς αὐτῷ ἢ προσηγορία) τὴν ἐξουσίαν τῆς ἄκρας f. 211 r.
 ὄλοσχερῶς ἀναφέροντας. εἴτε δὲ φόβῳ τούτων ὁ Νέστωρ
 κατασεισθεῖς, εἴτε τῷ ὁμοτίμῳ τοῦ γένους τῆς ἐκείνων ἐρασ-
 θεῖς προαιρέσεως, εἴτ' ἐκ τῆς καταλαβούσης αὐτὸν φήμης δη-
 20 θρῆεις τὴν ψυχὴν, ἥτις ἦν ὡς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ τὴν οὐσίαν
 τῷ δημοσίῳ ἐγγράφουσι προφάσει τοῦ μὴ καταναλωῶσαι τὸ δοθὲν
 αὐτῷ χρυσίον ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν εἰς δέον (καὶ γὰρ
 δυσμενῶς ἔχων πρὸς αὐτὸν ὁ Νικηφόρος ἐπραττε τοῦτο κα-

etiam dona, quae ex regiis thesauris quotannis mittebantur, studio
 Nicephori circumscribebantur: atque hac ratione nonnullae harum ur-
 bium ad seditionem spectarunt, et ad populum Patzinacorum nuntium
 mittebant. volentes, qui circa regem erant, satrapam mittere ex iis
 qui illi maxime erant dediti, statuerunt praefectum Dristrae creare Ne-
 storem quendam, vestiariorum principum dignitate honoratum, ab Illy-
 riis genus ducentem et servum paternum factum regis: quem quidem
 etiam tanto honorans qui tum imperabat imperio, misit cum nonnul-
 lis Dristrenis, qui promitterent regi se castellum huic conciliaturos
 esse. cum is abiisset et tempus aliquod peregisset iter, inveniebat
 incolas paulum vel nihil regis Graecorum potestatem respicere, sed
 ad principem suum (Tatrys ei erat nomen) imperium arcis prorsus
 deferre: sive autem metu horum Nestor concussus sive propter ae-
 quam generis dignitatem illorum partes amans, sive propter famam
 ad eum delatam animo punctus, quae aiebat: domum eius et rem fa-
 miliarem publicari praetexto quasi non impendisset quae ei data erat
 ex regiis thesauris pecuniam ad res necessarias: etenim inimice dis-
 positus adversus eum Nicephorus patrabat hoc turpiter, invidia et

κῶς, τῆ φθύνῃ καὶ τῇ κακοηθείᾳ μὴ προτιμᾶν τὸ συμφέρον εἰδῶς, καὶ τιμωρῶν ἐπισφαλῶς τὸν ἀκρίτην, ἐν οὕτῳ συγχύσει τῶν πραγμάτων ὑπαρχόντων, καὶ πρὸ τοῦ δοῦναι λόγον τῆς διοικήσεως), τῆς αὐτῆς ἐκείνοις βουλῆς καὶ γνώμης ἐπὶ συνθήκαις καὶ ὄρκοις κοινῶνός ἐχρημάτισε, καὶ πρὸς τὰς⁵ ὁμολογίας ταύτας καὶ τὸ τῶν Πατιζινάκων ἔθνος συναρμοσάμενος πολεμεῖν τοῖς Ῥωμαίοις μετ' αὐτῶν ἀσπόνδῳ τῇ μάχῃ συνέθετο. συγκινήσεως οὖν γενομένης τοιαύτης, τὰ περὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν τῆς Ῥωμαϊκῆς χώρας ἐπιδρομὴν αὐτοῖς ἐξηρτίετο. 10

Ἐν δὲ τῇ μέσῳ τοῦ Ῥουσελίου τοῖς Τούρκοις κατεχομένον, πολλὴν ὁ πρόεδρος Ἀλέξιος ἐποιήσατο τὴν σπουδὴν, τῇ κάστρῳ τῆς Ἀμασσίας ἐνδιατρίβων, ὑπὸ τὴν ἰδίαν χεῖρα τοῦτον ποιήσασθαι. καὶ μέντοι καὶ ταλάντων ἱκανῶν τιμησαμένων τῶν Τούρκων τὸν Ῥουσελίον, τῇ καταβολῇ τῶν ἀπαι-¹⁵τουμένων ὄνιον αὐτὸν ἀπειργάσατο καὶ ὑπὸ τὴν ἰδίαν ὑπηγάγετο χεῖρα, καὶ σιδηροδέσμιον ἀποδείξας διὰ πολλῆς εἶχε καὶ ἀγρόπνου τῆς φυλακῆς. εἶτα πέμψας γράμμα πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ παρ' ἐκείνου πάλιν δεξάμενος, διὰ τῆς Ποντικῆς θαλάσσης ἐπεπορεύθη, καὶ τοῦτον εἰς τὴν βασιλεύουσαν²⁰ μετὰ τῆς αὐτῆς ποδοκάκης εἰσήγαγεν. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ προθέμενος εἰς ὄψιν ἑαυτοῦ καὶ θεῶν τοῦτον ἐλθεῖν, καὶ τι καὶ βουλευσασθαι βασιλικῆς ἀνεξικακίας καὶ μεγαλοφροσύνης

2. an ἀκρίτον? post οὕτῳ vel μεγάλη deest vel simile quid.

pravitate respicere utilitatem nesciens et exsequens periculose ius iudicii violatum, in tanta confusione rebus versantibus et ante redditam administrationis rationem, eiusdem cum illis consilii et sententiae pactionibus et iureiurando particeps est factus: et ex pactionibus his postquam etiam Patzinacorum populum conciliavit, conveniebat cum iis, ut cum Graecis pugnarent bello implacabili. tali ergo turba facta bellum ab iis et Graecae terrae invasio apparabantur.

Interea autem, cum Ruselius a Turcis detineretur, multam praeses Alexius dedit operam, in castello Amasia versatus, ut in suam manum redigeret, atque, cum tamen Turcae sat multis talentis aestimassent Ruselium, depositis iis quae requirebantur, quasi mercem eum sibi comparavit et in suam subegit manum, et in vincula ferrea coniectum multa tenebat et diligenti custodia: deinde missis literis ad regem et ab illo rursus acceptis per Ponticum mare profectus est atque hunc in regiam eisdem compeditibus vinctum induxit. sed rex, statuens eum in conspectum suum non venire, et discernere aliquid, dignum regia patientia et magnanimitate, et proponere contra eum iudicium et post decisionem dam-

ἐπάξιον, καὶ προθεῖναι κατ' αὐτοῦ δικαστήριον, καὶ μετὰ
 διάγνωσιν καταδίκῃ μὲν θανατηφόρῳ τοῦτον ὑποβαλεῖν, ἀν-
 τιστῆσαι δὲ τῷ δικαίῳ χόλῳ τὸ ἡπιώτατον καὶ φιλάνθρωπον,
 καὶ οὕτω φυλάξαι τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ τηλικούτον στρατιωτῆν
 5 καὶ στρατηγόν, δυνάμενον ἐν τοῖς φλεγμαίνουσι κακοῖς τῆς
 ἑώας ἰάσασθαι πολλὰ τῶν αὐτῆς συντριμμάτων, ὥστε χάρι-
 τας ὁμολογήσαντα τῆς σωτηρίας τῷ βασιλεῖ καὶ ἀνυπερβλή-
 τους εὐχαριστίας πεποηκότα (ὅπερ πάντως ἀνάγκη τοῦτο
 ποιῆσαι ἦν, λογικῶ τε ὄντι καὶ φρονήσεως οὐκ ἀμοιροῦντι
 10 στερεῶς) λαβεῖν τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πολέμου καὶ τῆς πιεζού-
 σης ἐπιδρομῆς ἐλευθερῶσαι τὰ ἑῶα, ὅσον γε ἦκει κατ' ἀν-
 θρωπίνην ἔννοιαν ἐκ τῆς τῶν προτέρων αὐτοῦ κατορθωμάτων
 καὶ τολμημάτων κατανοήσεως, — μὴ πεποιηκῶς οὖν οὕτως
 ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ τῷ θυμῷ τὸ πλεῖον ἀπονεύμας τοῦ πράγ-
 15 ματος, ἔλαθε μεγίστης ἰσχύος καὶ εὐπραγίας ἀποστερήσας τὴν
 Ῥωμαίων ἀρχήν, ὡς καὶ μετὰ ταῦτα τὰ πράγματα παρε-
 στήσαντο. παραδούς αὐτὸν τοῖς βασιανισταῖς, ἕσομοῖς ἀνη-
 κέστοις διὰ βουνεύρων, ὡς τινα δοῦλλον δραπέτην, αὐτὸν κα-
 θυπέβαλε, καὶ εἰς ἕνα τῶν πύργων κατακλείσας, ζοφώδη καὶ f. 211 v.
 20 ἀφιλάνθρωπον, ἀτημέλητον εἶχε καὶ σχοίνοις σιδηροῖς δέσμιον.

Ἐφθῆ οὖν ὁ Νέστωρ τὴν μελετωμένην ἐκπληρώσας
 βουλὴν, καὶ μετὰ τῶν Πατζινάκων εἰς τὴν Μακεδονικὴν ἐμ-
 βαλῶν, καὶ ταύτην κακῶς ἄγαν καὶ ἀπηνῶς διαθείς· οὐδὲ

7. ὁμολογήσαντας et πεποηκότας C. correxit interpres. 17.
 παραδούς γὰρ αὐτὸν?

nationi capitis hunc subicere, opponere autem iusto odio clementiam et humanitatem atque sic servare Graecorum imperio talem militem et ducem, qui posset in flagrantibus malis orientis mederi multis eius ictibus, quippe cum merita concessisset salutis regi et insuperabiles grates egisset: id quod omnino oportuit hunc facere cautum neque prudentiae expertem constantis: quique posset suscipere imperium belli et a molesta invasione liberare orientis terras, quantum in hominum animum venit ex consideratione priorum eius victoriarum et facinorum audacium: sed non sic agens rex, sed irae plurimum rei tribuens, nescius maximo robore et eventu privavit Graecorum imperium, ut etiam postea res apparebant: tradens eum tortoribus, cruciatibus insanabilibus exuviarum bubularum tanquam servum fugitivum eum subiecit et in turri includens obscura et inhumana honore deminutum tenebat et vinculis ferreis adstrictum.

Antevertit igitur Nestor statutum exsecutus consilium, et cum Patzinacis in Macedoniam invadens et hanc pessime et crudeliter

γὰρ εἰς πόλεμον ἀντεπεξεληθεῖν αὐτῷ οἱ ἐν Ἀδριανουπόλει συλλεγέντες στρατιῶται ἐτόλμησαν. οὕτως Θρακῆς τε . . . καὶ μετὰ πληθους ἀξιολόγου τῆς Βύζαντος ἐγγυὺς ἐστρατοπεδεύσαντο. τὸ δ' ἄλλο πληθος ἐπαφῆκε τὰς λοιπὰς πόλεις καὶ χώρας ἀποκείρειν τε καὶ δηοῦν. θέρους δὲ ὥρας ἐνιστα-5 μένης καὶ τῶν καρπῶν ἠρτημένων, οὐ μικρά τις τῶν ἀναγκαίων σπάνις κατέχε τὴν βασιλεύουσαν καὶ τὰς λοιπὰς ἐσπερίας πόλεις, ὡς καὶ αὐτοῖς τοῖς κτήνεσι τὰς τροφὰς ἐπιλείπειν, καὶ πανταχόθεν ἐπιστυγγάζειν τοῖς ὅλοις τὸ ἄπορον· οὔτε γὰρ ἀξιόλογος στρατιὰ τῇ βασιλίδι παρῆν, τοὺς πολε-10 μίους δυναμένη ἀπώσασθαι, οὔτ' ἄλλη τις μηχανὴ εὐέλπιδας τοὺς πολίτας ἐποιεῖ πρὸς τὴν τοῦ ἔθνους ἀπαλλαγὴν. ἀλλ' οὐδ' ὁ βασιλεὺς λόγῳ καὶ φρονήσει καὶ πολυπειρίᾳ διαφέρων ἦν, ὥστε διὰ τῆς οἰκείας δξύτητος λύσιν εὐρεῖν τινὰ τοῦ δεινοῦ. μία δὲ πᾶσιν ἐδόκει τῶν τοσοῦτων κακῶν ἀπαλλαγὴ· ἢ τοῦ 15 ἀπὸ λογοθητῶν Νικηφόρου πρὸς τοὺς πολεμίους ἔκδοσις. τοῦτον γὰρ ἰσχυρῶς ἐπέζητει λαβεῖν καὶ κολάσαι ὡς τῶν ὄλων δυσχερῶν αἴτιον, καὶ αὐτίκα τῆς βασιλευούσης ἀπαναστήναι καὶ δοῦναι τὴν προτέραν ἄδειαν τοῖς Ῥωμαίοις καὶ κατακληρῶσαι τὰ ἑαυτῶν. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς πάντα προέσθαι καὶ πα-20 θεῖν ἔτοιμος ἦν ἢ τὸ ζητούμενον ἐκ μέσου ποιήσασθαι. καὶ τοῦτο γὰρ ἐζητεῖτο καὶ ἐζυγομαχεῖτο τοῖς πλείοσιν, ὥστε κἂν μὴ ἔκδοτος τοῖς ἐναντίοις δοθῆ παραλυθῆναι τέως αὐτὸν τῆς

17. Ἰσχυρῶς ὁ Νέστωρ ἐπ.?

disponens: neque enim ad bellum obvenire ei qui Adrianopoli collecti erant milites ausi sunt: sic Thraces et multitudinem memoratu dignam prope Byzantium duxit: reliquam autem multitudinem dimisit ad ceteras urbes et terras tendendas et vastandas. aestate autem apparente et frugibus direptis non parva rerum necessariorum inopia tenebat urbem et reliqua occidentis oppida, ita ut etiam ipsis pecoribus alimenta deessent et undique frequentarentur universis angustiae. neque enim memorabilis exercitus urbi regiae aderat, qui posset hostes depellere, neque aliud ullum artificium faciebat, ut cives bono animo essent ad populi liberationem. sed neque rex oratione vel prudentia vel experientia praestabat, ut propria sagacitate solutionem ullam invenire potuisset periculi. una autem omnibus videbatur tantorum malorum liberatio, si Nicephorus ex logotheta hostibus traderetur: hunc enim valde studebat capere et castigare ut omnium difficultatum auctorem, et statim ab urbe recedere, et dare priorem securitatem Graecis et sorte dividere res eorum. sed rex omnia relinquere et pati potius erat paratus, quam postulabatur et disceptabatur a plurimis, ut nisi adversariis traderetur, ali-

τοῦ λογοθέτου ἀρχῆς καὶ ἰδιωτεῦσαι καὶ οἴκαδε καταστῆναι ὡς ἄπρακτον πάντη καὶ πᾶσιν ἀπόβλητον, ἵνα καὶ τοῦτο ἀρκυῖν ἠγησάμενοι πρὸς τιμωρίαν αὐτοῦ οἱ πολέμιοι τῆς στρατοπεδείας ἀπόσχονται. ἐπεὶ δὲ οὐδ' εἰς τοῦτο κατανεύον δ

5 βασιλεὺς ἐτίγχανεν, οὐδ' ἐνὸς ἀνδρὸς ἀπραξίας σωτηρίαν τοῦ γένους παντὸς τῶν Ῥωμαίων ἀνταλλάξασθαι πρόθυμος ἦν, βοηθεῖ τούτοις ἄνωθεν ἡ θεία ἀντίληψις ταῖς ἀκλινέσι πρεσβείαις τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου. οἱ γὰρ ἀποσταλέντες πρέσβεις παρὰ τῶν Πατιζινάκων ἀναπεμφθέντες

10 πάλιν εἰς αὐτοὺς ὑπωπτεύθησαν ἕκ τινος ἀπροόπτου αἰτίας ὡς λάθρα διαχειρίσασθαι μέλλοντες τὸν πρωτοσύμβουλον αὐτῶν καὶ συστράτηγον Νέστορα· καὶ φοβηθεῖς ἐκεῖνος τὸν ἀπὸ μηχανῆς κίνδυνον, ταχέως ἐκείθεν ἀναστήσας τὴν στρατιὰν ὀπισθόρμητος ἤλαυνε. καὶ διελθὼν τὴν Μακεδονικὴν,

15 καὶ τοὺς ἄλλοις Πατιζινάκοις συμμίζας, οἱ τὴν χώραν πᾶσαν κατέτρεχον καὶ κατέληζοντο, οὕτως εἰς τὰ περὶ τὸν Ἴστρον χωρία καὶ τὰς ἐπαύλεις ἀνέδραμε, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν ἀνθρώπων τε καὶ κτηνῶν καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς. ἐκείνου δὲ ταχέως ἀναχωρήσαντος ἀνακωχὴν τὰ πράγματα ἔλαβον,

20 καὶ τῶν γεωργημάτων καὶ τῶν ἄλλων χορτασμάτων ἀδεῶς ἐποίουν οἱ πρὸς ταῦτα τεταγμένοι τὴν εἴσοδον, καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν οἱ πλεῖστοι θαυμασίως ἐώρταζον, τῷ θεῷ καὶ τῇ τοῦτον παννπερτίμῳ μητρὶ τὰ χαριστήρια νέμοντες.

quamdiu solveretur logothetae imperio, et hominem privatum ageret et domi se teneret, tanquam nihil agens omnino et omnibus neglectus, ut vel hoc sufficere rati ad ultionem eius hostes expeditione abstinerent. cum autem ne hoc quidem annueret rex neque unius hominis desidia salutem totius gentis Graecorum mutare vellet, auxilio venit his superne divinum praesidium firmis nuntiis maxime integrae dominae nostrae, dei matris. legati enim, qui a Patzinacis allegati erant, remissi rursus ad eos, suspecti erant causa quadam improvisa quasi clam tollere vellent principem consilii sui et imperii collegam Nestorem: et ille, qui metueret insidiosum periculum, celeriter inde profectus exercitum retro duxit: et percurrens Macedoniam et ceteris Patzinacis se coniungens, qui omnem terram percurabant et diripiebant, sic in Istri loca et praedia rursus migrabat, multam agens praedam hominum et pecudum atque reliqui apparatus. illo autem celeriter redeunte inducias imperium habebat: et frugum atque ceterorum alimentorum tuto faciebant, qui ad haec instituti erant, invocationem: et liberationem plurimi mire celebrabant, deo et huius honoratissimae matri grates tribuentes.

§ 212 γ. *Μοῖρα δέ τις τῶν ἐσπερίων στρατευμάτων ἐξ Ἀδρια-
 νουπόλεως ἄρασα τῇ βασιλεῖ προσελήλυθεν, εἰπεῖν τε καὶ
 ἀκοῦσαι περ' αὐτοῦ σκεύδουσα τὴν τῶν ἐπιζητουμένων αὐ-
 τοῖς ἀπόκρισιν· ἐπενεκάλουν γὰρ στέρησιν τῶν στρατιωτι-
 κῶν ὀψωνίων καὶ κακοπαθείας τινὰς ἐξ ἀπρονουησίας τῶν⁵
 κρατούντων καὶ ἀπληστίας. οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα ἀδίκως
 αὐτοὺς μεταλθόντες στρατιωτικὸν τι πλῆθος εἰς ἐνέδραν αὐτῶν
 προητοίμασαν, καὶ ὅτε τούτους ἔγνω τῶν ἵππων καταβάνας
 ἐπὶ τῇ ποιῆσαι τὴν ἔγκλησιν, κατ' αὐτῶν ἀφήκαν τοὺς ἐφεδρευ-
 οντας· καὶ οἱ περιχυθέντες τοὺς ὁμοφύλους σφοδρῶς καὶ πω-¹⁰
 λεμῶς κατήκιζον, οἱ μὲν ῥάβδοις σιδηραῖς αὐτοὺς κατατείνο-
 ντες, οἱ δὲ ξίφεσι τελείοις ἀναιροῦντές τινας, οἱ δὲ τὰς σκηνὰς
 αὐτῶν διαρπαζόντες καὶ τοὺς ἵππους συναφαρπάζοντες. τού-
 του δὲ γενομένου πολὺς ἔλεος ἐπῆλθε τοῖς Βυζαντίοις ὑπὲρ τῶν
 ἀναιτίως παθόντων στρατιωτῶν, καὶ κατέγνω τὸ βασιλέως¹⁵
 καὶ τῶν περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλαχίστην τὴν ἄνοϊαν, ὥστε καὶ αὐ-
 τὸν ἐκεῖνον μετὰμελοθ δέξασθαι καὶ ἀνασῶσαι τούτοις τινὰ
 τῶν διαρπαγόντων, μὴ μέντοι δέ τι πρᾶξαι τὴν τοιαύτην πα-
 ροινίαν καὶ βλάβην ἀνακαλούμενον, μήτε φιλοτιμίαν τινὰ
 τοῖς στρατιώταις ἀποδοῦναι. ἀλλ' οἱ γε πρὸς τὰ οἰκεῖα λυ-²⁰
 πης οὐ μικρᾶς ἀνάμειστοι ἐπαναστραφέντες οὐκ ᾔθελον ἐπὶ
 τοῦ αὐτοῦ μένειν, ἀλλὰ τοὺς πολεμιστάτους ἀμύνασθαι διε-
 σκέπτοντο.*

Pars autem quaedam militum occidentalium Adrianopoli profe-
 cta ad regem venit, dicere et audire ab eo studens postulatorum suo-
 rum responsum: ad hoc accusabant privationem alimentorum milita-
 rium et mala quaedam, quae ex inconsiderantia imperantium et insa-
 tiabilitate orta essent. regii autem iniuste eos secuti militarem mul-
 titudinem ad insidias eorum pararunt, et cum cognovissent hos ex
 equis descendisse ad accusationem instituendam, contra eos dimiserunt
 insidiantes: atque circumfusi homines eiusdem stirpis horridum et ho-
 stilem in modum vexabant, alii scipionibus ferreis eos petentes, alii
 gladiis perfectis necantes nonnullos, alii tentoria eorum diripientes et
 equos simul praedantes. his autem factis multa miseratio incessit By-
 zantios propter milites innocenter afflictos, et tribuerunt regi iisque
 qui circa eum erant, non minimam imprudentiam, ita ut et ipse ille
 poenitentiam conciperet et servaret his quosdam direptorum, neque ta-
 men, quod exercuisset talem insaniam et damnum se revocans, neque
 ut honorem ullum militibus redderet: sed hi quidem ad sua moerore
 non parvo pleni reversi volebant sub eodem manere, sed hostes acer-
 rimos arcere statuebant.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἔτει καὶ τέρατά τινα κατεφάνησαν εἰς τὴν Βύζαντος. τρίπους τε γὰρ ὄρνις ἐγεννήθη, καὶ παιδίον ἐτέχθη κατὰ μέτωπον ἔχον τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ τοῦτον ἕνα καὶ μόνον, τραγοσκελὲς δὲ τοὺς πόδας· καὶ προτεθὲν ἐν τῇ
 5 τῶν διακονίσσης δημοσίᾳ παρόδῳ· κλαυθμὸν ἠφίει παιδικῶν προσεοικότα. δύο δὲ τῶν ἀθανάτων στρατιωτῶν πλησίον τοῦ δυτικοῦ τῆς πόλεως τείχους ἐν δημοσίῳ τόπῳ κεραννόβλητοι γεγόνασιν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐν οὐρανῷ κομηῆται τινες παρετείνοντο.

Ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν ἑῶαν οἱ ἐκείσε καταναλίσκοντες ἦσαν βάρβαροι καὶ πορθοῦντες καὶ καταβάλλοντες, πλήθος ἐκεῖθεν ὀσημέραι τῇ βασιλίδι προσέφευγεν, ὃ τε λιμὸς ἕστενοχώρει πάντα, τῇ ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων καταπιέζων αὐτούς. ἐπιγενομένον δὲ καὶ χειμῶνος, ἐπεὶ περὶ ὃ βασιλεὺς ἀφιλότιμος
 15 ὢν καὶ σφόδρα φειδωλίας ἐχόμενος οὐδὲν ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν ἢ τῆς ἄλλης προνοίας εἰσήγεν ἢ τοῖς ἐν τέλει ἢ τοῖς δημοτικῶς παραμύθιον, καὶ ἕκαστος περὶ ἑαυτοῦ στυγνάζων οὐδὲ χεῖρα πλουσίαν εἶχε πρὸς τὸ τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν καὶ παρέχειν τὰ τῆς ζωῆς ἐφόδια (διὰ γὰρ τούτων τοῖς πενε-
 20 στέροις ὡς ἐπίπαν τὰ χρειώδη προσάγονται), πολὺς καὶ ἀμύθητος θάνατος οὐ τῶν ξένων μόνον ἀλλὰ καὶ τῶν τῆς πόλεως δήμων καθ' ἑκάστην ἐγίνετο, ὡς καὶ τοὺς νεκροὺς αὐτῶν σωρηδὸν ἔν τε τοῖς λεγομένοις ἐμβόλοις καὶ τοῖς ὑπαίθροις ἀνα-

Hoc autem anno etiam prodigia quaedam apparuerunt Byzantii. tripes enim avis procreata est et infans nata est in fronte habens oculum, atque hunc unum et solum, et hirci similis pedibus, et exposita in diaconissarum publica porticu fletum edebat infantis similem. duo autem immortalium militum prope occidentalem urbis murum in publico loco de coelo tacti sunt: sed etiam in coelo stellae crinitae quaedam tendebantur.

Cum autem etiam orientem qui ibi erant barbari conficerent et devastarent et deicerent, multitudo inde quotidie ad urbem regiam confugiebat, quando famae angebat omnes inopia rerum necessarium premens eos. appropinquante autem etiam hieme quoniam rex illiberalis et valde parsimoniae deditus nihil ex regis thesauris vel reliqua curatione importabat, quod aut magistratibus aut populo solatio esset, et quisque de se ipso sollicitus neque manum divitem habebat ad auxiliandum inopibus et praebendas vitae necessitates, — per hos enim egentioribus plerumque necessaria tribuuntur —, multa et ingens mors non peregrinorum solum, sed etiam urbis incolarum quotidie fiebat: ita ut etiam cadavera eorum coacervatim in porticibus, quae dicun-

κεῖσθαι, καὶ φοράδην κομίζεσθαι πολλάκις ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κλίῃ πέντε καὶ ἕξ νεκροὺς ἀτημελήτους, καὶ πανταχόθεν ἐπιρρέειν τὰ σκυθροπά, καὶ πάσης κατηφείας πληροῦ-
 I. 212 v. σθαι τὴν βασιλεύουσαν. τῶν δὲ καθημερινῶν καὶ παρανόμων κριμάτων οὐδεμία τις ἀναστολὴ τοῖς κρατοῦσιν ἐγίνετο·⁵ ἀλλ' ὡσπερ μηδενὸς τὸ παράπαν ἐνοχλοῦντος τοῖς Ῥωμαίοις ἀλλοφύλου πολέμου ἢ θείας ὀργῆς, ἢ τοὺς ἀνθρώπους κατα-
 τρεχούσης ἐνδείας καὶ βίας βιωτικῆς, οὕτως ἀδεοῦς ἔπραττον τὰ θεομισῆ καὶ τυραννικά. καὶ πᾶν προβούλευμα βασιλικὸν εἰς τὸ τοὺς οἰκείους ἀδικεῖν καὶ κατασφίγγεσθαι καὶ θηρεύειν¹⁰ τοὺς βίους αὐτῶν καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς ζωῆς κατεγίνετο.

Τί οὖν τὸ ἐντεῦθεν; ἤσχαλλον πάντες καὶ ἐδυσχέραινον καὶ διηνεκῶς ἐποτνιῶντο πρὸς τὸν θεόν, ἐπιβλέψαι πρὸς τὴν αὐτοῦ κληρονομίαν διὰ παντὸς ἰκετεύοντες, καὶ προχειρίσασθαι ἄνδρα ἅμα μὲν καὶ τοὺς τυράννους αὐτοὺς¹⁵ δυνάμενον καθελείν, ἅμα δὲ καὶ τὰς τύχας τῶν Ῥωμαίων πρὸς τὸ εὐθυμότερον ἐπαναγαγεῖν φρονήσει καὶ γενναϊότητι καὶ φιλοτίμῳ καὶ φιλοίκτῳ ψυχῇ. καὶ μέντοι καὶ τετυχήκασιν οὐκ εἰς μακρὰν τῶν κατὰ σκοπὸν. προσδεξάμενος γὰρ τὴν αἴτησιν αὐτῶν ὁ ἐν ἑλέει ἀμέτρητος κύριος²⁰ ἀνίστησιν ἄνδρα κρείττονα τῆς εὐχῆς τῶν φοβουμένων αὐτόν, καὶ τοσοῦτον εἰς ἀρετὴν καὶ μεγαλοφροσύνην καὶ γενναϊότητα καὶ στρατιωτικὴν μεγαλοδοξότητα ὅσον ὁ πρόωγν βασι-

tur, et apertis locis iacerent et efferrentur saepe in uno eodemque lecto quinque et sex cadavera sine ulla cura, et undecunque affluerent dira et omni tristitia impleretur urbs regia: quotidianarum autem iniuriarum et iniustorum iudiciorum remissio nulla ab imperantibus fiebat: sed quasi nullum omnino premeret Graecos alius stirpis bellum vel divina ira vel persequens homines inopia et violentia vitalis, ita secure agebant facta deo invisita et tyrannica: atque omne consilium regis et cogitatum ad iniuriam suis inferendam et ad decipiendum et venandum vitam eorum et fundamentum victus spectabat.

Quid ergo inde? indignabantur omnes et molestè ferebant et assidue supplicabant deo, ut spectaret ad suam possessionem omnino precati et crearet virum, qui simul et tyrannos ipsos posset tollere, simulque etiam fortunas Graecorum ad maiorem felicitatem adducere prudentia et nobilitate et generoso atque misericordi animo, neque ita multum aberrarunt a proposito fine. accipiens enim preces eorum dominus in misericordia immensus instituit virum superiorem precibus eorum, qui eum metuerent, et tantum quod attinet virtutem et magnanimitatem et nobilitatem et militarem gloriam, quantum prior rex pra-

λεύων εἰς κακίαν καὶ μικρολογίαν καὶ ἀγενῆ πολιτείαν διεγινώσκετο. ἦν δὲ οὗτος, ὁ τὸ κράτος δηλονότι ἐκ τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως μνηστευθεὶς καὶ ἄξιος αὐτῷ λογισθεὶς, Νικηφόρος κουροπαλάτης ὁ Βοτανειάτης, ὃν πολλαχοῦ τῆς γραφῆς ὡς τρισαριστέα καὶ δοκιμώτατον διελάβομεν. οὗτος γὰρ εὐγενῆς τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν κάθεστώς, καὶ τῆς τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχίας τυγχάνων πρῶτιστος πλούτῳ καὶ γένει καὶ παλαιῶν ἔργων καὶ νέων λαμπρότητι, καὶ τὴν στρατηγίαν ἔχων τοῦ αὐτοῦ θέματος, περίλυπος ἦν ταῦτα ὄρων· οὐ γὰρ ἔφερε, φύσιν ἔχων εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον, ζῆν καὶ τοιαῦτα καθορᾶν ἀνοσίως πραττόμενα, καὶ πᾶσαν τὴν ἐώαν τοῖς πολέμοις ἀνάστατον. καὶ αὐτὴν τὴν μεγάλην Κωνσταντινούπολιν πολεμουμένην τοῖς τῶν κρατούντων ἀκρατῶς ἀδικήμασι, καὶ τὴν ἐσπερίαν γῆν κατακειρομένην τοῖς ἔθνεσιν καὶ τοῖς βλαπτικῶς ἐνοήμασιν. ἀλλ' ἀναφέρων εἰς τὴν τοῦ γένους ἐπισημότητα, καὶ διανοούμενος ἀκριβῶς ὡς πολλῶν καὶ μεγάλων ἀριστευμάτων καὶ βοηθημάτων ἢ Ῥωμαίων ἀπέλαυσε γῆ παρὰ τῶν προγόνων αὐτοῦ κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ χρόνους, καὶ δεύτερος φανῆναι τούτων ἀνάξιόν λογισάμενος, εἰ μὴ βοηθήσαι. τοῖς κάμνουσιν ὀρθοδόξοις, δι' οὓς Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν τὸ οἰκεῖον αἷμα ἐξέχεε, ζηλωτῆς διαπυρρώτατος γίνεται, καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθεισιν ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ ποιμνης καὶ τοῦ ἀγίου ἔθνους αὐτοῦ. καὶ τῆς Τούρκων ἔτι ζεούσης

vitae et humilitate et ignobili civitatis administratione notus erat. erat autem hic, qui potentiam a coelesti rege comparaverat et dignus ea erat habitus, Nicephorus Botaniates curopalata, quem quidem varie in scriptura ut ter optimum spectatissimumque accepimus. hic enim nobilis inter eos, qui a solis ortu habitant, constitutus et orientis provinciae longe primus divitiis et genere et factorum veterum et recentium magnificentia, et imperium habens eiusdem provinciae, valde erat tristis, haec videndo. neque enim sustinebat, natura praeditus pia et dei amante, vivere et talia adspicere impie facta, et totum orientem per hostes devastatum, atque ipsam magnam Constantinopolin debellatam impotentibus imperantium iniuriis, et occidentalem terram desectam per paganos et noxiis consiliis: sed spectans ad generis gloriam et reputans accurate, Graecorum terram multa gloriose facta et auxilia percepisse a maioribus suis diversis occasionibus et temporibus, et inferiorem apparere his indignum ratus, si afflictis orthodoxis non veniret auxilio, propter quos Christus deus noster sanguinem suum effundebat, propugnator fidei ardentissimus fit, et animum eius tendit super Christi grege et sancto eius populo: atque Turcarum

ἐπιφορᾶς, καὶ πολέμων πανταχόθεν ἀναρριπιζομένων σφοδρῶς, εὐθαρσῶς καὶ γενναίως ἀνθίσταται τούτοις αὐτὸς καὶ ἀνθοπλίζεται κραταιῶς, οὐχ ὄπλοις καὶ πλήθει θαρρήσας στρατιωτῶν (ἦσαν γὰρ προκατειργασμένοι πάντες καὶ καταβεβλημένοι ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς καὶ σφαγαῖς καὶ ἤ-⁵ταις, οἱ δὲ καὶ δεδιότες ἔτι καὶ τούτῳ μὴ συνερχόμενοι), ἀλλὰ τῷ θεῷ σθένει πᾶσαν ἀναθείς τὴν ἐλπίδα, καὶ τῷ δικαίῳ ζήλῳ τὴν δεξιὰν ὀπλίσας, κατὰ πασῶν τῶν ἀντικειμένων δυνάμεων παρρησιάζεται τὴν ἀλήθειαν καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ
 f. 213 r. κρατουῦντος, οὐχ ὡς βασιλικῶς διαγινομένου περὶ τὰ πράγ-¹⁰ματα, ἀλλ' ὡς τυραννικῶς καὶ ἀθέσμως καὶ ἀπρονοήτως χρωμένον τῇ διοικήσει τῶν ὄλων, καὶ εἰς κακὸν βάραθρον συνθροῦντος τοὺς Αὐσόνας. ἐπεὶ γὰρ γράφων τὸ δέον πολλάκις, καὶ συμβουλευῶν τῷ βασιλεῖ μεταβαλεῖν πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ δικαιοσύνης ὄπλοις καὶ στρατιωτικοῖς μηχανήμασι καὶ δορά-¹⁵των προβλήμασι καταστρατηγῆσαι τῶν ἐναντίων, οὐ μόνον οὐκ εἶχε τοῦτον καταπειθῆ καὶ ὁμόδοξον, ἀλλὰ καὶ δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενον καὶ μισοῦντα τοῦτον διὰ τὴν εὐσχήμονα συμβουλήν, αὐτὸς τοὺς τηλικούτους ἀγῶνας καὶ τὰ κατὰ τῶν ἄλλοφύλων παλαιίσματα καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν²⁰ φροντίδα μόνος ὑπέρχεται τε καὶ ἀναδύεται, καὶ μέσον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν καὶ τὸν ἐμφωλεύοντα τούτῳ σκοπὸν εὐσεβῆ προβαλλόμενος ἄρχεται τοῦ τῶν Ῥω-

etiamtum flagrante impetu et hostibus undecunque valde excitatis, fortiter et genereose resistit his ipse, et armat se potenter non armis et multitudine fretus militum (erant enim antea confecti omnes et deiecti continuis incursionibus et caedibus et cladibus: alii autem etiamtum in timore erant neque cum hoc se coniungebant) sed ad divinam potentiam referens omnem spem et iusto studio fidei dextram armans contra omnes oppositas vires libere dicit veritatem etiam contra ipsum imperatorem, quippe qui non regis instar in rebus versatus esset sed tyranni more et iniuste et imprudenter uteretur administratione totius civitatis et in malam voraginem compelleret Ausionēs. cum enim scribens necessarium saepe et suadens regi, ut ad melius se verteret, et iustitiae armis et militaribus artibus et hastarum praesidio debellaret adversarios, non solum non haberet hunc obedientem et idem sentientem, sed etiam inimice adversus se dispositum et odio habentem hunc propter bonum consilium, ipse talia certamina et luctationes contra gentes alius stirpis et curam Christianorum solus sustentat et subit, et coram deo et hominibus bonum propositum et latentem in hoc finem pium praetendens incipit principatu Graecorum tranquillo animo potiri, removens regis profundam hanc

μαίων ἐκθύμως ἀντιλαμβάνεσθαι, πόρρω θήμενος τὴν τοῦ βασιλέως βαθεῖαν ταύτην ἀπόνοιαν. οἱ δὲ συνελθόντες αὐτῷ μὴ θαρρεῖν αὐτῷ παρεγγυησάμενοι, εἰ μὴ καὶ τῶν παρασημῶν τῆς βασιλείας ἐπενδύσῃται τὴν λαμπρότητα, ποιεῖται καὶ τοῦτο τῆς αὐτοῦ μεγαλοφροσύνης καὶ κοινωφελοῦς ὑπακοῆς ὑπόδειγμα κράτιστον, καὶ περιβάλλεται μὲν χλαμύδα καὶ βύσσον καὶ ἄλουργίδα, τὴν δ' εὐφημίαν τοῦ κράτους παρὰ πάντων εἰσδέχεται, δευτέραν ἀγόντος τοῦ Ιουλίου μηνὸς τῆς ἀἰνδικτιώνος ὁπότεν ὁ ἑωσφόρος ἥλιος τὸν ἰσημερινὸν κύκλον ἐλαύνων καθαρώτερον ἅμα καὶ λαμπρότερον τὸν περιγείων κόσμον ἐργάζεται, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἡμέραν μεγίστην καὶ χαρίεσσαν καὶ ὑπερβλύζουσαν τοῖς ἀγαθοῖς ἀποδείκνυσι, καὶ κόσμον ὅλον χαρίτων ἀρρήτων ἐμπύλησιν.

Ἄρχεται τοιγαροῦν τῶν κοσμικῶν ἔργων ὁ νέος οὗτος δεσπότης καὶ βασιλεύς· καὶ πρῶτον μὲν καταπλήττει τοὺς Οὐννους ἅπαντας, ὅσοι τὴν ἐώαν κατέτρεχον, καὶ θάμβους καὶ ἀπορίας πληροῖ. καὶ ἤρξατο συρρεῖν ἐπ' αὐτὸν πλείστον ὅσον Τουρκικὸν πλῆθος ἐνδουλικῷ τῷ φρονήματι· παρῆσαν γὰρ τούτῳ αὐτόμολοι, τὴν τε δουλείαν ὁμολογοῦντες, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀμιλίαν καὶ τὴν αὐτοῦ θέαν εὐεργεσίαν μεγίστην εἶναι κατατιθέμενοι. ἦν γὰρ θαυθῆναι μὲν φοβερώτατος ὁμοῦ καὶ ἡδύτατος τῷ τε καταπληκτικῷ τοῦ μεγέθους καὶ τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς ῥώμης καὶ τῷ τῆς ὄψεως χαρῶπι καὶ ἀστραπη-

imprudenciam. illi autem ad eum convenientes cum declarassent se ei non confisuros esse, nisi etiam insignium regni induisset splendorem, reddit etiam hoc suae magnanimitatis et communis obedientiae documentum firmissimum, et induit pallium et lineam vestem et purpuram, salutationem autem potentiae ab omnibus accipit, secundum diem agente Iulio mense indictionis I, quando sol lucifer circumulum aequinoctii ferens magis purum simul et splendidiorem terrenum mundum facit et hominibus diem maximum et iucundum et affluentem bonis reddit, et mundum universum gratis inenarrabilibus implet.

Attingit ergo mundana negotia iuvenilis hic dominus et rex, atque primum quidem concutit Hunnos omnes, qui orientem percurabant, et stupore atque dubitatione implet: atque coepit confluere ad eum plurima multitudo Turcarum animo servili: aderant enim huic transfugae, servitutem profitentes et eius consuetudinem, et eius conspectum beneficium maximum esse statuentes: erat enim aspectu maxime formidolosus simul et suavissimus, efficientia magnitudinis et conspectu roboris et oculorum alacri et fulgura emittente vultu. dilucidum enim habens oris vultum integro rubore oculos praebebat gra-

βόλῃ. διαλάμπουσαν γὰρ ἔχων τὴν ὄψιν ἀκράτοις τοῖς ἐρυθρήμασι, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐδείκνυ χαρίτων μεστός, τὸ μέλαν ἄκρατον ἔξωθεν ἐπιτρέχον ὑποδεικνύοντας καὶ κάλλος ἄρρητον ἔνδοθεν ἀποστίλβοντας, τὴν τε ὄφρῶν ὑπεραιρομένην δίκην ἀψίδος ἐν ὁμοίᾳ καὶ ἀψευδοῦσῃ βαφῇ, καὶ τὸ μέτωπον φεγ-
 γοβόλοις προσεοικὸς ταῖς μαρμαρυγαῖς, καὶ τὴν ἄλλην τοῦ προσώπου καταστάσιν ἀναλογουῖσαν τῷ κάλλει καὶ δευτέρον ἧλιον χειροτονοῦσαν ἐπίγειον. καὶ θεαθῆναι μὲν τοιοῦτος ἦν,
 l. 213 γ. καὶ κρείττον ἤπερ ἐκπέφρασαι· ὁμιλῆσαι δὲ τοσοῦτον χα-
 ρίεις καὶ εὐθυμος καὶ περιδέξιος ἐς τὰ μάλιστα ὡς Σειρή-
 νας μμῆσθαι τοὺς φθόγγους αὐτοῦ, πάντας ἔλκοντας πρὸς ἀκρόασιν, καὶ τῶν οἴκοι ποιῶντας ἐπιλανθάνεσθαι καὶ μόνῃ προσανέχειν αὐτῷ. οὕτως ἐκ πρώτης ἐντεύξεως ἅπανσι σχε-
 δὸν πόθος τοῦ βασιλέως ἐνέσκηψεν, οὐ μόνον Ῥωμαίοις ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐναντίοις καὶ μαχιμωτάτοις ἀνδράσι, καὶ ὧν
 ἡ πρᾶξις τῶν ἀγριωτάτων θηρίων οὐκ ἀποδεῖ· αἰδεῖται γὰρ, φησὶν, ἀρετὴν καὶ πολέμιος. οἱ δὲ οὐκ αἰδῶ μόνον ἔσχον, ἀλλὰ καὶ φόβον καὶ πόθον τῆς τοῦ βασιλεύοντος θεοειδοῦς ἀναβάσεως.

Ἄλλ' ὃ μὲν περὶ τοῦ κράτους αὐτοῦ λόγος ἀναμεινάτω
 μικρόν· ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς τοῦ γένους αὐτοῦ μεγαλειότητος ἐπεμνήσθημεν, βραχὺ τι περὶ τούτου διαλεξώμεθα, ἵνα γνῶσι πάντες οἷων αὐτῷ τῶν προγόνων ὄντων εἰς περιφάνειαν ἀν-

tiarum plenos, integram nigritiam extrinsecus circumductam ostendentes, et pulchritudinem inenarrabilem intus effulgentes, atque supercilium suspensum camerae instar in aequali et infucata tinctura, et frontem splendidis similem luminibus, et reliquum oris habitum respondentem pulchritudini et qui alterum solem terrenum extenderet. atque adspectu quidem talis erat, et meliore ratione quam enarratum est: usu autem tam suavis et benevolus et dexter maxime, ut sirenes imitarentur eius voces, trahentes omnes ad audiendum, et efficientes ut obliviscerentur rei domesticae et soli attentis essent ei: ita ex primo concursu omnibus fere desiderium regis obvenit non solum Graecis, sed etiam ipsis adversariis et pugnacissimis viris, et quorum actio non abest a bestiis ferocissimis: veretur enim, ut ille ait, virtutem vel hostis: illi autem non verecundiam solum habebant, sed etiam metum et desiderium divini ascensus regnantis: sed sermo de potentia eius paulum desistat.

Cum autem magnitudinem generis eius commemoravimus, pauca quaedam de hoc dicamus, ut cognoscant omnes, quantum, cum tales ei essent maiores, de splendore virtutis et gloriae hic eos superaverit

δραγαθίας και δόξης ὅσον οὗτος ὑπερηκόντισεν, ὡς μήτε τοῦτον ἄξιον εἶναι προγόνους ἑτέρους ἔχειν ἢ ἐκείνους μόνους, μήτ' ἐκείνους ἀπόγονον ἕτερον ἢ τὸν νῦν εὐφημούμενον. ὅπερ δὴ καλῶς ποιοῦν και συνέδραμεν.

Ἡ μὲν οὖν τοῦ γένους αὐτοῦ ἀνωτάτω και πρώτῃ σειρά ἐκ τῶν Φωκάδων ἐκείνων ὥρμηται, Φωκάδων ὧν κλέος εὐρὺ κατὰ πᾶσαν γῆν τε και θάλασσαν. οὗτοι γὰρ ὑπερφυῶς τῶν ἄλλων τὸ κράτος ἐν βασιλείοις ἐκέκτηντο, στρατηγίαις τε και δημαγωγίαις και ἀνδρείῳ βραχίονι και γένους ἐπίσημότητι πάντα ἐπιεικῶς ὑπεραίροντες· ἐνενήκοντα γὰρ και δύο γενεὰς εὐήμεροῦντες κατὰ τὸ συνεχές κατὰ πάντων εἶχον τὰ νικητήρια, μηδεὶς ἀνθαμιλλῆθῆναι δυναμένους και συγκριθῆναι τῷ γένει τῶν Φωκάδων ὑπὲρ ἀνδρίας ἢ ἀνδραγαθίας τινὸς ἢ ὑπατείας μεγίστης και στρατηγίας ἐπιφανοῦς. εἰ δέ τις ἀναδράμοι πρὸς τὴν τῶν ἐνενήκοντα και δύο γενεῶν ἀρχὴν και ἀκρότητα (μέχρι γὰρ τοῦ τῆς αἰοιδίμου λήξεως βασιλέως κυρίου Νικηφόρου τοῦ Φωκά τὸ ποσὸν τῶν τοιούτων συνεψηφίζετο γενεῶν), εὐρήσει κατηγμένους αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ τρισμάκαρος και μεγάλου Κωνσταντίνου, τοῦ πάντων βασιλέων ὑπέρτερον ἐσχηκότες κράτος ἐν ὑπεροχαῖς ἀγωνισμάτων πολεμικῶν και τοῦ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζήλου, ὡς και ἱουπόστολον λογισθῆναι και τῆς Χριστιανῶν ἀμωμῆτον πίστεως κρηπίδα τελεσθῆναι και πρόβολον. οὗτος γὰρ ἀπὸ τῆς πρεσ-

ita ut neque hic dignus fuerit, qui maiores alios haberet atque illos solos, neque illi, qui prognatum alium haberent ac quem nunc celebramus: id quod bene convenit.

Generis igitur eius suprema et prima catena ex Phocadibus illis exit, quorum gloria lata in omni terra atque mari est pervulgata: hi enim magis ceteris potentiam in regnis sibi comparaverant, imperiis et populi gubernatione et virili manu et generis splendore omnes fere superantes: per nonaginta enim et duas aetates felices perpetuo, de omnibus reportabant tropaea, cum nemo resistere posset et comparari generi Phocadum de virtute vel fortitudine vel dignitate maxima et imperio amplo: si quis autem ascendat ad principium et fastigium aetatum nonaginta duarum (usque enim ad regem venerando modo defunctum, dominum Nicephorum, filium Phocae tot aetates numerabantur), inveniet eos deductos a ter beato et magno Constantino, qui superiorem quam omnes reges habuit potentiam in principatu certaminum bellicorum et studii pietatis, ita ut etiam apostoli instar haberetur et sinceræ Christianorum fidei fundamentum fieret et murus. hic enim ex vetere Roma transferens regnum Byzantium, ex quo Maxen-

βοτράς Ῥώμης μεταθείς τὴν βασιλείαν εἰς τὸ Βυζάντιον, ἀφ' οὗτον τὴν Μαξέντιον περὶ τὰς κάτω Γαλλίας κατετροπώσατο, τῇ ἐπιδείξει τοῦ σταυρικοῦ σημείου τὴν νίκην ἄνωθεν μνηστευθεὶς, τοὺς ἀξιολόγους τῶν ἐγκατοριδῶν καὶ τιμίων ἐν ταύτῃ τῇ γῆφ Ῥώμῃ μεθ' ἑαυτοῦ παραλαβὼν μετ' ἑαυτοῦ καὶ συμπολίτας ἑαυτοῦ ἀπειργάσατο, λαμπρὰς οἰκίας τούτοις ἐπιδειμύμενος κατὰ τὴν ἐμφέρειαν τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ πολυτελεῶς κατεσκευασμένων οἰκῶν. ἐκ τούτων οὖν, ὡς ὁ λόγος αἰρεῖ καὶ ἡ τοῦ γένους ἀναφορὰ περιᾶγει, οἱ Φωκάδες αὐτοὶ καταγόμενοι τὴν τε περιφάνειαν ἄνωθεν ἔσχον καὶ τὸ τῆς ἀνδρίας ἀλκιμώτατον καὶ ἀνύποιστον, ἐκ τῶν ὀνομαστῶν θεκίων Φαβίων, ὡς πον διὰ βίβλου τινὸς παλαιᾶς ἔχειραγωγ.

l. 214 r. γῆθην ποτέ, τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους ἐφέλκοντες. οὗτοι δὲ οἱ Φάβιοι ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ τὰς πρῶτας ἔσχον ἀρχὰς καὶ τιμὰς, καὶ ἔλξα πάντων τῶν εὐγενῶν καὶ κατὰ χεῖρα καρτερωῶν δγνωνρῆζοντο· καὶ οὐδεὶς τούτων ἐσφάλῃ ποτὲ περὶ πελέμονος καὶ κινδύνους ἀγωνιζόμενος. ἀλλὰ τὸ εὐγενὲς καὶ ἐπίδοξον οὐκ ἐν τῇ τοῦ γένους εἶχον ἐπισημότητι μόνῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν πράξεων διέφερον λαμπρότητι, καὶ πολλῶν ἀναγκῶν καὶ κινδύνων ἀφύκτων σχεδὸν τὴν Ῥώμην διὰ τῆς οὐκείας ἀρε-20 τῆς καὶ μεγαλοφροσύνης καὶ ἀνδρίας ἐρρῶσαντο. ἐκ τούτων οἱ Σκηπίωνες, καὶ ὁ Ἀφρικανὸς Σκηπίων ὁ τὸν ἀκαταμάχητον θεκίον Ἀννίβαν, τὸν καὶ αὐτὴν τὴν Ῥώμην πολιορκῆσαι

19. διαφορόντων C.

tium in Gallia inferiore devicérat - praetento crucis signo victoriam superne adeptus, memorabiles ex illustribus et honoratis in hanc novam Romam secum duxit et stabilivit et cives suos reddidit, splendida aedificia his condens ex similitudine domuum in vetere Roma splendido exstructarum. ab his igitur, ut fama docet et generis relatio asfert, Phocados ipsi deducti gloriam superne habebant et virtutis robur et victoriam, ex nobilibus illis Fabiis, ut libro quodum vetere aliquando instructus sum, principium generis trahentes. hi autem Fabii in vetere Roma primos habuerunt magistratus et honores et radix omnium illustrium et manu fortium iudicabantur neque quisquam horum lapsus est unquam in bellis et periculis certando, sed nobilitatem et gloriam non solum in generis claritate habebant, sed etiam in factorum excellentium splendore, et multis difficultatibus et periculis desperatis fere Romam sua virtute et magnanimitate et fortitudine solverunt: ab his oriundi Scipiones, atque Scipio Africanus, qui invictum illum Hannibalem et ipsam Romam oppugnaturum clare fugavit et urbem eius, Carthaginiam magnam et incolis frequentatam et homi-

μέλλοντα, περιφανῶς τροπωσάμενος, καὶ τὴν πόλιν ἐκείνου τὴν Καρχηδόνα, μεγάλην καὶ πολύανθρωπον καὶ ἀνθρώποις νομιζομένην ἀνάλωτον, ἄρδην καταστρεψάμενος, ἣτις καὶ Ἀφρικὴ κατωνόμασται. ὃς τῆς τοιαύτης πόλεως καταστρεφομένης παρὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν οὐ μόνον μὴ ἐπαρθῆναι τῇ νίκῃ λέγεται, ἀλλὰ καὶ δακρύων πληρῶσαι τοὺς ὀφθαλμούς, ἐνθυμηθέντος τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἔπος καὶ γλώσση περιλαλεῖν, τὸ "ἔσσειται ἡμαρ, ὅταν ποτ' ὀλώλῃ Ἴλιος ἰρή" καὶ τὰ ἐξῆς· καὶ διερωτώμενος τοῦ χάριν τοῦτο λαλεῖ, ἀπεκρίνατο ὡς ἔσται 10 καιρὸς ποτε ὅταν ἴσως καὶ ἡ πατρίς ἡμῶν πολιορκίας περιπέσῃ δεινοῖς. οὕτως οἱ παλαιοὶ στρατηγοὶ τὰς τοῦ μέλλοντος εὐλαβοῦντο τύχας, καὶ τοσαύτην φροντίδα ὑπὲρ τῆς σφῶν πατρίδος εἰτίθεντο. ἐκ τούτων, τῶν Φαβίων φημί, καὶ ὁ Ἀσιατικὸς Σκηπίων ἀνέστηλεν, ἐπεὶ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀφρικαν- 15 νοῦ ἐκλήθη δὲ Ἀσιατικὸς, ὅτι περ εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκ τῆς Εὐρώπης διαπεραιωθεὶς μετὰ δυνάμεως μετρίας Ῥωμαϊκῆς Ἀντίοχον ἐκείνον τὸν ἐπικληθέντα ἐπιφανῆ μυριάδους στρατιαῖς γεγανρωμένον, γενναίως κατηγωνίσαστο, καὶ τῆς Ἀσίας πάσης ἠωμαλέως κατεκυρίευσεν, καὶ ὑπόσπονδον τοῦτον τοῖς 20 Ῥωμαίοις πεποίηκε, καὶ Θρίαμβον ἐν τῇ Ῥώμῃ κατήνεγκεν ἐπινίκιον. ἐκ τούτων ὁ Αἰμίλιος Παῦλος, ὃς τὸν Μακεδόνων βασιλέα Περσέα καλούμενον, ἀπόγονον δὲ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τυγχάνοντα, πολέμῳ νικήσας δι' ἡμερῶν εἴκοσι τοῖς Ῥωμαίοις ὑποχείριον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπέδειξε, καὶ

nibus visam inexpugnabilem, funditus evertit, quae etiam Africa vocata est: qui quidem tali urbe a suis eversa non solum non elatus esse victoria dicitur, sed etiam flendo implese oculos, cum animo reputaret Homeri illam vocem, et lingua pronuntiasset hoc: „erit dies, quando interitura sit Troia sacra“ et quae sequuntur, et interrogatus, cur hoc diceret, respondit: „erit tempus aliquando, cum fortasse etiam patria nostra in oppugnationis incidat pericula. ita veteres duces futuri temporis cavebant fortunas et tantam sollicitudinem patriae suae concipiebant. ex his, Fabios dico, etiam Scipio Asiaticus effloruit, quippe qui esset frater Africani: vocatus autem est Asiaticus, quia in Asia ex Europa transgressus cum manu modica Romana Antiochum illum, qui vocabatur Epiphanes, ingentibus exercitibus elatum, nobiliter devicit, et Asia tota fortiter superior fuit et subiectum hunc Romanis fecit, et triumphum victoriae Romae egit. ex his Aemilius Paulus, qui Macedonum regem Perseum, oriundum a magno Alexandro, bello devincens diebus viginti Romanis subiectam cum uxoribus et liberis reddidit et Persarum divitias inde conferens ne poculum quidem aureum vel argenteum

τὸν Περσικὸν πλοῦτον ἐντεῦθεν συναγαγὼν οὐδὲ μέχρι καὶ ἐκπώματος χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ εἰς τὸν ἴδιον βίον εἰσήγαγεν, ἀλλὰ πάντα τῇ πόλει καὶ τῷ φύσκι προσήνεγκε, δι' ἅμαξων δισχιλίων τὰ λάφυρα πάντα τοῖς πολίταις καθυποδείξας καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς προεκκομίσας εἰς τὸ δημόσιον, καὶ τοῦτο μὲν-5
νον κερδήσας τῶν τοιούτων τροπαίων, τὸ μετὰ δίφρου βασιλικοῦ κατὰ τὸ εἰθισμένον λαμπρῶς θριαμβεῦσαι, προπορευομένων αὐτοῦ τῶν τοσούτων λαφύρων, καὶ προσεχῶς τοῦ ἄρματος τῶν τε ἄλλων ἐκκρίτων Μακεδόνων καὶ τοῦ αἰχμαλωτισθέντος βασιλέως αὐτοῦ δὴ τοῦ Περσέως μετὰ τέκνων καὶ 10
γυναικός. οὐ γὰρ πρὸς ἀργύριον καὶ πλοῦτον ἐπὶ κτήσιν οἱ εὐγενέστατοι Ῥωμαῖοι τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἡγωνίζοντο, ἀλλὰ δι' εὐκλειαν μόνην καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν καὶ τῆς ἰδίας πατρίδος σωτηρίαν τε καὶ λαμπρότητα.

Τοιούτους κλάδους ἢ τῶν Φαβίων ῥίζα περιφανεῖς ἀνα-15
L. 214 v. δεδωκυῖα, χρόνοις ὕστερον οὐκ ὀλίγοις καὶ τοὺς Φωκάδας ἡμῖν ἐπιδέδωκεν, ὥσπερ μεταφντευθέντας ἐξ ἑτέρας γῆς εἰς ἑτέραν ἐπίτοκον ἄρουραν. ἢ γὰρ διὰ πάντων ἀκρότης καὶ τὸ τῶν πράξεων συμφυῆς καὶ ὁμόζηλον καὶ ἢ τῶν ὀνομάτων παρῖσσις ἀπαράγραπτον αὐτοῖς μαρτυρίαν τοῦ γένους καὶ ἀναμ-20
φίβολον δείκνυσιν.

Εἰ δὲ καὶ Ἰβηρικὴν συμφυῖαν ἐξ ἑνὸς μέρους τοῖς Φωκάσι παρομαρτεῖν λέγεται, καὶ τοῦτο μᾶλλον πιστότερον τὸν λόγον ἡμῶν διατίθῃσιν. οἱ γὰρ Ἰβηρες ἐκ τῆς Κελτικῆς ἀνεφάνη-

in suam vitam induxit: sed omnia urbi et fisco attulit curribus bis mille praedam omnem civibus ostendens et per forum in aerarium portandam curans: atque hoc solum lucratus ex talibus tropaeis, ut cum curru regio ex more splendide triumphum ageret, anteuntibus eum tantis praedis et iuxta currum tum aliis lectis Macedonibus tum capto rege ipso Perseo cum liberis et uxore: neque enim de argento et divitiarum possessione nobilissimi Romani illo tempore certabant, sed propter gloriam solam et virtutis declarationem et suae patriae salutem et splendorem.

Tales propagines postquam Fabiorum radix lucidas edidit, non parvis temporibus postea etiam Phocades nobis addidit, tanquam translatas plantas ex alia terra in alium feracem agrum. etenim fastigium in omnibus et factorum coniunctio et commune studium, atque nominum comparatio infinitum iis festimonium generis et certum declarat.

Etiam si autem Iberica coniunctio ex una parte Phocades comitari dicitur, hoc quoque magis certiore sermonem nostrum disponit. Iberes enim e terra Celtica apparuerunt: Iberia enim, quae proprie

σαν γῆς. ἡ γὰρ Ἰβηρία κυρίως καὶ αὐτὴ ἡ Κελτιβηρία πρὸς τὰ δυσμικὰ μέρη τῆς Ῥώμης διάκεινται, πρὸς τὸν ἑσπερίον ὠκεανόν, ἧτις νῦν Ἰσπανία κατονομάζεται. τῆς Ῥώμης γὰρ ὑπὲρ τὴν Ἰταλίαν κειμένης τὰ μὲν πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα μέρη 5 ἄνω Γαλλίαι διονομάζονται, τὰ δὲ πρὸς ἥλιον δύνοντα μέχρις Ἄλπεων ὄρων κάτω, ὅπου νῦν ἡ Νεμιτζία γνωρίζεται, τὸν ἴδιον ἄρχοντα ῥῆγα κατονομάζουσα. τὰ δὲ πρὸς ἐγκάρσια μέρη τῶν Ἄλπεων ὡς πρὸς νότον ἄχρι τοῦ ἑσπερίου ὠκεανοῦ Ἰβηρία καὶ Κελτιβηρία ἐλέγοντο, τῶν εἰσερόντων ἐκεῖσε 10 ποταμῶν τῇ χώρᾳ χαρισσαμένων τουτί τὸ ὄνομα. ἐκεῖθεν γὰρ τὸν μὲν βουλόμενον τὴν μὲν παρακειμένην ἀκτὴν παραπλεῖσαι πρὸς τὰς κάτω Γαλλίας ὃ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν πορθμὸς ἐκδέχεται, τὸν δὲ πρὸς ἀνατολάς, ἐνδοτέρω δηλονότι τῆς χώρας ἐπεκτεινομένου τοῦ αἰγιαλοῦ, πρὸς τὰ μέρη τῶν Βρεττανικῶν νήσων καθοδηγεῖ καὶ προτρέπεται. τῷ δὲ βουλομένῳ 15 πρὸς τὰς τῶν Μακάρων νήσους ἀπᾶραι ὃ ἀπόπλους ἀχανῆς παρατείνεται· ἀπέχουσι γὰρ τῆς γῆς μέτρον μυλίων χιλίων. δύο δὲ αἱ νῆσοι εἰσίν, οὐ πολὺ ἀλλήλων ἀπέχουσαι, παντοίων ἀγαθῶν καὶ ποικίλων διηνεκῶς βρῖθουσαι, καὶ πόαν μαλακὴν 20 καὶ εὐώδη δι' ὅλου τοῦ ἔτους τρέφουσαι. ἀπρημισμένοι γὰρ οὔσαι τῆς κοσμικῆς ἰλῦος, καὶ τῆς τοῦ ἀέρος ἐπιμιξίας, ἧτις ἐκ τῶν δυσόδμων τῆς γῆς αὐχμῶν ἐπιγίνεται, οὐδ' ὅλως μεταλαμβάνουσαι, ὑγιεινότατον καὶ ἄλυπον τοῖς ἐκεῖσε ἀνθρώποις.

13. τὸ C.

14. ἐπεκτεινόμενον C.

sic dicitur, et ipsa Celtiberia ad occidentales partes Romae sitae sunt, ad occidentale mare, quae quidem nunc Hispania vocatur. Romae enim supra Italiam sitae eae partes, quae ad solem cadentem usque ad Alpes montes, Gallia inferior, ubi nunc Nemitzia cognoscitur, ducem suum regem nominans: quae autem ad obliquas partes Alpium quasi a tergo sita sunt usque ad occidentale mare, Iberia et Celtiberia dicebantur, cum influentes ibi fluvii terrae darent hoc nomen: inde enim qui vult adiacens litus praeternavigare ad Galliam inferiorem, cum fretum Herculearum columnarum excipit: quae autem ad orientem sita sunt, in interiore terra ad litus extensa, ad partes insularum Britanniae ducunt et vertuntur: volenti autem ad Beatorum insulas proficisci navigatio ampla extenditur: absunt enim a terra milibus milliariis: duae autem sunt insulae, non multum inter se remotae, omnibus bonis et variis valde refertae, et herbam mollem et bene olentem per totum annum proferentes: remotae enim coloniae sordis mundanae et admixtionis aëris, quae e male olenti terrae squalore oritur, nequaquam participes saluberrimam et minime tristem incolis hominibus et pecudi vitam reddunt, et commorationem suavissimam et

ποις καὶ κτήνῃσι τὸν βίον πεποιήνται, καὶ διατριβὴν ἡδίστην καὶ ἀπράγμονα καὶ χαρίεσσαν πάντη καὶ εὐζωίαν παρέχουσιν. οἱ οὖν τὴν Ἰβηρικὴν οἰκοῦντες, ἄνδρες ἀνδρειότατοί τε ὄντες καὶ ἰσχυρῶς παλαμώμενοι, διὰ παντὸς τοῖς Ῥωμαίοις ἀντεπολέμουν, καὶ καρτερίας ἔργα καὶ ἀρετῆς κατ' αὐτῶν⁵ ἐπεδείκνυντο· καὶ δυσχερῶς αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι μεγίστη καὶ ἀνυποίσθη θύρσει καὶ ἀνεκδιηγῆτοις ὀρμαῖς ἐκυρίευσαν, ὡς διὰ χρόνον σπονδὰς ἐπιτελεσθῆναι τούτοις καὶ ἀναμῖξ σύνθεσιν ἐξ ἐπιγαμβρείας καὶ μετοικιῶν πρὸς ἀλλήλους· διὸ καὶ ὁ μέγας ἐν βασιλεῦσι καὶ παναοίδιμος Κωνσταντῖνος μοῖραν¹⁰ οὐκ ἐλαχίστην ἐκέλευεν, ἐκ τῶν ἐσπερίων Ἰβήρων, ἀποτεμόμενος εἰς τὴν ἑῴαν μετώκισεν ἐν τοῖς τῆς Ἀσσυρίας μέρεσι, καὶ ἔκτοτε τὴν κλῆσιν τῆς Ἰβηρίας ἢ δεξαμένη τούτους χώρα προσέλαβε. πρότερον γὰρ Ἀσσύριοι καὶ ταύτην ὄκουν τὴν χώραν, ἔπειτα Μῆδοι, μετὰ δὲ χρόνους ἱκανοὺς οἱ Ἀρμένιοι¹⁵ καὶ οὐκ ἂν εὐροί τις ἐπὶ τῶν ἄνω χρόνων Ἰβήρας μνημονεύμενους ἐνταῦθα ἐν παλαιαῖς ἱστορίαις, εἰ μὴ ἐξ οὐπερ Κωνσταντῖνος τούτους αὐτόθι κατώκισεν. ἐκ τούτων οὖν εἶπερ οἱ ἐκ τοῦ γένους τοῦ Φωκῆ μεταλήξιν εἶχον γένους, ὡς ὁμοχῶρων γενομένων ποτὲ καὶ αὐτοχθόνων ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ρώμῃ²⁰

f. 215 r. συμφυίας καὶ συναυλίας, οὐδεμία διαφορὰ εὐγενῶν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἀνδρείων συνεληλυθότων εἰς μιᾶς συμπλήρωσιν κοσμίωτος.

securam et gratam omnino et vitam lautiolem praebent. Iberiam igitur inhabitantes viri, fortissimi et valde strenui, omnino contra Romanos bella gerebant, et patientiae facta atque virtutis contra eos ostendebantur, atque aegre iis Romani maxima et irresistibili audacia et ingentibus viribus superiores sunt facti: ita ut sensim pactiones perficerentur his et invicem compositio ex affinitate et sedium inter se communiōne. quamobrem etiam magnus inter reges et omnino venerandus Constantinus partem non minimam inde ex Iberibus occidentalibus abscindens in orientem transposuit, ut habitarent in Assyriae partibus: atque inde ex eo tempore nomen Iberiae terra quae exceptit hos, accepit. antea enim Assyrii et hanc incolebant terram, deinde Medi, pluribus temporibus post Armenii, neque inveniat quisquam quod ad priora tempora pertinet Iberos commemoratos ibi in antiquis historiis, nisi ex quo magnus Constantinus his ibi sedes dedit. ex his igitur siquidem qui e genere Phocae erant mutationem habebant generis, quippe cum conterranei essent et indigenae a Romana coniunctione et commoratione nulla diversitas incidit nobilium invicem et fortium, qui convenerant in unius compositionem ordinis.

Καὶ τὰ μὲν τοῦ γένους τῶν Φωκάδων, ὅσα γε ἤκει κατὰ τὰς προσεχεῖς ἡμῶν γενεάς, περίφημά τε καὶ περιβόητα· καὶ μαρτυρεῖ τούτοις τὰ τε τῶν ἄνωθεν διηγήματα καὶ ὁ βασιλεὺς κῦρις Νικηφόρος ὁ Φωκᾶς, ὃς τὰ Ῥωμαίων πράγματα 5 κατειληφῶς ἐν στενῷ κομιδῇ καὶ ἀπόρῳ περιστάμενα τῇ τῶν Σαρακηνῶν καὶ Ἀράβων ἐπιστρατεία καὶ πρὸ τῆς βασιλείας ἀνεκτῆσατό τε καὶ ἀνεξώωσε, πολλοὺς πόνοις καὶ ἀγῶσι πολεμικοῖς καταστρατηγήσας τῶν ἐναντίων ἄχρι Νικαίας ληξιζόμενων τὴν ἐώαν, καὶ εἰς τὴν τῶν Κιλικίων κατακλείσας αὐτούς· 10 εἶτα καὶ τὴν μεγίστην νῆσον τῆς Κρήτης ἀνασώσας τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, πρᾶγμα δυσμεταχειρίστον τε καὶ δυσκατόρθωτον, εὐσεβῆς δὲ ὢν τὰ πρὸς τὸν θεὸν καὶ βουλευσασθαι διαγνωστικώτατος καὶ στρατηγὸς ἀνδρειότατος, καὶ τὰ μὲν ἐκ θεοῦ καὶ Θείας δυνάμεως, τὰ δὲ συμβουλίαις ἀρίσταις καὶ στρατιω- 15 τικαῖς γενναιότησιν, εἰς τέλος εὐκταϊότατον καὶ μακάριον συνεπέρανεν.

Ἴνα δὲ γνοῖεν οἱ ἐντυγχάνοντες τοῖσδε τοῖς γράμμασι, τί βούλεται ἡμῖν τὸ τῆς εὐσεβείας ἐγκώμιον ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς παραγγέλμασι, προσθήσομέν τι τῷ διηγήματι.

20 Μέλλοντος αὐτοῦ διαπεραιωθῆναι στόλῳ βαρεῖ πρὸς τὴν Κρήτην κάκεισε τὸν ἀπόπλουν ποιήσασθαι, συνῆλθον αἱ τριήρεις καὶ τὸ τῶν ὀλκάδων πλῆθος εἰς τὸ τῶν Φυγέλλων λεγόμενον κατατόπιον· καὶ γενομένης τῆς ἐμπλοώσεως ἐνταυ-

4. ὁς] εἰς C. vidit etiam interpretes.

22. τὸν C.

23. κατόπιον C.

13. καὶ expunxerim.

Atque res quidem generis Phocadam, quaecunque pertinent ad coniunctas nobis aetates, celebratae atque frequentatae sunt, et testimonio sunt his tum superiores narrationes tum rex dominus Nicephorus Phocas, qui res Romanas suscipiens angustiis omnino et inopia circumfusas Saracenorum Arabumque expeditione etiam ante regnum recuperavit et resuscitavit, multis laboribus et certaminibus bellicis debellans adversarios usque ad Nicaeam praedantes orientem, et in Cilicum terram includens eos: deinde etiam maximam insulam, Cretam, conservans Romanorum imperio, quae quidem res difficilis fuit ad tractandum exigendumque. pius autem in rebus divinis atque in consiliis prudentissimus, et dux fortissimus, idque partim per deum et divina vi, partim consiliis optimis et militari nobilitate morte optatissima et beata decessit.

Ut autem intelligant qui incident in has literas, quid sibi velit pietatis laudatio in militaribus iussis, addemus aliquid narrationi.

Volente eo traicere classe gravi in Cretam, atque inde conscendere, convenerunt triremes et multitudo navium tractoriarum in Phygellorum quae dicuntur regionem et, cum conscenderent ibi na-

θεὸς ἠρώτησεν ὁ Φωκάς, δημοσιτικὸς ὢν πάσης ἀνατολῆς την-
 καῦτα καὶ τῷ τῶν μαγίστρων ἀξιῶματι ἔντιμος, πῶς ὁ τόπος
 ἀφ' οὗπερ ἐξορμησάτω μελλεὶ κατονομάζεται. καὶ ἐπεὶπερ ἐμε-
 μαθήκει ὅτι Φυγέλλα τούτῳ τὸ ὄνομα, οὐ κατεδέξατο τοῦτο
 ποιήσασθαι ὀρητήριον, ἀλλὰ πέραν ἐκ πολλοῦ διαστήματος⁵
 ἀκρωτήριον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐπελθὼν ἐπύθετο περὶ τούτου,
 ποῖον τοῦτό ἐστι καὶ ὅπως προσαγορεύεται, καὶ μαθὼν ὅτι
 Ἁγία τῷ ἀκροθινίῳ τὸ ὄνομα, τὰ μὲν ἐμβεβλημένα πάντα
 τοῖς πλοίοις ἐν τοῖς Φυγέλλοις πάλιν ἀπερένυξασθαι τὰ πλεῖ-
 στα πεποίηκε, τὸν δὲ στόλον ἅπαντα τῇ γῆ τῆς Ἁγίας προσοκει-¹⁰
 λαι, διαταξάμενος ἐκεῖσέ τε τὴν ἐμπλώσιν καὶ τὴν ἐξόρμησιν
 τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, συμβόλῳ χρηστῶ καὶ ἀγαθῶ χρηστη-
 ρίῳ τῷ τόπῳ τῆς ἀγιωσύνης χρησάμενος, καὶ τὸ Φυγέλλων
 ὡς φυγὴν προαινεττόμενον ἀποτιναξάμενος. διὰ τοῦτο καὶ
 χρονίσας ἐν τῇ νήσῳ τῇ Νηῶ λεγομένη μετὰ τοῦ στόλου παν-¹⁵
 τός, οὐδένα μὲν εἶχε τὸν ὀδηγήσοντα πρὸς τὴν νῆσον τὴν
 Κρήτην, διὰ τὸ ἀγνοεῖν πάντας τὴν ὁδὸν ἐκείνην ἐκ τοῦ χρό-
 νοῖς πολλοῖς μὴ παροδεῦσαι ἐκεῖθεν πλοῖον Ῥωμαϊκόν· ἀσρά-
 τως δὲ νῆαι Καρπαθικαὶ δύο τὸν κατάπλουον ἐπ' αὐτὸν ποιη-
 σάμεναι προωδοποίησαν αὐτῶ τὴν ὁδοπορίαν καὶ εἰς Κρήτην²⁰
 ἀπήγαγον, τοῦ θεοῦ πάντως τὰ κατ' αὐτὸν διιδύνοντος, ὡς
 εὐαρεστουμένου τῇ εὐλαβείᾳ τῆς πίστεως.

Καὶ ὅπως μὲν μετὰ τὸ τῇ νήσῳ προσμῖξαι καὶ οἶαις

ves, interrogavit Phocas, domesticus tum omnis orientis et magistro-
 rum dignitate ornatus, quomodo locus, ex quo processurus esset, vo-
 caretur, et cum cognovisset, Phygella huic esse nomen, non sustinuit
 hunc facere exitum, sed trans hunc locum multo intervallo promon-
 torium oculis assecutus interrogavit de hoc, quale hoc esset et quo-
 modo nominaretur, atque cum cognovisset, Hagia (Sancta) promon-
 torio esse nomen, ut naves omnia, quam iis imposita erant Phygellis,
 rursus eiecerent, curavit: classem autem universam postquam terrae
 Hagiae appellere iussit, ibique instituit conscensionem et egressum na-
 valium virium, ut signo utili et bono oraculo loco sanctitatis usus et
 Phygella quasi fugam significantia excutiens. propterea etiam versa-
 tus in insula, quae Neus dicebatur, cum classe tota neminem reperie-
 bat viam monstraturum ad insulam Cretam, cum omnes ignorarent
 iter illud, quia per tempora multa non praeterierat inde navigium Ro-
 manum: obscure autem naves Carpathicae duae ad eum advectae ei
 monstrarunt iter eumque in Cretam duxerunt, deo omnino res eius
 gubernante, ut placentis attentione fidei.

Atque quomodo postquam insulae appulit et qualibus usus sit

ἔχρησατο μηχαναῖς καὶ στρατηγικαῖς ἐμπειρίαις πρὸς τὴν τοῦ
 πλήθους καὶ τὴν τῶν ὀλκάδων διάσωσιν, μὴ ὄντος λιμένος τῆ
 Κρήτη (ἄλιμένευτος γὰρ πᾶσα ἐστὶ), μακρὸν ἂν εἴη διεξελ- f. 216 v.
 θεῖν· ὃ δὲ παραδοξότατόν ἐστι καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρός
 εὐσέβειαν, λέξων ἔρχομαι. περιταφρεύσας τὰ ἴδια πλοῖα
 πλησίον τοῦ κάστρου τοῦ Χάνδακος (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τῆς
 Κρήτης τὸ ἰσχυρότατον καὶ ἡγεμονικώτατον φρούριον) ἐκά-
 θητο πρὸ τῆς πόλεως ὡς ἀπὸ σταδίων τριῶν, δημηγορῶν
 τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς συστρατιώταις καὶ συνταγματάρχαις
 καὶ ναυάρχαις ὅσα τῷ καιρῷ καὶ τοῖς περικειμένοις ἀγωνί-
 σμασι πρόσφορα· ἐκ μηχανημάτων δὲ τοῖς τείχεσιν ἐπι-
 καθημένων σφενδονηθεῖσα πέτρα μέσον τούτων μετὰ πολ-
 λοῦ τοῦ ροῖζου κατέπεσε, μηδένα μὲν ἀδικήσασα τῶν Ῥω-
 μαίων, φόβον δὲ καὶ ἐκπληξιν οὐ μετρίαν τοῖς ὄλοις ἐνστά-
 ξασα. ὃ δὲ Φωκάς οἰκείαις χερσὶ τὸν ἀπορριφέντα λίθον
 ἀνακουφίσας, καὶ δεῖξας τοῖς παροῦσιν ὡς εὐμεγέθης καὶ
 χερμάδης ἐστὶ καὶ τοσοῦτον ἀπέπτῃ διάστημα ὅσον οὐδενὶ
 τῶν πετροβόλων ὀργάνων ἐν τοῖς καταπονηθεῖσι περὶ Κιλι-
 κίαν κάστροις ἐκλακτίσαι προσγέγονε, παρηγγύησε πᾶσιν ἀν-
 0 δρικοῦτερον διατεθῆναι καὶ συντονώτερον ὡς εἰς ἄνδρας ἑλλη-
 κόσι Λαιστρυγόνας ἢ Κύκλωπας. πρώτην δὲ φυλακὴν καὶ
 ἀνδρῖαν ἀκαταγώνιστον ἔθετο καὶ ἄγκυραν ἀσφαλεστάτην
 ὑπέδειξε τὴν εἰς τὴν θεομήτορα καὶ πάναγρον δέσποιναν κα-

artibus, et prudentia imperatoria ad multitudinem et naves tractorias
 conservandas, cum non esset portus Cretae (portibus enim caret tota
 insula), longum est persequi: quod autem maxime inexpectatum est
 et ad viri pietatem pertinet, enarrabo. circumvallans navigia sua
 prope castellum Chandacem (hoc enim est Cretae firmissimum et ma-
 xime imperatorium castrum) castra tenebat ante urbem intervallo trium
 fere stadiorum: sed Phocas suis manibus iactum lapidem tollens et osten-
 dens iis qui aderant, quantus esset et quam iaculatorius et tantum
 pervolasse eum intervallum, quantum nulli instrumento iaculatorio in
 castris circa Ciliciam exstructis eiicere contigit, adhortatus est omnes,
 ut fortius se disponerent et patientius, quippe qui contra homines
 Laestrygones aut Cyclopes profecti essent: primam autem custodiam
 et virtutem invictam instituit: et ancoram certissimam monstravit ad

ταφυγὴν καὶ παρακλήσιν· καὶ αὐτίκα, μηδὲ βραχὺ τι μελλί-
 σας, γὰρ ἐκέλευε τῆς παναχράντου δεσποίνης καὶ θεοτοκο-
 δομηθῆναι προσέταξε. καὶ πολλῶν ὄντων τεχνιτῶν ἐν τοῖς
 πλοίοις, καὶ χειρῶν ἐν μυριάσιν ἀριθμουμένων, ναὺς ἀπρη-
 τίσθη διὰ τριῶν ἡμερῶν περικαλλῆς καὶ σεβάσμιος, σφαιρο-
 εἰδῆ τὸν ὄροφον ἔχων καὶ παραπτέροις κεκοσμημένος καὶ
 κίοσι καὶ προνάοις, καὶ κόσμῳ διηρηθισμένος μαρμάρων καὶ
 μορφῶν ἀγίων περιαστραπτῶν, καὶ ὅλως ἀπηρτισμένος εἰς
 ὠραιότητα. καὶ προσέταξε σημῆναι τὸ ἐπαγωγὸν πρὸς εὐ-
 σέβειαν. καὶ καταμαθόντες οἱ ἐν τῷ ἄστει τὴν τοῦ ξύλου¹⁶
 φωνήν, ἐθαύμασάν τε τὸ ταχὺ καὶ σύντονον τοῦ οἰκοδομή-
 ματος καὶ τὸ προσφώνημα τῆς εἰς δόξολογίαν ἀγούσης σάλ-
 πιγγος, καὶ θορύβον πλησθέντες καὶ ταραχῆς μερίδα τὴν νῆ-
 σον τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως προῦπετόπασαν ἔσσεσθαι.

Τούτοις τοῖς ἔργοις τῆς εὐσεβείας παρακληθεῖς ὁ θεός¹⁷
 τὴν ὑποκρυπτομένην τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἄρδην ἀπολέσαι
 μέλλουσαν αὐτὸν σὺν τῇ στρατιᾷ, φανεράν ἀπειργάσατο. ἦν
 γὰρ συγκεῖμενον τοῖς τε τοῦ Χάνδακος Σαρακηνοῖς καὶ τοῖς
 τὴν χώραν οἰκοῦσι (πολλὴ γὰρ ἡ χώρα τῆς Κρήτης καὶ πο-
 λυάνθρωπος, ἑβδοματικῶν ἡμερῶν δρόμον καὶ πλείω τὸ μῆ-
 ρος ἔχουσα εὐζώνῳ ἀνδρὶ) διὰ μιᾶς ἡμέρας ὀρθριώτερον ἀπὸ
 συνδήματος ἐπιτεθῆναι τοῖς Ῥωμαίοις καὶ μέσον αὐτοὺς ἐμ-

16. post Σαρακηνῶν deest ἔφοδον vel ἐπιβουλήν.

dei matrem et persanctam dominam confugium et implorationem: atque
 statim neque paulum cunctatus templum ibi maxime purae dominae et
 matris dei aedificari iussit, et cum multi essent artifices in navigiis
 et manus sexcentae numerarentur, templum exstructum est per tres
 dies perpulchrum et augustum, rotundo fastigio praeditum et adiacen-
 tibus ornatum et columnis et porticibus, et ornatu distinctum marmo-
 ris, et figuris sanctorum fulgens et omnino accommodatum ad pulchri-
 tudinem, et iussit significare invitationem ad pietatem. atque audien-
 tes qui in urbe erant ligni sonum mirati sunt celeritatem et constan-
 tiam aedificii et clangorem tubae ad gloriam agentis, atque perturba-
 tione impleti et turba insulam partem imperii Romani fore ante tem-
 pus opinati sunt.

His factis pietatis permotus deus celatum consilium Saraceno-
 rum quodque funditus exstincturum erat eum cum exercitu, manife-
 stum reddidit: convenerat enim inter Saracenos Chandacis incolas et
 eos, qui terram inhabitant: cum enim terra Cretae magna et homini-
 bus abundans septem dierum iter et amplius longitudine habeat ex-
 pedito viro, per unum diem facilius erat ex pacto aggredi Romanos et
 medios eos occupare, ut ne ignis quidem custos, ut aiunt, ad Romano-

βαλεῖν, ὡς μηδ' πυρφόρον, ὃ δὴ λέγεται, πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἱπανελθεῖν. καὶ ἦν τοῦτο εὐχερὲς μὲν τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐράτιστον, ἄφυκτον δὲ τοῖς Ῥωμαίοις πρὸς ἤτιαν παντελῆ καὶ κατακοπήν. ὃ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν θεὸς ἕτερον τοῦτο παθεῖν ἀσεβῆ καὶ ἀσυλλόγιστον στρατηγὸν ἄξιον εἶναι ἐδίκασεν, εὐλαβῆ δὲ καὶ δίκαιον, οἷος ἦν l. 216 r. ὁ Φωκᾶς, οὐδαμῶς. διὰ τοῦτο καὶ τισι τῶν Σαρακηνῶν δύο σκοποὺν ἐντίθησιν αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους καὶ τῷ Φωκᾷ καταμνηῖσαι τὴν τοιαύτην ἐπιβουλὴν· οἱ καὶ προσελθόντες αὐτῷ καὶ τὸ ἀπόρητον φανερώσαντες ἐπεικέστερον πεποιήκασι. μηδαμῶς οὖν ὑπερθέμενος ἀνίστησι τὸ στρατόπεδον, κἀκεῖθεν ἄρας νυκτὸς ἀθρόως ἐπεισπίπτει τοῖς ἔξωθεν κατεστρατοπεδευμένοις ἔτι τυγχάνουσι, καὶ καταπλήξας αὐτούς τῷ ἀλλαγαμῷ καὶ τῇ ἐκτάξει τῆς στρατιᾶς καὶ ταῖς ἐκατέρωθεν προσβολαῖς φυγεῖν ἀτάκτως ἠνάγκασε, καὶ πολὺν φόνον αὐτῶν ἐργασάμενος, καὶ πᾶσαν τὴν πανοπλίαν αὐτῶν καὶ αὐτούς ἀπολωλεκώς, διέλυσεν ἅπαντα τὸν ἐκεῖθεν φόβον καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς νήσου παρέλυσεν. ἀγνοούντων δὲ τῶν ἐντὸς τὸ συμβεβηκός, πόλεμον αὐτοῖς πολιορκητικὸν εὐθύς ἐπανέσεισεν. οἱ δὲ τὰς βεβουλευμένας αὐτοῖς φυγῆς ἀντεχόμενοι, καὶ τῶν ἐκτὸς προσδοκῶντες τὴν ἔφοδον, παρεσκευάζοντο πρὸς τὴν ἔξοδον. ὡς δὲ καὶ ὁ Φωκᾶς πετροβόλοις ὄργανοις τοὺς ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀντημύνατο, κἀκεῖνοι λίθους

15. προβολαῖς C.

20. τῆς βεβουλευμένης?

rum terram rediret: atque erat hoc expeditum quidem adversariis et optimum, inevitabile autem Romanis usque ad cladem absolutam et confectionem. deus autem, qui ratam facit voluntatem eorum qui eum verentur, alium, qui hoc pateretur, inpium et incautum ducem dignum esse iudicavit, cautum autem et iustum, qualis erat Phocas, nequaquam. propterea etiam duobus Saracenis consilium iniicit transfugiendi ad Romanos et Phocae declarandi tales insidias: qui quidem etiam ad eum venerunt et secretum declarantes magis strenuum eum reddiderunt. nihil igitur-cunctatus instruit exercitum, atque inde profectus noctu cum universis aggreditur illos, qui etiam tunc extrinsecus in castris erant, et terrens eos clamore bellico et instructa acie et factis utrinque praesidiis, in fugam confusam eos coegit, et multam caedem eorum faciens atque omnem gravem armaturam eorum eosque ipsos delens dissolvit omnem, qui inde fieret, metum, et omnem vim insulae sustulit. ignorantibus autem, qui intus erant, factum, oppugnationem iis statim movit. illi autem statutae a se fugae studentes et eorum qui extra erant, exspectantes adventum, excursionem parabant. cum autem et Phocas machinis iaculatoriis eos qui in muris

ἔβαλλον κατ' αὐτοῦ, προστάξας αὐτὸς κεφαλὰς τῶν καταει-
πέντων ἔναγχος ἀνταπέστελλεν. οἱ δὲ ταύτας ἰδόντες καὶ τὴ
παραδόξῳ καταπεπληγμένοι, ἄλλοι δὲ καὶ γνωρίζαντες συγ-
γενῶν ἢ φίλων καὶ ὁμογνίων τυγχάνειν τὰ κάρηνα, καὶ τὸ
πάθος μὴ ἐνέγκοντες, τὰς τρίχας κατέτιλλον καὶ τὸ θράσος·
εἰς θρήνον μετέβαλον.

Εἶτα πολλοὺς στρατηγήμασι καὶ σοφίσμασι καὶ ταύτην
τὴν πόλιν παρασησάμενος ὁ Φωκᾶς, οὕτω πᾶσαν τὴν νῆσον
ὑποτελῆ καὶ ὑπόφορον τοῖς Ῥωμαίοις ἀπέδειξε, καὶ Χριστιανῶν
καὶ ὀρθοδόξων ἀντὶ Σαρακηνῶν πεποίηκεν οἰκητήριον.¹
καὶ νῦν ἔστιν ὁ κατασκευασθεὶς παρ' ἐκείνου περικαλλὴς ναὸς,
καὶ ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου τιμώμενος καὶ τοῦ μαγίστρου
λεγόμενος, καὶ αὐτὸς ὁ Φωκᾶς ἀνεστηλωμένος ἐν τούτῳ νικητῆς
καὶ τροπαιούχος, δεῦγμα τῆς ἀνδρίας αὐτοῦ καὶ εὐσεβείας
τῆς τηλικαύτης νήσου παριστῶν τὴν κατάκτησιν. καὶ εἶδον
τοῦτον ἐγὼ τῇ νήσῳ ἐπιδημηκῶς· καὶ ἔστιν ἐμφορῆς πάντῃ
τῷ προμνημονευθέντι βασιλεῖ κυρίῳ Νικηφόρῳ τῷ Βοτανειάτῃ,
πίστεως ἀκριβοῦς σύμβολον τοῦ εἶναι τοῦτον ἐκείνου ἀπόγονον.
εἰ δὲ μὴ διὰ τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ καὶ εὐλάβειαν συνῆν
αὐτῷ ἡ θεία ἀντίληψις, πάντως ἄπορος ἂν ἐγεγόνει καὶ ἡ
πρὸς τὴν Κρήτην ὁδὸς καὶ ἡ τῶν βεβουλενμένων τοῖς ἐνα-
τίοις φανέρωσις, καὶ ἡ ἄπρακτος ὑπεχώρησεν, ἢ κατὰ βρωμα
τοῖς πολεμίοις ἐγεγόνει καὶ καταπάτημα· ἔχων δὲ δι' ἀρε-

stant ab arceret, et illi lapides iacerent contra eum, ipse iussu capita
nuper occisorum adversus eos misit. illi autem haec videntes et re
inexpectata stupefacti, alii etiam agnoscentes affinium aut amicorum
aut cognatorum capita neque dolorem ferentes crines evellebant et
audaciam in lamentationes vertebant.

Deinde multis dolis et artificiis postquam hanc quoque urbem in
potestatem suam redegit Phocas sic totam insulam vectigalem et sub-
iectam Romanis reddidit, et Christianorum atque orthodoxorum pro
Saracenis fecit domicilium, atque nunc quoque exstat templum per-
pulchrum ab illo exstructum et sub nomine matris dei honoratum
et templum magistri dictum, atque ipse Phocas columna erectus in
hoc ut victor et feretrius, documentum virtutis eius et pietatis ta-
lis insulae efficiens possessionem. atque vidi hunc equidem cum in
insulam profectus essem, et est ille similis omnino regi antea com-
memorato domino Nicephoro Botaniatae, fidei certae signum, esse
hunc ab illo oriundum. nisi autem propter pietatem eius et circum-
spicientiam adesset ei divinum auxilium, omnino inefficax fuisset et
iter in Cretam susceptum et consiliorum hostium declaratio, atque aut

ἤς τὸ θεῖον συναντιλαμβανόμενον, τὰ τε τῶν ἐναντίων ἐμυ-
ήθη ἀπόρητα καὶ καταρθμάτων καὶ αὐχημάτων ἀπῆλανε.

Τῶν δὲ λοιπῶν αὐτοῦ προτερημάτων ποιεῖσθαι κατά-
λογον περιττὸν πάντως τῇ παρουσίᾳ γραφῆ. πλήρης γὰρ τοῦ-
των πᾶσα γραφή τε καὶ ποιήσις, ὅπως ἑκατοντάχειρας μυ-
ριάδας Ἀράβων δύο ἀκαταμαχῆτων, ὅσπερ τις ἀσώματος,
καταστράψας πόλεις ἀμυθήτους ὑποσπόνδους πεποιήκε, τὴν τε
μεγάλην Ἀντιόχειαν καὶ Μελιτηνὴν Ταρσὸν τε καὶ Γερμα-
νικεῖαν καὶ τὴν ἐν ταῖς Μόψου κρήναις καὶ αὐτὴν Ἀδαναν
καὶ τὰς περιόικους πάσας, αἱ λόγῳ συντετμημένῃ ῥηθῆναι
οὐ δύναται. ἐκεῖναι δὲ μοι ἐρρήθη ὡς τοῖς πολλοῖς συγγρα-
φεῦσιν ἀδιαξόδευτα.

Ἄλλ' οὗτος μὲν πάρεργον γενόμενος γυναικὸς καὶ τοῦ
ἰδίου ἀνεψιοῦ Ἰωάννου τοῦ Τζιμισχῆ, οἷα τὰ τοῦ θεοῦ κρι-
ματα, πολλὴν τοῖς ἀνθρώποις ἀφήκεν ἀνίαν καὶ τῇ Ῥωμαίων
ἐπικρατεῖα στυγνότητα. οἱ δὲ τοῦ γένους αὐτοῦ ἐδιώχθησαν
μὲν ὑπὸ τῶν μετέπειτα βασιλέων διὰ τὸ βάρος τῆς τύχης
καὶ τὸ τῆς ἀνδρίας ἀνξίωμα περιώνυμων, ἔμεινε δὲ τῇ μετέ-
πειτα γενεᾷ ὅσπερ τις σπινθὴρ ὑπαυγάζων τὸ γένος τῶν Βο-
τανειατῶν, ἐν τῷ στρατῷ διαλάμπων τοῦ κυρίου Βασιλείου
τοῦ πορφυρογεννήτου, ὃς τεσσαρακοστὸν ἔτος τοῖς Βουλγάροις
ἀντιτασσόμενος, καὶ μυρίοις πόνοις καὶ ὄπλοις ἀντιπαρατα-

re infecta recessisset aut confectus ab hostibus esset et pedibus pro-
culcatus. cum autem haberet virtute numen divinum socium, et ad-
versariorum initiatus est secretis et felicitatem gloriamque est adeptus.

Reliquarum autem eius victoriarum instituere recensum super-
vacaneum est omnino praesenti libro: plena enim est his omnis scri-
ptio et poesis, quomodo centimanas duas myriades Arabum invictorum
tanquam divinus defulgurans urbes innumerabiles vectigales fecerit,
Antiochiam magnam et Melitenen et Tarsum et Germaniceam et urbem,
quae est ad Mopsi fontes, et ipsam Adanam et circumiacentes omnes,
quae oratione contracta enumerari non possunt. illa autem a me com-
memorata sunt, utpote quae a plurimis scriptoribus non possint
praeteriri.

Sed hic quidem neglectus ab uxore et patrueli Ioanne Tzimi-
sche, qualia sunt dei iudicia, multam hominibus iniecit sollicitudinem
et Romanorum imperio tristitiam. qui autem e genere eius erant,
vexati sunt a posteris regibus propter gravitatem fortunae et virtutis
dignitatem illustrem. manebat autem posterae aetati quasi igniculus
quidam lucens, genus Botaniatarum in exercitu illustrans domini Ba-
sillii porphyrogenneti, qui quidem per quadraginta annos Bulgariae op-

τόμενος, ὅνα μόνον εἶχε βοηθὸν καὶ συλλήπτορα, βουλευφόρον ἄμα καὶ στρατηγὸν καὶ ἱππότην καὶ δεξιὸν ἀρχιστρατήγον, τὸν Βοτανειάτην Νικηφόρον, ὃς πάππος ἦν τῷ προλελεγμένῳ βασιλεῖ. τέλος δὲ τοῦ πολέμου, μετὰ τὸ καταπολεμηθῆναι καὶ ἡττηθῆναι τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος ὑπὸ τῆς αὐτοῦ δεξιᾶς (ἦν γὰρ τῆνικαῦτα τῷ περιβλέπτῳ τῶν βεσιῶν ἀξιώματι τιμημένος, ἐλαμπρύνετο δὲ καὶ τῇ τοῦ δουκὸς περιφανειότητι ἀρχῇ), τὸν εὐγενῆ καὶ ἀληθέσι στρατιώταις ἐράσμιον θνήσκει μαχόμενος θάνατον. τρεψάμενος γὰρ τοὺς Βουλγάρους, καὶ διώκων ἐν τῇ κλεισοῦρα τῇ λεγομένῃ τοῦ Κλειδίου, οὐκ ἀνίει σφάττων καὶ κατατιτρώσκων αὐτούς, ἕως εἰς ἀκρωρείας ἀνελθὼν, ἔνθα καὶ ἑτέρους ἑώρα Βουλγάρους καταφυγόντας, ἐσφαλῆ τῆς ἵππασίας, τοῦ ἵππου κατολισθήσαντος ἐν πλαξί λιθίναις καὶ σὺν αὐτῷ κατακρημισθέντος, ὥστε καταπλαγέντας τοὺς ἐναντίους τὴν ἀνυπέροβλητον ὁρμὴν τοῦ ἀνδρός μηκέτι τοῖς Ῥωμαίοις τολμῆσαι εἰς χεῖρας ἔλθειν, ἀλλὰ τὸν μὲν ἄρχοντα τούτων, Σαμουήλ κατονομαζόμενον, σύντρομον φυγεῖν καὶ ἀποθανεῖν ἐν τῷ λιμνίᾳ νήσῳ τῆς Πρέσπας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας ὑποσπόνδους ἑαυτοὺς ἐχειρίσαι τῷ βασιλεῖ καὶ γενέσθαι δούλους δι' ἀρετὴν ἑνὸς ἀνδρός καὶ γενναίου τοῦ μέγεθος.

Ἐπεὶ καὶ ὁ τούτου υἱὸς Μιχαήλ, πατὴρ τοῦ βασιλέως, μέγα τι καὶ ὑπεράνθρωπον ἐνεδείξατο καρτερίας καὶ ἀνδρα-

positus et innumerabilibus laboribus et armis expositus unum solum habebat socium et adiutorem, consiliarium simul et ducem et equitem et dextrum imperatorem, Botaniatam Nicephorum, qui avus erat antea dicto regi. in fine autem belli postquam debellatus est et devictus Bulgarorum populus eius strenua actione, (erat enim tum illustri vestiariorum dignitate ornatus et splendebat etiam ducis amplissimo magistratu) nobilem et veris militibus dilectam subito pugnans mortem. postquam enim vertit Bulgaros et persequens in angustiis quae dicuntur Clidius, eos non desinebat occidendo et vulnerando eos, donec in arces egressus, quo etiam alios videbat Bulgaros confugisse, lapsus est equitando, equo dilapso in iugis saxosis et cum eo deiecto, ita ut adversarii stupefacti insuperabili impetu viri non amplius Romanis auderent ad manus venire, sed dux horum Samuel dictus tremens fugeret et moreretur in palustri insula Prespa, reliqui autem omnes subiectos se praeberent regi et fierent servi propter virtutem unius viri et nobilitatis magnitudinem.

Quandoquidem etiam huius filius Michael, pater regis, magnum aliquod et immane ostendit patientiae et fortitudinis contra adversarios

γαθίας κατὰ τῶν ἀντιπάλων προτέρημα. πλήθους γὰρ ἀμυθῆτου, Βουλγάρων ἐπιστρατεύσαντος τῇ Θεσσαλονικέων μητροπόλει, οὐ κητέπλῃη πρὸς τὰς τοσαύτας δυνάμεις αὐτῶν, καὶ τῶν τειχῶν ἐντὸς ἑαυτὸν περιέστειλεν, ἀλλ' οἷά φασιν

5 εἶπεῖν αὐτὸν τὸν Ἀλέξανδρον, ὡς εἷς μάγειρος πολλῶν προβάτων ἀγέλας οὐ δέδοικε, ταῦτά διανοησάμενος καὶ εἰπὼν ἐξῆλθη μετ' ὀλίγων τῶν παρατυχόντων αὐτῷ συστρατεύεσθαι. f. 217 v.

ἔχων γὰρ τὴν τοιαύτην ἡγεμονίαν πατρῴαν, καὶ τῷ ζήλῳ μονονουχί ἐκπυρακτωθεῖς, καὶ ἅμα μένους καὶ φρονήματος

10 εὐγενοῦς ἀκαταμαχῆτου πνέων, καὶ τοσοῦτον νικῶν τῷ τῆς ἰσχύος διάρματι ὅσον οἱ ἀντικείμενοι τῷ πλήθει καὶ ταῖς πανοπλίαις ἐδόκουν ἀβρύνεσθαι, πρὸς μάχην ἐκ τοῦ εὐθέως αὐτοῖς ἀντιπαρετάξατο, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ὀνύμης καὶ τοῦ ἀκρατοῦς ὄντηρος εἰς μέσους τοὺς πολεμίους γενόμενος ἅπαν

15 τὸ πεδίον ἐκεῖνο σωματίων νεκρῶν κατεσφαγμένων ἐπλήρωσε, μηδενὸς δυνηθέντος ἀθάνατον πληγὴν ἐκ τῆς τούτου χειρὸς ἀπενέγκασθαι. ἐπήρχοντο μὲν γὰρ αὐτῷ κατὰ φύλαγγας οἱ πολέμιοι πανταχόθεν, τῷ σώματι τούτου τὰς ἀκμὰς τῶν ξιφῶν ἐπερείδοντες, οὐδαμῶς δὲ τῆς ἰππικῆς ἕδρας αὐτὸν ἀπο-

20 κρούσασθαι ἴσχυον· ἀλλὰ φασγάνῳ τὰ δόρατα τούτων ἀποτέμνων καὶ τὰς σαρίσσας, οὕτω τοὺς πολεμήτορας ὑπὸ γῆν κατηκόντιζεν, οὗ μὲν κεφαλὴν ἐν μιᾷ πληγῇ σὺν τῇ χειρὶ διατέμνων, ἄλλον δὲ δεικνύων ἡμίτομον, τὸν δὲ καὶ καρατομῶν, καὶ μυρίοις εἶδεσι πληγῶν καταστρέφων καὶ καταπλήτ-

factum. cum enim multitudo ingens Bulgarorum aggrederetur Thessalonicensium metropolin, non afflictus est talibus eorum viribus, et intra muros se constituit. sed qualia aiunt dixisse ipsum Alexandrum, unum nimirum lanium multarum ovium greges non timere, haec reputans et pronuntians egressus est cum paucis qui forte fortuna apud eum erant. habens enim tale imperium paternum et studio paene concrematus simulque audaciam et animum nobilem invictumque spirans et tantum superior roboris erectione quantum adversarii multitudine et armatura videbantur superbire, ad pugnam palam iis se opposuit, et postquam multo cum impetu et immoderato freno in medios hostes irrupit, totum campum illum cadaveribus occisorum implevit, cum nemo valeret ingentem ictum ex huius manu ferre. obveniebant enim ei secundum phalanges hostes undique corpus huius acie gladiatorum petentes, nequaquam autem ex equi sede eum affigere valebant: sed ense lanceas horum praecidens et sarissas, ita bellantes in terram prostravit, alius caput uno ictu cum manu disseccans, alium reddens semisectum, alium etiam detruncans, et innumerabilibus ictuum gene-

των αὐτοῦς. οἱ δὲ Βούλγαροι, κληῖθος ὄντες ἀνεξερεύνητον καὶ ἀριθμῷ καθυποβληθῆναι μηδ' ὄλωσ δυνάμενον, περισχύοντες αὐτὸν εἰς μέσον ὡσπερ ὑδάτων πολλῶν ἀχανὲς πέλαγος, οὕτως αὐτὸν ἀποκνίξαι καὶ εἰς ἀδιεξόδευτον βυθὸν καταποντίσαι διηγωνίζοντο, οἷα πῆρ τισι κύμασι τοῖς τύμμασι τῶν δοράτων καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ὀργάνων συνεχῶς αὐτὸν ἐπιπλήττοντες. ἀλλ' ἐκεῖνος βρυγμῷ λέοντος κατ' αὐτῶν ἐξορμῶν, καὶ τοὺς ἐπισπεσόντας ἐξαισίσις ἀναχαιτίζων πληγαῖς, ὁδὸν ἑαυτῷ ἐποίει καὶ πρόσβασιν ἐκατέρωθεν. καὶ μετὰ τὸ γνῶναι πάντα τὸ τοῦτου ἀκρατὲς καὶ πρὸς τὰς ἀν-10 δραγαθίας εὐσταθὲς καὶ ἀνίκητον, οὐκέτι πρὸς ἀντικαταστάσεις ἀγγεμάχων ἀπὸ χειρῶν [εἰς] χεῖρας πρὸς μάχην αὐτῷ συνίσταντο, ἀλλὰ χορείαν μονονουχί συστησάμενοι σὺν θαύματι μεγάλῳ δι' ἐκηβόλων ὀργάνων τὸν πόλεμον συνερρήγνυον, ἕως αὐτὸς [τοῖς] ὑποχωροῦσιν ἐπιφερόμενος ἦτταν αὐ-15 τῶν μεγίστην καὶ τροπὴν ἀπειργάσατο· καὶ τοσοῦτον ὅτι μετὰ τὴν νίκην ἀπιδῶν πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πεσόντων καὶ τῶν φευγόντων, καὶ οἷον αὐτῷ ἔργον ὑπὲρ ἀνθρωπίνην ἰσχὺν ἐξείργαστο, σκοτοδινίας πλησθεῖς καὶ φύσεως ῥευστῆς εἶναι, τοῖς ἀνθρωπίνοις δεινοῖς καὶ πάθει κατακλινομένης, ὑποδει-20 κνύς, αὐτομάτως ἐκ τοῦ ἔππου πρὸς γῆν καταρρέυσας συνένευσκε, διάβροχος μὲν καὶ λελουμένος ὢν τῷ τῶν πολεμίων ἀπλέτῳ καὶ ποταμίῳ αἵματι, οὐχ ἦττον δὲ καὶ τῷ οἰκείῳ καὶ

13. συνίστατο C.

ribus affligens et terrens eos. Bulgari autem, qui erant multitudo innumerabilis neque numero subiici ullo modo poterant, eum medium circumdantes tanquam aquarum multarum latum mare, ita eum suffocare et in voraginem inevitabilem submergere certabant, quasi undis ictibus hastarum et ceterorum belli instrumentorum assidue eum vexantes. sed ille fremitu leonis contra eos procedens et irruentes ingentibus repellens ictibus viam sibi faciebat et aditum utrinque: et postquam cognoverunt omnes huius violentiam et virtutis firmitatem atque invictum animum non iam ad aciem cominus manibus ad pugnam cum eo se constitutebant, sed chorum paene componentes cum admiratione magna instrumentis iaculatoriis bellum instruebant, donec is in recedentes irruens cladem eorum maximam et fugam confecit, atque tantum, ut post victoriam respiciens multitudinem occisorum et fugientium, et quale ab eo opus supra hominum potentiam confectum esset, vertigine correptus et naturam incertam et mutabilem esse humanis malis et doloribus ostendens, sua sponte ex equo in terram deflueret corrueretque, madidus et lavatus hostium ingenti et fluviali sanguine neque minus etiam proprio et martyris circumfusus squalore:

μαρτυρικῶ περιρροόμενος λίθῳ. ἐθαύμασαν αὐτὸν ὑπερ-
 φυνῶς καὶ ὑπερηγάσθησαν τό τε πολέμιον καὶ πᾶν τὸ Ῥωμαϊ-
 κόν, καὶ δῆμοι πάντες ἀνθρώπων πρὸς τοῦτο ἐξεθαμβήθησαν.
 τὸ δὲ γένος τῶν Θετταλῶν ἐώρτασε μὲν ὑπὲρ ἅπαντος τὴν
 5 τῆς πόλεως λύτρωσιν, ἔθυσε δὲ θεῶ καὶ τῷ μεγαλομάρτυρι
 Δημητρίῳ τὰ σωστρα, ἔθυσε δὲ καὶ αὐτῷ τῷ τούτου θερά-
 ποιτι Μιχαὴλ τῷ Βοτανειάτῃ τὴν ἐξ ἰσοθέων ἀγώνων ἐπι-
 νίκιον εὐφημίαν καὶ εὐκλειαν. ἐζήτηι δὲ τὸν ἀθλητὴν ἢ σω-
 θεΐσα πόλις δι' αὐτοῦ, καὶ διὰ σπονδῆς ἐποιεῖτο τὴν τούτου
 0 εὐρεσιν. καὶ ζητοῦσα σὺν ἐπιμελείᾳ καὶ διαδρομῳ πολλῶ
 εὔρεν αὐτὸν κείμενον ἐνωπλισμένῳ καὶ ἀνδρείῳ φρονήματι,
 καὶ τὸ ξίφος τοῖς δακτύλοις περιεχόμενον καὶ μηδαμῶς ἀφιέ-
 μενον, ἕως μετὰ πολλῆς θεραπείας καὶ τεχνικῆς ἐπιστήμης
 ἀφῆκε μὲν τὸ ξίφος ἢ χεῖρ, τῶν ὀνύχων τῇ παλάμῃ προση-
 5 λωθέντων αὐτοῦ τῷ ἔμμανεῖ τῆς κατὰ τῶν πολεμίων ἐπί-
 ξεως, αὐτὸς δὲ δορυφορούμενος, καὶ μεγίσταις εὐφημαῖς καὶ
 κρότοις καὶ δορυφόρων ἀλαλαγμοῖς καὶ ἐγκωμίων πλοκαῖς
 καταστεφόμενος ὡς ἀριστεὺς ἀπαράμιλλος, εἰς τὴν πόλιν
 ἐθριάμβενσε, τοῦ κάρου ἤδη ἀνενεγκῶν, καὶ πᾶσαν τὴν Ῥω-
 20 μαιῶν χαρᾶς καὶ θυμηδίας πεπλήρωκεν. ὁ δὲ τὰ σκῆπτρα
 τῆς ἀρχῆς ἐγκεχειρισμένος κύριος Βασίλειος, ἀναφέρων μὲν
 καὶ πρὸς τὸ τοῦ γένους αὐτοῦ ἐπίσημον καὶ περιδοξον, ἀνα-
 φέρων δὲ καὶ πρὸς τὰς πατρίδας ἀνδραγαθίας, καὶ τὴν τοῦ

mirati sunt eum valde et admirati virtutem tum bellicam tum in uni-
 versum Romanam: et omnes populi hominum ad hoc obstupuerunt: gens
 autem Thessalorum celebravit prae omnibus urbis liberationem fecitque
 deo et magno martyri Demetrio sacra salutis, fecitque etiam ipsi hu-
 ius famulo Michaeli Botaniatae victricem ex heroicis certaminibus sa-
 lutationem et gloriam. investigabat autem pugnatorem servata ab eo
 urbs et studio instituebat eius inventionem: atque investigans cum
 cura et percussatione multa invenit eum iacentem armato et virili
 animo, et ferrum digitis tenentem neque ullo modo remittentem, do-
 nec multa curatione et artificiosa cognitione reliquit ferrum manus,
 unguibus manus adstrictis eius furore persecutionis hostium. ipse au-
 tem comitatu satellitum et maximis laudationibus et exclamationibus
 et satellitum clamoribus et laudum sertis coronatus ut heros insupe-
 rabilis urbem Cari triumphans intravit iam refectus et omnem Roma-
 norum terram gaudio et hilaritate implevit, sceptro autem imperii
 praeditus dominus Basilius, respiciens et generis eius splendorem glo-
 riamque, et paternas victorias, atque praesentis facti admiratus in-
 comparabilem magnitudinem filium eum renuntiabat et membrum suum,

παρόντος κατορθώματος ἐκπλητιόμενος ἀσύγκριτον ἔπαρσιν, νιδόν αὐτὸν ἀπεκάλει καὶ μέλος ἴδιον, καὶ τὸ ὄνομα τούτου διὰ γλώττης εἶχε. καὶ ὄρων ἐπόθει τούτον, καὶ ποθῶν ἐτίμα, καὶ πιστότατον ἄμα καὶ οἰκειότατον καὶ στρατιωτὴν ἀκατάγωνιστον εἶχε καὶ ἐλογίζετο, καὶ διαλλακτικῆρα τῶν μεγίστων 5 καμάτων καὶ πολέμων ἐτίθετο ἀσφαλῆ, ὡς τῇ παρουσίᾳ τούτου φευγόντων τῶν ἐναντίων καὶ νῶτα διδόντων εὐθύς. ὅθεν καὶ σὺν αὐτῷ μὲν καὶ τῷ πατρὶ τὴν κατὰ τῶν Βουλγάρων ἤρατο νίκην, καὶ τῆς Βουλγαρίας δυσκαταμαχήτου καὶ πολλῆς καὶ δυσαλώτου γινωσκομένης παντάπασι, καὶ μηδενὶ τῶν 10 βασιλέων ὑποταγείσης ἐπὶ πολὺ, καὶ παρὰ τοῦτο μὴ ἀνείσης τῇ Βυζαντος τὸ ἀνείσιμον καὶ τὴν χορηγίαν τῶν ἀναγκαιῶν, λαμπρῶς καὶ σὺν πολλῇ τῇ ἀκμαιότητι ἐκυρίευσεν· καὶ κατέστη τῇ Ῥωμαίων βασιλείᾳ πρὸς ἐσπέραν ἐν εὐπραγίᾳ καὶ γαλήνῃ τὰ πράγματα, καὶ ἀντὶ τῆς πρὶν ἐνδείας δαψιλῇ τὴν 15 ἀφθονίαν καὶ τὴν εὐκληρίαν εὐθύμως ἀπειλήφεν.

Ἐπὶ δὲ τῆς ἐώας διακυκωμένων τῶν Ἀβασγῶν καὶ ἀντιδοξούντων τῷ βασιλεὶ καὶ προφανῶς ἀνταιρόντων (ἐθάρρουν γὰρ οὐ τῷ πληθεὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς τῶν ὄπλων ἰσχυροτάτοις προβλήμασιν, ὡς μὴ ἑαυτοὺς μόνον ἀλλὰ καὶ 20 τοὺς ἵππους τεθωρακισμένους καὶ ἀτρώτους πανταχόθεν περικαλύπτοντες), πάλιν αὐτὸς ὁ Βοτανειάτης πρωταγωνιστῆς καὶ πρόμαχος ἐγνωρίζετο καὶ τοῦ κρατοῦντος ὑπέρ-

nomenque huius in ore habebat, et videns diligebat hunc et diligens honorabat et fidelissimum simul et deditissimum et militem invictum habebat et iudicabat et arbitrum maximorum laborum bellorumque constituēbat certum, quippe cuius praesentia fugerent adversarii et terga darent illico: quare etiam cum eo et patre de Bulgaria reportavit victoriam: et Bulgariae, quae impugnabilis et magna et invicta habebatur omnino neque ulli regi plerumque subiecta erat et praeterea non concedebat Byzantio remissionem et commeatum rerum necessariarum, splendide et multo cum robore dominus est factus, et compositae erant Romanorum imperio versus occidentem in felicitate et tranquillitate res: atque pro priore inopia plenam abundantiam et fortunam bono animo reportaverunt.

In oriente autem excitatis Abasgis et regi adversantibus atque clare resistentibus (confidebant enim non solum multitudini, sed etiam armorum firmissimis praesidiis, utpote non solum se ipsos sed etiam equos loricatedos et vulnerum expertes undique tegentes), rursus ipse Botaniates primarum partium defensor et propugnator conspiciebatur, et imperatoris patronus. cum enim rex illo tempore exercitus Roma-

μαχος· τοῦ γὰρ βασιλέως κατ' ἐκεῖνο τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἐλάσαντος, καταπληκτικοὶ μὲν ἀγῶνες καὶ μάχαι περιφανεῖς καὶ πανημέριοι συνερράγησαν, οὐδεμιᾶς δὲ τούτων ὁ Βοτανειάτης ἐναπολέλειπτο, ἀλλ' ἠγωνίζετο μὲν ὡσπερ 5 τις ἑκατοντάχειρ καὶ δεύτερος Ἡρακλῆς ἢ ὑπὲρ τὸν Ἡρακλέα ἐκεῖνον τοῖς ἄθλοις ἐπιγαννύμενον (οὐ γὰρ τρισκαιδέκα-*f.* 218 γ. τον ἄθλον ἀλλ' ἑκατονταπλάσιον ἦνυσ), ἔνθα δὲ κάμνον ἐωρᾶτο καὶ καταπίπτον κέρας Ῥωμαϊκόν, ἐκείσε καταλαμβάνων αὐτὸς ἀνεκτᾶτο τὸ ἀνιῶμενον, καὶ θάρσους πληρῶν εὐτολμῶ- 10 τερον ἐποίει καὶ νικᾶν παρεσκεύαζε. ταῦτα οὐκ ἐπὶ μιᾶς ἐκστρατείας τῆς κατὰ τῶν Ἀβασγῶν αὐτῷ διηγώνιστο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δευτέρας. δις γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς Ἀβασγοῖς τὸν πόλεμον ἐπιτέθεικε. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ μαχησὸς ἀπλῶς περιέγρονε καὶ ἤττα τῶν Ἀβασγῶν, οὐ παντελῆς δὲ καταστροφή. 15 τῇ δευτέρᾳ δὲ σφοδρᾶς γενομένης καὶ φιλοτίμου τῆς παρατάξεως οὐδεὶς μὲν Ῥωμαίων θανάτῳ περιπέπτωκεν, ἢ ὅσον εὐαρίθμητοι καὶ τῶν ἀσῆμων τινές, τραυματῆται δὲ πολλοὶ κατεφάνησαν, τῶν δ' Ἀβασγῶν φόνος ἀπείριτος γέγονε, τῶν μὲν ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ πολέμου θανατωθέντων, τῶν δὲ ἐν 20 τῷ φεύγειν πεσόντων. παντελοῦς γὰρ γενομένης αὐτῶν τροπῆς καὶ διώξεως, ἀκορέστως οἱ Ῥωμαῖοι δίκην ἀγρίων προβάτων τούτους κατέθνον. ὅποτε καὶ ὁ τούτων ἐθνάρχης (Γεώργιος ἢ κλησὶς αὐτῷ) ἐπὶ λόφον ἰστάμενος καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων καταπλαγεῖς σύνταγμα καὶ συγκίνημα, καὶ παρ'

5. an καὶ ὑπὲρ — ἐπιγαννύμενος?

nos duceret, formidolosa certamina et pugnae illustres et diurnae conserebantur: in nulla autem harum Botaniates relictus est: sed certabat tanquam centimanus et alter Hercules vel supra Herculem illum certaminibus laetum: neque enim decimum tertium certamen sed centiplex perficiebat. ubi autem laborans conspiciebatur et decidens cornu Romanum ibi accipiens ipse restituebat vexatum, et animo implens fortius reddebat et ad victoriam parabat: haec non in una illa contra Abasgos expeditione ab eo peracta sunt, sed etiam in altera. bis enim rex Abasgis bellum imposuit atque primo quidem pugna simpliciter facta est et clades Abasgorum, neque vero perfecta eversio: altera autem acri facta et studiosa acie nemo Romanorum mortem occubuit, nisi perpauci atque ex infimis, vulnerati autem multi apparuerunt: sed Abasgorum caedes infinita facta est, aliis in concursu belli occisis, aliis in fuga cadentibus: plena enim facta eorum fuga et persecutione, insatiabili modo Romani ovium ferarum instar hos necabant, quando etiam horum centurio (Georgii ei erat nomen) in colle stans et Ro-

ἐλπίδας τὴν ἤτταν τῶν ἰδίων θρώμενος (ἐν χερσὶ γὰρ ἔχει
 ἔδοκει τὴν νίκην, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν παρήνει ζωογρίαν πρὸς
 αὐτὸν τὸν τῶν Ῥωμαίων βασιλέα κομίσαι καὶ μὴ σιδηρῶ τε-
 μεν), ἀμταστρεπτι καὶ αὐτὸς εἰς φυγὴν ὄρμησε, δρομαίῳ
 καὶ ἀελλόποδι ἔπρω τὴν ἑαυτοῦ πιστεύσας σωτηριώδη κατα-
 5 φυγὴν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παγκράτιον ἐπέχυρον δούς τῷ βασι-
 λεῖ δούλον. ἐντεῦθεν τὰ χρησιτὰ πάντα τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ
 τε Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην συνήνητησεν. ἐντεῦθεν τῷ Βοτανειάτῃ
 τὸ περιβόητον καὶ περιλαμπρον ὄνομα καὶ ἡ πρὸς τὰ βασι-
 λεια φιλία περιποιεῖται καὶ χάρις ἐπίμονος. 10

Τί δέ; οὕτως ἔχων εὐκλείας καὶ εὐπραγίας ὁ ἀνὴρ, καὶ
 παρὰ πάντων θαυμαζόμενος τε καὶ δοξαζόμενος καὶ τοὺς εἰς
 ἔργων μεγαλοργήμασι σεμνυνόμενος, μέγα φρονῶν ἦν ἐπὶ
 τοὺς ἑαυτοῦ κατορθώμασι, καὶ ἀλαζονεῖα κατεπαιρόμενος τῶν
 πολλῶν, καὶ τοὺς ἀστικοὺς ὡς ἀγοραίοις τισὶ καὶ ἀόπλοις μὴ 15
 εὐθύμως καὶ προσηνῶς ὁμιλῶν καὶ συναυλιζόμενος, ἀλλ'
 ὡσπερ τινὲς τῶν κεκρατημένων τῷ πάθει τῆς κενοδοξίας, ἑα-
 τὸν ὑπεραίρων καὶ τῷ κόμπῳ τερατευόμενος τὸ ἀνόμοιον, οἷα
 φιλεῖ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν τῶν στρατιωτῶν; οὐ μὲν οὖν οὐδ'
 εἶδέ τις ποτε Μιχαὴλ τὸν Βοτανειάτην πολίτου κατεπαιρόμε-
 20 νον, ἢ μυκτῆρα τοῦτόν τινος καταχέοντα, ἢ ἔξω αὐτὸν ποι-
 οῦντα τῆς τῶν πολιτῶν συναυλίας καὶ συμφυΐας, ἢ ἀστεϊό-
 τητος ἀποδέοντα, ἢ καλοκαγαθίας καὶ γαλήνης καὶ μειδιάμα-

9. καὶ om C.

18. κόσ πω C.

manorum stupefactus ordine et motu et praeter opinionem cladem suo-
 rum videns (in manibus enim habere sibi videbatur victoriam et suos
 adhortabatur, ut vivum ad se regem Romanorum ferrent neve ferro
 interimerent), irretortus et ipse in fugam se proiecit, celeri et pro-
 cellae pedibus praedito equo suam credens salutis fugam, filiumque
 Pancratium pignoris loco dans regi servum. inde ab eo tempore bona
 omnia Romanis in Asia et Europa evenerunt: inde Botaniatae clarum
 et splendidum nomen amicitia regia et gratia perpetua conciliat.

Quid autem? in tanta versans gloria et felicitate vir et ab om-
 nibus spectatus et celebratus, et factorum magnificentia ornatus, num
 superbe elatus erat sua fortuna et humilitate supersedebat multitudi-
 nis et urbanis ut vilibus inermibusque non bono animo et clementi
 utebatur et cum iis versabatur, sed, ut quidam affecti gloria inani, se
 efferebat et vaniloquentia res iactabat incredibiles, ut plerique milites
 facere solent? nequaquam: neque vidit quisquam unquam Michaelē
 Botaniatem supra civem se efferentem aut ludibrio quenquam haben-
 tem aut se removementem ex civium societate et coniunctione aut ur-

τος μεστοῦ χαρίτων ἑαυτὸν ἀποξενοῦντά ποτε, ὡς εἶναι θαῦμα μέγιστον τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀξιέραστον. ὅσον γὰρ τοῖς στρατιωτικοῖς ἀγῶσιν ἀνύποιστος ἦν καὶ θυμοειδῆς καὶ καταπληκτικὸς τὴν ὄρμην, τοσοῦτον ἐν ταῖς ἀνέσεσι καὶ ταῖς λε-
 5 γομέναις ἐκεχειρίαις καὶ ταῖς κατὰ τὴν βασιλίδα διατριβαῖς l. 218 γ. ἡδύτατος καὶ μειλίχιος καὶ φιλόστοργος πρὸς τοὺς Βυζαντίους, καὶ λόγους ἀστείους φιλῶν καὶ τοὺς ἀστεϊζομένους προσοικειούμενος, καὶ ἀπαξιῶν ἑαυτὸν ἐτέρῳ καλεῖσθαι ὀνόματι ἢ τῷ τὴν ἐπωνυμίαν παρέχοντι αὐτῷ ἐκ τῆς πόλεως.
 10 διὰ τοῦτο καὶ παρὰ πάντων ἡγαπᾶτο διαφερόντως, καὶ κοινὸν ὄφελος καὶ ἐκαλεῖτο καὶ ἐγινώσκετο, πανδαισία τε καὶ εὐφημία κοινή, στρατιώτης τε ἀπαράμιλλος καὶ πολίτης ἀσύγκριτος. ἦν γὰρ πρὸς τούτοις καὶ μεγέθει διαλάμπων καὶ ὄψει ταπεινώσει τε φρονήματος καὶ συναναστροφῆς κοσμο-
 15 τητι καὶ μειδιάματος ἰλαρότητι, εἰς ἄκρον δόξης καὶ περιλάμπεως ἑαυτὸν ἀνυψῶν τῇ κοινῇ τοῦ πλήθους εὐλογία καὶ συντονία τῆς ἀνυμνήσεως.

Ἐκ δὴ τούτων τῶν ἀρίστων καὶ μεγίστων ἔξεων αὐτοῦ καὶ ἐντεύξεων, καὶ ὧν μετ' αὐτὸν ὁ τούτου ὠραιότατος κλά-
 20 δος ἔν τε τοῖς στρατιωτικοῖς ἀγωνίσμασι καὶ τροπαιοῖς καὶ τοῖς πολιτικοῖς διακοσμήμασι καὶ ἄρρητοις ἐγκαλλωπίσμασι (συγγενῆ γὰρ πάντα καὶ ὁμότροπα καὶ ὁμοφυῆ τῷ πατρὶ ὁ υἱὸς ἐπεδείκνυτο), διπλοῦν τὸ τῆς ἀγάπης καὶ τὸ τῆς θρασυμύ-

21. post ἐγκαλλ. deest δέλαμπε vel simile verbum.

banitate inferiorem, aut a virtute et hilaritate et risu gratiarum pleno se abalienantem unquam, ita ut esset miraculum maximum hominibus et amabile. quantum enim in militaribus certaminibus irresistibilis erat et animosus et terribilis impetu, tantum in remissione et induciis et commoratione in regia suavissimus et lenis et amans erga Byzantios: et sermones urbanos amabat hominesque urbanos sibi conciliabat, indignumque rebatur se alio vocari nomine atque eo, quod ei ex urbe praebebatur: propterea etiam ab omnibus eximie diligebatur et communis utilitas et vocabatur et cognoscebatur, atque convivium et laus communis, milesque insuperabilis et civis incomparabilis. erat enim praeterea et magnitudine illustris et vultu atque submissioni animi et consuetudinis decore et risus hilaritate ad fastigium gloriae et auctoritatis se tollens communi multitudinis benedictione et consensu celebrationis.

Ex his igitur optimis maximisque proprietatibus eius et sermonibus et ex iis, quae habebat post eum huius maturrima propago et in militaribus certaminibus et tropaeis et civilibus institutis et virtutibus cœlatis (cognata enim omnia et similia et eiusdem naturae patri filius

τητος τοις τῶν ἀπάντων ψυχαῖς ἐγένετο, καὶ παγκόσμιος ἦν πέθος, καὶ μία γλώσσα τὸ στέφος αὐτῷ τῷ τῷ τῆς βασιλείας ἀξίως ἐκ πολλοῦ τοῦ χρόνου ἐπιφημιζουσα. καὶ οἱ μὲν εἰδότες αὐτόν καὶ ἄκρως ἐξησημέτοι τὴν ἄκραν αὐτοῦ εἰ-
 5 τολμίαν τε καὶ ἀνδρίαν καὶ αὐδῖς πάλιν τὴν ἀγαθότητα καὶ 5
 πλουτοποιίαν καὶ τὸ πρᾶον καὶ τὸ ὁμηλικὸν καὶ ἀστεῖον
 καὶ εὐχαρι, ἀφ' ἑαυτῶν εἶχον τὴν μαρτυρίαν, κεχηρότες αἰεὶ
 καὶ δι' εὐχῆς ποιούμενοι τὸ τῆς βασιλείας τούτῳ περιόπιον
 κράτος ἕσσεσθαι· οἱ δὲ μὴ εἰδότες ἢ πρὸς ὀλίγον γινώσκοντες, ἐξ
 ἀκοῆς τυγγάνοντες ἐρασταί, οὐχ ἤττον ἐκείνων τὴν ὑπὲρ αὐ-
 10 τοῦ ἐπιθυμίαν καὶ τὴν διάθεισιν ἔτρεφον. ὡς δ' ἡ φήμη τῆς
 αὐτοῦ ἀναρρήσεως τὴν βασιλίδα κατέλαβε, μετέωροι πάντες
 γυγόνασαι καὶ χαρμονῆς ἐνεπλήσθησαν. καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς ἀν-
 θρώπους πτερὰ περιθεῖναι ἑαυτοῖς, εἰ οἷόν τε ἦν, βουλομέ-
 νους, καὶ πρὸς αὐτόν ἀποπτῆναι, καὶ παιδῶν ἐπιλαθέσθαι 15
 καὶ γυναικῶν καὶ αὐτῶν οἰκιῶν. ὁ δὲ καὶ πολλοὶ τῶν ἀστι-
 κῶν πεποιήκασιν. ἀλογήσαντες γὰρ καὶ φόβου παντὸς τοῦ
 τότε κρατοῦντος εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τιμωρίας δι' αἵματος
 καὶ οὐσιῶν καὶ τῶν τοῦ γένους φιλιτάων καὶ τῶν ἐν μέσῳ
 τῆς ὁδοῦ κόπων, καὶ μὴδὲ τῶν ὁδοσκοποῦντων καὶ τῆς ὑπαι-
 20 θρου κρατοῦντων Τούρκων τὸ πλῆθος δείσαντες, συχνοὶ καθ'
 ἑκάστην ἀπηυτομόλουσαν πρὸς αὐτόν, πρᾶγμα πρὶν γενέσθαι μὴ
 πιστευόμενον. οὐδέπω γὰρ τινὰ τις εἶδεν ἀπὸ τῆς βασιλευ-

14. et om C.

15. αὐτὴν ἀποστῆναι C.

declarabat) duplex amor et favor in omnium animis oriebatur: et omni mundo erat desiderium et una erat vox coronam ei filio regni digne ex multo tempore portendens, atque qui eum noverant et valde spectarant eius summam audaciam et fortitudinem rursusque strenuitatem et benignitatem et clementiam et comitatem et urbanitatem et gratiam, ex se habebant testimonium, cupientes semper et precantes, ut regni illustris potentia huic contingeret: ii autem, qui eum non noverant aut parum audiendo eum cognoscentes eum amabant, non minus illis cupidinem et dispositionem erga eum aiebant. cum fama eius renuntiationis urbem occupasset, elati omnes fuerunt et gaudio impleti, atque poterat aliquis videre homines alas sibi si fieri posset, circumdare volentes, et ad eum avolare et liberorum oblivisci et uxorum et ipsarum domuum: id quod etiam multi ex urbis incolis fecerunt. neque enim rationem habentes omnis timoris tum in Byzantium dominantis et ultionis sanguine et bonis, et maxime dilectorum, quae sunt in genere, et laborum qui in medio itinere erant subeundi, neque vias custodientium et aperta loca tenentium Turcarum multitudinem metuentes multi quotidie transfugiebant ad eum, quae quidem

ούσης εἰς ἐπαρχίαν προσρύνετα τινὶ ἀντάραντι, καὶ τότε οἷε
 μηδὲ πολέμιοι τὴν πᾶσαν χώραν κατεῖχον καὶ ταῖς ὁδοῖς
 ἀπάσαις ἐφῆδρνον, μᾶλλον δὲ ἀπ' ἐκείνων εἰς τοὺς κατὰ τὴν
 βασιλίδα κρατοῦντας πολλοὺς εἰσρέοντας. νῦν δὲ ἄνω ποτα-
 5 μοὶ τὸ πρᾶγμα κεχώρηκε. τοῦ χάριν; ὅτι τοὺς μὲν κρατοῦν-
 τας τυράννους ἔγνω οἱ ἄνθρωποι καὶ ἀδίκως καὶ ἀφελῶς
 τὴν βασιλείαν ἰθύνοντας, τὸν δ' ἐκτὸς ἀρετῆ διαλύμποντα,
 καὶ ἀληθείᾳ καὶ πραότητι καὶ δικαιοσύνη κατακοσμούμενον, f. 219 r.
 καὶ ἱκανὸν βασιλείας κράτος ἐν καιροῖς ἀνωμάλοις ἀσφαλῶς
 10 διακυβερνήσαι, κράτος τῆ τῶν κρατούντων κακονοίᾳ πρὸς ὄλι-
 σθον οὐ μικρὸν καὶ βάραθρον ἀπωλείας ἤδη συννεῦον καὶ
 ἀνωθούμενον. τῶν τοίνυν ἀνθρώπων οὕτως ἐχόντων γνώμης
 καὶ προαιρέσεως, συνεπεψηφίζετο καὶ θεὸς ἄνωθεν, καὶ δε-
 ξιά πάντα τούτῳ καὶ πρὸ τῆς ἐπιδημίας θαυμαστὰ διετίθετο,
 15 ὥς καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα καὶ τοὺς συγγενεῖς ἅπαντας τοῦ
 κρατοῦντος ἐκείνῳ τὴν βασιλείαν ἐπιτρέπειν συγκατατίθεσθαι,
 καὶ διαπέμπεσθαι πρὸς αὐτόν, καὶ τὰ ἐπιβατήρια ψάλλειν
 αὐτῷ καὶ διαδοεῖν μετὰ τῆς λοιπῆς τῶν πολιτῶν ὀμηγγύρεως.
 τὸ δὲ δὴ κρεῖττον καὶ λόγου παντὸς ὑψηλότερον ἢ παραδο-
 20 ξότερον, ὅτι περ οἱ Τοῦρκοι, τῆς ἀνατολῆς πάσης κυριεύσαν-
 τες ἤδη, τοῖς αὐτομολοῦσι πρὸς τὸν Βοτανειάτην πολίταις
 ἅμα καὶ ἀγροίκοις ἐμποδῶν οὐ καθίσταντο· ἀλλὰ τινὲς μὲν

4. ποταμῷ C.

res, antequam facta est, non credebatur: nondum enim quenkum
 quisquam viderat ex urbe in provinciam affluentem alicui seditionem
 moventi: atque tum, cum ne hostes quidem omnem terram tenerent
 et viis omnibus insiderent, magis ab illis ad dominantēs in urbem
 multos affluentes: nunc autem adverso flumine res recessit. quare?
 quia imperantes tyrannos esse cognoverant homines et iniuste et parce
 regnum gubernare, eum autem, qui extrinsecus erat, virtute lucere et
 veritate et clementia et iustitia ornatum esse et aptum ad regni po-
 tentiam tempestate incerta tuto gubernandam, potentiam imperantium
 imprudentia ad periculum non parvum et voraginem iacturae iam in-
 flexam et pressam. cum igitur homines hanc haberent sententiam et
 voluntatem, assensum dabat etiam deus superne et dextra omnia huic et
 ante adventum admirabilia constituebat, ita ut et ipsa mater et cognati
 omnes imperantis illi regnum advertere convenirent, et nuntios mitterent
 ad eum et adventus carmina fidibus canerent ei et creparent cum reliquo
 civium conventu. maius autem erat et sermone omni altius vel magis
 inexpectatum, quod Turcae orientis omnis domini iam facti transfugien-
 tibus ad Botaniaten civibus simul et agricolis impedimento non erant,
 sed nonnulli divina vi hostes latebant, plures autem incidebant qui-

δοράτην δυνάμει τοὺς πολεμίους ἐλάσθαι, οἱ δὲ πλείους ἐν-
 πικτον μὲν αὐτοῖς, πρὸς δὲ τὸν τῶν βασιλέα μακράνους
 αὐτοὺς κατεκείσθαι συνεχώρουσιν αὐτοῖς καὶ ἀβλαβεῖς διει-
 θουν, ἀβλαβῶς καὶ φιλίως πρὸς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν καὶ προ-
 σσηγορίαν παρὰ πᾶσαν ἀνθρωπίνην ὑπόνοιαν διακείμενοι. 5

Καὶ ἡ μὲν Κωνσταντινούπολις καὶ οἱ τῶν ἐκτὸς ἐπιει-
 χίστεροι οὕτω κραδαιομένας εἶχον τὰς οἰκείας ψυχὰς καὶ
 συννενευχίας πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπικράτειαν· ὁ δὲ βασιλεὺς
 οὐδὲν τῶν θείων χρημάτων καὶ δοξοποιῶν εἰς τοῦν βαλλό-
 μενος οὔτε τῶν κακίστων ἀπείχετο πράξεων, καὶ μήτε τὸ τοῦ 10
 ἀνδρὸς ἀξίωμα καὶ τὴν ἐκ ἔργων ἰσχὴν καὶ τὴν ἄκραν εὐγέν-
 νειαν αἰδοῦμενος ἦν, καὶ ἐννοῶν κοινωτὸν τῆς βασιλείας λα-
 βεῖν καὶ τοὺς θύραθεν πολεμίους κατατροπώσασθαι δι' αὐτοῦ,
 καὶ τοῖς ὑπηκόοις τὴν ἐλευθερίαν περιποιήσασθαι, ἀλλὰ τῶν
 Τούρκων ὡς οἰκειοτάτων καὶ φιλίων ἀντιποιούμενος διεπέμ- 15
 πετο πρὸς αὐτοὺς, καὶ δώροις ἀμέτροις καὶ παντοδαπαῖς ὑπο-
 σχέσεσι διηρηδιζετο κατ' αὐτοῦ, ὥστε παντὶ σθένει καὶ μηχανῇ
 καταγωνίσασθαι τοῦτον, καὶ ἡ μαχαίρας ἔργον ποιήσασθαι
 εἴτ' ἀλγμάλωτον θέσθαι καὶ ὄνιον τοῖς μισοῦσιν αὐτὸν. ἀλλ'
 οὐκ ἦν πρὸς θεοῦ τὸ τηλικούτον ἄνδρα, τοῖς κρείττοσιν ἔργοις 20
 κεκοσμημένον ἐπεικῶς, τοῖς ζητοῦσιν αὐτὸν ἐπιθυμίας ἀδί-
 κου παραστῆσαι ὑπόθεσιν. διὰ τοῦτο καὶ ταῖς μὲν ὑποσχέ-
 σσει τοῦ βασιλέως ἐθέλοντο καὶ παρεκινούντο οἱ Τούρκοι, ἡ

4. an εὐλαβῶς?

dem in eos, sed cum audirent eos ad eum, qui nunc est rex, conten-
 dere, concedebant hoc iis et incolumes disponebant, innocenter et
 amice erga eius regnum et nomen praeter omnem hominum opinionem
 dispositi.

Atque Constantinopolis quidem et inter externos qui magis stre-
 nuī erant ita permotos habebant animos et adnuentes ad eius impe-
 rium. sed rex nihil divina iudicia et sententias animadvertens non
 abstinebat pessimis actionibus: neque viri dignitatem et robur, quod
 factis consistebat, et summam nobilitatem verebatur neque socium
 eum regni accipere et externos hostes pellere per eum, et subiectis
 libertatem conciliare, sed Turcis ut familiarissimis et amicis studens
 mittebat legatos ad eos et donis immodicis et variis promissis eos ex-
 citabat contra illum, ut omni vi et arte hunc debellarent atque aut
 gladii opus eum redderent aut captivum facerent et vilem iis, qui eum
 odissent. sed non erat dei, talem virum melioribus factis satis orna-
 tum iis qui eum quaerent, constituere argumentum cupiditatis iniu-
 stae: propterea etiam promissis quidem regis mulcebantur et moveban-

δὲ θεία ἀντίληψις ἄλλως αὐτοῖς διειδέει τὴν ἔκβασιν· προσήρχοντο γὰρ μᾶλλον τῷ Βοτανειάτῃ, καὶ τὴν δούλωσιν ἐπηγγέλλοντο, καὶ συμμαχεῖν ὑπισχνοῦντο, καὶ τῇ μοίρᾳ τοῦτον συνέτακτον ἑαυτούς. ὅσοι δὲ πρὸς ἀντικαταστάσεις καὶ μάχας ἐτρέποντο, παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἰδίων στρατιωτῶν ἐξόχως ἤττωμένοι πολλοὺς μὲν τῶν οἰκείων ἀπέβαλον, ἄλλοι δὲ φόβῳ βληθέντες φυγῇ τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐπραγματεύοντο. πολλοὶ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀντικαστήναι τούτῳ θελήσαντες αὐτοῖς φρουροῖσι εἰλώσαν.

0 Τρίτην δὲ ἄγοντος τοῦ ὀκτωβρίου μηνός, καὶ μέλλοντος f. 219 γ. τοῦ Βοτανειάτου τὴν βασιλικὴν ἐπιστῆσαι σκηνὴν, καὶ ταύτης σκηνοπηγίαν προτρέψαμένον γενέσθαι διὰ τὴν ἐξοδον καὶ τὴν εἰς τὴν βασιλεύουσαν πρόοδον (ἐν πεποιθήσει γὰρ ἦν ὡς δρομαίως τῆς βασιλευούσης βασιλικῶς ἐπιβήσεται), Θαῦμά
15 τι καὶ τέρας ἐξαισίον ἐν ὀφθαλμοῖς καθωράθη πάντων. αὐλὸν γὰρ πῦρ, ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀναβλύζον καὶ πρὸς αἴρα χέμενον, πρὸς τὴν ἐώαν κατεφάνη περὶ πρώτας νυκτὸς φυλακάς. καὶ ἦν ὁ ἀήρ φλογὸς καθαρᾶς πεπλησμένος, καὶ φέρων τὸ τοῦ πυρὸς ῥεῦμα μέχρι Χαλκηδόνης καὶ Χρυσόπολεως κατα-
20 πληκτικὸν καὶ λίαν ὑπερφνές· οὐδέπω γὰρ οὐδεὶς εἶδε πῦρ αὐλὸν ἐπὶ γῆς ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀναβλύζον καὶ τὸ περιέχον ἅπαν ἐκπυροῦν καὶ ἀποσπινθηρίζον οὐχ ἥμιστα. ἀπὸ δὲ Χρυσόπολεως τὸν τοῦ στενοῦ πορθμὸν ὑπερβεβηκὸς πῆ μὲν τὰ ἐν

οἶδε C.

turque Turcae, divinum autem praesidium aliter iis disponebat exitum. accedebant enim magis Botaniatae et servitatem promittebant et societatem pugnae pollicebantur et huius parti se adiungebant. quicunque autem ad aciem et pugnas se vertebant, ab eo et suis ipsorum militibus eximie devicti multos suorum amiserunt: alii autem metu icti fuga salutem suam curabant: multi autem Romani resistere huic volentes cum ipsis castellis capti sunt.

Tertium autem diem agente Octobri mense cum Botaniates regium ascendere vellet tentorium et huius confectionem imperasset propter exitum et prosecutionem ad regiam (confidebat enim se celeriter regiam regio modo ingressurum esse), miraculum et prodigium ingens oculis conspiciebatur omnium: materiae enim expers ignis quasi ex fonte prosiliens et in aera effusus versus orientem apparuit circa primas noctis vigiliis: atque erat aer flamma pura impletus et ferebat ignis amnem usque ad Chalcedonem et Chrysopolin terribilem et valde ingentem: nondum enim quisquam viderat ignem materiae expertem in terra quasi ex fonte prosilientem, et omnia quae circa erant incendientem atque igniculos evomentem non minime. a Chrysopoli

Βλαχέρναις ἀνάκτορα περιέλαβε, πῆ δὲ τὴν ἄλλην ἀρχτικὴν ἐπιφάνειαν, καὶ περιεσώθη μέχρι πολλοῦ, πᾶσιν ἀναφανδὸν ἐπικηρυκευόμενον παρουσίαν ἐκ τῆς ἐώας μεγάλης δυνάμεως· οἱ δ' ἐπιστημονικώτεροι τῶν θεωμένων, καὶ συμβολικῶς τὸ δέον ἐπιγινώσκοντες, ἀπὸ λάμπης λαμπτήρα φωσφόρον ἐπι-5
δημῆσαι τοῖς βασιλείοις προσήμουν, ὥστε χρηματίσαι τοῖς μὲν ἀγαθοῖς καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ φρονουσί φῶς καὶ θυμηδίαν καὶ χαρὰν ἀνεκλάητον, τοῖς δὲ κατ' αὐτοῦ μελετῶσι καὶ ἀντιτατιομένοις αὐτῷ φλόγα τῷ ὄντι πυρὸς κατατήκουσαν τούτους καὶ κατακαίουσαν. καί γε τῆς συμβολικῆς πορρήσεως 10
οὗ διήμαρτον· δηλώσει δὲ προῖὼν ὁ λόγος.

Τοῦ δὲ ὀκτωβρίου μηνὸς παρεληλυθότος ἀποστατικὴ τις κακόνοια τὴν ἐσπέραν αἰφνιδίως περιεδόνησεν. εἰς γὰρ Ἐπίδαμνον, τὸ νῦν κεκλημένον Δυρράχιον, τὴν δουρικὴν ἔχων ἀρχὴν Νικηφόρος πρόεδρος ὁ Βρυέννιος, καὶ ταύτης παρα-15
λυθείς, βασιλέως ἑαυτῷ περιέθηκεν ὄνομα, καὶ τοῖς ἐκείσε στρατιώταις καὶ ὀπαδοῖς καὶ συστρατιώταις χρησάμενος ἔξει-
σιν ἐκείθεν πρὸς Ἀδριανούπολιν. ὁ τούτου ἀντάδελφος, Ἰωάννης ὀνομαζόμενος, τινὰς τῶν ἐσπερίων δυνάμεων εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιβουλήν καταρτίσας, μεθ' ὧν ἦσαν Βαράγγων καὶ 20
Φράγγων πλήθη πολλά, τῷ ἀνταδέλφῳ συνθέσθαι παρέπεισε, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὸν κατεπάνω τῆς αὐτῆς πόλεως, συγγενέα

5. λαπτῆρα C. 18. δ] ἐνθα δ?

autem angustiarum fretum transgressus hic Blachernarum templum cōtripuit, illic reliquam borealem superficiem et conservatus est diu omnibus clare nuntians adventum ex oriente magni exercitus. qui accuratius intelligebant, quae viderant, et ex signo necessarium cognoscebant, ex squalore facem lucentem in regiam adventuram divinabant, ut fieret bonis et de eo cogitantibus lux et hilaritas et gaudium inenarrabile, iis autem, qui contra eum meditarentur et opponerentur ei, flamma revera ignis liquefaciens hos et conflagrans. atque profecto in symbolica praedictione non errarunt: quod declarabit oratio procedens.

Cum autem October mensis praeteriisset, seditionis quaedam imprudentia occidentem repente concussit. Epidamni enim, quod nunc vocatur Dyrrhachium, ducis imperium habens Nicephorus praeses Bryennius atque hoc solutus, regis sibi imposuit nomen, et ibi versantibus militibus et comitibus et sociis usus egreditur inde Adrianopolin: huius frater, Ioannes dictus, occidentales quosdam exercitus ad suum consilium instruens, inter quos erant Barangorum et Frangorum copiae permultae, iis, ut fratri accederent, persuasit, cumque iis etiam praefecto eiusdem urbis, qui cognatus huius et contribulis erat: et

τούτου καὶ συμφυλῆτην ὑπάρχοντα. καὶ πρὸ τοῦ καταλαβεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν τὴν εὐφροσύνην αὐτῆ καὶ τὴν βασιλείαν προδιεγράψαντε, ἀνοήτως πάντως καὶ κίσης ἀσφαλούς παρατηρήσεως ἀνευθεν. ἡ γὰρ ἄν, εἰ μὴ καὶ οἱ κρητοῦντες ἐν

5 Βυζαντίῳ ἀνοητότεροι ὑπῆρχον, ταχέως ἂν παρελύθη καὶ κατεπολεμήθη τὰ τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς. αἱ γὰρ ἄλλαι Θρακῆαι πόλεις καὶ Μακεδονικαὶ πλὴν τινῶν συνετήρουν ἔτι τοῦ πάθους αὐτὰς ἔξω, καὶ παρὰ βασιλέως ἐπαγγελίας ἐγγράφους καὶ παραγγελίας προσέμενον ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀποστατῶν,

10 διὰ τὸ καὶ τὸν Βρύννιον ἔτι μακρότερον καθιστάναι τῆς τοῦ Ἀδριανοῦ. ἦν δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ στρατὸς ἰδιαίτατος, ἀπὸ συγκλύδων ἀνδρῶν ἀθροισθεῖς, καὶ τῇ γυμνασίᾳ προσλαβὼν f. 220 r. τὸ εὐδόκιμον, οὓς καὶ ἀθανάτους ὁ βασιλεὺς οὗτος ὠνόμασε. καὶ διὰ πάντων εὐχερῶς εἶχεν ἐπιθέσθαι τοῖς γε ἐν τῇ

15 Ἀδριανουπόλει χωρὶς τοῦ προσδοκωμένου ἡγεμόνος καθυλακτοῦσι, καὶ ἢ τρέψασθαι τούτους, καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἑαυτῶ περιστῆσαι τὰ πράγματα, ἢ τὰς γε λοιπὰς πόλεις εἰς τὴν ἑαυτοῦ κατοχυρώσασθαι πίστιν, καὶ ἀντίξουν ἔχειν ἐν τῇ ἐσπέρᾳ κατὰ τῶν ἐναντίων βοήθημα. ὁ δὲ ἀνοία καὶ ἀμελεία καὶ

20 τὸ κατασκευαζόμενον διὰ πολλῶν ἡμέρων ἐγγύθεν αὐτοῦ ἡγήνησεν ἀπειροκάλως σκαιώρημα (τριῶν γὰρ ἡμερῶν οὐ πόρρω τῆς πόλεως ἢ Ἀδριανούπολις ἀπέχει διάστημα), καὶ μετὰ τὸ γινῶναι ἀναπεπταμένως καὶ μετ' εὐθείας διατεθεῖς τοὺς ἐναντίους ἰσχυροὺς ἀπειρογάστατο, ὡς εἶναι τὰ πλεῖστα τῶν τοῦς

3. ἀσφαλῶς C.

antequam Adrianopolin veniret salutationem ei et regnum decreverunt, imprudenter omnino et sine omni tuta cautione: profecto enim, nisi etiam imperatores Byzantii magis imprudentes fuissent, celeriter sublatum debellatumque esset tale consilium. ceterae enim Thracum et Macedonum urbes paucis exceptis servabant se etiam tum perturbationis expertes, et a rege iussa scripta et mandata expectabant ad eversionem apostatarum, quia etiam Bryennius otiantum longe abesset ab Adrianopoli. erat autem regi etiam exercitus proprius ex advenis hominibus coactus et exercitatione accipiens auctoritatem, quos etiam immortales rex hic nominavit, atque omnino expeditum ei erat, aggredi illos Adrianopoli sine duce expectato latrantes et aut in fugam vertere hos et tutum sibi constituere imperium, aut ceteras quidem urbes in sua fide firmare et oppositum habere in occidente contra adversarios auxilium. ille autem imprudentia et negligentia etiam praeparatas per multos dies prope se ignoravit turpiter insidias: dierum enim trium non amplius ab urbe Adrianopolis abest intervallo: atque postquam rem cognovit, dissolute et

Βλαχέρναις ἀνάκτορα περιέλαβε, πῆ δὲ τὴν ἄλλην ἀρχτικὴν ἐπιφάνειαν, καὶ περιεσώθη μέχρι πολλοῦ, πᾶσιν ἀναφανδὸν ἐπικηρυκευόμενον παρουσίαν ἐκ τῆς ἐώας μεγάλης δυνάμεως· οἱ δ' ἐπιστημονικώτεροι τῶν θεωμένων, καὶ συμβολικῶς τὸ θεόν ἐπιγινώσκοντες, ἀπὸ λάμπης λαμπτήρα φωσφόρον ἐπι-5
δημῆσαι τοῖς βασιλείοις προσεήμαινον, ὥστε χρηματίσαι τοῖς μὲν ἀγαθοῖς καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ φρονουῖσι φῶς καὶ θυμηδίαν καὶ χαρὰν ἀνεκλάλητον, τοῖς δὲ κατ' αὐτοῦ μελετῶσι καὶ ἀντιταττομένοις αὐτῷ φλόγα τῷ ὄντι πρὸς κατατήκουσαν τούτους καὶ κατακαίουσαν. καί γε τῆς συμβολικῆς πορρήσεως 10
οὗ διήμαρτον· δηλώσει δὲ προῖὼν ὁ λόγος.

Τοῦ δὲ ὀκτωβρίου μηνὸς παρεληλυθότος ἀποστατικῆ τις κακόνοια τὴν ἑσπέραν αἰφνιδίως περιεδόνησεν. εἰς γὰρ Ἐπίδαμνον, τὸ νῦν κεκλημένον Δυρράχιον, τὴν δουρικὴν ἔχων ἀρχὴν Νικηφόρος πρόεδρος ὁ Βρυέννιος, καὶ ταύτης παρα-15
λυθείς, βασιλέως ἑαυτῷ περιέθηκεν ὄνομα, καὶ τοῖς ἐκείσε στρατιώταις καὶ ὀπαδοῖς καὶ συστρατιώταις χρησάμενος ἔξει-
σιν ἐκεῖθεν πρὸς Ἀδριανούπολιν. ὁ τοῦτου ἀντάδελφος, Ἰωάννης ὀνομαζόμενος, τινὰς τῶν ἑσπερίων δυνάμεων εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιβουλήν καταρτίσας, μεθ' ὧν ἦσαν Βαράγγων καὶ 20
Φράγγων πλήθη πολλά, τῷ ἀνταδέλφῳ συνθέσθαι παρέπεισε, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ τὸν κατεπάνω τῆς αὐτῆς πόλεως, συγγενέα

5. λαπτῆρα C. 18. δ] ἐνθα δ?

autem angustiarum fretum transgressus hic Blachernarum templum corripuit, illic reliquam borealem superficiem et conservatus est diu omnibus clare nuntians adventum ex oriente magni exercitus. qui accuratius intelligebant, quae viderant, et ex signo necessarium cognoscabant, ex squalore facem lucentem in regiam adventuram divinabant, ut fieret bonis et de eo cogitantibus lux et hilaritas et gaudium inenarrabile, iis autem, qui contra eum meditantur et opponerentur ei, flamma revera ignis liquefaciens hos et conflagrans. atque profecto in symbolica praedictione non errarunt: quod declarabit oratio procedens.

Cum autem October mensis praeteriisset, seditionis quaedam imprudentia occidentem repente concussit. Epidamni enim, quod nunc vocatur Dyrrhachium, ducis imperium habens Nicephorus praeses Bryennius atque hoc solutus, regis sibi imposuit nomen, et ibi versantibus militibus et comitibus et sociis usus egreditur inde Adrianopolin: huius frater, Ioannes dictus, occidentales quosdam exercitus ad suum consilium instruens, inter quos erant Barangorum et Frangorum copiae permultae, iis, ut fratri accederent, persuasit, cumque iis etiam praefecto eiusdem urbis, qui cognatus huius et contribulis erat: et

τούτου καὶ συμφυλέτην ὑπάρχοντα. καὶ πρὸ τοῦ καταλαβεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν τὴν εὐφημίαν αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν προδιεγράψαντο, ἀνοήτως πάντως καὶ πάσης ἀσφαλοῦς παρατηρήσεως ἀνευθεν. ἡ γὰρ ἂν, εἰ μὴ καὶ οἱ κρατοῦντες ἐν

5 Βυζαντίῳ ἀνοητότεροι ὑπῆρχον, ταχέως ἂν παρελύθη καὶ κατεπολεμήθη τὰ τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς. αἱ γὰρ ἄλλαι Θρακῆαι πόλεις καὶ Μακεδονικαὶ πλήν τινῶν συνηθρουν ἔτι τοῦ πάθους αὐτὰς ἔξω, καὶ παρὰ βασιλέως ἐπαγγελίας ἐγγράφους καὶ παραγγελίας προσέμενον ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀποστατῶν,

10 διὰ τὸ καὶ τὸν Βρυέννιον ἔτι μακρόθεν καθεστάναι τῆς τοῦ Ἀδριανοῦ. ἦν δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ στρατὸς ἰδιαίτατος, ἀπὸ συγκλύδων ἀνδρῶν ἀθροισθεῖς, καὶ τῇ γυμνασίᾳ προσλαβῶν f. 220 r. τὸ εὐδόκιμον, οὗς καὶ ἀθανάτους ὁ βασιλεὺς οὗτος ὠνόμασε. καὶ διὰ πάντων εὐχερῶς εἶχεν ἐπιθέσθαι τοῖς γε ἐν τῇ

15 Ἀδριανουπόλει χωρὶς τοῦ προσδοκωμένου ἡγεμόνος καθυλακτοῦσι, καὶ ἢ τρέψασθαι τούτους, καὶ εἰς ἀσφάλειαν ἑαυτῷ περιστῆσαι τὰ πράγματα, ἢ τὰς γε λοιπὰς πόλεις εἰς τὴν ἑαυτοῦ κατοχυρώσασθαι πίστιν, καὶ ἀντίξουν ἔχειν ἐν τῇ ἐσπέρᾳ κατὰ τῶν ἐναντίων βοήθημα. ὁ δὲ ἀνοίᾳ καὶ ἀμελείᾳ καὶ

20 τὸ κατασκευαζόμενον διὰ πολλῶν ἡμέρῶν ἐγγύθεν αὐτοῦ ἡγνόησεν ἀπειροκάλως σκαιώρημα (τριῶν γὰρ ἡμερῶν οὐ πόρρω τῆς πόλεως ἡ Ἀδριανούπολις ἀπέχει διάστημα), καὶ μετὰ τὸ γνῶναι ἀναπεπταμένως καὶ μετ' εὐθείας διατεθεῖς τοὺς ἐναντίους ἰσχυροὺς ἀπειργάσατο, ὡς εἶναι τὰ πλείω τῶν τοὺς

3. ἀσφαλιῶς C.

antequam Adrianopolin veniret salutationem ei et regnum decreverunt, imprudenter omnino et sine omni tuta cautione: profecto enim, nisi etiam imperatores Byzantii magis imprudentes fuissent, celeriter sublatum debellatumque esset tale consilium. ceterae enim Thracum et Macedonum urbes paucis exceptis servabant se etiam turbationis expertes, et a rege iussa scripta et mandata expectabant ad eversionem apostatarum, quia etiam Bryennius etiam longe abesset ab Adrianopoli. erat autem regi etiam exercitus proprius ex advenis hominibus coactus et exercitatione accipiens auctoritatem, quos etiam immortales rex hic nominavit, atque omnino expeditum ei erat, aggredi illos Adrianopoli sine duce expectato latrantes et aut in fugam vertere hos et tutum sibi constituere imperium, aut ceteras quidem urbes in sua fide firmare et oppositum habere in occidente contra adversarios auxilium. ille autem imprudentia et negligentia etiam praeparatas per multos dies prope se ignoravit turpiter insidias: dierum enim trium non amplius ab urbe Adrianopolis abest intervallo: atque postquam rem cognovit, dissoluta et

ἐχθρούς ἐπαιρόντων καὶ μεγαλυνόντων εἰς ὕψος ἕξ ἀμελείας καὶ ὑστερήσεως τῶν ἀγτιτταγμένων αὐτοῖς, καθὰ προδιέληπται. εἰ δὲ δεῖ τάληθὲς εἰπεῖν, δι' ἐτέρων καμάτων καὶ ἀντιπαρατάξεων ἐτέρων τὴν βασιλείαν ὁ παντέφορος ὀφθαλμὸς ἀξίῳ ταύτης ἐπραγματεύετο. 5

Ἔγωγε οὖν ἐν τῇ Ῥαιδεστῷ τηρικαῦτα παρατυχῶν, ἐπίσκεψιν ἐκεῖσε καταλαβὼν τῶν κτημάτων μου, τὰς μὲν γινόμενας φήμιας ἀκοῇ παρελάμβανόν, ἠπίστον δὲ τοῖς λεγομένοις, ὅτι διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐφημιζοντο, συμβάλλων καθ' ἑαυτὸν ὅτι, ἐπείπερ ἡ Ῥαιδεστὸς τοσοῦτον ἀπέχει διάστημα 10 τῆς Ἀδριανουπόλεως ὅσον ταύτης ἡ μεγαλόπολις, πάντως ἂν, εἰ ἀληθὲς ἐτύγχανε τὸ θρυλλούμενον, ἐμεμαθήκει ἂν ὁ βασιλεὺς τοῦτο καὶ ταχέως ἐποιήσατο τὴν διόρθωσιν, πανταχοῦ γραμματῶν βασιλικῶν ἐπιφοιτῶντων ταῖς πόλεσι. καὶ κατὰ τοῦτο ἔμενον ἀτρεμῆς, εἶτα καὶ θαρραῖν τῇ πίστει τῶν ἐν τῇ 15 Ῥαιδεστῷ πολιτῶν ὡς φυλαττούσῃ τοῖς βασιλεῦσι τὰ τῆς εὐγνωμοσύνης ἐνέχυρα. ἔλαθον δὲ περιπεσὼν ἀπροόπτως διὰ τῶν εἰκότων συλλογισμῶν, μικροῦ δεῖν, μεγίστῳ τινὶ παραπτώματι. γυνὴ γάρ τις ἐν τῇ Ῥαιδεστῷ τὰ πρῶτα φέρειν κατὰ πάντων σπονδάουσα, συγγένειαν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς πρὸς 20 τὸν Βρυέννιον τοῦτον συνάπτουσα, λαθραίως πολλοὺς ὑπέσχευε τῶν Ῥαιδεστηνῶν, δώροις τούτους καὶ ὑποσχέσειςιν ὡς ἑαυτὴν μεταθέσθαι συμπείσασα καὶ συνωμοσίαν ἕξ ἰδιοχεί-

15. κατατοῦ . . ἔμεγεν C

17. ἔλαθε C.

19. γυγὴ C.

stulte dispositus adversarios validos reddidit, ut plerique hostes efferrent et in altum tollerent propter negligentiam et tarditatem sibi oppositorum, ut antea demonstratum est: vel si oportet verum dicere, aliis laboribus et pugnibus alii regnum omnia spectans oculus digno eo curabat.

Equidem Raedesti tum versabar, quaestionem ibi instituens possessionum mearum: rumores quidem audiendo accipiebam: diffidebam autem dictis, quia per multos dies divulgabantur, reputans mecum, quandoquidem Raedestus tanto intervallo abest ab Adrianopoli, quanto ab hac urbs capitalis, omnino, si verus fuisset rumor, auditorum fuisse regem eum et celeriter correctionem instituturum: ubique literis regiis allatis urbibus. et ideo manebam intrepidus: deinde etiam fretus fide civium Raedesti ut quae servaret regibus pietatis pignora. nescivi autem me improvise incidisse opinionibus ratiocinationibus paene in maximum casum. mulier enim quaedam Raedesti primas agere inter omnes studens, affinitate e coniuge cum Bryennio hoc coniuncta, clam multos subornabat Raedestanos, donis his et promissis, ut ad se transirent persuadens,

ρων και ὄρκων συστήσασθαι. ὅτε δὲ τὸ ἔργον τῆς συνωμο-
 σίας ἐπλήρωσε, καὶ εἰς τὸ αὐριον ἀναγορευῆσαι τὸν Βρυέννιον
 τὰ τῶν συναραμένων αὐτῇ δισεκέψαντο, εἰς τούτων χάριτας
 5 ἐκ τινῶν προηγησαμένων χρηστῶν ὁμολογεῖν ἔχων μοι προ-
 σῆλθεν ἄωρι τῶν νυκτῶν, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ὑπεσήμανεν.
 αὐτὸς δὲ πολλὰ δυσχεράνας, καὶ πολὺν ὄνειδισμόν τούτων
 καὶ μυκτῆρα καταχεάμενος ὡς καταπροδόντων τὴν ἑαυτῶν
 σωτηρίαν καὶ τὸ τῆς πίστεως σύμβολον, ἀνυπονοήτως μὲν
 αὐτὸν καὶ μετ' ἐπιεικείας ἀπεπεμψάμην, μελετήσας δὲ παραν-
 10 τίκα τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφυγεῖν, ὄρημα
 μὲν, ὡς εἶχον ἡμιόνων καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων καὶ τῆς ἄλ-
 λης παρασκευῆς, ἐκ ταύτης ἀποφοιτῆσαι σπονδαίως κατὰ τὸ
 λεληθός, οὐ μὴν ἠδυνήθην διὰ τὸ προκατασφαλισθῆναι τὰς
 πύλας τῆς πόλεως μοχλοῖς σιδηροῖς καὶ ὀπλίταις παρὰ τῆς
 15 τοῦ Βατάτζη γυναικός, ἣν ὁ ἀνωτέρω λόγος ἐδήλωσεν, ἕως ε. 220 γ.
 δι' ἀπειλῶν πολλῶν καὶ μηνυμάτων κατασείσας αὐτήν, ὅτι
 πρὸς πόλεμον αὐτῇ συρραγήσομαι, τῆς ἡμέρας ἐπιφοιτώσης
 συνεχωρήθην τὴν ἔξοδον, τὸ ἄδηλον φοβηθείσης μετὰ τῶν
 ταύτης νιέων τῆς τοῦ πολέμου ἐκβάσεως. ἐξῆλθον οὖν ἐκ-
 20 εἶθεν, καὶ τῆς εἰς τὴν βασιλίδαν φερούσης ἀψάμενος πάντα
 τὰ ἔμπροσθεν εὖρον γαλήνης μεστά, καὶ τοὺς τοῦ βασιλέως
 στρατιώτας δισεκεδασμένους εἰς παραχειμασίαν ταῖς ἄλλαις
 πόλεσι καὶ μηδένα κυδοιμὸν ὑποπτεύοντας. σπονδαίως οὖν

et coniurationem propriis subscriptionibus et iuribus iurandis coniu-
 gerent: quando autem opus coniurationis implevit et qui ab eius parte
 stabant in posterum diem renuntiare Bryennium statuerunt, unus ex
 his, qui gratias pro quibusdam prioribus meritis habere mihi debebat,
 venit ad me intempesta nocte et consilium significabat, ipse valde
 indignans et multa opprobria in hos et despicientiam iaciens ut in
 prodentes salutem suam et fidei pactum: sine suspitione eum et cle-
 menter dimisi; meditatus autem statim urbem hanc et insidias effugere,
 profectus sum ita ut eram cum mulis et equis et hominibus et ceteris
 impedimentis, ut ex hac venirem studiose clam. neque vero pote-
 ram, quia praeclusae erant portae urbis obicibus ferreis et per mili-
 tes gravis armaturae a Batatzi uxore, quam superior sermo comme-
 moravit, donec minis multis et declarationibus concutiens eam, cum
 dicerem me bellum cum ea conserturum esse, die illucescente exitum
 impetravi: cum incertum ea timeret cum filiis belli eventum. egres-
 sus igitur sum inde et viam quae ad urbem fert tenens omnia priora
 inveni tranquillitate plena, et regis milites dispersos in hiberna ad
 alias urbes, neque ullam turbam suspicantes: studiose ergo ingressus

εἰσελθὼν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, πρὸ τοῦ τὴν ἰδίαν οἰκίαν καταλαβεῖν παρῆλθον εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τῷ λογοθέτῃ Νικηφόρῳ πρὸς λόγους ἐλθὼν πάντα τὰ συνενεχθέντα προσήγγειλα, καὶ τὸ ποιητέον αὐτῷ συνεβούλευσα, καὶ ὡς ὅτι τάχιστα χρὴ τὴν τε Ῥαιδεστόν χρυσοβοῦλλῳ λόγῳ κατακοιμίσαι 5 καὶ φιλανθρωποῖς δεξιῶσεσιν οἰκειώσασθαι, καὶ τὰς ἄλλας πόλεις ὡσαύτως, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐς ταῦτόν συναθροῖσαι, καὶ παραλῦσαι τὴν τῶν πλείστων πρὸς τὸν ἀποστάτην συναθροισιν· ἀπὴν γὰρ ἔτι τῆς Ἀδριανουπόλεως οὐ μικρὸν ἀποθεν, ὅτε καὶ τῷ Βασιλάκῃ, τῷ ἀποσταλέντι μετ' αὐτὸν δουκί 10 Δυρραχίου, παρατυχῶν ἐντὸς τοῦ ἄστεος τῆς Θεσσαλονίκης περὶ τῆς ἀρχῆς ἠμφισβήτησε· καὶ εἴπερ δεξιῶς τοῖς πράγμασιν ὁ Βασιλάκιος τῷ τότε ἐχρήσατο, κατεπολέμησεν ἂν τοῦτον ἐν ἀρχῇ τῆς ἀποστάσεως σαλεύοντα. ὁ δὲ λογοθέτης ἐν μειδιάματι ποιούμενος τὰ παρ' ἐμοῦ τούτῳ μετὰ σπουδῆς 15 εἰσηγούμενα, μετεωρισμοῖς τισὶ καὶ ἀναβολαῖς τὰ μηδὲ μικρᾶς ὑπερθέσεως δέόμενα παραδέδωκεν, ἕως τοῦ πάθους φλεγμαινόντος τὴν ἰατρειάν ἐπεχείρησε μὲν, ἔγνω δὲ μάτην παρακινῶν τὰ ἀκίνητα. καὶ τότε πάλιν ἠσθόμην ὡς καλῶ τὸ κακὸν ἰᾶσθαι ὀλίγοι τῶν ἐν ἡμῖν ἀνθρώπων δεδύνηνται. 20

Καταλαβὼν οὖν εἰς Τραιανούπολιν ὁ Βρυέννιος συνητήθη παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῶν συναραμένων αὐτῷ Φράγγων καὶ Μακεδονικῶν παρατάξεων. παρήχθησαν δ' αὐτῷ καὶ

urbem antequam meam domum assequutus sum, accessi ad regiam, et cum logotheta Nicephoro collocatus omnia quae gesta erant nuntiavi, quidve faciendum esset ei persuasi, atque quam celerrime oportere Raedestum imperatoria oratione demulcere et humanis allocutionibus conciliare, atque ceteras urbes item, et exercitum in unum locum cogere et dissolvere plurimorum ad apostatam conventum: aberat enim etiamtum ab Adrianopoli non paulum, quando etiam cum Basilace, qui ad eum missus erat, duci Dyrrhachii conveniens intra urbem Thesalonicon de imperio egit: atque si dextre rebus Basilacius tum usus esset, debellasset hunc in principio seditionis sibi non constantem. sed logotheta risu excipiens quae a me huic studiose narrabantur, levitati et dilatationi ea, quae ne minimam quidem cunctationem paterentur, tradidit, donec malo flagrante medicinam experiretur quidem, sed intelligeret se frustra movere quae moveri non poterant: atque tum rursus sensi, paucos hodiernorum hominum valere malum pulchro fanare.

Assecutus ergo Trianopolin Bryenuius occurrit ordinibus fratris et qui cum eo surrexerant Frangorum et Macedonum: allata sunt ei

τὰ τῆς βασιλείας παράσημα, οἱ τε ἵπποι μετὰ τῶν δίφρων
καὶ τὰ ἐρυθρὰ καὶ βασιλεια πέδιλα. καὶ κατασφαιλισάμενος
πάντας ὄρκους καὶ συνθήκας συχναῖς, μὴ ἂν ἀδειτῆσαι τοῦ-
τον ἄχρι καὶ τελευταίας πνοῆς, οὕτω τὴν ἀλουργίαν μετ'
5 εὐφημίας καὶ δορυφορίας ἀπειλήφει πολλῆς, καὶ τοὺς πόδας
τοῖς ἐρυθροῖς μεταμείψας πεδίλοις καὶ εἰς αὐτοβαφῆς ἐπανα-
βὰς ὄχημα μετὰ πολλῆς ἀγερωχίας καὶ φρονηματισμοῦ καὶ
τῆς τοῦ στρατοῦ βοῆς καὶ ἠχῆς εἰς Ἀδριανούπολιν ᾤχετο,
ἄρτι τοῦ νοεμβρίου μηνὸς ἐπιστάντος, ὅτε κατηφῆς ὁ ἀῆρ
10 ἐκ τῆς τοῦ μεγάλου φωστῆρος ὑποχωρήσεως, πρὸς τὸ ταυρι-
κὸν ζώδιον ἀπιόντος, καὶ στυγρὸς καταφαίνεται. αἰχμάλωτος
δὲ τηνικαῦτα ληφθεὶς ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Θεοδορο-
κάνος, ἀνὴρ ἐνδοξος καὶ γένους ἐπισημότητι καὶ βίου λαμ-
πρότητι καταφανῆς καταγινωσκόμενος, οὐ καλῶς μὲν οὐδὲ δι-
15 καίως παρ' αὐτοῦ προσδέχθη καὶ ὡς εἷς τῶν ἀγενῶν παρω-
ράθη, οὐ μὴν δὲ σωματικὴν τιμωρίαν ὑπέστη, καίτοι γε ταύ-
την ὑποπτέων διὰ προσηγησαμένης ἔχθρας καὶ μάχας κεφα-
λικᾶς. φυγαδευθεὶς δὲ πρὸς τινα τῶν Μακεδονικῶν πόλεων l. 221 r.
μετ' οὐ πολὺ τῷ χρεῶν ἐλειτούργησεν· εἴτε φουσικῷ θανάτῳ
20 εἴτ' ἐξ ἐπιβουλῆς κερασθέντος, οὐδεὶς ἀκριβῶς ἐπίσταται.

Ἐν δὲ τῷ μέλλειν εἰσελάσαι τὸν Βρυέννιον εἰς Ἀδρια-
νούπολιν πᾶσα σχεδὸν ἡ πόλις τὴν προεκκειμένην περιχώρῃ
κατελάμβανε, καὶ ἦν τὸ πληθὸς ἀγεληδὸν διακεχυμένον εἰς τὸ

etiam regni insignia, equi cum curru et rubra regiaque sandala: et
postquam confirmavit omnes iureiurando et pactionibus multis, ne pro-
derent eum usque ad ultimum spiritum, sic purpuram cum salutatione et
comitatu accepit multo, et pedes rubris distinguens sandalis et tinctum
ascendens currum cum multa superbia et arrogantia et exercitus clamore
et exclamatione Adrianopolin profectus est, cum maxime November
mensis instaret, quando caecus aer propter recessum magni luminis
ad tauri signum abeuntis et obscurus apparet. captivus autem tum
factus praeses Constantinus Theodorocanus, vir clarus et generis splen-
dore et vitae claritate illustris spectatus, non pulchre quidem et iuste
ab eo exceptus est et unus ex ignobilibus est neglectus, sed corporis
poenam non subiit, licet hanc suspicatus propter priores inimicitias
et pugnas capitales, expulsus autem ad quandam Macedonum urbem
non multo post necessitatem sustinuit, quae num morte naturali an
insidiis ei parata fuerit, nemo certo scit.

Cum autem ingressurus esset Bryennius Adrianopolin, omnis fere
urbs exstantem vicinitatem excepit: atque erat multitudo gregatim
effusa per campum, pompam eius excipiens. ubi autem apparuerunt

πεδίον, τὴν πρόοδον αὐτοῦ ἐκδεχόμενον. ὡς δ' ἀνεφάνησαν τὰ σημεῖα καὶ προσεχώρουν αἱ παρατάξεις αὐτοῦ, βαρεῖαν ἀπαγγέλλουσαι τὴν αὐτοῦ ἐπιφοίτησιν, καὶ τὰ κέρατα πανταχόθεν φοβερόν τι καὶ καταπληκτικὸν ἐπεσήμαινον, κάκεινος ἐν παρασήμοις παρὰ πλείστων δορυφορούμενος κατελάμβανε, 5 διατάξαντες δὲ ἑαυτοὺς στοιχηδὸν οἱ πρὸς θεῶν ἔξιόντες πόλιται, οἳ τε στρατιῶται τὰς ἀσπίδας προτείνοντες καὶ τὰς αἰχμὰς τῶν ὀπλῶν ἐπισυναίροντες, ἡγή τε τῶν βυκίνων καὶ τῶν σαλπύγγων ἐγένετο καὶ τὸ τῆς εὐφημίας ἤρθη παρὰ πάντων περιόπιον, ἔδοξαν οἱ πλείους τὴν παρουσίαν αὐτοῦ βα- 10 σιλέως μεγίστου καὶ δυνατωτάτου καθίστασθαι· κάκεινος ὑπεράνω παντὸς λόγου ἑαυτὸν λογισάμενος, μεστός ἐλπίδων καὶ αὐχρήματος εἰς τὴν ἐνεγκαμένην αὐτὸν εἰσελήλυθε πόλιν. ἦσαν δὲ ταῦτα, ὡς ὕστερον τὸ πρᾶγμα τὸν ἔλεγχον δέδωκε, πῖθῃκων ἢ γεράνων ὄρμηματα καὶ νεανιεύματα· ἔνθα γὰρ 15 θεὸς οὐ συνενδοκεῖ καὶ ψηφίζεται, καὶ πρᾶξις εὐθύτατη καὶ θεοφιλῆς διάνοια τὴν ἀνωθεν οὐκ ἐκκαλεῖται βοήθειαν, φροῦδον ἅπαν καὶ ἀσθενὲς τὸ παρ' ἀνθρώπων γενόμενον.

Ἐν δὲ τῇ Ῥαιδεστῷ, πρὸ τοῦ τὸν Βρυέννιον καταλαβεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν, ἐπικρατησάσης τῆς Βατατζίνης (ἔδιχο- 20 νόουν γὰρ τινες πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπιχειρήσιν) ἀνηγορεύθη ὁ Βρυέννιος. καὶ πρῶτον ἔργον τοῖς ἐγχωρίοις ἐγένετο τὸ καθελεῖν καὶ καταβαλεῖν εἰς γῆν τὸ κοινὸν ἀτόπημα καὶ ἀδί-

6. δὲ om C.

signa et accedebant ordines eius gravem nuntiantes adventum et cornua undique formidolosum sonum et terribilem canebant, et ille cum insignibus a plurimis circumdatus advenit, et se disponebant secundum ordines qui ad spectandum exierant cives et milites scuta protendebant et cuspides armorum tollebant, et clangor buccinarum et tubarum oriebatur, et salutationis clamor sublatus est ab omnibus clarus, putarunt plurimi praesentiam eius regis maximi et potentissimi adesse: atque ille supra omnem sermonem se aestimans, plenus spe et superbia in urbem quae eum tulerat, ingressus est. erant autem haec, ut postea res ipsa documentum dedit, simiorum vel gruum incepta et iuvenilia facta. ubi enim deus non assentitur et suffragatur et res sincera et deo gratum consilium superne non impetrant auxilium, inania omnia et infirma sunt quae ab hominibus fiunt.

Raedeſti autem cum, antequam Bryennius Adrianopolin intravit, imperaret Batatzina (dissentiebant enim nonnulli de eius incepto) renuntiatus est Bryennius et primum factum incolis fuit, ut tollerent et deiicerent publicum scelus et iniuriam et logothetae triste cogitatum

κῆμα καὶ τοῦ ἀπὸ λογοθετῶν δύστηνον ἐπινόημα καὶ τῆ εὐ-
 θηνία ἐπιβουλεῦον, τὸν καινουργηθέντα φημί ἐκτὸς τοῦ ἄστεος
 φούνδακα καὶ κατεπόθη μέχρις ἐδάφους διαρρυσίς. τοῦ δὲ
 κάστρου Πανίου ἔτι μὴ συναπαχθέντος αὐτοῖς ἐπεστράτευσαν
 5 οἱ τῆς 'Ραιδεστοῦ κατ' αὐτοῦ· καὶ δι' ἡμερῶν τινῶν παρα-
 στησάμενοι αὐτὸ τινὰς μὲν τῶν ἔνδον ἠμύναντο, τοὺς δὲ ἄλ-
 λους ἐπὶ χώρας κατέλιπον. ἔκτοτε δὲ οὐ διέλιπον ἐκ τῆς ἀπο-
 στατικῆς μοίρας εἰς τὴν 'Ραιδεστοῦν παραβάλλοντες στρατιῶ-
 ται, καὶ μᾶλλον ἀλλογενεῖς, καὶ τοὺς περικύκλω ἀγροὺς λυ-
 10 μαινόμενοι, προφάσει τάχα τῆς τοῦ κάστρου φυλακῆς καὶ
 διατειχίσεως· ἤθελε γὰρ καὶ αὐτοὺς ἡ Βαταζίνα δι' ὄγκον
 ὑπερηφανίας καὶ ἀποτροπὴν τῆς ὑποπευομένης αὐτῆ ἐπιβου-
 λῆς καὶ παρακινήσεως. συνετηρήθη δὲ καὶ ὁ ναύσταθμος
 τοῦ τοιοῦτον κάστρου σκόλοπι καὶ περιπάτοις ξυλίνοις καὶ
 15 ἄλλοις ὄργανοις τῶν ἀλλοτρίων νεῶν ἀποτρεπτικοῖς. πολλῶν
 δὲ ὄντων ἐν τῷ αἰγιαλῷ οἰκημάτων, καταστροφὴ τούτων δι'
 ὑπονοουμένην κατεπράχθη ἐπίθεσιν. καὶ ἀπλῶς πάντα τα-
 ραχῆς ἐπέπληστο καὶ συγχύσεως. ἡσθόμην δὲ καὶ αὐτὸς τῶν l. 221 v.
 τοιούτων κακῶν ὡς τὴν ἀποστασίαν ἀποφυγῶν, τῆς ἐντὸς τοῦ
 20 κάστρου οἰκίας καὶ τῶν ἀγροτικῶν μου κτημάτων διαρπαγὴν
 τῶν ἐν αὐτοῖς οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑποστάντων.

Ὁ δὲ Βρυέννιος τάξεις καὶ ἀρχὰς τῆ βασιλικῆ δορυφο-

11. an ἠρέθειζε?

22. τάξας C. correxit. interpres.

et copiae insidians, nova ratione factum dico extra urbem horreum,
 et devoratum est usque ad solum, effusum. castello autem Panio non-
 dum abacto ab iis profecti sunt Raedestani adversus id: atque post-
 quam per dies nonnullos id in potestatem suam redegerunt, alios, qui
 intus erant, arcebant, reliquos in loco reliquerunt. inde ex eo autem
 tempore non desierunt ex seditiosa parte in Raedestum irruere mi-
 lites magisque peregrini et agros circa sitos devastare praetexto cu-
 stodiae castelli et circumvallationis. cupiebat enim etiam eos Bata-
 zina propter superbiam arrogantiae et praesidium insidiarum, quas
 suspicaretur, et turbarum. conservatus autem est etiam portus huius
 castelli palis et porticibus ligneis et aliis instrumentis quae alias
 naves averterent: cumque multa in litore essent aedificia, eversio ho-
 rum propter insidias, quas suspicabatur, facta est, et omnino omnia
 turba impleta erant et confusione. sensi autem et ipse talia mala, ut
 postquam seditioem effugi, domus, quae intra castellum est, et agre-
 stium mearum possessionum rapinam, quae inter eas non sortem sub-
 ierant.

Sed Bryennius ordines et magistratus regio comitatui utiles con-
 stituens et honores, quaecunque huic videbantur, quotidie instituens,

ρία χρειώδεις ὑποσησάμενος, καὶ τιμὰς ὅσαι τούτῳ ἐδόκουν
 ἡμέραι καταπραττόμενος, ἐφαπλῶσαι τὴν χεῖρα καὶ μέχρι
 Βυζαντίου διεμελέτησε, καὶ ἑαυτῷ προεκαθάραι καὶ λειπῶσαι
 τὴν εἰς τὰ βασιλεία εἰσοδόν. τιμήσας οὖν τὸν ἴδιον αὐτά-
 δελφον Ἰωάννην τῷ τῶν κουροπαλάτων ἐπιφανεῖ ἀξιωματι, 5
 δυνάμεις ἀδράς ἐνεχείρισε καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ Βυζάντιον ἐξα-
 πέστειλε, πίσυρος ὢν ὡς ἐπέπερ οἱ πολλοὶ τὸν βασιλέα σὺν
 τῷ λογοθέτῃ δι' ὀργῆς καὶ μίσους ἀτενοῦς ἔχουσι, προσέξου-
 σί τε αὐτῷ μετὰ τηλικαύτης στρατιᾶς παρατεταγμένῳ καὶ
 προσδέξονται σὺν ὁμολογίαις ἐντός, καὶ οὕτως ἀδεῶς ἐπιφοί- 10
 τήσει αὐτὸς ἐν ἐτοιμασίᾳ βασιλικῇ καὶ ἀποδοχῇ. ἀλλ' ἦν ὁ
 σκοπὸς ἔξω τῆς τοῦ μέλλοντος ἀποβάσεως. τῆς μὲν γὰρ στρα-
 τιᾶς τὸ συγκεκροτημένον καὶ πολυάνθρωπον εἶχε τινα πρὸς
 τοὺς ἐκτὸς φοβερὰν ἐπιφάνειαν, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ τῇ Πε-
 ρίνθῳ, τῇ ἄν Ἡρακλείᾳ καλουμένῃ, προσπαραβαλὼν ὁ τοῦ 15
 Βρυεννίου ἀντάδελφος, μὴ συγκατανεούση πρὸς τὴν τοῦ
 Βρυεννίου ἀνάρρησιν διὰ τὸ καὶ στρατιώτας ἔνδον ἔχειν βα-
 σιλικούς, κατὰ κράτος εἶλε καὶ πολλοὺς ἀνείλεν αὐτῆς, καὶ
 τὰ ἐκτὸς μετὰ τῶν ἔνδον ἐδήλωσεν. ὑπεχώρησε γὰρ καὶ ὁ ἐν
 Σηλυμβρία ἐφεδρεύων Ἀλέξιος πρόεδρος ὁ Κομνηνός, δομέ- 20
 στικός ὕστερον τῆς δύσεως προβληθεὶς, μετὰ τῶν συνόντων
 αὐτῷ στρατιωτῶν, καὶ τῇ βασιλευούσῃ σπουδαίως ἐπανελή-
 λυθεν. οἱ δὲ τὴν βασιλίδα οἰκοῦντες οὐδαμῶς πρὸς τὴν τῆς
 στρατιᾶς ἐπιφοίτησιν κατεπλάγησαν, ἀλλ' οὕτως εἶχον περι

8. μύσους ἀγενοῦς C.

porrigere manum vel usque ad Byzantium meditatus est, et sibi pur-
 gare et complanare aditum in regiam. ornans igitur suum fratrem
 Iohannem Curopalati illustri dignitate exercitus sat magnos ei tradidit
 et adversus ipsam Byzantium dimisit, confidens quandoquidem cives
 regem et logothetam irae et odio infimo habebant, eos accessuros esse
 ad eum tali exercitu instructum et recepturos cum assensu, atque sic
 se tuto adventurum esse ipsum, regie firmatum et exceptum. sed erat
 propositum extra eorum quae futura erant exitum. copiarum enim
 exercitatio et multitudo habebat quandam iis qui extra erant terribilem
 speciem, eoque magis quod etiam Perinthum, quae nunc vocatur He-
 raclea, aggressus frater Bryennii, non adnudentem ad Bryennii renun-
 tiationem, cum etiam milites intus haberet regios, vi cepit et multos
 in ea sustulit, et externa cum iis, quae intus erant, devastavit. re-
 cessit enim etiam qui Selymbriae insidebat Alexius Comnenus prae-
 ses, domesticus postea occidentis creatus, cum militibus suis et ad
 regiam studiose rediit. qui autem urbem inhabitabant nequaquam ad-

αὐτὴν ὡς ἂν εἶ τινες κριοὶ καὶ βουκολίων ἀγέλαι πρὸς κολωνοὺς ἢ Σεμιράμια τείχη τὰς ἰδίας προσαράττουσι κεφαλὰς, ἢ κηφῆνες περιβομβοῦσιν ἄνδρας γιγαντολέτορας. οἱ μὲν γὰρ τὴν ἀρχὴν καταλαβόντες τῷ βασιλεῖ κατεφάνησαν τὴν ἐν Βλα-
 5 χέρναις προκαταλαβόντες ἀκρόπολιν, καὶ τινὰς ἀκροβολισμοὺς καὶ προσβολὰς ἐκ τῶν τόξων καὶ πετροβόλων ὀργάνων εἰργάσαντο, ἔπραξαν δὲ οὐδὲν ἢ ὅσον ἐπίδειξιν τινὰ τῆς ἀνταρσίας προενεγκεῖν. ὀπισθόρμητοὶ δὲ γεγονότες τραυματισθέντων καὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις τείχεσι πλησιάσαντες,
 0 ὕβριστικὰς φωνὰς ἢ παροινίας παρὰ τῶν πολιτῶν ἠνωτίσαντο, καὶ ἀκοντίοις καὶ λίθοις ἀπεσοβήθησαν, καὶ μίμοις γελοίων καθυπεβλήθησαν, καὶ τῆς ἀποκηρύξεως ἐν πολλαῖς ἡμέραις πρὸ τῆς πόλεως στρατοπεδευσάμενοι πληροφορίαν ἐδέξαντο. εἶχε γὰρ ἅπαντας ἔρωσ ἐπιμανῆς τοῦ Βοτανειά-
 15 του, καὶ τὴν ἐκείνου βασιλείον ἐπιδημίαν ὡς ἐπιδημίαν θεοῦ προσεδέχοντο.

Μηδὲν δὲ τῶν ὧν ἤλπισεν ὁ τοῦ Βρυεννίου αὐτάδελφος εὐρηκώς, καὶ τὴν εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἴσοδον ἀπογνοὺς, διεπεραιωθή τὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος γέφυραν· καὶ
 20 θέμενος ἐν τοῖς τοῦ Στενοῦ μέρεσι τὴν παρεμβολὴν παρῆλθεν συντεταγμένως ὡς τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς λοιποῖς πολίταις ἐκ τοῦ προφανοῦς διοπτικώτερον φανησόμενος, καὶ τὸν αὐτάδελφον εὐφημίαις κατὰ διαδοχὴν ἐκάστου λόγου ἐτίμησεν. f. 222 r.

ventu exercitus obstupefacti sunt: sed sic sentiebant de eo, ut si arietes vel boum greges ad colles vel muros Semiramidis sua infligant capita, vel fuci circumstrepant viros gigantum confectores. qui enim imperium acceperant regi apparuerunt, postquam Blachernarum arcem antea ceperunt, et levia proelia et impetus arcubus et instrumentis iaculatoriis conseruerunt. egerunt autem nihil nisi ut ostentationem seditionis proferrent. redeuntes autem, cum etiam nonnulli ex iis vulnerati essent, et reliquis moenibus appropinquantes superbas voces vel iniurias ex civibus audiverunt, et iaculis lapidibusque pulsati sunt et per histriones ridiculorum depressi: et repulsae, dum multos dies ante urbem castra tenent, certam fidem acceperunt. tenebat enim omnes cupido furiosa Botaniatae, et illius regium adventum tanquam adventum dei excipiebant.

Postquam autem nihil eorum, quae speraverat, frater Bryennii invenit et aditum in urbem desperavit, transiit sancti omnimisericordis pontem, et positus in angustiarum partibus castris praeteriit instructus ut regi et ceteris civibus ex aperto clarius occursurus, et fratrem laudibus quoque ordine se excipiente ornavit: quod cum aëra feriens

ὡς δὲ τὸν ἀέρα πλήττων μόνον ἐδείκνυτο, καὶ ὄνος ἦν πρὸς λογικούς καὶ λογισμῶ κρείττονι κατεστρατηγημένους ὀγκώμενος, ὄργῃ καὶ θυμῶ τὴν ψυχὴν ἐκκαυθεῖς, καὶ βακχικόν τι καὶ σιληνιακὸν πεφρονηκῶς, πῦρ ἐνήκε τὰς παρακειμένας οἰκίας ἀπὸ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος μέχρι τῶν ἀναπλομέων μερῶν τοῦ Στενοῦ. καὶ ἡ φλόξ ἀρθεῖσα πάσας σχεδὸν τὰς οἰκίας πλὴν ὀλίγων κατεδαπάνησεν, ὡς καὶ εὐκτηρίους οἴκους καὶ περικαλλεῖς οἰκίας καὶ ναοὺς ἐπισήμους πυρὸς γενέσθαι θεομισοῦς παρανάλωμα. καὶ μᾶλλον τῶν Ἰουδαϊκῶν, διὰ τὸ ξύλοις κατηρτίσθαι πάσας, οὐδεμία διέφυγε τὴν τοῦ πυρὸς ἐρωήν. ἐφῴκει δὲ οὗτος τῶ μέλλοντι μὲν ἀποσβέσαι πῦρ, ἐλαίῳ δὲ κατ' αὐτοῦ χρωμένῳ καὶ τὴν ἰσχὺν ἐντεῦθεν μείζον ἐπαίροντι. μισοῦντας γὰρ αὐτὸν τοὺς πολίτας καὶ τὸν τούτου ἀντάδελφον, εἰς πλεῖον μίσος ἐκ τῆς ἀτοπωτάτης ἠρόθισε πράξεως. ὡς δ' ἔγνω ἑαυτὸν μάτην ἐπὶ κακοῖς ἀλιζόμενον καὶ διαύλους σκηναῖς ἐργαζόμενον, καὶ τῶ χειμῶνι δεινῶς μετὰ τῶν συστρατευόμενων αὐτῷ πιεζόμενον, ἀναστήσας τὴν στρατιὰν πρὸς ἐσπέραν ἐβαδίζε. καὶ αὐτὸς μὲν σὺν δυοῖ παρατάξεσιν εἰς τὸ τοῦ Ἀθύρα πολίχνιον κατεσκήνωσε, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος εἰς παραχειμασίαν διέδωκεν.

Ὅψὲ δὲ καὶ βραδέως ὁ βασιλεὺς ἐπεμνήσθη τοῦ Ρουσελλίου καὶ τῆς αὐτοῦ γενναιότητος, πύματον ἄρα καὶ ἐξωρον τὸ λυσιτελοῦν προστησάμενος. ἔχων γὰρ αὐτὸν ἐν παραφυ-

solum appareret et asinus esset adversus ratione praeditos et ratiocinatione meliore ductos rudens, ira et animo exustus animam et Baccharum et Silenorum quid spirans, ignem iniecit adiacentibus domibus inde a S. Pantelcemone usque ad eas quae sursum navigantur partes angustiarum: atque flamma excitata omnes fere domus paucis exceptis consumpsit, ita ut etiam sacella precibus faciendis destinata et perpulchrae domus et templa praeclara ignis fierent deo invis sumtus: atque magis ex Iudaicis quia omnes lignis erant exstructae, nulla domus effugit ignis impetum. videbatur autem hic extinguere velle ignem, sed oleo contra eum usus vim inde maiorem excitare: cives enim, qui eum et eius fratrem oderant, ad maius odium ineptissimo excitavit facto. cum autem intellexisset se frustra in malis versari et in angustiis tentoria facere, et hieme graviter cum militibus suis premi, excitans exercitum ad occidentem procedebat atque ipse cum duobus ordinibus in oppido Athyra castra posuit: reliquam autem multitudinem in hiberna divisit.

Sero autem et tarde rex meminerat Ruselii eiusque nobilitatis, ultimum et intempestivum quod prodesse posset constituens. tenens

λακῆ καὶ δεσμοῖς διὰ τὸ καὶ πρὸ ἡμερῶν τινῶν ἀλωθῆναι
 φρυγαδεῖαν ἐλόμενον ἐπὶ τῷ πρὸς τὸν Βοταννειάτην αὐτομο-
 λῆσαι τῇ Λάμπῃ ἐνδιατρίβοντα, ἠναγκάσθη τότε ὁ βασιλεὺς,
 τῶν πραγμάτων ὡσπερ ὕεμάτων θαλαττίων ἐπιεχυμέων
 5 αὐτῷ, βοηθὸν τὸν ἄνδρα καὶ συλλήπτορα προσλαβεῖν. τῆς
 οὖν φρουρᾶς αὐτὸν ἐξελών, καὶ πολλοὺς πρὸς αὐτὸν ἐπαγω-
 γοῖς χρησάμενος ῥήμασι, καὶ ἀμνηστίαν τῶν προτέρων κατα-
 σκευάσας, καὶ πολλαῖς ὑποσχέσεσι καὶ δώροις καὶ τιμαῖς κα-
 ταμαλάξας τὴν τούτου ψυχὴν, καὶ πρὸς εὐνοίαν μεταθέσθαι
 0 καὶ πίστιν παρασκευάσας ἀπόρητον, εἰς τὴν κατὰ τῶν ἐναν-
 τίων ἀντιπαράταξιν διηυτρέπισε. καὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν μὲν
 διαλεχθῆναι πρότερον τοῖς συνοῦσι Φράγγοις τῷ Βρυεννίῳ
 πεποίηκεν, ὡς δι' οὐκ ἔπεισε τούτους καὶ προσχώρουν εἰς τὰ
 ὀπίσω πρὸς τὰ τῆς ἐσπέρας ἐνδότερα, ἢ τε φῆμη προσήγ-
 5 γειλε τὸν τοῦ Βρυεννίου αὐτάδελφον ἀφυλάκτως ἐντὸς τοῦ
 Ἄθῦρος ἐπισκηνοῦν, συμβούλιον γέγονεν ἐπιελθεῖν αὐτῷ ἐξ
 ἐφόδου, στρατηγοῦντος τοῦ προέδρου Ἀλεξίου σὺν τῷ Ρου-
 σελίῳ, μετὰ τῶν ἐν τῇ βασιλίδι στρατιωτῶν. ὄρκοις οὖν
 φρικωδεστάτοις τὰ πιστὰ δεδωκὼς τῷ βασιλεῖ ὁ Ῥουσελίος ἐν τῷ
 10 πανσεβάσιῳ σηκῷ τῶν Βλαχερνῶν αὐτῷ συνδυάσαντι, νυκτὸς l. 222 v.
 ἐξῆλθε τῆς πόλεως. Ῥωσικὰ δὲ πλοῖα, τὴν ἀπὸ θαλάσσης
 παραγγελθέντα ἐπίθουσιν, σύνθημα παρέσχον τοῖς κατ' ἡπειρον
 στρατιώταις, ἵν' ὀρθριώτερον ἅμα τῷ Ἄθῦρα προσβάλωσι,

enim eum in custodia et vinculis, quia etiam diebus nonnullis ante
 deprehensus erat fugam eligens ut ad Botaniatam transfugeret Lampae
 versantem, coactus est tum rex, rebus tanquam fluctibus maris irruen-
 tibus in eum, auxiliantem virum et socium adhibere. custodia igitur
 eum eximens et multis erga eum allicientibus usus verbis, et oblivio-
 nem priorum instituens et multis promissis et donis et honoribus de-
 mulcens huius animum et ad benevolentiam vertere et fidem studens
 immutabilem ordine contra hostes opposito eum instruxit, et e muris
 colloqui antea cum Frangis, qui cum Bryennio erant, eum iussit. cum
 autem non persuaderet his et progredierentur ad interiores occidentis
 partes et fama nuntiaret, Bryennii fratrem inconsulto intra Athyrem
 versari, consilium factum est aggrediendi eum impetu, imperante prae-
 side Alexio et Ruselio cum militibus, qui in urbe erant. iuribusiu-
 randis ergo gravissimis fidem postquam dedit regi Ruselium in templo
 Blachernarum maxime venerabili cum eo congresso noctu egressus
 est urbe: Rosica autem navigia maritimum impetum nuntiantia signum
 praebuerunt militibus in continenti constitutis, ut mane simul Athyrem
 aggredierentur, atque includentes adversarium cum omnibus suis et de-

καὶ κατακλείσαντες ἔνδον τὸν ἀντικείμενον μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ πάντων καταγωνισάμενοι τρέψωσι, καὶ ὑπὸ τὴν σφῶν αὐτῶν χεῖρα ζωγροῦσαν ἢ φονεύουσαν ἅπαντας ὡς ἐν δικτύῳ ποιήσωσι. καὶ ἦν ἡ μελέτη σταθῆρὰ καὶ στρατηγικὴ καὶ τοῦ θηράματος σύντοχος, εἰς τέλος δὲ μὴ περισωθεῖσα τὸ τῆς νίκης διέφθειρε τροφίμον. συνήρχοντο μὲν γὰρ ἐν ταῦτῳ τὸ τε πεζικὸν καὶ ναυτικὸν στρατεύμα, προελθόντες δὲ πρὸ τοῦ ἄσπερος οἱ τῆς πεζικῆς μοίρας στρατιῶται, καὶ ἀποπλανηθέντες ἐκεῖθεν ἐπὶ κατασκοπῇ καὶ καταλήψει δῆθεν τινῶν Μακεδόνων ἀλιζομένων ἐν πορρωτάτῳ ἀγροῖς ἐκεῖνων μὲν οὐκ εὐστόχησαν καὶ ἀπέτυχον τῆς ἐπιβουλῆς, τοῖς δὲ Βαράγγοις οὐ συνεδύασαν, ὅτε τῷ Ἀθύρῳ προσέβαλον. ὁμῶς δ' οὖν οἱ μὲν Βαράγγοι τὰς πύλας αὐτοῦ βιασάμενοι ἐντὸς εἰσεπήδησαν, καὶ πανόπλοις ἐπιφοραῖς ἔτι πρωίας οὔσης τοὺς τοῦ Βρυεννίου κατηγωνίσαντο. ἰππότες δὲ ὄντες ἐκεῖνοι τῶν ἱππων ἐπιβάντες εἰς φρυγὴν ἐξωρμήκασι. μὴ ὄντων δὲ τῶν ἐν ἡπείρῳ στρατιωτῶν κατ' ὄψιν αὐτῶν καὶ ὑπάντησιν, διέφυγον τὴν πανωλεθρίαν. ὕστερον δ' ἐπιφανεῖς ὁ Ρουσέλιος σὺν τῷ προέδρῳ Ἀλεξίῳ ἐδίωξαν μὲν κατόπιν, βουλόμενοι δὲ τὸν διωγμὸν ἐπιτεῖναι καὶ πολλοὺς σφῆλαι τῶν ἐναντίων κατασσεισμένους τῷ φόβῳ καὶ φεύγοντας ἀμεταστρεπτί παρὰ τῶν ἰδίων οὐκ εἰσηκούσθησαν, δεδιότων τὸ ἀποτέλεσμα. ἔπεσον δὲ τινες Μακεδόνες ἐν τῷ κάστρῳ παρὰ τῶν Ρῶς, ἄλλοι

3. ζωογονοῦσαν C.

bellantes verterent et in suam manum conservantem aut necantem omnes tanquam in rete redigerent: atque erat consilium firmum et imperatorium et venationis tenax, postremo autem non conservatum victoriae perdidit alimentum: conveniebant enim in eundem locum tum pedites et navalis exercitus: progressi autem ante urbem milites qui ex parte peditum erant, et vagantes inde ad speculandum et occupationem nonnullorum Macedonum, qui longe in agris versabantur, illis quidem non sunt potiti et aberrarunt a proposito cum Barangis autem non convenerunt, quando Athyrem aggressi sunt. tamen Barangi portas eius effringentes intus insilierunt, et gravi armaturae impetu etiam tum mane Bryennii milites debellarunt: illi autem, equites, equos ascendentes in fugam se proiecerunt: cum autem non essent milites, qui in continenti erant in conspectu eorum neque iis obvenerent, effugerunt summam cladem: postea autem adveniens Ruselius cum praeside Alexio persecuti sunt eos a tergo: sed cum vellent persecutionem protendere et multos prosternere adversarios concussos metu et fugientes irretorto oculo, a suis non exauditi sunt metuentibus exitum. ceciderunt autem nonnulli Macedones in castello ex Rosicis, alii vivi capti sunt, simi-

δὲ ζῶντες ἠχμαλωτίσθησαν. ὁμοίως δὲ καὶ παρὰ τῶν ἵππα-
τῶν. συνηθροίσθη δὲ καὶ λαφυραγωγία ἐκ τῆς ἐκείνων ἀπο-
σκευῆς, καὶ τοῦ αὐταδέλφου τοῦ Βρυεννίου ὀχήματα πράσινα
καὶ ὄπλα καὶ σήμαντρα.

- 5 Ἐπανελθόντων δὲ τῶν τοῦ βασιλέως στρατιωτῶν εἰς αὐ-
τόν, χαρὰ τις τοῦτον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν περιέλαβε. τοῖς
δὲ Βυζαντίοις οὐδὲν τούτων θεράπευον ἐδείκνυτο, ὅτι τὴν
τοῦ βασιλέως μάχην καὶ τοῦ Βρυεννίου κίνεριν ἐλογίζοντο.
εἶλε γὰρ πάντα κατ' ἄκρας ὁ πόθος τῆς τοῦ Βοτανιάτου
10 χρηστότητος, ἐπέπερ ἐγίνωσκον αὐτοῦ τὸ γένος περιφανές
καὶ πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας ἐπίδοξον καὶ χρηστὸν τοῖς
πολίταις καὶ σύντροφον, καὶ αὐτὸν δὲ παραπλησίαν ἔχοντα
τῷ γένει τὴν γνώμην καὶ τὴν ἀνδρίαν καὶ τῆς ψυχῆς τὸ ὑγιές
ἐγκαλλώπισμα· οὐδεὶς γὰρ πόλεμος ἀγωνιστικὸς καὶ βαρῶς
15 εἶχεν αὐτὸν ἔξω τῶν ἐπ' αὐτῷ ἀνδραγαθημάτων, οὐδεμία
παρασκευὴ τῶν ἄκρων ἀπειρατόν τε καὶ ἄγευστον, ἀλλὰ καὶ
δουκικὰς ἀρχὰς καὶ αὐτὰς μεγίστας φρονήσει καὶ ἀνδρίᾳ καὶ f. 223 r.
ἀγαθότητι κατεκόσμησε. καὶ ἡ πόλις αὐτὸν ἠγάπα διὰ τὴν
ἄγαν ἐπιείκειαν καὶ πραότητα καὶ τὸ τῆς χειρὸς ἐν πολέμοις
20 καὶ ὄπλοις ἀκαταγώνιστον καὶ ἐν δώροις ἀσύγκριτον, καὶ τὸ
δεξιὸν καὶ εὐχαρι, καὶ τὸ πάσης ἀλαζονείας καὶ ὑπερηφανίας
τυγχάνειν αὐτὸν ὑψηλότερον, καὶ τὸ δὴ μείζον, ἀνέγκλητον·
οὐδέπω γὰρ ἀδικίαν κατενεκλήθη παρὰ τινος παρ' ὕλαις ταῖς

21. τὸ om C.

lique ratione etiam ex equitibus. congesta autem est etiam praeda
ex illorum impedimentis et fratris Bryennii currus virides et signa.

Reversis autem regis militibus ad eum gaudium quoddam hunc
et qui circa eum erant, cepit. Byzantiis autem nihil horum utile ap-
parebat, cum regis pugnam et Bryennii reputarent. occupavit enim
omnes summum desiderium virtutis Botaniatae, quandoquidem cogno-
scebant eius genus clarum et ad bellica certamina illustre, et utile
civibus et coniunctum, atque ipsum similem habere generi sententiam
et fortitudinem et animi sanam gloriationem. nullum enim bellum in-
gens et grave habebat eum extra victorias nullus apparatus summo-
rum expertem et inanem, sed et ducis magistratus et ipsos maximos
prudentia et fortitudine et virtute ornavit. atque urbs eum diligebat
propter summam clementiam et lenitatem et manum in bellis et armis
invictam et in donis incomparabilem, et quod dexter et gratus et omni
humilitate et superbia erat superior, et, quod maius est, nondum ac-
cusatus: nondum enim propter iniustitiam accusatus erat a quoquam in
omnibus suis actionibus: atque testis ipse, qui hoc scribo, sum ego,

αὐτοῦ πράξει. καὶ μάρτυς αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἐγώ, ὅτι δικαστὴς διὰ χρόνων πολλῶν γενόμενος, καὶ πᾶσι στρατιώταις καὶ πολίταις καὶ ἄρχουσι κατὰ τε τὴν βασιλεύουσαν κατὰ τε τὰς βασιλικὰς ἐπιστρατείας δικάσας περὶ διαφορῶν φάκτων καὶ ὑποθέσεων, οὐδενὶ δικαστηρίῳ τούτου εὖρον ἀλώσιμον, περὶ μικροῦ ἢ μεγίστου κατηγορούμενον πράγματος. ἄπαγε ἀλήθειαν ἐπὶ μάρτυρι θεῶ καὶ οὐ ψεῦδος κολακικὸν ἀποφθέγγομαι.

Πρὸς τούτον οὖν ἀποβλέπον τὸ τῆς πολιτείας συνάθροισμα πρᾶγμά τι τολμᾷ τῶν πώποτε γενομένων ὑπερφέρον καὶ μέγιστον. τοῦ γὰρ βασιλεύοντος εἰς τὰ ἐν Βλαχέρναις ἀνάτορα κατὰ τὴν κυριακὴν προκαθημένου καὶ χρηματίζοντος, καὶ πύσης τῆς συγκλήτου παρισταμένης αὐτῷ, οἱ ἐν τῷ μεγάλῳ τεμένει τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας ἐκκλησιάζοντες, πάντα φόβον τοῦ βασιλέως ἀποσεισάμενοι καὶ δημοκρατουμένους ἐαυτούς οἰηθέντες (πέθιει γὰρ ὁ φόβος καὶ τῶν ἀνεπίκτων κατατολμῶν), ἀναγορεύουσι τὸν Βοτανειάτην βασιλέα λαμπρᾷ τῇ φωνῇ τῇ ἐπαύριον τῆς λαμπαδηφόρου τῶν θεοφανίων ἦτοι τῶν φώτων ἑορτῆς, ἔτι τούτου ἐν τῷ ἰδίῳ καθημένου πολισματοὶ κατὰ τὴν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχίων, καὶ μηδεμιᾶς ἐκ τούτου προσδοκωμένης τῆς ἐκδικήσεως. οἰηθεῖη δ' ἂν τις ὅτι χρυσοβούλλιον ἀναγνωσθὲν τούτου καὶ τὰ θυμῆρη καθυπισχνούμενον διεθέρμανε τοὺς πολίτας πρὸς τὴν αὐτοῦ ἀναγόρευσιν. οὐκ ἔστι τούτο, οὐκ ἔστι· προλαβῶν γὰρ ὁ κρα-

13. συγκρίτου C.

me, cum iudex per annos multos essem et omnes milites et cives et imperantes in regia et regiis expeditionibus iudicarem de diversis factis et argumentis, hunc nullo iudicio invenisse deprehensum, propter parvam vel maximam accusatum rem: apage: veritatem per testem deum heque mendacium blandum loquor.

Ad hunc igitur respiciens civitatis multitudo rem quandam suscipit rebus unquam factis superiorem et maximam. rege enim in Blachernarum templo dominica praesidente et versante et toto conventu adstante et convenientes in magnum fanum sapientiae dei omnem timorem regis excutiebant et populari imperio se gubernari putantes (persuadet enim timor, ut etiam quae fieri non possint, audeamus) renuntiant Botaniam regem clara voce, postero die facium Theophaniorum sive luminum festi, etiamtum hoc in suo sedente opido in orientis provincia nullaque ex hoc exspectata ultione. putet fortasse aliquis, literas huius imperatorias recitatas et grata promittentes calidiores reddidisse cives ad eius renuntiationem. non est ita,

τῶν Μιχαὴλ τοῦτο πεποίηκεν· ἀλλ' ἐπαναγνωσθὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐ μόνον εὐχαριστίαν οὐκ ἤνεγκεν, ἀλλὰ καὶ ἕβριν αὐτῷ πρὸς πάντων καὶ ἀναισχύντους φωνὰς προεξένησε. καὶ ὁ Βρυέννιος δὲ τοιαῦτα πολλὰ διεπέμψατο· ἀλλ' οὐδεὶς προσέσχεν αὐτοῖς, καίτοι τῆς πόλεως ἀγχοῦ καθισταμένου αὐτοῦ ἐν ἰσχύι, καὶ δυναμένου τοῖς ἔνδον παραβοηθῆσαι ταχέως, εἰ πρὸς αὐτὸν ἀποκλίνοιεν. ὅπου δὲ τὸ θεῖον συνειπνένευκε διὰ τὴν τοῦτου ἀρετὴν καὶ χρησιμότητα, ἐκεῖσε καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων ὁρμὴ καὶ θέλησις βέβηκεν, ἀπλανεῖς ἔχόντων τοὺς χαρακτῆρας τῆς τοῦ ἀνδρὸς φύσεώς τε καὶ πράξεως.

Πρὸς ταῦτα συνῆκε μὲν ὁ ἱκρατῶν οὐδαμῶς, οὐδὲ τὰς παραδοξοποιίας ταύτας εἰς νοῦν ἀνήνεγκεν ἰσχυρότερον, καὶ θεῖαν ὁμφὴν ἢ κρίσιν τῶν οὕτω συντρεχόντων ἠγγήσατο τὴν ἐπίρροϊαν· ἀλλὰ μύων ὥσανεὶ τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμοὺς ἰταμώτερός πως ἐγένετο καὶ ἀντίξους τοῖς πράγμασι, μᾶλλον δὲ ταῖς ἐκ τοῦ θείου συμβολικαῖς ἐπιδείξεσι. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὅσα μειρακιωδῶς διεσκέπτετο, συντρέχοντος ἐν πᾶσι Νικηφόρου τοῦ λογοθέτου τοῦ δρόμου, μηχανορράφοις τισὶν ἢ ἀστρονόμοις καὶ διοσημίας τινὰς ἐπαγγελιομένοις καὶ ἀφιδρυμάτων προορήσεσιν ἐκ τελετῶν προσανέχων καὶ δημοκόποις ἢ δεισιδαίμοσι, λέγειν νῦν περιττὸν καὶ ἀκαιρον ἠγγημαὶ· ὅσα δ' ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐτυράννει καὶ βιαιότερον ἢ κατὰ

non est: praeventens enim imperator Michael hoc fecit: sed renuntiatae in conventu non solum gratum animum non tulerunt, sed etiam ludibrium ei ab omnibus et impudentes voces conciliarunt. atque Bryennius tales multas misit: sed nemo earum rationem habebat, quamquam prope urbem stabat validus et poterat iis qui intus erant auxilio venire celeriter, si ad eum defllecteret. ubi autem numen divinum adnuit propter huius virtutem et utilitatem, illuc etiam hominum impetus et voluntas abiit firmas habentium notiones naturae viri et actionis.

Haec igitur animadvertit imperator nequaquam neque haec miracula ad mentem retulit firmiorem neque divinam vocem vel iudicium eorum, quae ita conveniebant, putavit affluxum, sed muscarum instar mentis oculis magis inconsultus fiebat et oppositus rebus, magisque numinis divini symbolicis signis. atque cetera quidem, quae juveniliter cogitabat concurrente in omnibus Nicephoro logotheta stadii, cum impostoribus et astronomis et iis qui signa coelestia nuntiarent et signorum praedictionibus secundum initiationem se adverteret et popularibus adulatoribus aut superstitionis, enarrare nunc superva-

βασιλέως χρησιότητα συνεκρότει, ταῦτα τῷ λόγῳ παραδιδόναι καὶ μνήμης ἀξιοῦν οὐκ ἀνάξιον.

Τῆς γὰρ κοινῆς γλώσσης ἀπαρεσκομένης πρὸς τὴν τοῦ βασιλεύοντος ἀγνώσιαν καὶ ἀκυβέρνητον ἔπαρσιν, καὶ δι' αὐτῆς πανταχόθεν ἐπισυρρεῖν τὰ δεινὰ διαλεγομένης, ὡς ἑκατέ-⁵ρωθεν τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων περιηχέσθαι ταῖς τῶν σιδήρων ἀγυαῖς καὶ τομαῖς, καὶ τῇ σπάνει τῶν ἀναγκαίων τὸ πλεῖστον μέρος τὸ ζῆν ἀπορρηγνυσθαι (τριῶν γὰρ νομισμάτων ὁ τοῦ σίτου μέδιμνος ἐπιπράσκετο, καὶ τῶν θανόντων οὐκ ἦν εὐχέρεια πρὸς τὸ θάπτεσθαι), συνῆλθον εἰς ταῦτόν¹⁰ οἱ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας τῷ ἀρχιποίμενι τούτων καὶ πατριάρχη Κοσμᾶ, καὶ περὶ τῶν ἐνεστώτων ὡς τὸ εἰκὸς ἐβουλεύοντο, καὶ τῷ Βοτανειάτῃ τὴν νικητήριον ψῆφον ἐπὶ τῷ ἄρχειν βασιλικῶς προσετίθεσαν, οὐ προδήλως μέντοι καὶ προπετῶς διὰ τὸ ἐκ τοῦ βασιλεύοντος δέος, ἀλλ' ἐκ συλλογισμῶν¹⁵ καὶ λογικῶν παραθέσεων καὶ τρόπων ἐπεικῶν, συναγόντων εἰς τὴν αὐτὴν ἐννοίαν τε καὶ ξύρροιαν τὸ προτιθέμενον βούλημα. εἰς δὲ τῶν ἄλλων γνώσει διαφέρων καὶ λογιότητι, καὶ τὸ παρρησιαστικὸν κεκτημένος ἐκ φύσεως, τὴν προεδρίαν μὲν ἔχων τῆς τοῦ Ἰκονίου καθολικῆς ἐκκλησίας, Ἀσκάλωνα²⁰ δὲ πατρίδα τῆς Φοινίκης αὐχῶν, καὶ παρὰ τῶν ἄνωθεν ὡς κορωνίδα κεκτημένος τὸ εὐσεβές, τρανότερόν τε καὶ διαλεκτικώτερον τῷ βουλευτηρίῳ τὴν οἰκείαν γνώμην ἐνημηγᾶμενος

canem et intempestivum puto: quae autem palam tyrannice agebat et violentius quam ex regis virtute parabat, haec narrationi tradere et memoria dignare non est indignum.

Cum enim communis sermo aegre ferret regis imperitiam et aecipitem insolentiam et contenderet ea undique affluere mala, utrinque reginam urbium circumstrepī ferri radiis et vulneribus, atque inopia rerum necessariorum maximam partem vitam amittere, (tribus enim assibus modius frumenti emebatur et mortuorum non erat facultas sepeliendorum), convenerunt in eundem locum qui summorum pontificum dignitate erant praediti, ad summum horum pastorem et patriarcham Cosmam, et de instantibus ut par erat deliberabant: atque Botanatae evincens suffragium quia regie imperabat dederunt, neque tamen palam et praeceps propter regis metum: sed ex ratiocinationibus et rationis comparationibus et modis aequis, qui in eandem sententiam et consensum agerent propositum consilium. unus autem ceteris prudentia excellens et ratione et libertatem dicendi nactus natura, principatum habens catholicae Iconii ecclesiae, Ascalone autem Phoeniciae patria glorians et a maioribus tanquam coronam adeptus pietatem, et

ἔχθιστος ἐλογίσθη τῷ τε λογοθέτῃ καὶ αὐτῷ βασιλεῖ καὶ
 αὐτίκα τοὺς ἄξοντας αὐτὸν ἀνάρπαστον ἐξάπεστειλαν. ὁ δὲ,
 προγνούς τὸ τῆς ὀργῆς ἀκατάσχετον, ἐντὸς εἰσέδν τῆς δευτέ-
 ρας σκηνῆς τοῦ μεγάλου ναοῦ τῆς ἁγίας σοφίας, ἧτις ἅγια
 5 μὲν ἁγίων τοῖς πάλαι κατωνομάζετο, ἡμῖν δὲ τοῖς τῆς νέας
 διαθήκης πρὸς τούτῳ καὶ θεσιαστήριον καὶ ἄδυτον καὶ ἰλα-
 στήριον· καὶ τῶν θείων ἀπριξ ἐχόμενος τόπον ἀουλίας τὴν
 θείαν ἐποίητο ἀντίληψιν. ἀλλ' οἱ πεμφθέντες, εἴτ' ἐξ ἰδίας
 ἀσεβείας καὶ θηριωδίας εἴτ' ἐκ παραγγελίας τοῦ πέμψαντος,
 10 μηδὲν εὐλαβηθέντες μηδ' ὑποπτήξαντες τὴν ὄντως θεότευκτον
 σκηνὴν καὶ τῶν οὐρανίων ἀντίτυπον, ἀλλὰ τῷ θυμῷ μεθυ-
 σθέντες καὶ βακχικόν τι καὶ ἀρειμάνιον συμφρονήσαντες, ἢ
 τό γε ἀληθέστερον εἶπεῖν, ἀφρόνως ἐπινοήσαντες, εἰς αὐτὸ f. 22A r.
 τὸ καὶ ἄγγελοι αἰδέσιμον φονίως εἰσελαύνουσιν ἰλαστήριον,
 15 καὶ τὸν ἀρχιερεῖα ξιφῆρεις ὄντες ἀνάρπαστον ποιησάμενοι τῷ
 βασιλεῖ παριστῶσιν. ὁ δὲ ἀνήκεστον μὲν οὐδὲν εἰς αὐτὸν
 διεπράξατο, τὴν τε παρρησίαν τοῦ ἀνδρὸς αἰδεσθεῖς καὶ τὸ
 ἐν λόγοις εὐδόκιμον, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ θείου νέμειν καὶ τὸν
 20 ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου καταπλαγείς ἐλκυσμόν· τὸ δὲ τῆς πα-
 ρανομίας καὶ ἀτοπίας ἐκκληρώσατο μῖσος ἐκ πάσης ἡλικίας καὶ
 τύχης καὶ φύσεως.

Καὶ ὥς μὲν οἱ ἀρχηγοὶ ἐκ τοῦ τοιούτου μίσους δίκας

14. φονείως C.

qui clarius et disertius consilio sententiam suam significaverat, inimicissimus habitus est logothetae et ipsi regi: atque statim eos, qui eum raptum agerent, miserunt. ille autem praevidens irae impotentiam se subduxit intra secundum tentorium magni templi sanctae sapientiae, quae quidem sancta sanctarum a priscis vocabatur, nobis autem qui novo foederi adstricti sumus, praeterea etiam ara et penetrabile et clementiae sedes, et signa divina assidue tenens loco asyli divinum sibi conciliabat praesidium. sed qui missi erant, sive propria impietate et immanitate sive iussu eius, qui eos miserat, nihil caventes neque verentes revera divinum tentorium et coelestium imaginem, sed animo ebrii et bacchicum quid et belli furorem spirantes sive id quod verius est dictum, imprudenter cogitantes in ipsam vel angelis venerabilem more homicidarum irruunt clementiae sedem et summum pontificem gladiis instructi rapiunt et regi constituunt. is autem crudele nihil in eum commisit, libertatem dicendi in viro veritus et orationum gloriam, et divina ultione et quod ab ara detractus erat, obstupefactus. odium autem iniuriae et insolentiae sortitus est ab omni aetate et fortuna et natura.

Atque quomodo duces propter tale odium poenas non diu post

οὐκ εἰς μακρὰν ἔτισαν, μὴ δυνηθέντες τὴν θείαν ταύτην ἀ-
 λὴν σωτηρίας ὁδὸν καὶ εἴσοδον ἑαυτοῖς ὑπογράψαι, καὶ πόρρω
 ταύτης ἀποκρουσθέντες τιμωρίας θεοσύλαις πρεπούσας ἤνεγ-
 καντο, κατὰ καιρὸν ὁ λόγος δηλώσει σαφέστερον· ἕτερον δὲ
 πάλιν παρηγομήθη τῷ βασιλεῖ, παφλαζούσης τῆς ἀκμῆς τοῦ⁵
 κινδύνου, τῆς τοιαύτης ἀτοπίας οὐκ ἔλαττον. τί δὲ τοῦτο;
 τοὺς δοκοῦντας εὐπορωτέρους εἶναι τῶν ἄλλων θείους σηκοὺς
 ἀπεσύλησε, τὰ τούτων ἱερὰ σκευὴ σὺν αὐτοῖς τοῖς θεοῖς
 εὐαγγελίοις διὰ τὸν περιεκείμενον αὐτοῖς κόσμον ἐξ ἐπιτάγμα-
 τος ἀσεβοῦς ἀφελόμενος, μῆτε τῶν τῆς φρικτῆς ἱερουργίας¹⁰
 καὶ μυστικῆς τραπέζης ἀποσχόμενος κρατήρων ἢ κανῶν ἢ
 λοιπῶν περιρραντηρίων, μῆτε πέπλων καλυπτόντων τὰ ἱε-
 ραστήρια μῆτ' ἄλλης σκευῆς θεῶν πραγμάτων φεισάμενος. καὶ
 ταῦτα τῷ παλατίῳ μετενεγκὼν θησαυρίσμα πυρὸς καταφλέ-
 γοντος καὶ κρίμα θανάτου ἑαυτῷ ἐθησαύρισε· μηδὲν γὰρ¹⁵
 ἀπονάμενος ἐξ αὐτῶν ἢ ὅσον ἀμοιβὰς ἀπαισίους καὶ θεήλα-
 τον ὄργην καὶ παρακοπὴν ἐπισπάσασθαι, καὶ τὰλλα πάντα
 τοῦ βασιλικοῦ πλοῦτου μετ' ἤχου συναπεβάλετο. τὸ γὰρ
 πρόσχημα τῆς ἀπορίας οὐκ εἶχεν αὐτῷ συμβαλλόμενον, ὅτι
 καὶ χρυσὸς αὐτῷ καὶ ἄργυρος κατακεκλεισμένος οὐκ εὐαρίθ-²⁰
 μητος ἦν. καὶ ὁ μετ' αὐτὸν βεβασιλευκῶς περιηρημένον
 ἅπαντα τὸν τοῦ παλατίου πλοῦτον ἐύρων καὶ διηρπασμένον
 ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀποκηρύξεως τούτου καὶ ἀπελάσεως, τὴν

luerint, non valentes divinam hanc sedem salutis viam et aditum sibi
 adumbrare, et quomodo deinde ab hac repulsi ultionem sacrilegis ap-
 tam reportarint, suo tempore oratio declarabit certius. aliud autem
 rursus iniuste factum est a rege fremente summo periculo tale insolentia non minus. quid hoc? templa quae videbantur ceteris ditiora,
 divina spoliavit, horum sacra instrumenta cum ipsis divinis evangeliiis
 propter circumdatum iis ornatum ex mandato impio auferens, neque
 horrendi sacrificii et secretae mensae abstinens yasis et canistris et
 aspergillis reliquis, neque vestibus clementiae signa tegentibus neque
 alii apparatusi rerum divinarum parcens, atque haec in palatium trans-
 ferens thesaurum ignis flagrantis et iudicium mortis sibi congegissit:
 nihil enim fructus capiens ex iis nisi quod remunerationem infaustam
 et divinam iram et insaniam contraheret, etiam cetera omnia regia-
 rum divitiarum cum clamore amisit: praetextum enim inopiae non
 habebat sibi obveniens, quia et aurum ei et argentum immensum in-
 clusa erant, et qui post eum regnavit sublatas omnes palatii divitias
 inveniens et raptas tempore repudiationis huius et exsilii, magno
 non imminutus est et maxime regio consilio: sed benignis manibus et

μεγάλην οὐκ ἠμβλύθη καὶ βασιλικωτάτην προαίρεσιν, ἀλλ' ἀφθόνοις χερσὶ καὶ μεγαλοδώροις πάντας ὑπὲρ πᾶσαν ἐλπίδα ἰσχυρῶς κατεπλούτισε, καὶ φιλοτίμοις δεξιώσεσι καὶ ῥόγαις μυριοταλάντοις στρατὸν κατὰ τοῦ ἀντικειμένου Βρυεννίου καὶ 5 τῶν ἄλλων ἰτυράννων μέγιστον παρεκίνησε, καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἄπορον ἢ ἐνδεές τὸ παράπαν συνήνητησεν· ὡς εἶναι δῆλον καὶ ἀληθῆ τὸν παλαιὸν καὶ συνετώτατον λόγον, ὅτι ἔπου προαίρεσις ἀγαθῆ, τὸ κωλύον οὐδέν, μάλιστα δὲ βασιλεῖ τῶν ἄλλων ὑπερφέρον τὸ πλοῦσιον. καὶ οὐδεὶς εἶδέ ποτέ τινα 10 τούτων πενόμενον· ἀλλ' ὅσον ἐξάντηλα παρ' αὐτοῦ δι' εὐποιίας τὰ χρήματα καὶ χρεωλυσίας πεποίητο, τοσοῦτον παρὰ τοῦ βασιλεύοντος ἄνωθεν ἐπιχορηγεῖται τούτῳ πηγῇ καὶ ποταμὸς χρυσοῦν ἀνεξάντηλος. ἀληθινὴ γὰρ ἐστὶν ἄμπελος ὁ τῆς ἀφθόνου μεταδόσεως κύριος, τοσοῦτον ἐπανυξανόμενος 15 ὅσον περιτέμνει τὸν πλοῦτον καὶ σκορπίζει δι' ἀγαθότητα. f. 224 v.

Ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τοῦ σοφοῦ βασιλέως κατὰ καιρὸν λελέξεται ὕστερον, ὅτε τοῦτον ἢ πόλις λαμπρὰ λαμπρῶς ὑποδέξεται καὶ μυρίαὶ τιμῆσιν ταῖς εὐφημίαις καὶ πανηγύρεσιν· ἐν δὲ τοῖς ἔσπεροις μέρεσι φεύγων μὲν ὁ τοῦ Βρυεννίου αὐτάδελφος μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τῇ Ῥαιδεσιῷ προσεπέλασε, καὶ ταύτης ἐντὸς εἰσελήλυθεν, οἱ δὲ Πατζινάκοι τῆν τῶν Μακεδόνων ἀποστασίαν ἰδίαν εὐπραγίαν καὶ εὐνοίαν λογισάμενοι, μετὰ πλήθους οὐκ ἐλαχίστου τῇ Ἀδριανουπόλει

1. ἠμβλήθη C.
τλητον C.

9. ὑπερφέροντι?

οἶδε C.

10. ἐξήν-

liberalibus omnes supra omnem spem valde ditavit et honorificis exceptionibus et largitionibus multorum talentorum exercitum contra oppositum Bryennium et ceteros tyrannos maximum excitavit: neque quidquam ei inopiae vel difficultatis omnino obvenit, ita ut sit clara et vera oratio illa vetusta et prudentissima, ubi consilium bonum adsit, ibi nihil esse impedimenti, maxime autem regem ceteris excellere divitiis: atque nemo novit unquam quenquam horum egeum: sed quantum exhauriuntur ab eo divitiae beneficiis et officiis solvendis, tantum a rege supero praebetur huic fons et fluvius auri inexhaustus. vera enim vitis est benignae largitionis dominus, tantum auctus, quantum circumscribit divitias, et spargit propter virtutem.

Sed de sapiente rege suo tempore dicetur postea, quando hunc urbs splendida splendide excipiet et innumerabilibus honorabit laudibus et festis. in occidentalibus autem partibus fugiens frater Bryennii cum suis, Raedesto appropinquavit et hanc urbem intravit. Patzinaci autem Macedonum seditionem suam felicitatem et benevolentiam putantes cum multitudine non minima Adrianopoli appropinquarunt et hanc

προσήγγισαν, και ταύτην περικαθίσαντες τὸν παρὰ τῶν Μακεδόνων προχειρισθέντα βασιλέα πατάξειν ἠπειλοῦν μετὰ τῶν συναραμένων και συνδραμόντων αὐτῷ. ἄλλους δὲ τινας ταχυδρομεῖν ἠσκημένους κατὰ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν, οἱ πᾶσαν ὁμοῦ κατελωβήσαντο και διήρπασαν, φόνον μὲν πολὺν τῶν ἐν ἀγροῖς ποιησάμενοι, κτηνῶν δὲ ἀμυθήτων ἀγέλας ἐλάσαντες, και οὐδὲ ἐν εἶδος κακώσεως παραλιπόντες τοῖς κάμνουσιν. ὁ δὲ Βρυέννιος ἐν πλήθει και ἀγρωχίαις τὸ πρόσθεν κωχόμενος, ἀγενῆς ἐφάνη πρὸς τοὺς βαρβάρους και ἄτονος, και τὸ τεῖχος τῆς τοῦ Ἀδριανοῦ καταφυγῆν εἶχε μόνην, οὐ τῆν τῶν ὀπλων ἀντίθεισιν, ἕως λιμὸς βαρύτετος ἐντὸς κατατρώχων αὐτὸν και τοὺς σὺν αὐτῷ, μετὰ πάσης τῆς ἵππου και τῶν ὑποζυγίων αὐτῶν, ἠνάγκασε τοῖς βαρβάροις συνθέσθαι και πάντα πρᾶξαι τὰ παρ' αὐτῶν προστατιτόμενα. συναθροίσας οὖν χρυσίον ἀδρὸν ἐξ ἑαυτοῦ και τῶν συναποστατησάντων αὐτῷ, τοῖς Πατιζινάκαις ἀντίλυτρον δέδωκεν οὐ μεῖον τῶν εἴκοσι ταλάντων ἧτοι κεντηναρίων περιστάμενον, σὺν αὐτῷ δὲ και ὑφασμάτων και ἀργυρῶν σκευῶν οὐκ ἐλάχιστον χρῆμα. και τοῦτον τὸν τρόπον ἀπαναστῆναι τοὺς Πατιζινάκους ἐκ τῆς πολιορκίας διέθετο. μένων δὲ κατὰ χώραν ἠργυρολόγει τοὺς πειθομένους αὐτῷ, πρὸς μὲν τοὺς ἐναντίους και ἄλλοφυλοὺς οὐδὲν γενναῖον ἐπιδειξάμενος, ἀλλ' ὥσπερ τις πτώξ ἐν ὕλῃ οὕτως ἐν τοῖς τείχεσι τῆς Ἀδριανουπόλεως κρυπτόμενος, πρὸς

1. τῶν περὶ correxit Brunetas.

obsidentes regem a Macedonibus creatum se percussuras minabantur cum iis, qui auxilio venerant et cum eo coierant: alios autem, qui celeriter antecurrere exercitati erant, in terram miserunt, qui quidem omnem simul devastarunt et diripuerunt, caedem multam agrestium facientes, pecudum ingentium greges agentes, neque unum genus vexationis relinquentes afflictis. Bryennius autem in multitudine et artificibus antea elatus, ignobilis apparuit adversus barbaros et remissus, et murum Adrianopolis confugium habebat solum, non armorum oppositionem, donec fames gravissima intus conficiens eum et eos, qui cum eo erant, cum omni equitatu et iumentis eorum, coegit cum barbaris pacisci et omnia facere quae ab iis imperabantur. cogens igitur pecuniam multam ex se et iis, qui cum eo defecerant, Patzinacis pretium redemptionis dedit non minus viginti talentis (sive centum milibus) constans, simulque et vestium stragularum et argenteae supellectilis non minimam copiam: atque ita ut desisterent Patzinaci obsidione permovit. manens autem in loco exigebat pecunias a subiectis in adversarios et peregrinos nobile nihil ostendens: sed tanquam lepus in silva ita in muris Adrianopolis abditus, adversus contribules autem

δὲ τοὺς ὁμοφύλους ἐπιγαυρούμενος ἀκρατῶς, καὶ πολυειδεῖς ἀπαιτήσεις καὶ τιμωρίας κατασκευάζων αὐτῶν, καὶ μᾶλλον τοὺς ξένους ξεστοῖς ὑποβάλλων, ἢ ἐκ τῶν σωμαίων αὐτῶν οὐχ αἱμάτων ἀλλὰ χρημάτων ἀνερευνήσῃ πηγᾶς.

Ὁ δὲ Βοτανειάτης οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τοὺς εἰς αὐτὸν ἐισρέοντας ξένους ἢ ἄλλοθεν ποθεν αὐτῷ παρεμπίπτοντας οὐ μόνον ἀτιμωρήτους καὶ ἀναφείς κατελίμπανεν, ἀλλὰ καὶ δώροισ ἐτίμα καὶ μεγίστοις περιλάμπροις τοῖς ἀξιώμασι, καὶ σιτήσεις ἐχορήγει τὴν χρεῖαν ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος νικώσας αὐτῶν. ὅθεν καὶ ὁ δικάζων ἀδεκάστως θεὸς δεξιὰν τὴν ψῆφον τῷ δεξιῶς χρωμένῳ τοῖς πράγμασιν ἐπεβράβευσε. καὶ ὅπως, ἤδη ῥητέον.

Ἐν τοιούτοις τῶν πραγμάτων ἀμφιδοξούντων ἔξισει τῆς ἰδίας πόλεως ὁ Βοτανειάτης, τῆς πρὸς τὴν βασιλίδα φερούσης μετ' εὐψυχίας ἀπτόμενος. δύο δὲ τῶν ὑποστρατήγων αὐτοῦ, κράτος ἔχειν πολεμικὸν καὶ πλῆθος στρατιωτικὸν βρεν-
15 θύομενοι, τὴν ὑποχώρησιν ἔκλεψαν καὶ λιποταξίῳ γραφὴν ἀπηνέγκαντο, πανταχόθεν ἄπιστοι καὶ ἀχάριστοι καὶ ἀγνωμοσύνης φανέντες ἀνάμεστοι. οὐ γὰρ ᾗθησαν οἱ κακοδαί-
20 μονες οὐδ' εἰς νοῦν ἔβαλον τὸ τῆς θεηγορίας διάταγμα, ὡς οὐ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν. ἀλλὰ δειλιάσαντες πρὸς τὰς τῶν Τούρκων παρατάξεις, αἱ τῷ Βοτανειάτῃ ἐφήδρευον, τὴν πρὸς αὐτὸν στοργὴν ἐξωμόσαντο καὶ παρα-

8. μεγ. καὶ περιλ.?

superbiens impotenter et varias postulationes et poenas fundens eorum magisque peregrinos exuens ut ex corporibus eorum non sanguinis sed pecuniae indagaret fontes.

Sed Botaniates non ita: sed eos, qui ad eum affluebant peregrini, vel aliunde in eum incidebant, non solum incolumes et intactos relinquebat, sed etiam donis honorabat et maximis et illustribus dignitatibus, et alimenta praebebat egestatem eorum longe superantia.

Quamobrem etiam iudicans incorrupte deus dextrum suffragium dextre uso rebus tribuit, atque, ut iam dictum est, in tanta incertitudine rebus versantibus egreditur sua urbe Botaniates, viam ad urbem ferentem bono animo tenens. duo autem centuriones eius potentiam bellicam et multitudinem militarem se habere gloriantes clam recesserunt et aciei relictæ causam reportarunt, ubique infidi et ingrati et pravitatis apparentes pleni: neque enim putarunt infausti neque animadverterunt divinae orationis determinationem, non servari regem propter multam potentiam: sed timidi adversus Turcarum ordines, qui Botaniatae insidiabantur, eius amorem eiuraverunt et proditores iuram-

βάται τῶν ὄρκων καὶ τῶν συνθηκῶν ἐχρημάτισαν. ἀλλ' οὗτος ἀτρέσιψ καὶ εὐγενεὶ τῷ φρονήματι, τῇ θεῖα ψήφῳ τὰ κατ' αὐτὸν ἐπιτρέψας, οὐδένα λόγον τούτων πεποιήκεν, ἀλλὰ συμβαλὼν τὰς πονηρίας καὶ ἀσασθαλίας αὐτῶν, καὶ ὡς ἄλλως Ἀλωέας καὶ λωβητῆρας εὐθύμως τούτοις ἀποσεισάμενος, 5 ἵνα μὴ καυχῆσονται συμβαλέσθαι τούτῳ πρὸς τὸ προκείμενον σπούδασμα καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἀνάβασιν, καὶ αὐτοὶ τὰς εὐεργεσίας ἀναξίως κομίσωνται, τῆς ὀδοιπορίας ἀπάρχεται. οἱ δ' ἐφεδρεύοντες, πολλοὶ καὶ πανταχόθεν συρρέοντες, ὠρῶντο μὲν ὡς σκύμνοι καὶ καθυλάκτουσ ὡς κύνες, εἰς 10 χεῖρας δὲ τοῦτῳ ἐλθεῖν καὶ πόλεμον συρράξαι φόβῳ καὶ φρίκῃ συνείχοντο, καίτοι πολλάκις εἰς τοῦτο μεταβῆναι μετακαλούμενοι. ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν γέγραπται, τῆς ἐρυθρᾶς τμηθείσης θαλάσσης ἀβρόχως αὐτοὺς διαπεραιωθῆναι διὰ ξηρᾶς, ὡς τείχους ἐκ δεξιῶν καὶ τείχους ἐξ 15 εὐωνύμων ἰσταμένου τοῦ ὕδατος, οὕτως ἐνταῦθα τεθραυματούργηται· ὡς γὰρ ῥεῦμα πανταχόθεν συντρέχοντες καὶ παρατειχίζοντες αὐτὸν οἱ πολέμοι ψαῦσαι τούτου καὶ πόλεμον θαρρῆσαι οὐκ ἀπετόλμησαν, ἐν ὁμοιώσει δὲ δορυφόρων τὰς παραπομπὰς ἐπεποιήντο. ὅσοι δὲ πολεμήσοντες ἤλασαν, 20 ἢ πίπτοντες οἰκτρῶς τὴν ψυχὴν ἀπεβάλοντο, ἢ τὴν ἤτταν ὡς εἰς ἀκαταμαχῆτου δυνάμεως ἀνελόμενοι οὐκέτι δευτέρως ἐπιχειρεῖν ἐδοκίμασαν. πᾶσα δὲ πόλις ἐπερχόμενον αὐτὴν ἐν

5. τούτους?

22. δευτέροις C.

jurandorum et pactionum facti sunt. sed hic intrepido et nobili animo divino suffragio res suas tribuens nullam rationem horum habuit: sed conferens pravitatem et iniurias eorum et se malos vinitores et turpes bono animo excussisse, ne gloriarentur huic convenire ad propositum studium et ascensionem regni et ipsi beneficia indigne reportarent, iter incipit: insidiantes autem, qui multi erant et undique confluebant, ululabant tanquam catuli et latrabant ut canes: quominus autem ad manus huic venirent et bellum consererent, metu et horrore retinebantur, licet saepe ad hoc transire excitati: sed ut de Iudaeis scriptum est, rubro mari diviso siccis eos transiisse per aridum muro a dextro et muro a sinistro adstante aquae, ita hic simile miraculum factum est: ut enim amnis undique concurrentes et circumvallantes eum hostes tangere hunc et bellum subire non sunt ausi: similitudine autem satellitum comitatum fecerunt: quicumque autem ad bellandum profecti erant, aut cadentes misere vitam amittebant aut cladem ut ex invicta potentia perpessi non iam rursus aggredi statuerunt: urbes autem omnes advenientem eum in alto et divino lacerto libenter et multa cum laude et clamoribus excipiebant. mercenarii

ὑψηλῶ καὶ θείῳ βραχίονι ἀσπασίως καὶ σὺν πολλῇ τῇ εὐφη-
 μίᾳ καὶ τοῖς ἀλαλαγοῖς ὑπεδέχοντο. μισθοφορικὸν δ' ἐκ
 τῆς τοῦ ἀντιθέτου βασιλέως ἀποστολῆς τῇ κατὰ Βιθυνίαν
 Νικαίᾳ ἐπιξενούμενον καὶ συντηροῦν τῷ βασιλεῖ τὴν πόλιν
 5 δῆθεν ἀπερικτύπητον, πρὸ τριῶν ἡμερῶν καταλιπὸν τὸ ἐπί-
 ταγμα καὶ τῆς τοῦ πέμπαντος εὐηθείας κατορρησάμενον,
 μετὰ δουλικῶ καὶ συντάγματος καὶ σχήματος ἀπήντησε τούτῳ
 τῷ Κοτυαεῖ προσμίζαντι. καὶ τὴν δουλείαν ὁμολογήσαν καὶ
 τὸ τῆς πίστεως τρανολογήσαν ὑπόδειγμα, προεπορεύετο καὶ
 10 προσκινδύνευε τούτου μετὰ τῶν ἰδίων ὄπλων καὶ ἵππων καὶ
 τῆς ἄλλης παρασκευῆς. διὰ θαύματος δ' ἐποιεῖτο πῶς οἱ
 θρασεῖς καὶ πολεμικώτατοι Τοῦρκοι τιθασσοὶ καὶ χειροῆθεις
 γέγονασιν, καὶ τὸν δουλικὸν ζυγὸν ὑπελθεῖν κατατίθενται, καὶ
 περινοστοῦσι μὲν ἱππαζόμενοι, δορυφόρων δὲ τάξιν ἀποπλη-
 15 ροῦντες, εἰσί.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐθαυματουργοῦντο μέχρι Νικαίας αὐ-
 τῆς, τοῦ προσκνυμένου σημείου ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀρχιστρα-
 τήγου προηγουμένου πάντων, καὶ προφυλακτικῶς τὰς ὁδοὺς
 ὑπανοίγοντος, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν τοῦ βασιλεύοντος f. 225 v.
 20 στερεὰν καὶ ἀκλόνητον ὑπεμφαίνοντος, καὶ τὴν χάριν διδό-
 ναι θαυμασίαν ἐξ ἔργων παραδεικνύοντος. τῇ δὲ Νικαίᾳ τῷ
 βασιλεῖ προσεγγίσαντι χορεία τις ἐναρμόνιος τοῖς ἐγχωρίοις
 συνέστη καὶ κρότος εὐφημίαις ὑπέρσεμνος, πάντων χαρμό-
 συνα θυόντων καὶ χαριστήρια, καὶ τῆς σωτηρίας προκηρυτ-

autem, qui ex oppositi regis missione Nicaeae Bithyniae versabantur et regi servabant urbem turbae expertem, ante tres dies relinquentes mandatum et eius qui eos miserat simplicitati insultantes servilli et ordine et habitu obvenerunt huic qui Cotyaeo se coniunxerat et servitutum profitentes et fidei certum dantes documentum, progrediebantur et propugnabant huic cum suis armis et equis et cetero apparatu. miraculo autem fiebat, quomodo asperi et bellicosissimi Turcae mites et mansueti facti sint et ad servitium iugum subeundum se deponant et circumstant equitantes et satellitum ordinem impleant.

Atque haec quidem miraculose fiebant usque ad Nicaeam ipsam, cum adoratum signum sub nomine primi ducis praeiret omnibus et caute vias aperiret et regis fidem in eum firmam et inconcussam ostenderet, et gratiam reddere admirabilem secundum facta monstraret. regi autem Nicaeae appropinquanti chorus concinnus incolarum adstitit et clamor laudibus augustus, omnibus sacra gaudii et gratiae facientibus, et salutis nuntiantibus signa, ita ut et ipsi stuperent hostes atque tum

τόντων τὰ σύμβολα, ὡς καὶ αὐτοὺς ἐκπλαγῆναι τοὺς πολεμίους καὶ τότε βεβαιωτέραν τὴν ὁμολογίαν ἐπισυντάξασθαι τῆς δουλώσεως. καὶ γὰρ ἐπιβάντος αὐτοῦ τῆς τοιαύτης πόλεως μετὰ τῆς οὐκείας δυνάμεως, καὶ τὰς βασιλικὰς εὐεργεσίας καὶ στρατηγίας σαφῶς διατιθεμένου καὶ διατάττοντος,⁵ καὶ τιμαῖς περιβλέπτοις καταγεραίροντος τοὺς ἀστικούς τε καὶ ξενικούς καὶ ὅσοι τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς ἄλλης διαμονῆς παρετύγχανον περὶ τὸν τῆς Νικαίας περίβολον, οἱ Τούρκοι δουλικῶς ἑστρατοπεδεύσαντο, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιταχθέντες εἴσοδον τῷ στήθει τὰς χεῖρας συνέπλεκον, καὶ τὴν Θέαν τοῦ-¹⁰ του μεγίστην εὐεργεσίαν ἐτίθεντο, καὶ συμπνεῖν αὐτῷ καὶ συμπράττειν τὰ θυμῶν κατεπηγγέλλοντο. διὸ καὶ τινες τῶν ὑπάτριδων τῆς Περσίδος, ἀδελφοὶ κατὰ σάρκα καὶ φύσιν ὑπάρχοντες, καὶ τὴν τοῦ Κουτλουμούση ἐπωνυμίαν ἐκ πατρῴας προσηγορίας ἐφέλκοντες, τῆς σουλιανικῆς δὲ μερίδος¹⁵ καὶ ἔξουσίας ἀντιποιοῦμενοι καὶ τῷ ἐθνάρχῃ τῶν Οὐννων ἀντιταττόμενοι, καὶ κατὰ τοῦτο τῇ Ῥωμαίων προσφοιτήσαντες γῆ, καὶ κράτος ἑαυτοῖς ἀντίθειον ἐκείνῳ περιποιοῦμενοι, προσῆλθον αὐτῷ κατὰ Νίκαιαν. καὶ ὅπερ ἐν οὐδενὶ βασιλεῖ τῶν Περσῶν γένους ὄντες βασιλικῷ οὔτε Ῥωμαίων κατεδέξαντο²⁰ πρᾶξαι, τοῦτο πρὸς αὐτὸν παραδόξως ἀπέδειξαν, γόνυ τε κλίναντες καὶ προσοδοποιεῖν αὐτῷ τὴν εἰς τὴν βασιλίδα ὁδοποιίαν σὺν πολλῇ πεποιθήσει διασημαίνοντες. οὗς δὴ καὶ λόγοις καὶ τρόποις εὐσυνέτοις κοσμιωτέρους καὶ εὐνοϊκωτέ-

19. ἐν] ἄν?

firmius pactum componerent servitutis: etenim cum ingrederetur illam urbem cum suo exercitu et regia beneficia et imperia clare disponeret et ordinaret, atque honoribus illustribus ornaret urbis incolas et peregrinos et quicumque ex exercitu et reliqua sede aderant in Nicaeae circuitu, Turcae servilem in modum castra posuerunt et ad eius aditum imperati pectori manus implicabant, et eius conspectum maximum beneficium ponebant et se cum eo laborare et agere grata velle promittebant. quamobrem etiam nonnulli nobiles Persidis, fratres secundum carnem et naturam, et Cutlumusae cognomen ex paterno nomine ducentes, et sultani partes et potestatem affectantes, et duci Hunnorum oppositi et tum Romanorum imperio appropinquantes et potentiam sibi oppositam illi conciliantes, accesserunt ad eum Nicaeae: atque quod apud nullum regem Persarum, cum essent e genere regio, neque Romanorum sustinuerunt facere, hoc erga eum praeter spem ostenderunt, cum et genu flecterent et ut praeiret ad regiam ei cum multa fide significarent: quos quidem et verbis et moribus prudentibus modera-

ρους ἀπεργασάμενος, οὕτως εἰς τὴν ἑαυτοῦ δούλωσιν καὶ πίστιν διεθέραμε καὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἐραστὰς ἀπειργάσατο, ὡς καὶ ἄλλους, ὃ δὴ λέγεται, γενέσθαι ἐξ ἄλλων καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ Ῥωμαίοις ὁμονοῆσαι, καὶ μιᾶς γενέσθαι συμφύτας καὶ δεσποτείας ἐν τῇ ἐνώσει τῆς πίστεως καὶ εἰλικρινοῦς διαθέσεως. τότε γὰρ πεπλήρωται τὸ προφητικόν, ὅτι πρόβατον μετὰ λύκων συμβοσκηθήσονται καὶ παρδάεις μετὰ ἐρίφων.

Καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν; στρατιώτας Ῥωμαίους μετ' αὐτῶν
 10 ὁ Βοτανειάτης παραμετρήσας καὶ μιξας ἐν αὐτοὺς πεποίησε σύνταγμά τε καὶ στρατεύμα, καὶ εἰς τὴν ἀντιπέρας ὄχθην τῆς βασιλευούσης ἀπέστειλεν. οἱ καὶ προσελθόντες, καὶ περὶ τὴν Χαλκηδόνα καὶ Χρυσόπολιν πηξάμενοι τὰς σκηνάς, ἄρτι
 15 καλάνδαις τυγχάνοντος, πολλὴν θυμηδίαν τοῖς πολίταις ἐνήκαν, μαθούσιν ὅτι τοῦ Βοτανειάτου ἀπόστολοι οὗτοι καὶ στρα- l. 226 r.
 τιῶται κατέλαβον. ἦσαν γὰρ φωνὴν ἅπαντες. καὶ χάριτας ἀπένεμον τῷ θεῷ, καθότι Ῥωμαϊκὰς εἶδον δυνάμεις καὶ τοιαῦτα περιπετάσματα τῷ τόπῳ τούτῳ ἐπιδημήσαντα. χρόνος
 20 γὰρ παρελήλυθεν ἱκανὸς ἀφ' ὅτου Ῥωμαίους οὐκ ἔσχεν ὁ τόπος ἐκεῖνος ἐπιφανέντας τὸ σύνολον. Τούρκων γὰρ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μιχαὴλ ἐγένετο καταγῶγιον καὶ πολλῶν αἱμάτων Χριστιανικῶν μολυντήριον, καὶ τὸ πᾶν ἔρημος καὶ ἀσί-

tiores benevolentioresque reddens ita sibi ad servitatem et fidem excitabat atque sui regni amantes fecit; ita ut etiam alii, id quod aiunt, fierent ex aliis et cum eius Romanis consentirent, et unius fierent coniunctionis et dominationis in unitate fidei et integrae constitutionis. tum enim vera facta est divinatio illa, oves cum lupis simul et pardales cum hoedis pastum iri.

Quid deinde? milites Romanos cum iis Botaniates aequans et miscens unum ex iis fecit ordinem et exercitum et in adversum litus urbis misit: qui etiam progressi et circa Chalcedonem et Chrysopolin figentes tentoria, cum modo adesset mensis martius primae indictionis primis calendis, multum gaudium civibus iniecerunt, cum animadvertent, Botaniatae missos hos et milites advenisse: sustulerunt enim clamorem omnes et gratias tribuerunt deo: quia Romanas videbant vires et talia praesidia ad hunc locum advenisse. tempus enim praeterierat sat magnum, ex quo Romanos non haberet locus ille apparentes omnino. Turcarum enim diebus Michaelis erat deversorium et multi sanguinis Christiani sordes et omnino locus vacuus et desertus et inaccessus erat. postquam autem tum apparuerunt Romanae domi-

κῆτος καὶ ἄβατος ἦν. ὡς δ' ἐφάνησαν τότε τὰ τῆς Ῥωμαϊ-
 κῆς ἐπικρατείας ἐπίσημα, πάντας ὁμοῦ τοὺς Βυζαντίους εἰς
 θάρσος μίξον καὶ νίκης ἐλπίδα ἐπέλθουσαν, ὅτι καὶ αἱ πα-
 ράλιοι πόλεις ἅπασαι τοὺς τοῦ Βοτανειάτου πεζοὺς στρατιώ-
 τας παραγενομένους εὐθύμως ἐδέξαντο, τό τε τῶν Πυλῶν⁵
 ἄστου καὶ τὸ ἐν Πραινέτῳ καὶ αὐτῇ Νικομήδεια, ἧς ὁ στρα-
 τηγὸς πρὸ τῆς Νικαίας τῷ Βοτανειάτῃ μετὰ περιχαρείας
 ἀπήντησεν. οὐδὲ τὸ ἐν Ῥουφινιαναῖς πολίχμιον, καρτερώτατον
 καὶ δυναμαχώτατον ὄν καὶ στόμα τῆς μεγαλοπόλεως κείμενον,
 φροντίδα τοῦ Μιχαὴλ διὰ τὴν πρὸς τὴν βασιλίδαν ἐγγύτητα¹⁰
 καὶ προσέχειαν ἔθετο, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς πεζοὺς αὐτοῦ στρα-
 τιώτας ἐντὸς ὑπεδέξατο. καὶ δι' ὀλίγου καὶ ἀκαριαίου και-
 ροῦ πάντα τὰ τῆς ἐκείνου αἰρέσεως ἐπληρώθησαν, καὶ πρὸς
 αὐτὸν πᾶσα ἡλικία καὶ φύσις μετέθετο. οὕτω θεία τις δύ-
 ναμις πάντας συνώθει καὶ συνήργει πρὸς τὴν τοῦ ἐρχομένου¹⁵
 βασιλέως οἰκείωσιν· ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλεύοντα Μι-
 χαὴλ, ἔξ ὅτου περ οἱ τοῦ Βοτανειάτου τὴν πόλιν κατεῖδον
 κάκεινος προσήγγισε, τῶν τοῦ Βρυεννίου κατὰ τινὰς ξυμβο-
 λὰς παρὰ προσδοκίαν περιεγίνοντο. στρατιώτας γὰρ ὁ Βρυέν-
 νιος ἀποστείλας εἰς τὴν τῆς Κυζίκου χερρόνησον τῆς αὐ-²⁰
 τῆς μὲν ὑποταγῆς ἐπειρῶτο τοὺς ἐγχωρίους ποιήσασθαι καὶ
 δασμοφορεῖν αὐτοὺς ἤρξατο· στόλος δ' ἐκ τῆς βασιλίδος
 καταλαβὼν τούτους κατεπολέμησε, καὶ πολλοὺς τῶν ἐκ Κυ-

3. ἠρέθισαν interpretes. δετε? 11. αὐτὸ τοὺς π. ? 13.
 τὰ] τὰκει?

nationis insignia, omnes simul Byzantios ad animum maiorem et vi-
 ctoriae spem excitarunt, quia etiam maritimae urbes omnes pedites
 Botaniatae milites advenientes libenter exceperunt, Pylarum oppidum
 et Praeneti et ipsa Nicodemia, cuius dux ante Nicaeam Botaniatae cum
 multo gaudio obvenit: neque oppidum, quod est in Ruffinianis, fir-
 missimum et maxime impugnabile et os megalopolis rationem Michaelis
 habebat, quia prope urbem et ei coniunctum erat: sed et ipsos
 pedites eius milites intus recepit. atque per paucum et breve tempus
 omnia eius partis impleta sunt, et ad eum omnis aetas et natura tran-
 sibat: ita divina quaedam vis omnes premebat et conducebat ad regis
 venientis coniunctionem: quandoquidem etiam qui circa regnantem
 Michaellem erant, ex quo Botaniatae mitites urbem conspexerunt et
 ille appropinquavit, Bryenni milites quibusdam proeliis praeter exspe-
 ctationem superabant: milites enim Bryennius mittens in Cyzici penin-
 sulam in eandem ditionem studebat incolas redigere et vectigalia exi-
 gere ab iis coepit: classis autem ex urbe adveniens hos debellavit et
 multos Cyzicenos referens privata est his ad litus a Botaniatae mili-

ζίκου ἀνακομίζων ἀφηρέθη τούτους πρὸς τῇ ακτῇ παρὰ τῶν τοῦ Βοτανειάτου στρατιωτῶν, ἤδη καταλαβόντος τὰς Προποντίους ἀκτὰς καὶ τὰς καθ' Ἑλλησποντον. ἀλλὰ καὶ ὁ Λαίτνος Ῥουσέλιος ἀποσταλεὶς τὸ δεύτερον κατὰ τοῦ αὐτα-
 5 δέλφου τοῦ Βρυεννίου, μέχρις Ἡρακλείας Θράκης ἀπολέμητος σὺν τοῖς στρατευομένοις καταλέλειπτο, καὶ τὴν πόλιν ταύτην ὀχύρωμα τοῦ ἰδίου στρατεύματος ἐποίησατο, προφυλαττόντων πάντων καὶ προοδοποιούντων τῷ Βοτανειάτῃ τὰ νικητήρια.

Τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε παρεσκευάζετο μὲν ὁ βασιλεὺς αὐτόν,
 10 λέγω τὸν Θεοπρόβλητον Βοτανειάτην, εἰς τὸ χωρεῖν πρὸς τὴν βασιλεῖουσαν ἐκ Νικαίας· πολὺ δὲ πλῆθος συρρέον ἐκ τῆς μεγαλοπόλεως πρὸς αὐτὸν ἐφοίτα, καὶ διεσώζετο παρὰ τῶν Τούρκων τὴν ἀπὸ Θαλάσσης μέχρι Νικαίας νεμομένην περι-
 15 χωρον. ὡς γὰρ ἐρωτῶντες αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα ἦκειν I. 226 v. σπουδαίως ἐμάνθανον, εὐθύς τούτους ὡς ὁμοδούλους καὶ συν-
 νήθεις πρὸς τὴν ὁδοποιίαν παρέπεμπον ταχινώτερον. ἡμε-
 ρῶν δὲ τινῶν διαγενομένων οὐκ ἦνεγκε τὸν πόθον ἢ εὐδαί-
 μων καὶ προκαθεζομένη τῆς ἐώας μητρόπολις καὶ τὸ τῆς δου-
 20 λικῆς στοργῆς περιούσιον, καὶ τὸ πρὸ τῆς πόλεως προκαθῆ-
 σθαι σκηνίτας τοὺς ἐκείνου προασπιστάς τε καὶ στρατηγούς ἐν ἐκεχειρίᾳ καὶ ἀπραξίᾳ ἐν δεινῷ ποιησαμένη, τὴν ᾠδίνα τῆς βουλήσεως ἐκρηγνύει, καὶ κοινῇ ψῆφῳ πάντες οἱ ἐν αὐτῇ τὸν Βοτανειάτην αὐτοκράτορα Ῥωμαίων καὶ δεσπότην ἀναγορεύ-

tibus, qui iam occupaverat litora maritima et quae ad Hellespontum sita sunt. sed etiam Latinus Ruselius missus iterum contra fratrem Bryennii usque ad Heracleam Thraciae sine proelio cum militibus relictus erat, et urbem hanc praesidium sui exercitus fecit, conservantibus omnibus et prosequentibus Botaniatae tropaea.

Ex eo autem tempore se parabat rex (ipsum dico a deo praelatum Botaniatem), ut procederet urbem Nicaea. magna autem multitudo affluens e magna urbe ad eum veniebat et servabatur ex Turcis, qui loca a mari usque ad Nicaeam tenebant. cum enim interrogantes eos ad regem venire studiose intelligerent, statim hos ut collegas servitutis et coniunctos ad iter mittebant. celerius. cum autem dies nonnulli praeteriissent, non tulit desiderium beata et praesidens orienti urbs et servilis amoris copiam et ante urbem sedere in tentoriis illius propugnatores et duces in pace et otio aegre ferens partum voluntatis edebat, et communi suffragio omnes in ea Botaniaten imperatorem Romanorum et dominum renuntiant cum multo et indomito conventu et clamore, cum modo festum adventus evangelii matris dei instaret, et venerunt omnes in commune et maximum dei aedificium:

ουσι μετὰ πολλῆς καὶ ἀκατασχέτου τῆς συνδρομῆς καὶ περιη-
 χῆς, ἄρτι τῶν τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεομήτορος ἐπιβατηρίων
 ἐφισταμένων. καὶ παρῆλθον ἅπαντες εἰς τὸ κοινὸν καὶ μέ-
 γιστον τοῦ Θεοῦ οἰκητήριον. καὶ εἰσε μετὰ τῆς συνόδου σφυ-
 κροτοῦσιν οἱ τῆς συγκλήτου λογάδες τὴν εὐφημίαν ὑπερφυῆ 5
 καὶ μετέωρον, προεξάρχοντος τούτοις καὶ αὐτοῦ τοῦ πατριάρ-
 χου Θεουπόλεως μεγάλης Ἀντιοχείας, τῇ βασιλίδι ἐνδιατρί-
 βοντος. καὶ πᾶς ὁ κλήρος συννεύει, καὶ ὅσοι τῆς ἀγορᾶς,
 καὶ τῶν Ναζιραίων οἱ δοκιμώτατοι· ὅποτε καὶ ὁ Ρουσέλιος
 πολεμήσας, τοῖς ἀμφὶ τὸν τοῦ Βρυεννίου ἀντάδελφον κατὰ 10
 κράτος αὐτοὺς ἐτροπώσατο, τοῦ καιροῦ μαρτυροῦντος πάντως
 ὅτι τῷ Βοτανειάτῃ καὶ τὰ τῆς νίκης ταύτης θέοθεν κεχάρι-
 σται. καὶ τῆνικαῦτα κατὰ πατριᾶς διαιρεθέντες οἱ τῆς πο-
 λιτείας ἐπώνυμοι καὶ πάντες οἱ τῆς Ῥωμαίων φυλῆς, ὡσπερ
 ἄνωθεν ἐκ Θεῆς δεξιᾶς στρατηγούμενοι, συνταγματάρχαις τε 15
 αὐτόμαλοι ἐχρήσαντο, καὶ τῶν μὲν ἀνακτόρων, ἃ τὸ μέγα
 παλάτιον λέγεται κυριεύουσιν ἐξ ἐφόδου στρατιῶται ἐκ τοῦ
 Βοτανειάτου περαιωθῆναι παρασκευάσαντες καὶ τὸ φυλάττον
 ἐκείσε μισθοφορικὸν πολέμῳ καταπαλαίσαντες· καθαιροῦσι
 δὲ καὶ τὸν βασιλεύοντα Μιχαὴλ φυγόντα εἰς τὰ ἐν Βλαχέρ- 20
 ναις ἀνάκτορα, καὶ πρὸς τὸν μοναχικὸν μετασκευάζουσι βίον,
 καὶ τῇ μονῇ τοῦ Στουδίου μετ' εὐτελοῦς τοῦ ὑποζυγίου προ-
 φυλακτικῶς παραπέμπουσιν, ὃς δὴ καὶ ἑμονάρχῃς χρόνους
 ἐξ καὶ μῆνας ἐξ. καὶ προῖστῶσιν ἀρχὰς ὅσαι τὴν τε τοῦ
 παλατίου φρουρὰν καὶ τὴν ἀγορανομικὴν εὐταξίαν διακοσμεῖν

20. εἰς om C.

ibique cum conventu constituunt qui e senatu electi erant salutatio-
 nem ingentem et altam, praeunte his etiam ipso patriarcha divinae
 urbis, magnae Antiochiae, qui in urbe versabatur: et omnis clerus
 adnuit et omnes forenses et Naziraeorum illustrissimi: quando etiam
 Ruselius bellans cum iis, qui circa Bryennii fratrem erant, vi eos fu-
 gavit, tempore testante omnino, Botaniatae etiam hanc victoriam di-
 vinitus datam esse: atque tum secundum gentes divisi qui in civitate
 censi erant et omnes, qui e Romana stirpe erant, quasi superne di-
 vina dextra ducti ordinum duces sua sponte secuti sunt, et regia, quod
 magnum Palatium dicitur, potiuntur milites Botaniatae subito trans-
 vecti, mercenariis, qui ibi praesidium agebant, bello divitiis capiunt
 etiam regnantem Michaellem, qui confugerat in Blachernarum regiam,
 et ad monachicam instruunt vitam et ad monasterium Ztuidii cum vili
 iumento caute mittunt: qui quidem regnaverat annos sex et menses
 sex; et constituunt magistratus, quotquot palatii praesidium et aedili-

ἔμελλον, μήτε τὸν στόλον εἰσάσαντες ἀκυβέρνητον, ἀλλὰ καὶ τούτῳ δρογγάριον ἐπιστήσαντες.

Οὕτω δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν πραγμάτων ἐχόντων, καὶ βασιλέως καθαιρεθέντος ὀπλιτικὸν ἔχοντος ἐκ μισθοφορᾶς ἐν 5 μυρίασι συναριθμούμενον, καὶ τοῦ Βοτανειάτου πολεμικῶς καὶ μαχίμως τὴν ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν Ῥωμαίων εὐετηρίας ὄρμην ἐξαρτύσαντος, ἀναίμακτον ἅπαν καὶ ἀνώλεθρον συνεπεράνθη τὸ ἀποτέλεσμα, ὡς μηδὲ ῥῆνά τινος αἵματος γενέσθαι διάβροχον· ὅπερ δεῖγμα τῆς εἰς Θεὸν αὐτοῦ πίστεως f. 227 r.

10 καὶ τῆς ἐκ Θεοῦ προχειρίσεως τούτου σαφέστατόν τε καὶ οἰκειότατον. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπὸ βασιλέων ἔσχεν ὁ τῆς Θεομήτορος ἐν Βλαχέρναις σηκὸς ἱερώτατος, καὶ περιέσωσεν ἐν αὐτῷ τὴν τρίχα καὶ τὸν κόσμον ἐκτιναξάμενον· τὸν δ' ἀπὸ λογοθετῶν καὶ τὸν τούτου προασπιστὴν Δαβίδ, τὸ τοῦ μεγάλου 15 ἑταιρειάρχου κεκτημένον ὀφφίκιον, ὃς ἐκ παραγγελίας αὐτοῦ τοῦ ἀπὸ λογοθετῶν τὸν ἀρχιερέα τῆς ἱερᾶς τραπέζης ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου σοφίας βιαίως ἀνείλκυσεν, οὐδεὶς θεῖος δόμος ἐδέξατο καὶ περιέστειλεν ἔνδοθεν (ἤδέσθησαν γὰρ προσελθεῖν καὶ προσρῦναι ἐκείνοις ὧν τὴν κατα- 20 φυγὴν ἄλλοις αὐτοὶ ἀπηγόρευσαν, καὶ ὧν ὕβριν καὶ ἀτιμίαν ἐκ προπετείας ἀτασθάλους κατέχεον), ἀλλὰ τῶν ἔκτων ἐπιβάντες σὺν ὀλίγοις τῶν ἀμφ' αὐτούς πρὸς ἐσπέραν ἐξώρμησαν. καὶ καταλαμβάνουσι τὸν Ῥουσσέλιον εἰς Ἡράκλειαν ἦθη τῆς κατὰ τῶν ἀντιπάλων νίκης τὰ χαριστήρια θύοντα· ὕστε-

tium ordinem adornaturi erant, neque classem reliquerunt sine gubernatore, sed etiam huic drungarium imposuerunt.

Cum autem sic in urbe res se haberent, et rex sublatus esset, qui exercitum gravis armaturae haberet mercede ad myriades numeratum, cumque Botaniates bellicose et fortiter communis Romanorum salutis studium gubernaret, sine cruore omnis et sine caede perfectus est exitus, ita ut ne nasus quidem cuiusquam sanguine tingeretur: id quod documentum eius fidei dei et divinae creationis huius certissimum est et maxime proprium: sed regem habuit dei matris in Blachernis templum sanctissimum et servavit, postquam in eo capillum et ornatum deposuit: logothetam autem et eius propugnatorem Davidem qui magni societatum ducis habuerat officium, qui quidem iussu logothetae summum pontificem a sancta mensa in ara sapientiae divini verbi vi detraxit, nulla divina domus excepit et textit intus: veriti enim sunt accedere et appropinquare illis, quarum confugio aliis ipsi interdixerant, et in quas superbiam et dedecus impia audacia effuderant: sed equos ascendentes cum paucis suorum ad oc-

ρον δέ, μετὰ τὸ ἐπανελθεῖν τὸν Ῥουσέλιον, ποιναις περιπίπτουσι, τῆς δίκης μετελθούσης αὐτούς.

Οἱ δ' ἐν τῇ βασιλευούσῃ φυλακὰς ἀμφοτέροις τοῖς ἀνακτόροις ἐπιστήσαντες, ὡς προείρηται, προσέμενον τῷ μεγάλῳ τεμένει, καὶ ἐπιστολάς τῷ Βοτανειάτῃ δουλικὴν ἐχούσας τὴν ῥῆσιν ἀνέπεμπον, καὶ τὴν ἐπιδημίαν ὡς Θεοῦ τῷ ὄντι ποθεινῶς ἐπετάχνον. καὶ ἦσαν ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις ἀβασιλευτον τηροῦντες τὴν πόλιν καὶ ἄσυλον, καὶ τοῦτο μονονουχί ἐπιφωνούντες συχνῶς ὅπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἔμοῦ Χριστοῦ οἱ παῖδες ποτε μετὰ κλάδων εὐφήμουν, τὸ "εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος¹⁰ ἐν ὀνόματι κυρίου βασιλεὺς εὐσεβέστατος". ὃ καὶ παραδοξότατον τοῖς ὄλοις διεγινώσκετο, καὶ οὐδενὶ τῶν ἀπάντων εἰς γνῶσιν ἐλήλυθεν ἢ ἱστορία παραδέδωκεν, ἵνα χηρέουσα βασιλευούσα πόλις μηδένα τῆς ἀρχῆς λογιῆται ἄξιον ἢ τὸν ἐρχόμενον ἔξωθεν καὶ προερχόμενον μετὰ βασιλικῆς πεποιθί-¹⁵σεως. ὄθεν καὶ ὁ στόλος ἅπας, ἄχρι Πραινέτου μετὰ συντάξεως ἀποπλεύσας, εὐφημίαις τοῦτον οὐρανοβάμοσιν ἐμεγάλυνε. καὶ πολλοὶ τῶν ἐν ἐξουσίαις πολιτῶν, οἷς τὸ βαδίζειν καὶ ἀποστάδ . . ἀσύνηθες ἦν, προτρέχοντες ἄχρι Νικαίας πεζοὶ τῷ βασιλεῖ τὰ εὐαγγέλια θερμῶς μετὰ πολλοῦ τοῦ²⁰ ἄσθματος προηγόρευον, μηδένα φόβον τῶν Τούρκων εἰς νοῦν λαμβάνοντες, οἳ τὸν ἐν μέσῳ χῶρον ἀγεληδὸν περιέτρεχον. ἐν δὲ τῇ Πραινέτῳ διαναπαυσάμενος ὁ βασιλεὺς (πρὸς ἐσπέ-

cidentem processerunt et inveniunt Ruselium, qui Heracleae iam victoriae de adversariis reportatae grátias sacrificaret: posteaquam autem Ruselium rediit, in poenas incidunt iustitiae eos persequentis.

Qui autem in urbe erant, praesidia utrique regiae imponentes, ut dictum est antea, manebant apud magnum fanum et epistolas Botaniatae servilem habentes dictionem mittebant, et adventum tanquam dei revera cupide accelerabant: et per tres dies sine rege servabant urbem et incolumem, et hoc paene pronuntiabant crebro, quod etiam meo tempore Christi filii cum ramis celebrabant: „salutatus qui venit nomine domini rex piissimus“: id quod etiam maxime inexpectatum universis cognoscebatur neque cuiquam omnium in notitiam venit aut historia tradidit, orbam urbem quenquam imperio habuisse dignum nisi venientem extrinsecus et procedentem cum regia confidentia: quare etiam classis omnis usque ad Praenetum ordine navigans salutationibus hunc coelestibus tollebat et multi cives magistratibus praediti, qui longius abire non solebant, procurrentes usque ad Nicaeam pedites regi nuntium bonum calide cum multo sudore pronuntiabant, nullum metum Turcarum animo concipientes, qui interiectum locum gregatim percursabant. Praeneti autem quiescens rex (nam occidentem

ραν γὰρ ἐκεῖσε κατέλαβε) παννύχιος πᾶσιν ὠμίλει καὶ περι-
 χαρῶς προσεδέχeto, καὶ τιμαῖς ἀπλέτοις καὶ χαρίσμασιν ἀνα-
 ριθμήτοις αὐτοὺς ἐκόσμιε καὶ κατελάμπρυνεν. εἶτα πρωιαί-
 τερον τῆς βασιλικῆς νεῶς ἐπιβὰς εὐθὺ τῆς βασιλευούσης ἐξώρ-
 5 μησε, σαλπύγγων καὶ βυκίνων περιηγήσει καὶ κρότοις κυμ-
 βάλων καὶ φωναῖς εὐφήμοις καὶ μεγαλουργίαις ἀπείροις τὴν
 καταπληκτικῶς ἐνδείκνύμενος. ἡ δὲ θάλαττα πᾶσα κατεδεν-
 δροῦτο τοῖς πλοίοις, καὶ ἐμιμείτο ἀγρὸν παντοίοις δένδροις f. 227 v.
 συνηρεφῆ κατάκομον· μέτρον γὰρ οὐκ ἦν τῶν προὔπαντων-
 0 τῶν αὐτῶ καὶ τὴν εὐφημίαν ὑπεραιρόντων καὶ ἄδόντων τὴν
 τῶν ἐπιβατηρίων χαρμόσυνον ἑορτήν. μικροῦ γὰρ πᾶν γένος
 ἀνθρώπων καὶ ἡλικία πᾶσα χορείας καὶ πανηγύρεις ὑμνοπό-
 λων ἐστήσαντο, καὶ ἀπαρχὰς τῆς ἑαυτῶν ἀνακλήσεως τῷ θεῷ
 καθιέρωσαν. τοῦτον τὸν τρόπον μέχρι τῶν ἀνακτόρων πλεύ-
 5 σας, καὶ κατὰ γῆν μείζονι τῇ φρουκτωρίᾳ καὶ τῷ περιβοήτῳ
 θαύματι καὶ κινήματι καὶ τοῖς ἐγκωμίοις ἀπάντων καταστε-
 φθεῖς, αὐτῶν ἐπιβαίνει τῶν ἀνακτόρων καὶ τὸ ἄκρατον κρά-
 τος τῆς βασιλείας ἐν ἐξόχοις τερατουργήμασιν ἐπενδύεται.

Τὸ δ' ἀπὸ τοῦδε τίς λόγος ἐκφράσει καὶ διηγῆσεται;
 10 τὸ ἐν ἀξιώμασι καὶ τιμαῖς περιβλέπτοις καὶ μεγαλοπρεπέσι
 διηνεκῆς καὶ ἀνένδοτον, καὶ τὸ ἐν δώροις καὶ χαρίσμασι
 ὑπερφέρον καὶ ὑπερεκχυνόμενον, ὡς λῆρον εἶναι τὸν Πακτω-
 λὸν ἐκεῖνον καὶ Χρυσορροῖαν, οἱ τὴν τῶν Λυδῶν παραρρέον-

6. τὴν] τὴν παρουσίαν vel τὴν εἰσοδον? 18. ἐπενδύετο C.

versus contendit) per totam noctem cum omnibus versabatur eosque
 hilarissime excipiebat et honoribus ingentibus et gratiis innumerabili-
 bus eos ornabat et illustrabat: deinde mane regiam navem ascendens
 statim urbem contendit, tubarum et buccinarum clangore et planctu
 cymbalorum et vocibus gratis et magnificentia immensa dignitatem
 valde ostentans: mare autem omne ut arboribus densabatur navigiis
 et imitabatur agrum variis arboribus tectum et comatum: metrum enim
 non erat eorum, qui obvenerent ei et salutationis clamorem tollerent
 et canerent hilare adventus festum: paene enim omne genus hominum
 et aetas omnis choros et conciones hymnos canentes constituerunt, et
 primitias suae renuntiationis deo dedicarunt. hoc modo usque ad reg-
 iam navigans et terra maiore facium signo et claro miraculo et motu
 et laudibus omnium coronatus ipsam regiam ascendit, et plenam po-
 tentiam regni ingentibus prodigiis induit.

Ex eo autem tempore quae oratio enarrabit et dicet eius in di-
 gnitatibus et honoribus illustribus et magnificis constantiam et firmita-
 tem et in donis et gratiis ingentem et effusam rationem: ita ut nugae
 sint Pactolus ille et Chrysoorroas, qui Lydorum praeterfluentes terram

τας γῆν χρυσὸν τοῖς ῥεύμασι παρασύρειν ἰστόρηται. οὐδὲ Νειλῶα ῥεύματα πάντα πρὸς τὸ ἄκρον τῆς ἰῶν δωρημάτων αὐτοῦ περιουσίας παρεμετροῦντο. καὶ τὸ θαῦμα τοῖς ὅλοις ὑπερ-θαύμαστον ἦν, ὅθεν τὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀφθονίας ταύτης τοῖς ἀνακτόροις ἐπήντητο. εἰ γὰρ χρόνοι χρυσοῦν ῥεῖθρον ἄρτι νέον ἐξ ὑποβρυχίων τούτου μερῶν ἐπηγάσθησαν, οὐκ ἂν εἰς τοιαύτην μετάδοσιν καὶ προαίρεσιν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀρπάσαι ἠτόνησαν. νῦν δὲ τῆς φύσεως μὴ δεδωκυίας τοιαῦτα, φαίνεται τὴν ὑπέρφωτον χύσιν τῆς τριεκαμποῦς τριάδος ὑπὲρ φύσιν κατάλληλον τῇ προαιρέσει τὴν χορηγίαν αὐτῆ προμηθεύεσθαι τῶν τηλικούτων πλευτοποιῶν ἐπιδόσεων καὶ τῶν ἀπειρῶν πρὸς ἄπειρα πλήθη φιλοτιμημάτων καὶ δεξιῶσεων. τὸ γὰρ εὐτελὲς δῶρον πεντεκαίδεκα λιτρῶν ὑπῆρχεν ἀπόδεσμος, ἀκινήτων κτήσεων ἑκατοντάλιτροι δωρεαί, πρὸς οὓς δὲ καὶ δις τοσοῦτων καὶ τρίς, ὄμφικίων παντοίων ἐπα-¹⁵τλήσεις καὶ παροχαί. καὶ ἵνα τι συνελὼν εἶπω, πᾶν εἶδος χαρισμάτων τοῖς προλαβοῦσιν ἐπεψηφίζετο. οὐ γὰρ ἐν περιλάμπροις ἀξιώμασι μόνον τῶν βασιλικῶν ἐνεργημάτων τὸ γέρας ἐδείκνυτο, ἀλλὰ καὶ ἐν ὄμφικίοις καὶ ἀγροῖς καὶ χρυσοῖς καὶ ἀποσκορακίσει ἐπηρεϊῶν καὶ παντὶ τῷ ποθομένῳ²⁰ τε καὶ συμφέροντι. οὐδεὶς γὰρ ἤτησε τῶν ἀπάντων ὅς οὐ παραντίκα τῆς αἰτήσεως ἔτυχε. καὶ μᾶλλον ἰσροὶ νασὶ καὶ θεῖα τεμένη καὶ φροντιστήρια πάντα καὶ ἰλαστήρια κοινόν

4. an πόθεν?

7. ταύτην C.

autum omnibus trahere dicti sunt: neque Nili amnes omnes pro summa eius donorum copia aestimabantur: atque miraculum universis ingens erat: unde divitiae et copia in regia accumulatae erant. etenim si fontes aureorum amnium recenter ex humidis eius partibus adducerentur, non ad hanc liberalitatem et voluntatem per paucos dies sufficere valerent. sic autem cum natura talia non dederit, videtur effusio divina ter lucentis trinitatis supra naturam respondentem voluntati curasse ei tales divites accessiones et immensas ad immensam multitudinem donationes et largitiones: vile enim donum quindecim librarum erat vectigal, immotarum possessionum dona centum librarum: praeterea etiam duplo et triplo officiorum variorum accessiones et largitiones, atque ut brevi dicam, omne genus munerum amplioribus discernebatur: neque enim in illustribus dignitatibus solum regionum beneficiorum honor apparebat, sed etiam in officiis et agris et pecuniis et expulsis minis et omnibus quae desiderantur et utilia sunt: nemo enim omnium rogavit quid, quin statim rogatione potiretur: magisque templa sancta et divina fana et monasteria omnia et clementiae sedes: communis enim erat beatitudo in omnibus, et communis beneficentiae

γὰρ ἦν τὸ τῆς εὐδαιμονίας ἐν ἅπασι, καὶ κοινὴ τῆς εὐεργε-
 σίας ἢ ἐπιμένεια. ἐφ' οἷς καὶ ἀπορία πάντας κατεῖχε καὶ
 θάμβος ἐξαισίον, πῶς τοῦ προβεβασιλευκότος Μιχαὴλ πενίαν
 θρηνοῦντος αἰεὶ καὶ ἀπορίαν δεινὴν, καὶ ἀδύνατον αὐτῷ τὴν
 χεῖρα καθεστᾶναι πρὸς εὐεργεσίαν μικρὰν ἐπιλέγοντος διὰ τὸ
 τῆς βασιλείας τάχῃ δυστύχημα, ἐκ ποίων πηγῶν οὗτος ὁ μετ'
 ἐκεῖνον τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ἐγχειρισθεῖς τοσαύτας ἀνεκ-
 διηγῆτους εὐεργεσίας καὶ δόσεις καὶ πλουτοποιὰ χαρίσματα f. 228 r.
 ἐνεδείξατο, καὶ τιμὰς ὑπὲρ ψάμμον καὶ χορὸν οὐρανίων φω-
 0 στήρων. καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἡμερῶν τὰς τιμὰς διὰ τὸ πλῆθος
 καὶ τὸ ἀόριστον σιγῇ παραδέδοται· τὰ δ' ἐπὶ τῇ τῶν βαίων
 κυριακῇ πάντας ἀμωσγέπως ἐξέπληξαν. πᾶσα γὰρ ἡ σύγκλητος,
 ὑπὲρ μυριάδας ἀνδρῶν παραμετρομένη, κατ' ἄνδρα καὶ κεφα-
 5 λὴν μεγάλων ἤξιούντο τιμῶν, τετραρίθμους καὶ πενταρίθμους
 βαθμοὺς ὑπερβαίνουσῶν, ὡς μὴδὲ αὐτὸν τὸν πρωτοβεστιάριον
 ἐκ τοῦ βασιλέως δύνασθαι παραλαμβάνειν τοὺς τιμωμένους
 καὶ τὰς ἀξίας ἐπιφωνεῖν, ἀλλὰ συναντᾶσθαι παρὰ τῶν τιμῶν
 συχνῶς καὶ ὑποστρέφειν ἐπὶ τὴν προβολὴν καὶ αὐθις ἀνθυ-
 10 ποστρέφειν, ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἰστάμενον ἄλλ' ἐπ' ἄλλοις
 καταλαμβάνοντας ἐπισπεύδειν αὐτὸν. . τὰς τιμωμένων ἐκφω-
 νήσεις, καὶ μόχθον σχεῖν τηλικούτον ὅσος αὐτῷ καὶ τὴν φω-
 νὴν περιέκοψεν. εἶπω τι ἀστειότερον; οἱ ἀργοὶ καὶ πένητες
 τῆς βασιλευούσης, οἱ ταῖς ἐπισκεπέσι τῶν λεωφόρων, αἶπερ

11. παραδέδωκα?

assiduitas: propter quae etiam dubitatio omnes tenebat et admiratio
 ingens, quomodo cum superior rex Michael inopiam quereretur sem-
 per et egestatem diram, et infirmam sibi manum esse diceret ad be-
 neficium parvum propter regni fortunam, ex qualibus fontibus hic qui
 post illum Romanorum sceptrum acceperat tanta inenarrabilia benefi-
 cia et dona et divites largitiones ostendisset et honores supra arenam
 et chorum coelestium luminum. atque quod ceterorum dierum hono-
 res attinet propter multitudinem eorum et infinitates silentio
 traditi sunt: quae autem die dominica palmarum acciderunt, omnes
 aliquo modo excitarunt. omnis enim conventus myriades hominum
 excedens. viritim et secundum capita magnis ornabatur honoribus qua-
 tuor et quinque gradus superantibus, ita ut ne ipse quidem protove-
 stiarium a rege posset accipere honoratos et dignitates pronuntiare sed
 obrueretur honoribus saepe et cederet ad suffragium rursusque rece-
 deret aut etiam in eodem loco stans perpetuo auctas acceleraret ho-
 noratorum pronuntiationes et laborem haberet tantum, ut ei et vocem
 conficeret. dicam quid urbanus: desides et pauperes urbis qui in

ἔμβολοι λέγονται, περινοστοῦντες καὶ ἐμφωλεύοντες, καὶ παρασίτων τάξιν ἢ κολάκων ἢ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν προσαιτῶν ἐπέχοντες, συνήθως ἔχοντες ταῖς οἰκίαις τῶν τιμωμένων ἐπιφοιτᾶν καὶ προφημίζειν ἐν εὐχαριστίᾳ μεγαλοφυῶ τὴν βασιλέων χάριν καὶ τὸ τῆς τιμῆσεως ἐπιφανές καὶ περίολβον,⁵ καὶ αὐτοὶ ἐκ πενήτων γεγόνασι πλούσιοι καὶ εὐποροὶ ἐξ ἀπόρων τῆ συνεχείᾳ καὶ τῷ πολυαριθμῷ τῶν τιμωμένων, ἀδρᾶν καθ' ἑκάστην χρυσίου ποσότητα παρὰ τούτων εἰσκομιζόμενοι. τίνεται γὰρ ἡ δόσις παρὰ πάντων τῶν εὐδαιμονοῦντων ὡς ἐξ ἐράνου, ἣν καὶ συνήθειαν τοῦ Χριστοῦ ἀσπεύζόμενοι λέ-¹⁰ γουσι. προϊούσης δὲ τῆς εὐεργεσίας εἰς ἀναριθμητὸν στίφος, καὶ πρὸς τὸ πανταχόθεν περιτρέχειν τῆς πόλεως καὶ λαμβάνειν καὶ οὗτοι ἀπέκαμον, κἂν ἐπικερδῆς ἦν ἡ αἰτία τῆς διὰ πάντων ἐπιφοιτήσεως· ἡ γὰρ ἀμετρία τῶν πόρων πείθει καὶ κέρδους τοὺς οὕτω κεκμηκότας περιφρονεῖν.¹⁵

Ἄλλ' ἐπὶ μὲν τῶν πολιτῶν καὶ τῶν σὺν αὐτῷ κἂν τῆ βασιλευούσῃ προϋπόντων στρατιωτῶν τὰ τοιαῦτα ἕτερατουρ-
γοῦντο καὶ ξενοτρόπως ἐπράττοντο, ἐπὶ δὲ τῆς ἐθνικῆς μερί-
δος ὑστέρει τὸ κατορθούμενον. οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνων
μᾶλλον τὰ βραβεῖα προσεπειρίνοντο. οἱ γὰρ Κουτουλμούσιοι²⁰
Τουρκοὶ μετὰ πλήθους Οὐννικοῦ ἐν Χρυσοπόλει κατασκηνοῦ-
μενοι πλειόνων ἀγαθῶν, ὡς τὴν δουλικὴν στοργὴν καὶ πίστιν
τηροῦντες τῷ βασιλεῖ, παραπήλαυον. καὶ οἱ προεξάρχοντες

tectis viarum publicarum, quae quidem porticus dicuntur, versantur et latent et accubitorum ordinem vel adulatorum vel ut verius est dicendum mendicantium obtinent, solentes ad domus honoratorum accedere et celebrare in gratia magna regum clementiam et honorem illustrem et valde beatum, et ipsi ex pauperibus facti sunt divites, et pollentes ex egenis continuitate et magno numero honoratorum sat magnam quotidie pecuniae copiam ab his ferentes. fit enim donum ab omnibus beatis quasi ex symbolis, quam etiam consuetudinem Christi elegantiores dicunt. procedente autem beneficentia ad immensum acervum, etiam ad omnes partes urbes currere et accipere vel hi defatigati sunt, licet lucrum afferret causa ubique adveniendi. immoderati enim labores adducunt sic defatigatos, ut etiam lucrum negligent.

Sed inter cives quidem et milites, qui cum eo et in urbe adessent, talia mire fiebant et hospitaliter agebantur: in pagana autem parte tardabatur beneficium. sed in illos magis praemia extendebantur. Cutulmusii enim Turcae cum multitudine Hunnica Chrysopoli versantes plura bona ut servilem amorem et fidem servantes a rege nacti sunt et principes exercitus eorum (amerades solet hos vocare et se-

τοῦ στρατοῦ αὐτῶν (ἀμηνάδας οἶδε τούτους καλεῖν καὶ σε-
λαρίους ἢ τῶν Τούρκων φωνή) τὴν βασιλίδαν καταλαμβάνον-
τες ἐν δουλικῷ τῷ σχήματι καὶ φρονήματι, τὰς χεῖρας καὶ
τοὺς κόλπους ἐξῆγον πεπλησμένας χρυσῶν καὶ ὑφασμάτων
πολυτελεῶν· καὶ αὐτοῖς τοῖς Κουτουλμουσίοις καθημερινή τις f. 228 v.
ἢ ἐκ τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν καὶ ἀναρίθμητος ἐπίρροια
ἐπεγίνετο· καὶ διὰ τοῦτο τυμπάνων ἤχη καὶ εὐφημία παρὰ
τοῦ φοσσάτου τῶν Τούρκων πολυειδῆς ἐκ Χρυσοπόλεως ἀνε-
πέμπετο. καὶ πανταχόθεν εὐφημῖαι καὶ χάριτες συνεκρο-
τοῦντο καὶ τὴν πόλιν ἐστεφάνουν καὶ τῆς προτέρας ἀνεκτῶντο
στυγνότητος, ὡς ἀνάπλασιν μιμεῖσθαι τὴν τοῦ Θεοσδότου του-
τουὶ βασιλέως ἐπιδημίαν καὶ τὴν μεγαλουργίαν τῆς πράξεως.
τὸ δὲ πάντων θαυμασιώτερον, ὅτι μηδὲ τὸ παλάτιον εὗρεν,
ὃ πρὸ αὐτοῦ κατεῖχεν, ἄσυλον καὶ ἀπόρθητον, ἀλλ' ἀποσεσυ-
λημένον καὶ περιηρημένον τοῖς ὄλοις καὶ παντὸς χρυσοῦ καὶ
ἀργύρου καὶ ὑφάσματος ἐψιλωμένον, παντάπασιν ἐν τῇ συγ-
χύσει τῆς ἐκείνου καταστροφῆς ἀπογυμνωθέν. ὅσα δὲ μᾶλ-
λον εὗρε τοῦ ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν ἀφαιρεθέντος παρὰ τοῦ προ-
βασιλεύσαντος κόσμου καὶ τῶν κειμηλίων περιωσζόμενα, πάντα
0 ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς θείοις σηκοῖς ἀνταπήνεγκε, μὴ δει-
σας ὄλωσ ἀπορίαν, καὶ τῷ καιρῷ τὰ πρόσφορα τῆς χρείας
προσενεγκῶν· ὅπου γὰρ θεὸς τὸ θεραπευόμενον, ἅπαν ἔτε-
ρον ἐν δευτέρῳ ἐτίθειτο.

Ἔτερον δέ, τούτων οὐκ ἔλαττον εἰς ἐγκώμιον. ἐν ταῖς

larios Turcarum lingua) urbem obtinentes servili habitu et animo,
manus et sinus efferebant impleta auro et textis pretiosis: atque ipsis
Cutulmusiis quotidiana e regiis thesauris et innumerabilis accessio fie-
bat: et propterea tympanorum sonus et celebratio a fossato Turcarum
varia Chrysopoli edebatur: et undique celebrationes et grates plaude-
bantur et urbem coronabant, et e priore restituebant tristitia, ita ut
transformationem aequaret dati a deo huius regis adventus et magni-
ficentia actionis. maxime autem mirum, quod ne palatium quidem
invenit, quod ante eum obtinebat integrum et intactum, sed spoliatum
et direptum omnibus, et omni auro et argento et textis orbatum omnino,
in confusione cladis illius denudatum: quae autem invenit ornamentorum
et insignium ex ecclesiis a priore rege detractorum servata,
omnia ecclesiis et divinis templis reddidit, non timens omnino inopiam:
et occasione utilem usum addens. Ubi enim deus cultum omnem alium
secundo loco ponebat.

Alium non minus in laudem: in maritimis litoribus, quae re-

παραλίους ἀκταῖς ταῖς τὴν βασιλίδε περιζωννυούσαις τῶν πόλεων προτειχισμάτια διὰ ξύλων ἐκ χρόνων μακρῶν γενόμενα, καὶ τῇ γείτονι θαλάσση ὅλον περιπλεκόμενα ἢ περιπτυσσόμενα ἢ τοὺς ἐλίγμους αὐτῆς ἀντωθούμενα, καὶ ταῖς καταίρουσιν ὀλκάσι καὶ τοῖς ἐκ γῆς ἐμπόροις εὐμάρειαν πρὸς τὴν στάσιν καὶ τὴν τῶν συναλλαγμάτων σύστασιν παρεχόμενα (σκάλαι τῇ κοινῇ διαλέκτῳ κατονομάζονται) δεσπότας εἶχον καὶ ἄλλους τινάς· ἐπὶ πλεόν δὲ τῶν λοιπῶν δεσποτεῖαν ἐκέκτηντο τὰ τε πτωχοτροφεῖα καὶ νοσοκομεῖα καὶ οἱ λοιποὶ εὐαγεῖς οἴκοι καὶ φροντιστηρίων διάφορα, οὐ μόνον δ' ἐν τῇ βασιλευμένῳ ἄλλὰ καὶ ἐν τισὶ τῶν ἐπινείων αὐτῆς. καὶ ἀπλῶς αἰγιαλοὶ πάντες δεσπότας εἶχον τοὺς ἐξ ἡλείρου δεσπόζοντας κατὰ τὰ πάτρια νόμιμα καὶ τὰς βασιλικὰς διατάξεις, αἱ τε πρόθυρα τῆς θαλάσσης τοῖς παρακεκτημένοις ἐν τῇ γείτονι χέρσῳ παρέχουσι. τούτων ὁ πρὶν βασιλευῶν πάντας τοὺς δεσπότας τῆς κυριότητος ἰταμῶς ἀπεστέρησε, προφάσεις ἐπανατείνας ἐώλους τε καὶ γεγηρακνίας καὶ ὅλον ἐχούσας τὸ ἐνδομυχὸν εὐκατάγνωστον, συνεργουῦντος αὐτῷ θερμότερόν τε καὶ βιαιότερον τοῦ τῆς τῶν Νεοκαισαρέων ἐκκλησίας προβεβλημένου. τυραννικῶς γὰρ μᾶλλον ἢ ἀρχιερατικῶς τὸν ἐμπιστευθέντα τούτῳ θρόνον τῆς τοῦ βασιλικῷ σακελλαρίου προβολῆς διοικῶν, ἐμισήθη τε παρὰ πάντων καὶ διὰ τὰς ἀπηνεστέρους πράξεις ἀπηνεστέρων

2. προτειχίσματα C. 3. περιπλακόμενα C. 12. δεσποτείας C.

ginam urbium cingunt, propugnacula lignis ex longo tempore facta et vicino mari quasi circumvoluta aut circumtecta aut aestus eius repellentia et appellentibus navibus tractoriis et terrestribus mercatoribus facultatem standi et pacta componendi praebentia: scalae communi dialecto vocantur: dominos habebant et alios quosdam: magis autem ceteris dominationem habebant et hospitia pauperum et nosocomia et cetera pia aedificia et monasteria, varia non solum in urbe sed etiam in quibusdam portibus eius.

Atque omnino litora omnia dominationes habebant, e continenti dominos secundum patrios mores et regias constitutiones, quae aditus maris iis, qui possessores sunt in vicina continenti, praebent. horum prior rex omnes dominos potestate impudenter privavit, praetexta extendens decrepita et obsoleta et omnino occulta et vituperabilia, cum auxiliaretur ei calidius et violentius praeses ecclesiae Neocaesareae. tyranni enim magis quam pontificis summi ratione creditum huic thronum praesidii regii sacellarii administrans et odio habitus est ab omnibus et propter crudeliora facta crudeliorum paene periculum subiit inveniendi exitum, repudiatus et a plurimisque collegis munerum et pontificibus summis ut societate eorum indignus, quia terrenis

μικροῦ δεῖν ἐκινδύνευσεν εὐρεῖν τὴν ἀπόβασιν, ἀποκηρυττόμενος
 καὶ παρὰ τῶν πλείστων συλλειτουργῶν καὶ ἀρχιερέων ὡς τῆς f. 229 r.
 μετ' αὐτῶν κοινωνίας ἀνάξιος διὰ τὸ τοῖς κοσμικοῖς προσο-
 μιλεῖν ἀγριώτερον, καὶ θεσμοὺς πατέρων καὶ ἀποστολικοῦς
 5 ἀφαιτεῖν κανόνας, καὶ μυρίαν τῷ βίῳ καὶ τοῖς εὐαγέσις οἰ-
 κοῖς καὶ θεοῖς ἐπιφέρειν τὴν συμφορὰν. καὶ εἰ μὴ κατέ-
 λυσε τὰ τοιαῦτα τούτου ἐγκλήματα ὁ τότε κρατῶν αἰτήσει
 τῇ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ μεγίσταις ταῖς ἀξιώσεσι, καὶ αὐ-
 τὸς φρυγαδίας ἐκ τῆς κοσμικῆς κακοποιίας καὶ τοῦ θρόνου τῶν
 10 λαϊκῶν ἐγεγόνει, κὰν ἔκειτο καθρημένος καὶ σπύλῳ ἀτιμίας
 καταχραίνόμενος. ἀλλὰ καὶ ὡς οὐκ ἤνεγκε τὸ πῦρ ὁ κηρὸς·
 καὶ τοῦ φιλοχρίστου βασιλέως ἐπιδημήσαντος φρίκη θανάτου
 καὶ διάλυσις τῆς ζωῆς αὐτῷ ἐπεγένετο, περὶ τὸ τοῦ Πόντου
 στόμα, ἔνθα τι φρούριον ἔστιν ἀτίμων ἀνδρῶν κακὸν ἐντά-
 15 φιον, τὴν ἐκέισε καταστροφὴν κομισάμενος, ὡς καὶ τὴν κόνιν
 αὐτοῦ ἀντὶ ἐπιτυμβίων χοῶν τοῖς λίθοις ἀτιμασθῆναι τῶν
 μισούντων αὐτοῦ τὸ κακῶδες. ἀλλ' ὁ φιλόχριστος οὕτωσὶ
 βασιλεύς, πόρρω τὴν τοῦ πρώην βασιλεύσαντος μικρολογίαν
 ἐκτιναξάμενος, καὶ δεῖν ἀποδεδόσθαι τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ
 20 ἐπειπῶν, καὶ μηδεμίαν φειδῶ τοῦ δημοσίου καὶ τῆς κατεπει-
 γούσης χρείας προσφόρως θέμενος, ὃ καὶ ἀξιεπαινώτατον
 πολλῆς τῆς ἐκ τούτων ἐνορωμένης προσόδου, ἀποκαθιστᾷ τὰς
 τοιαύτας παραλίους σκάλας τοῖς πρώην δεσπόταις, ἐξ ὧν
 ἀπεσπᾶσθησαν, καὶ χρυσοβούλλῳ γρυφῇ τὸ ἀμετάθετον καὶ
 25 ἀπερικτύπητον τούτων αὐτοῖς ἐμπεδοῖ, καὶ γίνεται πᾶσι βοή-

se coniungebat furiosius et leges patrum atque apostolorum tollebat
 canones, et ingens vitae et piis aedificiis et divinis afferebat malum:
 atque nisi solvisset talia huius probra qui tum dominabatur rogando
 sacerdotes summos et maximis dignitatibus, et ipse exsul terrenaе pra-
 vitatis et throni laici factus esset, et iaceret sublatus et saxo ignomi-
 niae inquinatus: sed vel sic non tulit ignem cera: atque cum Christi
 amans rex adveniret, horror mortis et dissolutio vitae ei accidit, cum
 circa maris ora, ubi castellum aliquod est turpium hominum commune
 sepulcrum, obitum ferret: ita ut etiam cinis eius pro inferiis lapidi-
 bus deonestatus sit eorum, qui eius pravitatem odissent. sed Christi
 amans hic rex, longe superioris regis humilitatem excutiens, et oportere
 reddi quae dei essent, deo pronuntians neque ullam parsimoniam
 aerarii et prementis usus ufitem putans, id quod etiam maxime laude
 dignum, cum magnus ex his appareret reditus, restituit has maritimas
 scalas prioribus dominis, quibus demtae erant, et imperatoriis literis

Θός καὶ ἀντιλήπτωρ, καὶ οὐ μόνον βασιλεὺς ἀλλὰ καὶ πατὴρ ἀγαθός· ἀνίγνευε γὰρ διὰ παντὸς καὶ φροντίδα μεγίστη ἐτίθετο τὸ ἅπαν ἐξᾶραι ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς ἀδίκημα καὶ ἀνόμημα.

Τέλος δὲ τῶν βασιλικῶν εὐεργετημάτων καὶ διαδόσεων οὔτε κόρος τὸ σύνολον ἦν, οὔτ' εἰπεῖν αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ παρ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα ἐνίοτε προφερόμενον, ὅτε μὴ εὐεργετήσας ἔτυχε, τὸ "σήμερον οὐκ ἐβασίλευσα." πᾶσα γὰρ ἡμέρα παντὸς δωρηματος τελείου καὶ παροχῆς ἀφθόνου τούτου ἔχει παροχέα καὶ ἀφθονώτατον πρῦτανιν· καὶ¹⁰ διὰ πάσης ἀφορμῆς ἐχώρει ἐφ' ᾧ μηδένα τῆς ἐκ τούτου εὐποιίας ἀπολειφθῆναι ἀπείρατον. ἐπῆνει γὰρ καὶ τὸν τοξότην ὡς εὐστόχως βάλλοντα καὶ τὸ βέλος ἐπὶ σκοποῦ συντιθέμενον, καὶ τὸν λογχίτην ὡς ἀκραιφνέστατον διαδορατίζοντα καὶ τὴν λόγχην εὐθυβόλως ἐπισυστρέφοντα, καὶ τὸν¹⁵ ἵπποτην ὡς τοῖς νότοις τοῦ ἵππου ὑπερμαίως ἐπικαθήμενον ἐν τῷ θεῖν, καὶ τὸν ὀπλίτην στρατιώτην ἐν ἅπασι, καὶ τὸν ψιλὸν καὶ ἀπέριτον ὡς εὐτολμίας μαρτυρίαν εἰσάγοντα καὶ τῇ διώξει τὸ θῆραμα προκαταλαμβάνοντα, καὶ τὸν σοφὸν ὡς μεμνημένον τὰ κρείττονα. ἤλξει δὲ καὶ αὐτὸν τὸν ἄσοφον²⁰

l. 229 v. ἢ καὶ ἄφρονα ὡς ἐκπτώτον τοῦ βελτιόνος. φρόνιμον ὑπερηρέν ὡς εὐβουλίας δοκιμώτατον ὄργανον, τὸν τε μετεωρολόγον

7. προσφερόμενοι C.
μον C.

17. ἐν ὄπλοις?

21. τὸν δὲ φρόνι-

immutabilem et inturbatam harum possessionem iis confirmat et fit omnibus adiutor et socius, neque solum rex sed etiam pater bonus. indagabat enim omnino et curam maximam instituebat, ut omnem tolleret e conspectu terrae iniuriam et legum neglectionem.

Finis autem regionum beneficiorum et largitionum neque satietas omnino erat, neque dicere ei promptum erat, quod ab Alexandro Macedone nonnunquam proferebatur, quando nullum beneficium peregerat: „hodie non regnavi:“ omnis enim dies omnis doni perfecti et largitionis benignae hunc habet largitorem et benignissimum principem; atque omni impetu eo procedebat, ut nemo beneficentiae huius relinqueretur expertus: laudabat enim et sagittarium ut scienter iacientem et iaculum ad finem componentem, et hastatum ut integerrime certantem et hastam ex adverso vertentem, et equitem ut tergo equi intrepide insidentem in currendo, et gravis armaturae militem in omnibus, et levis armaturae militem et simplicem ut audaciae testimonium proferentem et persecutione rem petitam occupantem, et sapientem ut initiatum melioribus, miserabatur autem et ipsum insipientem vel etiam

ἐν φιλοσόφοις ὡς ὑπερναβαίνοντα τὰ προσεχῶς καθορώμενα, καὶ τὸν διαλεκτικὸν ὅτι διαιρετικῶς ἐπιβάλλει τοῖς πράγμασι καὶ τὸ πρόσφορον ἀπονέμει τῇ τῶν ὑποκειμένων συνουσίᾳ πραγμάτων, καὶ τὸν ἥνιοχοῦντα ἐν ἵππικοῖς ὅτι τεσσάρων, 5 ἵππων ἥνιοχείαν καὶ διακυβέρνησιν ἀποδείκνυσιν, καὶ τὸν δρομέα διὰ τὸ τάχος. καὶ τὸν ἀργὸν τῆς ἀργίας συμπαθῶς κατακτιζέτο, καὶ τῆς εὐεργεσίας οὐκ ἐδείκνυεν ἄμοιρον. εἶπω τι μείζον; καὶ μέχρι βαναύσων τεχνῶν τὴν ἀγαθοεργίαν ἐφήπλωσεν, ὅτι κακείνοι τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς ἀνθρώποις δια- 10 κονοῦσι τὰ χρήσιμα. καὶ ἁπλῶς θεία τις ἐν τῷδε τῷ βασιλεῖ περιηχέτο ἐπίβασις καὶ λόγον ἀνθρώπινον νικῶσα προμήθεια.

Οἶομαι δὲ ὡς τινὲς τῶν ἀκροατῶν λογισμῷ τινὶ προσπαλαίσουσιν, ἐγκωμιαστικῶς ταῦτα καὶ μὴ διηγηματικῶς συ- 15 γραφῆναι μοι, εὐνοίᾳ δῆθεν τῇ πρὸς τὸν κρατοῦντα δουλεύοντι καθότι καὶ τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι τὸ τιμᾶν καὶ δωρεαῖς ἀμείβεσθαι τὴν τῶν ὑπηκόων πίστιν περιεγίγνετο. εἰ τοῦτο δὲ ἐνοήσαιεν, οὐκ ἂν διανοηθεῖεν καλῶς. τὸ μὲν γὰρ καὶ τοὺς πρώην βασιλεύσαντας εὐνοεῖν τοῖς ὑπηκόοις καὶ παρέχειν εὐεργεσίας οὐδ' αὐτὸς ἀπαναίνομαι, καὶ πολλάκις, ἐν οἷς περὶ 20 αὐτῶν γέγραφα, τὴν μνήμην τῆς αὐτῶν περιέλαβον πράξεως· τὸ δ' ἐπὶ τῷ Βοτανιάτῃ ἐν ταῖς τιμαῖς καὶ τοῖς τῶν δωρη-

15. δουλεύοντα C.

stultum ut expertem meliorum: prudentem efferebat ut consilii spectatissimum instrumentum, et astronomum inter philosophos ut excedentem quae prope apparent, et dialecticum, quia dividendo aggreditur res et accommodatum tribuit potestati comprehensarum rerum, et moderatorem equorum, quia quattuor equorum moderationem et gubernationem ostendit, et cursorem propter celeritatem, atque desidem propter desidia misericordia miserabatur neque beneficii ostendebat expertem. dicam quid maius: etiam usque ad manuum opera beneficentiam extendit, quia etiam illi civitati et hominibus tractant utilia. atque omnino divina quaedam in hoc rege sonabat elatio et rationem hominum superans consilium.

Puto autem, fore ut nonnulli lectores ratiocinatione quadam reluctentur, laudationis modo haec neque narrationis conscripta esse a me, benevolentiae scilicet erga imperatorem inservientia, quod etiam ceteris regibus ornare et donis mutare subiectorum fidem usitatum fuerit: sed si hoc cogitabunt, fortasse non recte sentient: etenim etiam superiores reges favisse subiectis et praeuisse beneficia ne ipse quidem infitias eo: atque saepe in iis, quae de his scripsi, mentionem eorum feci actionis: Botaniatae autem in honoribus et donorum lar-

μάτων χάρισμασι καὶ τῇ πηγῇ τοῦ ἔλεους εὐδόκιμον καὶ ὑπέρ-
 τερον καὶ λόγου παντὸς ἀνώτερον, τοῦτο ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀλη-
 θείας ἀνυποκρίτως ἔξαιρω, καὶ τοῦτο διὰ σπουδῆς πεποιήμαι
 πᾶσι παραστήσαι κατὰδῆλον, καὶ ταῖς μετέπειτα γενεαῖς δι'
 ἀναγνώσεως καὶ μνήμης ὡς ὑπόδειγμα κάλλιστον ἀπαθανα-
 5 τίσσθαι, καὶ τὸν οὕτω καλῶς καὶ ἰσοθέως τὰ τῆς βασιλείας
 διιδύοντα πράγματα πάντων ἀποδείξαι φιλανθρωπότερόν τε
 καὶ εὐεργετικώτερον καὶ φιλοθεΐας ἀνάμεστον καὶ ἀσύγκριτον
 τοῖς πρὸ αὐτοῦ βασιλεύσασιν, ὅτι ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμά-
 των στενοχωρία πάντας τοὺς ἐν τῷ πλατυσμῷ κρατοῦντας τῆς 10
 βασιλείας διαφερόντως ὑπερηκόντισε. καὶ γὰρ καὶ τὰς ἐπι-
 στήμας καὶ τέχνας ἢ ψυχικὰς ἀρετὰς πολλοὶ μὲν τῶν ἀνθρώ-
 πων μετέρχονται καὶ δεικνύουσιν, ἐκείνων δὲ τὰ βραβεῖα εἰσι
 καὶ οἱ τῶν ἐγκωμίων στέφανοι πλέκονται, τῶν τοὺς λοιποὺς
 ὑπερβαλλόντων τῷ ἀπαραμίλλῳ καὶ ὑπερφουεστάτῳ τῆς πρά- 15
 ξεως. ὁ γὰρ τοιοῦτος βασιλεὺς καὶ τι ἐξοχώτερόν εἶχε καὶ
 τῶν τῆς βασιλείας παρασῆμων μεγαλειότερον· εἰ γὰρ τις
 εἶδε τὸν ἐπὶ τοῖς ὄφρυσιν αὐτοῦ κατὰ τὸ μέτωπον τόπον,
 σταυρικὸν σημεῖον αὐτοφυὲς ἑώρα τῇ κοιλότητι τῶν ἐγκαρ-
 σίων μερῶν ἀποτελούμενον ἀκριβῶς, ὡς τροπαιοφόρον τοῦτον 20
 εἶξ ἔργων αὐτῶν καὶ σημειοφόρον ἐκ θεΐας πλαστοουργίας γνω-
 ρίσσθαι. διὸ δὴ καὶ πάντες οἱ ἀντικείμενοι καὶ μὴ πειθαρχ-
 οῦντες αὐτῷ καὶ δουλικῶς προσκυνοῦντες ἰσχυρῶς τῇ τούτου
 ῥομφαίᾳ καὶ τοῖς στρατοπέδοις κατέπεσον, οἱ δὲ καὶ αὐτε-
 πάγγελτοι τὴν δουλείαν ἠσπάσαντο. εὖρε γὰρ τὴν Ῥωμαίων

gitionibus et fonte misericordiae gloriosam et altiore et sermone
 omni superiore rationem ex ipsa veritate sine simulatione effero:
 atque hanc studui omnibus apponere claram, et posteris aetatibus le-
 ctione et memoria et exemplum pulcherrimum immortalem reddere,
 atque eum, qui tam pulchre et divine regnum administrat, omnibus
 ostendere humaniorem et beneficentiorum et pietate plenum atque in-
 comparabilem prioribus regibus: quia in talibus rerum angustiis omnes
 in amplitudine regni imperantes valde superavit: etenim et literas et
 artes vel animi virtutes multi homines assequi student et ostendunt:
 illorum autem praemia sunt et laudum coronae plectuntur, qui reli-
 quos superant incomparabili et maxime ingenti actione. talis enim rex
 vel praecellens quid et in regni insignibus magnificentius habebat.
 si quis enim conspiceret locum palpebrarum eius in fronte, crucis si-
 gnum naturale videbat recessu cavo obliquarum partium absolutum ac-
 curate, ita ut tropaea ferens hic ex operibus suis et signifer et di-
 vina clientela cognosceretur: quomobrem etiam omnes adversarii et

ἀρχὴν πολλοῖς τυράννοις περιαντλουμένην κατὰ τε τὴν εἰώαν
 καὶ τὴν ἐσπέραν. ἔτι δὲ τῆς τούτων φλεγμαινούσης ἀποστα- f. 230 r.
 σίας, καὶ δαπάνης οὔτι μικρᾶς ἀλλὰ πολυόλβου καὶ μυριο-
 ταλάντου δαψιλίαν τῶν πραγμάτων ἐπιζητούντων ἐπὶ τε τοῖς
 5 στρατιωτικοῖς ὄψωνίοις καὶ ταῖς ἄλλαις τῶν καιρῶν ἀφορμαῖς
 καὶ προφάσεσιν, οὐ πρὸς τὸ μέγεθος τούτων καὶ τὴν τσαυ-
 τὴν χρεῖαν ἐπέβλεψε καὶ σμικρολογίας δεινότητι ἑαυτὸν ἐπι-
 δέδωκεν, ἀλλ' ἐν πλάτει καρδίας καὶ πίστεως τὸ πλάτος ἐπι-
 τείνων τῆς πρὸς τὸ θεῖον εὐαρεστήσεως χρεῶν ἀποκοπᾶς τῷ
 10 δῆμῳ παντὶ καὶ τοῖς ἐν τέλει νομοθετεῖ. καὶ τίθησι τὸ δόγμα
 οὐκ ἐπὶ ῥητοῖς τισὶ χρόνοις, ὥσπερ ἔνιοι τῶν πρὸ τοῦ βασι-
 λέων ἐπιταφίους ἡμέραις εἰργάσαντο, καὶ καταλιμπάνει χρό-
 νους τινὰς εἰς τὰ ἔμπροσθεν τοῖς τοῦ δημοσίου συνηγόροις
 καὶ πράκτορσιν ἔσομένους ἐντρύφημα καὶ τῷ δημοσίῳ πρό-
 15 φασιν ἀφελείας καὶ ἀπαιτήσεως, ὡς ἂν οἱ μὲν χροσιώτεροι
 χρεῶσται τοῦ δημοσίου τὰς ἀφεισίμους ἐορτὰς ἐορτάζωσιν, οἱ
 δὲ νεώτεροι πρὸς τὴν ἀποτυχίαν ἐπιστυγγάζωσι καὶ φθόνον
 λαβὴν ἔχωσι τὴν τῶν ἐλευθερωθέντων ὑπόθεσιν· ἀλλὰ πάν-
 των ὁμοῦ τῶν χρόνων μέχρι τῆς αὐτοῦ ἀναρρήσεως, καὶ μι-
 20 κρόν τι πρὸς, τὰς ὀφειλὰς προορίζοντας ἀπέτεμε, καὶ συμπα-
 θείας πάντας καθαρωτάτης ἤξιωσε, χρυσοβούλλῳ λόγῳ χρυ-
 σοῦν ἐπιπλέξας δεσμόν, κωλυτικὸν δι' ὄλον τοῦ τῶν ὀφλημά-
 των βαδίσματος, προσανελὼν ἐν τούτῳ καὶ τὸ χάριν σχιδευ-

13. βασιλέως C.

qui non obedirent ei et servorum instar adorarent, valde huius gladio
 et exercitibus ceciderunt: alii autem vel. sua sponte servitutem am-
 plexi sunt. invenit enim Romanorum imperium multis tyrannis cir-
 cumfusum et in oriente et in occidente: cum autem etiamtum horum
 flagraret seditio et sumtus non parvi sed divitis et multorum talento-
 rum copiam res postularent in militaribus stipendiis et ceteris tempo-
 rum causis et occasionibus, non ad magnitudinem harum et tantum usum
 spectavit et parsimoniae molestiis se dedit, sed iu latitudine cordis et
 fidei latitudinem intendens pietatis dei, tabulas novas populo universo
 et magistratibus sancit et constituit decretum non certis quibusdam
 annis, sicut nonnulli priores reges diebus funeris fecerant, et relin-
 quit annos quosdam priores aerarii patronis et exactoribus delicias, et
 aerario occasionem utilitatis et exactionis, ut diuturniores debitores
 aerarii liberationis festa celebrarent, iuniores malo dolerent et invi-
 diae occasionem haberent liberatorum argumentum: sed omnium si-
 mul annorum usque ad suam renuntiationem et paulum debita fundi-
 tus abscidit, et misericordia omnes purissima dignatus est, impèratoris
 literis aureum implectens vinculum impedimenti per totum debitorum

μοῦ διασεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀνωφελὲς αὐτοῖς τίθεσθαι τὸ τῆς ἐλευθερίας διάταγμα. ἤδει γὰρ τοῦτο τὸ ἔργον ἐπὶ τοῦ Δούκα πολλοὺς διαλωβησάμενον καὶ τὴν μερικὴν τῶν χρῆνων ἐλευθερίαν ἀνελεύθερον τοῖς πολλοῖς ἐργασάμενον. ἔστησεν οὖν ἐντεῦθεν πᾶσι τοῖς πολιτενομένοις καὶ πανταχῆ 5 γῆς κατοικοῦσι Ῥωμαίοις τὸν φόβον τῶν ὀφλημάτων, καὶ τῷ ὄντι ἐλευθέρους τούτου ὁ βασιλεὺς καὶ πόλιτας Ῥωμαίων εἰργάσατο, οὗ χρῆσοῦν δακτύλιον αὐτοῖς παρασχὼν ἢ ῥάπισμα κατὰ κόρρης, ὡς τοῖς ἐλευθερουμένοις τὸ πρόσθεν ἐγένετο, ἀλλὰ χρυσοῦ πηγᾶς καὶ ταλάντων πλημύρας αὐτοῖς 10 ἀποχαριζόμενος, καὶ τὸ τοῦ πρὶν βίου ἀβίωτον εὐδαιμον τοῦτοις καὶ μακάριον εἰς τὸ ἕξῃς ἐργαζόμενος.

Οὕτως οὖν εὐσεβείας καὶ θεοφιλείας ἔχοντας αὐτοῦ, καὶ εὐψυχίας μεγίστης καὶ μεγαλοουργίας ἀντεχομένου, ἔδει μὴ ἐκ χειρὸς κυρίου πολλαπλασίας τὰς ἀντιδόσεις λαβεῖν, καὶ 15 μέχρι πολλοῦ τοὺς τυράννους καὶ τυραννόφρονας καὶ ἀλάστορας ἀντερίζειν αὐτῷ καὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητεῖν, καὶ πού τοῦτο θεοῦ ἦν τοῦ δικαία ψῆφῳ τὸ πᾶν διυθύνοντος καὶ τῷ τοῦ ἔλεου μέτρῳ ἀντιμετροῦντος τὸν ἔλεον. οὐκ οὖν οὐδ' ἡ θεία ψῆφος τὴν ἀπόφασιν ἀνεβάλετο, καὶ τὸν Βρυέννιον 20 βασιλειῶντα κατὰ τὴν Μακεδονικὴν ἐν Ἀδριανουπόλει, καὶ τὴν Βριαρῆως ἰσχὺν ἀγερῶχοῦντα καὶ ἐγκανχῶμενον, καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δευτερεῖα φέρειν καὶ ὑπεῖκειν μὴ ἀνεχόμενον, ὑπὸ

9. κόρης C.

gradum, praeterea prohibens iis, quominus propter vexarentur homines irritumque iis redderetur libertatis decretum: noverat enim hanc rem sub Duca multos vexasse et partitam annorum libertatem irritam plurimis reddidisse. sedavit igitur inde omnibus civibus et ubique habitantibus Romanis metum debitorum: et revera liberos rex et cives Romanos reddidit, non aureum anulum iis praebens vel colaphum, ut liberatis antea accidit, sed auri fontes et talentorum abundantes iis donans, et priorem vitam minime vitalem felicem his et beatam in posterum reddens.

Sic igitur cum pietatem et dei amorem teneret is et virtuti maximae et magnificentiae studeret, oportebat eum non e manu domini multiplices mutationes accipere, et diu tyrannos et tyrannorum assecclas et scelestos adversarii ei et de regno certare: atque quomodo hoc dei erat, qui iusto suffragio universa gubernat et misericordiae metro metitur misericordiam: nec divina vox responsum differebat, et Bryennium, qui regnum affectabat Macedoniae Adrianopoli et Briarei robur iactabat ostentabatque neque regi secundas partes agere et ce-

χεῖρα τούτου πολέμῳ κραταιοτέρῳ πεποιήκεν, οὐδὲν τοῦ βα-
 σιλέως πρότερον δεινὸν κατ' αὐτοῦ μελετήσαντος καὶ τῆς τοῦ
 εὐ ζῆν ἐκείνῳ ἀφορμῆς καὶ σωτηρίας φθονήσαντος, ἀλλὰ f. 230 v.
 προκαταλαβόντος τὴν ἐκείνου θηριωδίαν φιλανθρωπία, καὶ
 5 πρέσβεις ἐκπέμψαντος τὴν εἰρήνην διακηρυκνομένους αὐτῷ,
 καὶ ἀντάλλαγμα ταύτης τὴν Καίσαρος τύχην προφέροντας,
 ἵνα μὴ τὸ σχῆμα τῶν πεδύλων καὶ τῆς ἄλλης περιβολῆς
 ἐναλλαγὴν τινα δέξεται. ἐπεκύρου δὲ τούτου καὶ τὰς τιμὰς
 αἷς τοὺς συναραμένους αὐτῷ τετίμηκε, καὶ ἀμνηστίαν τῶν πε-
 10 πραγμένων κακῶν περιποιεῖτο, καὶ πᾶν θυμῆρες αὐτῷ δια-
 πράσασθαι καθυπισχεῖτο ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἄτεγκτος ἦν καὶ
 ἀτεράμων καὶ ὑπερήφανος, καὶ τῆς βασιλείας μὴ ἀφιστάμε-
 νος πολλὰς ἀπειλὰς καὶ θυμοφθόρους ἐπιστολάς ἀντεπῆγε,
 καὶ Χριστιανικοῖς αἵμασι κρῖναι τὴν ἀμφισβήτησιν ἤθελε, καὶ
 15 σαρκῖν ἀνθρωπίναις κόσμον ἑαυτῷ περιποιῆσαι βασιλεῖον, καὶ
 πᾶσαν τὴν κτίσιν περιδουῆσαι ἢ δεύτερος φανῆναι τοῦ εὐγε-
 νεστάτου βασιλέως καὶ γενναιοτάτου ἤρειτο καὶ διεσπούδαζεν,
 ὄπλα καὶ μάχας εὐτρεπίζων, καὶ τοῖς πολίταις χαλεπὰς ἀπο-
 ταμιευόμενος ἀμοιβὰς, καὶ ἅπαν ἀνατρέψαι τὸ Ῥωμαϊκὸν βαρ-
 20 βαρικῶς λογιζόμενος· διὸ καὶ πάλιν ὁ γαληνότατος βασιλεύς,
 καὶ ὄντως μαθητῆς τοῦ τὴν εἰρήνην βραβεύοντος βασιλέως
 καὶ βασιλευσὶ τὸ κράτος παρέχοντος, δευτέραν πρεσβείαν ἐξέ-
 πεμψε, παραινῶν αὐτῷ τὸ συμφέρον φρονῆσαι. καὶ μὴ ἐξ

dere sustinebat, in manum huius bello violentiore redegit, cum nihil
 rex antea immane in eum meditatus esset vel beatae vitae ei occa-
 sionem et salutem invidisset, sed praevertisset illius immanitatem hu-
 manitate, et legatos misisset pacem nuntiaturos ei et pretium huius
 fortunam Caesaris proponentes, ne habitum calceorum et ceteri amicitus
 mutationem ullam acciperet: confirmabat autem huius etiam honores,
 quibus socios suos honoraverat, et oblivionem factorum malorum pro-
 ponebat, et omnia grata se ei perfecturum promittebat rex. ille au-
 tem inexorabilis erat et durus et superbus neque a regno desistens
 multas et acerbas epistolas opponebat, et Christianorum sanguine de-
 cernere controversiam volebat, et carne hominum ornatum sibi com-
 parare regium et totam sedem eruere quam secundus apparere ab il-
 lustrissimo rege et nobillissimo malebat studebatque, arma et pugnas
 curans et civibus difficiles recondens poenas, et universum evertere
 Romanorum imperium barbaramente meditans: quamobrem etiam rursus pa-
 catissimus rex et revera discipulus regis, qui pacem administrat et
 regibus potentiam praebet, alteram legationem misit, admonens eum,
 ut utile cogitaret neve imprudentia laberetur in aptissimis. erat au-

ἀπονοίας σφαλῆναι περὶ τὰ καιριώτατα. ἦν δὲ ὁ Βρυέννιος ἐκεῖνος ὁ φουσῶν τὰ μεγάλαυχα καὶ κινῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ἀπειλῶν. ἀμέλει τοι καὶ καταστρατηγηθεὶς τῷ θυμῷ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἔξεις σὺν πολλῇ τῇ βοῇ καὶ ἐξάλματι, καὶ τὰς δυνάμεις ἐκτάξας κατὰ τοῦ βασιλέως θυμομα-⁵χῶν ἐπορεύετο. ἀκούσας δὲ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς τῆς ἀβουλίας αὐτὸν ἐταλάνιζε καὶ τοῦ πάθους ᾤκτειρε, καὶ ὡς μεμηγῶτι καὶ κορυβαντιῶντι σαφῶς φάρμακον ἐπῆγες τῆς νόσου ἀλεξητήριον. τί δὲ τοῦτο ἦν; τρίτη πρεσβεία τὴν ὁρμὴν τοῦ πολέμου ἀπείργουσα. πέπομφε γὰρ ἓνα τῶν πιστοτάτων¹⁰ αὐτῷ, καὶ εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι πεπαιδευμένον, καὶ πέλραν ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐκ πλείονος ἔχοντα, Ῥωμανὸν πρωτοπρόεδρον καὶ μέγαν ἑταιρειάρχην. ὃς καὶ ἀφικνούμενος πρὸς τὸν τύραννον οὐκ εὐθὺς ἐδέχθη ὡς ἐκ βασιλέως ἀποστελλόμενος καὶ λόγον ἠξιῶθη κατὰ τὸ σύνθηρες τοῖς στρατενομένοις περὶ τὰς¹⁵ ὑπαιθρους σκηνάς, ἀλλ' ἐκ διαστήματος ἡμέρας τοῦ πρόσω βαδίζειν κωλυθεὶς μεθ' ἡμέρας τινὰς μετεπέμφθη πρὸς τὴν ἐρώτησιν. ἔξωθεν δὲ δεξάμενος τοῦτον ἔφιππος ὁ Βρυέννιος πεζὸν εἶδεν, ἐν ἀκάνθαις ἰστάμενον καὶ παρὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν κατειρωνευόμενον. μηκέτι δὲ τὰς συνθήκας δεξάμενος²⁰ ἀτίμως τοῦτον ἀπέπεμψεν, ὅπερ οὐδ' εἰς ἐθνάρχου τῶν εὐτελεστέρων πρόσβυν νόμος τοῖς ἀληθῶς βασιλεῦσι ποιεῖν· ἱερὸν γὰρ σῶμα ὁ πρέσβυς λελόγισται, οἷα σοῖς ἀντιθέτοις, μεσίτης

tem Bryennius ille qui spiraret superba et movere terram. et mare minaretur: tamen victus animo Adrianopoli egreditur cum multo clamore et saltu, atque vires instruens contra regem fortiter proficisceretur: audiens autem haec rex propter inconsiderantiam et perturbationem eum miserabatur atque ut furenti et certe perturbato Corybantum instar remedium adhibebat morbum arcens. quid hoc erat? tertia legatio impetum belli retinens. misit enim quandam fidissimorum et ad dicendum audiendumque educatum et experientiam in talibus maxime habentem Romanum primum praesidem et magnum factionis ducem: qui quidem adveniens ad tyrannum, non statim acceptus est, ut a rege missus, neque colloquio dignus est habitus ex more militantium circa aperta tentoria, sed e spatio diei quominus procederet impeditus, diebus nonnullis post arcessitus est ad interrogationem. extrinsecus autem accipiens hunc eques Bryennius peditem vidit in sentibus stantem, et ab iis qui circa eum erant, delusum: neque iam pacta accipiens turpiter hunc dimisit: id quod ne in villioris quidem principis legatum committendi mos est vere regnantibus: sanctum enim corpus legatus habetur, tanquam medius inter oppositos, et pacem ferens et

γινόμενος καὶ τὴν εἰρήνην διαπορθμεύων καὶ πολλὰ τῶν ἀμ-
 φισβητημάτων ὡς ἐπίπαν καταπραυνῶν καὶ πολεμικὰς περι-
 στάσεις ἀποσοβῶν· ἔπεσε δὲ τηρικαῦτα ἐξ αὐτομάτου ἢ τοῦ
 Βρυεννίου σκηπῆ, τοῦ ὀρόφου ταύτης παραλυθέντος κυκλόθεν
 5 ἀοράτοις χερσίν. ὅπερ κακαστροφῆς αὐτοῦ σύμβολον ἀψευ-
 δὲς τοῖς συνετοῖς διεγνώσθη, ἐπεὶ καὶ πρὸ τινῶν ἡμερῶν ἐπ-
 λειψις τῆς σελήνης γεγωναῖα τὴν πτώσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὴ κα-
 τεμήνυσε· τεκμαίρειν γὰρ τὴν σελήνην εἰς τοὺς ἀποστάτας f. 231 v.
 οἱ περὶ τὰς τῶν φωστήρων δινήσεις δεινοὶ καὶ μαθηματικοὶ
 10 λέγουσι, καὶ τὸ πάθος ταύτης πάθος τοῦ ἀποστατούντος προ-
 καταγγέλλειν.

Ἐπανελθόντος δὲ τοῦ τοιούτου πρέσβεως, καταγέλασας
 ὁ βασιλεὺς τῆς τοῦ Βρυεννίου θρυσότητος ἔργων πολεμικῶν
 καὶ στρατηγημάτων ἐπιμελῶς εἶχετο, καὶ τὴν τοῦ τυράννου
 15 κατάλυσιν εὐθαρσῶς προηγόρευεν ἐκ τῆς ἄνω ῥοπῆς καὶ βου-
 λῆς καὶ τῆς ἰδίας εὐβουλίας καὶ γενναιότητος, τῆς νίκης ἔχων
 ἀψευδῆ τὰ ἐνέχυρα. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τέλει πάντες δι' ὀργῆς
 ἐποίησαντο τὴν τοῦ Βρυεννίου ἀπανθρωπίαν καὶ ἀδιάκριτον
 γνώμην, μὴ διακρίναντος τὴν τε τῶν προγόνων τοῦ βασιλέως
 20 εὐγένειαν καὶ τὴν ἄνωθεν περιλάμπουσαν αὐτοῦ ἐν τοῖς πο-
 λεμικοῖς ἀνδραγαθήμασιν ἀρετὴν καὶ τὰ κατὰ τῶν ἐχθρῶν
 ἀγωνίσματα καὶ παλαίσματα, καὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως
 λαμπρότητα καὶ ὑπεροχὴν ἐν ἀξιώμασι καὶ πολεμικοῖς ἀγω-
 νίσμασι, καὶ τὸ ἀγενὲς τῆς ἑαυτοῦ πατρίας καὶ συγγενείας.

controversias plerumque mitigans et bellica pericula depellens. con-
 cidit autem tum sponte Bryennii tentorium tecto eius dissoluto circa
 manibus non apparentibus: id quod eversionis eius signum infallax
 prudentibus cognoscebatur: cum etiam nonnullis diebus ante defectio
 lunae casum eius et ipsa significasset: spectare enim lunam ad apo-
 statas dicunt qui meatus luminum periti sunt et mathematici, atque
 huius mutationem apostatae mutationem antea nuntiare.

Reverso autem tali legato irridens rex audaciam Bryennii rebus
 bellicis et artibus valde studebat, et tyranni eversionem bono animo
 praedicebat, e supera decisione et voluntate et suo consilio et nobili-
 tate victoriae habens certa pignora. sed etiam magistratus omnes
 irati erant propter Bryennii immanitatem et incertum consilium, cum
 non dignosceret maiorum regis nobilitatem et superne circumlucentem
 eos in bellicis victoriis virtutem et certamina et proelia contra ad-
 versarios instituenda, atque ipsius regis splendorem et excellentiam in
 dignitatibus et bellicis certaminibus et ignobilitatem suae stirpis et co-

ὅτι περ δουκικὰς ἀρχὰς ἔχόντων τῶν Βοτανειᾶτῶν κὰν τῆ δύσει καὶ διαβοήτων ὄντων περὶ τὰ κράτιστα, οἱ τούτου πρόγονα οὐδὲ παρασιτῆναι τούτοις ἠδύναντο καὶ τὰξιν πληρῶσαι ὑπηρετῶν, ἀφανεῖς ὄντες καὶ μηδὲ τοῖς εὐτελεστέροις τῶν ἀξιωματῶν ἐκ τῷ γαμῶν στρατιωτικῷ συνταττόμενοι, οὐδ' ὅτι 5 ἐκ τῆς ἐώας εὐπατριδῆς ὁ βασιλεὺς πέφυκεν, αὐτὸς δ' ἐσπεριος καὶ δυσγενῆς ἐστὶ κατὰ σύγκρισιν· καὶ διὰ τοῦτο κοινῶς αὐτὸν ἀπεκέρυττον ἄπαντες, καὶ ὄρκῳ πληροφορήσαντες μέχρις αἵματος διαγωνίσασθαι κατ' αὐτοῦ τὰ εὐορκα ψηφίσασθαι τῷ ἐπουρανίῳ βασιλεῖ καθικέτευον. 10

Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξαρτύων, καὶ πάντα κατὰ λόγον καὶ τρόπον συνθέσῳς καταρτίζων ἐν τῷ ἀσφαλεῖ, καὶ δυνάμεις Ῥωμαϊκὰς ἐκ Κρήτης συναθροίσας εἰς τὸ πρὸ τῆς πόλεως πεδίον, καὶ Τούρκους διαπεραιωσάμενος καὶ καταριθμήσας τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις, οὓς ὁ πρὸ αὐτοῦ 15 βασιλεὺς ὁ Μιχαὴλ πολλαῖς ἐπαγγελίαις καὶ δώροις ἀμέτροις οὐκ ἠδυνήθη συμπεῖσαι καὶ περαιῶσαι πρὸς τὰ ἐσπερία (ἐπεὶ ἴθοντο γὰρ καὶ ὑπέκλυτον τῷ Βοτανειάτῃ μᾶλλον ἢ ἑαυτοῖς ὡς ἔλκοντι πάντας πρὸς τὸν πόθον αὐτοῦ), ἀρχηγὸν τοῦ πολέμου προχειρίσασθαι διεσκέπτετο. ἱκανώτατος δὲ ὢν συμβαλεῖν 20 τὸ δέον καὶ κατανοήσασθαι ἄνθρωπον ὁ Βοτανειάτης τὸν νοβελλίσιμον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, ὃς τὸν Ῥουσέλιον ἐν τῷ θέματι τῶν Ἀρμενικῶν εὐμηχάνως ἐχειρώσατο καὶ διέσωσεν

gnationis, nimirum, licet ducis imperia haberent Botaniatae in occidente et clari essent in maximis, huius maiores ne astare quidem his potuisse et ordinem explere ministrorum, ignotos neque vilioribus quidem dignitatibus in ordine militari compositos, neque cognoscens ex oriente nobilem regem esse, ipsum autem occidentalem et ignobilem comparatione: atque propterea simul eum repudiabant omnes et iureiurando promittentes se velle usque ad sanguinem certare contra eum, coelestem regem implorabant, ut quae ad iusiurandum apta essent statueret.

Sed rex bellum parans et omnia ex ratione prudentiae instruens tuto et manus Romanas e Creta cogens in campum ante urbem situm et Turcas transducens et annumerans suis militibus, quos quidem qui ante eum regnavit Michael multis promissis et donis immensis non potuerat excitare et transducere ad occidentem (parebant enim et se subiicere Botaniatae magis quam ipsis, ut trahenti omnes ad desiderium sui), ducem belli creare statuebat. aptissimus autem ad constituendas res necessarias et cognoscendum hominem Botaniates nobilissimum Alexium Comnenum, qui Ruselium in provincia Armeniaca prudenter subegit et servavit in regiam, dignum tali imperio iudica-

εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἄξιον τῆς τοιαύτης ἡγεμονίας ἔκρινε, καὶ δομέστικον τοῦτον προχειρισάμενος μετὰ τῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐξαπέστειλεν, νέον μὲν τὴν ἡλικίαν, φρονήσει δὲ καὶ διανοίας σταθιρότητι γεραρόν, καὶ πρὸς μάχας καὶ πολέμους ἔδρατον καὶ ἀπερικτύπητον, καὶ τῇ πρὸς τὸν βασιλεύοντα πίστει θανατηφόρους πληγὰς μὴ δειλιῶντα καὶ ταπεινούμενον. ὃς τὰς δυνάμεις ἀνειληφῶς κατὰ τοῦ Βρυεννίου μετὰ παρασκευῆς καὶ βουλῆς τῆς δεδομένης αὐτῷ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐβάδιξε. καὶ πρὸς τόπον Γαλαβρῦν ἔπονομαζόμενον διαναπαύων τὸν στρατὸν, ἔμαθε παρὰ τῶν σκοπῶν ὡς ὁ Βρυένιος ἐγγίζει πανστρατιῶ, τῆς Μεσῆνης ἀπαναστάς. ὁ δὲ Τοῦρκος ἐξαποστείλας νυκτὸς ἐπιφανῆναι πρὸς ἡμέραν τοῖς ἐναντίοις ἐκέλευσε, καὶ φόβον ἐνσεῖσαι τούτοις καὶ ταραγμὸν ἐκ τῆς σκοπιᾶς φαντάζοντας πόλεμον, καὶ οὕτω κατασεῖσαι μὲν τὰς τῶν ἀντιθέτων ψυχὰς, ταραχὴν δὲ τῷ στρατοπέδῳ ἐμποιῆσαι τούτου ἀνυπόπτως ἔτι βαδίζοντι, καὶ οὕτως ὑποστρέψαι καὶ μὴ πρὸς χεῖρας τούτοις ἐλθεῖν, εἴ τινες δὲ εὐροίεν ἀποσπάδας, τούτοις ὡς ὁ καιρὸς διδοῖ χρήσασθαι. τούτου δὲ γενομένου οἱ μὲν τοῦ Βρυεννίου στρατιῶται ταραχῶν πληθύνοντες τὰς ψυχὰς κατεσπιάσθησαν· οἱ δὲ Τοῦρκοι πολλοὺς ἀποσπάδας καταβαλόντες, κἀν τούτῳ τῷ ἔργῳ τοὺς Βρυεννίτας καταμοχλεύσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς τὸν ἴδιον στρατὸν, τὸν πόλεμον ἐγγίζειν αὐτῷ καταγγέλλοντες. ὁ δὲ διαταξάμενος τὰ προσήκοντα, καὶ πάντας παραγγελίας στρατηγικαῖς

bat, et domesticum hunc creans cum eius exercitibus misit, iuvenem quidem aetate, prudentia autem et animi constantia venerabilem et ad pugnas et bella immotum et invictum neque fide erga regem mortifera vulnera timentem paventemque: qui quidem manus recipiens contra Bryennium cum apparatu et consilio dato ei a rege procedebat, et apud locum, qui Galabryes vocatur, recreans exercitum audivit a speculatoribus Bryennium appropinquare cum toto exercitu a Mesene profectum: hic autem Turcas mittens noctu, apparere die adversariis iussit, et metum incutere his et turbam e speculis repraesentantes bellum, atque sic percutere adversariorum animos, et turbam exercitui movere sine suspicione adhuc procedenti, atque ita recedere neque ad manus his convenire: sin vero quos invenirent dissipatos, his, ut tempus permitteret, uti. hoc autem facto Bryennii milites turba impleti in animis dissipati sunt: Turcae autem postquam multos dissipatos occuparunt et in hoc opere Bryennitas depulerunt, recesserunt ad suum exercitum, bellum appropinquare ei nuntiantes. is autem imperans quae apta erant, et omnes promissis imperatoriis confirmans et

κατασφαλισάμενος, καὶ τὸν τόπον τοῦ πολέμου τόπον ζωῆς ἢ τάφου γενέσθαι τούτοις βεβαιότερον παρεγγυησάμενος, καὶ παρὰ τῶν στρατιωτῶν λυθῶν τὰ πιστά, καὶ ἄγειν αὐτοὺς κατὰ τοῦ τυράννου μετὰ προθυμίας ἀκηκώς, συντεταγμένη ἔχων τὴν στρατιάν ἐπορεύετο. φωνεῖτων δὲ τῶν σημείων ἀμφοῖν, καὶ τὸ ἐνυάλιον ἀλαλαξάντων ἑκατέρων, πόλεμος συνέστη κατ' ἐξέχου καὶ ἐπίδοξος. οἱ μὲν γὰρ τοῦ βασιλέως θράσει καὶ προθυμίᾳ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων περιεφρόνουν καὶ ἐν δευτέρῳ ἐτίθεντο· οἱ δὲ περὶ τὸν Βρυέννιον πολυπλασίους ὄντες ἐφιλονείκουν ἀνδίστασθαι. καὶ διὰ τοῦτο γέγονε φόβος ἔξ ἀμφοτέρων πολλὸς καὶ φόβος οὔτι μικρὸς. ὡς δὲ τοῦ καιροῦ προϊόντος ἐξαισίον τι χρῆμα ἐδόκουν οἱ τοῦ βασιλέως στρατιώται καὶ λοχαγοί, τοῖς δόρασιν ἐμπίπτοντες τῶν ἐναντίων καὶ τὰς φάλαγγας αὐτῶν διακόπτοντες, ἤρξαντο πάσχειν ἀκείνοι τὰς ψυχὰς καὶ κατὰ μικρὸν ὑπορεῖν, ἐξαιρέτως δὲ τὸ προσὸν αὐτῷ Σανδικόν· εἶχε γὰρ συμμαχῶν Πατρίωνων πλῆθος πολὺ. οἱ καὶ ἐπιστόρμητοι γεγονότες τὰς σπῆρας τῶν Μακεδόνων ἐσκόλευσαν καὶ διηπάσαν. ὡς δ' ἔωρα ὁ Βρυέννιος τῶν ταγματῶν αὐτοῦ τὴν ἦτιαν καὶ τὸ τεθροβημένον καὶ σφαλερόν, τοὺς κρατίστους ἄρας τῶν λόχων καὶ τὰ τῶν ταγματῶν αὐτῷ παρεπόμενα αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὴν ὑπὲρ παντὸς ἀγῶνα προήγειν ᾤρησεν. ὁ δὲ τοῦ βασιλικῆς στρατοπέδου τὴν ἡγεμονίαν ἐπέχων, συντεταγμένως ἔχων ἐν-

ut locus belli locus vitae vel sepulcri esset his firmiter admonens et a militibus accipiens fidem, et proficisci eos contra tyrannum cupide audiens cum instructo exercitu procedebat. cum autem apparet signa amborum et bellicum clamorem sustulissent utrique, bellum exortum est validum et anceps. regii enim audacia et cupiditate multitudinem adversariorum negligebant, et infra ponebant: qui autem circa Bryennium plures erant, certabant resistere, atque propterea fuit caedes ab utrisque multa et metus non parvus: cum autem tempore procedente ingentes viderentur regis milites et duces, in hastas irruentes adversariorum et phalanges eorum percutientes, coeperunt concidere illi animis et paene subterfugere, praecipue autem Scytharum manus, quas ei aderat: habebat enim auxiliantem Patzinacorum multitudinem magnam, qui etiam revertentes tentoria Macedonum spoliarunt et diripuerunt. cum autem videret Bryennius ordinum suorum cladem et turbam et casum, cum optimis profectus partibus et ordinibus eum sequentibus ipse per se certamen omnium conserere contendit. qui autem regii exercitus imperium obtinebat, instructas habens manus huius impetum fortiter reiecit: atque exorto bello cum certarent utrique de-

νᾶμεις, τὴν τούτου προσβολὴν ἰσχυρῶς ἀπεκρούσατο. καὶ
 τρωπιάτας πολέμον, φιλοτιμουμένων ἀμφοτέρων περὶ τῆς νί- f. 232 r.
 κης, καταπληκτικὴ τις συντονία καὶ μάχη γέγονεν. ὡς δ' οἱ
 τοῦ βασιλέως στρατιῶται τὸ καρτερόν καὶ ἀνένδοτον τῆς ἀν-
 δρίας εἰσέφερον, καὶ πληγῶν καὶ θανάτου ἀλογοῦντες ἐδεί-
 κνυντο, καὶ βαλλόμενοι μᾶλλον πλεον κατὰ τοῦ πολεμήτορος
 ἤγχιαινοντο καὶ πλείους τῶν τοῦ Βρυεννίου ἀνήρουν καὶ κα-
 τηγόνοιζον, σύνθημα δούς τοῖς τὸν λόχον ἔχουσι Τούρκοις ὁ
 Κομνηνός, οὓς εἰς καιρὸν ἀπεκρύψατο χρείας, παραβοηθῆ-
 σαι τοῖς οἰκείοις προσέταξεν· οἱ καὶ παρ' ἐλπίδα φανέντες
 ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐπιχυθέντες, καὶ τοῖς το-
 ξεύμασι βάλλοντες ἐκ μέρους τοῦ τὸν λόφον ἐγκάρσιον ἔχον-
 τος, τροπὴν αὐτῶν μετὰ τῶν συμπολεμούντων Ῥωμαίων εἰρ-
 γασαντο. καὶ τρηκαῦτα ἐάλω μὲν ὁ Βρυέννιος ζῶν, οἱ δὲ
 περὶ αὐτὸν διασκεδασθέντες ἡγεμόνος κακοῦ κακίστας εὔρον τὰς
 ἀντιχάριτας· ἔπεσον γὰρ καὶ συχνοί, ἐάλωσαν δὲ οὐχ ἦττονες,
 καὶ μᾶλλον οἱ τῶν ἄλλων προέχοντες. ὁ δὲ Βρυέννιος αἰχμάλωτος
 ἀχθεὶς τῷ παρὰ βασιλέως εἰληφότι τὴν τοῦ πολέμου ἐξουσίαν
 πολλὰ τῆς δυσβουλίας καὶ τῆς ἀνοίας κατεγνωσθή, ὅτι τὸ μέ-
 τρον αὐτοῦ καὶ τὰς πράξεις ἠγνόησε. ταχέως δὲ τῷ βασι-
 λεῖ τοῦτον πέμψας, καὶ τὰ τῆς νίκης εὐαγγέλια διὰ γραφῆς
 συνεξέπεμψεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀσμένως τὴν ἀγγελίαν δεξάμε-
 νος, καὶ τῇ παναχράντῳ δεσποίνῃ καὶ Θεοτόκῳ τὰς προση-
 κούσας ἀπονείμας εὐχαριστηρίας, διὰ ταχέων ἐκπέμπει δη-

victoria, ingens quaedam contentio et pugna fuit. quodcum regis mi-
 lites firmam minimeque remissam virtutem inducerent et vulnera mor-
 temque contemnentes apparerent, et icti etiam magis contra bellato-
 rem contenderent et complures milites Bryennii tollerent et peterent,
 signum dans Turcis insidias obtinentibus Comnenus, quos tempore iu-
 sto condiderat, imperavit, ut in rebus necessariis auxiliarentur suis:
 qui quidem praeter spem apparentes in colle et adversariis circumfusi
 et iacula emittentes ex parte collem obliquum tenente fugam eorum
 cum sociis Romanis effecerunt: atque tum captus est Bryennius vivus,
 qui autem circa eum erant, dissipati ducis mali pessimas invenerunt
 gratias: ceciderunt enim et multi, capti autem sunt non pauciores, et
 magis ceterorum principes. Bryennius autem captivus ductus ad eum,
 qui a rege acceperat belli potestatem, valde propter temeritatem et
 imprudentiam vituperatus est, quod mensuram suam et actiones non
 novisset. celeriter autem ad regem mittens hunc etiam victoriae nun-
 tium laetum literis simul misit. rex autem libenter nuntium accipi-
 ens et integerrimae dominae et matri dei accommodatas reddens gra-

μῖους τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ Βρυεννίου ἐκκόψοντας, ἐν ᾧ τῷ τόπῳ τουτωί συναντήσουσιν. ἦδει γὰρ ἀσύμφορον εἶναι τὸν βασιλειῶντα τοῦτον τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχειν ὡς μὴ δυνάμενον ἀληθῶς ἐν ἰδιώτου σχήματι ἡρεμεῖν· ἀλλὰ πράγματα προξενεῖν καὶ πολλοὺς δι' αὐτὸν κατηγορίαις θανασίμοις μὴ ἀνασχομένους ὑποβάλλεσθαι, τῆς τῶν πολλῶν σωτηρίας καὶ τῆς αὐτοῦ ἡρεμίας καὶ ἀναπαύσεως τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀντηλλάξαι. καὶ δεῖξουσιν ἀληθῆ τὸν λόγον τὰ μετὰ ταῦτα γεγονότα παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς τοῦτον εὐεργετήματα. τέως δὲ παραστάς εἰς τὴν ὑστεραίαν τῷ βασιλεῖ ὁ Βρυέννιος, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων διαβρόχους τῷ αἵματι, ὁπότῃ καὶ αὐτὸς ὁ ταῦτα συγγράφων χαριστήριον λόγον ἀνέγνω τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἀδίκως οὐδ' ἀνευλόγως παρ' αὐτοῦ ἀνειδίσθη. ἔφη γὰρ πρὸς αὐτὸν "ὦ δυσμελίικτε καὶ δυστυχεστάτε ἀνθρώπε, τί τοῦτο ἐποίησας, καὶ ἀντὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δεδομένης σοι παρ' ἡμῶν εὐτυχίας, ἧς οὐκ ἦς ἄξιος, τὴν μάχην ἠσπάσω, καὶ ἀφειδῶς ἔσχες πρὸς τὰς σφαγὰς τῶν Χριστιανῶν. ἦ οὐκ ἦδεις θνητὸς ἀνθρώπος ὢν, λόγους ἀπαιτηθῶμενος τῆς τῶν πεσόντων σφαγῆς; ἐμοὶ μὲν γὰρ τὸ κράτος θεόθεν ἐπεψηφίσθη, καὶ τῇ θεῖᾳ ψήφῳ πάντες οἱ τῆς βασιλευούσης ἀκολουθήσαντες ἀναιμωτὶ καὶ χωρὶς κινδύνων βασιλικῶς ἐν εὐθυμίαις καὶ χάρισιν εἰς τὰ βασίλεια ὑπεδέξαντο, προὔπαντή-

l. 232 v. σπαντες μετὰ τοῦ στόλου παντός, καὶ τοσοῦτον θαλάσσης ἀνα-

1. ἐκκόψαντας C.

tias, celeriter emittit carnifices, qui oculos Bryennii effoderent, in quo loco huic obviam venirent: sciebat enim perniciosum esse, hunc regni cupidum oculos habere, quippe qui non posset vere in privati habitu quiescere, sed multa faceretur: neque tolerans multos per eum causas mortiferis subiici, plurimorum salute et sua tranquillitate et otio oculos illius mutavit: atque veram ostendent rationem quae posthac collata sunt a rege in hunc beneficia. interea adstans postero die regi Bryennius oculis sanguine madidis, quando et ipse qui haec scribo gratiae orationem recitavi regi, non iniuste neque temere ab eo reprehensus est. aiebat enim ad eum: o durissime et infelicissime homo, quid hoc fecisti et pro pace et fortuna tibi a nobis data, qua non eras dignus, pugnam amplexus es et profusus eras in caedibus Christianorum: an nesciebas te esse mortalem, cui rationes essent reddendae caedis occisorum: mihi enim potentia divinitus tributa est et divinae voci omnes qui in regia erant parentes sine sanguine et periculis regie bono animo et gaudiis me in regiam receperunt, prosequentes cum classe tota et escendentes tantam maris navigationem: atque regium diadema e divina gratia adiudicatum est mihi: et dei in-

κομίσαντες πλοῦν· καὶ τὸ βασιλεῖον διάδημα ἐκ θείας χάριτος ἐπεβραβεύθη μοι, καὶ ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις ἤδη τὸν ἔλεγον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποφάσεως δέδωκε. σὺ δὲ προσεχῆς τῇ βασιλευούσῃ τυγχάνων, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐταδέλφου δυνάμεις στρατιωτικὰς ἐπιστήσας αὐτῇ καὶ πολλὰ θυραυλήσας, οὐ μόνον ἀνάξιος ἐκρίθης τοῦ πράγματος, ἀλλὰ καὶ ὕβρεσιν ἠτιμάσθης πολλαῖς καὶ παροιναίαις ἐβλήθης. καὶ κατὰ τοῦτο οὐκ ἔδει σε μετὰ τὴν ἐμὴν ἀναγόρευσιν τὰ κρίματα τοῦ θεοῦ καταιδεσθῆναι καὶ συμβαλεῖν, καὶ διανοήσασθαι τὰ συμβεβηκότα, ὅτι ὑπὲρ ἀνθρωπίνην εἰσὶν ἰσχύν; ἀλλ' ἐλύττησας καὶ κατὰ τῶν δεδογμένων αὐτῷ τῷ θεῷ καὶ κατ' ἐμοῦ τοῦ παρ' ἐκείνου προβεβλημένου καὶ πάσης ὁμοῦ τῆς βασιλευούσης, καὶ ὄπλα ἐτόλμησας ἄραι, καὶ ἀνθρωπίνων σαρκῶν ἀπογεύσασθαι δισκέψω, καὶ θεόμαχος ἐν τοσοῦτῳ γενέσθαι καὶ τῆς, ἱερᾶς συγκλήτου καὶ τῆς συνόδου πολέμιος καὶ πάντων τῶν πειθαρχησάντων τοῖς θείοις νόμοις καὶ κρίμασιν. ὡς τῆς ἀνοίας τῆς σῆς, ὅτι μηδὲ τὸ πρόχειρον τοῦτο συνῆκας καὶ κατενόησας, ὡς τὸ ἀδόκονον στοιχεῖον τὸ Ν ἄπλοῦν μόνον καὶ οὐ διπλοῦν τοῖς ταῦτα κατασκοποῦσιν εὐρίσκετο." καὶ πολλὰ ἔτερα δημηγορήσας εὐφυῶς ὁ κρατῶν, καὶ καταγνοῦς τούτου μακρὰν τὴν εὐήθειαν, ἀπέλυσεν αὐτὸν εἰς τὸν καταγέλαστον θρίαμβον μετὰ τῶν πρώτων τῆς συμμορίας αὐτῶν.

Ἔτερον δὲ οὐδένα τῶν ἄλλων δι' αἵματος ἠνέσχeto τιμωρῆσαι ὁ βασιλεύς, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἰσόθεον πρᾶγμα πε-

dicium iam documentum et eventum sententiae dedit, tu contra intentus regiae et per fratrem ipsum manus militares imponens ei et multum sub dio versatus, non solum indignus iudicatus es re sed etiam superbia neglectus es multa, et insania ictus es: atque propterea nonne oportuit te post meam renuntiationem iudicia dei vereri et cognoscere et cogitare facta supra hominum esse potentiam: sed insanivisti et contra ea, quae statuta erant ab ipso deo, et contra me ab illo creatum et contra totam simul regiam, et arma ausus es capere et hominum carnibus frui voluisti et deo adversarius adeo fieri et sancti conventus et concilii hostis et omnium, qui parerent divinis legibus et iudiciis: heu imprudentiam tuam, quod ne promptum quidem hoc intellexisti et animadvertisti, decantatam literam N simplicem solum, neque duplicem talia meditantibus inveniri. atque postquam multa alia locutus est ingeniose imperator et reprehendit huius magnam simplicitatem, dimisit eum ad ridiculum triumphum cum principibus classis eius.

Alium autem nullum inter ceteros sanguine sustinebat ulcisci rex,

ποίηκε, πάντα τοὺς συναποστατήσαντας τῷ Βρυεννίῳ, στί-
νοντάς τε καὶ τρέμοντας τοὺς περὶ ἐπιβούλων νόμους καὶ τὴν
τῶν ἡμαρτημένων δεινὴν ἐπεξέλευσιν, συμπαθείας καθολικῆς
ἀξιώσας καὶ τὰς οὐσίας αὐτοῖς δι' ἄφατον εὐσπλαγχνίαν ἀπο-
κεκληρωκώς, πλὴν τριῶν ἢ τεσσάρων, οἷς τὸ τοῖς οἰκείαις
θμφιλοχωρεῖν οὐκ αἰνῶνον ἦν. ἀλλὰ καὶ τούτοις ἀντιπα-
ροχαῖς ἐτέρων ἰσοτάλατον τὴν φιλοτιμίαν εἰργάσαντο. οὐ
μόνον δ' ἐν τούτοις τὸ φιλότιμον ταῖς βασιλικαῖς εὐσπλαγ-
χνίαις ἐστῆσατο, ἀλλὰ καὶ τιμαῖς παντοδαπαῖς αὐτὸν κατε-
κόσμησεν, ἐπίους δὲ καὶ χαρίσμασιν, ὡς πάντα ἔκπληξιν κα-
τασχεῖν τῷ ἀνεξιχνίαστῳ τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος.

Οὕτω μὲν οὖν θύοντος τοῦ βασιλέως τὰ χαριστή-
ρια καὶ τῷ θεῷ τὴν εὐαρέστησιν διὰ τῆς ὑπερβαλλούσης εὐ-
ποιίας εἰσφέροντος, οὐκ ἤνεγκεν ὁ τοῖς ἀγαθοῖς βασκαίνω
δαιμων τὴν τσαυτὴν τῶν ἀνθρώπων ἐνδαιμονίαν, καὶ τὸν
πλοῦτον τῆς ἀγαθότητος διαταράξει κατὰ τὸ εἰδισμένον αὐ-
τῷ μελετήσας, ἀνίστησι τοῖς τὴν φυλακὴν ἔχουσι τοῦ πα-
λατίου θυμοφθόροις ἀνδράσι καὶ ἔθνικοις κακίστην ὄρμην
καὶ τόλμαν μαιφόνον καὶ ἀγριότητος γέμουσαν. περὶ δει-
λὴν γὰρ ὄψιαν ἀσπίσι καὶ ὄπλοις κατὰ τὸ ἀρχῆθεν ἐπικρα-
τῶν τὴν παράστασιν ἐνώπιον τοῦ κρατοῦντος καὶ τῆς τάξεως
ἀποπληροῦντες τὸ συνεχές, ὄρμῃ μεγάλῃ καὶ φονικῇ καὶ θυμῷ

16. διαταρᾶξας C.

sed etiam magis divinam rem perfecit, cum omnes, qui defecerant cum
Bryennio et anxii erant atque pavebant insidiarum leges et peccato-
rum diram persecutionem, misericordia generali dignaretur et faculta-
tes iis propter eximiam generositatem sortiretur, tribus vel quatuor
exceptis, quibus versari cum suis non erat expeditum: sed etiam his
donis aliorum parem liberalitatem reddiderunt: neque solum in his
liberalitatem regia misericordia constituit, sed etiam honoribus variis
eum ornavit, nonnullos etiam donis, ita ut omnes admiratio incederet
propter inexplicabilem eius bonitatem.

Cum igitur sic rex sacra gratiae faceret et deo esset gratus
eximia beneficentia, non tulit qui bonis invidet daemon tantam homi-
num felicitatem et divitias bonitatis turbare e more suo meditata
imponit iis qui praesidium habebant palatii, hominibus perniciosis et
paganis, pessimum consilium et audaciam scelestam et feritate ple-
nam: circa vesperum enim cum scutati et armati e more antiquo im-
peratoris praesto essent et ordinibus plenis adstant, impetu magno
et truculento et animo ferventi in ipsum regem irruerunt, qui pro-
cumberet in eos in aperto loco superiore regiarum porticum: atque
alii arcubus usi iacula in eum miserunt, ceteri autem ducentibus ad

ζέοντι κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως ἐξώρμησαν, πρόκύντοντος ἐπ' αὐτούς ἐν ὑπερφῶ τινί τῶν βασιλικῶν διαδρόμων ὑπαίθριον· l. 233 r. καὶ οἱ μὲν τόξοις χρησάμενοι βέλη κατὰ τοῦτου ἀφῆκαν, οἱ δ' ἄλλοι ταῖς ἀναγούσαις εἰς αὐτὸν ἐπερειαίμενοι κλίμαξιν, ὠδισμῶ μεγάλῳ τὴν κατ' αὐτοῦ ξιφῆρας ἐβιάζοντο ἄναδον· τότε δὲ καὶ τις τῶν πλησίον αὐτοῦ ἰσταμένων ὑπογραφῶν τὴν τοῦ βέλους ἀκμὴν ἤρπασε κατὰ ταῦ τραχήλου, καὶ τὸ ζῆν αὐτίκα περιωδύνως ἀπέρρηξεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπαράσκεινος ὢν διὰ τὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἀπρόοπτον καὶ ἀνέλπιστον, οὐκ εἶχε μὲν καρτεράν συμμαχίαν εἰς τὴν αὐτῶν ἀποσόβησιν, συνήθης δὲ ταῖς ὀπλομαχίαις τυγχάνων καὶ ταῖς κατὰ πόλεμον ἀντιπαρατάξεσιν οὐκ ἐθροήθη καὶ δρασμὸν ἐβουλεύσατο, ὃ πάντως πεποίηκεν ἂν ἕτερος ἐν μέσῳ βελῶν καθεστώς, ἀλλ' ἀναλαβὼν ἑαυτὸν σὺν ὀλίγοις τοῖς ἐκεῖσε περι- 5 τρέχουσιν ἐν κόσμῳ καὶ τάξει καὶ ἀτρέστῳ φρονήματι ἐρρωμένως ἡμύνατο, καὶ τοὺς ἀπαρθρώπους βαρβάρους, θνυμῶ ζέοντας ἀδίκῳ καὶ βεβακχευμένους τῇ μέθῃ (περὶ δειλὴν γὰρ ἦν ὄψιαν, ὅτε τούτοις ἀφῆρητο τὸ φρονεῖν διὰ τὴν ἄγαν ὀνοφλυνίαν καὶ τὴν τοῦ ἀκράτου μετάληψιν· ἀκρατῶς γὰρ 20 τούτου μεταλαμβάνουσιν) τῶν κλιμάκων ἀπεώσατο καὶ ἀνυποίστω φορᾷ κατὰ γῆς ἐπὶ τραχήλου καὶ κεφαλῆς κατηκόντισεν. οἱ δὲ καὶ αὐτίς ἀπηναισχύντουν, καὶ φίλονεικοῦντες ἦσαν πρῶταί τι θεοβλαβείας ἔργον ἐξάγιστον, ὡς δὲ κατὰ μικρὸν ἐπισυνθροοῖζοντο οἱ τῷ βασιλεῖ τὴν φρουρὰν ἀποπληροῦντες Ῥωμαῖοι, συνέστη μὲν πόλεμος ἐπὶ χρόνον τινά, τὴν

20. ἀπεώσατο C.

eum scalis innixi, contentione magna ascendere ad eum gladio instructi certabant. tum igitur quidam scribarum, qui prope eum stabant, iaculi acumen recepit in colle et vitam statim misere dissolvit. sed rex, non paratus propter insidias improvisas et insperatas, non habebat validum auxilium ad eorum expulsionem: sed assuetus pugnis et belli aciebus non obstupuit neque fugam meditatus est: id quod omnino fecisset alius, in mediis iaculis constitutus: sed se recipiens cum paucis ibi versantibus ordine et acie et intrepido animo fortiter se defendit, et immanes barbaros animo ferventes iniusto et bacchico modo excitatos ebrietate (circa vesperum enim erat, quando his erupta est mors propter nimiam ebrietatem et vini meri magnam usum: impotenter enim hoc utuntur) scalis arcuit et intolerabili impetu in collem et caput eos affixit. illi autem rursus impudenter agebant et certabant facere aliquod opus nefandum insaniae. cum autem paulo post convenirent, qui regi praesidium implebant, Romani, exortum est

ἦττω δὲ οἱ βάρβαροι κληρωσάμενοι τῶν οἰκειῶν ἐπάλλεσσιν ὡς φρουρίου τινὸς ἀντείχοντο (ἀπονετέμηται γὰρ αὐτοῖς ἄκριτις ἐν τῷ παλατίῳ μετέωρος εἰς κατοίκησιν), ἕως ἀπειρηκότες τῇ βασιλικῇ δυνάμει καὶ δεξιῶ τὰς ἑαυτῶν κακίας ἐξέληξαν, καὶ συγγνώμην αἰτήσαντες εὖρον ἐπικαμπτομένην αὐτοῖς τὴν τοῦ βασιλέως εὐμένειαν.

Οὕτως οὖν καὶ ταύτην τὴν ἐπιβουλὴν θεοτεύκτηρ εὐψυχία καταγωνισάμενος, παντὶ μὲν πλήθει τῶν σωματοφυλακτούντων βαρβάρων τιμωρίαν οὐκ ἐπεστήριζε, δεομένους δὲ μάλλον καὶ τὰς ὄψεις εἰς γῆν ἐπερείδοντας καταφκτείρησε συμπαθείας τε ἐπηξίωσε, καὶ ὑποθήκαις χρησταῖς φρονεῖν παρεσκεύασεν ὡς οὐκ ἂν αὐτὸν ζητοῦσαι περιτρέψαι δυνήθειεν πολλαὶ μυριάδες ἀνδρῶν, ἐκ θεοῦ λαβόντα τὴν ἡγεμονίαν. τινὰς δὲ τούτων, ὅσοι πρὸς τὴν τοῦ βελτίονος μεταβολὴν ἀπγνωσμένοι ἦσαν ἰδεῖν, καὶ τῇ κρίσει καὶ ἀναζητήσει τοῦ βασιλέως καὶ ταῖς προσηκούσαις ἀπειλαῖς καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ὁμοφύλων ἠλέγχθησαν, φρουροὺς τινῶν ἐρυμάτων ὡς ἀποβλήτους ἀπέστειλε, τοιαύτη φιλοτίμῳ φυχῇ ζημιώσας τοὺς ἄφρονας.

Ὁὗ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ Μιχαὴλ μοναχὸς ὁ ὑπὲρτιμος, ὃ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων προστάς, τὸ γένος ἔλκων ἐκ Νικομηδείας, τὴν ζωὴν ἐξεμέτρησε, δυσάρεστος ἀνθρῶπος καὶ ὑψαύχην καὶ μὴ πάνυ τι ξυντιθέμενος ταῖς τοῦ

14. τινὲς C.

bellum per aliquod tempus: inferiorem autem partem barbari sortiti intra sua praesidia quasi intra castellum se continebant: (tributa enim erat iis arx quaedam in palatio alta ad domicilium:) donec defatigati regia manu et dextra a sua pravitate desisterent et veniam petentes invenirent adnuentem sibi regis clementiam.

Postquam igitur sic et has insidias divina fortitudine debellavit, omni multitudini satellitum barbarorum poenam non intendit: immo precantes et oculos in terram figentes miseratus est et misericordia dignatus et admonuit eos, ut consiliis bonis uterentur, quippe cum non possent eum licet volentes evertere multae myriades virorum, cum a deo accepisset imperium. nonnullos autem ex his, qui quominus se in melius verterent desperati erant et iudicio et quaestione regis et aptis minis vel ab ipsis tribulibus convicti erant, castellorum quorundam praesidium ut abiectos misit, tali generoso exilio puniens stultos.

Non multo post etiam Michael monachus illustrissimus, civilium rerum praeses, qui genus ducebat e Nicomedia, vitam emensus est, ingratus homo et superbus neque omnino compositus regis benignis

βασιλέως φιλοτίμοις εὐποιίαις, τὸν σφαγέντα ὑπόγραφει προοίμιον ἐσχηκὸς τῆς αὐτοῦ τελευτῆς. τῆς γὰρ ἐκείνου ὑπερηρασίας ἐτύγχανε, καὶ διὰ τοῦτο δῆπου λόγος ἐκράτησεν ὡς ἐκ μέσου τοῦτον πεποίηκεν ὁ θεὸς οἷα τὰς βασιλικὰς δωρεὰς l. 233 v. 5 καὶ εὐεργεσίας διακωλύοντα.

Ἐν ὧσφ δὲ ταῦτα ἐπράττετο καὶ γαλήνη τις σταθερὰ ἐκ τῶν τυράννων ὑπεσημαίνετο, ἑτερόν τι σκῶλον ἢ ζιζάνιον διαφθεῖραι τὸν σίτον φιλονεικοῦν ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου πόλεως ἀνεφύη καὶ διετάννυτο. ὁ γὰρ ἐκεῖσε ὑπὸ τοῦ προβεβασι-
 10 λευκότος ἀποσταλεῖς δούξ, ὁ πρωτοπρόεδρος Βασιλάκης, μετὰ τὸ φθάσαι παρελθεῖν τὸν Βρυέννιον καὶ ἀπελθεῖν εἰς Ἀδριανούπολιν καταλαβὼν τὸ Δυρράχιον, στρατιὰν ἐκ πασῶν τῶν ἐπικειμένων ἐκεῖσε χωρῶν συνελέγετο, καὶ Φράγγους μεταπεμψάμενος ἐξ Ἰταλίας φιλοτίμοις δεξιώσεισι τῆς ἑαυτοῦ με-
 15 ρίδος καὶ συμμορίας ἐτίθετο δεξιῶς. ἤθροιζε γὰρ χρυσίον ἐκ πάσης αἰτίας καὶ τρόπου παρὰ τῶν πειθομένων καὶ καταδυναστευομένων αὐτῷ, καὶ κατάλογον θέμενος πρόφασιν ἐποίητο τῆς τοιαύτης ὀπλίσεως τὴν κατὰ τοῦ Βρυεννίου ὡς ἀποστατόν ἐπίθεσιν. ἐπὰν δ' ἔγνω πολὺ τι στρατιόπεδον συνα-
 20 γηροχῶς καὶ ἀξιόμαχον δύναμιν (εἶχε γὰρ καὶ Ῥωμαίων πολλῶν στρατιωτικόν, Βουλγάρων τε καὶ Ἀρβανιτῶν, καὶ οἰκίους ὑπασπιστὰς οὐκ ὀλίγους), ἄρας ἐκείθεν πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην ἠπείετο. ἤδη δὲ καὶ αὐτοῦ ταύτην καταλαμβάνον-

beneficiis, postquam occisum scribam prooemium habuit mortis: ex illius enim ministris erat, atque propterea fama dominabatur, e medio hunc sustulisse deum, ut regia dona et beneficia impredientem.

Dum autem haec aguntur et tranquillitas quaedam firma ex tyrannis significatur, alia spina vel zizanium perdere frumentum studens ex urbe Epidamno apparuit et intendebatur. etenim qui ibi a priore rege missus erat dux, primus praeses Basilaces, postquam praetervenerit Bryennium et abiit Adrianopolin, occupavit Dyrrhachium et exercitum sibi ex omnibus ibi adiacentibus locis collegit: et Francos arcessens ex Italia benignis donis in suam partem et coniunctionem transducebat dextre. cogebat enim pecuniam ex omni causa et ratione ab iis, qui parebant ei et imperabantur, et tabellas faciens praetextum edidit talis armaturae persecutionem Bryennii ut apostatae: postquam autem cognovit, se multum exercitum conduxisse et pugnacem vim (habebat enim Romanorum multorum exercitum, et Bulgarorum atque Albanitarum et proprios propugnatores, non paucos), profectus inde Thessalonicam contendit: quam cum iam occupasset, fama ad eum pervenit, Botaniam a toto senatu et conventu et popularibus et ab om-

τος, φήμη προσηγγισε τούτῳ ὅπως ὁ Βοτανειάτης παρὰ πάσης τῆς συγλήτου βουλῆς καὶ τῆς συνέδου καὶ τῶν δημοτικῶν, καὶ παρὰ πάντων ὁμοῦ αἰρεθεὶς βασιλεὺς αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη, καὶ ὅπως μάχη κρατερῆ νενικηκὼς τὸν Βρυέντιον τῶν ὀφθαλμῶν ἀπιστέρησεν, ὅπλα κεκινηῶτα καὶ κατ' αὐτοῦ ἀντάρακτα καὶ τὰ δευτερεῖα μὴ ἀνασχομένον σχεῖν. ὁ δὲ διαταραχθεὶς πρὸς τὴν φήμην καὶ τὴν καινοτομίαν τοῦ πραγματος, γράμματα μὲν ἐξέπεμψε τῷ βασιλεῖ τοὺς τῆς δουλείας θεσμοὺς ὑπεμφαίνοντα, ἔπραττε δ' ἴσῃ τῷ λεληθῶτι τὴν ἀνταρσίας ἐπίδηλα. τό τε γὰρ πλήθος τοῦ καταλόγου¹⁰ συνηθροισμένον εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ τοὺς Πατζίνακους εἰς συμμαχίαν ἠρέθιξε διὰ μηνυμάτων καὶ δι' ἀντιγράφων. κληνοθεὶς εἰσελθεὶν ἀπονοία τὴν πρὸς τὸν κρατοῦντα εἰσέλευσιν μετεώριζεν. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς ἔγνω τὴν τούτου προαίρεσιν, μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσσει ἢ στηλιτεῦσαι τῆς¹⁵ ἀνταρσίας τὸ βλάσφημον, ἀπέστειλέ τινα τῶν ἐγγυτάτων αὐτῷ μετὰ καὶ χρυσοβούλλου γραφῆς, πάντων τῶν φθασάντων κακῶν ἀμνηστίαν ἐπαγγελλόμενος, καὶ νοβελλισίμου βραβεύων αὐτῷ τιμὴν, καὶ πολλῶν ἑτέρων ἀξιομάτων καὶ ὑπεροχῶν οὐκ ἐλαχίστων δαψίλειαν κατεμπεδούμενος τῇ γραφῇ.²⁰ ὁ δὲ τὰς ἐν χερσὶν εὐεργεσίας περιφρονῶν, ἀνηνύτοις καὶ ἀδύλοις ἑαυτὸν περιέσαινε, καὶ διὰ τοῦτο ὕστερον ἀνόνητα μετεκλάυσαστο. μηδὲ γὰρ δεξάμενος τὴν τότε τοῦ βασιλέως προσπάθειαν, μηδὲ τῷ τοῦ Βρυεννίου παραδείγματι βελτίων

5. κεινηκότες C.

6. ἀντάρακτος C.

nibus simul creatum regem, imperatorem renuntiatum esse, et pugna violenta vicisse Bryennium atque oculis privasse, qui arma movisset et contra eum seditionem fecisset neque secundas agere partes sustinisset. hic autem turbatus fama et inaudita re literas misit regi, quae servitutis rationes significabant. egit autem clam apertam seditionem. multitudinem enim e tabulis conductam habebat secum et Patzinacos ad societatem excitabat promissis, atque literis iussus accedere stultitia adventum ad imperatorem tardabat. cum autem rex sensisset eius consilium, nolens id repraesentare vel quasi in columna inscribere seditionis ignominiam, misit quendam sibi proximorum cum imperatoris literis, omnium priorum malorum oblivionem promittens, et nobilissimi tribuens ei honorem, et multarum aliarum dignitatum et insignium non minimorum copiam affirmans literis: ille autem parata beneficia contemnens irritis et incertis sibi blandiebatur: atque propterea postea damnum doluit: neque enim accipiens tum regis benevolentiam neque Bryennii exemplo melior factus tempus frustra re-

της πολέμου χαλεπῶ περιέπεσε, καὶ κατὰ κράτος ἤττηθείς καὶ τῶν ἰδίων πλείστους ὄσους ἀποβαλὼν, καὶ μᾶλλον τῶν Φράγγων, καὶ αὐτὸς κατὰ πρόσωπον τῷ δουκὶ ἀντιταχθεὶς καὶ παρ' αὐτοῦ καταπονηθείς, εἰς τὴν τῆς Θεσσαλονίκης ἀκρόπολιν διαπέφευγεν, οἰόμενος τῷ τοῦ φρουρίου περιτειχίσματι κέρδος τι ἑαυτῷ περιποιήσασθαι καὶ ἀνάκτησιν. ὁ δὲ σέβαστος μὴδὲν ἄλλως μελλήσας τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου τοῖς ἀμφ' αὐτὸν προετρέψατο· οἱ δὲ προσβολὰς ἐνεργεῖς ποιησάμενοι, καὶ τοὺς ἔνδον Θεσσαλονίκης συμφρονήσαντας ἔχοντες, ταχὺ τούτου περιεγένοντο καὶ τῆς ἀκροπόλεως ἐκυρίευσαν. 10 καὶ κατασχεθεὶς οὗτος καὶ σιδηροδέσμιος γεγωνὸς καὶ τῷ τῶν τυράννων νόμῳ κατάκριτος, ἀπεστάλη τῷ βασιλεῖ διὰ τῶν δημοσίων ἵππων φερόμενος. τῆς δ' ἀγγελίας ταύτης προκαταλαβούσης τὰς βασιλικὰς ἀκοάς, πρόσταγμα γέγονε τὰς κόρας ἐκκενηθῆναι τῶν ἀποστατικῶν ὀφθαλμῶν. καὶ τούτου 15 γενομένου καθ' ἣν συνήνητο πάροδον, ἦλθε δι' ἀμάξης ἑλεηνὸς φόρτος καὶ δυστυχεὲς καταγάγιον. αἱ δὲ τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ θεῖον εὐχαριστίαι καὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους εὐεργεσίαι καὶ πανηγύριοι φιλοτιμίαι τὸ ἀνένδοτον εἶχον ἀεὶ καὶ ὡς διὰ πρᾶνοῦς διεχέοντο.

20

Ἐν ᾧ δὲ τὰ στρατεύματα ἐν Θεσσαλονικῇ διεκαρτέρον, Σκύθαι τῆς ἐρημίας τούτων ὡς ἑρμαῖον δραξάμενοι τῇ Ἀδριανουπόλει προσήγγισαν, καὶ τοῖς ἐκτὸς τοῦ τείχους οἰκήμασιν ἐπιρράξαντες, παραβοηθούντων αὐτοῖς καὶ ἀπὸ τοῦ μαχιμω-

aberrans autem a consilio adversarius in bellum difficile incidit, atque devictus et suorum plurimos amittens magisque Francorum, et ipse in conspectum duci oppositus et ab eo confectus in Thessalonicae arcem confugit, putans castelli muris lucrum sibi conciliare et recreationem. Augustus autem nihil omnino curans occupationem castelli suis imposuit: hi autem machinas efficaces facientes et incolas Thessalonicas sibi conciliatos habentes celeriter hoc superiores fiebant et arce potiti sunt: atque captus hic et vincus et tyrannorum lege damnatus missus est ad regem, publicis equis actus. nuntio autem hoc obtinente regis aures, iussum editum est, ut pupillae pungerentur oculorum apostatae: atque hoc facto ubi in itinere ei obviam venerunt, advenit curru, miserum onus et infelix diversorium: regis autem in deum gratia et in subiectos beneficia et diurnae largitiones nunquam remissionem habebant, et in praeceps effundebantur.

Dum autem exercitus Thessalonicae versantur, Scythae solitudinem eorum lucro apponentes Adrianopoli appropinquarunt, atque extra moenia aedificia aggressi auxilianibus iis etiam ex pugnacissimo

τάτου ἔθρους τῶν Κομάνων πολλῶν, πῦρ ταύταις ἐνήκαν καὶ πυριφλέκτους πολλὰς ἀπέδειξαν, ὀργιζόμενοι τῷ Βρυεννίῳ ὅτι πρόσβεις αὐτῶν ἐπὶ τούτου παρὰ τῶν Ἀδριανουπολιτῶν ἀνηρέθησαν. τοῦ δὲ στρατοῦ σπουδαίως καταλαμβάνοντος, *l. 234 v.*
 5 δρασμὸν οἱ βάρβαροι ἔθεντο καὶ οὐκέτι τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ὀρίοις ἐπελθεῖν παρετόλμησαν.

Ἐν δὲ τῷ ἔτει τούτῳ δουλικὴν ὁμολόγησε πίστιν τῷ βασιλεῖ ὁ κουροπαλάτης Φιλάρετος ὁ Βαχάμιος· οὗτος γὰρ ἐν τόποις, δυσβάτοις καὶ ὄρεινοῖς καὶ τῶν Τουρκικῶν πα-
 10 ρόδων ἀπρωκισμένοις τὰς οἰκήσεις ποιούμενος τείχεσι πλείστοις τοὺς στενωποὺς περιέλαβε, καὶ κατοχυρώσας τὰς διεκβάσεις ἀνάλωτον τοῖς ἐκεῖσε χώραν ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἰργάσατο, καὶ πληθὸς Ἀρμενίων καὶ Ξυγκλῦδων ἀνδρῶν συλλεξάμενος δύ-
 15 λευκότητι ἀκαταδούλωτος ἦν, καὶ κατ' ἐξουσίαν τὰ ἑαυτοῦ προ-
 μηθούμενος, καὶ πόλεις βασιλικὰς εἰς ἑαυτὸν οἰκειούμενος, καὶ εἰς μῆκος ἐξαίρων τὴν ἰδίαν κατάκτησιν. καὶ τότε μὲν οὕτως· τοῦ δὲ Βοτανειᾶτου τὴν αὐτοκράτορα περιεζωσμένου ἀρχὴν δοῦλος αὐτεπάγγελτος γέγονε καὶ ὑπηρέτης ἐν πᾶσι
 20 πειθῆνιος καὶ πᾶν τὸ προσταττόμενόν ἐπιμελῶς ἐργαζόμενος· καὶ λόγους διὰ γραφῆς δέδωκε τῆς προτέρας σκληρότητος, ὅτι γλίσχρος καὶ οὐ βωσιλικῶς τὰ κατ' αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους ὁ προβεβασιλευκῶς μετεχειρίζετο πράγματα, ταῖς ὑποθημο-
 σύναις τοῦ λογοθέτου καταδουλούμενος.

19. αὐτοκράτορος C.

populo Comanorum multis, ignem his iniecerunt et combusta multa reddiderunt, irati Bryennio, quod legati eorum sub hoc ab Adriano-
 politanis sublati erant. exercitu autem studiose adveniente effugerunt barbari, neque iam Romanos fines aggredi ausi sunt.

Hoc autem anno servitutis professus est fidem regi curopalates Philaretus Bachamius. is enim in locis inviis et montanis et a Turcarum itineribus remotis domicilia ponens, muris plurimis angustias circumdedit et firmans exitus invictam incolis terram ab adversariis reddidit: atque multitudinem Armeniorum et advenarum colligens vim sibi pugnacem conciliavit et priori regi invictus erat et ex potestate sua curabat et urbes regias recuperavit et auxit suam possessionem: atque tum ita: postquam autem Botaniates imperatoris indutus est dignitate, servus voluntarius factus est et minister in omnibus obediens atque omnia, quae imperabantur, studiose fecit, et rationes literis reddidit prioris pertinaciae, quod parce neque regie res, quae ad eum et ceteros pertinebant, prior rex tractasset, consiliis logothetae subiectus.

Τοῦ χρίστου δὲ προΐστας, ἐπὶ καὶ κατὰ τοῦ λογομένου
 Ἀβὰ κατὰ τοῦ Πάτρινάκου, ἐπιστάτας (Ρωμαῖος γὰρ ὢν ἐξ
 ἰσχυροφραίας αὐτοῖς ἠτορσίλαρε) καὶ κατὰ τοῦ τῆρ ἐν με-
 σημβρῆ διακουῶντος Δοβρομηροῦ γῆν στρατιῶν ἐπαρῆται ὁ
 βασιλεὺς Ἰακίλλε, δεισάσας οἷτοι τὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ θένος⁵
 καὶ ἀπρόσμαχον καὶ τὴν ἐκ θεοῦ δεδομένην ἰσχὺν αὐτῆρ, καὶ
 τοῖς τῶν ἄλλων σωφρονοσθέντες κατὰς, καὶ πρὸ τῆς . . . τῆ
 δουλικῆρ ζυγῆρ τοὺς ἀσθέντας ὑπέκλεινασ, καὶ προσῆλθον ἰκέται
 τὴν σωτηρίαν ἑαυτῶν ἐξαιτούμενοι. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς οὐ μὴ-
 τον αὐτοῖς τὸ αἰτηθῆν ἔχαρίσατο, ἀλλὰ καὶ ἀξιώμασι περι-¹⁰
 λάμπροισ καὶ δωρεαῖς οὔτι μεμπταῖς φιλοτιμησάμενος εὐχα-
 ρίστους καθάπαξ πεποίημε, καὶ πίστιν αὐτοῖς καὶ δούλωσιν
 ἀθόλωτον ἐγκυλίεσπειραν.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἴστρον Σκύθαι καὶ αὐτοὶ τῆρ φήμη τῆς
 τοῦ βασιλέως ἐγγυεῖας καὶ ἀνδρίας καὶ τῆς συστρεφομένης¹⁵
 ἐπ' ἀμφοτέρω δεξιᾶς, δωρηματικῆς τε ὑπὲρ τῶν οἰκειῶν καὶ
 δωροβράμονος κατὰ τῶν ἀντιθέτων ἐχθρῶν, εἰς διανοίας συ-
 νελθόντες ἐνσχήμονας πρέσβεις ἀπέστειλαν εἰς αὐτόν, τὰ πι-
 σταὶ καὶ οὔτοι τῆς ἑαυτῶν ὑπακοῆς παρεχόμενοι. καὶ τὴν
 πληροφορίαν εἰσάγοντες οἱ πρέσβεις, καὶ τινας ἀποστάτας²⁰
 συνδνάσαι τοῖς Πάτρινάκοις ἐπὶ τοῦ προβεβασιλευκότος δια-
 γνωσθέντας ἐνώπιον αὐτοῦ δεινωῶς κατημίσαντο, τὸ σχίσμα
 πάντως παραδεικνύοντες καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου προφανεστά-

6. ἀπρόσμαχον C.
 8. ἀποστάτας πρέ-
 βεις συνδ. C.

7. . .] πείρας?
 22. διαγνωσθέντος C.

20. ἀποστάτας πρέ-

Tempore autem procedente, cum etiam contra Lecam sic dictum Patzinacos turbantem (Romanus enim cum esset affinitate ad eos transiit) et contra Dobromerum, qui terram australem concuteret, exercitum missurus esset rex, timentes hi regis potentiam et invictum animum et a deo ei datam vim, atque aliorum malis edocti, vel ante . . . sub servitutis iugum colla inclinarunt et accesserant supplices salutem suam petentes: sed rex non solum iis, quod petebant, largitus est, sed etiam dignitatibus illustribus et donis non spernendis honorans gratos illico fecit et fidem iis et servitutum inturbatam iniecit.

Qui autem circa Istrum habitant, Scythae et ipsi fama regis nobilitatis et virtutis et conversae ad utrumque dextrae, largientis erga familiares et bellicosae contra oppositos adversarios, ad consilia convenientes decora, legatos miserunt ad eum, fidem et ipsi obedientiae suae praebentes: atque promissa ferentes legati, cum cogitatum esset, nonnullos legatos dissidentes se coniunxisse cum Patzinacis sub priore rege, coram eo valde probra fuderunt, discordiam

την ἀπόστασιν. ἔκτοτε τοίνυν οὐκέτι πρὸς ἐπιδρομὰς καὶ ἄρπαγὰς χωρῆσαι καί τι τῶν Ῥωμαϊκῶν παραβλάψαι χωρίων ἐτόλμησαν.

Ἄλλ' ὁ μὲ μικροῦ διέλαθεν ἄν, τοῦτο τῷ λόγῳ προ-
 5 σθῆσω. ἄριστος ὢν ὁ βασιλεύς, εἶπερ τις ἕτερος, τύχας ἀναρ-
 θῶσαι καὶ κυρηγορίαν ἐμποιῆσαι τῷ δυστυχήματι καὶ ἀδο- I. 235 γ.
 ξήσαντας ἀνθρώπους εἰς εὐδοξίαν συμφέρουσσαν καὶ πρῶσφο-
 ρον τῇ κατωστάσει τούτων ἀνεγκεῖν, οὐδὲ τὸν καθαιρεθέντα
 καὶ ἀποκηρυχθέντα βασιλεῖα Μιχαὴλ εἰς ἀλαμπῆ τύχην καὶ
 10 ζοφερὰν κατατέλοιπεν, ἀλλὰ τῷ ἀρχιεπίμεινι Κωνσταντινου-
 πόλεως συμβούλῳ χρησάμενος ἀνάγει τοῦτον ὡς προγενόμε-
 νον μοναχὸν εἰς ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, καὶ τοῦ βήματος θεί-
 κνωσι, καὶ οὐκ εὐτελοῦς ἐκκλησίας τοῦτον πρόεδρον τίθεισιν
 ἀλλὰ λαμπρῶς καὶ περιφανοῦς, τῆς τῶν Ἐφεσίων μητροπό-
 15 λεως ἀποδειχθῆναι παρασκευάσας αὐτὸν τοῦτον, καὶ τοῦ ἁγιο-
 τάτου πατριάρχου Κοσμᾶ, γηραιοῦ καὶ προβεβηκότος ἀνδρὸς
 καὶ εἰς ἄκραν ἐλληλακότος ἀρετῆν καὶ ὑπερναβεβηκότος τῆν
 τῶν κάτω κειμένων ἔφεσιν, καὶ τῶν ὀσιωτάτων μητροπολιτῶν
 20 σπενυδοκησάντων καὶ συμψηφισαμένων καὶ συλλειτουργησάν-
 των αὐτῷ. ἐδόκει γὰρ ἡ ἀξία κατάλληλος τῇ φύσει τοῦ πρὶν
 βασιλεύσαντος διὰ τὸ προσὸν αὐτῷ ἀφελῆς καὶ ἀπειράτων τῶν
 βιωτικῶν καὶ πρὸς τὴν γῶσιν τῶν βασιλικῶν πραγμάτων ἀδι-
 εὔθετον.

2. τοι C.

omnino monstrantes et manifestissimam seditionem. ex eo igitur tem-
 pore non iam ad incursiones et raptum procedere et Romanorum va-
 stare loca ausi sunt.

Sed quod me paene latuisset, hoc narrationi addam. optimus rex si
 quis alius ad fortunas corrigendas et consolationem fortunae inferendam
 et obscuro homines ad gloriam utilem atque accommodata conditioni
 horum reducenda, ne sublatum quidem et abdicatum regem Michael-
 lem in caeca fortuna et obscura reliquit, sed primi pastoris Constan-
 tinopolis consilio usus effert hunc ut priorem monachum ad summi
 pontificis dignitatem et concionantem reddit et ecclesiae non vilis
 hunc praesidem facit, sed illustris et clarae Ephesiorum metropolis
 renuntiandum curavit hunc, cum et sanctissimus patriarcha Kosmas,
 senex et provectus aetate, qui ad summam pervenerat virtutem et
 superaverat infra sitorum studium, et sacerrimi metropolitae assen-
 tirentur ei et auxiliarentur. Videbatur enim dignitas apta naturae
 prioris regis, quia aderat ei simplicitas et imperitia rerum vitalium
 et cognitionis rerum regiarum difficultas.

Ὁ δὲ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα τούτου πλέον ὁ Βοτανειάτης ἤπερ ἐκεῖνος ἐτίμησε καὶ ἐσέμνυσε, καὶ τὰ θυμαρήν ταύτη ἀφθονώτερον ἀπειργάσατο. ἐκεῖνος γὰρ μοναχὸν ἀποδείξας ἐκ βασιλίσσης καὶ μελαμφοροῦσαν ἐκ πορφυρίδος καὶ περιχρῦσον περιβολῆς, καὶ ἀειφυγίαν ταύτης κατέκρινε· καὶ ἦν ἔξω τῆς πόλεως τόπον ἐκ τόπου ἀμείβεσθαι μετὰ τῶν ἀντιδέλφων αὐτοῦ, καὶ οὐδὲ συνεχάρει τὰς θηλείας, ἀφραΐας οὖσας πρὸς γάμον, ἐς ἀνδρὸς φοιτῆσαι νομίμου καὶ τὸ τῆ φύσει πεχρεωστημένον ἀφοσιώσασθαι. ὁ δὲ Βοτανειάτης ἐντὸς τῆς πόλεως συνοικεῖν μετὰ τῶν παίδων αὐτὴν συνεχώρησε,¹⁰ καὶ ἴσα καὶ μητέρα ἐτίμα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτῆς ἐπιφανέστατοις ἐλάμπρυνεν ἀξιώμασι, καὶ συνεχεῖς δωρεὰς αὐτῇ καὶ παντοίας εὐεργεσίας κατέπεμπε, καὶ τριῶν σεκρέτων καὶ τῶν ἄλλων χρηστῶν κυρίαν ταύτην ἀπέφηνε, καὶ πολυταλάντων εἰσόδων ἤξιωσεν. ἀλλὰ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς πρὸς γα-¹⁵μικὴν ὀμιλίαν ἐλθεῖν συνεχώρησε, καὶ τοῖς πρώτοις τῶν συγκλητικῶν τὸ κῆδος τούτων συμπλακῆναι κατένευσε. καὶ ὄλωσ χαρμονῆς καὶ θυμηδίας τὴν δυστοχοῦσαν ἐπὶ τοῦ βασιλεύσαντος παιδὸς καὶ θρηνοῦσαν ὁ ἀλλότριος καὶ ξένος τοῦ αἵματος αὐτῆς βασιλεὺς ἐνέπλησε, καὶ περίοπτον πλέον ἤπερ τὸ²⁰ πρότερον ἔδειξεν.

Ὁ δὲ τὴν τοῦ βασιλέως προαίρεσιν ὑπερτέραν ἀνθρωπίνης διανοίας ἐξέφαινε, τοῦτο δὲ καὶ ῥητέον. ὁ τοῦ προ-

3. ταύτης C.

Sed etiam matrem huius magis Botaniates quam ille honoravit et veritus est et grata huic benignius fecit. ille enim monacham reddens ex regina et squallidam ex purpura et aureo amictu etiam sempiterni exilii hanc damnavit: atque erat extra urbem, locum loco mutans cum fratribus eius: neque concedebat, ut necessitate feminarum in matrimonium viri ex more iret et naturae debita placaret. Botaniates autem intra urbem habitare cum liberis eam passus est, atque ut matrem honorabat et filios eius clarissimis illustrabat dignitatibus et continua dona ei et varia beneficia mittebat, et trium secretorum et ceterarum rerum utilium dominam hanc ostendit et multorum talentorum redditibus dignatus est: sed etiam filias eius in nuptiarum societatem ire passus est et principibus senatorum affinitatem horum coniungi adnuit: atque omnino gaudio et hilaritate infelicem sub regnante filio et moestam peregrinus et alienus a sanguine eius rex implevit atque claram magis quam antea ostendit.

Quod autem regis voluntatem superiorem humano consilio monstrabat, hoc quoque dicendum est. prioris regis frater Constantinus,

βεβασιλευκός ἀντάδελφος ὁ Κωνσταντίος, ἀντίπαις ὧν ἔτι.
 τῆς βασιλευούσης πόλεως καὶ τῶν ἀνακτόρων παρὰ τοῦ συγ-
 γόνου ἀπειργετο καὶ πρὸς τὴν ἀντιπέραν ἠλαύνετο θάλασσαν.
 ὁ δὲ Βοτανειάτης, πατὴρ ἐπ' αὐτῷ σπλάγγνα καὶ διάθεσι
 5 ἐνδεικνύμενος, καὶ τῶν ἀνακτόρων ἐντὸς εἰσεδέχετο καὶ σύν-
 δειπνον ἐποιεῖτο, καὶ φθόνον ἐπ' αὐτῷ ἢ ὑποψίαν τινὰ λαμ-
 βάνειν οὐκ ἤθελεν· ὅθεν καὶ τῶν προσόντων αὐτῷ χρημά-
 των τε καὶ κτημάτων οὐδεμίαν περικοπὴν ἐποίησατο. τοιοῦ-
 τος ἦν ὁ Βοτανειάτης, τὴν ψυχὴν καθαρὸς ὑπὲρ ἥλιον, καὶ f. 235 v.
 0 τὴν γνώμην ἀπειρόκακον ἔχων καὶ πάσης ἐλευθέραν ὑπονοίας
 δεινῆς. ἀλλὰ καὶ ὥς, εἰ μὴ τις ἀνεξερεύνητος χάρις περιεῖπεν
 αὐτόν, οὐκ ἂν εἰς τοσοῦτον συμπαθείας ἐλήλυθεν ὥς καὶ προ-
 φανῆ ἀντίδικον καὶ πολέμιον, καὶ ὥς ἀκμὴν νεότητος ἐπιβε-
 βηκότα, καὶ ἀτόπους ὁρμὰς καὶ ἀναπεμπαζόμενον τὴν πρὸς
 5 εὐδαιμονίαν τῆς βασιλείας καὶ τὸν καθαιρέτην τοῦ γένους
 αὐτῶν γενόμενον, προσοικειοῦσθαι καὶ παρόδου διδόναι συ-
 νέναι αὐτῷ καὶ συνενωχεῖσθαι καὶ κοινωνεῖν αὐτῷ καὶ τοῖς
 βασιλεῖσι συναναμίσσασθαι. ὁ δὲ, τὴν βασιλέως εὐεργεσίαν
 κακοποιίαν ἐξ ἀχαριστίας ἠγούμενος, καὶ μὴδ' εἰς νοῦν ἐμ-
 10 βαλὼν ὅτι ἐξὸν ὄν τῷ βασιλεῖ καὶ ὀφειλόμενον πάντως ἀρ-
 δην ἀπολέσαι τοῦτον καὶ ὥς ἐχθρὸν καὶ ἀντίδικον, οὐδὲν
 τοιοῦτον διανοήσατο, καὶ ἄνετον αὐτῷ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δια-
 γωγὴν εὐδαιμόνα καὶ πλουσίαν ὥς τὸ πρὶν καταλέλοιπεν, ἰο-
 βόλον εἶχε τὸν ἔνδον ἄνθρωπον, καὶ κότον ἔτρεφε κατὰ τοῦ

pueri adhuc instar, ab urbe et regia per cognatum removebatur, et
 ad mare ducebatur adversum. Botaniates autem patris in eum inte-
 stina et conditionem ostendens etiam intra regiam eum recipiebat et
 convivam reddebat, atque invidiam de eo vel suspicionem concipere
 nolebat: quamobrem etiam rerum et possessionum, quae ei essent,
 nullam deminutionem fecit. talis erat Botaniates, animo purus supra
 solem et ingenium mali expertus habens et omni liberum suspitione
 dira: sed vel sic, nisi quaedam non investiganda gratia circumdedisset
 eum, non ad tantam misericordiam venisset, ut etiam manifestus ad-
 versarius et hostis et qui quasi florem inventutis ascendisset et inepta
 consilia et reputaret suam prae felicitate regni, et necator generis eorum
 conciliaretur et occasionem daret conveniendi et convivandi et colloque-
 retur cum eo et regiae coniungeretur. ille autem regis beneficentiam ma-
 leficium ex ingrato animo putans, neque animadvertens, eum, cum
 liceret regi et debitum esset omnino funditus perdere eum ut hostem
 et adversarium, nihil tale cogitasse et liberam ei vitam et commora-
 tionem beatam et divitem, ut antea, reliquisse, veneno perfusum ha-

φιλανθρωπῶς καὶ κηδεμονικῶς αὐτὸν περιποιουμένου. καὶ τρέφων αὐτὸν μὲν κατὰ τὸ βεβουλευμένον οὐκ ἔβλαψε, κόσμη δὲ παντὶ τὴν λύμην ἐπήνεγκε, καὶ αὐτὸς τὰ τῶν ἀχαρίστων, εἰ καὶ προότερον διὰ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιείκειαν, πέποιθε. καὶ ὅπως, τῷ λόγῳ διαληψόμεθα.

Ἐπειπερ ὁ βασιλεὺς τοιοῦτοις ἀγωνίσμασι καὶ τροπαίαις τὰ τῆς ἐσπέρας καλῶς διατέθεικεν, ἐνόσει δὲ τὰ τῆς ἑως καὶ ταῖς Τούρκων ἐπιδρομαῖς καὶ τῇ συνθήκῃ τῶν κοινωησάντων Ῥωμαίων αὐτοῖς καὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν ἐπανισταμένων, ἐστήριξε τὸ πρόσωπον καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐκεῖσε κατὰ-10 στασιν, καὶ σκεψάμενος Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις διαπεραιώσαι πρὸς τὴν Ἀσίαν, φιλοτίμοις μὲν δωρεαῖς καὶ ὄψωνίοις τὰ συνήθη πολλῶ τῷ περιόντι νικῶσι πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν φιλοτιμησάμενος καὶ ὀπίστας εἰς τὴν κατὰ Βιθυνίαν ἐξέπεμψε Νίκαιαν. ἐπει δ' ἐκεῖνοι πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς ἀνα-15 τολῆς ἐπιστρατεύειν οὐκ εἶχον εὐθαρσῶς ὡς πλείονος τάχε παρασκευῆς ἐπιζητουμένης τοῖς πράγμασι, μετεπέμψατο καὶ ἑτέρους στρατιώτας ὁ βασιλεὺς, οὓς ἀθανάτους ἑκάλεσεν, πλῆθος μὲν ὄντας οὐκ εὐαρδίμητον, καὶ τόξον εὖ ἡσκημένους, καὶ τᾶλλα πολεμικὰ διὰ πείρας ἔχειν ἐκ τῆς συνεχοῦς²⁰ γυμνασίας ὑπειλημμένους. ἀταξία δὲ καὶ ἀπιστία δευλεύοντας τούτους φιλανθρωποῖς ὁμιλίαις καὶ παραγγελίαις ὁ βασιλεὺς, μᾶλλον δὲ δωρηματικαῖς εὐποιαῖς πρὸς τὸ θρονονε-

2. ἔβλεψε C.

bebat animum, et iram alebat contra eum, qui humane et studiose ei consulebat, et alens ipsi secundum consilium non nocuit sed mundo omni damnum intulit, et ipse ingratitude licet mitius propter regis clementiam passus est: atque quo modo, oratione complectemur.

Quando rex talibus certaminibus et tropaeis occidentem bene disposuit, aegrotabat autem oriens et Turcarum incursionibus et pacto Romanorum iis consociatorum et contra cognatos seditionem moventium, crexit vultum et ad illorum conditionem et statuens Romanos exercitus traicere in Asiam, generosis donis et alimentis assueta longe superantibus multos milites largitus et armans ad Bithyniae misit Nicaeam. cum autem illi ad progrediendum in interiores orientis partes non essent bono animo, cum maior apparatus requireretur rebus, arcessivit etiam alios milites rex, quos immortales vocabant, qui erant multitudo innumerabilis et arcubus bene exercitati et cetera quae ad bellum pertinent callere perpetua exercitatione scientes: negligentiae autem et inobedientiae inservientes hos humanis sermonibus et adhortationibus rex, magis autem donorum beneficiis ad maiorem firmitatem et potentiam constituere studens Chrysopolin traici iussit: atque

στερον καὶ ἰσχυρότερον καταστῆσαι σπουδάσας εἰς Χρυσόπο-
 λιν διαπορθμευθῆναι πεποίηκε. καὶ ἦν ἐλπίς ἐνωθῆναι τού-
 τους μετὰ τῶν προηγησαμένων στρατιωτῶν, καὶ εἰς πλῆθος
 ἀρθῆναι μέγα, καὶ τῶν Τούρκων τὴν ἑῴαν ἐλευθερώσαι, καὶ
 5 τοὺς ταραττομένους ὑποκλιθεῖς ποιῆσαι καὶ πρὸς ὑπακοὴν
 μεθαρμόσασθαι, καὶ καταστῆσαι τοὺς ἐκ τοῦ βασιλέως ἡγε-
 μονικοὺς καὶ μεγαλόφροσι στρατηγήμασι τὸ τηλικούτον μέρος
 τῆς οἰκουμένης καὶ εἰς γαλήνην καὶ νηνεμίαν περιστῆσαι καὶ
 ἄνεσιν. ὁ δὲ Κωνσταντῖος ἐναντία τούτων πάντων φρονήσας
 10 καὶ διανοησάμενος, καὶ μηδὲ τὴν θείαν δίκην εὐλαβηθεῖς εἰ
 τοσοῦτων κακῶν τῷ τε κόσμῳ καὶ αὐτῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς κα- l. 236 r.
 λῶς βασιλευομένοις πρόξενος γένηται, καὶ μηδὲ τὴν ἀποτυ-
 χίαν ὑποπήξας τοῦ ἐγκειρήματος, νεωτερίζει κατὰ τοῦ βασι-
 λέως, καὶ τῆς κακίστης ἀποστασίας τοῖς στρατιώταις, ὧ τῆς
 15 ἀποπληξιάξ καὶ τοῦ ἀνοσιουργήματος, μεταδίδωσι. πρότερον
 γὰρ συμβούλοις τοῖς πονηροτάτοις ἐκ τούτων καὶ δῆμον ἀνά-
 πταις χρησάμενος, ὕστερον ἀφίσταται πρὸς αὐτοὺς ἐν Χρυ-
 σοπόλει τὴν παρεμβολὴν ἔχοντας, καὶ τὸ πλῆθος ἐνσεύσας βα-
 σιλέα τοῦτον ἀναγορεύσαι δι' ἀποστατικῆς μεθοδείας περιερ-
 20 γάζεται, τοῦ λοιποῦ στίφους τῶν μὴ συγκοινωνησάντων αὐτῷ
 τῆς ἀθέσμου βουλῆς τῷ παραδόξῳ τῆς ἀκοῆς διαπορηθέντος
 καὶ ἀμφιβόλου γενομένου. καὶ μήτε τοῦ δεδομένου τούτοις
 ἀρχηγῷ παρατυχόντος ἐκεῖσε διὰ τὸ τῆ βασιλευούσῃ εἶτι ἐπι-
 δημεῖν, στάσις ἐμφύλιος γέγονε, καὶ ἤρξατο ἀπὸ τρίτης φυλα-

10. εἰ] εἰς C. · 16. δῆμῳ C.

sperandum erat, coniunctum iri hos cum praegressis militibus et ad mul-
 tudinem tolli magnam et Turcis orientem liberare, et excitatos subiectos
 facere et ad obedientiam commovere, et constituere regis imperatoris
 et magnanimis imperiis talem mundi ad pacem et tranquillita-
 tem et remissionem. sed Constantinus contra haec omnia sentiens et
 cogitans neque divinam iustitiam cavens, si tantorum malorum mundo
 et ipsi regi et bene gubernatis administrator fieret, neque fortunam pa-
 vens incepti, novas res molitur contra regem: et pessimam seditionem
 cum militibus (o insaniam et sacrilegium) communicat. antea enim aucto-
 ribus pravissimis ex his et populi incitatoribus usus, postea desistit ad
 eos Chrysopoli castra habentes, et multitudinem concutiens seditionis
 artibus adducit ut regem hunc renuntiarent, reliqua corona eorum,
 qui non participes ei erant iniusti consilii, inexpectata fama dubi-
 tante et ancipite: atque cum datus his dux non adesset ibi, quia in
 regia etiamtum versabatur, seditio cognata facta est atque incepta a
 tertia vigilia noctis usque ad meridiem ipsum: deinde cum coniunge-
 rentur apostatis vi neque suadela qui antea aliter senserant, passus

κῆς τῆς νυκτός ἕως μεσημβρίας αὐτῆς. εἶτα συμφρονησάντων τοῖς ἀποστάταις, βία καὶ οὐ πειθοῖ, τῶν ἀντιδοξούντων τὸ πρότερον, ἔπαθε μὲν οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ καὶ τὴν ψυχὴν κατεσεύσθη. δημοτικὴν δὲ φλυαρίαν καὶ μεिरακιῶδες ἄθυρμα λογισαμένου τοῦ βασιλέως τὸ γεγονός, συνήχθη⁵ πᾶσα ἡ γερουσία καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς τὸ ἔκκριτον, τὴν πίστιν αὐτῶν ἐπιβεβαιούντες τῷ βασιλεῖ καὶ πληροφοροῦντες μέχρις ὀστέων καὶ μυελῶν κινδυνεύσειν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ πανδημεὶ τοὺς ἀλιτηρίους καταγωνίσασθαι. συνήχθησαν δὲ καὶ οἱ τὴν στρατεύσιμον ἡλικίαν ἔχοντες, καὶ ὅσοι τῆς βασιλικῆς¹⁰ δορυφορίας, ἀκατάπληκτον ἔχοντες τὴν ὄρμην, καὶ προκινδυνεύσαι τοῦ φιλανθρώπου βασιλέως καὶ φιλοικτίρμονος προθυμούμενοι. ὃ δὲ τὴν ἀπάντων ἐπαινέσας προαίρεσιν, καὶ γνούς οἶαν εὐγνωμοσύνην ἔχει πρὸς αὐτὸν τὸ ὑπήκοον (τοῦτου γὰρ χάριν οἶομαι τὸν τάραχον τουτοῖν παρατολμηθῆναι,¹⁵ ἵνα φανερόν τὸ παριστάμενον πᾶσι γένηται), ναυσὶ μὲν πολεμικαῖς τὸν τούτου πορθμὸν κατοχύρωσε, μείζονι δὲ παρασκευῇ τὰ κατὰ τῶν ἀποστατῶν ἐξαρτύων ὁμῶς καὶ τινὰς ἀπέστειλε πρὸς αὐτούς, πυνθανομένους τί βούλεται τούτοις τὸ στασιῶδες τουτὶ καὶ ἀπώμοτον. οἱ δὲ τὴν ἄστατον πα-²⁰ροινίαν αὐτῶν καὶ ἀδόκιμον γλωσσαλγίαν καὶ παρακεκινδυνεμένην ἀπόνοιαν ὁμολογήσαντες, συγγνώμην τε ἤτουν λαβεῖν καὶ τῶν πεπλημμελημένων συγχώρησιν, καὶ τῆς συμπαθείας ταύτης ἐνέχυρον τὴν εἰς τοῦπίσω περαιώσιν ἐπέζητησαν, καὶ οὕτως αὐτὸν τὸν πρωταίτιον τῆς κοσμικῆς κακοπαθείας πα-²⁵

17. τούτου] τοῦ Στενοῦ?

est nemo in regia versantium quidquam neque animo concussus est: populares autem quisquillas et iuveniles nugas putante rege factum, coactus est totus senatus et conventus electi fidem suam affirmantes regi et asserentes se usque ad ossa et medullam propugnaturus ei, et toto populo scelestos debellaturos: conducti sunt etiam qui militarem aetatem agebant et quicumque ex regiis satellitibus inconcussum habebant impetum et propugnare humano regi et misericordi volebant. ille autem omnium laudans voluntatem et cognoscens, quale studium haberent erga se subiecti (propterea enim puto turbam hanc excitatam esse, ut manifesti socii omnibus fierent), navibus bellicis fretum firmavit, maiore autem apparatu quae ad seditiosos pertinebant instruens, tamen etiam nonnullos misit ad eos, qui rogarent, quid sibi vellet seditio haec et coniuratio: illi autem infirmam insaniam suam et ignobilem audaciam et temeratam imprudentiam professi veniam petebant et factorum remissionem, atque misericordiae huius pignus transitum retro

ραδοῦναι κατέθεντο. παριδῶν οὖν ὁ βασιλεὺς χὴν τῶν ἐσφαλμένων αὐτοῖς κακοήθειαν, τῶν ἐγκλημάτων τούτους διὰ πλήθους ἐλέους ἀπέλουσε. καὶ χειρωσάμενος τὸν ὑλάστορα, δημίων αὐτὸν χερσίν οὐ παρέδοτο, καὶ πάσης σωματικῆς τιμωρίας ἀλλότριον διετήρησε, δικαίων δὲ ἀνδρῶν χεῖρες αὐτὸν εἰσδεξάμεναι τῆς κοσμικῆς ἰλνός ἐλευθεροῦσι δι' ἀποκάρσεως. μεταταξάμενος δὲ πρὸς τὸν μοναδικὸν βίον καὶ φυγῆ ἔζημιώθη, νησιώτης γενόμενος, καὶ μαθὼν ὅσον κακὸν ἐστὶ τὸ πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἢ συμπαθοῦντας ἀγνωμονεῖν.

f. 236 v.

10 Οὗτος ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ἕτερος ἄθλος τῷ βασιλεῖ, κατὰ πάρεργον ἀνυσθεῖς. καὶ τὸ μὲν ἔργον τοῦτο τοιοῦτον, καὶ ὅσον ἀνήκει πρὸς αὐτὸν βασιλεία, οὐδὲν παρεσίνατο, τὴν δ' ἑῶαν πᾶσαν μεγάλης κακίας καὶ λῶβης ἐπλήρωσεν. ὡς γὰρ ὑποπτοὶ κατεφάνησαν οἱ πρὸς ἐκστρατείαν ἀποστελλόμενοι, καὶ νεωτέρων πραγμάτων ἐφίεσθαι κατεγνώσθησαν, καὶ παρὰ τοῦτο μηδὲ τάξεις καὶ λόχους φυλάττειν καὶ νόμους στρατευμάτων ὑπενοήθησαν, καὶ τῇ ἐσπέρᾳ πάλιν γεγῶνασι μεταπόμπιμοι, μεμενήκασιν οἱ ἐχθροὶ τὰ φίλα ἑαυτοῖς κατὰ Χριστιανῶν ἐργαζόμενοι, καὶ παράκινουῦντες πλέον ἢ πρότερον τὴν ὀργήν, καὶ πολιορκοῦντες τὰ φρούρια, καὶ πάνδεινα κακὰ τοῖς ἐμπίπτουσιν ἐργαζόμενοι. τί τούτου γένοιτ' ἂν σχετλιώτερον καὶ παρανομώτερον, ὅταν τοῖς ἐχθροῖς τοσαύτην ῥοπήν ὁ τοῦ βασιλέως ἀντίρροπος δέδωκε καὶ τηλικούτον κυ-

requirebant, atque ita primum auctorem terrenae pravitatis tradere sustinebant. praetervidens igitur rex lapsorum pravitatem, probris hos multitudine misericordiae liberavit, et domans scelestum, carnificum eum manibus non tradidit et omni corporis poena alienum servavit: iustorum autem virorum manus eum accipientes terrena sorde liberant tonsura: atque arrepta monachica vita exsilio mulctatus est, insularum incola factus, et intelligens, quale esset malum, in beneficentes vel misericordes ingratum esse.

Hoc ex multis et magnis aliud certamen a rege quasi subsecivum peractum, atque hoc opus tale, quantum ad regem ipsum pertinebat, nihil damni attulit, orientem autem omnem magno malo et calamitate implevit. ut enim suspecti apparuerunt qui ad expeditionem missi erant, et novis rebus studere cogniti sunt, et praeterea ne ordines quidem et agmina conservare et leges exercituum, in suspicionem venerunt, et in occidentem rursus fuerunt reduces, manserunt hostes grata sibi contra Christianos facientes et moventes magis quam antea iram et oppugnantes castella, et valde dira mala incidentibus facientes. Quid hoc fieri potest scelestius et iniustius, quando hostibus tantam vim regis adver-

καὼνα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ συνεκέρωσε. δέδεικται γὰρ ἐκ τούτων ὅτι τῶν προτέρων τοῦ γένους αὐτοῦ δυστήνων κατορθωμάτων καὶ τῆς κοσμικῆς καταλύσεως τοῦτο κορωνίς κατέστη καὶ τέλος ἀπαισίον καὶ τελευταιά πληγὴ καὶ τῆς ἐξώας ἐρήμωσις.

Ἄλλ' ὁ μὲν οὕτως καὶ πεποιηκὸς καὶ παθὼν ὄνειδος ἑαυτῷ καὶ ἁμαρτάδα δεινὴν περιήνεγκεν· ἄρτι δὲ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς τρίτης ἰνδικτιῶνος ἐνισταμένου, κεραυνὸς ἐπισκήψας ἐν τῷ μεγάλῳ κίονι τοῦ Κωνσταντινακοῦ φόρου, οὗ κατὰ κεφαλὴν ἀφίδρουμα μέγιστον χαλκοῦ πεποιημένον, ἀνήλιος δὲ λεγόμε-
νον, ἴδρυνται, μέρος μὲν τι τοῦ κίονος ἐν τῇ ἀκρότητι τῆς κεφαλίδος διέτεμε, ζωστήρας δὲ τούτου τρεῖς, σιδηροῦς μὲν τὰ ἔνδον, χαλκῷ δὲ περιειλημμένοις ἔξωθεν, κατέρρωξε καὶ διέκοψεν, ἀνθρώπων δὲ οὐδένα οὐδὲ τῶν ἀλόγων ζώων ἐλωβήσατο τι. οὐδέ τι ἵχνος καπνὸν τεκμαιρόμενον τὸν κίονα
ὑβρίσεν, ἀλλ' ἡ τοῦ κεραυνοῦ σφοδρότης ὡσπερ τις ἀνεμιαία τὴν φύσιν τυγχάνουσα, τὴν δ' ἰσχὺν δυσπαράδεκτος, οὕτως ἀνυβρίστως τὸ τηλικούτον ἔργον καὶ τὴν τοῦ σιδήρου καὶ χαλκοῦ στερεότητα ὡς τὸ λάχανον ἔξεθέρισε. καὶ τὰς αἰτίας τῶν κεραυνῶν ἄλλοι μὲν ἄλλας ἐδίδουν, ἕτεροι δὲ ἀνομοίας.
οἱ μὲν γὰρ μαθηματικοὶ ποτάμιον εἶναι τοῦτο πῦρ ἐκ φυσιο-
λογίας ἐφθέγγοντο, τῇ τῶν νεφῶν συγκρούσει καὶ διαρρηξίῃ γεννώμενον· λεπτομερὲς δ' ἔς ἄγαν, καὶ τοῖς ἀντιτύποις μᾶλ-

9. κωνσταντινακοῦ C.

11. μέντοι C.

sarius tribuit et talem (potum Romanorum imperio miscuit. monstratum enim est ex his, priorum generis eius tristium factorum et terrenae eversionis hoc adstitisse fastigium et finem fatalem et ultimum ictum et orientis solitudinem.

Sed is cum ita egisset et passus esset, probrum sibi et delictum dirum contulit. cum modo october mensis tertiae indictionis adesset, fulmen irruens in magnam columnam fori Constantiniani, cuius in capite signum maximum aeneum, solis expers nominatum, est positum, partem columnae in fastigio capituli discidit, zonas autem huius tres, ferreas intus, aere autem circumductas extra, disruptit et concidit, hominum autem neminem neque brutorum animalium damno affectit quidquam: neque vestigium fumum significans columnam deformavit: sed fulminis vehementia, quasi ventosa natura et vi non recipienda, ita non deformando tale opus et ferri atque aeris firmitatem tanquam herbam demetebat: atque causas fulminum alii alias tradebant, alii autem dissimiles. mathematici enim fluvialem esse ignem et physiologia pronuntiabant, nubium contusione et disruptione ortum: tenuem valde et ictibus magisque latente vi et concussionem illis

λον τῆ ἀρρήτῃ φορᾷ καὶ ἐκτινάξει προσαρασσόμενον, τὴν ῥῆ-
 ξιν βιαίαν καὶ ἀπότομον ἐμποιεῖν. τοσαύτην δ' εἶναι τῷ κε-
 ραυνίῳ πυρὶ τὴν φυσικὴν φασὶ λεπτομέρειαν ὡς μηδὲ δύνα-
 σθαι καταβλάπτειν τὸ μανόν ἢ ὅπωςδῆποτε οὖν πόρους ἔχον
 5 σῶμα ἢ βραχείας ὁπίας, ὅποιά εἰσι τὰ τε τῶν ὑφασμάτων
 πέπλα καὶ ὄσα τοιαῦτα· καὶ τοσοῦτον ὄτι, κἂν τύχη λινοῦς
 ἀπόδεσμος ἢ βαμβύκινος ἢ ἑτέρας ὕλης ἐξυφασμένον κρᾶ-
 σπεδον ἀπόδεσμον ἔχον χρυσοῖον, ἐμπέση δὲ κεραυνὸς εἰς l. 237 r.
 αὐτό, τὸ μὲν χρυσοῖον ἀλλοιοῖ καὶ ὡς ἐν χωνείᾳ φλογὸς
 10 ἔνα βῶλον ποιεῖ, τὸ δὲ τοῦ ὑφάσματος σωματίον ἀβλα-
 βὲς καταλιμπάνει. καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ ὡσαύτως· διὰ
 γὰρ τῶν ἀδῆλων πόρων τοῦ σώματος αὐτοῦ εἰσερχόμενον τὰ
 μὲν ἔνδον αὐτοῦ ὡς ὑλικώτερα καὶ πόρους μὴ ἔχοντα κατα-
 νέμεται. τὸ δ' ἔξωθεν σῶμα πολλάκις οὐ καταφλέγει, καὶ εὐ-
 15 ρίσκεται κοῦφον τῶν ἐντοσθίων σπλάγγχνων καθάπαξ λειπό-
 μενον. οἱ δὲ ἰδιώται μέγιστον ἔρπετον δρακοντιῶδες ἀντέλε-
 γον τὴν αἰτίαν τῶν τοιούτων εἰσάγειν παθῶν, ἀρπαζόμενον
 μὲν ὑπὸ ἀοράτου τινὸς δυνάμεως, ὄνυξι δὲ καὶ δυνάμει τῆς
 ἐν αὐτῷ τραχύτητος καὶ τῶν ἐλιγμῶν τὰ προστυχόντα διαρ-
 20 ρηγνύειν, ὅπου δηλαδὴ τύχη τὰς ἀντιπτώσεις καὶ ἀντισπά-
 σεις αὐτοῦ προσερείδειν καὶ ἀντιβαίνειν τοῖς ἔλκουσι.

Καὶ τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἀέρος δεῖγμα τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον
 τοῖς φιλοπράγμοσιν ἐμποιοῦν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν προτέρων

16. ἔρπετόν C. 23. post ἐμποιοῦν deest δισταγμόν vel quid simile.

fracturam violentam et praecipitem excitare: tantam autem esse fulmineo igni naturalem tenuitatem, ut non possit damno afficere tenue vel quovis modo meatus habens corpus vel brevia foramina, quales sunt textorum vestes et talia: atque ita, ut si est ex lino ligamentum vel bombycinum vel ex alia materia texta instita ligamentum habens aureum, et incidit fulmen in illud, aurum mutetur et tanquam confectura flammae unum globum componat, textum autem corpus intactum relinquat: atque in homine item. per obscuros enim meatus corporis ingressum, interiores eius partes, ut magis corporeas neque meatus habentes, depascit, externum autem corpus saepe non comburit; et invenitur inane intestinis subito relictum. imperiti autem contra dicebant maximum vermem draconis instar causam talium inferre malorum: raptum ab invisibili potentia, unguibus autem et vi celeritatis et turbinum adversa perrumpere, quando illidat contrarium casum et resistantiam et contra ac trahentes eat, atque ex aëre monstrum tale et tantum negotiosis efficere.

Sed rex prioribus studens et noctu et die generalibus rebus in-

εγχεσθαι, και νικησαι και μετ' ἡμερων νηξ καθελεσθαι, προ-
 ρακτω επι γ' τριτων. και δευτερον εμπερικειν εν ταῖς ἀσέβειαι κα-
 θυστασθαι, και κρινω ὑμῶν και δευτερον χιρῶν κατε τὸ
 δευτερον ἄγρον. και κατωθεσθαι, επιδουσαι γραφομενων και τι-
 μων καταγεγραμμεν ἑ.ε. κατι, τι ὑμῶν, ουδε τον νικησεν 5
 τον χιρῶν ἔγω τῶ ἐκαστῶ σπουδασιων κειθετο, ἀλλε τῶ
 βασιλει, και ταῖς ἐνογιώσεσιν επιδοθαι, ἐκαστων πολυωστερα
 και μεμετρίμενοι τα δευτερα περιωστα και τὰ ἀσθρακισια. ἐμί-
 λησε δ' αἰτῶ και νικησῶν διαταγματων, και διορθώσεως των
 ἀμφοσθητουμένων δογματων, και κατωθεσθαι των τιμωμένων 10
 ἐξ αἰτων κωδοιμων. διη και τῶ περι των μεινωμένων συ-
 νουκων κεκαλιμου διακλισηθέντος ποτε θεραπειαν ἀκριβεστω-
 την τῆ ἀμφοσθητῆσει κηδερονικῶς ἐπελήθησε. και εὖρων ὅτι
 ὁ ἐν ἀνδρίμω τῆ λῆξει βασιλεὺς κῦρις Δίων ἔγραφε μεν νε-
 ρῶν περι τούτων, συνεχώσθη δὲ τῶ χρόνῳ και ἀπρακτος ἔμει- 15
 νεν, ἀνήγειρε ταύτην πεσοῦσαν και τὸ κράτος ἐπεψηφίσαιτο,
 κάλλιστα προθεῖς τὰς αἰτίας, και πρὸς τὸ μεγαλοσρεπέξ τε
 και δικαιοτερον ἐξ ἀφορμῶν εὐλόγων περικαλλύνας τὸ θέσ-
 πισμα, ὅρους τε τάξας τῆς μανίας και τρόπους και χρόνους
 ἔπομονῆς, και τηρικαῦτα τὸ διαζύγιον προτρεψάμενος ὅταν 20
 θηριωδῶς ἡ νόσος ἐκαίνηται και τῶ συνοικουῦντι καθοροῦται
 ἀφῆρητος, και ὁ χρόνος τὴν ἐλπίδα τῆς θεραπειας ἀπειπήη, και
 τὸ δεινὸν ὑποραίρηται.

22. ἀφορητα C.

vigilans et causarum auditor in remissione, et iudicans orbem et iuste
 tractans viduam secundum divinum dictum et variis accessionibus lar-
 gitionum et honorum ornans omnino subiectos, ne noctis quidem tem-
 pus extra sua studia ponebat: sed bibliis et lectionibus dans sese po-
 lyhistorum et initiatum rebus divinis constituebat et humanis. curae
 erant et etiam legum constitutiones et emendationes ancipitum edicto-
 rum et compositiones turbarum quae ex iis nascerentur. quamobrem
 etiam cum caput de furiosis coniugibus aliquando disceptaretur cura-
 tionem accuratissimam dubitationi studiosae quaesivit: et inveniens,
 divum regem dominum Leonem scripsisse novellam de his, confusam
 autem esse eam vetustate et irritam mansisse, resuscitavit hanc lap-
 sam et potentiam ei addidit, pulcherrime adiciens causas et magnifi-
 centius et iustius ex occasionibus probabilibus adornans edictum, et
 fines constituens furoris et modos et tempora patientiae, atque tum di-
 vorcium proponens, cum bestiae instar morbos fureret et contuber-
 nulli appareret intolerabilis et tempus spem curationis veteret atque
 periculum augetur.

- Φιλάνθρωπος δὲ ὢν εἰς τὸ ἄγαν ὁ βασιλεὺς καὶ νόμον ἕτερον ἀνεζώωσε θανόντα κἀκείνον, καὶ θάνατον πολλοῖς ἐκ
 τῆς θνητότητος ἀπότομον καὶ ἀμεταμέλητον παρεισάξαντα. τίς
 δὲ οὗτος, ὁ λόγος δηλώσει προΐων. ὁ ἐν βασιλεῦσιν αἰδίδιμος
 5 Θεοδόσιος στασιασάντων ποτὲ τινῶν κατ' αὐτοῦ, μεγάλῳ θυμῷ
 καταφλεχθεὶς τὴν ψυχὴν, θάνατον τούτων ἀνυπερθέτως κατε-
 ψηφίσατο. εἰς ἑαυτὸν δὲ γενόμενος, μᾶλλον δὲ καὶ παρά του
 τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν μετὰ παρρησίας ἀπελεγχθεὶς καὶ ὡς
 μισαιφόνος τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιβόλων ἀποκλεισθεὶς, με-
 10 τάμελον ἔθρεψε, καὶ τὸν ἐλέγχοντα δι' αἰδοῦς ποιησάμενος f. 237 v.
 καὶ ἀγαπήσας αὐτὸν ὡς σοφός, εἶπερ ἀληθὲς τὸ "ἐλέγχε σο-
 φόν, καὶ ἀγαπήσει σε", γόνυ τούτῳ ἔκλινε, καὶ συγγνώμην
 μετὰ πολλῆς οἰμωγῆς καὶ συντριβῆς ἤτησε. καὶ τῶν πε-
 πλημμελημένων ἀξίαν ποιησάμενος τὴν μετάνοιαν, καὶ πλέον
 15 ἤπερ ἔχρη ἰδιώτη ταπεινωθεὶς, συμπάθειαν ἔλαβε παρά τοῦ
 ἀνδρός (ἦν δὲ οὗτος ὁ μέγας Ἀμβρόσιος ὁ τῶν Μεδιολάνων
 ἐπίσκοπος), καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας
 εἰς γενέσθαι παρ' αὐτοῦ κατηξίωται. ἔκτοτε οὖν τὸ ἀπηνὲς
 καὶ ἀπότομον καὶ ἄχρονον τῆς τιμωρίας κινδυνῶδες καὶ ἀπάν-
 20 θρόπον λογισάμενος, χρόνον ὄρισάτο τὴν ἀναβολὴν τῆς τιμω-
 ρίας παρέχοντα, θεσπίσας μὴ πρὶν δι' αἵματος κολάζεσθαι
 ἄνθρωπον ἢ τριάκοντα ἡμερῶν παρῳχημένα διὰ στήμα μετὰ
 τὴν κατ' αὐτοῦ τελευταίαν ἀπόφασιν. ἔκτοτε δὲ ὁ χρόνος

Humanus valde rex etiam aliam legem resuscitavit emortuam et illam, quae mortem multis ex mortalitate praecipitem et poenitentiae expertem inferret. quae haec fuerit oratio declarabit procedens. venerabilis inter reges Theodosius, cum seditionem moverent aliquando nonnulli contra eum, magna ira flagrans animo, mortem horum sine mora constituit. cum autem secum esset magisque etiam a quodam divinorum virorum libere vituperaretur et quasi inquinatus ecclesiae muris excluderetur, poenitentiam aluit et vituperantem veritus et amans eum ut sapiens, si quidem verum est quod dicitur: „vitupera sapientem et amabit te,“ et veniam cum multa lamentatione et planctu petiit, et peccatorum dignam instituens poenitentiam et magis quam debuit privato demissus misericordiam accepit a viro (erat autem hic magnus Ambrosius, Mediolanensis episcopus): atque generalis ecclesiae et societatis pars fieri ab eo dignatus est. exinde igitur crudelem et praecipitem et praematuram rationem poenae periculosam et immanem ratus tempus constituit, dilationem poenae praebens: edicens, ne antea sanguine puniretur quisquam, antequam triginta dierum praeteriisset spatium post ultimam sententiae contra eum editio-

ἀπήμβλυνε καὶ καθύβρισε τὸ φιλάνθρωπον τοῦτὶ νομοθέτημα, καὶ εἴτε ὡς τοῖς βασιλεῦσιν ἀγνοοῦμενον εἴτε μὴν ὡς καταφρονούμενον ἀπαρρησίαστον ἔμεινε, καὶ ἡ καταδίκη τοὺς δειλαίους κατακρίτους εὐθέως ἀτήρπαζε, καὶ ταχεῖαν αὐτοῖς τὴν πληγὴν ἐσχεδίαζεν. ὁ δὲ φιλάνθρωπότατος οὗτοσι βασι-⁵ λεύς ἀφορμὰς φιλάνθρωπίας εὐρίσκειν βουλόμενος καὶ τῆ δέψ τὸν ἔλεον ἀντικαλλάττεσθαι, οὐχ ἑαυτῷ μόνῳ παρφυλάξαι τὴν τῆς νομοθεσίας ταύτης ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἀναβολὴν εἰς ἑαυτὸν ἀπεκρύψατο, τὸ φιλάνθρωπον οὐ κοινὸν ἀλλ' ἴδιον ποιησάμενος διὰ φιλαυτίας ἐπίδειξιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς¹⁰ μετὰ ταῦτα βασιλεῦσι τηρεῖσθαι τοῦτο θερμότατα βουλευσάμενος καὶ εἰς πάντας χεθῆναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ὀδεύειν φιλομούμενος. καὶ νεαρὰν ἠροδῆλως ἐξέθετο κρυοῦσαν μὲν τὸν τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου νόμον εἰς τὸ διηνεκές, ἀναιρουῦσαν δὲ τὸ τοῦ θυμοῦ ἀκαμπές καὶ ἀμείλικτον διὰ τοῦ μὴ ταχέως¹⁵ τὰς δ' αἵματος ψηφηφορίας εἰς ἔργον ἀποβαίνειν στυγνότητος· καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα βασιλεῦσιν ἀγαθὸν ἐπαφῆκεν ἐφόδιον πρὸς τὴν αὐτῶν ἐξιλέωσιν καὶ τὴν τοῦ ἐπουρανίου βασιλείως θεραπείαν καὶ εὐαρέστησιν. καὶ ἀέγνω τὸν νόμον ἐπὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς, καὶ σύμψηφον ἔσχε ταύτην καὶ λίαν ἐνὰ²⁰ ρεστον· ἔγνω γάρ, φρονήσει διαφέρων καὶ θεοειδεὶ ἀγαθότητι, ὡς ἡ ἀκμὴ τοῦ θυμοῦ, πυρὸς δίκην τὴν καρδίαν αὐτὴν κατανεμομένη, πάντων ἀφειδεῖν ἐκβιάζεται καὶ σαρκῶν ἀνθρώπων καταμασᾶσθαι καὶ ποταμοὺς αἱμάτων ὑπερηδᾶν,

nem. inde autem tempus hebetabat et deformabat humanam hanc legem: atque sive regibus ignota sive neglecta, indicta mansit et poena miseros, qui damnati erant, illico rapiebat, et celerem iis ictum afferebat. humanissimus autem hic rex occasiones humanitatis invenire volens et mensa coquinaria misericordiam commutare, non sibi soli servavit legis huius argumentum et dilationem in se abdidit, humanitatem non communem, sed privatam reddens propter amoris sui ostentationem, sed etiam a posteris regibus eam servari calidissime statuens atque in omnes effundi bonum et transire studens: atque novellam clare edebat, quae confirmabat Theodosii magni legem in perpetuum et tollebat irae immotum et durum modum, cum non celeriter sanguinis sententiae in opus abirent tristitiae: et posteris regibus bonam tradidit rationem ad expiationem et coelestis regis curam et gratiam: atque recitavit legem in senatu et consentientem habuit eum et valde gratum: cognovit enim prudentia excellens et divina bonitate, fastigium irae ignis instar cor ipsum devorans studere omnium prodigum esse et carne humana vesci et fluvios sanguinis transilire aut etiam laetari talibus factis sine misericordia:

ἢ καὶ προσεπιγάννυσθαι τοῖς οὕτω δρωμένοις ἀσυμπαθῶς. ὄρεξις γὰρ ἐστὶν ἀντιλυπήσεως ὁ θυμὸς· ἡ δὲ ὄρεξις δυσχερῶς ἐκ τοῦ προχείρου κατακοιμίζεται. διὰ τοῦτο καὶ τῷ τῆς ὄργης ἀκράτῳ χαλιναγωγίαν ὁ σοφὸς αὐτοκράτωρ τόνδε νόμον τιθέμενος, τὴν τῆς τιμωρίας ἀνεβάλετο ἔκβασιν, ἕως ἂν ὁ θυμὸς τῷ βασιλευόντι πεπανθῇ, τριακονθήμερον προβαίνοντος διαστήματος· καὶ τηνικαῦτα, εἰ μὲν ἔλεος αὐτῷ ἢ μετάνητος εἰσέλθῃ τοῦ τὴν κεφαλικὴν δεξαμένην ἀπόφασιν εἶναι τοῦτο θεοῦ καὶ μένειν τὸν ἄνθρωπον ἀθιγῆ, ἴσως δὲ f. 283 r.

10 καὶ ἀθῶόν ποθεν εὐρισκόμενον· εἰ δ' οὖν, τότε πεπληροφορημένον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὡς ἐπεὶ περ οὐδέν τι κατεδυσώπησεν ὁ χρόνος τὸν ἀνάτορα, καὶ θεὸς εἰς τὸ πάθος αὐτοῦ συμψηφίζεται. εἰ γὰρ ἐν τῷ παρλάζοντι τῆς ὄργης δέξεται μὲν ἄνθρωπος θανατηφόρον πληγὴν ἢ χειρὸς ἐκτομὴν ἢ ὀφθαλμῶν ἔκκοπὴν, ἀνεθείς δὲ τῆς ὄργης ὑστερον ὁ κρατῶν μετάνητος ἔλθῃ καὶ τὴν ἀπόφασιν ἀνακαλέσασθαι βουληθῇ, τίς ἢ τοῦ μετάνητος ὠφέλεια; τίνες δ' ἐριννύες μετάνητι καὶ τὸν κολαστὴν οὐκ ἐλάσσουσι; ποιά δὲ καὶ τὸν παθόντα λύπη οὐ διαδέξεται, ὅτι πρὸς τὴν ἀνάκλησιν ἀπερράπισται;

20 ταῦτα οὖν ὁ βασιλεὺς μεγαλοφρόνως κατασκευάμενος καὶ προσθήκην ἰδίαν τῇ νεαρᾷ ταύτῃ προσανεμάξατο, συντάξας ἐν αὐτῇ ἵνα μετὰ τὴν τριακονθήμερον ὑπομινθήσκηται πύλιν ὁ βασιλεὺς, καὶ οὕτω τὸ πέρας ἀποτελεῖται ἢ συγχωρεῖται τῆς ἀποφάσεως.

23. ἀποτελεῖται ἢ συγχωρεῖται C.

cupido enim est ultionis ira: cupido autem aegre in promptu extinguitur: propterea etiam irae impotenti frenum sapiens imperator hanc legem imponens poenae distulit exitum, donec ira regi mitigaretur triginta dierum progrediente spatio: atque tum si misericordia eum vel poenitentia invadat eius qui capitale suscepit iudicium, esse hoc dei et manere hominem intactum, fortasse etiam insontem inventum: sin aliter, tum ratam esse rem, quia, ubi nihil dubitationis iniecit tempus imperatori, etiam deus malo eius assentitur. etenim si in flagrante ira accipiet homo mortiferum ictum, sive manus abscissionem sive oculorum excidium, liberatus autem ira postea imperator poenitentiam concipiat et sententiam retractare velit: quae erit poenitentiae utilitas? quae furiae ex poenitentia etiam castigatorem non agent? qualis etiam afflictio aegritudo non excipiet, quod de retractione est deiectus? haec igitur rex magnanime deliberans etiam additamentum proprium novellae huic adpersit, constituens in eo, ut post triginta dies admoneatur rursus rex et ita finis perficiatur aut remittatur sententiae.

Ἐπεὶ δὲ τῆς σωματικῆς τιμωρίας ἐποίησατο πρόνοιαν δεικτικῶς καιρὸν ὄργῃ, καὶ φιλανθρωπίαν συγκεράσας τοῖς ἀνθρωπίνους κακοῖς, ἀπέιδε καὶ πρὸς τὴν ἐπεισχωμάσασαν λύμην οὐ πρὸ πολλῶν τούτων ἐνιαυτῶν, καὶ διαφθείρουσαν τὴν τάξιν τῆς τῶν ὑπηκόων πίστεως, καὶ σύγχυσιν αὐτῇ παρενεῖ-
 ρουσαν, καὶ τὴν βασιλικὴν ὑπηρεσίαν εἰς ἀπορίαν καὶ φροντίδα χαλεπὴν περιβάλλουσαν. καὶ γὰρ ἔργοις αὐτοῖς μεμαθηκῶς ὡς τῇ κοινῇ φύσει τοῦ κατὰ καιρὸν βουσιλέως δουλεύοντος καὶ τῷ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων προστάγματι τῶν ἐνθὲνδε μεθισταμένου, ἀνθ' ὧν ὧν
 ὄφειλεν ὁ μετ' αὐτὸν βασιλεὺς τοὺς εὐαρεστήσαντας ἐκείνῳ μέχρι παντός, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς δουλείας ἐνδειξαμένους καὶ τὸ τῆς παραστάσεως ἀκλινές, καὶ τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας καὶ τὸν παγετὸν τῆς νυκτὸς ἀνατλήσαντας ταῖς παννύχοις καὶ πανημερίοις φροντίσι, τῆς προσηκούσης κηδεμονίας
 15 καὶ προσπαθείας καταξιῶν, καὶ ὡς ἀγαθοὺς δούλους καὶ πιστοὺς εὐποιεῖν, καὶ τὴν φλόγα τῆς τοῦ δεσπότητος στερήσεως βασιλικῶς καταψύχειν φιλοτιμήμασι, καὶ τὸν θρηνον αὐτῶν μεταποιεῖν εἰς τὸ χαριέστερον, βαρὺς μᾶλλον αὐτοῖς ἀναφαίνεται, καὶ ταῖς οὐσίαις αὐτῶν πολλοῖς ἰδρωσὶ καὶ πόνοις ἐπι-
 20 κτηθείσαις ἐπιβυλεύει φιλοκερδῶς, καὶ πον καὶ τινὰς τοῦτων ὑπερορίους ποιεῖ, μὴ τὰ ἐν ποσὶ καθορῶν, καὶ τὸ παράδειγμα δεδιῶς ὡς καὶ εἰς αὐτόν, μᾶλλον δὲ τοὺς ὑπ' αὐτόν,

Postquam autem corporis poenae prospexit, concedens tempus irae et humanitatem admiscens humanis malis, spectavit etiam ad perniciem, quae grassata erat non multis ante annis et perdebat ordinem fidei subiectorum, et confusionem ei admiscebat et regios ministros in dubitationem et curam difficilem coniecit: etenim ipsis rebus cognoverat, communi naturae rege temporario serviente et ex imperio magni regis et creatoris omnium hanc terram relinquente, cum deberet proximus rex gratos illi omnino et qui bonum animum servitutis ostenderunt et perseverantiam immotam et aestum diei et frigus noctis perpassi sunt nocturnis et diurnis curis, accommodata curatione et benevolentia dignari atque ut in bonos servos et fidos beneficia conferre et flammam orbationis domini regis refrigerare donis, atque lamentationes eorum vertere in gratias, eum gravem magis iis apparere et bonis eorum multo sudore et labore recuperatis insidiari lucri appetentem, atque etiam quosdam horum in exilium mittere, non prompta conspicientem et exemplum timentem, etiam ad ipsum magisque ad subiectos relatum aperte: hoc clare cognoscens studuit morbum hunc ut in diram agentem difficultatem sistere, et legem op-

ἀναφερόμενον ἄντικρυς, — τοῦτο διοπτικῶς ἐπιγνοὺς σπουδὴν ἐποίησατο τὴν νόσον ταύτην ὡς εἰς δεινὴν ἐλαύνουσαν χαλεπότητα στήσαι, καὶ νόμον ἀντιστήσαι ταύτῃ, τοῖς οὕτως πάσχουσι βοηθὸν καὶ συλλήπτορα, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ὑπηρε-
 5 ταις καὶ αὐτοῖς βασιλεῦσιν εἰσάγοντα τὴν χάριν δικαίαν καὶ ἔννομον, καὶ φροντίδος τοιαύτης αὐτοὺς ἀπαλλάττουσαν, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ θεραπείαν περιποιούσαν ἀπόρθητον τῷ θάρρει τοῦ φυλάττεσθαι τοὺς τοῦ βασιλέως θεραπευτὰς καὶ μετὰ τελευτὴν αὐτοῦ πάσης δεισιδαιμονίας ἀδιγεῖς καὶ κα-
 10 κοποιίας. ὅθεν πανταχόθεν τῷ πάθει τούτῳ θεραπείαν θη-
 ρώμενος, νεαρὰν νομοθεσίαν ἐκτίθησι πρόρριζον ἐκτέμνουσαν f. 238 r.
 τὸ κακοθελὲς τοῦτο καὶ παρανομώτατον ἐπιχείρημα, φάμενος ὅτι πάντων ἀτοπώτατόν ἐστιν ἔν' οἱ μὲν δουλεύοντες ἰδιω-
 15 ται, ἀγροίκοις δηλονότι καὶ πολίταις καὶ ἄρχουσι, μετὰ τε-
 λευτὴν αὐτῶν λεγάτοις τιμῶνται καὶ φιδικομίσσοις καὶ πρε-
 σβείοις, ἔνιοι δὲ καὶ κληρονομίαις, καὶ μετὰ τῆς τούτων προσθήκης ἔχουσι καὶ τὰς ἰδίας κτήσεις ἀνωτέρας παντὸς ζη-
 20 τήματος καὶ προβλήματος, οἱ δὲ τῶν βασιλέων θεραπευταί, οἷς μείζων ὁ κάματος καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν δέος διηνεκῶς
 περιγίνεται, πρὸς τῷ καὶ τοιαύτης ἐπιτελευτίου φιλοτιμίας καὶ τῶν οἰκείων ἀποστερῶνται παρὰ τῶν μετέπειτα βασιλέων καὶ τῶν τούτοις παρατυχόντων ὑπηρετῶν, καὶ ὡς κακοῦργοι καὶ προσάντεις οἱ καλῶς διακονήσαντες ἀπελαύνωνται οἰκιῶν

20 τοιαύτας C.

22. περιτυχόντων C.

ponere huic, sic afflictis auxilium et socium, et quae regis ministris et ipsis regibus adduceret gratiam iustam et legitimam et cura tali eos liberaret et bonum animum et curationem excitaret inturbatam, cum confiderent servatum iri regis ministros vel post obitum eius omni superstitione intactos et iniuria: unde ubique malo huic curationem venans novam legem edit, quae radicitus scinderet malevolum hoc et iniustissimum inceptum, contendens omnium ineptissimum esse, servos privatos agrestium et civium et ducum post obitum eorum legatis honorari et fideicommissis et donis honorariis, nonnullos etiam hereditatibus et cum harum accessione habere etiam privatas possessiones superiores omni quaestione et impedimento: contra regum ministros, quibus maior labor et imperatoris metus perpetuo adsit, praeterquam etiam talia iis contingant defuncti dona, etiam suis privari a posteris regibus atque eorum ministris, atque ut maleficos et adversarios eos, qui pulchre serviissent, expelli domibus et urbibus: propterea etiam legem de iis scripsit, quae talem avaritiam et pravitatem impediret, ut ad omnes regios homines serpentem et reges servitute privantem plurimorum et bonorum virorum, cum timerent acerbam et violentam

τε καὶ πόλεων. διὰ ταῦτά τοι καὶ νόμον περὶ αὐτῶν ἀνεγράφατο τὴν τοιαύτην πλεονεξίαν καὶ δεινοπραξίαν διακωλύοντα, ὡς εἰς πάντας τοὺς βασιλικοὺς ἀνθρώπους ὑφέρπουσαν καὶ τοῖς βασιλεῦσι τὴν δουλείαν ἀποστεροῦσαν τῶν πλείστων καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν φόβῳ τῆς πικρᾶς καὶ βιαστικῆς ἐπιθέσεως ταύτης. καὶ μηδένα τούτων ὁ θεϊότατος οὗτος βασιλεὺς ἐδογματίσειε καὶ ἐθέσπισεν εἴτε οὐσίας ἀφαίρεισιν εἴτε ἐναλλαγὴν καταστάσεως εἴτ' ἄλλης τινὰ βλάβης καὶ κακώσεως περιπέτειαν, εἰ μὴ ἐκ δοκιμασίας καὶ διαγνώσεως καὶ νόμοις ἤρμοσμένην τε καὶ συνάδουσαν ἀπόφασιν ἀπενέγκοιτο. οὐ-10
κοῦν καὶ πάντες εὐχαρίστως τὸ τοῦ δόγματος ἐννομώτατον καὶ δικαιοτάτον οἱ τῆς πολιτείας, καὶ ὅσοι τῆς συγκλήτου βουλῆς, δεξάμενοι καὶ ἀποδεξάμενοι (εἰς ἐπήκοον γὰρ ἀνεγνωσθῆ πάντων) πολλαῖς εὐφημίαις καὶ κρότοις τὸν εὐρετὴν τῶν καλλίστων καὶ ἐλευθερωτὴν τῶν ἀνθρώπων ἐτίμησάν τε καὶ ὑμ-15
νησαν ὡς καὶ κοινὸν εὐεργέτην ὄντα τοῖς κοινοῖς παραγγέλμασι καὶ θεοπίσμασι, καὶ ἰδίᾳ πάντας κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπεφραίνοντα, καὶ τὰ οἰκεῖα χαριζόμενον δίκαια. πολλοὺς γάρ, μᾶλλον δὲ ἅπαντας, ταῖς προαφηρημέναις τούτων οὐσίαις ἀποκατέστησε, καὶ κάθοδον αὐτῶν ἐξ ὑπεροχιῶν ἐψηφίσατο, 20
καὶ κειμένους ἤδη καὶ τεθνημένους ἐζώωσε, καὶ πνοὴν ἐνέπνευσεν ἧς τὸ πρόσθεν ἐστέρηντο.

Καὶ τί χρὴ τὰ πολλὰ λέγειν; εἰ πάσας κατὰ μέρος τὰς τούτου μεγαλοουργίας ἀναγράφπτους ποιεῖν ἐπιβάλλοιμι, ὅμοιος

6. μηδενός?

persecutionem hanc. atque neminem horum maxime divinus hic rex diiudicavit neque imperavit sive bonorum ereptionem sive mutationem conditionis sive aliud damni et calamitatis discrimen, nisi re examinata et diiudicata et legibus accommodatam et concinentem sententiam acciperet. ergo etiam omnes grato animo decretum maxime legitimum et iustum cives et senatores accipientes et recipientes (coram enim omnibus recitatum est) multis laudibus et clamoribus inventorem pulcherrimorum et liberatorem hominum honorarunt celebraruntque ut qui et publice beneficus esset communibus iussis et edictis, et privatos omnes perpetuo exhilararet, et domestica donaret iura: multos enim, magisque omnes in bona antea erepta restituit et reditum eorum ex exsilio decrevit et iacentes iam et impolatos resuscitavit et spiritum inflavit, quo antea privati erant.

Atque quid oportet multa dicere? si omnia deinceps huius magna facta describere suscipiam, similis ero iis, qui atlanticum volunt

ἔσομαι τοῖς τὸ Ἀτλαντικὸν βουλομένοις ἀπαρύσασθαι πέλαγος. ὁ γὰρ αὐτὸς βασιλεὺς καὶ τυράννος καταβληθέντας καὶ ὑποταγέντας αὐτῷ οὐ μόνον συμπαθείας καὶ φιλανθρωπίας ἤξιώσεν, ἀλλὰ καὶ μεγίσταις εὐεργεσίαις ἐψυχαγωγῆσεν ὥσπερ δὴ τὸν Βρυέννιον καὶ τοὺς τούτῳ ὁμόφρονας λαμπροὺς ἀξιώμασι τελεσιουργήσας, καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας εἰσας αὐτοῖς ἀνεπιχειρήτους, καὶ προσθήκας διὰ βασιλικῶν δωρεῶν ἀφρόνους αὐτοῖς περιποιησάμενος, καὶ πάντων ἐπιλαθέσθαι παρασκευάσας τῶν λυπηρῶν, ὅπερ οὐδεὶς τῶν πώποτε βασιλέων l. 239 r.

10 ποιήσας εὐρίσκετο, καὶ πολεμίους προσφυγόντας εὐμενῶς προσεδέξατο, καὶ χώραν αὐτοῖς δημοσίαν ἀπένειμε καὶ φιλοτίμου διατριβῆς μεταδέδωκεν.

Εὐσεβέστατος δὲ ὢν τὰ πρὸς Θεὸν ἐς τὰ μάλιστα, βασιλικαῖς πανηγύρεσι τε καὶ χάρισι καὶ φωτοχυσίαις τὰς τε 15 δι' ἔτους δεσποτικὰς ἑορτὰς ἐς τὸ ἀκριβὲς κατελάμπρυνε, καὶ τὰς τῶν μαρτύρων μνήμας καὶ τῶν ἄλλως εὐαρεστησάντων Θεῷ τελεταῖς πανδήμοις καὶ παννύχοις χοροστασίαις ἐν δαψιλεῖ τῷ φωτὶ περιφανῶς κατεσέμνυνε. καὶ τοσοῦτον ἐξήρητο καὶ περιεγάννυτο ταῖς θείαις ταύταις λαμπρότησιν, ὅτι περ 20 ὄρθριώτερος περὶ πρώτας ἀλεκτρονῶν ᾠδὰς τοῖς ὑμνοπόλοις ἐπιφαινόμενος καὶ τοῖς συνεκκλησιάζουσι βουλευταῖς καὶ συγκλητικοῖς, οὐδὲ τῷ βασιλείῳ θρόνῳ ἑαυτὸν ἐπέδιδου ἀλλ' ὄρθιος ἰστάμενος ἄχρι τέλους τῆς ὑμνωδίας, ἣτις καὶ μέχρι τρίτης ὥρας τῆς ἡμέρας τῷ περικαλλεῖ τῶν ὕμνων καὶ ἰσαγ-

exhaurire mare. idem enim rex et tyrannos delectos et submissos sibi non solum misericordia et humanitate dignatus est, sed etiam maximis beneficiis placavit, sicut Bryennium et eos qui cum hoc sentirent, illustribus dignitatibus augens et privata bona relinquens iis intacta et accessionem regiis donis benignam iis concilians, et omnium obliviisi iubens tristium, id quod nemo unquam regum faciens apparerat, et hostes, qui ad eum confugerent, clementer excepit et terram iis publicam tribuit et generosae commorationis participes fecit.

Piissimus autem in rebus divinis inprimis regiis concionibus et gaudiis et luminum copia annua dominationis festa accurate illustrabat et martyrum memoriam et aliter deo gratorum sacris publicis et nocturnis choris plenis luminibus clare ornabat, atque tantum intentus erat et laetabatur divino hoc splendore, ut mane circa primos gallo- rum cantus hymnorum poetis apparens et iis qui e senatu et consilio festum concelebrent, ne regio quidem solio se traderet, sed erectus usque ad finem cantus, qui ad tertiam horam diei hymnis perpulchris et angelicis durabat, deo preces absolvebat, et ad illum eri-

κεῶνα τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ συνεκέρρασε. δέδεικται γὰρ ἐκ τούτων ὅτι τῶν προτέρων τοῦ γένους αὐτοῦ δυστήνων κατορθωμάτων καὶ τῆς κοσμικῆς καταλύσεως τοῦτο κορωνίς κατέστη καὶ τέλος ἀπαίσιον καὶ τελευταία πληγὴ καὶ τῆς ἐξίας ἐρήμωσις.

Ἄλλ' ὁ μὲν οὕτως καὶ πεποιηκὸς καὶ παθὼν ὄνειδος ἑαυτῷ καὶ ἁμαρτία δεινὴν περιήνεγκεν· ἄρτι δὲ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς τῆς τρίτης ἰνδικτιῶνος ἐνισταμένου, κεραυνὸς ἐπισκήψας ἐν τῷ μεγάλῳ κίονι τοῦ Κωνσταντιναιικοῦ φόρου, οὗ κατὰ κεφαλὴν ἀφίδρουμα μέγιστον χαλκοῦ πεποιημένον, ἀνήλιος δὲ λεγόμε- 10 νον, ἴδρυνται, μέρος μὲν τι τοῦ κίονος ἐν τῇ ἀκρότητι τῆς κεφαλίδος διέτεμε, ζωστῆρας δὲ τούτου τρεῖς, σιδηροῦς μὲν τὰ ἔνδον, χαλκῷ δὲ περιειλημμένους ἐξώθεν, κατέρραξε καὶ διέκοψεν, ἀνθρώπων δὲ οὐδένα οὐδὲ τῶν ἀλόγων ζώων ἐλωβήσατό τι. οὐδὲ τι ἴχνος καπνὸν τεκμαιρόμενον τὸν κίονα 15 ὕβρισεν, ἀλλ' ἡ τοῦ κεραυνοῦ σφοδρότης ὥσπερ τις ἀνεμιαία τὴν φύσιν τυγχάνουσα, τὴν δ' ἰσχὺν δυσπαράδεκτος, οὕτως ἀνυβρίστως τὸ τηλικούτον ἔργον καὶ τὴν τοῦ σιδήρου καὶ χαλκοῦ στερερότητα ὡς τὸ λάχανον ἐξεθέρισε. καὶ τὰς αἰτίας τῶν κεραυνῶν ἄλλοι μὲν ἄλλας ἐδίδουν, ἕτεροι δὲ ἀνομοίας. 20 οἱ μὲν γὰρ μαθηματικοὶ ποτάμιον εἶναι τοῦτο πῦρ ἐκ φυσιο-λογίας ἐφθέγγοντο, τῇ τῶν νεφῶν συγκρούσει καὶ διαρρηξεί γεννώμενον· λεπτομερὲς δ' ἔς ἄγαν, καὶ τοῖς ἀντιτύποις μᾶλ-

9. κωνσταντιακοῦ C.

11. μέντοι C.

sarius tribuit et talem spotum Romanorum imperio miscuit. monstratum enim est ex his, priorum generis eius tristium factorum et terrae-eversionis hoc adstitisse fastigium et finem fatalem et ultimum ictum et orientis solitudinem.

Sed is cum ita egisset et passus esset, probrum sibi et delictum dirum contulit. cum modo october mensis tertiae indictionis adesset, fulmen irruens in magnam columnam fori Constantiniani, cuius in capite signum maximum aeneum, solis expers nominatum, est positum, partem columnae in fastigio capituli discidit, zonas autem huius tres, ferreas intus, aere autem circumductas extra, disruptit et concidit, hominum autem neminem neque brutorum animalium damno affecit quidquam: neque vestigium fumum significans columnam deformavit: sed fulminis vehementia, quasi ventosa natura et vi non recipienda, ita non deformando tale opus et ferri atque aeris firmitatem tanquam herbam demetebat: atque causas fulminum alii alias tradebant, alii autem dissimiles. mathematici enim fluvialem esse ignem e physiologia pronuntiabant, nubium contusione et disruptione ortum: tenuem valde et ictibus magisque latente vi et concussionem illisum

λον τῇ ἀρρήτῃ φορᾷ καὶ ἐκτινάξει προσαρασσόμενον, τὴν ῥῆ-
 ξιν βιαίαν καὶ ἀπότομον ἐμποιεῖν. τοσαύτην δ' εἶναι τῷ κε-
 ραυνίῳ πυρὶ τὴν φυσικὴν φασὶ λεπτομέρειαν ὡς μηδὲ δύνα-
 σθαι καταβλάπτειν τὸ μανὸν ἢ ὅπωςδὴποτε οὖν πόρους ἔχον
 5 σῶμα ἢ βραχείας ὀπᾶς, ὅποιά εἰσι τὰ τε τῶν ὑφασμάτων
 πέπλα καὶ ὅσα τοιαῦτα· καὶ τοσοῦτον ὅτι, κὰν τύχη λινοῦς
 ἀπόδεσμος ἢ βαμβύκινος ἢ ἑτέρας ὕλης ἐξυφασμένον κρᾶ-
 σπεδον ἀπόδεσμον ἔχον χρυσαίου, ἐμπέση δὲ κεραυνὸς εἰς l. 237 τ.
 αὐτό, τὸ μὲν χρυσαίου ἀλλοιοῖ καὶ ὡς ἐν χωνεῖα φλογὸς
 10 ἕνα βῶλον ποιεῖ, τὸ δὲ τοῦ ὑφάσματος σωματίον ἀβλα-
 βὲς καταλιμπάνει. καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ ὡσαύτως· διὰ
 γὰρ τῶν ἀδῆλων πόρων τοῦ σώματος αὐτοῦ εἰσερχόμενον τὰ
 μὲν ἔνδον αὐτοῦ ὡς ὑλικώτερα καὶ πόρους μὴ ἔχοντα κατα-
 νέμεται. τὸ δ' ἔξωθεν σῶμα πολλάκις οὐ καταφλέγει, καὶ εὐ-
 15 ρίσκεται κοῦφον τῶν ἐντοσθίων σπλάγγων καθάπαξ λειπό-
 μενον. οἱ δὲ ἰδιῶται μέγιστον ἔρπετον δρακοντῶδες ἀντέλε-
 γον τὴν αἰτίαν τῶν τοιούτων εἰσάγειν παθῶν, ἀρπαζόμενον
 μὲν ὑπὸ ἀοράτου τινὸς δυνάμεως, ὄνυξι δὲ καὶ δυνάμει τῆς
 ἐν αὐτῷ τραχύτητος καὶ τῶν ἐλιγμῶν τὰ προστυχόντα δια-
 20 ρηγνύειν, ὅπου δηλαδὴ τύχη τὰς ἀντιπτώσεις καὶ ἀντισπά-
 σεις αὐτοῦ προσερείδειν καὶ ἀντιβαίνειν τοῖς ἔλκουσι.

Καὶ τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἀέρος δεῖγμα τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον
 τοῖς φιλοπράγμοσιν ἐμποιοῦν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν προτέρων

16. ἔρπετόν C. 23. post ἐμποιοῦν deest δισταγμὸν vel quid simile.

fracturam violentam et praecipitem excitare: tantam autem esse fulmineo igni naturalem tenuitatem, ut non possit damno afficere tenue vel quovis modo meatus habens corpus vel brevia foramina, quales sunt textorum vestes et talia: atque ita, ut si est ex lino ligamentum vel bombycinum vel ex alia materia texta instita ligamentum habens aureum, et incidit fulmen in illud, aurum mutetur et tanquam confectura flammae unum globum componat, textum autem corpus intactum relinquat: atque in homine item. per obscuros enim meatus corporis ingressum, interiores eius partes, ut magis corporeas neque meatus habentes, depascit, externum autem corpus saepe non comburit; et invenitur inane intestinis subito relictum. imperiti autem contra dicebant maximum vermem draconis instar causam talium inferre malorum: raptum ab invisibili potentia, unguibus autem et vi celeritatis et turbinum adversa perrumpere, quando illidat contrarium casum et resistentiam et contra ac trahentes eat, atque ex aëre monstrum tale et tantum negotiosis efficere.

Sed rex prioribus studens et noctu et die generalibus rebus in-

ἐχόμενος, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τοὺς καθολικοὺς πράγμασιν ἐπαγρυπνῶν, καὶ δικῶν ἀκροατῆς ἐν ταῖς ἀνέσεσι καθιστάμενος καὶ κρίνων ὄρφανὸν καὶ δικαιοῶν χήραν κατὰ τὸ θεῖον λόγιον, καὶ παντοδαπαῖς ἐπιδόσεις χαρισμάτων καὶ τιμῶν καταγεραίρων διὰ παντὸς τὸ ὑπήκοον, οὐδὲ τὸν νυκτερινὸν χρόνον ἔξω τῶν ἑαυτοῦ σπουδασμάτων ἐτίθειτο, ἀλλὰ τοῖς βιβλίοις καὶ ταῖς ἀναγνώσεσιν ἐπιδιδούς ἑαυτὸν πολυτίστορα καὶ μεμνημένον τὰ θεῖα περιστάσι καὶ τὰ ἀνθρώπινα. ἐμέλησε δ' αὐτῷ καὶ νομικῶν διαταγμάτων, καὶ διορθώσεως τῶν ἀμφισβητουμένων δογμάτων, καὶ καταστολῆς τῶν τιχτομένων ἐξ αὐτῶν κυδοιμῶν. διὸ καὶ τοῦ περὶ τῶν μαινομένων συνοίκων κεφαλαίου διακλονηθέντος ποτὲ θεραπείαν ἀκριβεστάτην τῇ ἀμφισβητήσει κηδεμονικῶς ἐπέζητησε. καὶ εὐρῶν ὅτι ὁ ἐν αὐιδίμῃ τῇ λήξει βασιλεὺς κύρις Λέων ἔγραψε μὲν νεαρὰν περὶ τούτων, συνεχώσθη δὲ τῷ χρόνῳ καὶ ἀπρακτος ἔμεινεν, ἀνήγειρε ταύτην πεσοῦσαν καὶ τὸ κράτος ἐπεψηφίσατο, κάλλιστα προθεῖς τὰς αἰτίας, καὶ πρὸς τὸ μεγαλόπρεπές τε καὶ δικαιότερον ἐξ ἀφορμῶν εὐλόγων περικαλλύνας τὸ θεόπισμα, ὄρους τε τάξας τῆςμανίας καὶ τρόπους καὶ χρόνους ὑπομονῆς, καὶ τῆνικαῦτα τὸ διαζύγιον προτρεψάμενος ὅταν θηριωδῶς ἡ νόσος ἐκμαίνηται καὶ τῷ συνοικοῦντι καθορᾶται ἀφόρητος, καὶ ὁ χρόνος τὴν ἐλπίδα τῆς θεραπείας ἀπέιπῃ, καὶ τὸ δεινὸν ὑπεραίρηται.

22. ἀφόρητα C.

vigilans et causarum auditor in remissione, et iudicans orbem et iuste tractans viduam secundum divinum dictum et variis accessionibus largitionum et honorum ornans omnino subiectos, ne noctis quidem tempus extra sua studia ponebat: sed bibliis et lectionibus dans sese polyhistorum et initiatum rebus divinis constituebat et humanis. curae erant ei etiam legum constitutiones et emendationes ancipitum edictorum et compositiones turbarum quae ex iis nascerentur. quamobrem etiam cum caput de furiosis coniugibus aliquando disceptaretur curationem accuratissimam dubitationi studiose quaesivit: et inveniens, divum regem dominum Leonem scripsisse novellam de his, confusam autem esse eam vetustate et irritam mansisse, resuscitavit hanc lapsam et potentiam ei addidit, pulcherrime adiiciens causas et magnificentius et iustius ex occasionibus probabilibus adornans edictum, et fines constituens furoris et modos et tempora patientiae, atque tum divortium proponens, cum bestiae instar morbos fureret et contubernali appareret intolerabilis et tempus spem curationis vetaret atque periculum augetur.

Φιλάνθρωπος δὲ ὢν εἰς τὸ ἅγαν ὁ βασιλεὺς καὶ νόμον
 ἕτερον ἀνεξώωσε θανόντα κακέϊνον, καὶ θάνατον πολλοῖς ἐκ
 τῆς θνητότητος ἀπότομον καὶ ἀμεταμέλητον παρεισάξαντα. τίς
 δὲ οὗτος, ὁ λόγος δηλώσει προῖών. ὁ ἐν βασιλευσιν αἰδίδιμος
 5 Θεοδοσίος στασιασάντων ποτὲ τινῶν κατ' αὐτοῦ, μεγάλῃ θυμῷ
 καταφλεχθεὶς τὴν ψυχὴν, θάνατον τούτων ἀνυπερθέτως κατε-
 ψηφίσατο. εἰς ἑαυτὸν δὲ γενόμενος, μᾶλλον δὲ καὶ παρά του
 τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν μετὰ παρηγορίας ἀπελεγθεὶς καὶ ὡς
 μαιφόνος τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιβόλων ἀποκλεισθεὶς, με-
 10 τάμελον ἔθρεψε, καὶ τὸν ἐλέγχοντα δι' αἰδοῦς ποιησάμενος f. 237 v.
 καὶ ἀγαπήσας αὐτὸν ὡς σοφός, εἶπερ ἄληθές τὸ "ἐλέγχε σο-
 φόν, καὶ ἀγαπήσει σε", γόνυ τούτῳ ἔκλινε, καὶ συγγνώμην
 μετὰ πολλῆς οἰμωγῆς καὶ συντριβῆς ἤτησε. καὶ τῶν πε-
 πλημμελημένων ἀξίαν ποιησάμενος τὴν μετάνοιαν, καὶ πλέον
 15 ἤπερ ἔχρη ἰδιώτῃ ταπεινωθεὶς, συμπάθειαν ἔλαβε παρά τοῦ
 ἀνδρός (ἦν δὲ οὗτος ὁ μέγας Ἀμβρόσιος ὁ τῶν Μεδιολάνων
 ἐπίσκοπος), καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κοινωνίας
 εἰς γενέσθαι παρ' αὐτοῦ κατηξίωται. ἔκτοτε οὖν τὸ ἀπηνῆς
 καὶ ἀπότομον καὶ ἄχρονον τῆς τιμωρίας κινδυνῶδες καὶ ἀπάν-
 20 θρώπον λογισάμενος, χρόνον ὠρίσατο τὴν ἀναβολὴν τῆς τιμω-
 ρίας παρέχοντα, θεσπίσας μὴ πρὶν δι' αἵματος κολάζεσθαι
 ἄνθρωπον ἢ τριάκοντα ἡμερῶν παρωχηκέναι διάστημα μετὰ
 τὴν κατ' αὐτοῦ τελευταίαν ἀπόφασιν. ἔκτοτε δὲ ὁ χρόνος

Humanus valde rex etiam aliam legem resuscitavit emortuam et
 illam, quae mortem multis ex mortalitate praecipitem et poenitentiae
 expertem inferret. quae haec fuerit oratio declarabit procedens. ve-
 nerabilis inter reges Theodosius, cum seditionem moverent aliquando
 nonnulli contra eum, magna ira flagrans animo, mortem horum sine
 mora constituit. cum autem secum esset magisque etiam a quodam
 divinorum virorum libere vituperaretur et quasi inquinatus ecclesiae
 muris excluderetur, poenitentiam aluit et vituperantem veritus et amans
 eum ut sapiens, si quidem verum est quod dicitur: „vitupera sapien-
 tem et amabit te,“ et veniam cum multa lamentatione et planctu pe-
 titiv, et peccatorum dignam instituens poenitentiam et magis quam
 debuit privato demissus misericordiam accepit a viro (erat autem hic
 magnus Ambrosius, Mediolanensis episcopus): atque generalis eccle-
 siae et societatis pars fieri ab eo dignatus est. exinde igitur crude-
 lem et praecipitem et praematuram rationem poenae periculosam et
 immanem raptus tempus constituit, dilationem poenae praebens: edi-
 cens, ne antea sanguine puniretur quisquam, antequam triginta die-
 rum praeteriisset spatium post ultimam sententiae contra eum editio-

ἀπήμβλυνε καὶ καθύβρισε τὸ φιλόανθρωπον τοῦτὶ νομοθέτημα, καὶ εἴτε ὡς τοῖς βασιλεῦσιν ἀγνοοῦμενον εἴτε μὴν ὡς καταφρονούμενον ἀπαρρησίαστον ἔμεινε, καὶ ἡ καταδίκη τοὺς δειλαίους κατακρίτους εὐθέως ἀνήρπαζε, καὶ ταχεῖαν αὐτοῖς τὴν πληγὴν ἐσχεδίαζεν. ὁ δὲ φιλανθρωπότατος οὕτοσι βασι-
 λεύς ἀφορμὰς φιλανθρωπίας εὐρίσκειν βουλόμενος καὶ τῷ ἑλέῳ τὸν ἔλεον ἀντικαταλλάττεσθαι, οὐχ ἑαυτῷ μόνῳ παραφυλάξατο τὴν τῆς νομοθεσίας ταύτης ὑπόθεσιν καὶ τὴν ἀναβολὴν εἰς ἑαυτὸν ἀπεκρύψατο, τὸ φιλόανθρωπον οὐ κοινὸν ἀλλ' ἴδιον ποιησάμενος διὰ φιλαυτίας ἐπίδειξιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς 10
 μετὰ ταῦτα βασιλεῦσι τηρεῖσθαι τοῦτο θερμοτάτα βουλευσάμενος καὶ εἰς πάντας χεθῆναι τὸ ἀγαθὸν καὶ ὀδεύειν φιλομούμενος. καὶ νεορὰν ἠροδῆλως ἐξέθετο κρυοῦσαν μὲν τὸν τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου νόμον εἰς τὸ διηνεκές, ἀναιροῦσαν δὲ τὸ τοῦ θυμοῦ ἀκαμπὲς καὶ ἀμείλικτον διὰ τοῦ μὴ ταχεῶς 15
 τὰς δ' αἵματος ψηφηφορίας εἰς ἔργον ἀποβαίνειν στυγνότητος· καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα βασιλεῦσιν ἀγαθὸν ἐπαφῆκεν ἐφόδιον πρὸς τὴν αὐτῶν ἐξιλέωσιν καὶ τὴν τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως θεραπείαν καὶ εὐαρέστησιν. καὶ ἀνέγνω τὸν νόμον ἐπὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς, καὶ σύμψηφον ἔσχε ταύτην καὶ λίαν εὐά- 20
 ρεστον· ἔγνω γάρ, φρονήσει διαφέρων καὶ θεοειδεῖ ἀγαθότητι, ὡς ἡ ἀκμὴ τοῦ θυμοῦ, πυρὸς δίκην τὴν καρδίαν αὐτὴν κατανεμομένη, πάντων ἀφειδεῖν ἐκβιάζεται καὶ σαρκῶν ἀνθρωπίνων καταμασᾶσθαι καὶ ποταμοὺς αἱμάτων ὑπερπηδᾶν,

nem. inde autem tempus hebetabat et deformabat humanam hanc legem: atque sive regibus ignota sive neglecta, indicta mansit et poena miseris, qui damnati erant, illico rapiebat, et celerem iis ictum afferebat. humanissimus autem hic rex occasiones humanitatis invenire volens et mensa coquinaria misericordiam commutare, non sibi soli servavit legis huius argumentum et dilationem in se abdidit, humanitatem non communem, sed privatam reddens propter amoris sui ostentationem, sed etiam a posteris regibus eam servari calidissime statuens atque in omnes effundi bonum et transire studens: atque novellam clare edebat, quae confirmabat Theodosii magni legem in perpetuum et tollebat irae immotum et durum modum, cum non celeriter sanguinis sententiae in opus abirent tristitiae: et posteris regibus bonam tradidit rationem ad expiationem et coelestis regis curam et gratiam: atque recitavit legem in senatu et consentientem habuit eum et valde gratum: cognovit enim prudentia excellens et divina bonitate, fastigium irae ignis instar cor ipsum devorans studere omnium prodigum esse et carne humana vesci et fluvios sanguinis transsilire aut etiam laetari talibus factis sine misericordia:

ἢ καὶ προσεπιγάννυσθαι τοῖς οὕτω δρωμένοις ἀσυμπαθῶς. ὄρεξις γὰρ ἐστὶν ἀντιλυπήσεως ὁ θυμὸς· ἡ δὲ ὄρεξις δυσχερῶς ἐκ τοῦ προχείρου κατακοιμίζεται. διὰ τοῦτο καὶ τῷ τῆς ὄργῆς ἀκράτῳ χαλιναγωγίαν ὁ σοφὸς αὐτοκράτωρ τόνδε
 5 τὸν νόμον τιθέμενος, τὴν τῆς τιμωρίας ἀνεβάλετο ἔκβασιν, ἕως ἂν ὁ θυμὸς τῷ βασιλεύοντι πεπανθῇ, τριακονθημέρου προβαίνοντος διαστήματος· καὶ τηνικαῦτα, εἰ μὲν ἔλεος αὐτῷ ἢ μετάνητος εἰσέλθῃ τοῦ τὴν κεφαλικὴν δεξαμένην ἀπόφασιν εἶναι τοῦτο θεοῦ καὶ μένειν τὸν ἄνθρωπον ἀθιγῆ, ἴσως δὲ f. 283 r.
 10 καὶ ἀθῶόν ποθεν εὐρισκόμενον· εἰ δ' οὖν, τότε πεπληροφορημένον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὡς ἐπεὶ περ οὐδέν τι κατεδυσώπησεν ὁ χρόνος τὸν ἀνάκτορα, καὶ θεὸς εἰς τὸ πάθος αὐτοῦ συμψηφίζεται. εἰ γὰρ ἐν τῷ παφλάζοντι τῆς ὄργῆς δέξεται μὲν ἄνθρωπος θανατηφόρον πληγὴν ἢ χειρὸς ἐκτομὴν ἢ ὀφ-
 15 θαλμῶν ἔκκοπήν, ἀνεθεὶς δὲ τῆς ὄργῆς ὑστερον ὁ κρατῶν μετάνητος ἔλθῃ καὶ τὴν ἀπόφασιν ἀνακαλέσασθαι βουληθῇ, τίς ἢ τοῦ μετάνητος ὠφέλεια; τίνες δ' ἐριννύες μετάνητι καὶ τὸν κολαστὴν οὐκ ἐλάσσουσι; ποῖα δὲ καὶ τὸν παθόντα λύπη οὐ διαδέχεται, ὅτι πρὸς τὴν ἀνάκλησιν ἀπερράπισται;
 20 ταῦτα οὖν ὁ βασιλεὺς μεγαλοφρόνως κατασκευάμενος καὶ προσθήκην ἰδίαν τῇ νεαρῇ ταύτῃ προσανεμάξατο, συντάξας ἐν αὐτῇ ἵνα μετὰ τὴν τριακονθημέρου ὑπομιμνήσκηται πάλιν ὁ βασιλεὺς, καὶ οὕτω τὸ πέρας ἀποτελεῖται ἢ συγχωρεῖται τῆς ἀποφάσεως.

23. ἀποτελεῖται ἢ συγχωρεῖται C.

cupido enim est ultionis ira: cupido autem aegre in promptu extinguitur: propterea etiam irae impotenti frenum sapiens imperator hanc legem imponens poenae distulit exitum, donec ira regi mitigaretur triginta dierum progrediente spatio: atque tum si misericordia eum vel poenitentia invadat eius qui capitale suscepit iudicium, esse hoc dei et manere hominem intactum, fortasse etiam insontem inventum: sin aliter, tum ratam esse rem, quia, ubi nihil dubitationis iniecit tempus imperatori, etiam deus malo eius assentitur. etenim si in flagrante ira accipiet homo mortiferum ictum, sive manus abscissionem sive oculorum excidium, liberatus autem ira postea imperator poenitentiam concipiat et sententiam retractare velit: quae erit poenitentiae utilitas? quae furiae ex poenitentia etiam castigatorem non agent? qualis etiam afflictio aegritudo non excipiet, quod de retractione est deiectus? haec igitur rex magnanime deliberans etiam additamentum proprium novellae huic adpersit, constituens in eo, ut post triginta dies admoneatur rursus rex et ita finis perficiatur aut remittatur sententiae.

Ἐπεὶ δὲ τῆς σωματικῆς τιμωρίας ἐποίησατο πρόνοιαν δειδωκώς καιρὸν ὄργῃ, καὶ φιλανθρωπίαν συγκεράσας τοῖς ἀνθρωπίνους κακοῖς, ἀπέλδε καὶ πρὸς τὴν ἐπεισχωμάσασαν λύμην οὐ πρὸ πολλῶν τούτων ἐνιαυτῶν, καὶ διαφθείρουσαν τὴν τάξιν τῆς τῶν ὑπηκόων πίστεως, καὶ σύγχυσιν αὐτῇ παρενείρουσαν, καὶ τὴν βασιλικὴν ὑπηρεσίαν εἰς ἀπορίαν καὶ φροντίδα χαλεπὴν περιβάλλουσαν. καὶ γὰρ ἔργοις αὐτοῖς μεμαθηκώς ὡς τῇ κοινῇ φύσει τοῦ κατὰ καιρὸν βασιλέως δουλεύοντος καὶ τῷ τοῦ μεγάλου βασιλέως καὶ δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων προστάγματι τῶν ἐνθένδε μεθισταμένου, ἀνθ' ὧν ὄν ὄφειλεν ὁ μετ' αὐτὸν βασιλεὺς τοὺς εὐαρεστήσαντας ἐκείνῳ μέχρι παντός, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς δουλείας ἐνδειξαμένους καὶ τὸ τῆς παραστάσεως ἀκλινές, καὶ τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας καὶ τὸν παγετὸν τῆς νυκτὸς ἀνατλήσαντας ταῖς παννύχοις καὶ πανημερίοις φροντίσι, τῆς προσηκούσης κηδεμονίας καὶ προσπαθείας καταξιῶν, καὶ ὡς ἀγαθοὺς δούλους καὶ πιστοὺς εὐποιεῖν, καὶ τὴν φλόγα τῆς τοῦ δεσπότητος στερήσεως βασιλικοῖς καταψύχειν φιλοτιμήμασι, καὶ τὸν Θρηῆνον αὐτῶν μεταποιεῖν εἰς τὸ χαριέστερον, βαρὺς μᾶλλον αὐτοῖς ἀναφαίνεται, καὶ ταῖς οὐσίαις αὐτῶν πολλοῖς ἰδρῶσι καὶ πόνοις ἐπικτηθείσαις ἐπιβδνλεύει φιλοκερδῶς, καὶ πον καὶ τινὰς τοῦτων ὑπερορίους ποιεῖ, μὴ τὰ ἐν ποσὶ καθορῶν, καὶ τὸ παράδειγμα δεδιώς ὡς καὶ εἰς αὐτόν, μᾶλλον δὲ τοὺς ὑπ' αὐτόν,

Postquam autem corporis poenae prospexit, concedens tempus irae et humanitatem admiscens humanis malis, spectavit etiam ad perniciem, quae grassata erat non multis ante annis et perdebant ordinem fidei subiectorum, et confusionem ei admiscebat et regios ministros in dubitationem et curam difficilem coniecit: etenim ipsis rebus cognoverat, communi naturae rege temporario serviente et ex imperio magni regis et creatoris omnium hanc terram relinquire, cum deberet proximus rex gratos illi omnino et qui bonum animum servitutis ostenderunt et perseverantiam immotam et aestum diei et frigus noctis perpassi sunt nocturnis et diurnis curis, accommodata curatione et benevolentia dignari atque ut in bonos servos et fidos beneficia conferre et flammam orbationis domini regis refrigerare donis, atque lamentationes eorum vertere in gratias, eum gravem magis iis apparere et bonis eorum multo sudore et labore recuperatis insidari lucri appetentem, atque etiam quosdam horum in exilium mittere, non prompta conspicientem et exemplum timentem, etiam ad ipsum magisque ad subiectos relatum aperte: hoc clare cognoscens studuit morbum hunc ut in diram agentem difficultatem sistere, et legem op-

ἀναφερόμενον ἄντικρυς, — τοῦτο διοπτικῶς ἐπιγνούς σπουδὴν ἐποίησατο τὴν νόσον ταύτην ὡς εἰς δεινὴν ἐλαύνουσαν χαλεπότητα στήσαι, καὶ νόμον ἀντιστήσαι ταύτῃ, τοῖς οὕτως πάσχουσι βοήθον καὶ συλλήπτορα, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ὑπηρε-
 5 ταις καὶ αὐτοῖς βασιλεῦσιν εἰσάγοντα τὴν χάριν δικαίαν καὶ ἔννομον, καὶ φροντίδος τοιαύτης αὐτοὺς ἀπαλλάττουσαν, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην καὶ θεραπείαν περιποιούσαν ἀπόρθητον τῷ θάρρει τοῦ φυλάττεσθαι τοὺς τοῦ βασιλέως θεραπευτάς καὶ μετὰ τελευτὴν αὐτοῦ πάσης δεισιδαιμονίας ἀθιγεῖς καὶ κα-
 10 κοποιίας. ὅθεν πανταχόθεν τῷ πάθει τούτῳ θεραπείαν θη-
 ρώμενος, νεαρὰν νομοθεσίαν ἐκτίθησι πρόρριζον ἐκτέμνουσαν l. 238 τ.
 τὸ κακοθέλές τοῦτο καὶ παρανομώτατον ἐπιχείρημα, φάμενος ὅτι πάντων ἀποπώτατόν ἐστιν ἔν' οἱ μὲν δουλεύοντες ἰδιώ-
 ται, ἀγροίκοις δηλονότι καὶ πολίταις καὶ ἄρχουσι, μετὰ τε-
 15 λευτὴν αὐτῶν λεγάτοις τιμῶνται καὶ φιδικομίσσοις καὶ πρε-
 σβεῖοις, ἔνιοι δὲ καὶ κληρονομίαις, καὶ μετὰ τῆς τούτων προσθήκης ἔχωσι καὶ τὰς ἰδίας κτήσεις ἀνωτέρας παντὸς ζη-
 τήματος καὶ προβλήματος, οἱ δὲ τῶν βασιλέων θεραπευταί, οἷς μείζων ὁ κάματος καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν δέος διηνεκῶς
 20 περιγίνεται, πρὸς τῷ καὶ τοιαύτης ἐπιτελευτήου φιλοτιμίας καὶ τῶν οἰκείων ἀποστερωῶνται παρὰ τῶν μετέπειτα βασιλέων καὶ τῶν τούτοις παρατυχόντων ὑπηρετῶν, καὶ ὡς κακοῦργοι καὶ προσάντεις οἱ καλῶς διακονήσαντες ἀπελαύνονται οἰκίῶν

20 τοιαύτας C.

22. περιτυχόντων C.

ponere huic, sic afflictis auxilium et socium, et quae regis ministris et ipsis regibus adduceret gratiam iustam et legitimam et cura tali eos liberaret et bonum animum et curationem excitaret inturbatam, cum confiderent servatum iri regis ministros vel post obitum eius omni superstitione intactos et iniuria: unde ubique malo huic curationem venans novam legem edit, quae radicitus scinderet malevolum hoc et iniustissimum inceptum, contendens omnium ineptissimum esse, servos privatos agrestium et civium et ducum post obitum eorum legatis honorari et fideicommissis et donis honorariis, nonnullos etiam hereditatibus et cum harum accessione habere etiam privatas possessiones superiores omni quaestione et impedimento: contra regum ministros, quibus maior labor et imperatoris metus perpetuo adsit, praeterquam etiam talia iis contingant defuncti dona, etiam suis privari a posteris regibus atque eorum ministris, atque ut maleficos et adversarios eos, qui pulchre serviissent, expelli domibus et urbibus: propterea etiam legem de iis scripsit, quae talem avaritiam et pravitatem impediret, ut ad omnes regios homines serpentem et reges servitute privantem plurimorum et bonorum virorum, cum timerent acerbam et violentam

τε καὶ πόλεων. διὰ ταῦτά τοι καὶ νόμον περὶ αὐτῶν ἀνεγράφατο τὴν τοιαύτην πλεονεξίαν καὶ δεινοπραξίαν διακωλύοντα, ὡς εἰς πάντας τοὺς βασιλικοὺς ἀνθρώπους ὑφέρπουσαν καὶ τοῖς βασιλεῦσι τὴν δουλείαν ἀποστεροῦσαν τῶν πλείστων καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν φόβῳ τῆς πικρᾶς καὶ βιαστικῆς ἐπιθέσεως ταύτης. καὶ μηδένα τούτων ὁ θεϊότατος οὗτος βασιλεὺς ἐδογματίσειε καὶ ἐθέσειεν εἴτε οὐσίας ἀφαιρέσειν εἴτε ἐναλλαγὴν καταστάσειε εἴτ' ἄλλης τινὲ βλάβης καὶ κακώσεως περιπέτειαν, εἰ μὴ ἐκ δοκιμασίας καὶ διαγνώσεως καὶ νόμοις ἤρμοσμένην τε καὶ συνάδουσαν ἀπόφασιν ἀπενέγκοιτο. οὐκοῦν καὶ πάντες εὐχαρίστως τὸ τοῦ δόγματος ἐννομώτατον καὶ δικαιοτάτον οἱ τῆς πολιτείας, καὶ ὅσοι τῆς συγκλήτου βουλῆς, δεξάμενοι καὶ ἀποδεξάμενοι (εἰς ἐπήκοον γὰρ ἀνεγνωσθῆ πάντων) πολλαῖς εὐφημίαις καὶ κρότοις τὸν εὐρετὴν τῶν καλλίστων καὶ ἐλευθερωτὴν τῶν ἀνθρώπων ἐτίμησάν τε καὶ ὑμνήσαν ὡς καὶ κοινὸν εὐεργέτην ὄντα τοῖς κοινοῖς παραγγελμασι καὶ θεσπίσμασι, καὶ ἰδίᾳ πάντας κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπευφραίνοντα, καὶ τὰ οἰκεῖα χαριζόμενον δίκαια. πολλοὺς γάρ, μᾶλλον δὲ ἅπαντας, ταῖς προαφηρημέναις τούτων οὐσίαις ἀποκατέστησε, καὶ κάθοδον αὐτῶν ἐξ ὑπεροριῶν ἐψηφίσατο, καὶ κειμένους ἤδη καὶ τεθνημένους ἐζώωσε, καὶ πνοὴν ἐνέπνευσεν ἧς τὸ πρόσθεν ἐστέρηντο.

Καὶ τί χρὴ τὰ πολλὰ λέγειν; εἰ πάσας κατὰ μέρος τὰς τούτου μεγαλοουργίας ἀναγράφοντας ποιεῖν ἐπιβάλλοιμι, ὅμοιος

6. μηδενός?

persecutionem hanc. atque neminem horum maxime divinus hic rex diiudicavit neque imperavit sive bonorum ereptionem sive mutationem conditionis sive aliud damni et calamitatis discrimen, nisi re examinata et diiudicata et legibus accommodatam et concinentem sententiam acciperet. ergo etiam omnes grato animo decretum maxime legitimum et iustum cives et senatores accipientes et recipientes (coram enim omnibus recitatum est) multis laudibus et clamoribus inventorem pulcherrimorum et liberatorem hominum honorarunt celebraruntque ut qui et publice beneficus esset communibus iussis et edictis, et privatos omnes perpetuo exhilararet, et domestica donaret iura: multos enim, magisque omnes in bona antea erepta restituit et reditum eorum ex exsilio decrevit et iacentes iam et impolatos resuscitavit et spiritum inflavit, quo antea privati erant.

Atque quid oportet multa dicere? si omnia deinceps huius magna facta describere suscipiam, similis ero iis, qui atlanticum volunt

ἔσομαι τοῖς τὸ Ἀτλαντικὸν βουλομένοις ἀπαρτίσασθαι πέλαγος. ὁ γὰρ αὐτὸς βασιλεὺς καὶ τυράννος καταβληθέντας καὶ ὑποταγέντας αὐτῷ οὐ μόνον συμπαθείας καὶ φιλανθρωπίας ἤξιώσεν, ἀλλὰ καὶ μεγίσταις εὐεργεσίαις ἐψυχαγώγησεν ὥσπερ δὴ τὸν Βρυέννιον καὶ τοὺς τούτῳ ὁμόφρονας λαμπροὺς ἀξιώμασι τελεσιουργήσας, καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας εἰσας αὐτοῖς ἀνεπιχειρήτους, καὶ προσθήκας διὰ βασιλικῶν δωρεῶν ἀφρόνους αὐτοῖς περιποιησάμενος, καὶ πάντων ἐπιλαθέσθαι παρασκευάσας τῶν λυπηρῶν, ὅπερ οὐδεὶς τῶν πώποτε βασιλέων f. 239 r.

10 ποιήσας εὐρίσκετο, καὶ πολεμίους προσφυγόντας εὐμενῶς προσεδέξατο, καὶ χώραν αὐτοῖς δημοσίαν ἀπένειμε καὶ φιλοτίμου διατριβῆς μεταδέδωκεν.

Εὐσεβέστατος δὲ ὢν τὰ πρὸς Θεὸν ἐς τὰ μάλιστα, βασιλικαῖς πανηγύρεσι τε καὶ χάρισι καὶ φωτοχυσίαις τὰς τε 15 δι' ἔτους δεσποτικὰς ἐορτὰς ἐς τὸ ἀκριβὲς κατελάμπρυνε, καὶ τὰς τῶν μαρτύρων μνήμας καὶ τῶν ἄλλως εὐήρεσθησάντων Θεῷ τελεταῖς πανδήμοις καὶ παννύχοις χοροστασίαις ἐν δαψιλεῖ τῷ φωτὶ περιφανῶς κατεσέμνυνε. καὶ τοσοῦτον ἐξήρητο καὶ περιεγάννυτο ταῖς Θεαῖς ταύταις λαμπρότησιν, ὅτι περ 20 ὀρθριώτερος περὶ πρώτας ἀλεκτρονίων ᾠδὰς τοῖς ὑμνοπόλοις ἐπιφαινόμενος καὶ τοῖς συνεκκλησιαζούσι βουλευταῖς καὶ συγκλητικοῖς, οὐδὲ τῷ βασιλείῳ Θρόνῳ ἑαυτὸν ἐπέδιδου ἀλλ' ὄρθιος ἰστάμενος ἄχρι τέλους τῆς ὑμνωδίας, ἣτις καὶ μέχρι τρίτης ὥρας τῆς ἡμέρας τῷ περικαλλεῖ τῶν ὕμνων καὶ ἰσαγ-

exhaustire mare. idem enim rex et tyrannos delectos et submissos sibi non solum misericordia et humanitate dignatus est, sed etiam maximis beneficiis placavit, sicut Bryennium et eos qui cum hoc sentirent, illustribus dignitatibus augens et privata bona relinquens iis intacta et accessionem regiiis donis benignam iis concilians, et omnium oblivisi iubens tristium, id quod nemo unquam regum faciens apparebat, et hostes, qui ad eum confugerent, clementer excepit et terram iis publicam tribuit et generosae commorationis participes fecit.

Piissimus autem in rebus divinis inprimis regiiis concionibus et gaudiis et luminum copia annua dominationis festa accurate illustrabat et martyrum memoriam et aliter deo gratorum sacris publicis et nocturnis choris plenis luminibus clare ornabat, atque tantum intentus erat et laetabatur divino hoc splendore, ut mane circa primos gallo- rum cantus hymnorum poetis apparens et iis qui e senatu et consilio festum concelebrent, ne regio quidem solio se traderet, sed erectus usque ad finem cantus, qui ad tertiam horam diei hymnis perpulchris et angelicis durabat, deo preces absolvebat, et ad illum eri-

γάλαφ προέκοπτε, θεῶ μὲν τὰς εὐχὰς ἐπετέλει καὶ πρὸς ἐκεί-
νον ἀνεπτέρου τὸν νοῦν, τοῖς δ' ὑπηκόοις τὰς εὐεργεσίας καὶ
δωρεὰς καὶ τιμὰς, ποταμηδὸν προσεπέχεεν. εἶτα καὶ τῆς
μυσημβρινῆς μυσταγωγίας εἶτ' οὖν λειτουργίας ἀρχομένης πα-
ραχρῆμα τοῦ τὴν ἑωθινὴν τελεσθῆναι δοξολογίαν, οὐκ ἀπείχετο
τῆς εἰς θεὸν παραστάσεως, ἕως καὶ αὕτη συνετελέσθη μέχρι παν-
τὸς τοῖς ἱερατεύουσιν εὐλαβῶς. καὶ οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀνακτόροις
τὸ τῆς τοιαύτης θεοσεβείας τούτῳ ἐπράττετο, ἀλλὰ καὶ ἐν
ταῖς πανδήμοις ἑορταῖς τε καὶ προελεύσεσιν, ὅταν τῷ μεγάλῳ
τεμένει τῆς τοῦ θεοῦ ἀγίας σοφίας ἐπιφοιτῶν ἦν μετὰ δορυ-
φορίας καὶ δόξης οὐρανοβάμωνος, ἢ τῷ ἀποστολικῷ καὶ με-
γάλῳ ναῶ, ἢ ἐτέρῳ τῶν ἔξωθεν. τῶν γὰρ πρὸ τοῦ βασιλέων
μετὰ τὴν τοῦ θείου εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν ἀπαναχωροῦντων
ἐκεῖθεν σπουδαίως ἐπὶ ἀνακτήσει τοῦ κόπου καὶ ἀποθέσει
τῆς ἐκ τῶν λίθων καὶ μαργάρων βαρυντάτης σκευῆς καὶ ἀπαλ-
λαγῆ τῶν ἀπλέτων θορύβων, αὐτὸς οὐδὲν τοιοῦτόν ποτε διε-
πράξατο, οἷδὲ τῆς θείας μυσταγωγίας τὴν οἰκείαν ἀνάπαν-
σιν καὶ τρυφήν προετίμησεν, ἀλλ' ἕως τέλους τῆς ἱερᾶς λει-
τουργίας εὐπαγῆς ἴστατο, θεῶ προσανέχων ὄμματι ἀκλινεῖ,
καὶ τὸν ἐκείνου ἀπομιμούμενος ἔλεον, ἐν οἷς τὰ γέγρα καὶ τὰς
τιμὰς ἐφήπλου πῦσι τοῖς πιστῶς προσεδρεύουσι.

Τοιοῦτος γὰρ ἦν, εὐσεβέστατος καὶ πιστότατος αὐτο-
κράτωρ καὶ τῷ ὄντι φιλόχριστος, πρᾶοτάτος τε, εἴπερ τις

12. βασιλέως C.

gebat animum: subiectis autem beneficia et dona et honores fluvii in-
star effundebat: deinde etiam meridiei initiatione mystica sive ministerio
divino incipiente statim postquam matutina absoluta est celebratio,
non se removebat, quominus deo adesset, donec etiam haec absoluta
essent omnino a sacerdotibus pie: neque solum in regia talis cultus
ab eo agebatur sed etiam in publicis festis et pompis: quando ad
magnum fanum sanctae dei sapientiae accedebat cum satellitibus et
gloria coelum assequente, aut ad apostolorum magnum templum vel
aliud externorum. cum enim priores reges post divini evangelii le-
ctionem recederent inde studiose ad reficiendam defatigationem et de-
ponendum lapidum et unionum gravissimum apparatus et liberandos
se ab immensa turba, ipse nihil tale unquam perfecit, neque divinis
mysteriis suam quietem et mollitiem praetulit: sed usque ad finem
sacri ministerii firmus adstabat, deo intentus oculo immoto et illius
imitans misericordiam.

Inter quae insignia et honores edebat omnibus fide assidenti-
bus: talis enim erat piissimus et fidissimus imperator: et revera, Chri-

ἄλλος, καὶ λόγον καιρὸν καὶ σιωπῆς ἐπιστάμενος. καὶ τοσοῦτον ὅτι καὶ δικάζων καὶ διαγνώσιν ἐπιφέρων, καὶ τῶν ἀντικρινομένων φωνὰς ἀτάκτους ἀφιέντων πολλάκις πρὸς ἀλλήλους καὶ πληκτικὰς, αὐτὴν ἐκείνην ἐτήρει τὴν τῶν λόγων ἡχὴν
 5 ἔμμελῃ τε καὶ ἔμμουσον, καὶ ὄργῆς ἴχνος ἢ βοῆς μερίζονος ἐν αὐτῷ οὐκ ἐπολιτεύετο. ὕβρεις δὲ οὐ μόνον τισὶν οὐκ ἐπέτριβεν ἀλλὰ καὶ τοὺς ὕβριστὰς ἐμίσει. ἦν γὰρ ἐπιτιμῆσαι μὲν πρῶτος, ἐπαινέσαι δὲ παιδευτικὸς.

Εἰ δὲ καὶ οἱ διὰ πολλῶν τῶν ἐνιαυτῶν τούτῳ ἐξυπηρε-
 10 τησάμενοι πρὸς τὸ ἦθος αὐτοῦ καὶ τὴν καλοκαγαθίαν μετεργύθμισαν τὰς γνώμας αὐτῶν καὶ πεπαιδευμένοι κατὰ τοσοῦ- f. 239 v.
 τον γεγόνασι, χάρις πάντων τῷ βασιλεῖ τῷ οὕτως αὐτοὺς καταρτίσαντι. καὶ γὰρ οἱ τούτου οὐκείωτάτοι καὶ ἐγγύτατοι, ὅσοι μὲν γνώσει καὶ λόγῳ τῶν ἄλλων διέφερον, ἀτυφίαν ἐπεδεί-
 15 κνυντο καὶ δημοτικὴν πρὸς πάντας ἀναστροφὴν, καὶ ἀλαζονείας ὑπῆρχον ἀνώτεροι, τῇ γνώμῃ μὴ ἐπαιρόμενοι. ὅσοι δὲ πρὸς τὸ στρατιωτικώτερον ἢ διαγωγὴ ἐπεπαίδευτο, ῥωμαλεώτατοι μὲν κατὰ χεῖρας ἐτύγχανον, τὸ δὲ ἦθος οὐ κατὰ στρατιώτας εἶχον σκληρὸν καὶ ἀτίθασσον, ἀλλ' ἡμέρον καὶ
 20 εὐπρόσιτον. κοινῶς δὲ πάντες ταῖς εὐεργεσίαις τῶν ἀνθρώπων ἐπενφραινόμενοι, οὐδέποτε τὸν βασιλέα τῶν εὐεργεσιῶν ἀπέχεσθαι συνεβούλευσαν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον αὐτοὶ μεσιτείας χρῆσταῖς καὶ ἐπαίνοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπαγωγοῖς πρὸς μεί-

sti amans, et mitissimus si quis alius et loquendi tempus et silentii sciens: atque tantum, ut iudicans et decisionem afferens atque cum adversarii voces perturbatas emitterent saepe inter se et iracundas ipsum illum observaret sermonum sonum concinnum et canorum, neque irae vestigium vel clamoris maioris in eo ageretur: superbia autem non solum neminem afficiebat, sed etiam superbos oderat: erat enim in vituperando mitis et in laudando excitans.

Quodsi etiam qui per multos annos huic servierant, ad eius mores et virtutem mutaverunt suas sententias et educati adeo sunt, gratia omnium regi, qui ita eos efformaverat. etenim qui huic familiarissimi et proximi erant, quotquot intelligentia et ratione ceteris excellabant, modestiam ostendebant et popularem cum omnibus consuetudinem, et iactantia erant superiores, sententia non elati: quibus autem ad militiam conditio educata erat, validissimi quidem manibus erant, mores autem non ut milites habebant duros et feros, sed mansuetos et comes: communiter autem omnes beneficiis hominum delectati nunquam regem beneficiis abstinere studuerunt, sed etiam magis ipsi modestia bona et laudibus et ceteris oblectationibus ad maiora beneficia regem precabantur pro-

ζουας εὐπορίας τὸν βασιλέα κατεδυσώπουν ἰέναι καὶ χρηστότερον γίνεσθαι καὶ τοῖς ἐπταικόσι συμπαθῆ καὶ φιλάνθρωπον. ὥστε ἀληθῆς ἡ γνώμη αὕτη ἐστὶν ἢ λέγουσα ὅτι φιλεῖ τὸ ὑποχείριον πάντως ζῆλῳ τῆς τοῦ ἄρχοντος γνώμης βιοῦν.

Ἐν δὲ τῷ βασιλεῖ τούτῳ ἐλάττωμα συνεπίσταμαι τῆς ἀπληστίας, ὅτι τῆς κοσμικῆς καὶ ἐπιγείου βασιλείας ἐπιτυχῶν, καὶ τῆς ἐπουρανίου καὶ αἰδίου βασιλείας ἀκρατῶς ἔχεται τε καὶ περιέχεται διὰ τῶν μεγίστων αὐτοῦ ἀγαθοεργιῶν, καὶ ἐλοφύχως τῶν ἐκ ταύτης ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν οὐκ ἀφίσταται.

Ἐγὼγε οὖν αὐτόπτης τούτων καὶ διαγνώμων γενόμενος, ἔν ἡ γνώσει πάντα καὶ ἀληθείας ἰσότητι γέγραφα, ἵνα μὴ ὡς ὁ κατορύξας τὸ τάλαντον τοῦ κυρίου αὐτοῦ πονηρὸς δοῦλος κατακριθῶ ἢ ἄς ὁ τὸν φωτεινότετον λύχνον ὑπὸ τὸν μῶδιον κρύψας· ὡς ἂν ἐν ἰστορίας ὕφει τυγχάνοντα καὶ ταῖς μετέπειτα γενεαῖς ἀληστον τὴν μνήμην τῆς τοῦ μεγάλου τούτου βασιλέως ὑπεροχῆς καὶ τῶν ἀπαράμιλλων ἔργων αὐτοῦ καὶ ἀθάνατον συντηρῶσι, καὶ πρὸς μίμησιν τοὺς ἀναγινώσκοντας ἔλκωσι, τῶν καλλίστων καὶ ὑπερφουεσιάτων πραγμάτων πρὸς τοιοῦτον ἀποσκοποῦντας παράδειγμα θεοεἰκελον. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ πολλῶν ὀλίγα, ὅσα δηλονότι μέχρι τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας θαναμασίως ἐπράχθησαν· τὰ δ' ἐπιόντα καθεξῆς ὁ λόγος δηλώσει τρανότερον.

cedere et meliorem fieri et desperatis misericordem et humanum; ita ut vera sit sententia haec quae ait solere subiectos omnino studio sententiae imperatoris vivere.

Unum autem regi huic vitium adesse scio, insatiabilitatem : quod cum mundanum ei et terrenum regnum contigerit, etiam coelesti et aeterno regno studeat impotenter et intentus sit maximis benefactis; atque toto animo coelestibus huius bonis non desistat.

Equidem igitur, qui ipse haec vidi et cognovi, cognitionis omnia et veritatis aequalitate scripsi, ne ut is qui condidit talentum domini ipsius pravus servus diiudicaret aut ut is qui pellucidum lumen sub modio abscondidit, ut ea quae in historiae textura adsunt etiam posteris aetatibus perpetuam memoriam virtutis et incomparabilium factorum magni huius regis et immortalam servent et ad imitationem legeates trahant, cum ad pulcherrimorum et maxime ingentium factorum tale spectent exemplum divinum. atque haec quidem ex multis pauca sunt, quae quidem usque ad alterum annum eius regni admirabiliter facta sunt : sequentia deinceps narratio declarabit clarius.

INDEX GRAMMATICUS.

- ἀγαθύνειν 18, 13.
 τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα 177, 10.
 ἀγελάρχης 142, 4.
 ἀγερωγεῖν 79, 8.
 ἀγρογάετονες 61, 21.
 ἀγρόπολις 146, 17.
 ἀελλόπους ἵππος 236, 5.
 ἀέριοι πύργοι 110, 8.
 ἀθάνατος πληγὴ 231, 16.
 ἀθειγής 10, 10. 19, 13. 47, 7. 74, 4. 81, 3. 88, 6. 315, 9. 317, 9.
 ἀθόλωτος δούλωσις 302, 13.
 αἰθέριος κόνης 163, 3.
 αἵματος φρουρά 181, 23.
 ἀκαταδούλωτος 301, 15.
 ἀκατάπτωτος 89, 6.
 ἀκατόρθωτος 4, 12.
 ἀκτημοσύνη 61, 19.
 ἀκυβέρνητος 271, 1.
 ἀκκιμότης 48, 20.
 ἀλιμένευτος 225, 3.
 ἀλληλουχία 18, 1.
 ἀλογοδέτιτος 62, 3.
 ἀλύειν ἀσχολίας 8, 6.
 ἀλωθεῖς 165, 13. προαλωθεῖς 111, 10. 119, 3. 168, 10.
 ἀν] γέγονεν ἂν 134, 23. πεποίη-
 κεν ἂν 295, 13.
 ἀναιρέτης 16, 16.
 ἀνακτόρισσα 11, 1.
 ἀναξιώτης 64, 18.
 ἀνάπται δήμου 307, 16.
 ἡ ἀναστάσιμος ἡμέρα 123, 13.
 ἀνδράπους 81, 1.
 ἀνεύλογος 123, 23.
 ἀνευλόγως 200, 6. 292, 13.
 ἀνεφθάντος 44, 3.
 ἀνήψεν ἡ στάσις
 ἀντιλήπτωρ 280, 1.
 ἀντίληψις 197, 23. 209, 7. 228, 20.
 259, 8.
 ἀντιπαροχαί 294, 6.
 ἀντιπόλισμα 181, 9.
 ἀντισφαιροῦζειν 81, 20.
 ἀνύμνησις 237, 17.
 ἀοράτως i. q. ἀπροόπτως 224, 20.
 ἀπαρεγγεῖρητα 197, 8.
 ἀπεργάζεσθαι 12, 3 et 6. 72, 21.
 135, 4. 165, 2. 182, 17. 206,
 16. 218, 6. 226, 17. 267, 1 et 2.
 ἀπερῆξασθαι 224, 9.
 ἀπερικτύπητος 167, 19. 265, 5.
 279, 25. 289, 5.
 ἐπλετος 232, 23. 320, 16.
 δ ἀπὸ βασιλέων 271, 11. δ ἀπὸ
 λογοθετῶν 271, 13.
 ἀπόισατο 67, 12.
 ἀπόληψις 80, 14.
 ἀποπτύσαι χαλινοῦς 9, 18. 123, 4.
 ἀποσκοράκισις ἐπηρειῶν 274, 20.
 ἀποσπάδες 28, 23. 289, 17 et 21.
 ἀποστατικὴ κακόννοια 242, 12. πα-
 ρουσία 25, 7. ἀποστατικοὶ δ-
 φθάλμοι 300, 13.
 ἀποσώζειν 25, 4. 130, 3.
 ἀπρακτιος 209, 2.
 ἀπραξία 209, 5.
 ἀπρονοησία 210, 5.
 ἀρχιστράτηγος 230, 2. 265, 17.
 ἀρχισύμβουλος 53, 23. 54, 13.
 ἀστυκώμη 146, 17.
 ἀσυμβούλως
 ἀτόπημα 248, 23.
 αὐτέλεγκτος 98, 16.
 αὐτόπρεμοι λέμβοι
 αὐτοπτία

- ἀφείσιμοι συνθήκαι.*
ἀφήγημα 86, 12.
ἀφιλευσέβεια.
ἀφιλοχρήματον 45, 19.
ἀχρεώσθητα 77, 10. 182, 23.
βῆμα 308, 12.
βροτοί 90, 11.
βύκινα 17, 3. 114, 3. 248, 8.
γεώργια 202, 15. 203, 11.
γῆραι 52, 23.
ἔγνων i. q. *ἔγνωσαν* 40, 12. 210, 8. 239, 6. *ἐπέγνω* 43, 6. *κατέγνω* 210, 15. *προσέγνω* 191, 3.
γνώρισμα i. q. *ὄνομα* 69, 3.
δεινοπραξία 318, 2.
δεισιδαιμονία 317, 9.
δέκροτον δικῶν ἰδιωτικῶν 21, 23.
δημαγωγία 22, 9. 217, 9.
δημοσιακὴ ὠφέλεια 195, 16.
διάδρομος πολὺς 233, 10.
διαρμα ἰσχύος 231, 11.
διασκύλευσις 140, 8. 148, 20.
διδούντες 198, 8. *διδῶσιν* i. q. *διδόασιν* 24, 12.
διήγημα 17, 19.
διηγηματικῶς 19, 19. 281, 14.
διχοστατουμένην ἀρχὴν 81, 18.
δογματίζειν 37, 6. 318, 7.
δορυβρέμων χεῖρ 302, 17.
δούλωσις 6, 1. 9, 18. 30, 21. 124, 16. 241, 1. 267, 1.
δυνήσαιτο 35, 4.
δυσωπεῖν 41, 20.
δωρηματικός 47, 16. 66, 16. 302, 6. 306, 23.
ἐβδοματικῶν ἡμερῶν δρόμον 226, 20.
ἐγκατασηκῶσαι 37, 5.
ἐγχεσίμαχος 74, 7.
ἐδραιούν 61, 8.
ἐθνάρχης 84, 17. 266, 16. 286, 21.
εἶδη 109, 15. 204, 2.
εἰδικαὶ κτήσεις 201, 15.
εἶπω τι; 275, 22. 281, 7. cf. 212, 12. 236, 11. 239, 5. 260, 6. 267, 9.
ἐκμυελίζων 50, 19.
ἐμβολοί 211, 23. 276, 1.
ἐμπεριπατήσας
ἐμπλώσις 223, 23. 224, 11.
ἐμφρουρος 181, 24.
ἐνδιηπεύοντος μηνός 91, 17.
ἐνσελεῖν Πατρινάκου 302, 2. τὸ πλῆθος 307, 18. *φόβον* 289, 13.
ἐνσιάζασα πέτρα 225, 14.
ἔξαγμα 286, 4.
ἔξεθαμβήθησαν 233, 3.
ἔξελξε transitive 47, 4.
ἔξηρημένους 129, 10.
ἔξηστόχησαν 114, 16.
ἐξίσωσις κτημάτων 68, 18.
ἐξοιδουῶσαι 14, 12.
ἐπανάπτειν.
ἐπαναστεῖν πόλεμον 227, 20.
ἐπιβραβεύειν 293, 2.
ἐπιδώσειας 177, 12.
ἐπιθετικῶς 82, 4.
ἐπικαταλαβεῖν 63, 12. 73, 22. 160, 14.
ἐπιμένεια 275, 2.
ἐπιναρχησάντων 106, 14.
ἐπισημότης 213, 15. 217, 9. 218, 18. 247, 13.
ἐπιστατικώτερον 104, 20.
ἐπιτελεύτιος 317, 20.
ἔρωή 145, 13. 252, 11.
ἔστι δ' οἷς 24, 2. 77, 3. 88, 7.
εὐδρομοῦν 140, 23.
εὐλόγως 51, 7.
εὐόλισθος 186, 3.
εὐπαιρίδης 97, 7. 218, 4. 266, 13. 288, 6.
εὐταξία δορυφορούσα 12, 14.
εὐτονεῖν 274, 8.
εὐφρονες 144, 7.
εὐφρόνως 92, 18. 95, 5.
ἐφαπλώσαι 250, 2. 281, 8. 320, 21.
ἐψ' ᾧ 190, 3.
ἡ ζωαρχικὴ τριάς 86, 9.
ἡκασί 175, 14.
θεοπροβλήτος 269, 10.
θεοσημία 89, 8. 91, 15. 140, 22.
θεοφιλία 284, 13. cf. *φιλοθεΐα* 282, 8.
θρηγίτης 313, 3.
θριξ κοσμική 193, 10.
θύτης 101, 13.
ιδιόκτητος 47, 13.
ιδιόξενοι 147, 10.
ιδιόχειρα 244, 23.
ἱλαστήρια 274, 23.
ἴνα 33, 2. 72, 16. 75, 12. 106, 20. 159, 18. 272, 13. 317, 13.
ἱππότες 254, 15.

- ἴσα σχεδασίων 22, 2.
 ἰσαγγελοσ 319, 24.
 ἰσαπόστολοσ 217, 21.
 ἴσωσ τοῖσ πολλοῖσ 16, 4.
 καθοσώωσ 75, 7.
 κάρηνα 228, 4.
 κᾶστρον 111, 13. 118, 23. 131, 20.
 152, 6. 175, 3. 178, 7.
 καστροφυλακοῦντασ 35, 12. 149,
 10.
 κατάρρωμα 228, 22.
 καταγεραίρειν 11, 12. 57, 3. 266,
 6. 312, 5.
 καταδενδροῦν 273, 7.
 κατακοιτίζειν νόσοισ.
 καταλαμβάνειν 24, 23. 126, 14.
 152, 2. 168, 17. 243, 1. 346, 21.
 248, 5 et 19. 267, 17. 273, 1.
 καταλιζοντεσ 105, 3.
 καταλλακτῆρ 31, 12.
 καταπάτημα 228, 23.
 καταπίηται 13, 16. 57, 9. 63, 16.
 197, 9.
 κατασεειν 26, 4. 63, 21. 81, 23.
 88, 14. 90, 4. 106, 12. 115, 10.
 119, 9. 134, 5. 142, 5. 154, 12.
 205, 18. 245, 16. 254, 20. 289,
 14. 308, 4.
 κατατόπιον 201, 22. 202, 12. 223,
 23.
 καταχέειν μυκτῆρα 53, 21. 236, 21.
 245, 7.
 κατεαχθέν 144, 11.
 κατεπαρτίκιον 168, 7.
 κατεποχοῦμενοσ ἔππω 39, 10.
 κατεσπιλωμένοισ 34, 13.
 κατωργανωμένοασ 151, 14.
 κῆνσοσ 60, 4.
 κικλίδεσ 24, 9.
 κικλήσχοουσιν.
 κλεισοῦραι 37, 20. 120, 4.
 κομμερκεύεσθαι 203, 7.
 κόπτειν τάφρον 24, 13. χάρακα
 117, 22.
 κραββατῖναι ἐμπόρων 14, 19.
 κτῆσισ 88, 19. ἐκέκτητο σπάνιν
 120, 1.
 κυκλόγο 40, 16.
 κύνερισ 255, 8.
 κυριότησ 205, 15. 278, 16. i. q.
 δασποτία 278, 8.
 κύρισ 223, 4. 312, 14.
 λεγάτα 317, 15
 λειτουργήσασ τῷ χρεών 51, 9. 247,
 19.
 λήγειν i. q. παύειν 89, 7. ἐκλή-
 γειν 47, 4.
 λήξισ ἀοίδιμοσ 79, 20. 217, 16.
 312, 14. εὔσεβῆσ 8, 19.
 λοιπάδεσ 50, 18.
 λυκοεντερικόν πάθοσ 120, 21.
 μαχησμόσ 35, 23.
 μεγαλοδοξότησ 212, 23.
 μέντοι δέ 210, 18.
 μεσάζων 66, 15.
 μέσον 214, 21. 225, 12. 226, 22.
 μεταβίωσισ 70, 6.
 μετάληξισ 222, 19.
 μετεωρίζειν 298, 14.
 μετεωρισμοί 246, 16.
 μέχρισ ὅστέων και μυελῶν κινδυ-
 νεύσειν 308, 8.
 μῆν δέ 9, 10. 184, 10. 211, 8.
 247, 16. 304, 1.
 μαροφαγία 30, 11.
 μνηστευθεῖσ τὸ κρᾶτοσ 213, 3.
 νίλην 218, 4.
 μόθοσ 160, 18. 172, 10.
 μολυντῆριον 267, 23.
 μοναδικόσ βίοσ 69, 7. μοναδικόν
 σχῆμα 22, 18.
 μορφαι ἀγίων 226, 8.
 μόχθοσ 275, 21.
 μυκτῆρα καταχεάμενοι 53, 21.
 ναῖκα κτῆματα 70, 1.
 νῆα i. q. ναῦν 143, 11. νῆαι i. q.
 νῆεσ 224, 19.
 νιφάδεσ τόξων 40, 12. τόξοισ ὡσ
 νιφάσι 110, 13.
 νομοθετικῆσ μουσειον 21, 17.
 νομοφύλαξ 21, 17.
 νοσοκομεία 48, 11. 278, 9.
 νοσομαχῆσασ 69, 5.
 ξενοτρόπωσ.
 ξύλου φωνή 226, 10.
 ὀδοσκοπεῖν 238, 20.
 οἶα τὰ τοῦ θεοῦ κρῖματα 19, 13.
 96, 21. 229, 14. οἶα τὰ του-
 των μηχανήματα 140, 1. cf. 181,
 17. 188, 4. 192, 21.
 οἶδε 64, 13. 105, 11. 149, 4. 277, 1.
 οἰκειόχειροσ 19, 4.
 οἰκονομεῖν κολάσαι 30, 3.
 ὀπισθόρμητοσ 23, 13. 28, 8. 104,
 10. 112, 8. 135, 5. 138, 8. 157,
 8. 209, 14. 251, 8.

- ἐπιτάγεται 40, 2.
 ὄσαι ὥραι 8, 8.
 ὄσια 92, 6. 179, 14.
 ὅτι μὴ καὶ μᾶλλον 53, 10. 122, 2.
 τοσοῦτον ὅτι 121, 17. 232, 16.
 311, 6. 319, 19. 321, 1.
 ὄν] ἐξόν ὄν 176, 11. 305, 20.
 ἐφεμμένον ὄν 124, 3. λελουμέ-
 νος ὄν 232, 22. προκατειργα-
 σμένοι ὄντες 134, 1. ἀπρξιμέ-
 ναι οὔσαι 221, 20. προσηρημα-
 μένων ὄντων 136, 5. ἐκστρα-
 τευομένου τυγχάνοντος 105, 18.
 τὰς δράσεις ἀποβαλῶν 171, 17.
 οὐρανοβάμων 21, 18. 272, 17. 320,
 11.
 οὐσίδιον 196, 14.
 ὄφρητια 61, 2. 167, 16. 271, 15.
 274, 15.
 ὄψωνια στρατιωτικά 44, 20. 54,
 3. 210, 4. 283, 5.
 ὄψωνιασμός 79, 1 et 3. 93, 8. 95,
 17. 103, 11.
 ὄψωνιασμός τῶν στρατιωτῶν 60,
 19.
 παγανούς ἐξ ἐνιμίμων 71, 16.
 παγκόσμιος πόθος 238, 1.
 παιάνοις 153, 16.
 παλινόρσος 47, 6.
 παλινῶσαν ἦσαν i. q. ἀνεχώρη-
 σαν, ὑπέστρεψαν 115, 14.
 πανδαισία 237, 11.
 πανταρχικῶς 73, 12.
 πανυπέριμος 209, 23.
 παραγκωνίζεσθαι 299, 1.
 παραδοξοποιῶν 237, 13.
 παρανάλωμα μαχαίρας 36, 18.
 πυρός 252, 9.
 παραπετήχασι 85, 5.
 παραρροή χρόνου.
 παράταξις 24, 23. 111, 12. 115,
 17. 118, 1. 161, 7. 186, 4. 246,
 23. 248, 2. 252, 19.
 παρεγγυήσασθαι 215, 3. 225, 19.
 290, 2.
 πᾶρεργον 229, 13.
 παρέσφαλε 73, 11.
 παροχαί 274, 16.
 παροχεύς 280, 10.
 παρωμοιωμένως 87, 20.
 παύρεωμος 67, 1. 139, 7.
 πασσυδέη 32, 9.
 πεζοφύλακες 161, 6.
 πεποίθησις 23, 8. 79, 9. 241, 13.
 266, 23. 272, 15.
 περιαντλεῖν 162, 12. 283, 1.
 περιδορεῖν 8, 7. 242, 13. 285, 16.
 περιζωννύειν 4, 1. 9, 5. 16, 24.
 24, 21. 27, 13. 44, 9. 60, 2. 79,
 17. 113, 17. 117, 6. 167, 16.
 180, 4. 278, 1. 301, 18.
 πέρηχῆσοι 273, 5.
 περιθεώριον 299, 8.
 περιππέυεσι 156, 12.
 οἱ περικύκλω 13, 17. 249, 9.
 περιούσιος 4, 10. 269, 19.
 περιπετάσματα 267, 19.
 ἡ περιχώρος 29, 12. 203, 10. 247,
 22. 269, 13.
 πιτάκιον 14, 10.
 πλὴν ὅσον 198, 13. ὅτι 49, 22.
 τὸ 12, 23.
 πληροφορεῖν 41, 23. 161, 18. 164,
 16. 169, 11. 195, 7. 288, 8. 308,
 7. 315, 10.
 πληροφορία 74, 24. 178, 18. 251,
 13. 302, 20.
 πνέων θυμοῦ 81, 9. φρονήματος
 185, 10. 231, 9.
 πομπηνάρχης 63, 18. ἀρχιπομπῆ
 65, 24. 306, 10.
 πολεμήτωρ 16, 11: 47, 8. 81, 22.
 192, 21. 231, 21. 291, 6.
 πολλῶ τῷ περιόντι 63, 23. 88, 17.
 306, 13. ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόν-
 τος 263, 9.
 ποριότης 146, 18.
 προεξάρχειν 42, 11. 92, 14. 141,
 23. 270, 6. 276, 23.
 προεξένησε 43, 1. 107, 18. 237, 3.
 292, 4.
 προετέρουν 83, 5.
 προκατάρξασθαι 13, 22. 14, 5.
 169, 17.
 προσεμπελάζειν 54, 23.
 προσηλωμένος 37, 14.
 προσήρεισε 68, 12.
 προτειχισμάτια 278, 2.
 προτερήματα
 προϋστερήσαντα 95, 23.
 πρωτεργάτης 75, 6.
 πρωτοσύμβουλος 209, 11.
 πτωχοτροφεία 278, 9.
 πυργοκρατεία 111, 12.
 πύρωσις
 δύαξ 118, 1.

- σεμνεία 15, 17.
 σημείον ζωοποιόν 22, 21. σταν-
 ρικόν 282, 19.
 σκαιώρημα 243, 21.
 σκαιωρήσαι 39, 10. 182, 15.
 σκαιωρία 19, 13. 63, 7. 73, 11.
 σκληροτυχία 193, 22.
 στέφος 59, 21.
 στηλογραφεῖν
 σύγκησις 80, 16.
 συλαγωγεῖν εὐνοίας 43, 17.
 σύλλογος 46, 2.
 συμμύσται ἀποστασίας 30, 2.
 συμπεπορισμένος τύχη 44, 4.
 συμπολίτης 218, 6.
 συμπλέτης 243, 1.
 συμψηφίζεσθαι 83, 19. 217, 18.
 συνειδότης κατηγορηθεῖς 75, 18.
 συνετίθειν 31, 9.
 συνήθεια τοῦ Χριστοῦ 276, 10.
 συνταγματάρχης 30, 20. 45, 4.
 107, 8. 270, 15.
 σχῆμα σταυρικόν 66, 8.
 σχιδευμός 283, 23.
 σχοῖνοι σιδηροὶ 207, 20.
 σωματεία 70, 16.
 σωματοφυλακεῖν
 ταλανίζειν 39, 23. 286, 7.
 ταξιῶται 203, 18.
 τελείουρησας.
 τερατουργήμασι 273, 18.
 τοπαρχικῶς ἔχειν 115, 5.
 τοπιατικός 203, 2.
 τραχηλοκοπήσαντες 112, 21.
 τριημερεύσας 127, 22.
 τρισάκις 53, 19.
 τυραννίς 9, 1. 22, 17. 68, 17.
 τύραννος 4, 6. 24, 3. 261, 5. 283,
 1, 300, 12.
 τυραννόφρων 284, 16.
 τυρευομένη βουλή 56, 19.
 ὑπαιθρα 82, 17. 88, 15. ἡ ὑπαι-
 θρος 83, 19. 238, 20.
 ὑπανόγοντος τοῦ ἔαρος 143, 1.
 ὑπερλαῶν 63, 17.
 μὴ ὑπερνίκα 26, 17.
 ὑποκρατεῖν 149, 18.
 ὑποκράτησις 95, 4.
 ὑποπτώσεις
 φάκτα 256, 5.
 φαντάζειν 104, 22, 152, 22. 289,
 14.
 φθάζον 102, 12.
 φιδικόμισσα 317, 15.
 φισκοσυνηγορία 183, 1.
 φισκοσυνήγοροι 51, 1.
 φολίδες παρδάλεως 49, 20.
 φορολογικαὶ ἐπαυξήσεις 77, 10.
 φορολόγοι 50, 16. 61, 1. 123, 3.
 φουσατόν 277, 8.
 φουνδακάριος 202, 23. 203, 18.
 φουνδαξ 202, 3. 249, 3.
 φροντιστήρια 51, 5. 61, 9. 66, 6.
 278, 10.
 φυγαδεία 29, 17. 109, 11. 253, 2.
 φυγαδίας 23, 6. 279, 9.
 φυλακίτης 15, 9.
 φωτοχυσία 319, 14.
 χεθῆναι 314, 12.
 χερμάδης 225, 17.
 χηρεύειν ἀρχηγῶ 14, 23. 81, 17.
 χούς 10, 19. 179, 10.
 χρηματίζειν 206, 5. 242, 6.
 χρησιμότης 8, 1.
 χωρόπολις 148, 8.
 ψευδεπίπλαστον 14, 7.
 ὠδινῆσαι 53, 19. 97, 12.

INDEX HISTORICUS.

- Abasgi** 234, 17. 235, 12.
Abydus 170, 23.
Acephali haeretici 97, 3.
Adana 174, 18. 229, 9.
Adrianopolis 22, 6. 33, 21. 36, 23.
 208, 1. 210, 1. 242, 18. 243, 22.
 247, 8. 261, 23. 300, 2. ἡ
 Ἀδριανουῦ 23, 1. 243, 10. 262, 10.
Adrianopolita 53, 23. 301, 3.
Aegyptus
Aemilius Paulus 219, 21.
Aethiops
Africa 219, 3.
Agareni 8, 30. 24, 19. 25, 15.
Agathias historicus 90, 17.
ἀγορανομικαὶ ἀρχαὶ 16, 23. 270,
 25.
alapa manumittentis 284, 8.
Albani 9, 11. 18, 19.
Alexander M. 219, 12. 231, 5.
 280, 7.
Alexander opp. 120, 6.
Alexius Comnenus 199, 13. 206,
 12. 250, 20. 253, 17. 288, 22.
Alexius patriarcha 86, 2.
ἀλλήγιον 149, 21.
Aloeus 264, 5.
Alpes 231, 6.
Amasia 199, 14. 206, 13.
S. Ambrosius 313, 16.
Amerites Turcus 94, 19. 109, 2.
amiras 111, 7. 277, 1.
Amorium 121, 18.
SS. Anargyrorum monasterium 10,
 19.
Andronicus (Ducas) 106, 1. 168,
 16. 173, 16.
ἀνήλιος 310, 10.
Annum 79, 14.
Anthiae 133, 3. 134, 8.
Antiochenses
Antiochia 95, 10. 96, 4. 100, 6.
 101, 2. 105, 2. 119, 5 et 23.
 136, 23. 181, 6. 229, 8. Θεούπολις
 270, 7.
Antiochus Epiphanes 219, 17.
Apostolorum templum 13, 6. 320,
 11.
Arabes 95, 10. 108, 23. 118, 7.
Arabici equi 114, 16.
Arabitae 111, 8.
Arbanitae 297, 21.
Arcadiopolis 36, 6.
ἀριστοκρατικὸς ἀνήρ 18, 16.
Arius 91, 7.
Armenii 97, 2. 98, 3. 106, 6. 109,
 8. 113, 13. 135, 16. 137, 6. 151,
 20. 222, 15. 301, 13.
Arrianites magister 34, 6 et 15.
Artach 118, 23.
Arzae opp. 148, 6.
Ascalon 258, 20.
Asia superior 104, 11.
Assyria 222, 12.
Assyrii 222, 14.
Athyr 85, 4. 253, 6. τὸ τοῦ Ἀθύρα
 πολίχμιον 252, 19.
Atlanticae columnae 48, 17.
Atlanticum pelagus 319, 1.
Augusta 17, 12. 51, 20. 73, 17. 78,
 4. 92, 12. 99, 5. 100, 13.
Ausinalius 107, 11.
Ausones 31, 21. 214, 13.
Ausonitis 117, 19.
Azas castellum 116, 16.
Bacchi expeditio 85, 11.
Barangi 242, 20. 254, 11.
Bardarius fl. 299, 15.

- Basilaces 155, 6. 246, 10. 297, 10.
 S. Basilius 94, 3. 101, 13.
 Basilius Apocapes 46, 13. 83, 11.
 Basilius Maleses 167, 15. 187, 15.
 192, 10.
 Basilius Porphyrogenetus 229, 20.
 233, 21.
 Basilius Theodorocanus 21, 7.
 Batatzes 29, 9. 245, 15.
 Batatzina 248, 20.
 beatorum insulae 221, 16.
 βασιάρχης 34, 2. 56, 17. 97, 8.
 123, 11.
 βέσις 3, 2. 22, 8. 116, 10.
 Bithynia 173, 3. 306, 14. epar-
 chia 103, 3.
 Blachernae 23, 23. 63, 15. 138,
 17. 242, 1. 251, 4. 253, 20.
 256, 11. 270, 20. 271, 12.
 Blachernitissa 153, 7.
 Blatilibas 138, 2.
 Botanistes v. Michael et Nicepho-
 rus B.
 βουλευταὶ καὶ συγκλητικοὶ 319, 21.
 Briareus 284, 22.
 Britannicae insulae 221, 14.
 Bryennitae 289, 21.
 Bryennius 53, 23.
 Bucellarii 180, 20.
 Bulgari 9, 17. 29, 6. 83, 16. 229,
 21. 231, 2. 238, 18. 297, 21.
 Bulgarorum satrapa 37, 12.
 Bulgaria 234, 9.
 Bulgarophygm 29, 19.
 Byzantii 14, 2. 48, 15. 122, 9.
 237, 6. 255, 7. 286, 2. οὗ ἐκ
 τοῦ Βύζαντιος 173, 4. Byzantium
 186, 15. 218, 1. ἡ Βύζαντος
 208, 3. 211, 2. 172, 1. 188, 14.
 20, 14. 54, 14. ἡ Βυζαντις 55,
 10.
 Caesar 10, 22. 102, 1. 285, 6.
 Caesarea 94, 1. 125, 19. Caesa-
 renses 94, 11. 139, 7. 146, 10.
 183, 19.
 calcei rubri 59, 2.
 camelopardalis 49, 17.
 Capitolium 101, 16.
 Cappadoces 54, 1. 99, 20. 101, 14.
 102, 18. 113, 10. 162, 19. 170,
 10. 184, 22.
 Carpathicae naves 224, 19.
 Carthago 219, 2.
- ὁ κατεπάνω Ἀντιοχείας 172, 2.
 Δριστρας 205, 7. Θεοδοσιου-
 πόλειος 155, 6. Ἰταλίας 11, 19.
 πόλειος 242, 22.
 Catma 117, 20.
 Celesine 133, 11. 135, 14.
 Celtiberia 231, 1.
 Celtica
 Ceramus 136, 1.
 Cerularius. v. Michael C.
 Chalcedon 178, 2. 200, 8. 241,
 19. 267, 13.
 Chalcedonium fretum 143, 8.
 Chalceus 121, 21.
 Chalcis 36, 6.
 Chaldia 78, 15.
 Chalep 95, 4. 108, 9. 111, 7. 137, 14.
 Chandax castellum 225, 6. 226, 18.
 Chariupolis 36, 3.
 Charisiani provincia 146, 8.
 Chataturius 137, 1. 172, 2. 174, 12.
 Chliat 129, 2. 132, 1. 148, 19.
 149, 9.
 Chliateni 150, 9.
 Choerobacchi 85, 4.
 Choerosphactes 167, 14.
 Chonae 140, 16.
 Chorosalaris Turcus 78, 19.
 χρυσή πόρτα 92, 7.
 χρυσοβούλλιον 256, 22.
 χρυσοβούλλος γραφή 61, 7. 279,
 24. 298, 17. λόγος 246, 5. 283, 21.
 Chrysopolis 58, 7. 188, 12. 200, 9.
 241, 19. 267, 13. 276, 21. 307, 1.
 Chrysorrhoeas fl. 273, 23.
 χρυσοτείχιον 142, 12. 169, 1.
 Cilicia 94, 13. 100, 7. 105, 2. 120,
 5. 174, 3. 225, 18.
 Claudiupolis 138, 7.
 Clidium clausura 230, 10.
 Coele Syria 105, 2. 120, 5.
 Colonia 78, 16. 105, 4. 136, 14.
 168, 4. 178, 2.
 columba 143, 9.
 Comani 301, 1.
 cometae 91, 18. 211, 8.
 comicus
 Comneni v. Alexius, Constantinus,
 Ioannes, Isaacius, Manuel C.
 de coniugibus furiosis novella 312,
 11.
 Constantinopolis 56, 9. 148, 14.
 170, 18. 213, 12. 240, 6. eadem

- ἡ βασιλεύουσα* 9, 22, 13, 9. 22, 23. 23, 22. 28, 21; *ἡ βασιλεύς* 20, 11. 29, 5. 53, 19. *56, 7. 68, 9 et 22; *ἡ βασιλεύς τῶν πόλεων* 24, 22. 62, 9. 258, 6; *ἡ μεγαλόπολις* 10, 19. 22, 18. 23, 9. 59, 2. 244, 11. 268, 9. 269, 12; *ἡ τῶν πόλεων μητρόπολις* 26, 20; *ἡ εὐδαίμων καὶ προκαθεζομένη τῆς ἐώας μητρόπολις* 269, 17; *τὸ μέγα καὶ ἀπόρθητον καὶ θεότευκτον πόλισμα* 63, 4; *ἡ νέα Ρώμη* 218, 5.
- Constantinus Caesaris f. 169, 23.
 Constantinus Comnenus
 Constantinus Dalassenus 11, 16.
 Constantinus Ducas 56, 17. 69, 10. 94, 24. 180, 23.
 Constantinus eunuchus 33, 22.
 Constantinus Lichudes patriarcha 66, 13. cf. Lichudes.
 Constantinus Magnus 217, 19. 222, 10.
 Constantinus Monomachus 18, 5. 47, 12. 50, 12. 79, 21. 119, 18.
 Constantinus Theodorocanus 247, 12.
- *Constantius Michaelis frater
 Cosmas patriarcha 258, 12. 308, 16.
 Coryaeum 175, 21. 265, 8.
 Creta 223, 10. 288, 13.
 Crispinus Italus 122, 22. 124, 15. 170, 21. 173, 20.
 Cryae fons 146, 11.
 Cucusus 107, 4.
 curpalates 138, 22. 185, 15. 187, 10. 250, 5. 301, 8.
 Cutlumusii (an Cutlumusii) Turci 266, 14. 276, 20.
 Cyclopes 225, 21.
 Cypsela 29, 12.
- κυριακή νέα* 12, 16.
 Cyzicus 268, 20. *ibi templum Graecum* 90, 4.
 David hetaeriarachus 271, 14.
 S. Demetrius 233, 6.
δέσποινα 15, 23. 16, 5. 17, 23. 101, 7 et 16. 153, 6. 169, 3.
δεσπότης 168, 24. 215, 15. 269, 23. *saepius ὁ κρατῶν*.
 diaconissae 211, 5.
 Dilimitae 149, 6.
- Dobromerus 302, 4.
 Docia castellum 169, 13. 170, 15. domesticus 289, 2. occidentis 250, 20. orientis 173, 17. 224, 1.
 Dorylaeum 124, 14. 184, 19.
 Dristra 205, 7.
 Dristreni 205, 11.
 drungarius 211, 5. 271, 2.
 dux 9, 15. 80, 17. 96, 8. 166, 10. 181, 5. 230, 7. 246, 10. 297, 10. occidentis 299, 5. *δουκική ἀρχή* 80, 6. 242, 14. 255, 17. 288, 1.
 Dyrrachium 242, 14. 246, 11.
- Edessa
 elephantus 48, 14.
ἐπαρχία 51, 5. 77, 11. *ἐπαρχίων δικαστὰς* 21, 1.
ἐπαρχικοί 14, 21.
ἐπαρχος 14, 17. *τῆς πόλεως* 74, 46.
- Ephesiorum metropolis 308, 14.
 Epidamnus 242, 14. 297, 8.
 Epimetheus 28, 3.
 equi publici 300, 13.
Ἔρτα 122, 18. 143, 4.
- Eudocia Constantini Ducae et Romani Diogenis uxor 92, 12. 304, 1.
 eunuchi *θαλαμηπόλοι* 51, 23. sacerdotes 32, 11. 37, 13. 180, 11. satrapae 37, 13. 38, 8.
- Euphrates fl. 78, 16. 93, 11. 109, 11. 128, 5. 131, 15. 133, 11. 136, 2.
- Europa 32, 8. 54, 19. 61, 16 et 23.
- Eustratius magister
 Fabii 218, 12. 240, 18.
 fiscus 220, 3.
 forum 14, 3. Constantinianum 310, 9. Franci 107, 12. 123, 17. 139, 10. 127, 6. 150, 6. 170, 5. 183, 11. 188, 15. 242, 21. 246, 12. 253, 12. 297, 13. 300, 2.
- fulminis natura 310, 26.
 furti poena 153, 1.
 Galabrye 289, 9.
 Galatia 78, 21.
- Galliae inferiores 218, 2. 221, 6. superiores 221, 5.
 Ganges fl. 43, 22.
 S. Georgius 48, 6. 71, 20.
 Georgius Abasgus 235, 23.

- Georgius Maniaces 9, 2. 11, 18. 18, 17.
 Germani i. q. Franci 148, 21.
 Germanicea 107, 5. 229, 8.
γεροντα 308, 6.
 Gothicae gentes 198, 2.
 Gypсарium castellum 121, 14.
 Hades 55, 6.
 haeretici 96, 23. 143, 2.
 Hagia promontorium 224, 8.
 Halys fl. 146, 5.
 Hannibal 218, 23.
ἑβδομάς ἡ κυριακή 20, 21.
 Hebdomi monasterium 201, 5.
 Helenopolis 144, 5.
 Hellas 83, 23.
 Hellespontus 269, 3.
 Heraclea s. Perinthus 178, 2. 250, 15. 269, 5.
Ἡρακλέως χωμόπολις 436, 19.
 Hercules 235, 5.
 Herculis columnae 221, 12.
 Hesiodi versus 133, 21.
 hetaeriarachus 271, 15. magnus 286, 13.
 Hierapolis 108, 17. 111, 16. 116, 6. 139, 15.
 Hispania 221, 3.
 Homeri versus 219, 7.
 Honorias. 78; 21. 173, 2.
 Hunni 93, 6. Hunni Nephthalitae 43, 21. 78, 9.
 Iberes 147, 17. 220, 24.
 Iberia 44, 7, 78, 13. 80, 9. 166, 21. 221, 1.
 Iconium 135, 10. 136, 18. 183, 12. 258, 20.
 Illyricum 10, 5. 83, 21.
 Illyrii 205, 9.
 immortales 211, 6. 243, 13. 306, 18.
 Indi.
 Indice 148, 9.
 insignia regni 4, 18. 23, 5. 59, 2. 189, 13. 215, 3 et 7. 247, 1.
 S. Ioannes Baptista 11, 4.
 Ioannes Bryennius Caesar 102, 1. 168, 15. 182, 16. 184, 18. 189, 10. 193, 10. 242, 18. 250, 5. 261, 19.
 Ioannes Comnenus 69, 9.
 Ioannes orphanotrophus 11, 22.
 Ioannes Sidae metropolita 180, 11.
 Ioannes Tzimisces 229, 14.
 Ioannes Xiphillinus patriarcha 92, 15.
 Iob 63, 23, 179, 16.
 Ionas 187, 1.
 Iosephus Trachaniota 149, 14. 153, 15.
 Isaacius Comnenus 53, 12. 54, 14. 183, 21. *confuses two Isaac*
 Isauri 173, 23.
 Isauria 173, 1.
 Israelitae 264, 13.
 Ister fl. 30, 7. 66, 21. 83, 11. 85, 14. 97, 21. 204, 19.
 Italia 11, 19.
 Iudaea
 Iudaeus medicus an carnifex 178, 10. Iudaeorum vicus 252, 9.
 iudex castrorum 128, 22. hippodromi 7, 3. Peloponnesi et Helladis 182, 4. veli 7, 3. iudices provinciarum 22, 1. *ὁ ἐπὶ τῶν κλίσεων* 21, 24.
 Laestrygones 225, 21.
 Lampe 242, 5. 253, 3.
 Larissa 125, 20.
 Latini 9, 12. 35, 12. 46, 22. 122, 22.
 Leca 302, 2.
 Leo Adrianopolita 22, 6.
 Leo'imperator 312, 4.
 Leo *ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων* 167, 12.
 Leo sacerdos 52, 3.
 Lichudes Syriae praefectus 44, 10. v. Constantinus L.
 Liparites 45, 4.
 Lobitzus collis 67, 18.
λογοθέτης τοῦ δρόμου 182, 9. *τῶν ὑδάτων* 167, 16.
 lunae eclipsis.
 Lycandus 97, 1.
 Lycaones 126, 18.
 Lycaonia 136, 17. 173, 1.
 Lydi 273, 23.
 Macedoniae 254, 10. 261, 22.
 Macedonia 33, 17. 87, 18. 207, 22. 209, 14.
 Macedoniae legiones 22, 11. 246, 23; urbes 89, 22. 243, 7. 247, 18.
 Machmutius 112, 3.
 magister 11, 19. 21, 7. 34, 6. 56, 3. 83, 11 et 12. 99, 23. 111, 2. 149, 14. 154, 4. 155, 5. 224, 2.

confuses John Bryennius & John Decebalus Caesar

- Hannuel Comnenus** 138, 21. 147, 23.
Hantziciert 46, 10. 149, 3. 150, 14. 166, 9.
SS. Maria
Bars
Maurocastrum 125, 6.
Maxentius 218, 2.
Medi 222, 15.
Medicus ignis 21, 3. 46, 24.
μείζυρος ολιος 258, 9.
Mediolanum 313, 16.
Melangea 124, 10.
Melissopetrium 168, 4.
Melitene 22, 10. 78, 16. 93, 7. 97, 2. 107, 8. 121, 15. 128, 6. 135, 7. 183, 16. 227, 8.
Mesene 289, 11.
Mesopotamia 78, 15. 93, 6. 97, 1. 125, 17. 131, 11. 158, 17.
Metabole castellum 189, 17. 191, 21. 198, 21.
S. Michael Chonis cultus 104, 17.
Michael Attaliota 8, 6. 97, 23. 98, 16. 102, 21. 112, 23. 114, 23. 118, 16. 120, 19. 124, 12. 128, 23. 132, 7. 135, 20. 136, 4. 152, 17. 153, 13. 154, 19. 158, 23. 162, 20. 167, 4. 188, 6. 196, 18. 244, 6. 249, 18. 256, 1. 292, 11. 322, 10.
Michael Botaniates 230, 22. 234, 22. 236, 11.
Michael Cephates 10, 21.
Michael Cerularius patriarcha 56, 10.
Michael Comnenus.
Michael Docianus 9, 15. 34, 2 et 16.
Michael Nicomedensis 181, 4. 296, 20.
Michael Paphlago 8, 19.
Michael Parapinaces 169, 19. 171, 1. 180, 4. 270, 20. 275, 3. 288, 16. 308, 9.
Michael Stratioticus 52, 20. 94, 22. *μοροπάλιος* 202, 5.
Mopsi fontes 229, 9.
Mopsuestia 137, 3 et 18.
Muzurus i. q. Saurus mons 133, 10.
munera annua senatoribus data 122, 15.
Myriophytum 90, 1.
Myrmidones 87, 13.
Mysi Bulgari 9, 16.
- Naziraci** 270, 9.
Neapolis prope Cpolim 69, 8.
Nemitzia 221, 6.
Nemitzus 125, 15. 147, 1.
Neocaesarea 105, 12.
Neocaesarenses 278, 19.
Nepthalitae v. Hunni N.
Neos insula 214, 15.
Nestor vestarcha 205, 7. 207, 21.
Nestorius haeresiarcha 97, 3.
Nicaea 54, 23. 91, 2. 223, 8. 265, 4 et 20. 306, 15.
Nicephorus Botaniates imperatoris avus 230, 3.
Nicephorus Botaniates 39, 20. 56, 3. 83, 11. 96, 8 et 18. 97, 23. 101, 2. 185, 15. 213, 3. 251, 14. 255, 9. 256, 17. 258, 13. 260, 21. 263, 5. 269, 9.
Nicephorus Bryennius 154, 3. 242, 15. 246, 21. 249, 22. 262, 8. 284, 20. 292.
Nicephorus logotheta 180, 20. 199, 6. 200, 13. 208, 16. 246, 2.
Nicephorus Phocas 217, 17. 223, 4.
S. Nicolai monasterium 92, 8.
Nicomedia 54, 20. 189, 7. 268, 7.
Nilus fl. 274, 2.
nobilissimus 17, 13. 286, 21. 298, 18. 299, 4.
novellae 312, 11. 313, 1. 316, 1.
oceanus occidentalis.
Olympus mons 92, 22.
ὀρθοδοξίας ἡμέρα 143, 2.
Pactolus fl. 273, 22.
palatium australe 10, 17. **magnum** 270, 16. **septentrionale** 10, 17. **palatia ambo** 272, 3. **palatii custodes** 294, 17. 296, 2.
Pancratius Abasgus 236, 6.
Pancratius Armenius 80, 12.
Panium 90, 1. 249, 4.
S. Panteleemon 252, 5. **eius pons** 251, 19.
Paphlagonia 173, 2.
pascha 12, 8. 20, 22. 122, 16.
πατριάρχικαι οὐκται 59, 13.
patricii 11, 18. 22, 8. 124, 13.
SS. patrum templum Nicaeae 91, 6.
Patzinaci 30, 6. 40, 19. 83, 3. 85, 24. 87, 20. 205, 5. 209, 9. 261, 21. 290, 16. 298, 11. 302, 2.

- S. Paulus 165, 18.
 Paulus prohedrus 168, 7.
 Peloponnesi iudex v. iudex.
 Perinthus 250, 14.
 Persae 43, 21. 104, 20. 105, 11.
 Perseus rex 219, 22.
 Petria 16, 6.
 Petrus Libellius 111, 1.
 Pharasmatius Apocapes 116, 10.
 Philaretus Bachamius 132, 10.
 301, 8.
 Phocadae 217, 6.
 Phoenicia 258, 21.
 Phrygia 78, 21. 103, 4.
 Phygeia 223, 22.
 Piperude monasterium 169, 7.
 Pisidia 136, 16. 173, 1.
 Podanti clausura 121, 13, 173, 23.
 Polemon 55, 6.
 Pontios 279, 13. Ponticum mare
 206, 19.
 praefectus urbis v. *ἐπαρχος*.
 Praenetum 268, 6. 272, 16 et 23.
 praepositus 33, 22.
 Praesthlaba magna 37, 21.
 Prespa ins. 230, 18.
 pretia rerum v. *μέδιμοι*.
 Principis ins. 13, 9.
 prodigia
 Proeconnesus 28, 12.
 prohedrus 66, 12, 69, 10. 142, 19.
 168, 7. 170, 11. 199, 13. 242,
 15. 247, 12. 250, 20. philoso-
 phorum 21, 19. protosyncello-
 rum 180, 10.
 Propontis 20, 11. 102, 7. 179, 5.
 193, 5. 269, 3.
 Prote ins. 179, 10.
 πρωτοβαστιάνιος 66, 13. 275, 15.
 πρωτοπρόεδρος 138, 21. 169, 23.
 173, 16. 180, 10. 297, 10.
 πρώτος ἀσεκρήτης 167, 14.
 πρώτος βέσσης 167, 14. 192, 10.
 πρωτοσύγκελλοι 130, 10.
 Pylae 268, 5.
 rector 32, 11.
 rex 221, 7.
 Rhaedesteni 244, 22.
 Rhaedestus 28, 12. 89, 23. 201,
 20. 244, 6 et 10. 248, 19. 261,
 20.
 Rhentacius collis 36, 16.
 Roma 221, 3. antiqua 218, 1 et
 7. nova 218, 5. occidentalis
 9, 12. *καρπιίδες Ῥωμαϊκαί* 41, 6.
ῥάγνη 143, 6. 261, 3.
 Romanopolis 132, 1.
 Romanus Diogenes 97, 7. 179, 22.
 Romanus protoprohedrus 286, 12.
 Rufiniana 268, 8.
 Ruselius 148, 22. 183, 11. 185, 1.
 186, 13. 191, 20. 198, 19. 206,
 11. 252, 21. 269, 4. 270, 9. 271,
 23. 288, 22.
 Russi 254, 23. Russicae naves
 20, 12. 253, 21. *Ῥωσικὰ ὄπλα*,
 110 24,
σακελλάριος βασιλικός 278, 21.
 Samuel Alusianus 123, 11.
 Samuel Bulgarorum dux 230, 17.
 Sangarius fl. 145, 19. 184, 22.
 Saraceni 109, 10 et 21.
 Sarbandicus mons 138, 3.
 Sardice 10, 5. 67, 1, 97, 16.
 Sauromatae 66, 20. 97, 17. Ne-
 mitzi 147, 1.
 scalae 278, 6.
 scholarum *σύνταγμα* 112, 10.
 Scipio Africanus 218, 22.
 Scipio Asiaticus 219, 14.
 Scythae 142, 17. 300, 22. ad Istrum
 302, 14. Patzinaci 30, 5. 36,
 5 et 21. 66, 21. 102, 18.
 Sebastea 105, 4. 136, 14. 139, 20.
 147, 16.
 Sebasteni 105, 23. 107, 1.
σεβαστός 299, 6.
σεβαστοφόρος 20, 1.
σέκρητα 304, 13. *σεκρητικοί* 50,
 15. *σεκρητικά ζητήματα* 76, 8.
σεκρητικά ὑποθέσεις 180, 22.
σελάριοι 277, 2.
 Seleucia 137, 5.
 Selte Scythae 67, 9.
 Selymbria 23, 11. 250, 20.
 Semiramidis moenia 251, 2.
 Sicilia 8, 21.
 Side 180, 10.
ἡ σιδηρὰ 35, 21. 36, 6.
 Sigma 17, 11.
 Sirenes
 S. Sophia 12, 13. 15, 20. 16, 17.
 56, 22. 59, 19. 60, 12. 74, 12.
 100, 3. 256, 14. 259, 4. 270, 4.
 271, 17. 320, 6. Nicaena 91, 5.
 Sophon mons 189, 16.

- Στεφάν** 169, 5. 251, 20.
Stephanus *σεβαστοφόρος* 20, 1.
stipendia militum. v. (in lnd. gramm.)
δυνάμια.
στρατηλάτης 99, 26. *στρατηλαίων*
φάλαγξ 112, 9.
Studii monasterium 17, 5. 69, 13.
 270, 22.
sultanus 45, 10. 80, 23. 100, 9.
 149, 3. 159, 11.
συγκλητικοί 122, 14. 304, 16.
ἡ σύγκλητος *σ. ἡ σύγκλητος βουλή*
 11, 10. 71, 13. 98, 13. 142, 11.
 167, 10. 169, 16. 186, 22. 256,
 13. 270, 5. 275, 12. 314, 20.
 318, 12. *ἡ ἱερά σύγκλητος* 293,
 15.
ἡ σύνοδος 293, 15. 298, 2.
Syria
tabulae novae 283, 9.
ταλάντων ἦτοι κεντηναρίων 262, 17.
Tamis Scytha 157, 20.
Tarsus 137, 10. 229, 8. *Tarsen-*
ses 174, 1.
Tatrys 205, 16.
Taurus mons 120, 11. 133, 9. 134,
 23. 173, 12.
Teluch 107, 6.
Tephrike 106, 6.
Terchala 117, 21.
terrae motus 88, 3. 90, 9.
θέματα 136, 12. *Ῥωμαϊκά* 183, 6.
 198, 20. *τὸ τῶν ἀνατολικῶν*
 103, 4.; *τὰ Ἀρμενιακά* *σ. τῶν*
Ἀρμενιακῶν 123, 10. 136, 14.
 169, 10. 199, 1. 288, 23.; *τὰ*
τῆς ἐώας 107, 9.; *τὸ Καππα-*
δοκῶν 135, 8.; *τὸ Κολωνία;*
 147, 18.; *τὸ Λυκανδοῦ* 105, 4.;
τὸ καλούμενον Τελοῦχ 107, 6.
Theodora Zoes soror 16, 5. 17, 23.
 18, 8. 51, 20.
Theodorus Alyates 170, 11.
Theodosiopolis 148, 4. 166, 14.
 168, 9.
Theodosius imperator 313, 5.
θεοφανῶν ἑορτή 256, 18. .
Thermopolis 28, 9.
Thessali 233, 4.
Thessalonice 9, 19. 18, 22. 83, 21.
 246, 11. 297, 22.
Thessalonicenses 231, 2.
Thracae 208, 2.
Thracicae urbes 243, 6.
θριάμβος καταγέλαστος 293, 22.
Tibium 80, 7.
Teplitzos 36, 22.
Traianopolis 246, 21.
Trapezus 92, 16. 167, 5.
Triaditza 10, 5.
Turci 78, 10. 105, 12. 124, 22.
 183, 5. 189, 4. 215, 16. 239, 20.
 240, 15. 263, 22. 306, 8.
Tyropoeum castellum 171, 22.
Tzamantus castellum 121, 22.
Uzi 83, 13. 85, 18.
Varangi v. Barangi.
Zamuches Turcus 78, 19.
Zoe Michaelis Paphlagonis uxor
 10, 16. 17, 23.
Zompi pons 149, 20. 184, 22.
Zygy collis 37, 19.

CORRIGENDA.

p. 5 v. 18. <i>lege kaiγορητων</i>	11 20. <i>αυτου</i>	12 2. <i>τουλον</i>
14 6. <i>παντως</i>	16 4. <i>εν τελει</i>	22 5. <i>προφασεως. συγγεντα</i>
25 6. <i>εναντιους.</i>	27 7. <i>εξ εφοδου</i>	18. <i>τουναντιον</i>
30 19. <i>ανταραι</i>	35 17. <i>εξιοντες</i>	43 3. <i>ηρημιαν</i>
48 8. <i>ανθαμιλλα-σθαι</i>	49 23. <i>καμπυλαταιος</i>	50 22. <i>αποδοσιν, ατ τε</i>
54 7. <i>κεκοινωνηκotas</i>	56 18. <i>καθισταμενος</i>	57 23. <i>επιτρεψας</i>
59 7. <i>εδακος της</i>	61 16. <i>πραγματα</i>	63 17. <i>υπερλαλων</i>
64 9. <i>κρειττονος</i>	65 8. <i>συγγνωμης</i>	66 19. <i>σπυρασθαι και</i>
67 15. <i>ελων</i>	70 2. <i>μετεπειτα μονον, ουχι</i>	14. <i>tolle notam marg.</i>
71 24. <i>πασι</i>	72 7. <i>καθορων.</i>	15. <i>της</i>
73 16. <i>συγχυσεως,</i>	20. <i>κατωρθωως</i>	76 3. <i>ακροασιν, και</i>
75 14. <i>μαλιστα, φιλοπιτω-γου</i>	79 2. <i>στρατείας</i>	80 10. <i>τους</i>
11. <i>εστέρησεν.</i>	83 6. <i>ουδ'</i>	11. <i>του τε μαγιστρου Βασιλειου</i>
13. <i>Ουζων</i>	7. <i>δπως προς τηλικαυτην</i>	87 16. <i>δσοι</i>
89 5. <i>εκ-τελοϊτο</i>	90 3. <i>Ελλησποντω</i>	10. <i>διαφορους</i>
13. <i>παρηκολου-θηκται</i>	14. <i>ημερων</i>	16. <i>ιστορις</i>
91 12. <i>ησαν</i>	92 11. <i>κατασχον</i>	97 8. <i>βεσταρχης,</i>
99 16. <i>επιδεικνυμενος.</i>	100 4. <i>Ανάγκης</i>	103 12. <i>τοις</i>
104 1. <i>καθεστηκυιας</i>	107 2. <i>δκιωβρου</i>	12. <i>Αυσιναλιος. δια</i>
108 20. <i>μη</i>	109 19. <i>αμα-χητι</i>	21. <i>η</i>
110 15. <i>πεποηκε</i>	113 8. <i>τουτο</i>	114 23. <i>ειδον</i>
117 12. <i>ερρεε</i>	118 13. <i>οικειον</i>	119 5. <i>εξης</i>
120 11. <i>δρος</i>	122 18. <i>Ηριων απεπλευσεν,</i>	19. <i>στρατοπεδευσασθαι και</i>
125 5. <i>γαρ</i>	21. <i>ουπω</i>	127 9. <i>απλης</i>
17. <i>λαμπροτητα,</i>	128 5. <i>δ</i>	11. <i>προςω</i>
13. <i>παραγινεται,</i>	129. 24. 6. 131 23. 21. 133	13. <i>το τε</i>
134 1. <i>νυ τις</i>	11. <i>οτ — οτ</i>	16. <i>πολων</i>
136 8. <i>ιουσουτων</i>	23. <i>ενοδησομενην</i>	140 21. <i>αρχιστρατηγου</i>
141 4. <i>κατακλυσαν</i>	9. <i>εσφαδαζεν</i>	21. <i>γνωριζεσθαι</i>
146 1. <i>προςω</i>	147 2. <i>εγνωσκεν. αλλ'</i>	23. <i>Ρωμαϊκον</i>
148 6. <i>Αρτιη</i>	18. <i>προσταχθεν</i>	149. 3. <i>Μαντικιερετ</i>
150 9. <i>Χλιατηνων</i>	153 9. <i>εισηε</i>	154 19. <i>επιχειμενων</i>
156 13. <i>ηναγκασθησαν</i>	18. <i>την</i>	159 2. <i>dele την ante του</i>
20. <i>lege εκεινω</i>	161 2. <i>τουπισω</i>	166 1. <i>αμφοτεροι</i>
170 21. <i>Κρισπινος,</i>	173 10. <i>περιεπαρη</i>	176 3. <i>απηγεστέρα</i>
179 9. <i>βλον</i>	184 3. <i>πληθει</i>	187 2. <i>αρατε</i>
5. <i>οδκ</i>	8. <i>προιδντος</i>	11. <i>δ</i>
22. <i>γλωσση</i>	190 11. <i>οτ</i>	16. <i>τους</i>
196 5. <i>παλαμναιδιταται</i>	200 6. <i>απροσφουεις</i>	19. 201
203 9. <i>εκεινου</i>	12. <i>μεδιμνοι,</i>	204
19. <i>Ιστρον</i>	208 15. <i>απαλλαγη,</i>	211 5. <i>της</i>
215 8. <i>αγοντος</i>	9. <i>ινδικτιωνος,</i>	18. <i>εν δουλικω</i>
216 9. <i>κρειτιων</i>	17. <i>οτ</i>	

- 219 2. πολυάνθρωπον 10. πατρίς 14. Αφρικανού ἦν. ἐκλήθη
 222 9. ἀλλήλους. 16. μνημονευομένους 21. συμφυῖας 224
 4. Φύγελλα 17. χρόνοις 227 20. οὐ 228 5. ἐνεγκόντες
 229 2. κατορθωμάτων 11. ἐκεῖνα 18. ἀξίωμα περιώνυμον
 231 7. ἐξήλθε 233 11. ἐν ὀπλισμένῳ 240 8. συννενεκυίας
 11. ἐξ 17. διερεθίζετο 19. αὐτόν 241 8. ἀντικαταστήσαι
 15 et 21. αὐλον 24. adde 20. 242 3. δυνάμεως. 5. Λάμπης
 10. προροήσεως 243 16. τούτους καὶ 20. ἡμερῶν 244 6.
 ἐπὶ σπέσιν 8. φήμας 247 4. ἀλουργίδα 248 14. ἦσαν
 249 3. φούνδακα. 253 2. Βοτανειάτην 10. ἀπόρθητον 13.
 δ' οὐκ 254 17. ἤπειρω 255 9. Βοτανειάτου 256 7. ἄπαγε·
 20. ἐπαρχίαν 259 6. Φυσιαστήριον 260 6. τί 13. μήτ'
 261 18. τιμήσει 262 16. Πιττινάχοις 264 5. τούτους 266
 20. ὄντες 267 9. τί 10. πεποίηκε 17. ἄπαντες, 270 12.
 θεόθεν 14. ὡπερ 16. αὐτόμολοι 17. λέγεται, 24. ἐξ
 271 3. δὲ 5. μυριάσι 11. τὸν 21. ἀτασθάλου 272 23.
 βασιλεύς (πρὸς ἐσπέραν 273 19. διηγῆσεται τὸ 21. χαρίσμα-
 σιν 274 5. τοῖς 276 9. εὐδαιμονούντων 279 5. τοῖς 21.
 ἀξιεπαινότατον 23. πρώην 280 10. τοῦτον 281 15. δου-
 λεύοντι, 282 24. οὐ 285 11. δ' δὲ 20. λογιζόμενος. 23.
 φρονῆσαι καὶ 286 9. ὄρμην 23. ἀντιθέτοις μεσίτης 287 4.
 ὀρόφου 5. καταστροφῆς 8. τοὺς 15. προηγόρευεν, 16.
 γενναιότητος τῆς 18. ἀδιάκριτον 288 2. πρόγονοι 289 11
 et 23. δ' 292 14. τί 295 3. καὶ οὐ 5. ἄνοδον. 22. οὐ
 298 2. δημοτικῶν καὶ 311 13. καταγέμειαι, τὸ 315 8. ἀπο-
 φασιν,